G. MATVEEV

SCORPIONUL

G. MATVEEV

SCORPIONUL

ediția a II-a

EDITURA TINERETULUI

ÎN ROMÎNEŞTE DE EM. SERGHIE ŞI N. BOCUNESCU
COPERTA DE G. TOFAN

Г. МАТВЕЕВ

ТАРАНТУЛ

Государственное издательство детской
литературы министерства просвещения
РСФСР

Ленинград — 1957

PARTEA ÎNTÎI

LANȚURI VERZI

I. O CRIMA MISTERIOASA

Frontul se apropia de Leningrad.

Localnicii se întorceau acasă de la lucrările de apărare ale marelui lor oraş, zorind de-a lungul liniilor de cale ferată, pe şosele, pe poteci, prin pădure şi tăind-o chiar de-a dreptul prin mlaştini. Laolaltă cu ei mergeau şi refugiaţii. Părăsindu-şi locurile de baştină, familii întregi plecau din calea duşmanului, ducînd în braţe copii mici şi cărînd în spate cogeamite boccele. Istoviţi, plini de praf, oamenii se îndreptau abătuţi spre Leningrad, nădăjduind să găsească acolo apărare şi adăpost.

Unităţi militare şi detaşamente ale miliţiei populare înaintau în direcţie opusă ca să iasă în întîmpinarea nemţilor.

Avioane germane apăreau mereu în văzduh şi aruncau bombe asupra drumurilor, vărsînd o ploaie de plumb peste cetele de refugiaţi.

De cum auzeau vuietul tot mai înteţit al avioanelor, drumeţii o zbugheau în pădure, se trînteau în şanţuri şi, de îndată ce avioanele dispăreau, îşi reluau mersul.

Pe un drum de ţară, trei studente — tinere — mergeau desculţe printr-un strat gros de colb. La un popas li se alăturaseră doi bărbaţi în toată puterea vîrstei, ducînd fiecare cîte o valiză mică. Cel ciung de o mînă dintre ei, invalid din războiul civil, era vesel din fire, vorbăreţ şi prietenos; celălalt, dimpotrivă, mergea încruntat, gîndindu-se cu încordare la ceva, fără să schimbe vreo vorbă cu cineva în cursul drumului. Moş Petea — aşa se prezentase ciungul — povestea fără preget tot felul de anecdote şi de istorioare hazlii, iscodea fetele ca să afle cum stăteau cu învăţătura şi punîndu-le întrebări despre viaţa lor dinainte de război, despre Lenin-

grad. Făcea glume răutăcioase pe socoteala aviatorilor nemți, îi numea „cîrnățari" și părea că nu bagă de seamă reaua dispoziție a tovarășului său de drum. Acesta se posomora tot mai tare cu cît se apropiau mai mult de Leningrad.

Înaintînd pe poteci prin pădure, trecuseră de Siverskaia [1] și, pe înserat, se opriră să se odihnească.

— Haide puțin cu mine — făcu ciungul către prietenul său, după ce prinse una din privirile înrăite ale acestuia.

Ciungul nu se mai uită înapoi, nu mai repetă invitația și, lăsînd poteca, se afundă în pădure.

Celălalt își propti valiza de un copac și o luă în silă în urma tovarășului său. După un timp, studentele îi auziră vorbind cu glas tare, dar nu deslușiră ce-și spuneau, mai cu seamă că nici prin gînd nu le trecea să tragă cu urechea la discuția aprinsă a unor oameni care le erau străini.

Deodată discuția se frînse, iar peste vreo zece minute, omul cel posomorît ieși singur din pădure și, luîndu-și valiza, propuse fetelor să continue drumul.

— Și moș Petea unde e ? întrebă una din ele.

— Ne ajunge el din urmă.

Ieșiseră în șosea, dar ciungul nu mai apărea. Ursuzul cînd mergea înaintea fetelor, cînd rămînea în urmă la cîțiva pași, aruncînd adesea priviri în dreapta și în stînga. Curînd-curînd se întunecă. În urma lor, la orizont se învîlvorau pălălaia incendiilor și fulgerele exploziilor. Răsuna surd bubuitul tunurilor. La o cotitură a șoselei, omul cel posomorît se abătu din drum și strigă fetelor, care se depărtau :

— Să nu vă grăbiți... că mă întorc îndată.

Fără să se sinchisească de aceste vorbe, fetele își văzură de cale, grăbite. Deodată răsună un țipăt desperat și fetele auziră, venind din întuneric, o larmă și glasul răgușit al unui bărbat care striga :

— Nastia !... Ajutor !... Vino încoa'...

Nastia era studenta cea mai mare de ani dintre toate și cea mai îndrăzneață.

— E omul nostru ! zise ea. Ce i s-o fi întîmplat ? Să mergem să vedem, fetelor !

[1] Stație de cale ferată și localitate din apropierea Leningradului. (n.t.)

Toate trei o luară la fugă înapoi, pe drumul pe care veniseră.

Omul cel posomorît era încă în viață. Dar nu mai putea vorbi ; sîngele îi țîșnise din gură ca un șipot. Nastia reuși să deslușească o singură vorbă rostită de el : „Valiza". Un cuțit îi intrase adînc în piept pînă în plăsele și înainte ca fata să fi dat de mînerul cuțitului în întunericul din jur, totul se sfîrșise, tovarășul lor de drum cel posomorît murise.

Speriate, buimăcite, fetele încremeniseră în fața cadavrului, neștiind ce să facă. În ultimele zile văzuseră atîtea lucruri cumplite ! De cîte ori nu fuseseră nevoite să panseze la repezeală atîția răniți, dintre care unii muriseră chiar în brațele lor ! Dar atunci se cunoștea cauza morții, iar ucigașii erau cei din avioane. Crima aceasta însă fusese săvîrșită cu un scop misterios, de o persoană necunoscută.

— Valiza, a spus el, valiza ! zise Nastia, dusă pe gînduri. Fetelor, hai, căutați valiza !

Fetele bîjbîiră pe întuneric asfaltul șoselei și marginea ei, prin preajma locului unde zăcea cadavrul, dar nu găsiră valiza. Nemaiputînd pierde vremea cu cercetările, îl lăsară pe cel ucis în drum și plecară. La vreo douăzeci de pași de locul crimei, Nastia, care mergea pe marginea șoselei, se împiedică de ceva tare și se lovi la un deget de la picior. Se aplecă și reuși să deslușească pe întuneric conturul valizei. Prietenele ei, care mergeau mai în față, se opriră.

— Ce-i cu tine ?

— M-am împiedicat de o piatră — zise cu glas tare Nastia, ridicînd valiza de jos.

Se gîndise că era poate mai bine să nu spună că o găsise. Era o taină cu această valiză și, cine știe, poate că ucigașul îi urmărea și asculta, pitit pe undeva, prin apropiere.

Cele trei prietene mergeau tăcute, prin întuneric, grăbind mereu pasul pe asfaltul șoselei încins în cursul zilei. Deodată una din ele zise :

— Poate că și pe moș Petea l-o fi omorît ?

— Se prea poate — răspunse Nastia.

— Și el avea o valizuță ca și celălalt.

— Ia mai tăceți...

— Nu știu de ce, da' mi-e frică, fetelor...

Valiza era grea de parcă ar fi avut fier într-însa și cu toate că mîna îi obosise, Nastia, răbdătoare, o tîrî cu ea în oraș.

...Stînd într-un fotoliu de piele, povestise acum toate acestea, cu inima strunită de emoţie, maiorului de la securitate, din faţa ei.

Maiorul, un om încă tînăr, deşi cărunt pe la tîmple, ascultase cu atenţie pînă la capăt povestirea tinerei fete şi rămăsese pe gînduri. Valiza pe care Nastia o adusese la Leningrad şi pe care el o primise în ajun zăcea lîngă masa lui de lucru.

— Va să zică, pe moş Petea nu l-aţi mai văzut de loc? întrebă maiorul.

— Nu. Mă tem că o fi fost şi el omorît.

Maiorul parcă nici nu auzise aceste vorbe.

— Victima îi zicea tot moş Petea?

— Nu-mi amintesc... Nu! Mi se pare că nu-i zicea nici într-un fel. În general, victima era un om tare ciudat. Tăcea tot timpul. Noi crezuserăm la început că era mut.

— Cum arăta?

— Cine? Victima?

— Cum arată victima, ştiu. Pe mine mă interesează ciungul.

— E un om nu prea înalt, cu faţa rasă, mai în vîrstă...

— Cîţi ani crezi dumneata că ar putea să aibă?

— Cred că vreo patruzeci... Hai să zicem patruzeci şi cinci. E tuns scurt... A, eram să uit!... Are în gură doi dinţi de aur... Iată, cred că e tot ce ştiu.

— Cu singura lui mînă sănătoasă izbutea să se slujească?

— Da, foarte bine; ne miram chiar cu cîtă dibăcie făcea toate cu o singură mînă.

— Cum era îmbrăcat?

— Purta un costum... albastru-închis şi, după cît mi se pare, nu prea nou. Dar parcă se putea desluşi ceva? Era plin de praf de sus pînă jos.

— Ai observat, ceasornic avea?

— Da, avea, se uita mereu la el.

Maiorul deschise sertarul mesei de lucru, scoase de acolo un ceasornic bărbătesc de buzunar, negru, cu chenar de aur şi ridicîndu-se uşor în fotoliu, i-l puse sub ochi tinerei fete.

— Semăna cu ceasornicul ăsta? întrebă maiorul, zîmbind.

— Chiar ăsta e! Tocmai ăsta... E ceasornicul lui.

— Dar victima avea ceasornic?

— Se pare că n-avea... De altfel, nu-mi amintesc.

— În discuţia lor, n-au pomenit despre nici o adresă?

— Moş Petea a spus o dată că are rude la Leningrad, dar care-s, cum le zice şi unde locuiesc, n-a pomenit.

— Bine. Te rog să scrii pe hîrtie tot ce mi-ai povestit acum. Cearcă şi aminteşte-ţi de tot soiul de amănunte, chiar de lucrurile mărunte. De ceea ce au mîncat tovarăşii voştri de drum... Aminteşte-ţi de culoarea ochilor, de glasul invalidului... într-un cuvînt, scrie despre tot, absolut despre tot ce-ţi mai aduci aminte.

— Bine — se învoi fata, dînd din cap.

— Hai cu mine !

Amîndoi ieşiră din birou. La capătul coridorului maiorul deschise o uşă, îndemnînd-o cu un gest pe Nastia să intre.

— Instalează-te aici ca la dumneata acasă. Dacă vrei să te odihneşti, ai la îndemînă canapeaua, te rog să nu te sfieşti. Aici ai de-ale mîncării — adăugă maiorul, arătîndu-i sufertaşul de pe masă. Cînd îţi va trebui ceva, sau cînd vei termina de scris, telefonează-mi, dar bagă de seamă, cearcă să-ţi aduci aminte de tot, cît mai amănunţit. „Moş Petea" mă interesează foarte mult.

Maiorul de la securitate se întoarse în biroul său şi deschise valiza pe care i-o adusese fata. Acolo găsi o hartă a Leningradului. O întinse pe masă şi se apucă să cerceteze însemnările făcute cu creioane de diferite culori. Îi atraseră atenţia trei cruciuliţe. Erau obiectivele de apărare din Petrogradskaia Storona [1]. Dedesubt stătea scris : „Primele date cu soţ din cursul săptămînii. Al doilea eşalon. Lanţuri verzi dinspre partea de nord."

În afară de hartă se mai aflau în valiză nişte cartuşe lungi de aluminiu, semănînd, ca formă, cu cele de vînătoare. Cartuşele aveau dungi de un verde aprins. Maiorul ridică receptorul telefonului şi formă un număr.

Peste cîteva minute un tînăr îmbrăcat în haine civile intră în birou.

— Tovarăşe maior, la ordinele dumneavoastră...

— Da, da. Uite despre ce e vorba, tovarăşe Burakov. Ia te rog acest cartuş, du-te undeva în afară de oraş şi trage cu el dintr-un pistol nemţesc pentru rachete. Descarcă-l în aer şi vezi despre ce fel de muniţii e vorba. Pesemne că-s „lanţuri verzi".

[1] Cartier din Leningrad, pe malul drept al Nevei. (n.t.)

2. MIŞA ALEKSEEV

Mama nu se mai întorsese acasă. Într-a patra zi de cînd lipsea, Mişa Alekseev se duse la uzina unde lucra mamă-sa, pentru ca să afle ce i se întîmplase. Acolo i se spusese că o bombă căzuse în atelierul unde lucra ea şi că, în stare gravă, fusese transportată la spital. Iar la spital fu înştiinţat că Maria Alekseeva murise chiar în ziua cînd fusese adusă, fără să-şi fi recăpătat conştiinţa...

Întorcîndu-se acasă, Mişa se aşeză la fereastră şi căzu pe gînduri. Liusia, surioara lui de patru ani, se juca lîngă patul ei cu o păpuşă de cîrpă. Fetiţa era neagră de funingine pe faţă şi pe mîini, îşi îmbrăcase anapoda rochia murdară, părul în neorînduială i se încîlcise. În ultimele trei zile Mişa nu observase toate acestea, dar acum, cînd se simţea răspunzător de soarta surioarei, inima băiatului se strînse de durere. „Nu mai are de azi înainte pe nimeni în afară de mine", se gîndi el şi zise :

— Liusia, nu mai avem mamă.

— Mama s-a dus la lucru — răspunse fetiţa, fără a-şi întoarce capul.

— Mama nu se mai întoarce, Liusia.

Îşi aduse aminte că tatăl lor la plecarea pe front îl bătuse pe umăr şi, aplecîndu-se spre urechea lui, îi spusese încet : „Acum eşti mare, Mihail. Dacă se întîmplă ceva, tu ai s-o ajuţi pe maică-ta. Mă bizui pe tine. Eu, cînd aveam cincisprezece ani, cîştigam bani buni."

— Mişa, dă-mi un creion — îl rugă fetiţa.

Mişa se scotoci prin buzunare şi găsi printre schijele şi cartuşele adunate în ultimele zile un ciot de creion, şi i-l dădu surioarei. Liusia scoase de undeva o bucăţică de hîrtie, o întinse pe pervaz şi, urcîndu-se pe genunchii fratelui ei, începu să deseneze cu sîrguinţă. Ascultînd cum fetiţa sufla din greu de atîta încordare, Mişa se uita pe fereastră, dus pe gînduri.

Afară răsună deodată urletul sirenei.

— Uite ! Mişa ! Ascultă ! făcu fetiţa şi se întinse spre fereastră.

Strada, plină toată de lume în mişcare, părea un furnicar răvăşit. Oameni cu genţi, cu traiste de alimente, începură să

alerge în direcţii diferite, ca să ajungă acasă, cît încă oamenii de gardă, cu banderole roşii pe mînecă, nu-i forţau să se ascundă în curţi şi subsoluri. Mişa îşi recunoscu prietenii, care se strecuraseră pe una din uşile din faţă. Era acolo o intrare spre pod şi băiatul ştia că prietenii lui ţineau să ajungă pe acoperiş. Simţi şi el dorinţa să li se alăture, însă surioara şedea pe genunchii lui şi îi era milă să o lase singură.

Undeva, departe, răpăiră tunurile antiaeriene.

Mişa se gîndi că la Leningrad nu mai rămăsese nici o rudă de-a lor ; că timpurile erau atît de grele încît nu va reuşi să-şi hrănească surioara. El n-o să piară de foame. Dar ce-i de făcut cu fetiţa ? Ca din senin îl străfulgeră un gînd care, după o scurtă şovăială, se schimbă într-o hotărîre.

— Pregăteşte-te de plecare, Liuska — îi zise el hotărît, lăsînd-o jos pe podea şi ridicîndu-se.

— De ce ?

— Mergem la plimbare. Ia-ţi păpuşile, ia-ţi tot ce ai.

Fetiţa rămase cîtva timp încurcată, privindu-l pe Mişa care întinse o broboadă mare şi începu să scoată din scrin toate rochiile ei, ciorapii şi lenjeria. Dîndu-şi seama că vor pleca undeva, fetiţa începu să se agite şi să-şi îmbrace păpuşa de cîrpe.

— Ne ducem la mama, nu-i aşa, Mişa ?

— Da, da. Adună-ţi tot ce ai, mai repede, să nu uiţi ceva. Unde-ţi sînt pîslarii ? o întrebă Mişa, strîngîndu-i în grabă lucrurile. Apoi aruncă bocceaua pe umăr, o luă pe fetiţă de mînă şi după ce încuie uşa cu cheia, plecă de acasă.

Alarma încetase. Pe drum Liusia trăncăni tot timpul cu însufleţire, punînd fratelui său tot felul de întrebări, dar Mişa nu o asculta.

Ajungînd în strada Puşkarskaia, Mişa se opri în faţa unei case înalte.

— Uite, am şi sosit. Tu ai să stai aici, Liusenka, în casa asta mare. Iar eu am să vin la tine în vizită. Ai înţeles ?

— Da.

Copiii urcară scara.

Responsabila grădiniţei de copii îl ascultă cu atenţie pe băiat.

— Cum te cheamă pe tine ? îl întrebă ea.

— Alekseev Mihail.

— De ce ai adus-o tocmai la noi ?

— Mai înainte, cînd eram mic, veneam aici în fiecare zi. Numai că atunci era o altă responsabilă.

— Poate că într-alt cămin i-ar fi mai bine ?

— Nu. Aici am stat şi eu, lăsaţi-o şi pe ea aici. Dar să nu credeţi cumva că o las pentru totdeauna. N-o părăsesc eu pe Liuska !... Trebuie mai întîi să mă aranjez şi eu, că după aceea o să stăm împreună.

De după uşă se auzeau glasuri de copii. Se întorseseră de cîteva minute din pivniţă, unde stătuseră în timpul alarmei, şi-şi împărtăşeau, se vede, impresiile. Liusia nu ştia ce să mai facă şi, lipită de genunchii fratelui ei, fetiţa era toată numai ochi ; tăcea privind la cele din jur, străine sufletului ei.

Zîmbind, responsabila zise :

— Fie aşa cum vrei tu. Poţi să o laşi pe soră-ta aici. Cartelele le-ai adus ?

Mişa puse pe masă cartelele de alimente.

— Cum o cheamă pe soră-ta ?

— Liudmila.

— Cîţi ani are ?

— Patru ani.

— Cine o întreţine ?

— Acum eu o întreţin.

— Adresa ?

După ce s-au trecut toate datele în registre şi formele au fost îndeplinite, responsabila o chemă pe educatoare ca să-i încredinţeze fetiţa.

În clipa aceea trebuiau să-şi ia rămas bun. Mişa se aplecă spre surioara lui. I se pusese un nod în gît, iar ochii i se înroşiseră.

— Liusinka, tu să fii cuminte aici, s-o asculţi pe tanti. Eu am să vin la tine în vizită. Să nu laşi să te supere cineva, iar dacă ăi păţi ceva, să-mi spui mie.

Fetiţa, tăcînd, dădu din cap în semn că da. Mişa o sărută uşor pe nas şi ieşi din cameră. În stradă se îndreptă din şale, aspiră din adîncul plămînilor aerul rece de toamnă şi porni spre casă.

De acum încolo se putea gîndi şi la situaţia sa.

3. BOMBELE INCENDIARE

Împreună cu doi prieteni ai săi, Mişka cărase pe acoperiş o scîndură, cîteva cărămizi şi meşterise, lîngă coşul de pe casă, o bancă. Alarmele urmau una după alta şi îndată ce răsuna urletul sirenei, băieţii se căţărau pe acoperiş, trecînd pe ferestruia podului, şi-şi ocupau postul de observaţie pe banca lor.

Tot oraşul se întindea înaintea ochilor ca în palmă. În apropiere se zărea fortăreaţa Petropavlovskaia, în spatele ei catedrala Sfîntului Isaaki, spre stînga, pe celălalt mal al Nevei, se înălţa mai sus de acoperişuri clădirea înaltă de beton a N.K.V.D. [1]-ului, mai la stînga foişorul de apă, coşurile hidrocentralei electrice şi Smolnîi cu cupolele bisericii sale.

Băieţii se socoteau stăpîni peste tot acoperişul şi peste toate schijele care cădeau acolo.

Într-o seară, pe ferestruia podului se mai ivi un voluntar — un bărbat înalt, spătos, îmbrăcat cu palton maro.

Mişka lipsea tocmai şi cei doi tineri pompieri îl întîmpinară neprietenos pe necunoscut, neştiind cum să se poarte faţă de el. Să-l expedieze jos, fără prea multă vorbă, sau să aştepte să vină Mişka ? Să hotărască el ce aveau de făcut.

— Noroc, vrăbioilor ! îi salută prietenos necunoscutul. Da' bine v-aţi mai aranjat aici ! Pot să stau puţin pe bancă ?

— Acolo e locul lui Mişka.

— Nu-i nimic. Cînd o veni Mişka, mă scol.

Spunînd acestea necunoscutul se aşează lîngă băieţi şi, scoţînd din buzunar pachetul de ţigări, le oferi :

— Poftim, fumaţi !

Vaska luă două ţigări : pe una o băgă în gură, iar pe cealaltă o întinse lui Steopka, şi începură să fumeze. Băieţilor le plăcu necunoscutul : nu fiindcă îi „cumpărase" cu cîte o ţigară — le plăcuseră ochii lui. În glasul, în gesturile lui se simţea o adîncă încredere în sine şi, în acelaşi timp, necunoscutul era simplu şi se lipea de inima omului.

„Nu face pe grozavul", se gîndiră băieţii.

— E bine aici — zise necunoscutul. Şi se vede pînă de-

[1] Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne. (n.t.)

parte. Numai că v-aş sfătui să vă înghebaţi un acoperiş deasupra capului. Aşa poate să vă nimerească vreo schijă.

— Nu ne nimereşte — declară Vaska hotărît.

— Ia vezi ! Dacă nimereşte una, nu mai apuci s-o aştepţi pe a doua.

— Şi dumneata te-ai înscris ca pompier voluntar ? întrebă cu pizmă Steopka.

— Astăzi am zi liberă, de aceea m-am urcat aici să privesc.

La început discuţia nu se lega de loc, dar peste puţină vreme se mai însufleţi. Necunoscutul prinse a-i întreba pe băieţi despre viaţa lor. Află că amîndoi locuiau în această casă, că mama lui Vasea Kojuh este încazarmată în uzina la care lucra, iar a lui Steopka Panfilov lucra în echipele de pază şi făcea noaptea de gardă. Băieţii povestiră despre şcoală, despre administrator, despre Mişka pe al cărui loc şedea acum necunoscutul. Acesta se interesă în mod deosebit de moartea mamei lui Mişka şi de surioara acestuia. Cu cît vorbeau mai mult băieţii, cu atît ar fi dorit ei să-i povestească mai multe, pentru că prima oară întîlneau un ascultător atît de atent şi de inimos. În mod obişnuit cei mari cu care aveau ei de-a face nu-i ascultau şi chiar dacă-i ascultau, nu manifestau nici un fel de interes faţă de spusele lor. Omul acesta, dimpotrivă, le punea întrebări şi-i asculta cu un interes atît de viu, încît nici nu simţeau diferenţa de vîrstă dintre ei şi necunoscut. Uitase poate într-adevăr că avea tîmplele cărunte, îşi adusese aminte de copilărie şi stătea cu plăcere la palavre cu băieţii.

— Gata, v-aţi şi dat drumul la gură ! răsună pe neaşteptate glasul lui Mişka.

Nu-l observaseră cînd apăruse pe acoperiş şi cîtva timp băiatul rămăsese locului să asculte discuţia de pe bancă.

— Aha ! Simt că le-a venit şeful, căpetenia lor ! Stai jos, ţi-am ocupat locul — zise necunoscutul ridicîndu-se.

Mişka se încruntă, îl măsură din cap pînă în picioare şi se aşeză pe bancă. Necunoscutul se îndepărtă fără să scoată o vorbă spre alt coş şi se opri locului, privind în direcţia gării Finlandeze.

— Cine e ăsta ? întrebă încet Mişka.

— Nu ştiu. Nu-i din blocul nostru. Îl văd prima oară.

— Poate că e pompier de la Apărarea antiaeriană-locală ? îşi dădu cu părerea Steopa.

Bănuiala avea oarecare temei. În ultimele zile veniseră adesea fel de fel de şefi şi de inspectori să controleze în ce mod cei din bloc se pregătiseră de apărare.

Necunoscutul se apropie din nou de băieţi.

— Sînteţi însărcinaţi să staţi pe acoperiş sau staţi aşa... în mod voluntar ?

— Nu te priveşte ! îi reteză vorba Mişka.

— Asta e bună ! Ţi-e greu să răspunzi ? se miră necunoscutul.

— Dacă vrei să ştii, du-te şi-l întreabă pe administrator...

— Aha ! Care va să zică e un secret militar.

Mişka simţi ironia din glasul omului şi se hotărî să nu mai stea de vorbă cu el. Peste o clipă porniră să urle, din toate colţurile oraşului, sirenele fabricilor, ale vapoarelor de pe Neva, sirenele caselor şi după aceea începură îndată să răpăie tunurile antiaeriene.

Necunoscutul se uită la ceasornic şi zise :

— Au venit ca după program.

Întunericul creştea într-una. Oraşul parcă stătea la pîndă. La radio se auzea metronomul ţăcănind nervos şi zgomotul acesta accentua liniştea care se împînzise deodată. Luminile reflectoarelor scormoneau cerul, se încrucişau între ele şi fulgerele roşii ale unor explozii luminară orizontul de cîteva ori în şir.

— Bombardează — şopti Mişka.

Tăcut, necunoscutul stătea rezemat de coş. Între timp, tunurile antiaeriene deschiseseră focul într-altă parte a oraşului şi de acolo răzbea desluşit vuietul avioanelor în zbor : se apropia al doilea val de bombardiere. Vuietul creştea şi totodată se intensifica şi tragerea. Tunurile, aşezate pe vase şi pe malul Nevei, prinseseră glas. Antiaerienele răpăiau acum asurzitor undeva, pe aproape.

Şi deodată, întru întîmpinarea avioanelor zburară de jos nişte rachete. Erau albe, roşii şi galbene — descriau pe cer o arcadă şi se stingeau.

— Priviţi, băieţi ! Aruncă rachete, ticăloşii !... mormăi printre dinţi necunoscutul.

Băieţii mai văzuseră rachete, dar nu le dăduseră o importanţă deosebită. „Pesemne că aşa trebuie", se gîndiseră ei

atunci, avînd convingerea că erau aruncate de observatorii sovietici. La remarca necunoscutului îşi ciuliră urechile.

— De ce le aruncă ? întrebă Vaska.

— Le indică nemţilor obiectivele. Spionii !...

În clipa aceasta începură să zboare, una după alta, rachete de un verde-aprins, formînd pe cer un lanţ.

— Priviţi, priviţi ! strigă Steopka.

— E lanţul verde — zise necunoscutul. N-aţi băgat de seamă din care stradă a fost aruncat ?

— Au aruncat de undeva, de aproape, de dincolo de strada Samşeva...

Avioanele vuiau aşa de aproape, încît li se părea că zboară chiar deasupra capului şi cînd băieţii crezură că „valul" trecuse, deodată se auzi fîşîitul unei bombe în cădere.

— Culcaţi ! le porunci necunoscutul şi se trîntiră cu toţii cu burta pe acoperiş.

Din cauza izbiturii casa se cutremură şi începu să se clatine. Bubuitul exploziei, zăngănitul geamurilor sparte, strigătele oamenilor — toate se învălmăşiră. Apoi, pe neaşteptate, se făcu linişte. Băieţii se ridicară. Bomba căzuse undeva, aproape de tot.

— Zdravănă bombă ! se miră Mişka.

Din curte se auzi un tropăit ; mai mulţi oameni alergau undeva, răsunau comenzi ; un grup de la Autoapărare se grăbea spre focarul exploziei ca să dea o mînă de ajutor. Băieţii ar fi vrut să coboare, să se alăture brigadierelor, să afle ce se petrece, însă tunurile antiaeriene izbucniră din nou cu înverşunare. Un val nou de avioane se apropia.

Băieţii n-apucaseră să-şi vină de-a binelea în fire şi de sus începură să cadă, străbătînd văzduhul cu un şuier, nişte obiecte. Cîteva din ele se loviră de acoperiş. Mişka zări o lumină albă în ferestruia podului.

— Bombe incendiare ! strigă el şi se repezi spre pod.

„Incendiara" şuiera, pocnea, arzînd cu o flacără albă. Fără să mai stea o clipă pe gînduri, Mişka smulse din perete un şorţ de prelată atîrnat într-un cui şi acoperi cu el bomba. Înfăşurată în şorţ, o aruncă pe ferestruia podului în curte, apoi se întoarse şi privi roată prin pod. Într-un capăt al podului începuse să ardă a doua bombă ; Vaska fugi într-acolo. Mişka se repezi cît îl ţineau picioarele, îşi îmbrînci prietenul,

apucă în mînă bomba şi, cu aceeaşi dibăcie, o aruncă pe ferestruie.

— Gata !

— Şi tu de ce mă împingi ? îl întrebă Vaska, cu glasul întărîtat de mînie.

Încăierarea părea de neînlăturat. Prietenii s-ar fi luat la bătaie pe întuneric, dacă chiar în acea clipă n-ar fi licărit lumina unei mici lanterne.

— Mai încet, cocoşilor ! Hai, căutaţi bombele incendiare ! le porunci necunoscutul. Trebuie să mai fie...

Porniră prin pod, luminînd, cu ajutorul lanternei, toate ungherele. Într-adevăr, încă o „incendiară" zăcea pe podea, înfiptă în nisip. Străpunsese acoperişul, dar nu explodase.

— Hai, că-i a mea ! strigă Mişka.

— Dă-o încoace ! zise necunoscutul, luînd bomba din mîinile băiatului şi scoţîndu-i o piesă. Acum na-ţi-o !

Necunoscutul găsi şi el o bombă. Îi scoase focosul şi i-o întinse lui Vaska.

— Sînteţi mulţumiţi acum ? Era cît p-aci să vă luaţi la bătaie... O să aveţi toţi de lucru. Războiul abia a început. Vom avea de făcut o treabă serioasă, băieţi — zise el îndreptîndu-se spre fereastră. Să mergem, să stăm de vorbă.

N-apucară însă să stea de vorbă. Mai întîi că nu reuşiseră să-l găsească pe Steopka. Crezuseră la început că valul exploziei îl măturase de pe acoperiş, dar aflară în curînd că Steopka, zărind o „incendiară" pe acoperişul de alăturea, se mutase acolo. Între timp administratorul, însoţit de inspectorul de sector şi de cîteva femei din grupul de sanitare voluntare, se urcase şi el în pod. Trebuia să colinde din nou prin toate colţurile, pentru ca să verifice dacă nu cumva mai rămăsese vreo „incendiară".

Alarma încetase. Băieţii hotărîră să dea o fugă pînă la locul unde izbucnise incendiul, dar nu li se dădu voie. Casa fusese înconjurată de echipele Apărării antiaeriene-locale şi de miliţie. „Salvarea" transporta răniţi într-una. Cînd băieţii îşi aduseră aminte de insul necunoscut, nu-l mai găsiră nici pe acoperiş, nici la comandament ; nimeni nu ştia cine fusese şi de unde apăruse.

Băieţii ştiau că Leningradul era împresurat de duşmani, că toate drumurile erau închise şi nu se putea ieşi din oraş decît doar pe calea aerului.

— Vor să ne înăbuşe — spuneau cei mari.

De cînd murise maică-sa, Mişka se lupta din greu cu viaţa. Avea acum atîtea griji a căror existenţă nici nu o bănuise mai înainte! Cum nu avea bani ca să-şi cumpere alimentele pe cartelă, luă o parte din lucrurile rămase de la mamă-sa şi se duse să le vîndă în piaţa Sîtnîi. Însă nimeni nu cumpăra lucruri. Oamenii nu căutau decît alimente: pîine, cartofi, unt, crupe şi preţurile acestor produse creşteau ceas de ceas. Lui Mişka îi era o foame cumplită. I se făcuse un gol în stomac, dar nu avea nici măcar cu ce să-şi poată cumpăra pîinea pe cartelă. Furios şi obosit, băiatul se întoarse acasă; întîlnindu-l în curte pe bătrînul portar, îl rugă:

— Moş Vasili, împrumută-mi cinci ruble. Mîine ţi le dau înapoi, pe legea mea — adăugă el, roşindu-se la faţă.

Bătrînul îl privi încruntat, însă nu-l ocărî, ci scoase din buzunar o pungă veche şi-i întinse băiatului cinci ruble.

— Unde-i soră-ta? întrebă bătrînul.

— Am dus-o la un cămin de copii.

— Vezi, băiatule, fii de acum înainte cu ochii în patru — zise bătrînul cu glas de povaţă. Orfan cum eşti, nici nu ştii cînd poţi s-aluneci pe o cale greşită. Ba, poţi să te trezeşti şi furînd... „Dacă vrei să te prăpădeşti de-a binelea, apucă-te de furat", glăsuieşte o vorbă.

A doua zi dimineaţă Mişka porni spre piaţă, dar de data aceasta fără lucruri. Pentru ce? Nici el nu-şi dădea bine seama. Din cele cinci ruble împrumutate în ajun de la portar nu-i rămăseseră decît doar cîteva copeici, aşa că nu avea cu ce să-şi cumpere de-ale mîncării.

Rezemîndu-se de o tejghea, începu să cerceteze din ochi, fără să ştie nici el de ce anume, pe cei din şirul care se formase în faţa tejghelei. Îi atrase atenţia o femeie în vîrstă, cu părul răvăşit, ca nişte cîlţi.

Femeia avea o geantă neagră, de lac. După ce se uită mai lung la geantă, Mişka îşi lăsă privirea în pămînt şi vru să se îndepărteze, dar se apropie şi mai mult de şir. Inima îi bă-

tea năvalnic. I se îngreuiaseră picioarele de frică şi totuşi nu-şi putea lua ochii de la geanta femeii. La un moment dat, o fetiţă se apropie de femeia cu geantă şi îi spuse ceva; aceasta îşi deschise geanta şi scoase de acolo cîteva bancnote roşii.

Lui Mişka îi păru rău pe dată că femeia împărţea banii cu atîta uşurinţă şi se îngrozi: abia atunci îşi dădu seama că voia să fure geanta.

La cîţiva paşi de el stătea un bărbat ciung cu o valiză mică în mînă. Mişka se uită lung, fără să vrea şi la această valiză şi se depărtă grăbit de femeia cu geanta. Ciungul privea distrat cînd în dreapta cînd în stînga sa. Deodată un om îmbrăcat în uniformă militară, dar fără petliţe, se apropie de el.

— Nu ştii cît o fi ceasul acuma ? întrebă el.

Invalidul aşează jos valiza, scoase din buzunar un ceasornic negru, cu chenar de aur şi, fără a spune vreo vorbă, i-l arătă celuilalt.

— N-ai vrea să-mi dai să fumez ?...

Invalidul zîmbi, dînd la iveală nişte dinţi de aur strălucitori.

— Şi ce anume fumezi dumneata ? Mahorcă, tutun sau ţigări ?

— Ţigări.

„Ia te uită ce obraznic !" se gîndi Mişka dar, spre marea lui mirare, ciungul nu se supără ci scoase din buzunar ţigările.

— Fumează cît mai am — zise el, deschizîndu-şi tabachera.

Omul în uniformă militară luă o ţigară, o aprinse, salută milităreşte, se aplecă şi, ridicînd mica valiză, porni spre ieşire. Mişka era cît pe ce să-i strige invalidului că i se furase valiza, dar se stăpîni, uitîndu-se cum acesta îl petrecea pe militar cu o privire nepăsătoare. Dar întîmplarea aceasta i se păru ciudată. Din discuţia pe care o avuseseră se vedea că ciungul nu-l cunoştea pe celălalt om, dar îi dăduse valiza fără să primească nimic în schimb.

După aceea, evenimentele se desfăşurară cu repeziciune. Sirena prinse a urla şi toată lumea se grăbi să iasă din piaţă. Ieşirea pe poartă se blocase. Cei din spate îi împingeau pe cei din faţă şi Mişka zări deodată femeia cu geantă. Începu să

dea din coate şi aproape de ieşire apucă geanta şi o smulse din răsputeri. În aceeaşi clipă şuvoiul de oameni îl împinse pe poartă. Dincolo nu mai era o aşa de mare înghesuială ; Mişka îşi vîrî geanta sub haină, ieşi din mulţime şi o luă la fugă. În dreptul primei case lîngă care ajunse cei de la Apărarea antiaeriană-locală îl opriră şi-l trimiseră la un adăpost. Ascultînd în subsol discuţiile din jur, Mişka simţea sub haină pielea rece şi flexibilă a genţii. Ar fi vrut să vadă ce era înăuntru, dar se ferea s-o scoată în faţa tuturor, temîndu-se să nu fie bănuit pe loc de furt.

— Dracu' m-a pus să mă duc în piaţă ! bombănea un bătrîn. Cine ştie cît timp o să ţină alarma... Te pomeneşti că iar o să stau aici pînă deseară, ca şi ieri.

— Şi de ce-i gonesc pe oameni în subsoluri ? interveni cu blîndeţe în glas o femeie care şedea alături de Mişka. Ce înghesuială, ce lipsă de rînduială !... Unei femei i s-a furat chiar geanta în înghesuiala asta.

— Da... — întări bătrînul. Pe banditii de soiul ăsta i-aş strivi pe loc, ca pe nişte ploşniţe. În geantă o fi avut desigur şi cartelele.

Mişka simţi că-i sare inima din piept. Bătrînul rostise aceste cuvinte cu atîta dispreţ, încît băiatul nu ştia ce să mai facă şi se piti într-un colţ întunecat al adăpostului.

— Cîte un parazit dintr-ăştia le fură ultimii bani unor femei cu o droaie de copii, în timp ce bărbatul pe front îşi apără patria — continuă bătrînul.

Cînd sună încetarea alarmei, Mişka ieşi în stradă printre primii şi porni grăbit spre casă, sprijinind cu mîna geanta de sub haină. Pe porţile caselor ieşeau bărbaţi şi femei. Deodată băiatul auzi de la spate un glas strident de femeie :

— Iată-l ! Puneţi mîna pe el...

Mişka îşi dădu seama că femeia pe care o jefuise îl recunoscuse şi o rupse de fugă. Nu apucase să facă decît doar cîţiva paşi şi cineva îi puse o piedică ; băiatul căzu şi geanta lunecă pe trotuar. Restul se petrecu întocmai ca în vis. Urmară strigăte, plînsetele femeii, lovituri...

Cînd îşi veni în fire, Mişka simţi că îl ţinea cineva de gulerul hainei. La secţia de miliţie unde fusese adus era lume multă.

Împreună cu Mişka au mai venit trei oameni : un miliţian, bătrînul din adăpost şi un bărbat cu palton maro. Pe

acesta Mişka îl recunoscuse îndată după ochii lui de hîtru şi după tîmplele lui cărunte. Era insul necunoscut, acela care-i ajutase pe băieţi să stingă „incendiarele" din pod. Acum stătea deoparte şi se uita posomorît la Mişka. Mai tîrziu, după ce interogatoriul se sfîrşi, omul trecu în dosul paravanului şi aplecîndu-se la urechea locotenentului de miliţie, îi spuse cîteva vorbe. Apoi îşi lunecă nepăsător privirea pe faţa lui Mişka şi ieşi din odaie.

Locotenentul strigă la miliţianul care aţipise pe bancă :

— Jukov ! Ia închide-l acolo pe puştiul ăsta !

— Am înţeles !

Peste cîteva clipe Mişka se pomeni într-o cameră întunecoasă şi auzi închizîndu-se o uşă şi trăgîndu-se un zăvor în urma lui.

5. INTILNIREA

Mişka rămase singur în camera goală pînă seara. Auzise sirenele urlînd, deasupra capului său răsunară paşii miliţienilor care fugeau, iar după aceea se făcu linişte. De după sobă ieşi un şobolan mare ; îl privi cu îndrăzneală pe Mişka, îşi ridică botul, adulmecă aerul, străbătu odaia pe îndelete şi dispăru în vizuina lui. Mişka stătea pe un scăunel şi nu-i mai păsa de nimic. I se părea că viaţa se întrerupse şi se sfîrşise. Va fi judecat pentru furt şi va fi aruncat într-o închisoare. Adio mare ! Nu va mai fi marinar în flota comercială, nu va mai străbate mările îndepărtate îmbarcat pe un vapor...

Apoi, gîndul că surioara lui îl va aştepta zadarnic îi străpunse dureros inima şi lacrimile îi ţîşniră fără voie din ochi. Mişka nu boicise niciodată în viaţa lui şi socotea ca ceva ruşinos „să dea apă la şoareci". Dar acum nu se sfii să plîngă, mai cu seamă că nu-l vedea nimeni. Lacrimile îi dădeau chiar oarecare satisfacţie. Începuse să se întărîte şi singur, aducîndu-şi aminte de tatăl şi de mama lui. Îl prinse o milă de toţi, chiar şi de femeia căreia îi furase geanta. Apoi, lacrimile se opriră de la sine şi căzu într-o stare de amorţeală, de somnolenţă. Mişka nu mai ştia cîtă vreme trecuse de cînd şedea

așa, nemișcat, sprijinindu-și capul în mîini. Își veni în fire doar atunci cînd în camera vecină răsună zgomot de strachini și de linguri. Niciodată nu-i fusese așa de foame ca acum. Începuse să se plimbe prin odaie așteptînd să i se aducă mîncarea, însă nimeni nu veni. Ar fi putut să facă zgomot, să bată cu pumnii în ușă și să ceară demîncare, dar, fără să știe de ce, se stăpîni. Undeva, în subconștientul lui, se cuibărise speranța că nu degeaba îl închiseseră singur într-o odaie goală și că omul cel necunoscut, cu palton maro, avea să mai apară.

Ca să treacă timpul mai repede, Mișka se întinse pe pat, dar nu reuși să adoarmă.

Se lăsase seara. În odaie se întunecă de-a binelea. În sfîrșit, ușa se deschise. Mișka întoarse capul și văzu în ușă un milițian.

— Ieși! porunci acesta nepăsător.

Băiatul se ridică și-l urmă supus pe milițian în camera de gardă, unde-i aștepta un tînăr pe care Mișka nu-l cunoștea. Omul cel necunoscut purta, sub paltonul civil, uniformă.

— Ăsta? făcu milițianul și trecu în dosul paravanului.

— Cum te cheamă? întrebă tînărul necunoscut.

— Mihail Alekseev.

— Uite ce este, Alekseev. Ai să mergi acum cu mine, dar să ne înțelegem: să nu încerci să fugi.

— Unde să fug?

— N-ai unde să fugi. Ai dreptate. Și nici nu are rost să fugi. Tot te găsesc.

Ieșiră în stradă, îndreptîndu-se spre stația de tramvai. Tramvaiul îi duse pînă la gara Finlandeză. Trecură pe jos pe podul Liteinîi și se opriră în dreptul Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne.

Băiatul privea curios în dreapta și în stînga, în timp ce urcară treptele unei scări și o luară pe un coridor. În întîmpinarea lor ieșeau marinari, grăniceri și aviatori cu mers grăbit. Dar surpriza cea mai mare îl așteptă pe Mișka în biroul în care în sfîrșit intrară.

La o masă de lucru ședea cunoscutul lui Mișka, cel cu tîmplele cărunte, pe care băiatul îl întîmpinase atît de neprietenos pe acoperiș.

— Tovarășe maior, am executat ordinul — raportă însoțitorul lui Mișka.

— Bine, ia loc, tovarăşe Burakov.

Maiorul se uita posomorît la Mişka.

— Ei, flăcăule, de ce ai rămas cu gura căscată ! Vezi să nu-ţi intre o muscă. M-ai recunoscut ?

— V-am recunoscut.

— Cu atît mai bine. Stai jos. Cum de ţi-ai dat în petic, băiatule ? Te credeam un băiat bun, cinstit. Atît de eroic stingeai „incendiarele", şi cînd colo, te-ai apucat să furi genţi !...

Mişka şedea cu capul plecat în fotoliul de piele şi tăcea.

— Mă gîndeam să-ţi încredinţez o treabă — continuă maiorul. Credeam că ai să ne ajuţi. Dar acum nu mai e nimic de făcut. N-avem nevoie de hoţi. Păcat... Păcat...

Urmă un răstimp de tăcere. Burakov se ridică de la locul său.

— Permiteţi să plec, tovarăşe maior ?

— Poţi să pleci.

Mişka simţi că o mînă i se aşezase pe umăr şi se ridică şi el. Nu se putea să plece însă şi să nu-i spună nici o vorbă.

— E prima dată... — bîigui el.

— Ai luat prima dată geanta, dar mai înainte ce-ai mai operat ?

— Nimic ! Niciodată ! Mai înainte locuiam la tata şi mama...

— Ştiu — zise maiorul. Acum zîmbea. Ştiu totul despre tine. Cele cinci ruble nu le-ai mai dat înapoi portarului ? ! Of ! Năpasta !... Ei, du-te şi mănîncă, să-ţi recapeţi puterile şi, după aceea, mai stăm noi de vorbă.

Mişka răsuflă uşurat. Dacă maiorul ştie povestea cu portarul, înseamnă că ştie şi restul şi va crede tot ce-i va spune. Gîndul acesta aduse parcă o alinare durerii sale.

Ieşind din birou, dădu cu ochii de o valiză mică, aşezată lîngă perete. Valiza se deosebea de cele obişnuite, prin încuietoarele ei şi prin pielea de culoare cafenie. Pînă şi mînerul era neobişnuit, dar cu toate acestea valiza i se păru lui Mişka foarte cunoscută. O văzuse undeva, de curînd de tot. Maiorul surprinse privirea atentă a băiatului, dar nu zise nimic.

Mişka ieşi din birou însoţit de Burakov. În camera de la capătul coridorului, pe o masă, se afla mîncarea. Din ziua cînd mamă-sa plecase ultima dată la lucru şi nu se mai întorsese, Mişka nu mai mîncase nici o hrană caldă.

— Stai jos şi mănîncă — zise Burakov şi, luînd un ziar în mînă, se aşează mai la o parte pe canapea.

— Tot ?

— Tot, tot... Să nu laşi nici o fărîmiţă.

Mişka începu să mănînce cu lăcomie şi numai după ce înghiţise tot din farfurie îşi veni în fire, părîndu-i rău că în graba lui nici nu desluşise ce gust aveau bucatele.

Cînd se întoarseră în birou, maiorul stătea tot la masa de lucru frunzărind nişte hîrtii.

— Gata ? Dar repede i-ai mai venit de hac ! Ei, acum te-ai săturat ?

— Mulţumesc, m-am săturat.

— În cazul acesta, să stăm de vorbă. În primul rînd, de unde cunoşti tu valiza asta ?

— Am văzut-o... Dar unde am văzut-o, nu pot de loc să-mi aduc aminte.

— Am să te ajut eu — zise maiorul şi scoase din sertar un ceasornic negru, cu chenar de aur. N-ai văzut, din întîmplare, un ceasornic ca ăsta ?

Lui Mişka i-a fost de ajuns să-şi arunce doar o privire asupra ceasornicului, ca să-şi aducă aminte totul. Piaţa Sîtnîi... Ciungul... valiza... omul în uniformă militară, fără petliţe. Ţigările...

Povesti maiorului cu de-amănuntul toată scena pe care o văzuse în piaţă, dovedind o mare agerime de minte. Repetă cuvînt cu cuvînt discuţia pe care o auzise şi dezvălui pînă în cele mai mici amănunte tot ceea ce observase.

După ce-şi încheie povestirea, maiorul îl lăudă :

— Ai spirit de observaţie dezvoltat, băiete. Se vede că nu m-am înşelat asupra ta.

După aceea, Mişka află o mulţime de lucruri interesante. Maiorul îi povesti că în Leningrad pătrunsese o mulţime de duşmani. Aceştia aruncau rachete în timpul atacurilor aeriene, indicînd inamicului obiectivele militare. Ei puneau la cale acte de diversiune, răspîndeau tot felul de zvonuri, zădărnicind în toate chipurile apărarea oraşului.

De primă importanţă erau trăgătorii de rachete. Trebuiau înhăţaţi de gît cît mai repede. Mişka ar trebui să strîngă un grup de băieţi de nădejde şi să stabilească posturi fixe în diferite străzi ale raionului său ; astfel ar putea da peste trăgătorul de rachete. Ar trebui apoi să-l urmărească ; să afle ce adresă

are, prin ce case intră, să vadă cu cine se întîlneşte. Băieţii să-şi aibă un cartier general al lor, cu telefon.

Lui Mişka îi plăcu nespus de mult acest plan.

În legătură cu ceea ce spunea maiorul, ciungul prezenta un interes cu totul deosebit; Mişka îşi dădu cuvîntul de onoare să-l găsească, orice s-ar întîmpla; mai cu seamă că îl şi cunoştea la faţă.

Discuţia se sfîrşi pe la ceasul unu de noapte. Totul fusese stabilit cu de-amănuntul. Fiind tîrziu ca să-l mai trimită acasă, pe Mişka îl culcară pe canapeaua din camera unde luase masa.

Imaginaţia băiatului lucra intens. O bună bucată de vreme Mişka nu reuşi să adoarmă, gîndindu-se cum să-l prindă pe ciung, împreună cu toată banda sa, răzbunînd, pe această cale, moartea mamei sale.

6. A DOUA ZI

Mişka dormise somn adînc, fără să audă alarmele şi tragerea tunurilor antiaeriene. Dimineaţa Burakov intră în cameră, aducîndu-i gustarea de dimineaţă.

— Hai, scoală-te, drăguţă — făcu el, ridicînd storurile de la fereastră.

Mişka deschise îndată ochii şi sări de pe canapea de parcă aşteptase această vizită ca să se scoale din pat.

— Dormi ca pentru „foarte bine", aşa cum scrie la carte.

— Am un somn uşor — încuviinţă Mişka. La cel mai mic zgomot, mă trezesc.

— Întocmai cum zici. La cel mai mic zgomot... de pildă, dacă în camera de alături explodează o bombă, te trezeşti numaidecît.

— Sigur că da, cînd explodează o bombă...

— Nici mai mult nici mai puţin. Astă-noapte, în timpul alarmelor, am trecut de vreo cinci ori pe la tine. Dormeai dus. Se trăgea zdravăn şi tu îi trăgeai înainte cu sforăitul.

— Nu, zău?

— Dacă-ţi spun!

Mişka îşi încălţă repede ghetele, îşi netezi cîrlionţii şi se apropie de masă.

— Aşteaptă puţin, drăguţă. Tu nu te-ai deprins să te speli dimineaţa ?

— Cum să nu mă fi deprins ? Întotdeauna mă spălam dimineaţa. Şi chiar cu săpun.

— Nu mai spune !

Ieşiră pe coridor. La toaletă Mişka se spălă cu sîrg şi întorcîndu-se în cameră, se aşeză să mănînce şi să-şi bea ceaiul. În timp ce mînca, Burakov îi transmise planul de acţiune :

— De-acuma, vezi-ţi de drum, întinde-o acasă ! Vei lucra cu mine. Am să trec pe la voi în fiecare seară, iar după ce vom instala telefonul, ne vom telefona.

— Şi el ? întrebă Mişka.

— Maiorul ? El, drăguţă, e foarte ocupat. Lui îi vom telefona doar în cazuri extreme. E limpede ? Doar atunci cînd va fi vorba de ceva deosebit. Eu sînt ajutorul lui şi îi voi raporta despre tot şi despre toate. De cum ajungi acasă, pune-te pe treabă. Adună băieţii, însă numai pe acei pentru care poţi da chezăşie. Numai băieţi îndrăzneţi, de ispravă, nu flecari. E limpede ?

— Ce-ar putea să nu fie limpede aici ? !

— Deseară voi trece pe la voi, ca să-i cunosc şi eu pe prietenii tăi cei mai apropiaţi. Pe Vaska Kojuh şi pe... cum îl cheamă pe celălalt ?...

— De unde-l ştii ? se miră Mişka.

— Îl ştiu. Cum îl cheamă pe celălalt ?

— Steopka Panfilov — zise băiatul şi zîmbi, dîndu-şi seama că maiorul îi povestise lui Burakov despre băieţi.

Mai stătură de vorbă o jumătate de ceas, apoi Burakov îl conduse pe Mişka pînă la uşă.

Ieşind pe bulevardul Liteinîi, Mişka văzu o mulţime de oameni cu boccele. Unii dintre ei îşi duceau bagajul în cărucioare ; într-unul din cărucioare, între diferite legături, se afla şi un purcel destul de mărişor cu picioarele legate. Pe de lături mergea o fetiţă ducînd de funie o capră albă.

— De unde vii ? Eşti refugiată ? o întrebă Mişka pe fetiţă în clipa cînd ajunse în dreptul ei.

Căscînd ochii, fetiţa se uită la Mişka şi nu-i răspunse nimic ; nu înţelesese, pesemne, întrebarea.

— Eşti refugiată ? întrebă el din nou.

— Refugiată, refugiată — răspunse în locul ei, supărată, femeia care împingea la cărucior.

— Da' de unde vii? De departe? o întrebă Mişka pe fetiţă, cînd aceasta rămase puţin în urma mamei sale.

— Am stat pe strada Stacek. Ai fost pe acolo? răspunse ea.

Mişka fusese de atîtea ori la uzina Kirov şi cunoştea bine acest bulevard larg.

— Sigur că am fost. Şi unde te duci acum?

— În Vîborgskaia Storona [1]...

— Fugiţi de nemţi?

— Da. La noi se vede că o să fie lupte... La noi se bombardează.

Ajunşi la podul Liteinîi, se despărţiră. Mişka o luă spre cheiul Nevei. Mergea pe îndelete, gîndindu-se la cele întîmplate, văzute şi auzite în acest scurt răstimp de cîteva zile. Îşi aduse aminte de plecarea tatălui său, de fumul incendiilor, de detaşamentele de voluntari care porneau spre front, de exploziile bombelor şi de vuietul lor sinistru. Mai înainte, vorba „război" nu-i trezea nici un fel de imagine, în afară de acelea din tablourile pe care le văzuse în cărţi şi la cinematograf. Acum începea să i se contureze înaintea ochilor ceva aprig, gigantic, ceva ce se năpustea necruţător asupra tuturor, ameninţînd să strivească, să ucidă, să distrugă. Mişka nu văzuse încă de aproape nici sînge, nici moarte. Şi de aceea imaginea războiului abia se contura în cugetul lui.

După ce trecu de grădina Letnîi, Mişka o luă spre Cîmpul lui Marte [2]. Deodată ceva se lovi de pămînt şi în aceeaşi clipă răsună un vuiet înspăimîntător. N-apucă Mişka să-şi dea seama bine de cele întîmplate, şi urmă a doua explozie asurzitoare; se auziră strigăte, zăngănit de geamuri sparte... Mişka coti pe altă stradă. Îi ieşeau în întîmpinare, fugeau pe lîngă dînsul, oameni pe care îi cuprinsese spaima de moarte, iar ceva mai departe, la vreo sută de metri de el, se înălţa un uriaş nor de fum. Se auzi din nou un şuierat şi o explozie, de data asta însă mai depărtată.

Începuse un atac de artilerie. Primul obuz căzuse lîngă Electrotok omorînd un cal. Omul care-l ducea de dîrlogi, ră-

[1] Cartier industrial din Leningrad, pe malul drept al Nevei. (n.t.)
[2] O piaţă patrată, uriaşă din Leningrad. (n.t.)

măsese în viață, ca prin minune. Al doilea obuz căzuse lîngă stația de tramvai, nu departe de monumentul lui Suvorov, rănind pe milițianul din post. Apoi începură să cadă obuze tot mai aproape de Nevski. Oamenii alergau ascunzîndu-se care pe unde apuca. Cei mai cu sînge rece, între care și Mișka, se grăbiră să dea ajutor victimelor bombardamentului. Milițianul rănit fusese dus într-un gang ; pe asfaltul de unde-l ridicase, rămăsese o baltă de sînge. Calul se mai zbătuse încă multă vreme, zgîrcindu-se în dureri mari ; nu i se putuse da nici un ajutor.

După ce examinase cu atenție gaura în formă de pîlnie pe care o făcuse bomba și stătuse cîteva clipe lîngă calul ucis, Mișka se îndreptă spre stația de tramvai.

— Asta-i floare la ureche. Să vezi ce ne așteaptă de aci încolo — zise cu o voce cavernoasă un bărbat în vîrstă, purtînd ochelari mari cu ramă de baga.

— Da. Nemții au labe lungi, au ajuns cu tunul în inima orașului. Trebuie să fim de-acum înainte cu ochii în patru ! Acum ne aflăm și noi pe front.

Mișka se uită cu atenție la cei doi bărbați. Amîndoi erau vîrstnici, bine îmbrăcați, purtau servietă în mînă.

— După toate legile războiului, orașul nu va putea rezista — zise unul dintre ei. Artileria bate acum asupra centrului, iar cînd vor hotărî să ia orașul cu asalt, nu va mai rămîne nimic din Leningrad.

— Dracul nu-i atît de negru pe cît pare.

— Dumneata, se vede, n-ai o idee precisă despre forța și tehnica nemților.

— Tocmai că am ideea cea mai exactă. Eu, din 1914 pînă în 1917 am luptat împotriva nemților. Voi lupta și acum, dacă va fi nevoie, însă Leningradul nu-l cedăm.

— Voi lupta și eu — se amestecă Mișka în discuție.

— Bravo, băiete !

— Ei, dacă vom trimite la atac și copii de țîță...

Mișka era cît pe-aci să tragă o înjurătură, însă al doilea interlocutor îl întrerupse :

— Las-o mai domol, băiatule ! N-are rost să discutăm în contradictoriu. De frică, bietul om și-o fi pierdut dreapta judecată și vorbește tot soiul de prostii. Lasă-l să pălăvrăgească.

Se apropia tramvaiul și porniră fiecare într-altă direcție. Bărbatul cu ochelari se urcă în primul vagon, iar Mișka în cel

din urmă. În vagon se vorbea despre atacul artileriei şi oamenii priveau posomoriţi pe fereastră la groapa în formă de pîlnie lăsată de obuz şi la geamurile sparte ale caselor.

Mişka abia acum îşi dădu seama că nu făcuse bine poate că-l lăsase să plece singur pe omul cu ochelari, care spunea că „după toate legile războiului, oraşul nu va putea rezista". Cine ştie ce fel de om o fi fiind ! Tuturor doar le era frică şi, cu toate acestea, nimeni nu vorbea astfel. Mişka îşi imputa că-l scăpase din mînă, acum însă era prea tîrziu.

Băiatul coborî în piaţa Lev Tolstoi şi se duse la căminul de copii.

Văzîndu-l, surioara lui se bucură tare, dar prima ei întrebare îi strînse inima de durere lui Mişka.

— Mişa, unde e mama ?

— Mama nu mai este, Liusenka.

— E la lucru ? Da ? Dar o să vină ?

— Dacă ai să fii cuminte, are să vină — răspunse el simţind că era de prisos să-i vorbească despre moartea mamei lor.

Ca să abată atenţia fetiţei, scoase din buzunar o bomboană pe care o pusese deoparte pentru ea, în timpul gustării de dimineaţă.

— Uite, ia-o...

Fetiţa băgă imediat bomboana în gură.

— Ei, cum e aici ? E bine ?

Fetiţa aprobă din cap.

— Să-mi spui dacă s-o purta cineva urît cu tine.

Ce altceva putea să mai vorbească cu ea ? Îşi aduse aminte de sfaturile pe care i le dădea mamă-sa cînd pleca la lucru şi le repetă Liusiei. Fetiţa dădea din cap ascultînd în tăcere, dar era distrată, întorcea capul într-una spre uşă. Îndărătul acestei uşi erau noile ei prietene, şi se vede că Mişka o întrerupsese de la vreun joc. Băiatul o mîngîie pe cap şi sărutînd-o cu stîngăcie pe obraz, ieşi în stradă.

De aci Mişka se îndreptă spre piaţa Sîtnîi. Acolo se putea întîlni cu oameni din toate raioanele oraşului, de toate vîrstele şi de toate profesiunile. Mişka se strecură cu băgare de seamă spre locul unde îl văzuse în ajun pe omul cel ciung, dar nu-l zări. Trecînd prin spaţiul dintre două gherete, băiatul se opri locului să aştepte şi să observe pe oamenii din jur, ascultîndu-le discuţiile. Ciungul nu era acolo. Mişka o luă

apoi prin piață și ieșind din învălmășeală, se urcă pe scara halei. De sus, totul se vedea ca în palmă, însă datorită înghesuielii, nu era cu putință să desluşești chipurile oamenilor. Cu încăpățînare, băiatul căuta prin mulțime silueta invalidului, pe care o ținea bine minte.

— Mișka! auzi că-l strigă un glas cunoscut.

Întorcînd capul, îl zări pe Vaska; se silea să răzbată prin mulțime, îndreptîndu-se spre dînsul.

— Pe unde ai dispărut? Noi te-am căutat, te-am căutat toată seara... Credeam că te-o fi lovit vreo bombă... Ne gîndeam, eu și Steopka, s-o luăm mîine prin spitale în căutarea ta.

— Mi-am văzut de treburi — răspunse grav Mișka. Și tu ce cauți aici?

— Vînd rîndul la coadă.

Vaska se sui pe scară și așezîndu-se alături de prietenul său, îi explică ce însemna asta.

— În fața gheretelor sînt cozi la cartofi și cînd sună alarma, o iau toți la fugă. Eu, înțelegi, mă ascund în intrarea aceea, vezi colo, și aștept. Cînd sună încetarea, dau fuga aici și mă așez în fața gheretei. Sînt primul întotdeauna. Se plătește bine. Înțelegi?

Vaska scoase din buzunar un pachet de țigări „Zefir", îl desfăcu și îl întinse lui Mișka.

— Ia.

— M-am lăsat de fumat.

— De ce, mă rog?

— Așa. N-are nici un rost. De ce să afum pereții de pomană — răspunse Mișka bățos.

Vaska își privi cu uimire prietenul, se fîstîci, închise cutia cu țigări, o învîrti în mîini și apoi o ascunse în buzunar.

Un răstimp stătură tăcînd amîndoi și Vaska simți că prietenului său i se întîmplase ceva și ar fi stăruit să afle ce anume, dacă ar fi stat de vorbă cu el în condiții prielnice.

— Și unde e Stepan? întrebă după un minut Mișka.

— Acasă, pesemne. Da' de ce?

— Nu, nu-i nimic. Am să-ți povestesc totul mai tîrziu. Să mergem la el.

Ieșiră în stradă, îndreptîndu-se în tăcere spre casă.

7. TRĂGĂTORUL DE RACHETE

Alarmele se ţineau lanţ la mici intervale de timp. În unele zile sirenele sunau de cîte douăsprezece ori în douăzeci şi patru de ceasuri. Atacurile de noapte erau deosebit de crunte. Valuri de bombardiere nemţeşti zburau la mari înălţimi, aruncînd bombe în toate raioanele oraşului. Întru întîmpinarea lor zburau din nou, în înaltul cerului întunecat, rachete multicolore, trase de o mînă misterioasă.

Echipa lui Mişka Alekseev, formată din cinci prieteni verificaţi şi de nădejde, se împrăştia de cu seară pe străzi diferite, făcînd de serviciu, conştiincios, pînă dimineaţa. Băieţii dormeau ziua la Colţul Roşu al JAKT [1]-ului unde-şi aveau cartierul general. Burakov trecea pe acolo în fiecare zi.

— Ei, cum stau treburile ? îl întreba el pe Mişka.

Acesta dădu din umeri şi iată că răspunse a treia oară acelaşi lucru :

— Rău...

Se aşezară în faţa unei mese, scoaseră harta Leningradului şi o examinară, însemnînd din nou posturile de pe străzi.

— De aici s-a semnalizat azi. Am văzut eu de sus, din foişor. Poate că ar fi bine să fie cineva şi pe strada asta, Mişa. Ce zici ? propuse Burakov.

— Să-l punem aici pe Vaska. El e postat pe strada Gateinskaia... şi acolo e multă lume.

De cum începu să se întunece, Vasea Kojuh se îndreptă spre noul său post, pe o ulicioară înfundată care cotea dinspre strada Puşkarskaia şi dădea în parcul Lenin.

Vaska străbătu ulicioara dintr-un capăt într-altul, studiind porţile, toate ieşirile caselor, gangurile, ca să ştie pe unde să se poată ascunde în caz de primejdie.

— Ce te tot vînturi pe aici ? E timpul să te duci acasă — îi strigă una din voluntarele de serviciu din brigăzile de Apărare antiaeriană-locală băiatului care aruncase o privire într-una din curţi.

Cu o schimă de dispreţ, Vaska o măsură pe fată din cap pînă în picioare, dar nu-i răspunse nimic. Din ziua cînd băieţii organizaseră echipa, Vaska se apucase să-l imite pe

[1] Întreprindere cooperatistă de locuinţe şi localuri în U.R.S.S. (n.t.)

Mişka. Acesta se schimbase mult în ultimele zile : nu se înfierbînta, nu ţipa, vorbea mai puţin, străduindu-se mai ales să asculte şi să observe. Ciudat de tot era că, într-adevăr, se lăsase de fumat, ceea ce îl făcea să pară mai matur, mai independent şi mai serios. Uitîndu-se la prietenii care fumau. Vaska înţelesese mai demult că erau şi caraghioşi, şi proşti, atunci cînd imitau pe cei mari. Şi el, de altfel, nu fuma decît tot spre a părea mai mare de ani decît era. Nu simţea nici un fel de plăcere cînd trăgea cu poftă fumul de tutun. Băiatul înjura, scuipa printre dinţi şi făcea cîte şi mai toate ca să pară mai mare de ani şi mai matur şi nu fiindcă-i plăcea să le facă. Trei zile purtase cu dînsul pachetul de ţigări „Zefir", primit drept preţ al vînzării rîndului la coadă. Vîra într-una mîna în buzunar ca să scoată o ţigară, însă în decurs de trei zile nu fumase decît o singură dată şi atunci fără nici o plăcere.

Ajungînd în capătul fundăturii, Vaska o luă înapoi îndreptîndu-se spre grupul de oameni din faţa unei porţi. Îl ajunse din urmă, trecîndu-i înainte, un tînăr înalt, uscăţiv, ducînd sub braţ o cutie mare de acelea în care se poartă de obicei trusa de desen. Vaska observă că acesta, urmîndu-şi drumul, după ce trecuse prin dreptul cîtorva case, îşi întoarse capul şi intră într-un gang.

În faţa porţii se discuta despre incendiul de la depozitele Badaev. Un bătrîn povestea că zahărul topit, amestecat cu noroi, se scursese pe străzi ca un rîu, inundînd şanţurile şi subsolurile. Bătrînul exagera în mod vădit. Însă după o zi de oboseală, oamenii istoviţi din pricina alarmelor îl ascultau fără să-l întrerupă. Bătrînul n-apucase să termine povestirea şi în apropiere o sirenă începu să urle.

— Vin iar, blestemaţii !... Voi, nu ştiu care unde vă veţi duce, da' eu mă sui pe acoperiş.

Grupul se risipise. Pe străzi alergau siluete sumbre — oameni grăbiţi să ajungă pe la casele lor.

— Băiatule, du-te în adăpost — zise portăreasa, înşfăcîndu-l de cot pe Vaska.

— Da' dumneata ce aştepţi ? se oţărî acesta drept răspuns, smulgîndu-se din mîna ei.

— Eu îţi spun să...

Vaska însă dispăruse în întuneric. După vreo sută de paşi se ascunse între coloanele şcolii, tocmai în dreptul in-

trării pe unde dispăruse tînărul cel uscăţiv. Pe stradă se făcuse linişte. Undeva, departe, răpăiau tunurile antiaeriene şi zgomotul exploziilor se tot apropia.

Dacă în prima noapte de veghe Vaska fusese emoţionat şi bănuise în silueta fiecărui trecător un trăgător de rachete, apoi în a doua şi cu atît mai vîrtos în a treia noapte îşi păstrase tot mai mult calmul. Încercase chiar o oarecare deziuzie. Nici un trăgător nu ieşea la iveală.

Un vuiet de avioane se apropia. Bateriile aşezate înspre Petrogradskaia Storona prinseră glas. Fulgerele galbene ale exploziilor învîrstau cerul.

Deodată, la primul etaj, deasupra uşii pe care intrase tînărul uscăţiv, licări scurt o luminiţă. După un minut, luminiţa licări din nou, dînd la iveală chipul tînărului aplecat peste pervazul ferestrei. Vaska reuşi să observe că fereastra dinspre scară era deschisă. Trecu un minut-două şi deodată, cu un şuierat uşor, din fereastră zburară rachete. Se aprindeau într-o lumină de un verde aprins şi, una după alta, zburau în formă de semicerc spre fortăreaţa Petropavlovskaia.

După această descoperire neaşteptată, Vaska se aşeză pe vine, cuprins de uimire. Ce-i rămînea de făcut ? În acea clipă uitase de toate instrucţiunile pe care le primise de la Burakov şi de toate sfaturile date de Mişka.

Silueta nedesluşită a unui bărbat înalt se ivi în dreptul intrării. Lunganul rămase locului cîteva clipe, privind cu băgare de seamă în toate părţile, apoi o porni domol de-a lungul străduţei.

Între timp se auzi şuieratul unei bombe care căzu undeva, în apropiere. Fără să dea vreo atenţie zgomotului exploziei, Vaska porni în vîrful degetelor, furişîndu-se de-a lungul zidului, fără să slăbească din ochi silueta întunecată.

Lunganul o luă la dreapta, spre strada unde se postase Steopka de gardă. Vaska trecu pe trotuarul de pe partea cealaltă şi se ciocni nas în nas cu trăgătorul de rachete care, nu se ştie din ce calcule anume, făcuse calea îndărăt. O clipă rămaseră în tăcere, faţă în faţă.

— Ce vrei ? întrebă în sfîrşit lunganul.

Deşi era cu un cap mai înalt decît el, Vaska nu se sfii şi-i trase spionului, din toată puterea, un pumn drept în faţă.

Neașteptîndu-se la această lovitură, flăcăul își pierdu cumpătul în prima clipă. Folosindu-se de această împrejurare, Vaska îi puse o piedică și-și îmbrînci adversarul; acesta, agățîndu-se cu mîna de gulerul descheiat al hainei lui Vaska, în căderea sa îl trînti după el. Amîndoi se rostogoliră pe caldarîm, strînși ghem. Trăgătorul de rachete era mult mai puternic și Vaska simți de îndată cu cine avea de-a face.

— Steopka! strigă el. Steopka-a-a!...

Semnalizatorul se înfurie. Pironindu-l pe Vaska de pietrele caldarîmului, îl lovea pe unde nimerea. După una din aceste lovituri, Vaska văzu negru înaintea ochilor, dar cu toate acestea îl ținea strîns pe adversarul său, pe care-l apucase de picior, mai sus de genunchi.

Răsunară niște pași grăbiți; flăcăul încercă să se smulgă, dar nici vorbă să se poată desprinde. Vaska îl ținea strîns de picior.

— Steopka!... Pune mîna pe el!... E un semnalizator!... strigă Vaska răgușit.

Steopka își dădu seama într-o clipă de toată tărășenia și se prăbuși peste lungan. Cîtăva vreme se rostogoliră prin întuneric pe caldarîm, fără să mai țină seamă de bombardament, de bătaia tunurilor antiaeriene, de schijele care cădeau ploaie, de jur împrejur. Steopka reuși să-i prindă flăcăului mîna și să i-o întoarcă spre dînsul cu o mișcare violentă. Lunganul scoase un țipăt de durere și se întoarse pe burtă. Steopka îi răsuci și mai tare mîna și i-o trecu la spate.

— De-acu' nu mai scapi — mormăi el. Apucă-i, Vaska, cealaltă mînă. Răsucește-i-o... Stai, tocmai invers... De-acu' ești al nostru!...

Chelălăind de durere, lunganul zăcea pe burtă, nu mai mișca, fiindcă la cea mai mică încercare a lui de a se scula, Steopka îi răsucea mîna și mai tare.

— Trebuie să-l legăm. N-ai o frînghie?

Vaska își aduse aminte că în dreptul ușii, unde se oprise înainte de alarmă, era o sonerie cu care se putea chema portarul. Se năpusti într-acolo, ștergîndu-și în mers sîngele care-i curgea din nasul zdrelit. Într-o clipă smulse sîrma și cu ea băieții legară strîns mîinile dușmanului, neluînd în seamă gemetele sale.

La Colțul Roșu nu era nimeni. Aflînd că băieții aduseseră pe cineva la cartierul lor general, două brigadiere sanitare veniră la ei într-o fugă.

— Ce s-a întîmplat, Vasea ? Vai, uită-te-n oglindă, vai !

— Lăsați-mă-n pace — le întrerupse tăios băiatul.

— Trebuie să te pansăm... Uite ce de-a sînge ! începură să se tînguiască fetele.

Pe de o parte, le rodea curiozitatea, pe de altă parte erau fericite că aveau prilejul să-și pună în practică cunoștințele lor medicale. Și dacă Vaska le-ar fi dat voie să se ocupe de dînsul, l-ar fi pansat desigur din cap pînă în picioare.

— N-aveți ce căuta aici ! strigă Vaska și încuie ușa cu cheia.

Lunganul ședea pe scaun, urmărind cu ochi speriați pe băieții care șușoteau între ei, neștiind ce să facă cu el.

— Să telefonăm, ce zici ?

— Să-l așteptăm pe Mișka. Să telefoneze el, altminteri te pomenești că se supără.

Vaska se apropie de oglindă : ceea ce văzu într-însa îi plăcu. Avea fața însîngerată, hainele pline de praf, părul vîlvoi. Îi curgea sînge din nas și cu mîneca hainei își mînjise de sînge toată fața, dar nu se sperie. Simțea o durere sub ochi. Își pipăi cu degetul locul umflat de pe obraz și se apropie de semnalizator. Trăgînd adînc aerul în piept, îl lovi peste față.

— Dacă-s mai mic la stat, crezi că mă sperii ?

— Lasă-l, Vaska ! Acum nu mai are nici o noimă — îl opri prietenul său.

— Da' tu n-ai văzut cum m-a bătut ?

Lunganul clipea din ochi fără să scoată o vorbă. Vaska îl lovi din nou și se depărtă.

— Trebuie să-l percheziționăm — propuse Steopka.

— Lasă-l pe mîna lui Mișka...

Se făcuse liniște. Băieții ședeau tăcuți, aruncînd priviri piezișe prizonierului. Pe fața lui Vaska sîngele se închegase și-i strîngea pielea. În sfîrșit, la radio sună încetarea și curînd după aceea sosi și Mișka.

— Cine-i ăsta ?

— Uite, pe unu' l-am găsit. Slobozea rachete verzi — zise Vaska.

— Minte ! Nu ştiu nimic — obiectă prizonierul, cu un glas plîngăreţ.

— Pe tine nu te-a întrebat nimeni — i-o reteză Mişka. Vorbeşte, Vasea !

Băiatul povesti, în toate amănuntele, cele întîmplate. Mişka formă numărul de telefon şi îl găsi pe maior în biroul său. Explicîndu-i pe scurt cele întîmplate, Mişka îl întrebă ce aveau de făcut.

— Vin eu la voi îndată, dar ai grijă să nu vă tragă cumva vreo păcăleală.

Mişka puse receptorul la loc.

— Vine maiorul aici — spuse el. Bravo ţie, Vasea ! Acum du-te şi te spală.

— Mai pe urmă...

Mişka îşi înţelegea prietenul. Era mîndru de tot şi ar fi fost păcat, desigur, să-şi spele semnele luptei glorioase, înainte de a veni maiorul.

Ceilalţi băieţi, întorşi de la posturile lor, se uitau cu interes la primul trăgător făcut prizonier.

După vreun sfert de ceas, o maşină intră în curte. Din maşină coborîră doi militari, care trecură în Colţul Roşu. Peste cîteva minute, aceştia apărură din nou cu doi băieţi. Maşina ieşi pe poartă, dispăru fără zgomot la cotitura străzii şi se opri în colţul ulicioarei. Maiorul şi cu Vaska coborîră din maşină. La lumina unei lanterne mici examinară cu atenţie caldarîmul şi trotuarul. Lîngă un zid zăcea o cutie lungă de acelea în care se păstrează trusele de desen.

8. INTEROGATORIUL

Cînd intră în biroul maiorului, Vaska era spălat şi pansat, avea zgîrîieturile unse cu iod şi hainele periate, curăţate.

— Ia loc.

Vaska se aşeză pe marginea fotoliului.

— Vrei o ţigară ?

— Mulţumesc. Nu fumez.

— Nu mai spune ! Îmi aduc aminte că atunci, pe acoperiș, nu m-ai refuzat.

— Ei, pe acoperiș... E mult de atunci.

— Ei, nu-i chiar așa de mult de atunci. Nici o săptămînă nu-i.

Maiorul se uita cu atenție la băiat, zîmbea, dar fără ironie. Vaska își pierduse orice sfială și, ca și atunci pe acoperiș, simțea că avea în fața lui un interlocutor atent și plăcut, din acei cu care e interesant să stai de vorbă despre toate năzdrăvăniile băieților, fără a-ți da silința să faci pe omul matur.

— Nu. Vă spun drept. Nu mai fumez. M-am lăsat de-a binelea.

— Nu fumezi, fiindcă nu ai...

— Cum să n-am ! Poftim ! Pot să vă tratez și eu pe dumneavoastră. Și Vaska scoase din buzunar o cutie de țigări „Zefir", mototolită.

Maiorul și cu Burakov izbucniră în rîs.

— Vasea, povestește cum l-ai prins pe semnalizator ! îl îndemnă maiorul, aprinzîndu-și țigara.

Vaska se fîstîci, neștiind cu ce să înceapă.

— Te aflai astăzi prima dată la noul post ? întrebă maiorul.

— Da. Prima dată. Mișka m-a trimis în această străduță și mi-a zis să fiu cu mare băgare de seamă.

Băiatul povesti amănunțit cum se instalase de pază în străduță, cum apăruse cineva și era cît pe-aci să-l mîne spre un adăpost și cum, în sfîrșit, și-a pus ochii pe vlăjganul cel înalt. Ajungînd cu povestirea la clipa încăierării, Vaska se învioră, se ridică de pe fotoliu și, cu priviri însufletite, înfățișă cu gesturi atît partea lui, cît și a semnalizatorului din tot cursul bătăliei.

— Nu ai sărit nici un amănunt ? Ai zărit cu ochii tăi o lumină în fereastră și apoi chipul lunganului ? întrebă maiorul, după ce Vaska terminase povestirea și, gîfîind, se așezase în fotoliu.

— Stăteam chiar în fața lui, pe partea cealaltă a străzii.

— A tras rachete verzi ?

— Desigur.

— Nu erău cumva roșii ? Nu suferi de daltonism ?

— Asta ce-o mai fi ?

— Ce culoare este asta ? îl întrebă, în loc de răspuns, maiorul, prezentîndu-i o carte. Ce culoare are coperta ?

— Verde — răspunse Vaska, nedumerit.

— Şi ăsta ? maiorul scosese din buzunar permisul.

— E roşu. Doar nu sînt orb !

Vaska se simţi jignit chiar, crezînd că maiorul glumeşte. Băiatul nu ştia că unii oameni confundă culorile şi desenează varza cu roşu.

Maiorul tăcu cîteva clipe. Vaska privi spre Burakov, dar acesta stătea grav, nici nu zîmbea.

— Acum, uite ce te rog să-mi mai spui. De ce l-ai lovit ?

— Cînd ? Cînd l-am adus la noi ?... Da' el de ce m-a bătut ? se întărîtă băiatul.

— Aşteaptă... E vorba de prima dată. Atunci cînd te-ai întîlnit cu el, cine ţi-a dat voie să-l opreşti şi să-l iei la bătaie ? Aşteaptă, ascultă mai întîi să sfîrşesc ceea ce vreau să-ţi spun — continuă sever maiorul. Dacă dădeai peste un semnalizator acum o săptămînă şi între voi s-ar fi petrecut ceea ce s-a petrecut, te-aş fi lăudat. Dar ieri, ştiai prea bine ce aveai de făcut. Ţi se explicase că trebuia să-l urmăreşti pe semnalizator ; să faci tot posibilul să afli unde locuieşte, să stabileşti la cine se duce în vizită, cu cine se întîlneşte. Semnalizatorul nu lucrează de unul singur ; face parte dintr-o bandă întreagă. Acum vor fi toţi cu ochii în patru şi anevoie îi vom prinde. Ne-ai adus mai mult ponos decît folos. Nu-i aşa că complicii lui ştiu acum că el se află la noi ?

— De unde să ştie, cînd nu ne-a văzut nimeni !

— Pe voi nu v-a văzut nimeni cu el, dar el a dispărut. Desigur că ai lui îl aşteaptă cu o sută de ochi...

Vaska avea o mutră de parcă îi dăduse cineva c-un par în cap. Şi mai înainte, cînd se afla în maşină, era foarte mîhnit. Desigur, nu lucrase cum trebuia, acţionase pe negîndite, uitînd de ceea ce le spusese Burakov şi de ceea ce le repetase Mişka.

— Şi mai e şi altceva — stărui maiorul. Ce crezi tu, n-ar fi putut el oare să te înjunghie cu pumnalul în cursul bătăii şi să o ia la fugă ?

— Cu care pumnal ?

— Uite, cu pumnalul ăsta — zise maiorul, arătîndu-i un mic pumnal ; marfă de provenienţă străină, nu mai încape îndoială.

— Ce, avea pumnal ?

— Avea, după cum vezi, şi pur şi simplu nu înţeleg de ce nu l-a folosit. Şi-o fi pierdut pesemne cumpătul sau s-o fi încrezut prea mult în puterile sale. Ai avut noroc că s-a întîmplat aşa, că altfel, nu mai şedeam acum de vorbă aici.

— De m-ar fi străpuns cu pumnalul, tot nu i-aş fi dat drumul — se repezi Vaska, cu glas tremurător.

— Nu mă îndoiesc de loc. Ştim că eşti un băiat curajos, dar ai stricat toată treaba.

Maiorul tăcu din nou. Vaska şedea cu capul plecat, răsufla greu, mai-mai să înceapă a plînge.

— Ei, gata. Un învingător nu se cade să fie judecat. Dar întîmplarea asta să-ţi servească drept lecţie bună pe viitor. Povesteşte-le-o şi celorlalţi băieţi. Că ei aşteaptă, desigur să te vadă venind cu o decoraţie pe piept. Gîndeşte-te bine, drăguţă, că nu ne jucăm acuma de-a „lupul şi oile", ci luptăm împotriva unui duşman puternic şi periculos. Disciplină înainte de toate. Misiunile trebuie îndeplinite întocmai.

Maiorul se uită la ceas şi se ridică.

— Trebuie să plec. Rămîi aici pînă mîine dimineaţă. Condu-l, tovarăşe Burakov. Ia-ţi ţigările şi, dacă te-ai hotărît într-adevăr să te laşi de fumat, bravo ţie ! Am să te stimez şi mai mult. Noapte bună, Vasea.

Băiatul se uită la maior şi desluşi din nou pe faţa lui zîmbetul acela plin de bunăvoinţă. Discuţia se sfîrşise.

Maiorul ieşi în urma lor şi coborînd la etajul de jos, o luă pe coridorul unde se aflau camerele de anchetă.

Într-una din aceste camere, în fund, se afla o masă de scris cu două scaune, iar în mijloc, alt scaun, singuratic. Lumina lămpii de pe birou era îndreptată înspre acest scaun, masa de scris rămînînd în umbră. În cameră nu mai era nici un obiect pe care să-ţi poţi opri privirea.

Santinela bătu la uşă şi primind încuviinţarea să intre, se apropie de birou cu un mandat în mînă.

— Adu-l încoace — făcu maiorul şi apoi semnă hîrtiuţa.

Intrînd în cameră şi nimerind în dîra de lumină, arestatul se opri. Îşi strînsese buzele cu îndîrjire, îi umblau ochii, neliniştiţi, în dreapta şi în stînga, îi tremurau mîinile de se vedea cît colo şi ca să nu-şi trădeze starea în care se afla, îşi încleşta şi-şi desfăcea într-una pumnii.

— Ia loc. Pe scaunul din faţa dumitale.

Arestatul tresări şi-şi miji ochii, străduindu-se să-l vadă pe cel ce vorbea. Masa era în întuneric. Făcînd un pas înainte, spre masă, vlăjganul se aşeză cu stîngăcie.

Maiorul nu se grăbea să înceapă cu întrebările.

Simţind asupra-i o privire atentă, scormonitoare, arestatul nu ştia ce să facă cu mîinile sale lungi, le schimba mereu poziţia, pînă cînd, în cele din urmă le ascunse în buzunar.

— Numele dumitale ? întrebă cu răceală maiorul.

— V-am spus doar... Kaplunov.

— Pronumele dumitale şi cum te cheamă după tată ?

— Valeri Gheorghevici.

— Anul naşterii ?

— O mie nouă sute douăzeci şi doi.

— Adresa... unde ai stat ?

Auzind această întrebare, vlăjganul încruntă din sprîncene, ceea ce maiorului nu-i scăpă din vedere.

— Am spus doar...

— Nu-mi amintesc.

— Strada Voskov, nr. 1, apartamentul 9.

— Cu cine stăteai acolo ?

— Singur.

— Unde stau părinţii dumitale ?

— N-am părinţi, au murit de mult.

— Mai amănunţit, te rog. Cînd au murit ?

— Pe tata nu l-am cunoscut de loc, iar mama a murit cînd aveam cinci ani.

— Care va să zică, eşti orfan ? Cine te-a crescut ?

— Am stat la o mătuşă din Luga, ea m-a întreţinut.

— Cînd ai venit la Leningrad ?

— Anul trecut. Am intrat într-o şcoală, de asta m-am mutat.

— Ai obţinut o cameră ? La ce adresă ?

— Păi am...

— Răspunde la întrebarile care ţi se pun — zise tăios maiorul.

— În strada Voskov, nr. 1, apartamentul 9.

— Pe ce cale ai obţinut camera ?

— Am închiriat-o. Am umblat multă vreme, am căutat şi apoi am găsit la o bătrînă, Gorlova. Ea şi fata ei stăteau în două camere, una mi-au cedat-o mie.

În timpul acesta, se auzi sunînd telefonul. Maiorul ridică receptorul.

— Tovarăşe maior, vorbeşte Burakov. Am lămurit lucrurile. Pe strada Voskov, la nr. 1 nu stă nimeni. Acolo e sediul unei şcoli. Kaplunov Valeri Gheorghevici nu figurează printre locuitorii Leningradului.

— Bine.

Maiorul puse la loc receptorul şi se adresă din nou arestatului :

— Ai plătit camera, sau te-a primit aşa, fără plată, de dragul dumitale ?

— Am plătit o mie de ruble cînd m-am mutat şi pe urmă încă o mie...

— Bani cîştigaţi ?

— Primiţi de la rude.

— De la care rude ?

— Păi, am rude. V-am spus doar.

— Nu-mi amintesc. Repetă, te rog.

— Am o mătuşă... Stă la Luga.

— Ai spus : rude... la plural.

— Nu, nu mai am pe nimeni. Vă spun adevărul, tovarăşe...

— Nu eşti tovarăş cu mine — i-o tăie scurt maiorul.

— Iertaţi-mă — se fîstîci arestatul. Nu ştiu cum să vă zic.

— Zi-mi cetăţene anchetator.

— Vă spun adevărul, cetăţene anchetator.

— Cel mai bun lucru e să spui adevărul. Va să zică, ţi-ai găsit o cameră în strada Voskov la nr. 9, apartamentul 1.

— Invers — îl corectă vlăjganul. Casa e la nr. 1, apartamentul 9.

— Printr-o ciudată întîmplare, în această casă e sediul unei şcoli şi nu-s nici un fel de apartamente — ripostă răspicat maiorul.

Ochii vlăjganului se făcură deodată rotunzi şi se aţintiră asupra unui singur punct.

— S-o luăm de la început ? întrebă maiorul după cîteva clipe. Care e numele dumitale adevărat ?

— Kaplunov — răspunse arestatul, cu glas stins.

— Pronumele şi numele dumitale după tată ?

— Valeri Gheorghevici.

— Anul naşterii ?

— O mie nouă sute douăzeci şi doi.

— Adresa dumitale ?

Vlăjganul tăcea, cu capul lăsat în piept. Deodată umerii începură să i se cutremure, se auzi un sughiţ şi arestatul izbucni în hohote de plîns.

Rezemat de speteaza scaunului, maiorul aştepta.

— Acum te-ai mai uşurat ? întrebă el după ce arestatul se mai liniştise.

— Spuneţi-mi, vă rog, o să fiu împuşcat ? întrebă el, îngrozit.

— Nu ştiu. Totul depinde de dumneata. Dacă recunoşti sincer vina şi spui adevărul, îţi poţi uşura soarta. Ei, spui adevărul ?

— Spun.

— În ce direcţie ai tras rachetele ?

— Înspre fortăreaţa Petropavlovskaia.

— Povesteşte totul. Cînd ai venit la Leningrad, unde stăteai fără a fi înscris în cartea de imobil, cine-ţi dădea rachetele...

— Spun totul... spun totul... Acum mi-e totuna. Nu voiam de loc să trag rachetele, dar m-a silit unchiul meu. El aştepta venirea nemţilor şi voia să-i ajute — începu să vorbească arestatul, sughiţînd şi ştergîndu-şi lacrimile cu mîneca.

Pe măsură ce povestea, se contura întregul tablou al trădării. Tatăl lui — altădată negustor — fusese arestat pentru sabotaj. El stătea la o mătuşă. Unchiul lui, Voronov Serghei Haritonovici, locuia la Leningrad, în strada Voskov nr. 13, apartamenul 7. În ultimul timp, unchiul său lucra într-un artel. La sfîrşitul lunii iunie, cînd a început războiul, unchiul l-a chemat pe nepotul său, printr-o scrisoare, să vină la Leningrad, şi acesta a venit la el şi a locuit fără să fie înscris în cartea de imobil. Toate părerile unchiului în legătură cu războiul se rezumau la credinţa în iminenta victorie a nemţilor şi în stabilirea ordinii acestora. Unchiul se pregătea de zor să pună pe picioare o mare afacere comercială îndată după ce nemţii vor ocupa oraşul. Printre cei care îl vizitaseră pe Voronov în ultimele zile, vlăjganul văzuse şi pe un ciung cu dinţi de aur.

La orele trei noaptea, maiorul raportă şefului său ierarhic rezultatul interogatoriului.

— A recunoscut repede ?

— Da. E un cogeamite măgădău', fără experienţă, josnic din fire, ticălos. A plîns de frică.

— Şi-au luat nasul la purtare, nemernicii ! Au ieşit din hrubele lor, au stabilit legătura cu nemţii şi lucrează de zor. Ei, ce să facem, acum trebuie să ne ocupăm de unchiul său.

Maiorul raportă pe scurt planul acţiunilor sale viitoare şi după ce primi aprobarea, ieşi din biroul şefului.

Burakov, obosit de munca din ultimele zile, se culcase pe canapea, cu un ziar în mînă, îmbrăcat cum era şi aţipise pe nesimţite. Oricît de adînc dormea, din obişnuinţă sări totuşi ca fript la primul apel al telefonului. În receptor auzi glasul cunoscut al maiorului. Frazele scurte, sacadate, prin care maiorul îşi rostea ordinele, îl readuseră la realitate pe Burakov, alungîndu-i ultimele urme ale somnului.

— ...să se verifice armele oamenilor. Pe băiat îl luăm cu noi şi în drum îl lăsăm acasă la dînsul. Schimbă-ţi hainele.

— Am înţeles !

După o jumătate de ceas, două maşini porneau din faţa clădirii. O rază subţire răzbea prin crăpăturile farului camuflat şi luneca luminînd drumul pe o distanţă de vreo 5—6 metri. Pe străzile din centru becuri albastre luminau numerele caselor, dar în clipa cînd maşinile cotiră pe o străduţă mică, se lăsă întuneric beznă şi şoferii se văzură siliţi să micşoreze viteza. Aveau impresia că înaintează pe o şosea străbătînd o pădure întunecată, ai cărei copaci se înălţau pe stînga şi pe dreapta ca un zid.

În faţa unei case din Petrogradskaia Storona, prima maşină se opri şi Vaska sări jos.

— Maică-ta trebuie să fie îngrijorată, nu-i aşa ? îl întrebă maiorul.

— E de serviciu.

— Ei, noapte bună !

Portiera se închise cu zgomot şi maşinile o luară din loc.

În casa nr. 13 din strada Voskov, în biroul administratorului de imobil, unde se afla acum comandamentul de sec-

tor, în faţa unei mese stăteau două femei de serviciu. Una din ele, mai în vîrstă, grasă tare, împletea la un ciorap, iar cealaltă moţăia cu capul proptit pe prichiciul lucrat în placaj al ferestrei.

De pe scară se auzi tîrşîit de paşi iar peste cîteva clipe în odaie intrară mai întîi portarul, care făcea de gardă la poartă, apoi un bărbat înalt, cu tîmplele cărunte.

— Bună ! Faceţi de gardă ? zise prietenos noul venit.

— Da... Stăm şi aşteptăm să vină moartea — răspunse calmă femeia cea grasă.

— Caut pe administratorul imobilului.

— Aveţi milă de el, tovarăşe. Nici nu mai ştiu de cîte nopţi n-a dormit. E parcă o arătare — zise, cu o rugă în glas, femeia, împiedicînd intrarea în camera de-alături.

— Am o chestiune urgentă — răspunse bărbatul şi zîmbind, o dădu la o parte pe femeie cu un gest blînd.

Administratorul dormea dus pe o canapea de piele de la Colţul Roşu, transformat acum în punct sanitar al comandamentului.

— Tovarăşe administrator... trezeşte-te ! Semion Gavrilovici ! strigă portarul, trăgîndu-l pe şeful său de poala hainei. Trezeşte-te, Semion Gavrilovici... Are cineva treabă cu dumneata... N-auzi ?...

În sfîrşit, administratorul deschise nişte ochi tulburi şi îi închise îndată la loc.

— Ce-i ? E alarmă ? mormăi el. Dă drumul la sirenă...

— Tovarăşe administrator, scoală-te ! spuse maiorul, şi-l ajută să se aşeze pe canapea. Apoi îi întinse legitimaţia sa.

— Scuzaţi-mă. Arareori am ocazia să dorm — zise administratorul frecîndu-şi picioarele înţepenite. Lasă-ne singuri puţin, Nikandra. Tu de ce eşti aici ? De ce nu stai în post ? O să mă băgaţi în mormînt — se supără el pe portar.

După ce portarul ieşi, maiorul începu :

— Şade aici, la dumneavoastră, unul Voronov, Serghei Haritonovici ?

— Da, vă rog. În apartamentul nr. 7. Stă de mult aici.

— În luna iulie a venit la el un nepot din Luga ?

— Întocmai. Mi s-a spus că le-a venit nu ştiu ce rudă.

— La dumneata nu este trecut în registru ?

— Vai de mine... Am acuma atîta lume netrecută în registru ! E o casă cît toate zilele... Ni se trimit refugiaţi din diferite raioane... Toate-s claie peste grămadă...

— Te cred, te cred — făcu maiorul înţelegător. Să mergem.

Ieşiră în curte. Luminîndu-şi calea cu o lanternă mică, maiorul se îndreptă spre poartă, unde-l aşteptau oamenii veniţi împreună cu el.

— Ferestrele apartamentului dau în stradă ? întrebă el în mers.

— Da. Toate dau în stradă, afară de una singură, care dă în curte.

— Are o ieşire de serviciu ?

— Are.

— La ce etaj e ?

— La primul etaj.

Aşezară doi ostaşi în stradă, sub ferestrele apartamentului, alţi doi, la intrarea de serviciu, iar unul rămăsese în curte. Maiorul şi Burakov, urmaţi de administrator şi de doi ostaşi, urcară pînă la primul etaj. Maiorul şi Burakov se postară în dreapta şi în stînga uşii, cu pistoalele scoase, şi sunară. În curînd, de după uşă se auzi un tîrşîit de paşi, se ivi o lumină şi un glas de femeie întrebă :

— Cine-i ? Tu eşti, Valea ?

— Deschide, cetăţeană Voronova — zise administratorul.

— Cine e acolo ?

— Eu sînt, administratorul, Semion Gavrilovici.

— Ce vrei, Semion Gavrilovici ?

— Deschide, îţi repet !

Mai întîi se auzi un zăngănit de lanţ, apoi un cîrlig de fier scîrţîi.

— Nu, Serioja, e administratorul — strigă femeia drept răspuns la întrebarea cuiva.

Auzind cuvîntul „Serioja", maiorul răsuflă uşurat.

După ce ţăcăni un zăvor, se auzi zgomotul unei chei într-o broască de yale şi uşa se deschise.

— Rămîneţi locului, cetăţeană — zise maiorul, trecînd repede în vestiar.

Cunoscînd, din descrierea administratorului, cum erau împărţite încăperile casei, maiorul se îndreptă direct spre

sufragerie. În acelaşi moment însă, din camera din fund o siluetă nedesluşită lunecînd de pe pat, se repezi spre fereastră. Se auzi un foşnet uşor de hîrtie. Apoi, străduindu-se să nu facă zgomot, omul sări în coridorul cufundat în întuneric, iar de acolo în bucătărie, şi deschise grăbit uşa care dădea pe scara de serviciu.

— Înapoi, răsună un glas şi două lanterne electrice luminară faţa încordată şi plină de răutate a bărbatului.

— Unde te grăbeşti aşa, tovarăşe Voronov? auzi el glasul maiorului, care-l ajunsese din urmă.

Mai toţi locuitorii Leningradului îşi petreceau nopţile fără să se dezbrace şi de aceea nu era de mirare că soţii Voronov erau îmbrăcaţi la o oră atît de tîrzie. În apartament nu se aflau decît cei doi.

Posturile de afară fură ridicate şi toţi cei veniţi cu maiorul intrară înăuntrul locuinţei. Doi dintre ostaşi se aşezară la uşă, la intrare, alţi doi la bucătărie, în capul scării de serviciu. Ceilalţi şedeau în sufragerie, împreună cu gazdele; între timp maiorul şi Burakov începuseră percheziţia.

10. CAPCANA

Percheziţia ţinu lungă vreme, dar nu se găsi nimic interesant. Anchetatorii dădură peste o mulţime de obiecte de preţ — veselă, hăinărie — şi toate numai lucruri noi, de parcă gazdele n-ar fi putut suferi lucrurile mai vechi. Nu găsiră nici încălţăminte purtată, nici chitanţe vechi, nici măcar acte sau scrisori. Aveai impresia că nişte însurăţei se mutaseră în această locuinţă, mai ieri-alaltăieri. Nu erau nici covoare şi peste tot pe unde se uita, maiorul nu vedea nici urmă de praf. Toate acestea i se păreau oarecum ciudate, mai cu seamă fiindcă gazdele locuiau de mult în camerele acestea. Maiorul observă că ceasornicul de perete, îmbrăcat într-o cutie arătoasă, nu umbla. Apropiindu-se, constată că avea o maşinărie rară, de preţ. Maiorul se urcă pe un scaun şi încercă să deschidă uşiţa.

— Nu se poate deschide — interveni ursuz gazda. Nu avem cheia. Am pierdut-o.

— Şi cum îl întoarceţi ?

— După cum vedeţi, nu-l întoarcem. Ceasornicul a stat.

— Şi de mult aţi pierdut cheia ?

— De astă-primăvară. Nu mă mai învredniceşte să comand o cheie !

— Şi noi totuşi o să-l deschidem — zise maiorul şi făcu semn cu degetul unuia din ostaşii veniţi cu el. Deschide-l, tovarăşe Gradov.

În timp ce ostaşul îşi vedea de treaba lui, căznindu-se cu ceasornicul, maiorul răsfoia albumul de cărţi poştale, uitîndu-se pe sub sprîncene la Voronov. Acesta urmărea cu neliniştе mişcările ostaşului, care se străduia să deschidă ceasornicul.

— Are o broască meşteşugit lucrată, tovarăşe maior. Îngăduiţi s-o stric ?

— Stric-o.

Într-o clipă broasca plesni şi un dangăt dens şi melodios umplu toată odaia. Maiorul începu să examineze ceasornicul. Cutia avea, în partea de jos, un sertar mobil. Cînd maiorul îl trase, se lămuri neliniştea gazdei. Se aflau acolo monede de aur, înfăşurate într-o cîrpă de postav, monede bătute pe vremea ţarismului. În timp ce maiorul proceda la numărătoarea monedelor, Burakov, care opera în camera vecină, aduse cîteva teancuri de bancnote sovietice găsite într-o despărţitură secretă a bibliotecii. Tot acolo dădu şi peste arhiva gazdei : acte, scrisori, chitanţe, tot felul de carnete cu însemnări.

Numărătoarea banilor ţinu lungă vreme.

— Cincizeci şi opt de mii de ruble în bancnote şi şapte sute douăzeci de ruble în monede de aur. Aşa e, cetăţene Voronov ? întrebă maiorul, înainte de a trece această cifră în procesul-verbal.

Voronov privea pierdut spre masa pe care erau înşirate toate bogăţiile lui. Buzele îi tremurau, iar pe faţă îi încremenise o strîmbătură de durere. Descoperirea acestor comori îi apăru soţiei lui cu totul neaşteptată. Nu ştia, se vede, de existenţa lor şi acum privea uimită, cînd la soţul ei, cînd la teancurile de bani.

— Cetățene Voronov, dumneata ai auzit întrebarea ?

— Ce ați spus ? A, banii !... Da, cincizeci și opt de mii și șapte sute douăzeci.

— Economii făcute din muncă — rosti Burakov cu un zîmbet de ironie, legînd teancurile de bani.

Actele le strînseră într-o valiză. Ridicară storurile de camuflaj — afară era ziua mare. Pe geamuri erau întinse niște fîșii albe de hîrtie. Voronov alesese un model foarte curios. Din colțul drept, de sus, fîșiile coborau în toate direcțiile în semicerc. De-a curmezișul, alte fîșii le tăiau pe cele dintîi. De departe aveai impresia unei pînze de paianjen.

Percheziția continuă. După calculele maiorului, după orele 9 dimineața trebuia să vină ciungul, sau vreunul dintre complicii lui.

— În locuința dumitale mai stă cineva ? o întrebă el în treacăt pe soția lui Voronov.

— Nu mai stă nimeni — răspunse în locul ei soțul.

— Nu te-am întrebat pe dumneata, cetățene Voronov.

— Ce, poate ea să mai vorbească ? Nu vedeți că i-a pierit glasul de frică ?

— Cetățeană Voronova, pe dumneata te întreb. În locuința dumitale mai stă cineva ?

— Nu-u... Nu știu ce vreți să spuneți.

— Nu știi ? Gîndește-te. Noi am fost informați că la dumneavoastră stă, fără a fi înscris în registre, o rudă a dumneavoastră, un bărbat care se ascunde ca să nu fie luat la armată.

În ochii lui Voronov licări o rază de speranță.

— Valka ! Of, nătîngul ! oftă el.

— Păi el e bărbat ? ! făcu radioasă nevasta lui Voronov. E încă un copilandru. E nepotul nostru. Din Luga. A fugit de nemți. Desigur, ce să mai ascundem, a stat la noi, e drept. Unde să se fi dus ? Că doar nu era să doarmă pe stradă ! Și în ce privește trecerea lui în cartea de imobil, să vedeți, nu sîntem noi de vină, cetățene. Întrebați-l pe administrator. Noi l-am declarat de vreo două ori. Trăim niște timpuri...

— Și unde e acum ?

— Nu știu, cetățene — răspunse nevasta, aruncînd o privire pe furiș bărbatului ei. Aseară a plecat și pînă acum nu s-a întors acasă. Mă tem să nu i se fi întîmplat vreo ne-

norocire. Cînd mă gîndesc ce bombardament a fost astă-noapte... Mi se rupe inima de milă!

În timpul acesta, Burakov intră în cameră cu o mică valiză în mînă. Valiza semăna ca două picături de apă cu aceea pe care o adusese studenta. Voronov păli.

— Era între uşi — raportă Burakov, predînd valiza şefului său.

— De ce o ţineţi între uşi? O valiză atît de bună!

— Pentru caz de alarmă. Cînd cobor în adăpost, o iau cu mine — mormăi Voronova.

— Aveţi cheia? Sau iar trebuie să spargem broasca?

— Avem, avem — răspunse grăbit aceasta şi scoase cheile din buzunar. Uite, asta e...

Maiorul deschise valiza pe îndelete, dar nu găsi în ea ceea ce aşteptase. Se aflau acolo diferite obiecte de aur, înfăşurate în şervete şi batiste, inele cu briliante, cîteva medalioane, verighete, trei ceasuri de aur, o tabacheră, cercei, lănţişoare, brăţări.

— Văd că-ţi plac lucrurile frumoase — zise maiorul, scuturînd aurul din legăturele. Aici e mai mult decît în orice magazin al Mostorg-ului.

— Da, cred că acolo nu sînt lucruri atît de frumoase... — rosti Voronov cu glas tremurător. Acolo... sînt şi acolo pietre, dar acelea-s îmbrăcate în argint, iar acestea de aici sînt numai pietre preţioase, curate.

În timp ce un ostaş trecea pe o listă valorile găsite, Burakov şi cu maiorul continuară percheziţia.

Era aproape de amiază.

În jurul orei douăsprezece se sună încetarea alarmei, a doua în acea dimineaţă. Din adăposturi şi din ganguri, oamenii se revărsau puhoi în stradă.

Invalidul cu o singură mînă ieşi printre ultimii dintr-un adăpost şi se îndreptă alene spre piaţa Sîtnîi. Ajuns în colţul străzii Voskov, se opri ca încremenit.

În casa cu nr. 13 spre care se îndrepta văzu la fereastra de la primul etaj semnalul de primejdie.

Pe geam erau lipite fîşii albe de hîrtie în forma unei pînze de păianjen, iar în partea de jos lipsea o fîşie, ca şi cînd cineva ar fi rupt de acolo pînza de păianjen. Lucrul acesta bătea de departe la ochi. Nu putea fi vorba de o

întîmplare. Toate fişiile erau bine lipite de geam şi numai această fişie era prinsă de ramă, la cele două capete ale ei, cu nişte pioneze ; conform unei înţelegeri, cînd fişia era smulsă, însemna caz de primejdie.

Ciungul îşi aprinse, cu nepăsare, o ţigară, făcu pe loc calea întoarsă şi dispăru în mulţimea de oameni care se mişcau încolo şi încoace.

11. LA BAIE

Oricît de ciudat s-ar părea, dar Mişka nu-l invidia de loc pe Vaska pentru izbînda sa. În primul rînd, Vaska făcuse un lucru bun, în interesul lor comun, şi în al doilea rînd, nu era el comandantul grupei ? Participase deci şi dînsul la prinderea trăgătorului de rachete. Şi apoi — ceea ce era esenţialul — Mişka avea la urma urmei misiunea lui cu totul specială...

În fiecare dimineaţă, Mişka se ducea în piaţa Sîtnîi şi pînă la amiază se înghesuia printre oameni, întorcîndu-se într-una la taraba în faţa căreia îl întîlnise pe ciung în ziua aceea de pomină. Iar după amiază rătăcea pe străzi, oprindu-se îndelung pe la staţii de tramvai şi pe la răscruci. Nu-l întîlnise măcar o dată pe ciung, cu toate că era convins, nu ştia nici el de ce, că spionul se ascundea undeva, în Petrogradskaia Storona.

La stăruinţele mamei lui Steopka, băieţii se îndreptaseră spre baia comunală.

La băile Belozerskie găsiră mai multă lume decît se aşteptau. Fură nevoiţi să stea la rînd. În vestiar era frig şi întuneric. Geamurile spălătorului fuseseră distruse de suflu în cursul unei explozii, iar placajul de pe rame se scorojise din cauza umezelei şi aerul rece pătrundea înăuntru. Băieţii îşi luară în căldăruşe apă fierbinte şi îşi găsiră loc pe bancă.

— Te opăreşti cu apa asta — grăi Steopka, încercînd cu mîna apa din căldăruşa lui Mişka. Ia vezi, Vasea, e clocotită.

— După „noi" e rece — făcu Mişka printre dinţi şi-l stropi pe Vaska.

Acesta, fără a mai sta la gînduri, îi aruncă tot conţinutul căldăruşei în cap şi o zbughi oprindu-se într-un capăt al spălătorului.

— Bine, bine, ţine minte, mi-o plăteşti tu mie ! strigă Mişka în urma lui şi începu să-şi spele capul.

Peste cîteva clipe Vaska se întoarse şi îi şopti tulburat :

— Mişka, ştii, l-am văzut pe ciung ; se spală colo.

— Nu, zău ?

— Du-te şi vezi. Colo în colţ.

Mişka îşi limpezi la repezeală faţa de săpun şi se îndreptă spre capătul spălătorului. Într-adevăr, pe bancă şedea ciungul : îşi săpunise tocmai capul.

Ce să facă ? Primul gînd al lui Mişka fu să-i dea ciungului o lovitură în ceafă ca să-l ameţească şi apoi să-l lege. Nu, nu merge. Vaska o păţise doar tocmai fiindcă lucrase după bunul său plac. Trebuie să-l anunţ urgent pe maior. E calea cea mai justă, dar pînă ce va reuşi să găsească un telefon, pînă va căpăta legătura, pînă va sosi maşina, ciungul avea tot timpul să termine cu spălatul şi să plece. Deci, trebuie găsit mijlocul să-l ţină pe loc. Dar cum ? Şi deodată iată că Mişka dădu cu ochii de un număr de metal, legat de căldăruşă. Acum totul îi părea limpede ; ştia ce avea de făcut. Băiatul se întoarse la prietenii săi şi le vorbi cu jumătate de glas :

— Băieţi, nu umblaţi gură-cască ! Fiţi cu ochii în patru. Tu, Steopka, strecoară-te pînă la el... şi vezi... îndată ce-şi va mai da cu săpun pe cap şi deci va închide ochii, pune repede mîna pe numărul legat de căldăruşă. Ai înţeles ? Fără număr nu-l lasă să iasă din baie. Tu, Vaska, îmbracă-te şi fugi şi-i telefonează maiorului. Vorbeşte cu maioru-n persoană. Dacă nu reuşeşti, sună-l pe Burakov. E o chestie importantă. Cunoşti numărul de telefon ? Îi spui că eu l-am găsit pe ciung.

— Cum adică, tu ? Eu l-am găsit — îl corectă Vaska.

— Prostule, nu-i parcă acelaşi lucru ? îl întrerupse prietenul înciudat. Mie mi s-a dat sarcina să-l găsesc pe ciung, va să zică, eu l-am găsit... Bine, atunci spune că noi amîndoi l-am găsit.

Vaska nu mai continuă discuția ; își spălă repede săpunul de pe mîini, ieși din spălător în vestiarul rece. Între timp, Steopka se îndreptase spre capătul spălătorului unde-l găsi pe ciung. Nu-l văzuse niciodată și din povestirile lui Mișka și-l închipuia cu totul altfel. Nu izbuti să-i vadă bine fața, fiindcă ciungul își freca tocmai de zor cu unghiile capul săpunit. Clăbucii zburau în toate părțile. În ritmul brațului sănătos i se clătina și ciotul mîinii amputate. Uitîndu-se pe furiș în dreapta și în stînga — i se făcuse inima cît un purice — Steopka se apropie de căldărușă. Se uita țintă la ciung și se aștepta ca acesta să-i simtă prezența, să deschidă ochii mari și să-l vadă... Nu... Ciungul nu se sinchisea de cei de alături, continua să-și frece de zor capul. Pe nerăsuflate, Steopka smulse repede numărul, se depărtă și se pierdu în norii de abur.

— Uite-l ! I l-am șterpelit...

— Adu-l încoace. Să-l ascundem aici, sub bancă.

Mișka strînse pumnul în care ținea numărul, făcu vînt săpunului său pe podea și, prefăcîndu-se că se apleacă să-l ridice, se tîrî sub bancă. Dădu drumul numărului pe podea, cît mai lîngă perete. De altfel, toate aceste măsuri de prevedere erau de prisos, fiindcă nimeni nu dădea vreo atenție băieților. În apropierea acestei băi se întîmplase odată să explodeze o bombă. Oamenii, dezbrăcați, în pielea goală, săpuniți, săriseră în stradă, zgîriindu-se în geamurile sparte. După calculul probabilităților, un astfel de caz nu avea să se repete, dar mulți socotesc — nu se știe de ce — că același fapt se poate repeta tocmai acolo unde s-a mai întîmplat...

— Ce să fac acuma ? întrebă Steopka încet.

— Nimic — îi răspunse calm Mișka. Spală-te. De-acu' nu mai pleacă el.

Continuară să se spele, aruncîndu-și din cînd în cînd cîte o privire. Steopka nu se putea stăpîni să nu surîdă cînd se gîndea că ciungul va descoperi pierderea numărului și că cei de la vestiar nu vor vrea să-i deschidă dulapul să-și ia hainele.

— Hai mai repede ! îl zorea Mișka pe prietenul său, văzînd că acesta nu avea de gînd să se grăbească.

Pe cînd își luau apă din căldărușă ca să se limpezească, din vestiar se auzi o discuție cu glas tare. Băieții nu observaseră că ciungul terminase cu spălatul ; acum, se certa cu

băieşul. După ce se limpezi cu chiu cu vai, Mişka se repezi spre vestiar. Dînd din singurul lui braţ valid, un bărbat în pielea goală striga în faţa bătrînului băieş :

— Ai înnebunit, sau ce ?... Pe frigul ăsta să stau pînă deseară !

— Du-te în spălător, acolo e cald — îl sfătuia calm bătrînul. Nu trebuie să stai pînă deseară. Uite, după ce termină grupul acesta şi pleacă, am să-ţi deschid.

— N-am timp să aştept. Nu mai discuta, deschide-mi !

— Prezintă numărul şi-ţi deschid.

— Mi se pare că-ţi vorbesc limpede, ruseşte, nu am numărul ; mi l-a furat cineva.

— Dumneata caută-l. Poate să fi căzut pe undeva numărul dumitale — interveni în discuţie unul din noii veniţi, care se dezbrăca ; o fi pe podea, pe undeva.

Ciungul se întoarse în spălător să-şi caute numărul. În clipa cînd se văzură faţă în faţă, Mişka era cît pe aci să cadă jos. Înaintea ochilor lui se afla invalidul care stătea zile întregi lîngă un cîntar, la întretăierea dintre bulevardul Bolşoi şi strada Vvedenskaia. În schimbul unei sume mici cîntărea trecătorii şi le punea la dispoziţie instrumentul cu care să-şi încerce puterea mîinilor. Îl cunoştea tot cartierul Petrogradskaia Storona.

— Ei, Mişka, ce s-aude ? îl întrebă Steopka, apropiindu-se.

— Sîntem nişte proşti... Nu e el ! M-am luat după Vaska... Îmbracă-te repede. În clipa asta, Vasilii îi şi telefonează maiorului... Cît mai repede !

Băieţii se repeziră spre dulap, dar spre fericirea lor, în capătul vestiarului apăru prietenul lor, abia răsuflînd :

— Nu reuşesc să obţin numărul. Maiorul nu e acolo şi nici Burakov — zise el, abia trăgîndu-şi sufletul.

— Ei, e foarte bine — răsuflă Mişka uşurat.

— Ce e foarte bine ?

— Aia e. Sîntem nişte proşti, da, nişte proşti. Şi tu eşti prostul proştilor — continuă cu răutate Mişka, dar, văzînd ochii rotunjiţi de mirare ai prietenului său, izbucni în rîs : Nu e ciungul care ne trebuie... Te-ai lămurit. Îl bătu pe umăr cu mîna-i udă şi-i explică greşeala, comisă de ei.

— Şi cum rămîne cu numărul ? îl întrebă Steopka.

— Trebuie să i-l dăm înapoi...

Se întoarseră în spălător, scoaseră de sub bancă numărul ascuns şi se apropiară de invalidul care căuta, căuta de zor. Se ţinură cîteva minute pe lîngă el, cu privirile aţintite pe podea.

— Nu e al dumneavoastră, nene ? întrebă apoi Mişka, aplecîndu-se.

— Ia, ia să văd ! Al meu e ! Al meu e ! făcu invalidul bucuros, recăpătîndu-şi numărul. Vă mulţumesc, băieţi, veniţi pe la mine să vă cîntăresc gratis.

— Da' drăcia aceea ne laşi s-o strîngem ?, îl întrebă Steopka, strîngîndu-şi cu înţeles palma întinsă.

— Şi dinamometrul vi-l dau. Veniţi negreşit, băieţi !

Soarta îşi bătuse joc de Mişka, dar băiatul nu-şi pierdea curajul. Era o fire dîrză.

După ce se întoarse acasă de la baie, se îmbrăcă mai gros, mîncă şi o porni din nou în căutarea spionului.

12. ÎNTILNIREA CU SPIONUL

Vaska nu izbutise să vorbească la telefon cu maiorul şi nici cu Burakov, deoarece, tocmai în timpul acela ei se găseau la locuinţa lui Voronov, aşteptînd să le pice în palmă ciungul sau vreunul din complicii acestuia.

Spionul nu ştia, desigur, ce primejdie îl pîndea şi de ce fusese smulsă fîşia de camuflaj de pe geam. Nu bănuia nici că Serviciul sovietic de Contrainformaţii aflase de prezenţa lui în oraş, dar cu toate acestea, era duşmanul veşnic precaut şi cît se poate de viclean.

Mişka ieşi în stradă şi se îndreptă spre staţia de tramvai. După ultimul atac aerian, linia fusese deteriorată pe undeva şi toate tramvaiele dinspre Vasilievski Ostrov o luau pe ocolite prin Petrogradskaia Storona. Mişka se aşeză pe o ladă cu nisip şi se apucă să observe şuvoaiele de oameni care se scurgeau pe bulevard, de pe străzile laterale. La radio se transmitea o romanţă. Lui Mişka nu-i ardea de muzică şi nici de cîntăreaţă. Îşi aruncă ochii spre difuzor şi se răsti cu furie :

— Mai daţi-o naibii !...

Tocmai în clipa aceea, cineva îl trase de mînecă. Mişka se uită în jos şi înlemni. Lîngă lada de nisip se afla ciungul. Îi făcu băiatului semn cu degetul, invitîndu-l să coboare pe trotuar şi se dădu la o parte.

Surprins, Mişka se fîstîci în prima clipă, după aceea însă reuşi să se stăpînească şi sări de pe ladă.

— Eu, nene, nu făceam nimic... rău — vorbi el prefăcut. Nu făceam altceva decît ascultam radio.

Ciungul clătină din cap şi luîndu-l cu braţul valid pe după umeri, porni cu el pe stradă.

— Ascultă, flăcăule. Vrei să cîştigi un ban bun ? îl întrebă el cu jumătate de gură.

— Vreau. Dar ce trebuie să fac ?

— Să iei scrisoarea asta, s-o duci cuiva şi să-mi aduci răspuns. Am să-ţi plătesc bine.

De bucurie, Mişka simţi că i se taie răsuflarea.

— Trebuie să duc departe biletul ?

— Nu. Colea, aproape.

— Şi cît o să-mi dai ?

— Acum îţi dau zece ruble, iar cînd ai să-mi aduci răspunsul, ţi-oi mai da treizeci. Te învoieşti ?

Mişka stătu cîteva clipe la gînduri, se uită cu coada ochiului la ciung şi se învoi.

— Uite scrisoarea. Ţine-o ! Strada Voskov, casa nr. 13, apartamentul 7. Întrebi acolo de Voronov, Serghei Haritonovici, iar dacă nu e acasă, o cauţi pe nevastă-sa, Ana Grigorievna. Înmînezi scrisoarea şi să-ţi dea răspuns. Ai înţeles ?

— Am înţeles. Şi unde să aduc răspunsul ?

— Adu răspunsul pe Bulevardul Gheslerovski. Ştii unde ? E acolo o grădiniţă, colţ cu strada Zelenina.

— Ştiu.

— Uite, te aştept acolo, în colţul străzii, lîngă grădiniţă.

— Bine.

— Ai înţeles ? Tocmai în colţul străzii, acolo unde e o casă distrusă de bombardament. În curînd se întunecă, vezi, caută şi întoarce-te cît mai repede.

Mişka repetă tot ce-i spuse ciungul şi acesta îi înmînă cele zece ruble.

— Iar pe asta o vei primi cînd te-i întoarce — zise el, fluturîndu-i hîrtia de treizeci de ruble. Dar ai grijă mai cu seamă să nu zăboveşti mult.

Mişka bägă scrisoarea şi banii în buzunar şi o porni în pas grăbit. Ajungînd în colţul străzii, îşi întoarse capul, dar ciungul nu mai era unde-l lăsase. Trebuia să pună ceva la cale. Dar ce anume ? De acolo pînă în strada Voskov avea numai cîteva minute de mers şi dacă ar porni să caute un telefon, întîrzierea i-ar părea suspectă spionului şi s-ar putea să strice toată treaba. Singura-i speranţă : o alarmă ; dar parcă era un făcut : rădioul transmitea într-una cîntece. Trebuia să născocească un motiv de întîrziere, pentru ca în acest timp să-l anunţe pe maior despre comisionul primit şi să-l întrebe cum să se descurce. Scrisoarea îi foşnea în buzunar. Mişka o scoase şi o întoarse pe-o parte şi pe alta. Era bine lipită.

În locuinţa lui Voronov percheziţia se sfîrşise către seară şi maiorul aştepta să se lase întunericul pentru ca să-i trimită pe cei arestaţi unde trebuie, iar pînă atunci se apucase să studieze arhiva găsită acolo, examinînd scrisori vechi, chitanţe şi acte. Burakov şedea în salon cu cei arestaţi.

Pe înserate, tocmai cînd pierduseră orice speranţă să mai vină ciungul, soneria de la uşa din faţă răsună. Toţi cei prezenţi ciuliră urechile. Maiorul ieşi în antreu, stinse lumina, se ascunse după cuier şi dădu semnal să se deschidă uşa. Unul din plantoane deschise larg uşa şi se dădu la o parte. Pe coridor stătea un băiat.

— Aici locuieşte Voronov, Serghei Haritonovici ? întrebă Mişka, căutînd să zărească ceva prin întunericul vestiarului.

— Intră.

Îndată ce Mişka trecu pragul, uşa se închise în urma lui şi în vestiar se aprinse lumina. În faţa lui se afla maiorul. Încremenit de uimire, în prima clipă Mişka nu izbuti să scoată o vorbă şi privea încurcat, cînd la faţa încruntată a maiorului, cînd la bărbaţii necunoscuţi de lîngă el.

— Ce vrei ? îl întrebă cu răceală maiorul.

— Uitaţi-vă, o scrisoare... Am adus o scrisoare lui Voronov... — abia putu să îngaime băiatul, scoţînd din buzunar scrisoarea.

— Vino cu mine !

Trecură în bucătărie. Maiorul desfăcu grăbit plicul şi citi scrisoarea.

— Ei, povesteşte ce înseamnă toate acestea ? Cine te-a trimis ?

Mişka povesti amănunţit întîlnirea cu ciungul. Începuse de altfel să istorisească şi întîmplarea de la baie, dar maiorul îl opri.

— Despre asta mai tîrziu. Acum n-avem timp. Ai făcut bine că ai adus scrisoarea. Aşteaptă aici. Îndată vom primi răspunsul şi ai să-l duci tot tu.

Maiorul trecu în sufragerie. Voronov şedea pe canapea cu capul proptit pe perne şi se prefăcea că moţăie.

— Cetăţene Voronov — zise maiorul, oprindu-se în faţa lui.

— Vă ascult — tresări acesta.

— Aţi auzit soneria ?

— Cum să nu, cum să nu, am auzit.

— A venit cineva la dumneata.

— La mine ?... Nu cred... Cine putea să vină la mine ? Vreo vecină ? N-are cine să vină la mine. N-am cunoştinţe.

— Nici una ? întrebă ironic maiorul.

— Poate că Valea s-o fi întors — intră în vorbă nevasta lui Voronov.

— Nu, nu e Valea. Scrisoarea ţi-a trimis-o un cunoscut al dumitale.

Maiorul scoase din buzunar scrisoarea şi o arătă lui Voronov.

— Nu-mi trece prin gînd cine ar putea să-mi scrie. Poate că în interes de serviciu.

— Citeşte — făcu maiorul şi-i întinse plicul.

Voronov luă cu neîncredere plicul, scoase scrisoarea şi citi : „Mă pregăteam să trec pe la dumneata, fiindu-mi drumul pe acolo, dar m-au reţinut treburile. Cum stai cu sănătatea ? C."

— Ei, acum ţi-ai adus aminte ?

— Da, de la un coleg al meu de serviciu. Lucrăm în acelaşi artel. Crede, pesemne, că m-am îmbolnăvit — rosti calm Voronov, înapoindu-i scrisoarea.

— Scrisoarea a adus-o un băiat. Aşteaptă răspuns.

— Ce răspuns pot să-i dau eu acum ?

— Va să zică chiar aşa, să transmită că nu dai nici un răspuns ?

— Se poate şi aşa, dar dacă-mi daţi voie să-i scriu...

— Poţi să-i scrii, dar nici un cuvînt despre percheziţie.

Voronov se aşeză la masă şi după ce scrise cîteva cuvinte, puse răspunsul într-un plic curat.

— Poftim, controlaţi — zise el.

— Ai uitat să scrii adresa.

— Nu-i nimic.

Maiorul citi răspunsul : „Fiind bolnav, nu am putut veni la lucru. Mă tem că va trebui să mă internez în spital. Voronov."

— Eşti bolnav ?

— Nu... dar ce puteam să scriu ? Mi-aţi interzis doar să scriu despre percheziţie...

— Scrie aşa : „N-am venit la lucru dintr-un motiv serios. Sînt sănătos", îi dictă maiorul. Aşa sînt mai sigur.

Fără să obiecteze, Voronov scrise ceea ce îi propusese maiorul.

— Semnează — zise maiorul, privindu-l peste umăr. Scrie adresa pe plic.

— Nu cunosc adresa.

— Nu cunoşti locul dumitale de muncă ?

— Ah, da, locul de muncă ! Poftim !

Voronov puse scrisoarea în plic şi scrise adresa artelului unde lucra.

Maiorul se întoarse în bucătărie, se aşeză în dreptul lui Mişka şi-şi aţinti privirea în ochii băiatului. Mişka stătea tăcut, neînţelegînd de ce maiorul s-o fi uitînd fără să clipească în ochii lui. Băiatul se frămîntă în loc pe scaun, se tulbură şi-şi întoarse privirea. Dus pe gînduri, maiorul se uita la el, dar nu-l vedea.

Două scrisori, două plicuri. Pe care din ele s-o trimită şi în ce plic ?

Fraza care vorbea despre boală putea fi un semn convenţional menit să-l prevină pe ciung. Pe de altă parte, rîndurile dictate de el puteau să-l sperie şi mai mult pe spion şi să-l facă să fie cu mare băgare de seamă. În afară de asta, urma să hotărască ce-i mai rămînea acum de făcut. Trebuia să se acţioneze rapid şi curajos. Nu era, deci, vreme de pierdut.

— Mişa! vorbi în sfîrşit maiorul. Întîmplarea ne vine într-ajutor. O greşeală din partea noastră ar fi acum de neiertat.

Rostind aceste cuvinte, maiorul puse scrisoarea dictată de el într-un plic curat, o întinse băiatului şi continuă:

— Transmite-o ciungului. Dacă o să-ţi ceară amănunte, să-i spui că după ce ai sunat o dată lung, nu ţi-a deschis nimeni. După ce ai sunat a doua oară, ţi-a deschis o femeie şi ţi-a spus că Voronov stă acolo, ţi-a luat plicul din mînă şi a intrat în casă. Ai să spui că nu te-au lăsat să intri înăuntru. Ai aşteptat pe scară. Răspunsul ţi l-a adus un bărbat, dar nu ştii dacă era Voronov sau altcineva. Nu ţi-a spus nimic şi nu te-a întrebat nimic. Pur şi simplu, ţi-a întins scrisoarea şi ţi-a spus: „Iată răspunsul!" Ai priceput?

— Am priceput. Va să zică, aşa: am sunat, m-au lăsat să aştept, fără să-mi deschidă multă vreme. Am mai sunat o dată. Mi-a deschis o femeie. „Aici locuieşte Voronov?" „Aici!" „Are o scrisoare." Am înmînat scrisoarea. Am stat şi am aşteptat pe scară; răspunsul mi l-a adus un unchiaş care mi-a zis: „Ţine răspunsul" — repetă Mişka grăbit, înghiţind cuvintele.

— Ai să mergi pe strada Puşkarskaia şi ai să ieşi în strada Zelenina prin Rîbaţkaia, pe unde circulă tramvaiul. Mai stai o clipă.

Maiorul ieşi în vestiar, îl chemă pe Burakov şi cîteva clipe vorbi cu el pe şoptite. Drept răspuns, la frazele scurte ale maiorului, Burakov dădea din cap şi tăcea, mormăind din cînd în cînd: „Se va executa... Am înţeles."

La vreo cinci minute după aceea, lui Mişka i se dădu drumul să iasă din locuinţă şi o luă, în pas grăbit, spre locul întîlnirii, fără să observe că în urma lui se strecura o siluetă întunecată, care dispăru în prima străduţă de pe strada Puşkarskaia.

Se întunecase de-a binelea cînd Mişka se apropiase de grădiniţă. Se opri în colţul străzii, în faţa casei bombardate. Ciungul nu se afla la locul indicat. Băiatului îi bătea inima de părea că o să-i spargă pieptul, dar se simţea din cale-afară de uşor. Era emoţionat, fiindcă uitase să-l întrebe pe maior: ce avea de făcut după înmînarea scrisorii? Să-l urmărească pe spion mai departe, sau să se îndrepte spre casă? Aştepta, sprijinindu-se de grilajul grădinii.

Avea impresia că întunericul se apropia dinspre case, în timp ce cerul se făcea tot mai luminos. Trecătorii mergeau care de care mai grăbiți. Trecuseră cîteva tramvaie. La oarecare distanță, pe cealaltă parte a străzii, staționa un camion de o tonă și jumătate : „Vreun militar, venind de pe front, o fi trecut pe acasă", vorbi în sine băiatul, căutînd să desprindă mai bine din întuneric silueta mașinii. De după geam se vedea, ca o pată albă, fața șoferului ; alături de el mai era cineva. Timpul trecea, iar ciungul nu mai apărea. Mișka își venise în fire de-a binelea. De pe aproape se auzi un glas de copil :

— Mamă, am obosit.

— Acuși ajungem, fetițo, îndată... Mergi mai repede, să nu ne prindă nemții pe drum.

Mișka își aduse aminte de surioara lui și se întristă. Liusia se culcă acum și nu va apuca să adoarmă că va trebui să coboare în adăpost, din cauza alarmei. „Numai de n-ar nimeri bomba peste ei, acolo. Mai bine să mă omoare pe mine", își zise în gînd Mișka, și privi în sus.

Pe cerul de un siniliu deschis, stelele se iviseră licărind ici-colo. Între timp se auzi o portieră trîntindu-se și din mașină se desprinse o siluetă. Traversă strada și se opri în fața lui Mișka.

— Pe cine aștepți, flăcăule ?

Mișka măsură din ochi pe bărbatul cu siluetă de uriaș și-i răspunse întărîtat :

— Ce te privește ?

— Ai adus răspunsul ?

— Ce răspuns ?

— Știu că ai fost în strada Voskov și ai primit pentru asta zece ruble. Adu încoace răspunsul să-ți mai dau cele treizeci, care ți s-au făgăduit.

— Dar dumneata cine ești ?

— Ascultă, n-am timp de pierdut cu tine. Ai adus răspunsul ?

— Dumneata m-ai trimis sau ce ? îl iscodi băiatul, ca să mai treacă vremea și între timp să hotărască ce avea de făcut.

— Te-a trimis un prieten al meu, invalidul. El e ocupat acum și m-a rugat să vin eu după răspuns... Ai adus ceva sau nu ?

— Am adus.

— Adu încoace.

— Şi banii ?

— Nu te teme; nu te trag eu pe sfoară... Ţine hîrtiuţa.

După ce-şi primi banii, Mişka scoase din buzunar scrisoarea şi o înmînă necunoscutului.

— Mai aveţi să-mi spuneţi ceva ?

— Nu. Nimic. Întinde-o spre casă.

Mişka nu mai avea ce face, trebuia să plece. Şi fără să mai discute, se topi în întuneric. De îndată ce coti strada, simţind că necunoscutul nu-l urmăreşte, băiatul se întoarse şi privi de după colţ. Silueta sumbră traversase strada şi se oprise lîngă camion. Mişka n-avea timp de stat la gînduri. Furişîndu-se printre trecători, tăie strada şi se strecură spre camion, printre ruinele casei bombardate. Auzi trîntindu-se o portieră, apoi scrîşnetul demarajului. În clipa cînd Mişka se pomeni lîngă camion, motorul porni să sforăie şi maşina o luă din loc. Băiatul ieşi din ascunzătoarea lui, lăsă camionul să treacă înainte, sări pe loc şi se agăţă în spatele lui. Restul era operaţie bine cunoscută lui Mişka : băiatul, întinzînd cu dibăcie mîinile, se agăţă de oblon, apoi îşi trecu piciorul peste bord şi se pomeni în camion. Acolo dădu peste nişte lăzi. Mişka se piti după ele ; tîrîndu-se, înaintă pînă ce se apropie de cabină şi se lipi de ea.

13. ÎN CAMION

Camionul mergea cu toată viteza. Şoferul nu ţinea seamă de hopurile drumului şi tot ce se afla în maşină sărea şi zdrăngănea. Un vînt rece îi bătea drept în faţă şi-i îngheţa mîinile, însă Mişka răbda, stînd agăţat cu putere de oblonul camionului. Băiatul triumfa. Era pe o urmă sigură : această namilă de şofer are legături cu spionul şi merge acum, pesemne, trimis undeva de ciung. Lucrurile se brodiseră cît se poate de bine şi Mişka tremura de nerăbdare, zorind în gînd maşina.

Străbătuseră tot bulevardul Gheslerovski şi o cotiră pe Kirov. Aici, pe asfaltul neted, puteai să nu te mai ţii cu mîinile de bord şi Mişka se apucă să-şi frece cu înverşunare palmele îngheţate.

Trecură peste un pod, apoi peste altul. Asfaltul se termină şi din nou tot ce se afla în maşină porni să sară şi să zdrăngănească. Mişka ţinu minte tot drumul pînă la satul Novaia, dar mai departe se încurcă şi nu mai înţelegea pe unde o luaseră.

Luminile albe ale reflectoarelor scotoceau cerul. În depărtări începuseră să licărească luminile proiectilelor antiaeriene. Porniră să urle sirenele şi, drept răspuns, vuiră uzinele. Se făcuse lumină. Lui Mişka i se părea că în urma lor mai goneşte o maşină, şi la prima cotitură îi deslugi cu precizie conturul. De cîteva ori cotiseră spre dreapta şi se aflau pesemne undeva, în cartierul Vîborgskaia Storona. Vîntul îl împresura din toate părţile parcă, îi sfărîma buzele, i se strecura prin mîneci, pe după guler şi nu se putea ascunde nicăieri de răbufnirile lui. Dînd deoparte lăzile, Mişka se trase mai aproape de gemuleţul cabinei şi privi înăuntru. Tocmai în momentul acela licăriră la orizont luminile exploziilor şi pe fondul acestor lumini se profilă cu precizie silueta celui care şedea lîngă şofer. Era ciungul!

Mişka nici nu se miră, atît de convins era că în acea zi avea să-l întîlnească negreşit pe spion. Îl recunoscu îndată după bărbia sa voluntară. Întorcîndu-şi capul spre şofer, invalidul îi spunea ceva. Mişka îşi lipi urechea de tabla cabinei, rece ca gheaţa, însă nu reuşi să prindă nici o vorbă.

Drumul urca acum la deal. Ieşiră din nou pe şoseaua asfaltată şi maşina fugea cu o viteză sporită. În dreapta şi în stînga apăreau şi dispăreau siluetele caselor de lemn şi ale copacilor golaşi. Va să zică, se aflau acum la marginea oraşului. Deodată şoferul frînă, maşina se opri, motorul se stinse. Se deschise portiera şi ciungul ieşi din cabină. Mişka se ghemui în colţul său şi-şi ţinu răsuflarea. Se auzi sirena unui automobil şi prin faţa lor trecu o maşină.

— Unde sînt? auzi Mişka glasul spionului.

Şoferul se foi în cabină şi apoi se dădu şi el jos.

— Uite, sînt aşezate dincolo de casele acelea, mai încoace de parc. Vezi? Sînt acolo numai unităţi militare. Pe-

țele acelea întunecate... Cum de nu vezi ? zise el cu jumătate de glas.

— Ba văd.

Stătură un timp în tăcere, privind cu încordare în întuneric.

— Iar de partea cealaltă, chiar lîngă drum...

Se auzi un tîrșîit de pași pe asfalt ; cei doi ocoliră camionul și se opriră.

În momentul acela, printre trosnetele tunurilor antiaeriene începură să se desluşească răbufnirile exploziilor.

— Bombardează — răsună glasul de bas al șoferului.

Din nou se făcu liniște. Pe cer, sus de tot, vuiau avioanele care se îndepărtau și Mișka ghici, după sunetul motorului, că era aviația nemțească. Vuietul bombardierelor nemțești venea în valuri și se deosebea izbitor de acela al avioanelor sovietice. Tunurile antiaeriene băteau fără întrerupere și exploziile galbene licăreau la toate înălțimile.

— Și-au aruncat toate bombele și pleacă...

— Da...

— Sst... vine cineva !

Mișka scoase capul peste marginea mașinii și zări un om care se apropia.

— Hei, prieteni ! N-aveți ceva tutun ? îi întrebă un bărbat cu glas răgușit.

— S-o mai găsi — îi răspunse ciungul. Aprinde-ți-o !

— Mulțumesc ! O, e chiar o țigară, în toată legea...

Scăpără un chibrit și Mișka avu timpul să vadă că era un ostaș al Armatei Roșii, un tînăr blajin la față, cu nasul cîrn.

— De azi dimineață n-am fumat... Tare e plăcut !

— Ia cîteva — zise ciungul.

— Îți mulțumesc, frățioare. Ei, de-acuma mă pun pe trai, nu glumă ! În campanie, știi și dumneata, n-ai tutun, n-ai viață.

Exploziile vii luminară deodată zarea, ca niște fulgere depărtate. Toți trei întoarseră capul.

— Uite ce face, diavolul... În fiecare noapte aruncă bombe. Distruge orașul ! se căina ostașul.

— Da. A aruncat acum undeva, prin Petrogradskaia Storona — oftă ciungul. Pesemne că inamicul se pregătește de asalt.

— Ei, cît despre asalt, cred că mîinile neamţului îs prea scurte. N-o să-i meargă aşa uşor cu asaltul — se însufleţi ostaşul.

— Crezi ?

— Fii pe pace ! Nu-l lăsăm noi pe neamţ să intre-n oraş.

— N-are cine să lupte.

— De ce n-are cine ? La Leningrad e lume multă. Milioane. Sînt o forţă !

— Duşmanul are o tehnică de fier — apăsă pe vorbe ciungul, necăjit. Se zice că a ocupat înălţimile de la Pulkovo.

— Cît despre înălţimile de la Pulkovo, ce să spun, nu ştiu... N-am auzit.

— Şi voi plecaţi pe front ?

— Fără doar şi poate. O să ne vină şi nouă rîndul ; cînd, încă nu se ştie. Uite, stăm ; şi aşteptăm. Noi, cum s-ar zice, sîntem rezerva — răspunse ostaşul.

— Aşa, va să zică ! Avem deci rezerve ? Ei, atunci nu-i chiar aşa de rău...

— Da' cum ai crezut dumneata ?! Avem şi tancuri, şi artilerie, avem de toate, cum scrie la carte. Fii liniştit. Uită-te cîtă armată !

— Şi de mult staţi aici ?

— De două zile. Ne-am regrupat dincolo de Pargolovo. Acolo am fost şi instruiţi, iar acum ne-a adus aici. Să fim mai aproape.

— Şi rămîneţi mai multă vreme aici ?

— Cine ştie ! Cred că o săptămînă.

— Avioanele nemţeşti de cercetare nu vă văd ? Să nu cumva să vă bombardeze înainte de a vă porni de aici.

— Sîntem camuflaţi. Uite, vezi : nici o zare de lumină, nimic nu se vede.

— Şi ziua ?

— Şi ziua sîntem camuflaţi, cum scrie la carte.

— Ei vă pot bombarda după hărţi — zise ciungul, ironic.

În tot decursul acestei discuţii, Mişka se cutremura de indignare. Se înăbuşea de mînie împotriva acestui flecar.

— Cum sînteţi îmbrăcaţi ? Nu îngheţaţi de frig ? V-au dat haine călduroase ? îl ispiti şoferul.

— Cum sîntem îmbrăcaţi ? îi repetă întrebarea ostaşul. E secret militar, fîrtate. N-avem voie să vorbim. Despre echi-

pament şi despre de-alde astea ni s-a interzis cu străşnicie. Cum s-ar zice, să ne punem lacăt la gură, să nu trăncănim ca o moară stricată.

— Cu drept cuvînt — se învoi ciungul, cu aceeaşi notă ironică în glas. Pune pază gurii tale. Ei ? S-a mai răcit motorul ? întrebă el pe şofer.

Acesta întoarse capul spre el, cu nedumerire, dar îşi dădu seama îndată că vorbele fuseseră spuse cu tîlc, într-adins şi abia ţinîndu-şi rîsul, pipăi cu mîna aripa camionului şi rosti foarte serios :

— S-a răcit, da... Acuma putem pleca mai departe.

— Cu bine, frăţioare — strigă ciungul, urcînd din nou în cabină.

— Drum bun. Şi vă mulţumesc.

Maşina o luă din loc. Silueta singuratică a ostaşului se profilă multă vreme pe fondul unui incendiu izbucnit undeva, în depărtare.

Vîntul începu din nou să se strecoare pe sub haine. Era un frig de nesuferit, mult mai aspru decît la venire.

În curînd camionul coti şi-şi încetini mersul, apoi se opri. Ciungul coborî din cabină.

— Caută să nu întîrzii — îi atrase el atenţia, trîntind portiera.

— Nu întîrzii — îl asigură şoferul.

Maşina porni mai departe. Şi numai după ce străbătuse vreo sută de metri Mişka îşi dădu seama că ar fi trebuit să coboare şi el, ca să-l urmărească pe spion. Acum însă, era prea tîrziu.

O luară pe străduţe mici şi se vedea că şoferul cunoştea bine drumul. Cotea brusc şi cu îndrăzneală, aprinzînd uneori farul foarte scurt timp. În sfîrşit, coti ultima oară, se opri şi claxonă de două ori. Mişka scoase capul şi zări o poartă de lemn. De după poartă răsună un lătrat de cîine ; un cîrlig de fier zăngăni şi poarta se deschise. Şi din nou Mişka nu avu timp să coboare din maşină în chiar clipa cînd trebuia. Aşa că au intrat în curte şi porţile s-au închis.

Motorul se stinse.

— De ce-ai întîrziat atîta, Senea ? se auzi un glas de femeie.

— Nu m-au lăsat treburile — îi răspunse şoferul. Ţi-am adus gaz.

Mişka încremeni. Va începe să descarce gazul şi are să-l găsească şi pe el!

— Bine. Îl dăm noi jos pe urmă. Eşti obosit, de bună seamă, şi cred că ţi-e şi foame — îl opri femeia.

— Îs obosit, ce-i drept. Ia mai taci odată, Grumik! strigă el la cîinele care scheuna de bucurie şi se gudura pe lîngă stăpîn.

— Ai adus ceva veşti? îl iscodi femeia.

— Ce veşti vrei s-aduc? Pe lîngă Pulkovo se dau lupte crîncene. Se spune că acolo e un fel de maşină de tocat carne...

— O să înceapă luptele şi în oraş. Ai citit apelurile?

— Ce temei se poate pune pe apeluri? Hîrtie şi nimic altceva! Trebuie să predea oraşul. Acuma e gata, s-au dus pe copcă!... Sînt încercuiţi. Vorbind astfel, şoferul ridică perna din cabină şi căută ceva dedesubt. Ţine asta, Katia. Du-o în pod — continuă el în şoaptă, întinzîndu-i o valiză mică. Numai să n-o scapi cumva din mînă.

— Iară... — clătină din cap femeia cu teamă în glas.

— Ei, las-o în antreu, o s-o urc eu singur sus.

— Mi-e frică, Senea.

— Cine se teme de brumă să nu sădească vie. Lasă, lasă, nu-i nimic. Nu explodează ea singură. Să mergem.

Îndată ce paşii se depărtară şi auzi trîntindu-se uşa, Mişka oftă uşurat. Drept răspuns la acest oftat, auzi mîrîitul ameninţător al cîinelui.

14. ÎNGROPAT DE VIU

În timp ce Mişka se urcase în camionul care gonea într-o direcţie necunoscută, echipa lui se întrunise, ca de obicei, la sediul cartierului său general. După ce-şi aşteptară comandantul cam o jumătate de ceas, băieţii se risipiră, ducîndu-se fiecare la postul său. Vasea şi cu Steopa porniră pe bulevardul Bolşoi. Ajungînd în strada Barmaleeva, Vaska îşi îmbie prietenul s-o ia la stînga, iar el îşi văzu de drum mai departe, spre piaţa Lev Tolstoi. Se înţeleseseră să se întîl-

nească peste vreo două ceasuri în fața Casei de Cultură a Cooperației industriale.

N-apucă Steopa să facă o sută de pași și tunurile antiaeriene începură să răpăie și sirena să urle. Băiatul își iuți pasul și se opri sub arcada primei case.

Unde să se ducă ? Steopka își aminti că de la casa înaltă, construită de curînd, începea un maidan întins, pe care zăceau mormane de gunoi neridicate și printre acestea era ușor să te ascunzi. Se îndreptă într-acolo, străduindu-se să înainteze mergînd cît mai pe lîngă pereții caselor.

Deasupra capului său se întîmpla ceva de neînchipuit. Văzduhul răsuna de zgomotul obuzelor care zburau în înălțime, de vuietul avioanelor, de exploziile bombelor și de focurile antiaerienelor.

În asemenea momente, Steopka se simțea bine numai pe acoperiș, unde avea orașul la picioarele lui și de unde se vedea ca în palmă totul, de jur împrejur. Aici, între casele care-l împresurau și în căderea lor, puteau să-l strivească, băiatul se simțea cam prost. În sufletul lui Steopka se strecurase frica.

Deodată, o rachetă de un galben aprins se avîntă în înălțime și rămase agățată în azur, ca o mică lanternă a unei parașute nevăzute. Steopka auzi trosnetul pistolului de rachete și-și notă imediat locul de unde fusese slobozit. Frica i se topise într-o clipă. Toți mușchii i se încordară, ca și cînd s-ar fi aflat la start, așteptînd comanda : „Înainte !" Băiatul o luă din loc la fugă. În fața lui se întindea gardul lung al unui depozit... După gard stătea ascuns, undeva, dușmanul.

Mica lanternă din cer se stinse. Steopka se opri brusc și peste o clipă se repezi înspre gard, de unde văzuse că se strecurase pe o portiță o siluetă nedeslușită, îmbrăcată într-un palton lung.

Omul se opri locului o clipă, apoi, nevăzînd nici un trecător, ridică mîna. O flacără licări, o fișie albă se avîntă în sus, o împușcătură răsună și o mică lanternă se aprinse iar, vie, în cer.

Steopka o văzu acum bine pe femeia care se depărta repede, aruncînd necontenit priviri în toate părțile. Băiatul așteptă pînă ce femeia dispăru după colțul gardului și se repezi, cu toate puterile, în urma ei. Se uită precaut după

colț: femeia se afla destul de aproape și mergea acum în pas domol, ocrotită de umbra caselor.

„Numai de n-aș pierde-o din ochi", se gîndi băiatul și o luă în urma femeii, micșorînd treptat distanța dintre ei.

Flacăra rachetei lumina casele de pe cealaltă parte a străzii. Tunurile antiaeriene răpăiau asurzitor pe undeva, aproape de tot. Cu un zgomot răsunător schijele cădeau pe acoperișuri, dar Steopka nu auzea și nu vedea decît pe semnalizatoarea dinaintea sa. Se îndepărtau tot mai mult de zona periculoasă.

Deodată, din bolta porții răsări, cu mîna ridicată, un milițian.

— Ce vă plimbați pe aici ? Permisul de circulat noaptea — opri el supărat pe femeia care se apropia.

— Stau aici... pe aproape.

Steopka văzu că femeia păși grăbită spre mijlocul străzii, îndreptîndu-se către partea luminată.

— Hai, la adăpost ! Repede ! Ce, nu s-aude ?! Ei, cetățeană ! strigă milițianul, și se repezi spre femeie, ca să-i taie drumul.

Femeia se întoarse din drum și o luă la fugă înapoi, lovind răsunător cu tocurile caldarîmul.

Racheta se stinse și totul se topi în întunericul nopții. Pentru orice eventualitate, Steopka își căută în buzunar lanterna electrică primită de la Burakov după prinderea primului trăgător de rachete. Femeia se afla în dreptul lui și în aceeași clipă coti pe o străduță. Băiatul o urmă. Milițianul n-o mai urmări pe contravenientă și se întoarse la postul său.

Pe străduță, femeia fu oprită din nou, chiar la prima casă, de două fete tinere dintr-un grup de autoapărare.

— Intră în curte, cetățeană. Acolo e un adăpost — îi zise aspru una dintre ele.

— Lăsați-mă să plec. Sînt grăbită. Dați-mi drumul...

— Nici un „dați-mi drumul"... Cînd ți se spune...

Tînăra o cuprinse cu putere de mîneca paltonului, trăgînd-o cu sila sub bolta porții. Femeia se opuse.

— Lasă-mă ! Asta e neobrăzare ! Cum de îndrăznești !... strigă ea cu glas tare.

Fetele nu dădură nici o atenție strigătelor ei și o tîrau hotărîte spre adăpost. Lui Steopka îi surîdea această situație. Nevăzut de nimeni, înainta încet, la o distanță de cîțiva pași,

bucurîndu-se că semnalizatoarea dezlănțuise un scandal. „Bine ar fi s-o trimită la primul pichet și s-o amendeze ! își zise în gînd băiatul. Atunci aș afla și adresa ei și restul." Deodată, femeia strigă, cu glas strident, de parcă o tăia cineva :

— Aoleu... mă bate !... Ajutor !

Fetele se fîstîciră și se depărtară de femeia care vocifera. Atîta aștepta semnalizatoarea. Se repezi ca fulgerul în stradă, cît pe ce să-l dea jos pe Steopa.

Peste o clipă, se auzi vuietul unei bombe. Pămîntul se cutremură și parcă se frînse în două, cu un trosnet înspăimîntător. Femeia se propti de burlanul casei. Steopka încremeni. Ciudat ! Nu încerca de loc sentimentul fricii. Și, uitîndu-se la femeia care se oprise la vreo cîțiva pași de el, se gîndea, cu o satisfacție răutăcioasă : „Tu singură ți-ai făcut-o, tu, cu mîna ta ! Nu-ți place ? Acum tremură... N-ai decît să tremuri..."

Se auzi vuind altă bombă. Pămîntul se cutremură din nou, dar nu urmă nici o explozie. „N-a explodat !" își zise în sine Steopka.

Deodată, femeia se repezi înapoi, sub bolta porții. Băiatul o lăsă să treacă înaintea lui, pășî în urma ei și se trezi din nou în mijlocul curții pustii.

— Unde-i subsolul ? E careva pe-aici ? strigă ea cu glasul tremurător, privind, neputincioasă, în dreapta și în stînga.

— Ia-o la stînga... Mergi pînă în capăt. Acolo e un adăpost — se auzi un glas domol de bărbat, pornit din pragul unei case.

Semnalizatoarea, izbind cu tocurile în asfalt, fugi în stînga, spre intrarea unei case, deschise ușa și zări o scară slab luminată. Oftă ușurată și începu să coboare încet în adăpost.

Înainte de război, în acest subsol se depozitau lemne. Acum toate despărțiturile fuseseră dărîmate, iar în locul lor se înălțau cîțiva stîlpi dați cu var, care sprijineau niște grinzi de fier. Ferestrele erau astupate cu bucăți de scînduri groase, întărite cu fier. Pe bănci lungi, pe scaune, oamenii stăteau și tăceau, cu capul plecat, ascultînd cu luare aminte zgomotele înăbușite ale bombardamentului. Aveau, pe lîngă ei, geamantane și boccele. De-a lungul pereților se înșirau pă-

tucuri de copii, lipite unele de altele. Se vede că o parte din locatarii blocului îşi petreceau nopţile acolo. Copilaşii îmbrăcaţi ca de iarnă întrerupeau liniştea din adăpost: se strigau între ei cu glas tare, vorbeau, umblau de ici-colo, se fugăreau luîndu-se la întrecere, se jucau de-a v-aţi ascunselea...

La coborîrea în adăpost, Steopka era cît pe ce s-o răstoarne pe semnalizatoare. Stătea propită de un stîlp. Cu capul dat pe spate, îşi ţinea buzele strînse şi se uita cu ochii pe jumătate închişi. Steopka trecu înainte şi, proptindu-se de alt stîlp, începu s-o examineze, ca să-şi întipărească în minte chipul ei, îmbrăcămintea, statura. Femeia simţi privirea aţintită a băiatului şi întoarse capul înspre dînsul.

În aceeaşi clipă se auzi un trosnet, pămîntul se cutremură şi un suflu puternic îl ridică pe Steopka, îl duse nu se ştie unde şi îl aruncă în beznă. Băiatul îşi pierdu cunoştinţa.

O bombă de o jumătate de tonă, sau „una de cinci sute", cum i se mai zicea, nimerise în aripa extremă a casei, străpunsese toate cele şase etaje, explodînd în subsol. Zidul aripei se despică prăbuşindu-se încet şi acoperind toată strada cu dărîmături.

Din ţevile rupte ţîşni apa şi nimeni nu ştia cum s-o oprească.

— E acolo!... E acolo!... A fost îngropată în subsol! striga desperată o femeie, care venise dintr-o casă de alături şi alerga de colo pînă colo printre dărîmături. Salvaţi-o!... Salvaţi-o! se ruga ea, agăţîndu-se de rochiile brigadierelor voluntare, care îşi pierduseră capul.

Zăpăceala nu dură mult. Glasul autoritar al unui bărbat, îmbrăcat într-o haină de piele, linişti repede pe cei rămaşi teferi. Se aduseră pansamente, tărgi. Luminile lanternelor de buzunar străpungeau întunericul şi dispăreau imediat. Se găsiră şi se închiseră robinetele, şuvoiul apei fu oprit. Sosiră maşinile „Salvării", sosiră pompierii. Veni şi o unitate militară şi grupurile Apărării antiaeriene-locale. Focarul distrugerii fu încercuit de armată.

După ce o mînă rece şi udă trecu peste faţa lui, Steopka îşi veni în fire încetul cu încetul. Îi răsuna în urechi un vuiet surd, prin care răzbeau nişte sunete nedesluşite. Stînd întins, asculta cu încordare, străduindu-se să desluşească vorbele. Un glas subţire de femeie striga undeva, departe,

stins de tot, la mici intervale: „Olenka! Olenka!" Un alt glas de femeie mormăia tot atît de stins, gemînd parcă: „Oh! Mor... Dragii mei... Faceți puțină lumină... Am orbit eu, sau ce e!..."

La ultimele cuvinte, Steopka își deschise ochii. Îi jucau în față niște pete tulburi, care se risipeau și se topeau asemenea cercurilor de pe oglinda unei ape. Își dădu seama că totul era numai o părere și că în realitate în jurul lui domnea întuneric — beznă. Nu simțea nici o durere, dar îl supăra numai piciorul, care îi înțepenise. Vru să-l frece puțin, însă nimeri cu mîna peste ceva moale și pufos. Speriat, retrase mîna, apoi o întinse din nou cu hotărîre și pipăi un guler de blană, gîtul rece și părul cuiva. O femeie care-și pierduse cunoștința zăcea la picioarele lui. Băiatul se sculă în capul oaselor. Simțea acum că-l durea tot trupul și avea senzația că o mie de ace îl înțepau în picior. Se ridică, își propti mîna în ceva moale și rece. Un mort zăcea alături de el. Steopka se tîrî în genunchi mai la o parte. Mîna îi nimerea cînd pe picioarele cuiva, cînd pe o față umedă, lipicioasă, sau pe un păr cleios. Deodată alunecă undeva în jos și se pomeni în apă pînă la genunchi. Îl cuprinse frica.

— Cine e aici? strigă el din răsputeri și se sperie și mai tare. Aproape că nici nu-și mai auzi glasul.

— Olenka! Olenka! îi răspunse în șoaptă același glas de femeie.

Și atîta tot. Oricît de mult își încordă Steopka atenția ca să-și ascută auzul, nu mai putu desluși nimic. Pînă și femeia care mormăise mai adineauri tăcuse. Cu cît își încorda mai tare auzul, cu atît mai tare îi vîjîiau urechile. Întinse mîinile înainte, se repezi din nou într-o parte, dădu de o bancă și se urcă pe ea în picioare. După cît stătuse în apa rece, picioarele îi înghețaseră complet. Totuși, acum se mai liniștise. Își aduse aminte că urmărind-o pe semnalizatoare nimerise acolo, că ea se afla undeva, pe aproape, și că, vie ori moartă, trebuia neapărat s-o găsească. Și, ciudat lucru! De îndată ce-i trecuse frica, vuietul din urechi se potoli încetul cu încetul și băiatul începu să deslușească iar sunetele. Ca și înainte, la mici intervale, glasul femeii striga: „Olenka! Olenka!", iar pe undeva, mai pe aproape de el, mormăia într-una alt glas. În afară de asta, Steopka desluși zgomote noi, erau gemete care răzbeau pînă la el din toate părțile.

Deodată nişte glasuri, ce-i drept înăbuşite, ajungeau pînă la el abia îngînate. Steopka îşi ţinu răsuflarea şi izbuti să prindă vorbele :

— Apa s-a suit pînă la genunchi. O să ne înece...

— Trebuie să încercăm singuri...

— Afurisiţii, de trei ori afurisiţii de duşmani !

— Mai cu seamă fără panică... auziţi, au bătut în perete...

Lui Steopka porni să-i salte inima de fericire : nu era singur.

— Nene-e, unde eşti ? strigă băiatul şi de data aceasta glasul nu-i mai părea atît de stins.

Îi răspunse un geamăt. Steopka băgă mîna în buzunar. Lanterna era la locul ei. Lumina aluneca pieziş pe mormanul de trupuri omeneşti care zăceau în cele mai ciudate poziţii, pe bănci şi unele peste altele. La picioarele sale zări apa întunecată. Din apă se iţeau nişte mîini care parcă voiau să-l apuce de poalele paltonului. Steopka se trase, fără să vrea, spre perete.

— Cine e cu lanterna ? Hei ! se auzi un glas de bărbat.

— Eu ! Sînt aici. De unde vorbeşti ? strigă Steopka.

— Vino încoace...

— Unde eşti ? Aici apa e adîncă...

— Fă lumină... Îndreaptă lanterna spre mine...

În fişia luminii Steopka zări un bărbat îndreptîndu-se spre dînsul.

— Ţine lanterna în jos că-mi arunci lumina drept în ochi !... Aşa. Eşti rănit ?

— Nu ştiu... Dar îmi vuiesc urechile grozav...

— E o contuzie... Stai un pic... E încă vie. Te pomeneşti că se îneacă dacă mai stă aşa.

La vreo doi paşi de Steopka, omul se aplecă deasupra unei femei care zăcea în apă şi o ridică încetişor.

Era semnalizatoarea. Capul îi căzu, neputincios, pe spate.

— Ţine-o, nene... Să te ajut eu — zise Steopka şi coborî în apa rece.

— Vezi să nu scapi lanterna din mînă — îl făcu atent bărbatul. Fără lanternă e vai de capul nostru.

Semnalizatoarea se împotrivise cînd o ridicaseră. Ca buimacă, se agăţa de tot ce întîlnea în cale şi cu mare greutate ajunseră cu ea la subsolul de alături. Acolo, explozia făcuse mai puţine stricăciuni şi un mai mic număr de victime.

Paturile rămase întregi fuseseră orînduite la repeżeală pe lîngă pereți, iar deasupra lor puseseră băncile ; se formase un fel de podeț. Cățărați pe această platformă, oamenii se strîngeau unul lîngă altul.

Pe semnalizatoare o așezară la marginea podețului. O femeie se străduia s-o readucă în simțiri, frecîndu-i tîmplele și lovind-o peste obraz. Steopka dădu lanterna sa omului de alături.

Cineva de lîngă perete începuse a plînge.

— Iarăși lacrimi ?... Tovarăși, doar ne înțelesesem : mai cu seamă fără panică — repetă bărbatul.

— Apa e destul de mare — făcu deodată femeia care se străduia s-o readucă în simțiri pe semnalizatoare.

— A crescut mult ?

— Dacă continuă așa, nu se poate rezista mai mult de vreo zece ore.

— Zece ore e o veșnicie...

— Se aud niște bătăi... Auziți, bat într-una !

Se făcu liniște și Steopka desluși cu precizie lovituri surde, undeva îndărătul peretelui. Acolo lucrau brigadierii, desfăcînd dărîmăturile.

— Trebuie să le răspundem — zise Steopka.

— Noi am bătut în perete — răspunse răgușit cineva. Totul este să izbutească să desfacă mormîntul nostru pînă a nu ne îneca.

— Cu siguranță că au să izbutească — se arătă convins bărbatul de lîngă Steopka.

Din nou se făcu liniște și numai undeva, în adîncul subsolului, un glas ascuțit de femeie striga într-una : „Olenka ! Olenka !"

— De ce-o fi strigînd ea ? întrebă încet Steopka.

— A înnebunit...

În momentul acela, semnalizatoarea își reveni în simțiri și se sculă în capul oaselor, așezîndu-se pe marginea podețului. Aruncă o privire de jur împrejur și-și acoperi fața cu mîinile, gemînd.

— Liniștește-te ! Bine c-ai scăpat cu viață... și pare-se, teafără — o încurajă cu blîndețe bărbatul, bătînd-o ușor peste mînă. Apoi se întoarse spre Steopka : Ascultă, băiețașule, dă-mi mie lanterna ta, pentru că mi s-au isprăvit chibriturile.

— Na-ţi-o, nene — zise Steopka. Tare îi mai plăcea acest om calm şi de ispravă.

— Mă duc să mai caut. Trebuie să mai fie încă mulţi oameni vii.

— Merg şi eu cu dumneavoastră... Sînt medic — spuse femeia care dăduse o mînă de ajutor semnalizatoarei şi sări şi ea în apă.

După ce amîndoi dispărură în cealaltă parte a subsolului, îndată se făcu întuneric-beznă şi se împînzi o linişte adîncă.

15. IN BIRLOGUL DUŞMANULUI

Mişka făcu o mişcare şi cîinele mîrîi supărat. Situaţia era tare proastă. Băiatul auzea că javra dădea tîrcoale în jurul maşinii, zgrepţănînd cu unghiile în oblon.

— Grumik! Grumik! îi strigă el cu glas de mîngîiere, dar drept răspuns, cîinele se porni pe un lătrat furios. Luate-ar naiba! înjură în şoaptă Mişka.

Nu putea să vadă cîinele, dar ţinînd seamă că ajungea cu labele dinainte la coşul camionului, îşi închipuia cît de mare trebuie să fi fost acest Grumik. Iar lătratul lui vădea limpede că dulăului nu-i era a joacă cu Mişka. Timpul se tîra chinuitor de încet şi frigul îl pătrunsese pe Mişka pînă în măduva oaselor.

În sfîrşit, se auzi trîntindu-se o uşă şi, din pragul casei, acelaşi glas de femeie strigînd:

— Grumik, acasă!

Lătratul încetă şi se auzi un schelălăit de bucurie, dar îndată după aceea cîinele se repezi din nou spre camion şi reîncepu să latre.

— Ce-ai găsit acolo, Grumik?

Din nou se repetă chelălăitul de linguşire, urmat de un lătrat şi mai ameninţător înspre camion. Se vede că femeia înţelese că supărarea cîinelui trebuia să-şi fi avut vreun rost şi, neliniştită, intră în casă. Îndată după aceea, uşa se auzi trîntindu-se din nou şi în curte ieşi şoferul, ţinînd în mînă

o lampă aprinsă. Lîngă dînsul se afla soţia. Mişka se pitise abia răsuflînd, într-un colţ al camionului, dar asta nu-i folosea la nimic.

— Ce-o fi cu dînsul? O fi simţind pe aici vreun şobolan?

— Du-te de vezi, Senea. N-ar lătra el aşa de tare.

— Ei, să se fi strecurat oare vreun dihor? Ce-ai găsit acolo, Grumik?

Grumik zgrepţăna cu unghiile oblonul camionului.

— Ia, Katia, ţine te rog lampa.

Şoferul sui pe o scăriţă laterală, aruncă o privire în camion şi mi-l luă ca din oală pe băiatul ghemuit într-un colţ.

— Are dreptate! E cineva aici... Hei, cetăţene! zise el, dînd un brînci uşor lui Mişka.

Cum nu mai avea nici o noimă să mai stea acolo ghemuit, Mişka se ridică stingherit.

— Cum de-ai nimerit aici?... Stai, stai... Ia îndreaptă lampa spre el, Katia! Eee! Păi e o cunoştinţă veche! Cum ai nimerit tocmai aici, din Petrogradskaia Storona?

— Am venit cu dumneata.

— Ca musafir? făcu blajin şoferul, cu glasul lui gros, ajutîndu-l pe Mişka să coboare. Dă-te jos; dacă ai venit ca musafir, hai în casă... Grumik, nu e voie!

Îl lăsă pe Mişka să treacă înaintea sa în casă şi încuie uşa.

— Stai jos, musafirule — zise şoferul, arătîndu-i un taburet; între timp, trecu şi el într-un capăt al odăii; la masa pe care erau întinse mîncăruri, se mai afla o sticlă de votcă, goală, de o jumătate de litru şi un samovar sfîrîia.

Ajuns într-o odaie caldă şi curată, Mişka începu să tremure şi cu cît trecea timpul, cu atît îi era mai frig, încît, peste cîteva minute, îi clănţăneau dinţii cumplit.

Nevasta şoferului se uita posomorîtă la băiatul care tremura şi, fără să scoată o vorbă, se aşeză în faţa lui.

— De ce ai venit cu mine? îl întrebă şoferul, începîndu-şi iar cina întreruptă.

— Nici eu nu ştiu — bîigui Mişka, legînd cu greu vorbele. Cu toate că-l scuturau fiori de frig, capul îi era limpede şi nu-şi pierdu de loc cumpătul.

— Cum vine asta că nu ştii nici tu? Cum te cheamă?

— Mie îmi zice Steopka — minţi, pentru orice eventualitate, Mişka, aducîndu-şi aminte de prietenul său care făcea

de serviciu în momentul acela, undeva, în Petrogradskaia Storona.

— Steopka ?... Hai, vorbeşte, istoriseşte.

— Senea, ia te uită cum a îngheţat băiatul ăsta ! Dîrdîie, săracul, de te apucă groaza cînd îl priveşti — zise cu milă femeia.

— N-are a face, îi prinde bine. O să se încălzească el.

— Să-i dau un ceai fierbinte ?

— Nu-i nevoie. Lasă-l mai întîi să spună de ce a venit la noi.

Se făcu tăcere. Mişka îşi încleştă dinţii şi ţinîndu-şi răsuflarea îşi încordă toţi muşchii, ceea ce îl ajută de îndată să nu mai tremure şi numai undeva, înăuntru, îi rămăsese o senzaţie de tremur neplăcut.

Cîinele, culcat lîngă scaunul stăpînului, cu capul sprijinit de labele întinse, se uita la băiat. Şoferul mînca cu poftă, clefăind tare şi nu-l scăpa nici el din ochi pe musafir. După ce termină cina, se apropie de nevastă-sa şi, apucînd-o pe după umeri, se aşeză alături de ea pe acelaşi scaun.

— Ei, cum rămîne ? Nu vorbeşti odată ?

— Ce să spun ?

— De ce ai venit la noi ?

— Păi, aşa... M-am agăţat de camion, va să zică, am vrut să mă apropii de casă, iar apoi camionul a mers în viteză şi mi-a fost frică să sar... Ei, şi va să zică am nimerit, nici eu nu ştiu unde... — îngăimă el, privindu-l senin, drept în faţă, pe şofer.

Explicaţia părea atît de adevărată, încît şoferul căzu pe gînduri. Îi cunoştea el prea bine pe băieţii din Leningrad ! Agăţaţi de tramvai, de troleibuz, de un camion, nu scapă nici o ocazie cînd e vorba să facă o plimbare, fără vreun scop anumit, în orice direcţie a oraşului !... Se poate spune cu hotărîre că dacă ar izbuti să pătrundă pe vreun aerodrom, şi acolo s-ar agăţa, fără a sta o clipă la gînduri, de şasiul primului avion în decolare. Acum se prezenta însă un caz cu totul aparte. Mişka dusese o scrisoare din partea unui om „de-al lor" şi adusese un răspuns foarte ciudat.

Şoferul îşi scoase tabachera din buzunar şi-şi aprinse, tăcut, o ţigară. Apoi scoase ceasornicul şi aruncă o privire asupra cadranului. Uitîndu-se să vadă cîte ceasuri erau, Mişka fu cît pe-aci să sară de pe scaun. Ceasornicul şoferului, negru,

cu chenar auriu, semăna ca două picături de apă cu ceasornicul pe care-l văzuse la ciung şi cu cel de pe masa maiorului. Şi iată că-i scăpără prin minte băiatului o idee năstrușnică.

— Nu ştii cîte ceasuri să fie acum? vorbi Mişka, de data asta răspicat.

Şoferul îl privi cu luare aminte. Băiatul era palid, ochii îi străluceau. Şoferul întoarse încet ceasornicul cu cadranul înspre băiat.

Mişka nu reuşea să vadă bine unde se aflau acele, dar continuă să rostească răspicat şi cu acelaşi glas hotărît vorbele care i se întipăriseră în minte:

— N-ai vrea să-mi dai să fumez?

Şoferul, căruia începuse a-i licări pe obraji o părere de zîmbet, se uită ațintit la băiatul palid la față şi-l întrebă:

— Şi ce anume fumezi dumneata? Mahorcă, tutun sau ţigări?

— Ţigări — îi răspunse hotărît Mişka.

Şoferul izbucni pe neaşteptate într-un hohot de rîs, se sculă de la masă şi-l bătu pe Mişka pe umăr. Rîse cu dragă inimă, lungă vreme şi Grumik, care sărea în jurul stăpînului său, îl acompania lătrînd, tot atît de bine dispus.

— Ce mai flăcău!... De mîna întîi... — repeta el printre exploziile de rîs.

După ce se linişti puţin, se adresă soţiei, care privea nedumerită la această scenă ciudată:

— Aşa flăcău zic şi eu! Dă-i să mănînce, Katia. Care va să zică, tu fumezi numai ţigări?!

Peste cinci minute Mişka sorbea o ciorbă fierbinte, grasă, de varză nouă şi nu-şi ridica ochii din farfurie. Ce se face el dacă şoferul mi ţi-l ia cumva la întrebări? O singură vorbă nesocotită îl poate da de gol şi atunci, e vai şi amar de sufletul lui. Nu scapă teafăr de acolo.

Dar, spre fericirea lui, stăpînul casei se mai potoli. Se desfăta sorbindu-şi cu zgomot ceaiul.

— Tare îmi place să beau ceaiul cu dulceaţă! Cu dulceaţă de afine roşii, amestecate cu mere, sau cu dulceaţă de coacăză neagră... Eh!... N-are a face... În curînd o să sorbim şi ceai cu rom franţuzesc, nu numai cu dulceaţă. Ai avut vreodată ocazia, Steopka, să bei ceai cu rom franţuzesc?

— Nu.

— Nici eu n-am băut. Se zice că-i tare gustos.

Votca pe care o băuse își făcuse efectul și șoferul își dădu drumul la gură. Porni să trăncănească despre planurile lui de viitor. Îi povesti băiatului că avea de gînd să se ducă în satul lui natal și să se răfuiască acolo cu cîțiva. Începu să-i înjure pe bolșevici cu atîta ură, încît Mișka nu se simți de loc în largul lui. Prima oară în viață se întîlnea cu dușmanul în asemenea împrejurări și își dădu seama că nu se putea ca acesta să-l cruțe.

Mișka își mîncă ciorba și trecu la ceai. Șoferul se uita țintă la el, cu ochii tulburi, și deodată îi zise:

— Steopka, dar pe Piotr Ivanovici îl cunoști?

La această întrebare băiatul se aștepta și se temea tare mult de ea. Dar în clipa în care îi fu pusă, nu-și pierdu cumpătul.

— De ce, nene, semăn eu cu prostul acela?

— Cu care prost? îl întrebă surprins șoferul.

— Cu acela care v-a povestit totul pe drum. Ți-aduci aminte? De acolo unde se aflau unitățile... Cu ostașul care s-a apropiat și v-a cerut o țigară...

Deodată, șoferul izbucni din nou în hohote de rîs.

— Chiar că e un prost ăla!... Eu i le-am arătat lui Piotr Ivanovici, da' el se îndoia. Iată, am zis, unde-s așezate. Ei, și prostul s-a dat de gol și a povestit tot... De-ar fi mulți proști de ăștia — încheie el rîzînd.

Peste o clipă se auzi glasul sirenei; șoferul se încruntă și tăcu. Un timp oarecare, nimeni nu întrerupse tăcerea, toți ascultînd cu urechile ațintite.

— E rău de tot cînd urlă așa — făcu soția șoferului.

— Tu nu te teme. Aici, la noi, nu bombardează.

— Și dacă o să cadă din întîmplare?

— Cum să cadă din întîmplare? Ăia au o tehnică străsnică. Nemții sînt un popor ordonat, nu aruncă ei bombele de pomană. Știu ei unde trebuie să dea... Așa e, Stepan?

— Așa e — se învoi Mișka.

Sirena încetase să mai urle. Se făcuse liniște. Șoferul se ridică de la masă și începu să se întindă și să caște.

— E vremea să ne culcăm. Mîine trebuie să mă scol cu noaptea în cap — zise el, îndreptîndu-se spre odaia de-alături. Ei, Stepan, hai să ne culcăm; mîine dimineață te-oi lăsa undeva, în drumul meu. Fă-i patul și lui, Katia.

Mişka însă nu avea de gînd să rămînă peste noapte în acest bîrlog. Se ridică de la masă, îi mulţumi cuviincios gazdei şi se îndreptă spre uşa care dădea în curte.

— Spuneţi-mi, vă rog, unde e... toaleta? întrebă el sfiicios.

— Cum ieşi în antreu, pe uşa din stînga... La lampa cu tine.

Mişka fulgeră cu coada ochiului la lampa cu gaz în care licărea slab fitilul micşorat de tot şi întrebă:

— Acolo nu e lumină electrică?

— Nu arde. Am scos becul, fiindcă pătrundea lumina printre crăpături.

Mişka luă cu el lampa şi ieşi în antreu. Văzu îndată uşa care dădea în stradă. Furişîndu-se, făcu cîţiva paşi spre ea, puse lampa pe podea, trase zăvorul, deschise larg uşa. Aerul rece îl învălui şi Mişka se înfioră de frig.

„Ar fi poate bine să stau aici pînă dimineaţa?" îşi zise în gînd, dar peste o clipă renunţă la acest plan. Dacă vine cumva ciungul pe aici? Nu. Nu e timp de pierdut. Ieşi în stradă. Nu vedea nimic, aşa cum se întîmplă de altfel întotdeauna cînd treci deodată de la lumină la întuneric. Băiatul întinse mîna înainte, dădu de un gard şi porni de-a lungul lui. „Trebuie să însemn cu ceva casa", se gîndi el. La capătul gardului smulse un smoc de iarbă udă şi, cu un gest grăbit, îl înfipse între doi răzlogi. O porni la drum, ascultînd cum îi scîrţîie nisipul sub picioare; se poticni apoi de un trotuar de lemn şi, în sfîrşit, simţi sub picioare pietrele caldarîmului. Un smoc de raze de la o lanternă de mînă licări undeva, în dreapta lui. Mişka îşi iuţi paşul spre această lumină. Ochii i se deprinseseră pe încetul cu întunericul; deslușea acum în jurul său contururile caselor şi ale copacilor. Dintr-o dată îi ieşi în faţă, ca din pămînt, o siluetă întunecoasă, astupîndu-i drumul. Lumina puternică a unei lanterne de buzunar îi luă vederea din nou. Mişka nu se aştepta de loc la această întîlnire şi se dădu la o parte.

— Care-i acolo, mă? Stai pe loc! Ai permis?

— Şi cine eşti tu, să-mi ceri permisul? îl înfruntă băiatul, dîndu-şi seama, după glas, că avea de-a face cu un bătrîn.

— Sînt paznicul de serviciu. Prezintă-ţi permisul!

— Şi de ce-mi arunci lumina drept în ochi ? Dă mai la o parte lanterna — se supără Mişka. Cum se cheamă strada asta ?

— Beloselskaia — zise bătrînul fără convingere, tulburat de glasul poruncitor al băiatului.

— Dar ce număr are casa aia ?

— Care casă ?

— Cea de colo — Mişka arătă cu mîna.

— Casa aceea ? Numărul 56.

— M-am lămurit. Şi acum, du-mă cît mai repede unde se cuvine.

— Unde ?

— La şef. La miliţie sau la comandament... Unde e comandamentul apărării locale ?

— N-nu ştiu... — se fîstîci bătrînul. Acum, pesemne, nu mai era nici el bucuros că-l oprise pe băiat.

— Du-mă cît mai repede ! Nu am permis.

— Bine, lasă, vezi-ţi de drum. E timpul să te duci la culcare — îl povăţui cu blîndeţe bătrînul.

— Păi, ce fel de paznic îmi eşti ! se necăji Mişka. M-ai oprit în loc şi acum dai îndărăt ! Poate că-s fascist şi m-am lăsat cu paraşuta ?

— Nu mai trăncăni atîta. Pleacă pînă nu-ţi ard una !

Bătrînul se depărtă.

— N-auzi, moşule ? nu-l lăsă în pace Mişka. Unde e miliţia ?

— Ia mai slăbeşte-mă ! Nu ştiu nimic ! Vezi-ţi de drum !

Bătrînul se aşeză pe o băncuţă în faţa casei.

Mişka se opri îngîndurat. N-avea timp de pierdut. Fiecare clipă îi era preţioasă, iar dacă s-ar apuca să caute miliţia sau comandamentul într-o regiune necunoscută, s-ar putea ca şoferul să aibă timp să dispară. Nu-i rămînea decît o singură soluţie : să-l scoată într-atît din sărite pe moş, încît acesta să-l ducă la miliţie.

— Halal paznic ! S-a aşezat pe bancă şi a şi prins a sforăi ! Şi cînd te gîndeşti că la mine a strigat : „Stai pe loc ! Ai permis ?" îngînă el vorbele moşului.

— Măi băiatule, umbli haimana, cară-te pînă nu te ating ! bombăni moşul ameninţător.

— Tare crezi că mă mai sperii. Vai ! Vai !... Ţine-mă bine, că mai-mai să leşin de frică...

Își ajunsese scopul. Scos din fire, moșul se apropie de Mișka și-l luă de guler.

— Dacă ți s-a urît cu binele, tot tu îți strici. Să mergem!

Trecură pe lîngă cîteva case și se opriră.

— Mașa! strigă moșul din întuneric.

Îi răspunse un glas de femeie tînără.

— Mașa, ia du-l pe afurisitul ăsta de băiat la miliție și spune că umblă fără permis. Și mai spune că e un derbedeu. Zi-le acolo că m-a luat în rîs în toate felurile, în timpul serviciului. Ai înțeles?

— O să-mi fugă de sub mînă, bunicule.

— Nu îndrăznește el!

— Nu fug nicăieri. Duceți-mă mai repede! stărui Mișka, nerăbdător.

Tînăra fată îl cercetă cu luare aminte pe cel arestat. Era de aceeași statură cu Mișka și de bună seamă că se temea de acest flăcău îndîrjit, care cerea el singur să fie dus la miliție.

— Încotro apucăm? Și, fără să aștepte răspuns, porni grăbit la drum, întorcînd din cînd în cînd capul înapoi.

Însoțitoarea lui nu rămînea în urmă, dar mergea la o distanță destul de mare de el.

— Acum trebuie s-o cotim la dreapta — zise ea cînd ajunseră la o răscruce.

— Pe aici? Păi, mergi înainte! Străzile voastre... sînt ca la țară — bombăni Mișka, așteptîndu-și însoțitoarea.

Astfel merseră ei pe întuneric-beznă pînă la secția de miliție: însoțitoarea înainte, arestatul în urma ei.

16. ÎN BIROUL ANCHETATORULUI

Lîngă Leningrad se dădeau lupte sîngeroase, înverșunate. Atacurile se succedau unul după altul. Tancurile inamice se strecurau prin suburbiile orașului și, de fiecare dată, după socotelile comandamentelor germane, Leningradul trebuia să cadă. Se și fixaseră ziua și ora cînd urma să se desfășoare parada „invincibilei" armate germane, în piața istorică a

orașului, lîngă Palatul de Iarnă... Apărătorii Leningradului însă hotărîseră altfel — și parada trebui să fie amînată.

În zilele acelea, la Leningrad nu avea nimeni răgaz nici măcar să se gîndească la odihnă.

Întorcîndu-se din strada Voskov, maiorul de securitate bău la repezeală un pahar de cafea tare ca să-și risipească ceața care-i juca înaintea ochilor din pricina oboselii, și îl chemă pe Voronov la interogatoriu.

Atîtea nopți de nesomn își făceau efectul: de cum se așeză maiorul pe scaun, gîndurile i se învălmășeau, se topeau parcă și își simțea tot trupul sleit. Printr-o sforțare de voință, își scutura capul, își venea în fire, aprindea o țigară și se cufunda din nou cu nasul în hîrtiile lui. Nu trebuia să-i lase pe diversioniști să-și recapete sîngele rece. Trebuia să iscodească mereu... să descurce ghemul acela cît mai repede.

Voronov, care îl sfidase cu nerușinare și dispreț la el acasă, după ce i se descoperiseră comorile, luase acum o atitudine prevenitoare, înfricoșată. Cînd maiorul îl îmbie să ia loc, el se așeză grăbit pe marginea scaunului și încremeni într-o atitudine de așteptare. Toată făptura lui vădea smerenie, supunere, umilință.

„Oamenii de teapa lui încep, în asemenea momente, să vorbească cu «dumneavoastră»", gîndi în sine maiorul.

— Numele dumitale? începu el cu întrebarea obișnuită.

— Poftiți, vă rog, dumneavoastră? întrebă arestatul.

Maiorul zîmbi. Bănuiala lui se confirma.

După ce întrebările introductive ale anchetei fură puse și trecute în condică, maiorul își așeză tocul pe călimară, se rezemă de spetează scaunului și-și aprinse o țigară.

Acum începea faza cea mai grea: străduința de-a afla adevărul.

— Dumneata bănuiești, pesemne, cauza arestării dumitale?

— Aveți perfectă dreptate. Cred că economiile mele... — dădu să răspundă numaidecît Voronov, însă maiorul îl întrerupse:

— Economiile dumitale nu mă interesează decît în măsura în care au vreo legătură cu activitatea dumitale.

— Care activitate, vă rog?

— Dumneata nu înțelegi despre ce e vorba?

Cel arestat căzu pe gînduri și, fără să-și lase privirea în jos, vorbi cu înflăcărare:

— Nu. Dacă dumneavoastră vă referiți la activitatea mea profesională, îmi simt cugetul ca cristalul de curat... În afară de mulțumiri, nu m-am ales cu nimic altceva din partea șefilor... Am fost foarte bine notat. Puteți să întrebați la direcție, puteți să întrebați pe cine vreți dumneavoastră.

Voronov vorbi îndelung despre convingerile sale, despre activitatea sa fără pată, despre nețărmurita sa dragoste de patrie.

— Eu nu te contrazic — zise calm și aproape blînd maiorul, după ce arestatul își termină poliloghia. Nu te contrazic, dar am auzit din gura dumitale, din păcate, numai vorbe. Faptele pe care le am în mîna mea dovedesc tocmai contrariul. Poate că ar fi bine să venim la chestiune.

— Nu știu la ce chestiune vă referiți dumneavoastră.

— Dumneata gîndește-te, eu nu te zoresc. Ești un om în toată firea și știi unde te afli.

— Nu, nu mă credeți — suspină cu amărăciune Voronov, după un minut de chibzuială.

— De ce ai ajuns la această concluzie?

— Păi așa, se vede din toate.

— Mi-ai vorbit atît de mult despre munca extraordinară, despre convingerile dumitale, despre faptul că-ți iubești atît de tare patria... M-ai convins și te-am crezut. Aici, se vede că e o greșeală la mijloc. Dacă ar fi depins de mine, ți-aș fi dat drumul imediat. Nu te amărî. Vom îndrepta repede această greșeală. Poate să fie la mijloc vreo clevetire? Sînt întotdeauna atîția invidioși! Într-un cuvînt, consideră că toate acestea sînt fleacuri, o neînțelegere.

Cel arestat îl privi pe maior și ochii lui scăpărau scîntei.

— Văd că mă socotiți drept un prost.

— Ca și dumneata pe mine.

După această replică, maiorul își dădu seama că partea spectaculoasă a anchetei se încheiase. Începea a doua etapă a interogatoriului, mai complicată.

— Așadar... ce-ai să-mi spui, cetățene Voronov?

— Nu știu ce vreți dumneavoastră de la mine.

— Pe mine mă interesează activitatea dumitale, în special cea din ultima lună.

— Care activitate? Am fost tot timpul în grădină, în apropiere de Gostiardom. Am săpat la pămînt. Am construit acolo cazemate.

— Şi ce-ai mai făcut?

— Atîta. Dumneavoastră m-aţi închis, dumneavoastră, va să zică, trebuie să ştiţi de ce m-aţi închis.

— Iar începem să ne jucăm de-a uite popa nu e popa?

— Dumneavoastră vă convine să filozofaţi stînd pe scaunul de acolo.

— Şi dumneata ai fi vrut să schimbăm locurile? Nu, această schimbare cred că nu se poate face.

— Cine ştie! izbucni cel arestat, dar îndată după aceea se răzgîndi şi căută să îndrepte cele spuse: Ce ţi-i scris, în frunte ţi-e pus, zice o vorbă.

— Da, da... uite că am şi început să ne înţelegem...

În aceeaşi clipă, telefonul zbîrnîi. Maiorul ridică receptorul şi auzi glasul unuia din subalternii săi:

— Tovarăşe maior, vă cheamă Burakov.

— Unde se află?

— Undeva, în afară de oraş.

— Poate telefona aici?

— Da.

— Comunică-i, te rog, numărul meu.

Cu un gest, maiorul îl pofti pe arestat să iasă din cameră.

— Odihneşte-te acolo şi gîndeşte-te puţin; văd că nu preţuieşti tocmai cum se cuvine posibilităţile dumitale — zise el zîmbind, şi-i indică un scaun din coridor.

Întors la locul său, maiorul, în aşteptarea telefonului, despături un ziar, dar nu reuşi să citească. Era cuprins de nervozitate şi încordare. După cinci minute, telefonul zbîrnîi şi în receptor se auzi glasul cunoscut al lui Burakov:

— Alo! Vorbeşte Kostea!

— Te ascult. Cum merge?

— Cum merge? Slavă Domnului — ferească Dumnezeu... — făcu Burakov pe bine dispusul şi maiorul îşi dădu seama că acesta voia să întreţină o discuţie conspirativă. Am plecat departe. M-am despărţit de prietenul nostru tocmai în apropiere de Kolomeaghi. Afară e cumplit de rece.

— De care prieten?

— De invalidul. E un băiat de ispravă; din pămînt, din iarbă verde, îţi scoate tot ce vrei.

— Aşa. Mai departe.

— Plecasem doar cu o maşină. Ne-a ieşit în drum un camion de vreo tonă şi jumătate. Şoferul a primit plicul du-

mitale şi a plecat. Mihail, care nu e tont, s-a cățărat şi el pe camion şi dus a fost... De ce să bată drumul cu picioarele ? Ei, m-am hotărît şi eu să nu mă las mai prejos, poate că-mi pică şi mie ceva, mi-am zis. Vanea, m-asculţi ?

— Da, da. De unde vorbeşti ?

— Am găsit telefon în administraţia unui sovhoz. În Kolomeaghi. Acum mă gîndesc să mîi peste noapte împreună cu invalidul. E cam tîrziu acum. Mi-i în grijă numai de Mihail. A plecat cu şoferul şi nu ne-a spus unde pleacă. Ţi-am trimis un bilețel. Telefonez numai aşa, pentru orice eventualitate. La voi merge treaba strună ? Tare au mai bombardat astăzi !

— Da, toate merg strună.

— Şi Mihail nu ţi-a spus, mai are de gînd să plece ?

— Deocamdată nu mai am nici o veste.

— Am telefonat la Petrogradskaia — urmă Burakov. N-au veşti nici acolo, atît doar că Stepan nu s-a întors pînă acum.

— Ştiam asta. Ce zici, să-ţi trimit oameni ? Ce adresă ai acolo ? Am să vin şi eu.

— Ţi-am trimis un bilețel, Vaniuşa. L-au luat să ţi-l aducă nişte băieţi cunoscuţi. Ei, asta-i tot. Fata de serviciu mă înjură ; zice că nu se cade să ţin telefonul atîta timp, pentru nişte fleacuri. E supărăcioasă, nevoie mare ! Ei, te las, cu bine !

Maiorul apăsă pe furcă şi după ce se întrerupse convorbirea, formă numărul de la biroul său. Porunci unui ajutor al său să-i trimită, fără întîrziere, raportul lui Burakov şi întrebă dacă n-au sosit veşti de la băieţii din Petrogradskaia Storona, în special de la Panfilov.

— Tovarăşe maior — zise ajutorul său — pe bulevardul Gheslerovski a căzut o bombă. Sînt acolo şi victime, şi adăpostul a fost dărîmat. Vasili Kojuh mi-a comunicat că Pantilov se îndreptase tocmai într-acolo. Cine ştie... Că moartea nu iartă pe nimeni...

— Să nu ne lăsăm pradă bănuielilor — zise maiorul şi închise telefonul.

Înaintea ochilor i se înfăţişă scena din ziua cînd făcuse cunoştinţă cu băieţii, pe acoperiş. E oare posibil ca acest băieţaş isteţ, cu ochii atît de vii şi de plini de curiozitate, să fi pierit ? Maiorul îşi aduse aminte cu cîtă mîndrie povestise băiatul despre „incendiara" stinsă de el pe un acoperiş de alături şi inima i se strînse de durere.

— Să nu ne lăsăm pradă bănuielilor — repetă el în şoaptă, străduindu-se să gonească gîndul acela sfredelitor, apoi ieşi din cameră.

Voronov luase o poză care arăta că se lăsase cu totul în voia destinului. Şi nici măcar nu-şi ridică ochii să se uite la anchetatorul care trecea.

Maiorul coborî în biroul său, cercetă cu de-amănuntul documentele asupra percheziţiei şi luă ceasornicul care fusese găsit la cel arestat, un ceasornic bărbătesc, cu chenar auriu.

În practica lui de toate zilele, maiorul avusese de multe ori prilejul să dea peste atîtea invenţii ingenioase ale duşmanilor : cifre, parole, semne convenţionale şi, desigur, ceasornicul acesta l-ar fi interesat şi altă dată, acum însă îl interesa îndeosebi. Din cancelarie trecu în biroul său, luă în mînă cel de al doilea ceasornic şi coborî din nou în camera de anchetă.

— Te rog, intră — zise maiorul arestatului, care şedea în aceeaşi poziţie, pe scaunul din coridor. Îi deschise uşa şi continuă : Ei, ce gînduri ţi-au mai trecut prin cap ? întrebă el, după ce Voronov se aşezase pe scaunul din mijlocul biroului.

— Ce gînduri să-mi mai treacă ? Îmi simt cugetul curat cum îi cristalul...

— Ceasornicul ăsta e al dumitale ? îl iscodi maiorul, scoţînd din buzunar ceasornicul luat de pe mîna omului ucis în raionul Svierskaia.

Voronov aruncă o privire piezişă spre ceasornic.

— E al meu.

— Bun ceasornic ! Îl ai de mult ?

— De mult... de vreo cinci ani.

— L-ai primit în dar, sau l-ai cumpărat ?

Întrebarea aceasta îl surprinsese pe Voronov într-atît, încît întîrzie cîtva timp cu răspunsul.

— L-am cumpărat.

— De la cine l-ai cumpărat ?

— Nu-mi amintesc. Mi se pare că în piaţă, de la o femeie, din mîna ei. Spunea că soţul i-a murit, că avea nevoie de bani şi era silită să-l vîndă, cu toate că răposatul ţinuse la el ca la ochii din cap.

— E un ceasornic minunat. Dar de ce oare nu poartă nici o marcă ?

— N-are a face. Principalul e să umble bine.

— Dar parcă a stat.

— Nu se poate, l-am întors azi-dimineaţă !

— Uită-te şi dumneata !

Maiorul îi întinse lui Voronov ceasornicul. Acesta îl luă în mînă şi-l puse la ureche.

— A stat, într-adevăr ! exclamă el mirat şi-l întoarse de cîteva ori. Mi-aduc perfect de bine aminte că l-am întors azi-dimineaţă.

— La ce slujeşte ceasornicul ăsta ? întrebă maiorul pe neaşteptate.

— La ce slujeşte ceasornicul ? !... Ca să măsoare timpul scurs.

— Şi la altceva ?

— Nu ştiu... Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi — făcu pe nedumeritul cel arestat.

— Se poate să nu înţelegi ? Văd că tot mai continui să te joci cu mine de-a uite popa nu e popa. Priveşte atent ceasornicul. Îl porţi în buzunar de cinci ani, îl întorci în fiecare zi şi nu-l cunoşti cum trebuie.

— Cum adică, nu-l cunosc ?

— Admiţi că e ceasornicul dumitale ?

— Desigur, e al meu.

— Ei, să ştii că eu sînt de vină, eu am încurcat lucrurile ! Scuză-mă, te rog ! Pesemne că din cauza oboselii mele. Spunînd acestea, maiorul scoase din buzunar alt ceasornic şi-l puse pe masă. Ăsta, vezi, umblă bine. L-am întors dimineaţă — adăugă el cu un zîmbet subţire, ironic.

Efectul produs a fost mai mare decît se aşteptase anchetatorul.

Văzînd al doilea ceasornic, Voronov holbă ochii ca şi cînd i s-ar fi pus în faţă pe masă o grenadă căreia i se auzea şuierătura şi peste două-trei clipe avea să explodeze. Se trase chiar îndărăt, lăsîndu-se pe speteaza scaunului.

— Ei, care dintre ceasornice e al dumitale ?

— Nu ştiu — grăi stins Voronov. Au aceeaşi marcă.

— O marcă nemţească.

— S-ar putea să fie şi nemţească.

— Văd însă că te-a impresionat, după cîte am putut observa.

— Desigur, am rămas uimit... Credeam că un ceasornic

ca acesta... N-am mai văzut un ceasornic ca acesta la Leningrad.

— Va să zică, te-ai hotărît să stărui în încăpăţînarea dumitale ?

— Nu-s încăpăţînat. Puneţi-mi întrebări.

— La ce slujeşte ceasornicul dumitale ?

— V-am mai spus. Ceasornicul măsoară timpul scurs.

— Şi la altceva, nu ?

— Nu vă pot spune nimic mai mult.

Încăpăţînarea şi îndîrjirea desperată a duşmanului nu-l iritau pe maior cîtuşi de puţin. Dimpotrivă, încerca chiar un simţămînt de satisfacţie în această luptă. Vechi cekist, el lucra din vocaţie, cu tragere de inimă ; simţind că deţine în mîinile sale nişte fire importante, desfăcea ghemul cu mare băgare de seamă. În asemenea chestiuni graba strică treaba. Dacă un duşman primejdios simte o greşeală din partea anchetatorului, o foloseşte numaidecît şi încurcă toată ancheta. Iată-l că stă pe scaun, îşi muşcă limba, buzele, dar în sufletul lui e pierdut. „De unde or fi avînd al doilea ceasornic ? Care din bandă o mai fi fost oare prins şi ce o fi apucat să trăncănească ? Ce materiale or mai fi căzut în mîinile anchetatorilor ? Unde o fi dispărut nepotul ? Unde o fi soţia ? Să recunoască ? Să-şi uşureze cît de cît soarta printr-o mărturisire ?“ vorbea în sine Voronov. Dar nu se grăbea să mărturisească. Situaţia grea în care se afla Leningradul îi dădea oarecare speranţă. După cîte ştia maiorul, el aştepta să pătrundă nemţii în oraş, era convins că trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta şi se hotărîse, pesemne din acest motiv, să prelungească cît mai mult interogatoriul, ca să se mai scurgă timp : căci multe mai face şi desface vremea în curgerea ei...

17. MISTERUL CEASORNICULUI

Sunase a doua alarmă. Maiorul termină cu interogatoriul. Se înapoie la el în birou şi aşezînd cele două ceasornice pe masă, se întoarse spre ajutorul său, care şedea într-un fotoliu lîngă telefon.

— Nu cunoşti vreun ceasornicar ?

— Ba da, cunosc unul, stă chiar în aceeaşi casă cu mine — răspunse subalternul.

— N-am putea să-l chemăm încoace chiar acum ?

— E tîrziu, tovarăşe maior... Dar, dacă problema e urgentă...

— Cheamă-l, să vină îndată. Tare mă interesează cesuleţul ăsta !

Ajutorul maiorului formă un număr şi aşteptă multă vreme să i se răspundă.

— Mă tem că vecinii mei s-au coborît la subsol... nu... Uite că ridică cineva receptorul. Alo ! Cine-i la telefon ?... Marinka, eu sînt... Mă recunoşti ? Da' ţie nu ţi-e frică... Ascultă, fetiţo, coboară-te la subsol, la Aleksandr Andreevici, şi spune-i să-şi pregătească sculele că vin îndată să-l iau. Spune-i că am o treabă cu el.

Ajutorul maiorului puse receptorul la loc, se ridică şi începu să se îmbrace.

— Îmi daţi voie să plec ?

— Du-te.

Rămas singur, maiorul telefonă la Petrogradskaia Storona. Stepan Panfilov şi Mihail Alekseev nu se întorseseră încă, nu dăduseră nici un semn de viaţă.

„Ce li s-o fi întîmplat ? Băieţii nu aveau permise de circulat noaptea şi dacă ar fi fost reţinuţi, miliţia mi-ar fi telefonat." Inima îi spunea maiorului că băieţii erau absorbiţi de preocupări însemnate şi că în fiecare clipă se putea să sosească veşti interesante de la ei. Răsturnîndu-şi capul pe spatele fotoliului, maiorul închise ochii.

Cele două ceasornice se întreceau să ţăcăne pe masă. De afară se auzeau răbufnind exploziile antiaerienelor. Zgomotul, cînd se depărta, cînd se apropia şi apoi se pierdea. Maiorul aţipise.

Cînd deschise din nou ochii, era linişte. Îşi simţea tot trupul înţepenit, capul în schimb îi era mai limpede, ca şi cînd ar fi făcut un duş rece. Întinzîndu-şi braţele în lături, îşi desţepeni oasele.

Peste o clipă se auzi o bătaie în uşă.

— Intră !

Ajutorul lui intră împreună cu un bătrînel mic de stat. Purta cogeamite ochelari şi aveai impresia că aceştia îl

încurcau pe bătrîn, pentru că se uita peste sticlele lor, în sus, ţinînd capul în piept.

— Tovarăşe maior, iată-l pe Aleksandr Andreevici, ceasornicarul despre care v-am vorbit. E un meşter care îşi cunoaşte meseria de minune.

— Îmi pare foarte bine. Luaţi loc, vă rog.

Ceasornicarul stătea nemişcat lîngă uşă şi privea într-una la maior, ca şi cînd n-ar fi auzit invitaţia. Deodată se smuci de la locul lui, se apropie grăbit de fotoliu şi se aşeză, punîndu-şi pe genunchi servieta cu scule. Cu o mişcare nervoasă îşi scoase şapca, dezvelindu-şi craniul complet chel, străbătut de vinişoare proeminente ; lăsîndu-şi din nou capul în piept, îşi aţinti privirea asupra maiorului, uitîndu-se peste rama ochelarilor.

— Te rog să mă ierţi că te-am deranjat la o oră atît de tîrzie şi pe o vreme atît de zbuciumată — începu maiorul, zîmbind. Dar nu ştiu de ce, îmi vine să cred că n-o să regreţi. Ceasornicul ăsta îmi pare un lucru foarte ciudat. De ce mi se pare ciudat, nici eu nu ştiu bine. S-ar putea chiar să n-aibă nimic deosebit !... Uite-l ! Un ceasornic obişnuit... Zicînd acestea, maiorul trase ceasornicul spre celălalt capăt al biroului, chiar sub ochii moşneguţului.

Fără să facă vreo mişcare, ceasornicarul îşi mută privirea, şi acum ochelarii îi prindeau bine. Cu ajutorul acestor lentile. aruncă în treacăt o privire asupra ceasornicului şi apoi din nou se uită la maior.

— Uită-te, te rog, la el şi spune-mi dacă am dreptate sau mă înşel. Nu găseşti că are ceva ieşit din comun ?

Fără să scoată o vorbă, bătrînelul deschise servieta, scoase o şurubelniţă foarte mică, trase înspre dînsul lampa şi încercă să deschidă capacul de jos al ceasornicului. Capacul nu ceda, ceea ce însă nu-l făcu pe meşter să se piardă cu firea. După ce răsuci de cîteva ori ceasornicul în mînă, îi veni pe dată în gînd că acest capac trebuia deşurubat. Mişcările lui deveniră mai încete. Cercetînd cu de-amănuntul mecanismul, apleca ceasornicul cu o mişcare ritmică, îl întorcea, se uita sub ciocănel.

— E o marcă nemţească — zise el deodată, cu glas subţire de tenor şi în aceeaşi clipă puse ceasornicul pe masă.

— Aşa cred şi eu. Nu-ţi pare că are ceva interesant ? E un ceas obişnuit ?

— Are o mașinărie în plus. Ceva ca la un deșteptător.

— Asta e, asta e... — se bucură maiorul. Poate c-ai să-l cercetezi mai cu de-amănuntul ?

— Să văd. Am de-a face prima oară c-un asemenea ceasornic — zise bătrînul, și, fără a se sinchisi, împinse serviciul de scris de pe birou într-o parte, cărțile și hîrtiile într-altă parte. După ce-și făcu loc pe masa de lucru, își înșiră sculele pe o coală de hîrtie curată, întinsă cu bunăvoință de către maior, își ațintì privirile asupra cesornicului din față și începu să lucreze, migălind prin mașinăria sa.

Maiorul și ajutorul său urmăreau cu încordată nerăbdare gesturile bătrînului.

În sfîrșit, meșterul descoperi secretul. Se uită cu coada ochiului la maior și pe față îi apăru o ușoară strîmbătură ciudată, de parcă ar fi luat în gură o poamă foarte acră. De fapt, bătrînul zîmbise. Pe îndelete, adună la loc piesele ceasornicului, apoi îl așeză pe hîrtia de pe masă și își strînse sculele, vîrîndu-le fără nici o socoteală în servietă.

Maiorul așteptă cu răbdare.

— Ei, totu-i limpede. M-am lămurit — zise bătrînul.

— Dumneata te-ai lămurit, eu însă plutesc deocamdată tot în ceață.

Ceasornicarul se uită nedumerit la maior, mirîndu-se, pesemne, de gradul de înapoiere, din punct de vedere tehnic, al acestui om. Acolo, sub ochii lui, ceasornicarul descoperise secretul, desfăcuse ceasornicul piesă cu piesă și pînă la urmă maiorul tot nu pricepuse boabă !

— Nu e nimic complicat — începu el cu glasul sfătos cu care cei mari vorbesc de obicei cu copiii, explicîndu-le cum trebuie să umble cu jucăria cu arc pe care le-au adus-o în dar. Ce vedeți aici ? Un chenar de metal galben. Dacă priviți cu luare aminte, tocmai sub cifra 12 de pe acest chenar, o să vedeți o mică ieșitură, un fel de cep, de cuișor, mai bine zis. Cuișorul se ridică. Uitați-vă — bătrînul împinse cu unghia cuișorul, așezîndu-l în poziție verticală. Acum, de acest cuișor se poate agăța un fir de ață, sau o sîrmă subțire. Cuișorul poate fi fixat pe chenar la orice oră, ca la un ceas deșteptător și atunci cînd acul atinge un anumit punct respectiv, atunci... atunci... se întîmplă ceea ce trebuie. În general, e un ceasornic ca toate ceasornicele. Chiar unul de duzină.

Maiorul se gîndise demult la ce ar mai fi putut sluji acest ceasornic, însă nu-i tăie vorba bătrînului.

— La o bombă cu acţiune întîrziată... — zise el, luat de gînduri.

— S-ar putea — se învoi bătrînul. Acţiunea însă nu se poate întinde decît pe un răstimp de douăsprezece ore.

— ... Sau poate la mecanismul unei maşini infernale.

— Poate sluji la orice... la mecanismul unui aparat fotografic, la unul de semnalizare sau la mai ştiu eu ce...

— Îţi rămîn foarte îndatorat — îşi aduse maiorul aminte să-i mulţumească, văzînd că meşterul se sculase de pe scaun. Eşti într-adevăr un specialist nemaipomenit. Ai descoperit atît de repede secretul!

Bătrînul îşi căuta de zor şapca pe care o scăpase de pe genunchi şi nu dădea ascultare la laudele maiorului.

— Însoţeşte-l, te rog, pe Aleksandr Andreevici pînă acasă la dînsul şi vezi ce avem de plată.

— Nu-mi trebuie nimic — se oţărî ceasornicarul, trăgîndu-şi şapca pe ochi.

Fără să-şi ia rămas bun şi fără să-şi întoarcă din mers capul, ieşi pe uşă.

Maiorul nu află răgaz să se mai ocupe de ceasornic. Aducîndu-i-se raportul lui Burakov, maiorul se hotărî să plece chiar el în colonia nemţească, unde ciungul rămăsese peste noapte. Înainte de a ieşi din biroul său, se apropie de telefon, vrînd să vorbească cu cineva de la cartierul Petrogradskaia Storona. În aceeaşi clipă cînd maiorul puse mîna pe receptor ca să-l ridice de pe furcă, se auzi o ţîrîitură scurtă.

— La telefon.

— Alo! Cine-i la telefon? auzi maiorul un glas răsunător de adolescent. Eu sînt, Mişka Alekseev. Vreau să vorbesc cu tovarăşul maior. Am o chestiune urgentă. Chemaţi-l cît mai repede!

— Da, Mişa, sînt la telefon.

— Dumneavoastră sînteţi? Vai, ce bine! Am o chestiune foarte importantă. Vă rog numai să-i spuneţi tovarăşului miliţian care e lîngă mine că nu sînt de loc un treanca-fleanca, mere acre! Că dînsul nu mă crede. Iată, îi trec lui receptorul.

— La telefon miliţianul de serviciu al secţiei — răsună peste cîteva clipe un glas de bărbat.

Maiorul îşi spuse numele, îl anunţă că îl cunoaşte foarte

bine pe Alekseev Mihail, reţinut de ei, şi că dacă băiatul vrea cu orice preţ să vorbească la telefon cu el, cu maiorul, înseamnă că are o chestiune importantă. După aceea îl rugă să i-l dea la telefon pe băiat.

— Alo ! Tovarăşe maior, mă auziţi ?

— Da, da ! Spune ! Ce veşti ai ?

— Alo ! Nici nu ştiu cu ce să încep. Trebuie să se treacă la acţiune cît mai repede. Cînd am primit scrisoarea de la dumneavoastră... vă aduceţi aminte, atunci, seara...

— Stai — îi tăie vorba maiorul. Ai plecat cu camionul la Kolomeaghi, asta ştiu. Spune-mi, unde-ai ajuns după ce ciungul s-a dat jos din maşină ?

Mişka se înecă de emoţie, începu să tuşească, dar într-o clipă îşi veni în fire.

— Şi asta o... De unde o ştiţi dumneavoastră ?... Ei, în sfîrşit, am intrat de-a dreptul la el în curte. La început se temea de mine, dar i-am tras o păcăleală atît de straşnică, încît nu s-a mai temut de loc de mine. A crezut că fac şi eu parte dintre semnalizatori. Tovarăşe maior, el îi un om tare periculos ! Iar pe urmă, am fugit de la el.

— De la cine ai fugit ? Despre cine e vorba ?

— Păi, despre şoferul acela.

— Cîţi sînt ei laolaltă ?

— Trei. Şoferul, nevastă-sa şi mai e şi cîinele, Grumik. Un cogeamite cîine, cît un viţel !

— Ei au aflat că ai fugit ?

— La început nu, acum însă, trebuie să fi prins de veste.

— Le ştii adresa ?

— O aflu eu. Am făcut acolo un semn.

Nu era cu cale să-i ceară prin telefon tot felul de amănunte. Maiorul nu ştia ce fel de „păcăleală" îi trăsese Mişka, simţea însă că chiar dacă toată afacerea încă nu era compromisă, fără doar şi poate că părea din cale afară de încurcată ; şi într-un caz şi într-altul însă, trebuia să ia măsuri, fără nici o clipă de întîrziere.

— Să vină să vorbească la telefon miliţianul de serviciu — îl rugă el.

Miliţianul de serviciu pe secţie, după ce-l ascultă pe maior, îşi dădu seama numaidecît care-i era sarcina : să organizeze punerea casei sub observaţie, iar dacă şoferul cu nevastă-sa ar intenţiona să fugă, să nu-i lase să plece.

Casa de lemn a neamțului colonist părea pustie, nelocuită. Geamurile erau camuflate pe dinăuntru și închise pe dinafară cu obloane. Dinăuntru nu se strecura nici o rază cît de slabă de lumină, nici un zgomot — nimic care să indice că ar trăi niște oameni în partea locului.

Burakov ședea pe o bancă din fața casei și trăgea cu urechea la zgomotul de pași al femeii care făcea de serviciu pe această stradă. De două ori își prezentase permisul de circulat noaptea : întîi unei femei grase, în vîrstă, iar apoi alteia, îmbrăcată într-o scurtă cît toate zilele. Amîndouă încercaseră să afle cu ce rost venise pe strada lor acest om necunoscut și nu se liniștiseră decît după ce aflaseră că era reprezentantul pompierilor din raion.

Pe cerul senin, stelele licăreau parcă zgribulite de frig.

Burakov își alina amarul gîndindu-se că dimineața se va duce să-și dezmorțească oasele într-o casă încălzită și că oamenii de pe front înghețau cel puțin tot pe atîta și nu aveau nici speranța pe care o nutrea el. Ca să-și mai învioreze circulația sîngelui, Burakov dădu o raită de-a lungul străzii și se opri în fața femeii care era de gardă.

— N-ai înghețat încă ? o întrebă el pe femeie.

— Nu. Sînt îmbrăcată gros.

— Locuiești de mult aici ?

— De mult. Tatăl meu s-a instalat aici după revoluție. Aici s-a însurat și de atunci locuiește aici. Și eu m-am născut tot în casa asta — răspunse fata, prietenoasă.

— Va să zică, ești încă tînără de tot.

— Sigur că sînt tînără. Pesemne că scurta asta mă îmbătrînește. E cam din topor lucrată, nu știu cum, dar ține cald.

— Ești rusoaică ?

— Da, rusoaică. De ce mă întrebi ?

— Așa. Aici mi se pare că stau niște nemți ?

— Da, sînt mulți nemți. Altădată era aici o colonie nemțească.

După cîteva clipe de tăcere, Burakov o întrebă :

— Dumneata ești în cîmpul muncii ?

— Da, lucrez într-o uzină.

— La ce uzină ?

— Prea multe vrei să știi. Aici, în cartierul Viborgskaia Storona.

— Ei, dacă ăsta e un secret militar... Tatăl dumitale lucrează și el ?

— Nu, s-a înrolat în miliția populară. Doi frați mi-s pe front... Luptă cu toții.

— Va să zică, acum ești singură ?

— Îs cu mama. Ea lucrează în schimb de noapte.

Burakov intrase în vorbă cu scopul de a obține unele date cu privire la nemții care locuiau pe acolo. Discuția se abătuse însă în cu totul altă direcție, fără să-și fi dat el seama.

Fîșiile înguste ale unor reflectoare licăriră în zare.

— Începe iar un atac aerian ? bombăni Burakov.

— În uzina noastră au căzut două bombe — zise fata și rise. Drept răspuns, productivitatea noastră s-a mărit.

— Ca în basme — îngăimă Burakov. Într-o oaste fermecată dacă se taie capul unuia, cresc în loc alte zece capete.

— Da — întări fata.

— Și vecinii ăștia... ai dumneavoastră, crezi că simpatizează cu nemții ?

— Nu știu. Nu spun nimic...

Reflectoarele își înecară deodată fîșiile de lumină în beznă și numai una căzu la pămînt, cu o repeziciune fantastică. Se părea că dintr-o clipă în alta urma să se audă un șuierat despicînd văzduhul și o puternică zdruncinătură clătinînd întunecimile.

După o clipă, niște pași răsunară și o siluetă sumbră, înaltă, răsări dintr-o străduță.

Tînăra fată se îndreptă hotărîtă spre trecător, însă Burakov o trase de mînecă.

— Ce vrei să faci ? o întrebă el în șoaptă.

— Trebuie să-i cer permisul de circulat noaptea — răspunse fata, tot în șoaptă.

— Crezi că face să te osteneși să i-l ceri ? Adică, cere-i-l !

Tînăra trecuse de partea cealaltă a străzii și tăie calea trecătorului înalt.

— Prezentați, vă rog, permisul de circulat noaptea.

— Ce permis mai vrei ?

— Cine ești dumneata ?

— Dă-mi drumul... Locuiesc aici.

— Cetățene, sînt de gardă și te rog nu mă îmbrînci — zise fata cu demnitate.

— Ei și, fii sănătoasă cu garda dumitale cu tot...

— Am cerut să-mi prezinți permisul.

— Ia mai slăbește-mă !

Fata se luă după el, în timp ce Burakov înainta pe partea cealaltă a străzii, gata în orice clipă să-i sară într-ajutor. Glasul cît și statura contravenientului îi erau cunoscute. Fără nici o îndoială, era șoferul care primise de la Mișka scrisoarea destinată ciungului.

— Cetățene, prezintă permisul ; dacă nu-l prezinți, te duc la miliție — stărui fata.

Șoferul se opri locului.

— La miliție ? Tu ? Pe mine ? îi îngînă el vorba rîzînd. Îndrăznești una ca asta ? Știi doar că te pot face praf cu un singur deget... ca pe o muscă. Vrei ? Întinse mîna, cu gîndul să-i dea un bobîrnac, dar în aceeași clipă se auzi din întuneric glasul amenințător al lui Burakov :

— Ei, dumneata !... Fără gesturi de astea ! Că dai de belea ! Vezi-ți de drum !

Șoferul lăsă mîna în jos și, după o scurtă tăcere, continuă cu un glas prietenos, cu vocea-i de bas :

— De-aia era dumneaei atît de curajoasă !

— N-ai auzit, cetățene, să-ți prezinți permisul ? ceru stăruitor fata.

— Ia te uită cum se ține de mine ca scaiul de oaie ! Păi am și ajuns acasă ! Uite, stau aici... Și zicînd acestea, șoferul urcă treptele și bătu cu pumnul în ușă.

După ce se mai foi fără rost, neștiind ce să facă după aceea, tînăra trecu încet pe partea cealaltă a străzii.

— Ascultă, păi asta e... — făcu ea cu jumătate de glas, dar Burakov o opri cu un gest al mîinii.

— Mai tîrziu...

Stătură așa în tăcere, ascultînd cu luare aminte cum șoferul mai bătu o dată în ușă, cum în casă se auzi un scîrțîit și apoi un bombănit ușor.

— Eu sînt, Semion — răspunse cu glas răsunător șoferul. Piotr Ivanovici e la voi ? Am o chestiune urgentă. Da' deschide odată...

Se auzi zăvorul zăngănind, apoi uşa se deschise, zăvorul zăngăni din nou şi apoi se făcu linişte peste tot.

— Dumneata ai zis „mai tîrziu"... — îi şopti fata, încercînd să-l tragă de limbă.

— Îţi voi explica eu mai tîrziu — îi făgădui iarăşi Burakov. Nu ştii dumneata unde aş putea găsi prin apropiere un telefon ?

— La poştă e telefon.

— E departe... Mă văd silit să merg pînă la sovhoz.

— Da, da... au şi la sovhoz — confirmă grăbită fata.

Simţea că necunoscutul nu reuşea decît cu greu să-şi stăpînească emoţia din glas.

— Cum te cheamă ? o întrebă pe neaşteptate Burakov.

— Valia.

— Spune-mi, Valia, lucrezi de mult în uzină ?... Eşti, din întîmplare, membră de partid ?

— Sînt comsomolistă, dar nu din întîmplare...

— Cu atît mai bine ! exclamă fericit Burakov, fără a lua în seamă ironia din glasul ei. Am o chestiune de mare importanţă... Trebuie să vorbesc la telefon. Pot să te rog să urmăreşti pe cei din casa asta ? Dacă omul de aici va ieşi, trebuie să ştiu dacă a ieşit singur sau însoţit de cineva... Încearcă de-i cere din nou permisul şi vezi cine îl va însoţi. Este foarte important.

— Am să le cer, desigur, permisul, de vreme ce sînt de serviciu, dar nu înţeleg de loc...

— Mai tîrziu... Mai tîrziu am să-ţi explic. Valia, pot să mă bizui pe dumneata ?

— Sigur că da.

— Mă întorc repede.

Burakov n-apucă să vorbească la telefon, fiindcă de la capătul străzii s-auzi zgomotul unei maşini care se tot apropia şi o rază subţire de lumină de la un far camuflat alunecă de-a lungul caselor. Cu un gest pripit, Burakov îşi scoase din buzunar lanterna electrică, o aprinse şi o avîntă de la dreapta la stînga, întinzînd braţul. O maşină închisă, un fel de dubă mare, răspunse cu un scurt claxon şi stopă la cîţiva paşi de el.

— Ce înseamnă toate astea ? întrebă fata.

— Du-te acum la postul dumitale. Mai tîrziu am să-ţi povestesc — îngînă, cu răsuflarea întretăiată, Burakov şi porni spre maşină.

Din cabină ieşi un om înalt, zdravăn, care-l bătu prietenos pe umăr pe Burakov.

— N-ai îngheţat de frig ?

— Am avut timp să mă şi încălzesc, tovarăşe maior. Acum vreo cinci minute a venit la el şoferul. Acela care a sosit aici cu camionul de o tonă şi jumătate.

— Aşa, va să zică ! Cu alte cuvinte, am sosit la ţanc. Care-i casa ?

— Asta de aici.

— Nu ne-am oprit bine. Şi după casă ce este ?

— După casă e o curte acoperită, o magazie, iar mai încolo grădina de zarzavat. Grădina de zarzavat merge pînă în strada cealaltă.

— Cîţi oameni sînt în casă ?

— Nu vă pot spune.

— E de presupus că se vor împotrivi...

— Probabil...

— Fă aşa : ia o jumătate din oameni şi încercuieşte casa. Veţi trage numai în cazul cînd nu se va putea altfel, şi numai la picioare.

— Am înţeles !

— Şi cine e fiinţa de acolo ?

— E fata de gardă din grupul autoapărării.

— Trimite-o undeva, mai la o parte.

Burakov se apropie de tînăra fată, care urmărise, cu încordată nerăbdare, această scenă, şi-i spuse ritos :

— Valia, te-am rugat să te întorci la postul dumitale ! Execută ordinul !

— Dar eu ce...

— Nu pune întrebări. Mai tîrziu vom sta de vorbă. Execută ordinul !

Glasul hotărît cu care rostise aceste vorbe o descurajă definitiv pe tînăra fată. Fără a mai întinde vorba, o porni spre postul ei. De la distanţă văzu cum coborîră din camion siluete întunecate de ostaşi şi se risipiră în toate părţile : un pîlc o luă pe străduţă, iar ceilalţi pe strada apropiată de casa colonistului. După vreo zece minute Burakov se întoarse şi raportă : casa fusese încercuită.

Cînd şoferul, poticnindu-se de prag, dădu buzna în casă, toată lumea dormea. Bătrîna, nevasta stăpînului casei, îi deschise uşa, bombănind într-una că aşa tîrziu nu se mai vine în vizită şi înjurînd acele timpuri grele ; îi aşeză apoi pe scaun o lămpşoară şi fără să mai aştepte ca musafirul să-i pună vreo întrebare, se trase în dosul paravanului.

În casă era cald. Pe o pernă, întinsă pe podea, dormea, îmbrăcat cum era, încălţat cu cizme, omul căruia i se zicea Piotr Ivanovici. La prima atingere ciungul se trezi şi băgă mîna sub pernă.

— Eu sînt, Piotr Ivanovici... Semion — şopti şoferul şi se aşeză pe vine lîngă pernă.

Invalidul se întinse din nou în culcuşul său.

— Ei, ce vrei ? Nu ţi-a ajuns votca ?

— Neplăceri, Piotr Ivanovici... S-a întîmplat ceva foarte suspect... Băieţoiul acela care a fost cu scrisoarea la Voronov a fugit...

— Care băieţoi ? Unde a fugit ?

Şoferul povesti grăbit cum îl descoperise pe băiat în maşină, cum acesta se prefăcuse că-i „de-al lor", apoi mîncă ; şi, în loc să se culce, se duse la toaletă şi pe-aici ţi-e drumul !

— Şi de ce, mă rog, cap deştept ce eşti, ţi-ai închipuit că e „de-ai noştri" ?

— Piotr Ivanovici, păi să vezi că el mi-a spus parola... totul cum scrie la carte. M-a întrebat şi cîte ceasuri sînt, şi mi-a cerut o ţigară. A rostit parola vorbă cu vorbă. Credeam că i-ai dat-o dumneata. Şi apoi a mai dus şi scrisoarea...

— Scrisoarea n-are nici o legătură... Eu nu i-am spus nimica.

Spionul căzu pe gînduri.

Urechea încercată a şoferului prinsese zgomotul cunoscut al unui claxon şi acela al unei maşini care se apropiase, dar nu dăduse atenţie acestei împrejurări, aşteptînd hotărîrea pe care avea s-o ia şeful.

— Voronov nu putea să-i spună — bombăni în sfîrşit ciungul. Te-ai uitat bine la golanul acela ? El adusese scrisoarea ?

— Cum să nu, Piotr Ivanovici... Îi țin minte înfățișarea chiar foarte bine.

— E un băiat ales cu totul la întîmplare. L-am luat de pe stradă... și apoi, în scrisoarea lui Voronov... vorbele n-au nici o noimă — cerca invalidul să-l convingă, în șoaptă. Dacă el a rupt fîșia de pe geam, înseamnă că s-a întîmplat catastrofa... doar nu se putea dezlipi ea singură! S-o fi rupt nevastă-sa, cînd a șters geamurile... dar atunci el ne-ar fi scris... Nu... Nu... e la mijloc ceva care șchioapătă rău...

— Piotr Ivanovici, pot să te întreb ceva?

— Ei, zi!

— Pachetele din valiză le-ai transmis cuiva?

— Nu le-am transmis nimănui. Sînt numai la tine acasă și aici.

— Doar dumitale ți le-a adus cineva... Adu-ți aminte, vorbeai despre un oarecare?... Poată că acela să fi anunțat cumva... să fi căutat niște oameni potriviți...

— Prostii! Omul acela a stat în oraș numai două zile. Și acum se află departe de linia frontului și va intra în Leningrad o dată cu armata. Ce rost ar fi avut să-și bată capul cu niște băieți? Prostii... Prostii... Cred că mai degrabă te-ai cherchelit tu și le-ai încurcat pe toate.

— Doamne... Piotr Ivanovici... Da' eu... Vrei dumneata... Să-mi sară ochii... Cum puteam eu să le încurc... Nu-s vremuri de acelea să te poți încurca. Doar îmi dau seama că la cea mai mică scăpare din vedere — amba... Poftiți, opt grame! Îmi dau doar bine seama de toate cîte le fac.

Continuînd să stea pe podea, cei doi își vorbeau în șoapte, încurcîndu-se tot mai mult în bănuielile lor. Întîmplarea misterioasă cu băiatul care fugise și care cunoștea parola îl îngrijorase din cale-afară pe spion.

Șoferul prinse din nou cu urechea zgomotul unei mașini de după zidul casei. Iată, șoferul, vrînd să încălzească motorul, îi dă drumul, mașina pornește, se oprește. Șoferul accelerează viteza... o schimbă din nou... mașina e undeva, pe aproape.

— La ce tragi cu urechea?

— S-a auzit o mașină, Piotr Ivanovici.

— Ce fel de „mașină"?

— A oprit lîngă casă, iar acum s-a depărtat puțintel.

O bătaie puternică răsună în uşă. Amîndoi săriră în picioare, aruncîndu-şi priviri neliniştite.

— Cine naiba să fie ? întrebă bătrîna de după paravan, cu glas de femeie care se vaită.

— Aflăm noi acuma...

Călcînd cu băgare de seamă, pentru ca scîndurile podelei să nu scîrţîie, ciungul ieşi în antreu, dar înainte de a deschide uşa privi prin crăpătura cutiei de scrisori, amenajată special în acest scop şi închisă pe dinăuntru cu un mic placaj demontabil. Ochii săi obişnuiţi cu întunericul desluşiră bine oaspeţii. În pragul casei se aflau trei siluete întunecate de bărbaţi, printre care se zăreau capetele unor ostaşi.

Îşi explica acum totul : şi scrisoarea ciudată dictată lui Voronov de cineva, şi fîşia de hîrtie smulsă din geam, şi fuga băiatului misterios, şi zgomotul maşinii care se apropiase. Ciungul, tot fără să facă vreun zgomot, se întoarse în casă, închise bine uşa şi anunţă :

— E descindere ! Îmbrăcaţi-vă !

În colţul drept al camerei, un bărbat trase o înjurătură.

Bătaia în uşă se repetă.

Aprinseră lumina şi toţi ai casei, îmbrăcîndu-se le repezeală din mers, se adunară laolaltă. Erau cinci oameni : stăpînul casei, un neamţ cu nevastă-sa şi fiul său, şi doi oaspeţi. Bărbaţii, cu feţele posomorîte, somnoroase, cu ochii scînteind şi plini de hotărîre. priveau încruntaţi la spion ; erau gata de orice.

Bătrîna stătea nepăsătoare lîngă masă.

Alte bătăi stăruitoare se auziră la uşă.

— Trebuie să ne mişcăm, să facem ceva cît mai avem timp. Du-te, Matilda Vilhelmovna, întreabă cine sînt şi spune-le că soţul nu e acasă.

Bătrîna se îndreptă supusă spre antreu.

— Cine-i ?

— Deschide, cetăţeană... nu ştiu cum vă cheamă... Matilda Vilhelmovna.

— Da' dumneata cine-i ?

— Se poate să nu mă recunoaşteţi după voce ? Eu sînt... inspectorul din sector.

— Ce doreşte dumneata ?

— Am o treabă. Deschide !

— Vin mîine dimineaţă. Soţul nu e acaza.

— Deschide, Matilda Vilhelmovna ! Am o treabă importantă !

— Eu trezesc fiul, deschidă el la dumneata. Aşteaptă puţin.

În clipa cînd bătrîna se întoarse în cameră, ciungul, împreună cu toţi ceilalţi, îşi examinau pistoalele.

— Pregătiţi-vă. Trebuie să plecăm.

— Nu plec nicăieri — declară cu dîrzenie bătrîna.

Spionul îşi făcu mititei ochii şi-i aruncă o privire lungă, tăioasă ; cunoscînd însă firea acestei femei, n-o contrazise.

— Te priveşte, Matilda Vilhelmovna. Noi vom pleca chiar acuşi, ca să nu zăbovim prea mult.

— Voi, bărbaţi — mormăi nepăsătoare femeia şi dispăru în dosul paravanului.

— Dumneata să nu le deschizi uşa. Lasă-i s-o spargă — îi strigă, privind înapoi, ciungul.

Se îndreptă spre antreu. Unul după altul, toţi îl urmară. Coborîră cu băgare de seamă în curte, deschiseră poarta staulului unde se aflau o vacă şi cîteva oi. Era singura cale — trebuiau să se strecoare pe o fereastră îngustă şi să iasă în strada de-alături, pustie şi liniştită.

— Karl, unde ai ascuns valizele ? îl întrebă spionul cu jumătate de gură pe stăpînul casei.

— Cele pe care le-a adus fiul tău ? Sînt în pivniţă, între butoaie. Trebuia să le luăm ?

— Nu. Deocamdată scoate rama de la fereastră, iar în timpul acesta eu şi cu Semion o să ne întoarcem pentru cîteva clipe în casă. Căutaţi să lucraţi fără zgomot... Să mergem, Semion.

Însoţit de şofer, spionul se întoarse în casă şi, împreună cu el, dădu la o parte portiţa grea, camuflată, de lîngă plită. Luminîndu-şi calea cu o lampă mică, coborîră în pivniţă. Aici se aflau depozitele ; în îngrădituri speciale cartofi, legume, în rafturi borcane de diferite mărimi, pe jos, înşirate pe podeaua de lut bătătorită, butoaie cu varză murată. Printre butoaie dădură imediat de trei valize, marfă de provenienţă străină.

— Fă lumină — porunci ciungul şi trase în mijlocul pivniţei una din valize.

Şoferul cunoştea dinainte destinaţia pachetelor cenuşii păstrate în aceste valize şi urmărea cu spaimă mişcările mîinii

șefului său. Ciungul scoase dinăuntru un ceasornic de buzunar, cu chenar de aur, apoi se uită cu luare aminte la șofer.

— Acum sînt ceasurile patru. Pînă vor sparge ușa, mai trece o jumătate de ceas. Apoi, va începe percheziția... Ei, să zicem, peste o jumătate de ceas... e de ajuns... Deci la ceasurile cinci, e momentul cel mai potrivit.

Cu aceste vorbe, ciungul ridică de pe chenarul ceasornicului cepul, îl așeză pe cadran, acolo unde e arătată ora cinci, și apoi deschise cu băgare de seamă valiza. În pachetul cenușiu se afla o adîncătură rotundă, făcută parcă special pentru ceasornic, acoperită cu o placă subțire. Spionul dădu cu precauție placa la o parte, introduse ceasornicul cu cadranul în jos în această adîncătură și din nou trase înapoi placa ; aceasta acoperi ceasornicul și-l strînse.

— Va să zică, la ceasurile cinci e mai bine să nu te afli prin preajma acestei case — spuse el cu zîmbet strîmb, ironic și răutăcios. Unde să ascundem valizele ? Ce să-i faci ! Sîntem nevoiți să le dăm o altă destinație decît aceea pe care ne-o propusesem. Hai să le îngropăm în cartofi.

Se apucară să dea la o parte cartofii și în spațiul gol de-acolo, ciungul așeză una din valize.

— Și cu celelalte ce facem ? întrebă șoferul.

— Le punem tot aici, alături, de o parte și de alta.

— Piotr Ivanovici, e prea din cale-afară ! Se duce dracului tot cartierul — se îngrijoră șoferul.

— N-are a face. Să fie mai deștepți altă dată. Lasă-i să știe ce ne poate pielea. Pune, pune... nu te sfii !

Șoferul așeză cu băgare de seamă cele două valize alături de cea încărcată.

— Și-acum, aruncă deasupra cartofi — zise el. Nu te teme ; aruncă mai cu inimă. N-ai grijă, nu explodează din pricina zdruncinăturii.

În timpul acesta auziră de deasupra capului lor un zgomot surd.

— Ce-ați găsit acolo ? vru să știe bătrîna, băgîndu-și capul prin deschizătura din tavan.

— N-am găsit nimic, Matilda Vilhelmovna, am ascuns ceva. Am ascuns o comoară. Cînd ne-om întoarce, o să-ți dăm și dumitale jumătate — surîse subțire ciungul, căutînd să acopere cu silueta lui pe șoferul care lucra la cartofi.

— Vezi să nu-mi spargeți borcanele !

— Nu, nu. N-avea nici o grijă. Nu ne-atingem de ele.

— Auziți ?... Au început din nou să bată.

— Lasă-i să bată. Du-te și te liniștește, că noi plecăm numaidecît.

Capul bătrînei dispăru. Ciungul se apropie din nou de șofer. După ce se convinse că valizele erau așa de bine acoperite în grămada de cartofi, încît nu se vedeau de loc, întinse șoferului lampa :

— Hai Semioane, să mergem !

Ieșiră repede din pivniță și, după ce închiseră chepengul, se furișară binișor din casă.

— Nu vă pot da drumul — bonbănea bătrîna către cei care stăteau în fața ușii închise. Veniți mîine dimineață, pe lumină.

— Am o treabă urgentă, Matilda Vihelmovna, mai bine deschide. Că de nu, poruncesc să se spargă ușa.

— Cum să se spargi ușa ? Sînteți tîlhari, ca s-o spargeți ?...

— Ți-am spus o dată, deschide ! se înfierbîntă inspectorul de sector. Ce bătrînă încăpățînată !... Am venit cu controlul. Ce dracu' nu înțelegi, că doar vorbesc ruseşte ! ?...

— Nu stau de vorbă cu bădăran — se răsti nemțoaica bătrînă și plecă în interiorul casei.

Aruncînd o privire spre maior, inspectorul de sector își desfăcu mîinile în lături, arătînd că nu era chip s-o înduplece.

— Sparge-o ! porunci pe șoptite maiorul.

O dată cu primele lovituri date în ușă, niște împușcături pocniră undeva, în spatele casei, și răsunară strigăte.

— Uite, într-acolo au șters-o — zise calm, maiorul.

— Tovarăşe maior, permiteți-mi să dau o fugă pînă acolo — ceru Burakov și, fără să mai aștepte răspunsul, sări mai multe trepte deodată.

— Să nu trageți decît la picioare ! îi strigă din urmă maiorul. Ei, de ce v-ați oprit, spargeți ușa !

Doi ostași îmbrînciră cu umărul ușa așa de tare, încît ușa trosni, dar nu se deschise.

— Nu, așa n-o putem sparge. Ne trebuie o unealtă. Dați-mi voie să dau o fugă după un tîrnăcop — se oferi sectoristul.

Din dosul casei răsună din nou țăcănit de mitralieră și răspunseră niște focuri de revolver răzlețe. Lăsîndu-i pe ostași în pragul casei, maiorul plecă grăbit spre locul de unde se auzeau împușcăturile.

20. ARESTAREA SPIONULUI

Duba era ascunsă în curtea casei unde locuia Valia. Tînăra fată stătea pe o bancă lîngă șofer și-i povestea în șoaptă despre ziua de pomină de 22 iunie ; gîndurile ei însă zburau cu totul într-altă parte.

În clipa cînd se auzi prima bătaie în ușa colonistului, fata tăcu.

— Spune-mi, te rog — nu se mai putu ea stăpîni — tovarășul acela care a stat de gardă aici, înaintea dumitale, e, într-adevăr, inspector la pompieri ?

— Treaba lui — răspunse blajin șoferul, trăgînd în piept fumul din țigară. Dacă zice că-i pompier, o fi pompier. El știe mai bine.

În liniștea nopții bătăile în ușă răsunau surd. Fata asculta cu luare aminte, plină de neliniște, toate zgomotele nopții. Avea impresia că undeva niște dușmani nevăzuți se furișaseră prin partea locului, își vorbeau în șoapte între ei, își zăngăneau închizătoarele pistoalelor.

Împușcăturile o înspăimîntară și tînăra fată sări ca arsă în picioare.

— Ai auzit ?

— Trag. Uite acuma a pornit o răpăitură de automat. Iar asta-i de pușcă... Altă răpăială — îi explica netulburat șoferul.

— Poate c-or fi și răniți ?

— Totul e cu putință.

— Atunci de ce stai pe loc ?... Du-te și dă ajutor... În locul dumitale, aș fi fost de mult acolo !

— Nu, la noi nu merge așa. Toată treaba cu socoteala ei. A mea este să stau lîngă mașină.

Clipele treceau chinuitor de încet. Nici în timpul primelor atacuri aeriene Valia nu trecuse prin asemenea emoţii : tresărea la fiecare foşnet, gata să sară într-ajutor. Cînd sparseră uşa cu izbituri de picioare şi scîrţîitul, trosnetul ei ajunseră la urechile lor, fata, furioasă, îl trase de mînecă pe vecinul ei.

— Ei, ce mai stai aici ?... Doar eşti om viu şi nu o momîie de lemn sau altceva ! Or fi avînd poate nevoie de dumneata acolo !

— Dacă au nevoie, să mă cheme.

Nişte lanterne de buzunar începură a licări şi cîţiva oameni ieşiră din străduţă. Burakov venea în faţă, luminînd calea.

— Valia, eşti aici ? strigă el din întuneric.

— Da, da. Sînt aici...

— E nevoie aici de un pansament. La dumneata în casă nu se poate ?

— Sigur că se poate, cum să nu ! Veniţi încoace.

Intră grăbită în casă, aprinse lumina.

Tropăind cu cizmele lor grele, dădură cu zgomot buzna în urma ei cîţiva bărbaţi buimăciţi de vuietul luptei, mijindu-şi ochii fiindcă îi supăra lumina prea mare. În cameră se făcu parcă rece, neplăcut şi strîmt.

— Am pansamente — zise fata tulburată, aruncînd o privire în treacăt celor arestaţi.

— Nu-i nevoie de pansamente. Avem pachete...

Burakov aruncă pe masă cîteva pachete individuale, o privi pe Valia şi-şi opri asupra ei ochii plini de admiraţie : era foarte frumoasă, rumenă în obraji, din pricina frigului şi a emoţiei.

— Să rupem asta... Sînt acolo nişte perniţe cu tot ce trebuie — îşi aduse el aminte, desfăcînd al doilea pachet.

— Ştiu. Lasă-mă să desfac eu.

Pe un ostaş rănit la umăr îl pansase foarte repede, însă cu zdrahonul de şofer Valia avu de furcă. Gloanţele intraseră adînc în piciorul drept şi rana sîngera tare. Îl întinse pe divan, îi tăie şi-i scoase cizma. După ce îi găsise rana şi-i aplicase un pansament, Burakov observă că toate din jur — divanul, podeaua, rochia Valiei erau mînjite de sînge.

— Uite ce-aţi făcut !... Nu merită el îngrijirea pe care i-aţi dat-o !

— Nu vrei cumva să pregătesc ceaiul ? îl îmbie fata.

— Nu-i nevoie. Plecăm îndată.

Se făcuse o tăcere stînjenitoare. Valia se uita la cei arestaţi, adunaţi laolaltă, în colţ, lîngă sobă. Pe doi dintre ei îi cunoştea, pe neamţul bătrîn şi pe fiul său, pe al treilea, ciung de o mînă, îl vedea prima dată. Nemţii stăteau ţepeni, morocănoşi, cu capul plecat. Invalidul îşi răsucea nervos un nasture şi privea în dreapta şi în stînga, căutînd să pară nepăsător şi mîndru. Cînd Valia îi întîlni privirea, îi zîmbi chiar discret.

— Dumneata, domnişoară, ai vrut să mă trimiţi astăzi la miliţie, şi cînd colo, a ieşit mult mai rău. — rupse deodată tăcerea şoferul, cu vocea-i de bas.

— Eu ? ! Cînd ?

— Cum, ai uitat ? Mi-ai cerut permisul de circulat noaptea...

— Terminaţi discuţia ! îi întrerupse Burakov.

— Răbdare şi tutun, Semion — îl povăţui invalidul.

— Eu, Piotr Ivanovici, nu-mi ies din răbdări...

— Noi amîndoi o să plecăm acuşi la sanatoriu...

— Duceţi-l în dubă. Văd că aici nu-i place — porunci Burakov.

Un sergent înarmat cu un automat se apropie de invalid :

— Ei, atamane, n-ai auzit ordinul ? Să mergem !

Strîngînd din umeri, ciungul se îndreptă spre uşă. Peafară, pe lîngă fereastră, răsună glasul maiorului. Burakov se repezi în curte.

Maiorul stătea lîngă maşină, alături de bătrîna nemţoaică îmbrăcată într-o şubă. Santinela îl duse la el pe invalid.

— Piotr Ivanovici, mi se pare ? făcu maiorul, îndreptînd asupra spionului lumina lanternei.

— Aţi ghicit. Sînt Piotr Ivanovici.

— L-am trimis la dubă, tovarăşe maior, pentru că începuse să vorbească cu ceilalţi — îi explică Burakov, care tocmai se apropiase în fugă.

Cei de faţă o ajutară pe bătrînă să se caţăre sus, în maşină, apoi fu îmboldit şi spionul să se urce.

— Plecăm în curînd ? întrebă ciungul din maşină.

— Toţi ai dumitale sînt aici ? îl întrebă maiorul drept răspuns la întrebare. N-a mai rămas nimeni pe-acolo ?

— Nu știu — răspunse spionul.

— Poate că o mai fi întîrziat careva, prin pod, prin fînărie ?

— De ce să întîrzie ? răspunse posomorît spionul. Adică, dacă vreți, rămîneți și căutați. Numai trimiteți-ne pe noi unde trebuie. E frig și mi-e somn.

— Bine, bine. Se va executa — îi răspunse maiorul, luînd un ton de glumă și întorcîndu-se spre santinele, rosti cu jumătate de glas : Nu știți ce poamă e ăsta. Fiți cu ochii în patru. Unul ca dînsul n-are ce pierde.

— N-aveți nici o grijă, tovarășe maior — zise încet sergentul. Nu-l slăbim din ochi.

Maiorul se întoarse spre casă, intră în odaia luminată. Un ostaș rănit încercă să se ridice în întîmpinarea lui.

— Stai, stai, Antipov — zise maiorul, așezîndu-l cu forța înapoi, pe scaun. Ai pierdut mult sînge ?

— Tovarășe maior, am de unde pierde.

— Ia vezi... — bombăni maiorul, trecînd spre șoferul întins pe divan.

Pe fața palidă a celui rănit ardeau înfrigurați doi ochi care-l priveau cu răutate pe maior.

— Ce te uiți așa, nacealnicule ? Peste puțin ai să-mi adaugi la greutatea corpului opt grame. Era mai bine dintr-o dată. Nu face să strici pe mine al doilea glonț.

— Of, tare ți-e frică ție de glonț !... Era bine să te fi gîndit mai înainte la asta — îl mustră maiorul.

În aceeași clipă, pășind zgomotos cu cizmele-i țintuite, intră în cameră un ostaș, care se opri în prag abia trăgîndu-și sufletul. Maiorul se uită la ostaș și îndată își aruncă ochii la cei arestați. Nemții stăteau ca și înainte, indiferenți față de cele din jur, în timp ce șoferul aștepta cu încordare s-audă ce avea să spună cel sosit de curînd.

Maiorul îi făcu semn să iasă în stradă.

— Ce s-a întîmplat ?

— Tovarășe maior, m-a trimis sergentul după dumneavoastră. Spune că e urgent.

Casa colonistului era încercuită ca și înainte, iar înăuntru se făcea percheziție. Cekiștii scotoceau conștiincios, întorceau fiecare cîrpă, răsfoiau cărțile, mișcau mobila din loc.

— Unde-i sergentul? întrebă maiorul, intrînd în cameră.

— E în pivniță... uitați-vă, colo!

Maiorul coborî și-l găsi pe sergent la o treabă foarte ciudată. Se lăsase pe genunchi și, încordîndu-și atenția, asculta cu urechea lipită de butoi, de parcă un medic consulta un bolnav.

— Ce s-a-ntîmplat, Zamiatin?

— Un ceasornic... — arătă sergentul, ridicînd un deget în sus.

Maiorul se aplecă spre butoi și, ținîndu-și răsuflarea, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, se auzea slab tic-tacul unui ceasornic.

— Auziți?

— Aud. Însă nu-i aici. Nu e în butoi.

— M-am sleit de puteri de cînd tot scotocesc ba ici, ba colo. Ticăie pe undeva, blestematul, dar unde, nu mă pot dumeri.

— Trebuie să-l căutăm.

Amîndoi porniră, oprindu-se cînd ici, cînd colo și trăgînd cu urechea.

— E aici. E undeva, pe-aici — zise maiorul în cele din urmă, stînd cinchit lîngă moviloiul de cartofi.

Se apropiase și sergentul.

— Așa este. Pe-aici trebuie să fie.

Se apucară să dea la o parte cartofii și foarte repede descoperiră trei valize grele, marfă de proveniență străină. Într-una din ele ticăia ceasornicul. Maiorul deschise cu precauție valiza.

— Ce fel de bagaj îi ăsta? mormăi mirat sergentul, luminînd cu lanterna pachetul cenușiu, plat, dinăuntrul valizei, cam de aceleași dimensiuni.

— Umblu de mult după bagajul ăsta. Fă lumină, fă lumină, Zamiatin, ca nu cumva s-o zbughească în sus băgăjelul ăsta de mare preț... — dădu maiorul din cap, c-un zîmbet bănuitor, examinînd pachetul. Uite, e acoperit cu un cerculeț. Ei, să binecuvîntăm pre domnul, cum se zice.

Dădu deoparte cerculețul sub care se afla ceasornicul.

— Deocamdată am scăpat teafăr... Acum trebuie scos. Nu știu dacă nu cumva e legat, lua-l-ar naiba... ține-te acum cu mîna de inimă, ține-te bine în scări, Zamiatin!

Maiorul ridică atent întîi o margine a ceasornicului, apoi cealaltă și, în sfîrșit, luîndu-și inima-n dinți, îl scoase din adîncătură.

— Ei, uite că am scăpat teferi amîndoi! și maiorul oftă ușurat.

— Bun cesușor! se miră cu naivitate sergentul.

— Da. Ceasul ăsta o să ți-l dăruim ție, dragul meu, mai tîrziu, ca amintire. Dacă nu-l găseai acuma... uite, cuișorul ăsta... e pus în dreptul cifrei cinci. Înseamnă că la ceasurile cinci căsuța asta, cu toate dichisurile ei, urma să sară în aer.

— O bombă, tovarășe maior? întrebă în șoaptă sergentul.

— Da. Peste douăzeci de minute ne trimitea pe celălalt tărîm.

Maiorul tăcu, îndreptîndu-și ochii cu care nu vedea nimic spre fața sergentului. Zamiatin se simți stingherit de această privire, își șterse îndesat nasul cu mîneca.

— M-am mînjit poate pe obraz, tovarășe maior...

Maiorul, parcă nici nu-i auzise vorbele.

— Așa. Acum sînt ceasurile cinci fără douăzeci — zise maiorul cu glasul lui obișnuit, trezindu-se parcă, după ce privise ceasornicul. Avem destul timp. Tovarășe Zamiatin, te rog, nici o vorbă, nimănui, despre mașina infernală. Ia doi ostași și adu-l aici îndată pe invalidul ciung, arestat adineauri. L-ai văzut?

— Cum să nu. Simt că-mi arde și acum coasta, așa de tare mi-a tras cu piciorul, cînd ne-am aruncat asupra lui.

— Adu-l încoace, te rog, iar dumneata, fă de planton la ușă. Am să-i iau interogatoriul aici. Înțelegi?

— Am înțeles.

— Să nu schimbi nici o vorbă cu arestatul. Și-acum, repede, la fapte, te rog!

Amîndoi urcară sus în casă; sergentul porunci la doi ostași să-l urmeze și ieși afară; maiorul orîndui lucrurile de pe masă, scoase din bufet pîine, unt, un borcan cu ciuperci marinate adus din pivniță și, făcînd toate pregătirile, își aștepta musafirul.

Prinderea spionului nu însemna de loc şi mărturisirea neîntîrziată a tuturor crimelor pe care le săvîrşise. Maiorul nici nu se bizuia pe asta. Dimpotrivă, se pregătise ca să dea o luptă cumplită, încordată, folosind mijloacele puse la îndemînă de ştiinţa psihologiei. Îşi croise în capul lui un plan nou, atît de pasionant, încît făcea să fie pus în aplicare.

Spionul intră în cameră căutînd să pară sigur pe sine, şi-l fixă pe maior cu o privire ironică.

— Tovarăşe maior, la ordinul dumneavoastră... — începu sergentul să raporteze.

— Bine. Lasă-ne singuri.

Sergentul salută, făcu semn ostaşilor care-l însoţeau şi ieşi împreună cu ei.

— Ia loc, Piotr Ivanovici — îl pofti blajin maiorul, oferindu-i un scaun.

— De ce nu ne expediaţi de aici ?

— O să vă expediem în curînd. Am cerut să ni se trimită o maşină sanitară, să ia răniţii. Prietenul dumitale nu prea se simte bine. Ia loc, să stăm de vorbă. Avem destul timp.

— Cîte ceasuri să fie acum ?

— Sînt ceasurile cinci fără un sfert — răspunse maiorul, uitîndu-se la ceasornic.

Ciungul privi furios la lucrurile din jur, aruncate în dezordine, şi strîmbîndu-se, zîmbi ironic.

— Ce v-a adus percheziţia ? Aţi găsit ceva ?

— Nici nu mă gîndisem că am să găsesc ceva la un om atît de priceput în ale vieţii ca dumneata... Ia loc, te rog, de ce nu stai jos ?

Ciungul se aşează în silă pe scaunul care i se oferi.

— Nu ţi-e foame ? Te-am sculat cam devreme, pesemne că n-ai apucat să-ţi iei gustarea de dimineaţă.

— De ce m-aţi adus aici ?

— Ca să-ţi pun cîteva întrebări.

— Aici nu dau nici un răspuns. Duceţi-mă unde trebuie, acolo stăm de vorbă.

— Asta se înţelege de la sine, dar ştii, am ţinut mult să fac cunoştinţă cu dumneata cît mai repede. Am auzit

multe despre dumneata. Eşti un om inteligent şi înţelegi, desigur, că jocul dumitale e pierdut, deoarece mă bizui pe deplina dumitale sinceritate.

— Nu. Trimiteţi-mă la închisoare, şi acolo vedem noi.

— De ce te grăbeşti aşa de tare să ajungi la închisoare ? Ai tot timpul.

Spionul îi aruncă o privire lungă, rece, calculînd, se vede, în minte minutele.

„Ce-ar fi să-i cer să-mi spună ceva despre maşina infernală ?" îi fulgeră maiorului prin gînd.

— Văd că ţi s-a făcut inima cît un purice — zise el, zîmbind răutăcios.

— Da, e adevărat.

— Ţi-e frică. Uite, degetele îţi tremură... da, cîntecul dumitale s-a sfîrşit, Piotr Ivanovici !

Vorbele şi glasul cu care fuseseră rostite răniră amorul propriu al spionului. Acesta se lăsă pe speteaza scaunului şi-l privi de sus pe maior.

— Vrei să fiu sincer ? Poftim. Am să fiu sincer : eşti prost ca noaptea.

Maiorul izbucni în rîs :

— Oare aşa par ? Altădată mi se spunea contrariul... dar cum de s-a întîmplat totuşi că te-am prins ? Pe dumneata, cel deştept, eu, cel prost, şi dintr-o dată...

— N-are a face, ai avut baftă.

— Aşa va să zică, asta e !

— Da, dar bafta nu ţine multă vreme.

— Tragi cumva nădejde să fugi ?

— Ei... să fug ! izbucni spionul.

Îşi strînse pumnii atît de tare, încît oasele-i trosniră şi asta îl mai calmă oarecum.

— Ţi-e frică, ţi-e frică ! zise din nou maiorul, rîzînd. Ştiu eu acuma ce poamă-mi eşti şi cîte parale faci !...

Nu se cădea să-l mai întărîte. Ciungul îşi băgă mîna teafără în buzunar şi se legănă uşor pe scaun. Nu-l asculta pe maior. La ce s-o fi gîndind ? Ce luptă se dădea oare în sufletul lui ? Era greu de ghicit.

Clipele preţioase treceau fără nici un folos. Tocmai cînd maiorul îşi zicea în sine că planul se prăbuşise, că totul era pierdut, ciungul deodată tresări şi, ridicîndu-şi ochii tulburi, zise cu glas răguşit :

— Ce vrei de la mine ?

— Să-mi declari : sistemul dumitale de activitate — una la mînă ; complicii dumitale — doi la mînă ; misiunile dumitale, pe lîngă aceea de a lansa rachete — trei la mînă... Şi deocamdată mi-ar ajunge.

— Cîte ceasuri să fie ?

— Sînt cinci fără opt minute.

— Fără opt... — rosti cu amărăciune spionul, după ce tuşise. Ce e în viaţă mai lesne trecător, mai necruţător decît timpul ! ?... Deodată se ridică de pe scaun şi prinse a cînta : „Cu fiecare ceas, ni-i tot mai scurtă calea spre mormînt"... Cîntecul ăsta se cînta pe vremea cînd eram şi eu tînăr — lămuri el. Abia acum desluşesc înţelesul acestor cuvinte. Nu, nu mă tem de moarte... Ştiam spre ce mergem şi pentru ce mergeam. E dureros numai că alţii o să culeagă roadele. Dacă nu mîine, dar poimîine Leningradul va cădea sigur şi la asta am avut şi eu contribuţia mea. De mult aştept această clipă. Mă pregătesc de mult s-o trăiesc...

— Bea nişte apă.

Ciungul îşi şterse colţurile gurii, bău dintr-o înghiţitură paharul de apă oferit de maior şi-l privi pe acesta cu ochi de nebun. Era palid la faţă, buza de sus îi tremura.

— Cîte ceasuri să fie ?... Adică... nu mai trebuie... Nu-mi mai spune. Ai avut dreptate, s-a isprăvit cu mine... S-a isprăvit, da' nu dumneata mi-ai venit de hac. N-am ajuns eu să joc cum îmi cînţi dumneata ! Şi îndată vei afla totul. Da, da... acuşi... în curînd...

— Vino la chestiune — îi atrase flegmatic atenţia maiorul.

— Să vin la chestiune ? Poftim... am să-ţi mărturisesc tot, tot... Te previn însă că n-o să tragi nici un folos din aceste mărturii. Nu mă înţelegi, nu mă crezi ? Spun adevărul, adevărul adevărat. Doar asta ai vrut de la mine ? Uite, află : în jocul nostru, amîndoi pierdem. Aşadar, vrei să ştii care-i sistemul meu ? Sistemul meu sînt „cercurile" mele. Am sosit la Leningrad şi m-am înconjurat de diferiţi oameni : de Semion, de nemţi, de stăpînii acestei case...

— De Voronov şi de nepotul său — îi sugeră maiorul.

— Aşa ?... Ai şi mirosit ? Da, de Voronov.

— Şi mai de cine ?

— Notează, notează, cetățene anchetator. De Frost de la Elektrotok, de Schwartzer de la Petroraigui — începu el să enumere iute nume de trădători, dezvăluind cîte o trăsătură caracteristică cinică, biciuitoare, a fiecăruia, indicîndu-le adresa și semnalmentele. Notează. Toți aceștia sînt din cercul meu. Aceștia-s oameni cu care am de-a face și pe alții nu mai cunosc. Cei mai mulți dintre ei nu s-au văzut niciodată unul cu altul. Afară de cercul meu, la Leningrad mai sînt și alte cercuri și într-însele lucrează alți oameni; pe aceștia nici eu nu-i cunosc.

— Cine vă conduce?

— Nu e aici. E dincolo de linia frontului și va veni aici, împreună cu armata germană.

— Pe ce cale vă aprovizionează?

— Pe calea aerului!

— Unde se aruncă ceea ce vi se trimite?

— În Vsevolojskaia, pe cîmpul unui sovhoz.

— Într-o zi anumită?

— Cînd chemăm avionul prin radio.

— Unde se află postul?

— În pod, la Semion acasă. Tot acolo îs depozitele de muniție. Scrie mai repede... Ce vrei să mai știi? Că mi-am sugrumat propria fiică... Că am schinguit oameni de-ai voștri...

— Despre asta, altă dată. Pe lîngă rachetele „lanțuri verzi", ce misiuni mai aveai?

— De unde știi despre „lanțurile verzi"?

— Răspunde la ce te întreb.

— Da, mai aveam și altele... Să aruncăm în aer podul Liteinîi în ziua asaltului final și să tăiem retragerea... Să culegem informații de natură militară și să le transmitem prin radio la comandamentul serviciului de spionaj. Să facem niște liste... Vreți să știți cifrul? Da? Se află la Schwartzer, despre care ți-am vorbit. Ascuns în casa de fier, împreună cu niște acte de identitate sovietice. Uite, vezi, am și început să amestecăm de-ale noastre cu de-ale voastre... În curînd toate vor fi ale noastre.

— De ce l-ai ucis pe complicele dumitale, la Svierskaia?

— Știi și asta?... Poftim, să-ți spun. Nu ne puteam bizui pe dînsul. Fusese recrutat într-un mod prostesc și numai

sub presiunea fricii se învoise să lucreze în folosul nostru. M-am temut că o să se răzgîndească şi la Leningrad o să treacă de partea voastră, o să ne vîndă.

— Cine-i omul în uniformă căruia dumneata i-ai transmis valizele, în piaţa Sînnîi ?

— Ei !... După cum văd, mă cunoşti bine, într-adevăr. E fiul cel mare al acestui neamţ.

— Tot ce-ai spus dumneata e adevărat ?

— Da. Astăzi, prima oară în viaţă, spun adevărul şi numai pentru că în faţa morţii nu se minte.

— Mi-ai uşurat mult munca...

— Nu te bucura... n-o să tragi nici un folos din asta. Nu mai avem de trăit decît secunde... Am obosit... Spune-mi cîte ceasuri sînt ?

Maiorul privi la obrajii supţi ai duşmanului şi rosti, apăsînd pe fiecare vorbă :

— Sînt ceasurile cinci şi cinci minute.

— Ce spui ? Nu se poate... Ceasornicul dumitale merge înainte.

— Uite, să controlăm după alt ceasornic — zise netulburat maiorul şi scoţînd din buzunar alt ceasornic îl întinse ciungului. Convinge-te singur. Şi ceasornicul acesta arată tot cinci şi cinci minute.

Spionul se uită la cadranul ceasornicului, apoi la anchetator, din nou la cadranul ceasornicului şi din nou la anchetator. Pe faţă îi apăru o strîmbătură sinistră.

— E ceasornicul meu ?

— Da, l-am găsit în cartofi.

— Eşti satana în persoană !... Da, s-a isprăvit cu mine...

Stătu multă vreme cu bărbia aplecată în piept, respirînd greu. Se ridică apoi încet, clătinîndu-se, şi cu mîinile se apucă de speteaza scaunului.

— Dacă ai şti prin cîte am trecut... — îngînă, cu ochii pe jumătate închişi. O dată moare omul ; nu, nu moare omul decît o singură dată... Încă trăiesc !

Rostind aceste vorbe, săltă scaunul şi-l aruncă din răsputeri în anchetator. Scaunul se izbi de perete. Maiorul, dîndu-şi seama de starea duşmanului, se aşteptase la orice din partea lui.

— Zamiatin — strigă maiorul, după ce se dăduse la o parte.

Ciungul îşi rînjise toţi dinţii, se uita ţintă la maior şi se pregătea să se repeadă asupra lui.

— Trag ! îi dădu tăios de veste acesta, şi-şi ridică pistolul.

— Trage !... Tot îs un om mort ! strigă spionul şi se aruncă asupra maiorului.

În aceeaşi clipă Zamiatin, urmat de doi ostaşi, intră fuga în cameră. Cu greu îl trîntiră la pămînt. Ciungul se zbătea cu o înverşunare turbată, proferînd vorbe de neînţeles.

— Ţineţi-l bine. Are o criză de epilepsie — zise maiorul, băgîndu-şi pistolul în toc.

Ciungul se mai zvîrcoli cîteva clipe, apoi, sleit de puteri, se potoli, se înmuie parcă continuînd să tresară. Unul din ostaşi îi descheie nasturele de la gulerul cămăşii şi îi dădu să bea apă.

— Lăsaţi-l acum — porunci maiorul, după ce respiraţia spionului îşi căpătase iar mişcarea ei liniştită. O să adoarmă.

Ciungul nu dormi lungă vreme ; după ce deschise ochii, privi nedumerit în jurul său şi se sculă, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Mi se pare că am avut o criză. Boala... crezusem că-s vindecat complet. Ultima criză am avut-o, dacă nu mă înşel, în 1929.

— Unde te-ai tratat ? îl întrebă maiorul cu glas obişnuit.

— În străinătate. Mă vindecase un vestit profesor german, de altfel, evreu.

— Ar trebui să te adresezi iar acestui profesor.

— Am înţeles ! Chiar în prima zi cînd voi ajunge pe cealaltă lume, am să mă duc la dînsul, negreşit. Să mă trateze.

Maiorul încruntă din sprîncene şi după ce aruncă spionului o privire încordată, îl întrebă :

— Eşti în stare să mergi ?

— Da. Oriunde ar fi.

— Tovarăşe Zamiatin, urcă te rog valizele în camion, iar pe arestat îl vom duce noi.

Noaptea tîrziu, în timpul celei de a treia alarme aeriene, sosiră într-ajutor marinarii, încartiruiți undeva, pe malul rîului Karpovka. Aflînd că niște oameni fuseseră îngropați sub dărîmături în subsol, ei îi înlocuiră pe brigadierii istoviți.

— Păzea ! strigau doi marinari vînjoși, rostogolind un bloc uriaș de cărămizi cimentate între ele.

— Ei, ia să mai punem umărul o dată ! L-am dat gata !

Blocul de cărămizi se nărui. Lucrau fără lopeți, cu brațele, risipind cărămizile pe de lături, fără să dea nici o atenție tragerii antiaeriene, schijelor care cădeau cu duiumul de jur împrejur. Spre dimineață pătrunseră pînă în peretele subsolului și puseră mîna pe tîrnăcoape. Asudați, murdari, îmbrăcați numai cu niște maiouri, loveau neobosiți, desfăcînd pietrele sudate între ele în decursul timpului.

— Păzea !

Cei din subsol auziră această vorbă.

— Sînt cei din flota roșie ! izbucni Steopka. Așa strigă marinarii !

Situația celor îngropați sub dărîmături ajunsese de nesuferit. Stăteau de mult agățați de platformă, cuprinși pînă la genunchi de apa rece, care creștea continuu. Aerul stătut și îmbîcsit, istovitor de greu, le seca puterile. Le înțepeniseră picioarele și li se părea că stăteau să se frîngă dintr-o clipă într-alta.

Tocmai atunci căzură cu zgomot în apă niște pietre. O rază de lumină orbitoare, de afară, pătrunse printr-o crăpătură din peretele lateral al subsolului.

— S-a făcut ! strigă cineva din partea dinafară a peretelui.

Drept răspuns, izbucni ca un fel de chiot de fericire al celor sinistrați. Cineva strigă :

— Să fim calmi, tovarăși. Fiecare să stea la locul său, apa e adîncă.

Pietrele zburau sub loviturile puternice ale tîrnăcoapelor și crăpătura din perete se tot lărgea. În sfîrșit, prin spărtura zidului apăru un cap, astupînd gaura pe unde străbătuse raza de lumină.

— Mai trăiți ?

— Da, da.

— Mai trăim ! Numai că e multă apă !

— Multă apă ?... Păi asta e specialitatea noastră... Cam întuneric e la voi aici. Cam pînă unde s-a urcat apa ?

— Cam pînă la vreun metru şi jumătate.

— Cu alte cuvinte, cam pînă sub bărbie... Ei, cine îndrăzneşte primul ? Apropie-te, să te trag afară !

— Nu se poate... — se auziră nişte glasuri.

— Mă tem că nu ajungem. Unii dintre noi sîntem foarte slăbiţi. Ne putem îneca...

— Ne-am lămurit... Acuşi găsim noi un mijloc de a vă scăpa. E o distanţă mare pînă la voi ?

— Vreo zece metri.

— Bine, dacă-s numai zece metri... Îndată !

Marinarul dispăru. Prin spărtură pătrunse din nou lumină, iar peste cîteva minute marinarul coborî în subsol cu ajutorul unei frînghii.

— Dă-i drumul, dă-i drumul ! Încă mai jos... Aşa baie zic şi eu !... Gata ! Sînt pe podea. Dă drumul frînghiei !

Frînghia slăbise. Apa-i venea pînă la bărbie şi acum se înălţa în vîrful degetelor spre platformă.

Prinse frînghia de un stîlp ; între timp mai coborîră alţi trei marinari şi începură să scoată oamenii, care abia mai răsuflau, înlemniţi de groază, istoviţi de chinurile îndurate. Ţinîndu-se cu mîinile de frînghie, se aburcau ajutaţi de marinari, treceau de platformă spre spărtura din perete şi acolo erau săltaţi, luaţi în braţe şi trecuţi în mîinile celor care stăteau de partea dinafară a peretelui.

Steopka ieşi printre primii. Făcîndu-şi mai mititei ochii, izbiţi dureros de lumina orbitoare a zilei, privi spre oamenii posomorîţi din jur şi zîmbi cu toată gura.

— Ei, doctore !... Ia-l în primire pe tînărul ăsta ! strigă un marinar, ajutîndu-l pe Steopka să iasă din spărtură.

O femeie cu halat alb, îmbrăcat peste palton, îl luă în primire :

— Eşti rănit ? Te doare undeva ?

— Nu — zise Steopka, cu acelaşi zîmbet. Numai că mi-e frig.

Cineva îi aruncă pe umeri un palton, în timp ce femeia îi strecură în mînă o cană smălţuită, caldă. Steopka înghiţi cu desfătare cafeaua fierbinte.

— Stai pe aici ? îl întrebă femeia. Să mergem, te conduc eu.

Ultimele ceasuri petrecute în subsol, frica şi chinurile îi înăbuşiseră toate simţămintele şi gîndurile, iar acum bucuria salvării îl cuprinsese pe de-a-ntregul pe băiat. Uitase cum de nimerise el pe bulevardul Gheslerovski şi pentru ce anume.

La propunerea femeii, pe Steopka îl duse gîndul la întîmplările din ajun şi la semnalizatoare. Se afla încă în subsol şi poate că scăpase cu viaţă.

— Nu merg, mai aştept. Am acolo o cunoscută, o bătrînică. O să merg împreună cu dînsa — respinse Steopka propunerea şi în aceeaşi clipă se căţără pe grămezile de cărămizi, acolo unde stăteau ceilalţi oameni.

Cineva îi ceda locul. Steopka ocupă o poziţie prielnică, de unde se vedea spărtura şi toată desfăşurarea acţiunii de salvare.

Scoaseră un bătrîn : ud, slab, cu părul năclăit, semăna a nebun. După dînsul scoaseră o femeie, apoi alta, a treia, dar semnalizatoarea nu era printre ele. Steopka începuse să se neliniştească. Unde să fie ? Să se fi înecat oare ? Înaintea ochilor i se desfăşurau scene zguduitoare : o mamă bătrînă, care stătea pe grămada de cărămizi, se ridică deodată strigîndu-şi fiica salvată din subsol ; un copil, scos afară de un bărbat, îşi găsise tatăl şi la întrebarea acestuia : „Unde-i mama ?", răspunsese : „Acolo", ca peste cîteva clipe să afle de la altă femeie pe care marinarii o scoseseră între timp că mama lui rămăsese „acolo" pe vecie. Semnalizatoarea însă tot nu mai apărea.

Trecuse un ceas. Maşinile salvării duseseră circa treizeci de oameni. Steopka pierduse orice speranţă, dar tot nu pleca. Era convins că bărbatul căruia el îi lăsase lanterna va ieşi cel din urmă, ceea ce se şi întîmplă. Înainte însă de-a apărea acesta, marinarii scoaseră trei femei care-şi pierduseră cunoştinţa. Între ele se afla şi semnalizatoarea. De îndată ce Steopka o zări, scoase paltonul şi-l dădu femeii de alături, apoi clătinîndu-se de slab ce era, porni în urma tărgii spre maşina Salvării.

— Şi tu ce vrei ? îl întrebă medicul pe Steopka.

— Pot să merg şi eu cu dumneavoastră ? E o cunoştinţă de-a mea...

— Mai bine te-ai duce acasă, băiatule. Că doar eşti îngheţat tun... Vei veni mîine s-o vizitezi.

— Şi unde o duceţi ?

— La spitalul Erisman. Ştii unde-i ?

— Ştiu.

După ce plecaseră maşinile, Steopka îşi dădu seama că nici măcar nu ştia bine cum arată la faţă semnalizatoarea, fără să mai punem la socoteală că nu-i cunoştea nici numele. Era însă prea tîrziu.

— Ei, tînărul meu prieten — auzi Steopka un glas cunoscut — iată lanterna ta. Mi se pare că noi doi am scăpat mai bine decît toţi ceilalţi, şi dacă nu ne-om îmbolnăvi, o să fie chiar straşnic de bine. Hai la mine acasă, să ne doctoricim împreună. O să ni se pregătească baia şi după ce ne-om încălzi bine, o să ne culcăm şi în somn puţin o să ne pese de nemţi !... Să mergem. Eşti un băiat de ispravă ! Te-ai purtat ca un erou, nu te-ai văietat niciodată.

Steopka se simţi măgulit de această laudă ; primi să fie musafirul noului său prieten şi porniră amîndoi spre bulevardul Bolşoi.

Era dis-de-dimineaţă şi soarele nu lumina decît coşurile şi acoperişurile caselor ; totuşi, strada era plină de pietoni care se grăbeau să se ducă la lucru. Miraţi, se uitau nedumeriţi după bărbatul ud leoarcă şi după băiatul tot atît de ud, care sărea într-un picior pe lîngă dînsul.

— Cum te cheamă pe dumneata, nene ? îl întrebă Steopka.

— Mie îmi zice Nikolai Vasilievici. Dar ţie ?

— Steopka.

— Şi după tată ?

— Grigorievici.

— Stepan Grigorievici, va să zică. Aşa ! Tu ai ieşit de mult din subsol, Stepan Grigorievici. Pe cine ai aşteptat ?

— Pe dumneata, Nikolai Vasilievici.

— Pe mine ? se miră celălalt. Ah, da... lanterna !

— Nu, nu-mi părea rău după lanternă, ia-o dacă-ţi trebuie. Steopka nu voia să mărturisească pe cine aşteptase în realitate.

Nikolai Vasilievici locuia împreună cu bătrîna sa mamă şi cu soră-sa. Soţia cu cei doi copii, după cum îi explicase el, fuseseră trimişi în răsărit, la nişte rude. În clipa cînd Nikolai Vasilievici şi cu Steopka sunară la uşă, mama şi cu soră-sa dormeau încă.

— Ei, mamă, întîmpină-ţi musafirii!

— Unde-mi tot dispari tu nopţi întregi de-a rîndul? începu să bodogănească fără răutate bătrîna.

— Nu mai bombăni: am ieşit din mormînt. Doar ca prin minune am scăpat cu viaţă.

— Doamne... sînteţi uzi leoarcă...

— Toată noaptea am stat în picioare în apă. Dacă nu ne îmbolnăvim, mare minune!

Nikolai Vasilievici povesti pe scurt unde-şi petrecuseră noaptea şi femeile începură să alerge grijulii prin casă. Bătrîna aduse două halate pufoase, călduroase, îl sili pe Steopka să se dezbrace şi să se înfofolească într-unul din ele; între timp se făcuse şi foc la baie. Ştergîndu-şi într-una lacrimile, sughiţînd de plîns, aduse, la rugămintea fiului ei, o carafă cu votcă, o bucată de slănină şi nişte biscuiţi.

— Stepan Grigorievici, uită-te la dînsa: de ce plînge? Totul s-a terminat cu bine, sîntem teferi şi dînsa plînge! Îşi umplu păhărelul de votcă şi-i turnă jumătate de păhărel şi musafirului. În cinstea cunoştinţei noastre! Ia-l ca o doctorie. Bea fără frică.

Steopka zîmbi ironic şi dădu pe gît păhărelul, aşa cum văzuse că făcea tatăl său. În aceeaşi clipă sări însă de pe scaun şi începu să dea din mîini. I se păruse că înghiţise un fel de gaz înecăcios, aşa cum i se întîmplase o dată într-o cameră de dezinfecţie.

— N-a nimerit unde trebuie — zise rîzînd Nikolai Vasilievici.

După vreo două minute, Steopka respira regulat. Simţea că prin tot trupul i se revarsă o căldură bună şi că i se moleşeau toate încheieturile. Ochii i se lipeau de somn şi i se părea că avea vată în urechi.

— Nikolai Vasilievici, şi dumneata unde lucrezi? îl întrebă băiatul.

— Eu, dragul meu, sînt mecanic pe un vas mare. Aşteaptă să se termine războiul şi te iau pe lîngă mine: plecăm împreună să colindăm tot globul. Vrei să te faci marinar?

— Mişka vrea să se înscrie la marină.
— Care Mişka ?
— Mişka Alekseev. Am să-l aduc eu aici într-o zi.
— De ce nu, adu-l încoace ! Dacă seamănă cu tine, îl iau...
— E mai bun ca mine... El e căpetenia noastră...

Steopka se opri, îşi dăduse seama că îl luase gura pe dinainte şi era pe cale să dea în vileag secretul.

Cada de baie a lui Nikolai Vasilievici era mare, largă. Intrară amîndoi deodată, aşezîndu-se unul cu capul la picioarele celuilalt în apa caldă şi multă vreme stătură aşa, liniştiţi. Faţa lui Steopka se acoperi cu broboane mari de sudoare : băiatul se încălzi, se înmuie şi adormi pe nesimţite.

23. LICHIDAREA CERCULUI

Cînd se lumină bine de ziuă, maiorul plecă, luînd cu el pe cei arestaţi. „Cercul ciunguluri" se destrămase şi trebuia să acţioneze fără nici o întîrziere, pînă a nu începe duşmanii să bănuiască ceva.

După ce îl conduse pe maior, Burakov se întoarse în casă să-şi ia rămas bun de la gazdă.

— Valia, trebuie să plec — zise el întristat, luînd loc pe scaun. Am mult de lucru. Îţi mulţumesc din toată inima...

— Nu-mi mulţumi — îl opri fata. Mai degrabă eu trebuie să-ţi mulţumesc. M-am simţit astăzi de parcă aş fi fost în linia întîi. În general, am înţeles astăzi multe lucruri pe care înainte nu le luam în seamă. Spune-mi, te rog... ei trebuie să fie nişte oameni foarte primejdioşi, nu ?

— Da, unul dintr-înşii... uite, de pildă, ciungul acesta e tot atît de primejdios cît o escadrilă de bombardiere.

— Ai o muncă foarte interesantă — zise fata, plină de jind şi ardoare — şi primejdioasă !

Burakov se ridică de pe scaun.

— Primejdioasă ?... Da. Interesantă ?... Ca orice muncă pe care o îndeplineşti cinstit... Mai tîrziu, lasă... o să stăm noi cîndva de vorbă.

— Tare-ţi mai place vorba asta : „mai tîrziu" !

Burakov îi întinse mîna cu părere de rău.

— Ne vom revedea, sper... să-i batem pe nemți și pe urmă om sta de vorbă pînă ne-om sătura. Nu mă uita.

* * * *

Mișka ședea pe o băncuță, încotoșmănat într-un cogeamite cojoc, lîngă bătrînul care fusese de serviciu pe strada sa și cu care, înainte cu un ceas, începuse dinadins să se certe. De mult se împăcaseră, cu atît mai mult cu cît băiatului îi venise gîndul bun de a-și cere iertare pentru obrăznicia lui, ceea ce îi atrase toată dragostea bătrînului cu inimă de aur. Moșul, văzînd că băiatul nu avea de gînd să plece și că milițienii veniți cu el îi erau binevoitori, îi adusese din casă cojocul cel călduros. Pentru ce veniseră și ce căutau pe strada lui, nu-l interesa. Prisăcar în ceasuri de răgaz, îi povesti noului său prieten despre albine:

— Albina este o insectă foarte dreaptă. Uite, de pildă: cînd e vorba la o adică, la grea ananghie, albina nu stă să cumpănească în sine care și cînd să intre în luptă. Își înfige acul, cu toate că se stinge într-o clipeală după aceea... Nu-și cruță viața. Tare le mai place lor să trăiască de-a valma: una pentru toate, toate pentru una!

Burakov ieși din străduță cu trei ostași. Mișka îl recunoscu după mers, sări de pe bancă dînd drumul cojocului și fără să-l mai asculte pe moș pînă la sfîrșit, se repezi în întîmpinarea lui Burakov.

— Tovarășe Burakov, totul e în rînduiala cea mai bună. El stă acasă, n-a plecat nicăieri. Am făcut eu însumi de pază.

— Bună ziua, Mișa. Despre cine vorbești?

— Despre ăsta... despre șofer.

— Nevastă-sa e acasă, ce-i drept. El însă a plecat de mult.

— Nu se poate... Îmi pun capul că e aici...

— Să nu pui niciodată rămășag pe capul tău. Acum o jumătate de ceas șoferul a și fost arestat. Unde-i locotenentul de miliție?

Buimăcit de acest răspuns, Mișka îl duse pe Burakov la gard, unde era ascuns locotenentul. Toți trei urcară treptele casei și bătură la ușă.

Nevasta şoferului, crezînd că i s-a întors bărbatul, deschise îndată uşa şi văzînd miliţia, rămase încremenită.

În tot cursul percheziţiei stătu nemişcată pe taburetul de lîngă sobă, ţinînd cu o mînă cîinele de zgardă şi la toate întrebările răspundea :

— Nu ştiu nimic.

Cînd Burakov cu ostaşii care însoţeau coborîră din pod postul de radio strîns în două valize, muniţia şi pachetele cu explozive, femeia izbucni în plîns.

*

* *

Spre seară, tot „cercul ciungului", toate persoanele indicate de el se găseau sub o pază straşnică. Aparatul de radiotransmisiune, armamentul, cifrul, valizele cu rachete şi cele cu maşini infernale fuseseră găsite. Anchetatorii îi interogau pe arestaţi şi aceştia, strînşi cu uşa, în faţa unor dovezi materiale şi a unor fapte cunoscute, nu mai stăruiră în încăpăţînarea lor şi mărturisiră totul.

Ancheta se apropia de sfîrşit. Întrucît nu se mai putea aştepta la surprize deosebite, maiorul, terminînd această muncă extraordinar de încordată, se hotărî să se odihnească. Cădea din picioare de oboseală, după atîtea nopţi de nesomn. În afară de asta, voia să-şi vadă rudele. Maiorul formă un număr de telefon :

— Alo ! Cine e ? Mamă, mata eşti ? Am de gînd să vin la voi... Sînt foarte obosit. Sigur că am să rămîn peste noapte. Nikolai e acasă ? Doarme ? De ce ? Bine, îmi povesteşti mai pe urmă. Plec spre voi peste zece minute.

24. NE MAI AŞTEAPTĂ O LUPTĂ GREA ŞI ÎNDELUNGATĂ

Steopka se trezi pe o canapea moale şi multă vreme încă nu se putu dumeri cum de nimerise el în această cameră necunoscută, bine mobilată.

Pe scaunul de lîngă canapea îşi văzu hainele orînduite cu grijă şi la început nici nu le recunoscu. Cămaşa lui, spălată

şi călcată, cu un petic nou cusut pe mînecă, nu semăna de loc cu aceea pe care o dezbrăcase în ajun. Halatul pufos cu care era îmbrăcat îi aduse aminte de cîte ceva şi încet, încet, începură să-i vină iar în minte, în amănunt, cele petrecute în ultimele clipe înainte de a adormi; toate celelalte însă se afundau într-o prăpastie tot aşa de întunecată ca şi aceea în care se prăbuşise, pierzîndu-şi cunoştinţa în momentul exploziei în adăpost.

Înainte de a se trezi, auzise nişte glasuri care-i păruseră cunoscute:

— Uită-te la el, admiră-l! îl îmbiase un glas de bărbat.

— Ştiu, Kolea, îl cunosc şi eu — răsunase alt glas, care-i păruse tot aşa de cunoscut.

— Tu-i cunoşti pe toţi...

— Îi cunosc. Pe ăsta îl cheamă Stepan.

— Exact. Stepan Grigorievici Panfilov.

— Mă îngrijoram de soarta lui. Ei, lasă-l să doarmă.

Atît doar îşi putuse aminti Steopka după ce se trezise. „Pesemne că această discuţie oi fi visat-o", gîndi în sine.

În casă era o linişte adîncă. Storurile nu erau trase complet, aşa că un mănunchi de lumină de afară — o pală de soare, răzbătea înăuntru. Steopka îşi făcu socoteala că mai avea puţin timp la dispoziţie ca să apuce a se întoarce acasă pe lumină, s-o găsească acolo şi pe mamă-sa.

În aceeaşi clipă uşa scîrţîi şi în prag apăru Nikolai Vasilievici, proaspăt bărbierit, zîmbitor, îmbrăcat în veston militar şi purtînd în picioare nişte papuci de casă.

— Te-ai trezit, Stepan Grigorievici?

— Îhî! M-am trezit — răspunse Steopka, întinzîndu-se şi se aşeză pe marginea patului, cu picioarele pe podea.

Tîrşîindu-şi papucii, noul lui prieten se apropie de fereastră şi ridică sus storurile, dădu la o parte perdelele.

— E timp frumos astăzi! Îţi mai e somn?

— Nu. M-am săturat de somn.

— Poate că vrei să dormi o zi întreagă, să ai o sumă rotundă.

— Trebuie să mă duc acasă. Pesemne că e tîrziu.

— Vrei să zici, devreme?

Steopka privi cu luare aminte la mecanic, străduindu-se să ghicească, dacă glumeşte sau dacă vorbeşte serios. Noul său prieten avea obiceiul să glumească în cele mai tragice mo-

mente, să vorbească despre lucruri grave cu zîmbetul pe buze : băiatul înțelesese asta încă de pe cînd erau în adăpost.

— Cîte ceasuri să fie acum ? întrebă Steopka.

— Vor fi opt în curînd.

— Cum adică, opt ? se miră el, neîncrezător, trăgînd cu coada ochiului pe fereastră. La opt e acum întuneric pe stradă. Nu, serios, Nikolai Vasilievici, cîte ceasuri să fie acuma ?

Drept răspuns, mecanicul scoase din buzunar ceasornicul și-l întinse băiatului : arăta opt fără zece minute.

— Știi, dragul meu, cît ai dormit ? O zi și o noapte. Da, da, taman o zi și o noapte ; te-ai culcat dimineață și te-ai sculat tot dimineață. Nici eu nu m-am lăsat mai prejos. Cu mici întreruperi, am stat tot cam atît în pat. Ei, să mergem să bem ceai.

Steopka începu să se îmbrace : între timp, Nikolai Vasilievici își aprinse o țigară și se tolăni în fotoliul din fața băiatului.

— Cîți spioni fasciști ai prins tu prin somn ? întrebă el pe neașteptate.

— Ce spioni ?

— Fasciști, parașutiști sau semnalizatori, nu știu cum să le zic. E doar specialitatea ta...

— Dar dumneata... Nu știu ce vrei să spui — zise Steopka roșind.

— Doar strigai prin somn de răsuna toată casa : „Prinde-o ! Prindeți-o pe semnalizatoare !"

— Nu cred — tăgădui potolit băiatul. Nu am obiceiul să vorbesc prin somn.

— Un singur lucru nu pot să înțeleg... cum se face că tu, vechi cekist, în loc să vînezi semnalizatori, te-ai băgat într-un subsol ? Află însă, că în timp ce noi amîndoi ședeam în adăpost, prietenul tău Mișka a prins, într-adevăr, un spion autentic.

Lui Steopka nu-i venea să creadă ce-i auzeau urechile. Pe de o parte, îl mîhnea să audă o mustrare pe care n-o merita, pe de altă parte nu înțelegea de unde și pînă unde cunoștea Nikolai Vasilievici asemenea lucruri.

— Da' dumneata nu știi de ce m-am dus în subsolul acela ? Crezi poate că m-am speriat ?

— Așa se pare...

— Şi dumneata te-ai ascuns în adăpost.

— M-am ascuns, mda! Trebuie să recunosc, nervii mei n-ar fi rezistat şi am tulit-o într-acolo.

— Ba eu din cu totul alt motiv.

În momentul acesta de pe coridor se auzi un zgomot de paşi. Steopka întoarse capul şi încremeni de mirare: în cameră intră un om înalt, voinic, cu tîmplele cărunte, îmbrăcat cu un halat, în loc de uniforma bine cunoscută.

— Steopka, să trăieşti! Nu te-aşteptai să mă întîlneşti aici? Se întîmplă, se întîmplă! Ai avut prilejul să faci cunoştinţă şi cu fratele meu.

— Tovarăşe maior! strigă bucuros Steopka. Aveam grozav de mare nevoie de dumneavoastră! Mă pregăteam să vă telefonez.

— Telefonează-mi. Te ascult.

— Păi... — mormăi băiatul, uitîndu-se cu coada ochiului la mecanic.

— Nu-i nimic, poţi să vorbeşti în faţa lui.

— Am găsit o semnalizatoare!

Steopka povesti iute toate peripeţiile prin care trecuse în noaptea aceea de groază. Descrise şi înfăţişarea semnalizatoarei.

— Şi unde este acum?

— Au dus-o la spitalul Erisman.

— Şi dacă ai vedea-o, ai recunoaşte-o?

— Am să-mi dau silinţa.

— De ce nu mi-ai spus mai înainte, Stepan? se amestecă în discuţie mecanicul.

— Dumneata doar ai salvat-o, Nikolai Vasilievici.

— Nu, zău?! Uite, n-am ştiut!... Hai să mergem să te speli, Stepan Grigorievici — zise mecanicul, bătîndu-l prietenos pe umăr pe băiat. Păcat că nu vrei să te faci marinar! Aş fi scos din tine un marinar de mîna întîi.

După ce se spălă, Steopka fu dus în sufragerie şi salută cuviincios femeile. Îi era tare foame, dar se sfia. Într-o casă străină, printre oameni vîrstnici, băiatul se simţea stingherit. De emoţie vărsă ceaiul fierbinte pe faţa de masă, scăpă pe jos un sandviş şi era gata-gata să plîngă de ciudă, dar văzînd că nimeni nu-i bagă de seamă stîngăcia, în scurt timp se simţi

în largul său şi începu să înfulece tot ce-i punea în farfurie, grijulie, pe nesimţite, bătrînica — mama lui Nikolai Vasilievici şi a maiorului.

* * *

— În sala de aşteptare a spitalului Erisman, Steopka stătu îndelungă vreme în aşteptarea maiorului, care plecase să afle în ce salon fuseseră internaţi cei aduşi în ajun de pe Ghesle-rovski şi să obţină permisiunea să-i viziteze pe cei bolnavi. Se întoarse, însoţit de un bărbat îmbrăcat într-un halat alb. Steopka şi maiorul fuseseră siliţi să se îmbrace şi ei în halate albe.

Legîndu-şi şiretul de la mînecă, maiorul îl chemă deoparte pe băiat — în dreptul ferestrei — şi îi explică, cu glas stins, ceea ce avea de făcut.

— Ascultă ! O să trecem pe lîngă toate paturile şi să te uiţi cu mare luare aminte. Cum îi recunoaşte-o, te opreşti lîngă patul ei şi te apleci, ca şi cînd ţi s-ar fi dezlegat şiretul de la pantofi. Ai înţeles ?

— Da.

Îmbrăcat în halat alb închis pînă la gît, maiorul semăna a profesor. Lui Steopka halatul îi era prea mare ; i se împle-ticeau picioarele în poalele lungi şi călca într-una peste ele.

De îndată ce intrară în salon, băiatul o şi zări pe semnalizatoare. Nici nu-şi închipuise că avea s-o recunoască atît de repede. Şedea în pat, lîngă o femeie trupeşă, a cărei faţă era toată legată cu un bandaj. Hainele de spital o schimbaseră mult, însă în momentul cînd ajunse în dreptul patului ei, Steopka îşi cumpăni în sine încă o dată bănuielile şi ajungînd la o convingere sigură, se aplecă să-şi lege şiretul de la pantofi.

Maiorul şi bărbatul care-l însoţea îşi continuară drumul şi în momentul cînd Steopka îi ajunse din urmă, discutau cu sora de serviciu. În cîteva clipe aflaseră numele, pronumele şi adresa semnalizatoarei.

Ieşind în stradă, maiorul îşi luă rămas bun de la băiat.

— Acum du-te acasă. Prietenii tăi s-or fi deşălat de cînd te tot caută, iar maică-ta o fi umblînd de colo pînă colo fără astîmpăr. Deseară vă chem la telefon.

— Astăzi mă duc iarăşi să fac de gardă! se înflăcără Steopka.

— Foarte bine. Ne mai aşteaptă o luptă grea şi îndelungată. Ce-am făcut pînă acum n-a fost decît începutul!

Păşind pe bulevardul larg, în mijlocul unui şuvoi de oameni, Steopka privea, cu o înfăţişare semeaţă, în dreapta şi în stînga, gîndindu-se la ultimele vorbe ale maiorului: „Ne mai aşteaptă o luptă grea şi îndelungată!"

Îşi simţea sufletul împăcat şi era bine dispus. Îşi găsise un loc în această luptă şi dorinţa lui de a părea om în toată firea i se îndeplinise. Nu fiindcă fuma, dîndu-şi ifose şi fiindcă se îneca dînd fumul pe nas; nici fiindcă înjura ca un papagal; ci fiindcă, asemenea unui om copt la minte, ajuta la înfăptuirea năzuinţelor obşteşti, a cauzei comune, era luat în seamă: ceilalţi aveau nevoie de el şi-l stimau.

Toate se brodiseră de minune. Se ducea acum să-i dea de ştire lui Mişka despre admirabila sa cunoştinţă făcută de curînd, de care avea poate să depindă soarta viitoare a prietenului său. Pe drum se gîndea la viitorul său şi la al tovarăşilor săi.

Credea în victorie, ştia că nu va zăbovi mult şi va veni; ştia că viaţa va reîncepe aşa cum a fost înainte de război, ba va fi chiar mai prosperă, mai interesantă.

„Şi ce-ar fi dacă m-aş face şi eu marinar?" îşi zise în sine, Steopka, absorbit de acest gînd.

PARTEA A DOUA

ÎNCLEȘTAREA

I. O DESCOPERIRE CIUDATĂ

Tramvaiul trecuse de pod şi vatmanul tocmai frîna în staţie. În liniştea care se făcuse, pasagerii auziră de departe o bubuitură de tun; urmară un şuierat şi apoi o explozie puternică. A doua bubuitură... A treia... Nişte fete tinere care călătoreau în vagonul de tramvai schimbară priviri între ele, iar o femeie în vîrstă îşi încovoie spinarea cu o mişcare înceată şi-şi acoperi faţa cu mîinile.

— Katia, pune mîinile la ochi, că de se sparge undeva, pe aproape, vreun geam, cioburile îţi prăpădesc ochii — îi zise femeia fiicei sale care şedea în faţa ei.

De undeva, din preajma staţiei de tramvai, difuzorul de pe stradă transmitea un cîntec. După cea de a treia explozie, se înecă, şi în locul vocii de soprană de adineauri răsună un glas de bărbat:

— Atenţie! Atenţie! Vorbeşte Comandamentul Apărării antiaeriene-locale. Raionul se află sub bombardament de artilerie. Să înceteze imediat circulaţia pe străzi! Populaţia să intre în adăposturi!

Încă un obuz căzu undeva, pe aproape. Tramvaiul, cuprins parcă de spaimă, se smuci din loc şi o luă cu toată viteza înainte.

— Vai, fetelor, mi-a aterizat o schijă în buzunar! glumi Katia.

Ana Vasilievna aruncă o privire aspră fetei.

— Katia, cu moartea nu-i de glumit! zise ea şi îşi acoperi iar faţa cu mîinile.

Tramvaiul merse fără să oprească pînă în strada Pesocinaia. Aici era într-alt raion; raionul transmitea muzică în continuare. Zgomotul exploziilor se auzea înăbuşit şi peste

puțin nu se mai auzi de loc. Ca să dea răspuns atacului de artilerie alte tunuri prinseră glas.

— Sînt de-a' noastre ?

— De-a' noastre. Au reperat, se vede, locul de unde se trage.

Ana Vasilievna se îndreptă din șale și privi pe fereastră. Cît de zgomotos și ce plin de lume era bulevardul ăsta înainte de război ! Și acum... Trei pasageri se suiră pe îndelete în vagon. Pe trotuar trecea cîte un pieton singuratic. După iarna cumplită din anul 1941-42, după ce-și îngropase pe cei morți de foame, după ce-și trimisese femeile cu copii, bătrînii și invalizii, pe „Pămîntul cel Mare", Leningradul devenise pustiu, dar mai organizat: orașul se pregătea de încleștarea hotărîtoare.

Ana Vasilievna pornise cu brigada ei spre marginea orașului, pentru ca să facă rost de ceva lemne de foc, desfăcînd o casă de bîrne. La capătul liniei toată lumea coborî luînd-o pe drumul care ducea spre golf. În întîmpinarea lor ieșeau din cînd în cînd camioane încărcate cu bagaje sau cu scînduri și bîrne. Pe scîndurile căptușite cu tapete de toate culorile ședeau femei mînjite de var.

Grupuri de oameni cu tîrnăcoape, cu ferăstraie și topoare ieșeau în întîmpinarea acestor mașini.

Începuse cel de-al doilea an al blocadei și Leningradul își făcea provizii de combustibil.

La o cotitură a drumului Ana Vasilievna deslușì niște sunete de pian. Cineva cîntă fără măiestrie, în tempo grăbit, „Cijik", apoi își trecu degetul peste toate clapele, de la nota cea mai gravă pînă la cea mai înaltă. După cîteva clipe, „muzicantul" își trecu din nou degetele pe clape, de data asta însă în sens invers.

Ieșind de după colțul străzii, Ana Vasilievna zări la cîțiva pași de drum o pianină, scoasă dintr-o casă dărîmată. O mare parte dintre trecători nu putea să-și stăpînească dorința de a se abate din drum și din mers ca să-și plimbe degetele pe clapele acestui pian.

Multe case din partea locului fuseseră dărîmate. Lucrurile rămase fără stăpîn se depozitau în bună rînduială, lîngă drum. Cîte și de toate se aflau acolo. Cărți, oale, încălțăminte uzată, căldări, fotografii, călimări, sticle, primusuri, lămpi, tablouri etc.

La capătul străzii administratorul bunurilor ieşi înaintea brigăzii. După ce verificase ordinul scris, indică o casă înaltă cu mezanin.

— Aceasta-i casa. Voi, fetelor, să nu rupeţi tabla de pe acoperiş. Tabla este nouă, o să mai aveţi nevoie de ea.

— N-avem ce face cu tabla, că doar n-o s-o luăm cu noi. Şi acolo, cine locuieşte? întrebă Ana Vasilievna.

— În casă nu stă nimeni. Iar cît priveşte despre cioveile şi lucrişoarele gospodăriei, scoateţi-le cît mai cu rînduială şi aşezaţi-le cît mai aproape de drum. Să fie mai uşor de încărcat. Toate trebuie păstrate — îşi continuă administratorul instrucţiunile. Îşi scoase din cap şapca, se scărpină după ureche şi adăugă cu amărăciune: Peste puţină vreme, toate căsuţele au să mi le ia, voi rămîne numai cu sobele... Şi cu titlul: administrator al bunurilor!

Brigada se îndreptă spre casă. Soarele se ridicase de trei suliţi pe cer. La sosirea camionului trebuia să aibă lemnele gata pregătite, şi deocamdată nu făcuse încă nimic. Înconjură casa. Amîndouă uşile erau bătute-n scînduri aşezate cruciş. În timp ce alte două fete se luptau cu uşa din faţă, Katia se apropie de intrarea de din dos, urcă treptele, trase de scîndură din răsputeri. Scîndura părea la prima vedere bătută în cuie, dar se desprinse cu atîta uşurinţă, încît fata căzu de pe trepte.

În casă dădură peste tot felul de mobile de bună calitate: o masă, un scrin, un bufet, scaune de stejar de culoare închisă, un pat nichelat; pe pereţi atîrnau nişte gravuri.

Katia, deschizînd dulapul, zări o manta bărbătească. Într-unul din buzunare găsi un act de identitate, o agendă şi o fiolă cu nişte cristale transparente. Fata înmînă mamei sale cele descoperite.

— E tînăr de tot — făcu ea examinînd fotografia de pe actul de identitate. O fi murit, pesemne.

— Sînt de bună seamă nişte acte. Trebuie să le dăm administratorului.

Ana Vasilievna răsfoi agenda sperînd să găsească ceva însemnări; agenda însă era nouă-nouţă, avea toate paginile curate. O aruncă pe pervazul ferestrei; actul de identitate îl băgă în buzunar, iar fiola o puse la loc în buzunarul mantalei.

Munca era în toi. Lucrurile se scoteau din casă cu rînduială şi se aşezau pe marginea drumului, cum ceruse administratorul. Într-un ceas treaba fu terminată şi fetele se urcară pe acoperiş.

Ana Vasilievna străbătu din nou odăile pustii, pentru ca să controleze dacă nu cumva rămăsese acolo vreun obiect de valoare. Trecînd prin dreptul ferestrei, îşi opri din întîmplare ochii pe agenda lăsată acolo şi, spre marea ei mirare, observă că pe paginile deschise apăruseră nişte litere. Erau abia conturate şi anevoie se puteau citi.

— Katia! strigă ea. Vino încoace!

După ce fata intră în cameră, Ana Vasilievna îi arătă agenda.

— Era scris ceva aici?

— Nu. Agenda e nouă.

— Ia uită-te...

Fata examină îndelung pagina pe care apăruseră literele misterioase. Deodată o bănuială îi trecu prin minte.

— Agenda a stat aici, pe pervaz?

— Da.

— Se vede c-au apărut la lumina soarelui.

— Cum să apară la lumina soarelui? întrebă mamă-sa.

— Au fost scrise cu nişte cerneluri speciale şi apar numai la lumina soarelui. Cum apar şi imaginile pe hîrtia fotografică. Ia să ieşim în stradă...

Ieşiră din casă îndreptîndu-se înspre locul unde erau rînduite lucrurile, la marginea drumului. Aici, Katia netezi pagina, îndoi agenda ca să nu se închidă şi o aşeză pe o masă, în bătaia razelor soarelui.

— S-o laşi aşa. Să vedem ce o să se întîmple.

Cea mai grea muncă a fost la scosul tablei de pe acoperiş. Încolo, toate au mers mai uşor. Fetele se înflăcărară, aruncau scîndurile una după alta jos, însoţindu-le pe fiecare cu strigăte hazlii.

Către ceasurile cinci, cînd sosi camionul, o jumătate din casă era desfăcută.

Ana Vasilievna se obosise tare şi se hotărî să se odihnească în răstimpul cît brigada va încărca maşina. Apropiindu-se de lucrurile scoase din casă, îşi aduse aminte de agendă. Masa pe care se afla agenda intrase acum în umbră, însă literele

apucaseră să apară; căpătaseră contururi mai precise, mai negre şi Ana Vasilievna reuşi să citească la sfîrşit cuvîntul „amoniac", iar mai sus, cifrele: „3×18". Ce însemnau aceste cifre şi ce legătură avea cu ele amoniacul, femeia nu înţelese, desigur, dar tare se mai nelinişti! Vîrî agenda în buzunarul în care se afla şi actul de identitate găsit, apoi o chemă pe fiică-sa.

— Katia, unde e tubuşorul acela pe care l-am găsit în manta?

— A rămas tot acolo.

— Adu-l încoace. Şi nu spune la nimeni nimic despre descoperirea noastră.

— Şi unde e agenda?

— Ai să te uiţi prin ea acasă.

Katia aduse fiola şi o întinse mamei sale.

Camionul încărcat plecă ducînd cu el şi jumătate din brigadă. Ceilalţi o luară pe jos, spre staţia de tramvai. În tot cursul drumului, Ana Vasilievna medită asupra descoperirii ciudate pe care o făcuse. Poate că n-o fi la mijloc nimic primejdios; în timp de pace, n-ar fi dat nici o atenţie lucrurilor găsite, acum însă, era foarte tulburată.

2. PE VAS

Orice mişcare în port atrăgea din partea nemţilor atacuri înverşunate de artilerie. Obuze de toate calibrele zburau pe deasupra golfului, explodau pe mal şi în apă. Tot ce putuse să ia foc arsese de mult, restul fusese distrus, dar cu toate acestea nemţii vedeau că în port mişcarea nu încetase.

Pe puntea unui vas de salvare şi contraincendiar, doi oameni stăteau cinchiţi: un bătrîn, mecanicul de pe vas, şi un băiat desfăceau o pompă stricată de-o schijă de obuz. Strîngînd pompa între genunchi, băiatul se străduia s-o ţină într-una în aceeaşi poziţie, în timp ce bătrînul deşuruba o piuliţă.

— Ei, iar s-a rupt sacul şi a început să curgă... — bombăni bătrînul. Şi ţie nu ţi-e frică, mă băieţaş?

Băiatul se uită la mecanic şi-i zise zîmbind:

— Crezi că trag numai în port? La noi, în Petrogradskaia Storona se întîmplă ceva şi mai şi decît aici — zise el.

În sfîrşit, piuliţa fusese deşurubată şi clapa scoasă. Nikolai Vasilievici se urcă pe punte cu un sac în care zăngăneau nişte piese de fier.

— Aţi desfăcut-o? Aşa! Tovarăşe Zamiatin, piesele stricate le iau cu mine. Aici nu se poate face acum nimic. Şi tu, tovarăşe Zamiatin, şterge deocamdată bine maşina şi unge-o. Ai obosit, Mişa?

— Nu, mă simt bine.

— Să plecăm acasă.

Se apropiară de bordul vasului şi coborîră pe micul vas-remorcher care staţiona alături.

Nikolai Vasilievici intră în cabină, Mişa se instală la pupa. Peste cîteva minute răsună semnalul, apa începu să clocotească şi remorcherul porni.

* * *

În centrul oraşului, între podurile Liteinîi şi Kirov, de-a lungul cheiului staţiona un mare vas comercial. De mai bine de un an stătea aşa, lipit de zidul de granit al cheiului, nemişcat; nu se putea observa pe-acolo nici un semn de viaţă. De pe punte nu se auzeau strigătele căpitanului, troliurile nu scîrţîiau şi numai după fumul care ieşea arareori din coş puteai bănui că vasul respira, că viaţa pe bord nu se stinsese cu totul.

Sarcina de căpitan pe acest vas o îndeplinea mecanicul-şef, Nikolai Vasilievici. Echipajul era format din cinci oameni: trei mecanici, un matroz, care făcea şi pe bucătarul şi Mişa Alekseev, cel mai mic în grad de pe vas.

După ce trecu pe sub podul Kirov, remorcherul o coti. Mişa privea în jur, mîndru de vasul lor uriaş şi frumos.

În vremuri de grea cumpănă, în prima iarnă de blocadă, Nikolai Vasilievici fusese reazemul şi ocrotitorul cel mai grijuliu al acestui băiat isteţ şi curajos, îngrijindu-se de soarta lui cu dragă inimă. Mişa preţuia interesul pe care i-l purta acest om instruit şi-şi dădea multă silinţă la învăţătură, sub îndrumarea lui.

Acum se întorceau dintr-o misiune în care fuseseră trimiși chiar de dimineață, îndată după ce vasul de salvare fusese avariat de un obuz. Avaria se dovedise a fi fost serioasă — inamicul nimerise compartimentul mașinilor. Își pierduseră toată ziua lucrînd la ele, dar nu reușiseră să le repare pe loc cu mijloacele proprii. Unele piese din cele stricate trebuiau reparate la un atelier, sau chiar trimise la o uzină.

— Ei, acum te-o fi ajuns oboseala, mai odihnește-te — zise Nikolai Vasilievici îndată ce remorcherul acostă la chei. Piesele le duc eu la atelier.

— Și mîine mergem să le montăm ? întrebă Mișa.

— Mîine nu le isprăvim. Peste două zile. E mult tare de lucrat la ele !

Mecanicul coborî, iar băiatul rămase sus. Se ferea să se arate obosit.

— Hei, amirale ! Ai văzut barca de la babord ? strigă mecanicul Sîsoiev care era de cart.

Mișa întoarse capul, își strînse buzele a dispreț și nu răspunse nimic. Presimțea că Sîsoiev voia să intre în vorbă cu dînsul și se silea, în toate chipurile, să se ia cu binișorul pe lîngă dînsul, spre a statornici din nou legăturile prietenești, pe care Sîsoiev le stricase prin nesocotința lui.

Sîsoiev, un marinar hazliu, care auzise, văzuse și pățise multe în viață, avea obiceiul să glumească cu oamenii simpli ori de cîte ori găsea prilejul. Lipsit de experiență cum era, Mișa o pățise cu el, lăsîndu-se păcălit într-un mod prostesc de tot.

Odată, la puțină vreme după venirea băiatului pe vas, Sîsoiev aduse un baros și-i zise ritos viitorului mecanic :

— Ascultă, măi marinelule, îți ies afară babalele și tu nici nu vezi. Ia ăsta și adîncește-le puțin.

Mișa, luînd în mînă barosul, rămase uluit și arunca priviri de jur împrejur.

— Ce te răsucești în toate părțile ? Nu știi ce-s alea babale ? Și mai zici că ești marinar ! Eu încă de pe cînd eram în față învățasem pe de rost toate denumirile marinărești. Uite, vezi cum le-a scos afară ? Spunînd acestea, Sîsoiev arătă spre niște stîlpi scunzi de fontă de care se prindeau capetele parîmelor.

Într-adevăr, ele se înălțau puțin deasupra punții. Fără să bănuiască că Sîsoiev își bătea joc de de el, Mișa se apucă să

izbească cu barosul din răsputeri, cu toată sîrguința, în capul unui stîlp.

Zgomotul loviturilor răsuna în toate ungherele vasului. Cuprinși de neliniște, marinarii își lăsaseră lucrul și urcaseră pe punte. Văzînd cum Mișa izbea îndîrjit cu barosul, izbucniră cu toții în hohote de rîs.

Întîmplarea aceasta nu ajunsese la urechile lui Nikolai Vasilievici și de aceea băiatul îl iertase atunci pe Sîsoiev. Cea de a doua glumă făcută de acesta stricase pe îndelungă vreme relațiile dintre ei...

Începuse a umbla vorba cam de mult printre oamenii echipajului că vasul urma să fie mutat într-alt loc. Nemții țineau mai ales podurile, dar obuzele care cădeau în drum puteau să nimerească și în vas. Folosindu-se de aceste zvonuri, Sîsoiev făcu din nou o glumă cu Mișa.

— La noapte o luăm în sus pe Neva și ancorăm în altă parte — zise el musului [1]. Mecanicul-șef ți-a ordonat să ascuți ancora. Ia un ferăstrău și ascute-o. Ai înțeles ? Ia pila cea mare.

Mișa îl respecta într-atît pe Nikolai Vasilievici încît se repezi numaidecît să-i îndeplinească dispoziția.

Ancora uriașă de fontă se lăsa greu meșterită. Mișa nu vedea că la spatele lui mecanicii priveau din toate ușile rîzînd pe înfundate. Tocmai în acest timp mecanicul-șef se întoarse pe vas și, urcîndu-se pe punte, îl găsi pe Mișa ostenind conștiincios să răzuiască ghearele uriașe ale ancorei.

— Ce faci tu aici, Mișa ? îl întrebă el uimit.

Băiatul își șterse sudoarea de pe frunte și-i răspunse zîmbind :

— Ascut ancora, Nikolai Vasilievici, după cum mi-ați poruncit.

— Ancora nu se poate ascuți, Mișa. Cine și-a bătut astfel joc de tine ?

Mecanicul-șef întoarse capul și zărindu-l pe Sîsoiev, clătină din cap :

— Nu-i serios ceea ce faci, Sîsoiev.

Băiatul i-ar fi iertat lui Sîsoiev chiar și o glumă mai grosolană, dacă n-ar fi apărut caraghios în ochii șefului său, și Sîsoiev își dădu seama că Mișa se simțise jignit de-a binelea.

[1] Mus — elev marinar. (n.r.)

Nefiind om rău, ba chiar blajin din fire, se străduia acum în toate felurile să-şi ispăşească vina. Barca de la babord o prinsese el pe Neva şi se pregătea să i-o dea în dar lui Mişa.

— Amirale! N-ai auzit ce ţi-am spus? stărui el şi neprimind nici un răspuns, continuă: Parcă ai fi o domnişoară de pension, mi te-ai bosumflat. Dacă pleci în cursă pe mare, ai s-o păţeşti. Marea nu poate suferi supărăcioşii.

— Nu m-am supărat. Numai că nu vreau să mai stau de vorbă cu tine, şi gata!

— Ce-i asta: „Nu vreau să mai stau de vorbă"? Sînt doar şeful tău şi trebuie să-mi dai ascultare.

— Dacă ai vorbi serios, aş înţelege, da' tu vorbeşti de... barcă.

— Şi asta nu-i serios? O să mergem cu ea la pescuit. Iar cînd îi vrea să te plimbi cu prietenii, îţi stă la îndemînă.

— Şi vîslele unde-s? întrebă Mişa.

— După coş.

Băiatul văzuse barca încă de dimineaţă, înainte de-a pleca spre port şi ştia că o prinsese Sîsoiev, dar nu i-ar fi cerut-o lui pentru nimic în lume, oricît ar fi dorit să se plimbe cu ea.

Sîsoiev se aşeză pe aproape, pe un colac de frînghii şi începu să-şi răsucească o ţigară.

— Eh, tutun din salteaua bunică-mi! Astfel ocărau ei acel soi de mahorcă, amestecată cu frunză de stejar, pe care îl scotea, în timpul blocadei, o fabrică de tutun.

Un timp oarecare rămaseră tăcuţi, privind fiecare în direcţii diferite: Sîsoiev spre chei, iar Mişa spre malul dimpotrivă, unde staţionau submarine şi vase a căror construcţie era pe terminate.

Unul din aceste vase uriaşe ascundea clădirea joasă a Academiei de Medicină, deasupra căreia se înălţa, tocmai la mijloc, vîrful unui coş de uzină fumegînd. Lui Mişa i se părea că uzina se ascunsese în scheletul de oţel al vasului şi că n-o va atinge nici un obuz. Îşi aruncă privirea dincolo de pod şi zări iar coşurile fumegînde ale uzinelor. În cartierul Vîborgskaia Storona se lucra de zor şi cu încordare, cu toate atacurile artileriei şi cu toate bombardamentele din avioane.

— Vine fratele mecanicului-şef — zise Sîsoiev.

— Unde-l vezi?

— Uite-l colo... uită-te, trece pe podul cel mic de lîngă Grădina de Vară.

Mișa, recunoscînd îndată silueta maiorului, își îndreptă grăbit centura, își potrivi bluza. Nu-l mai văzuse pe maior de astă-primăvară, de cînd intrase pe vas și se bucură mult zărindu-și vechea cunoștință. Și ce fericit fu Mișa cînd maiorul se apropie de vas, îl recunoscu și-i zîmbi prietenos, ca apoi, urcîndu-se sus, să-i strîngă mîna din toată inima.

— Mișa, bine te-am găsit. Cum îți merge ?

— Îmi merge bine, tovarășe maior.

— Da' unde te-ai mînjit în halul ăsta ?

— M-am întors chiar acum de la lucru. Am fost în port cu Nikolai Vasilievici.

— E aici ?

— E aici. Tovarășul mecanic-șef lucrează ceva în cabină.

— Hai cu mine, condu-mă pînă la el.

Amîndoi se îndreptară spre cabina mecanicului-șef.

— Ai mult de lucru aici ?

— Destul de mult...

— S-ar putea să am nevoie de tine. Vrei să vii la mine ?

— Sînt gata oricînd. Să prind iar semnalizatori ?

— Nu. Ceva mai rău. Să nu pleci ; stai puțin pe aici, pe aproape.

După ce Ivan Vasilievici intră în cabina fratelui său, Mișa se așeză pe trepte în capătul coridorului. Inima prinsese a-i bate de părea că o să-i spargă pieptul.

Mecanicul-șef se spăla.

— Stai jos, Vanea. Acuși sînt gata — zise el.

Maiorul se așeză pe pat, iar Nikolai Vasilievici, după ce se ștersese pe mîini cu un prosop plușat, se așeză în fața maiorului și-l lovi ușor peste genunchi :

— Ei, și acum să-mi trăiești ! De mult nu te-am mai văzut ! Cum de te-ai hotărît să treci pe la mine ?

— Am avut drum pe aici.

— Ai avut drum pe aici ? S-o spui altuia, nu mie, că te cunosc prea bine. Pun capul că ai venit cu un scop anumit.

— Poate că și cu un scop.

— Dă-i drumul !

— Nu te grăbi. Pe acasă te duci des ?

— Mă duc. N-ar strica să te duci și tu pe acolo, Vanea. Mama are mare grijă de tine și nepoata întreabă de fiecare dată cum îți mai merge.

— Sînt din cale-afară de ocupat, Kolea. Pe front e o atmosferă tare încordată. Nemții trag încoace toate forțele, au de gînd să ia cu asalt Leningradul.

— Mda... se simte. Și la Stalingrad ce mai e ? Tu trebuie să știi mai bine.

— La Stalingrad e luptă grea. Da' totuși... neamțul și-a găsit nașul.

— Nu-l cedăm ?

— Nu.

— Crezi ?

— Sînt convins.

Cîteva clipe, frații tăcură.

— Ești mulțumit de Alekseev ? întrebă deodată maiorul.

— De care Alekseev ?... Ah, da, de Mișa vrei să spui ? Da, e băiat bun.

— E tare ocupat ?

— Ce să-ți spun... avem, desigur, mult de lucru. Trebuie să taie lemne, să facă rînduială la mașini, să stea de cart. Apoi de cîte ori mă cheamă la avarii, îl iau cu mine... Și pe mine mă sîcîie cam des.

— În ăst-timp ai putut să-l studiezi bine. N-ai observat nimic ?

— Ce anume ? se neliniști mecanicul-șef. Știi ceva ?

— Nu, vezi bine, de asta te-ntreb pe tine.

— E un băiat căruia îi place să învețe, o fire voluntară, dîrză.

— Vreau să-i dau pe mînă o treabă. Tu ce crezi, face să-ncerc ?

— Eu n-aș sta la îndoială. E băiat serios, de nădejde.

— Ei, ăsta a fost scopul pentru care am venit — zise maiorul satisfăcut, ridicîndu-se de pe pat.

— Vrei poate să bei un ceai cu mine ? propuse Nikolai Vasilievici.

— Beau — se învoi maiorul, așezîndu-se la o măsuță.

Nikolai Vasilievici scoase dintr-un dulăpior un pahar, turnă dintr-un ceainic un ceai tare și așeză paharul în fața fratelui său.

— Povestește-mi ceva interesant. Ți-s pline toate buzunarele de povești interesante.

Ivan Vasilievici se uită la frate-său cu luare-aminte, ca şi cînd ar fi căutat să înţeleagă gluma pe care o făcuse acesta; scoase pe îndelete din buzunar o agendă şi o aşeză pe masă.

— Hai să-ţi povestesc, dar să rămînă între noi — îi dădu de grijă, cu jumătate de glas. Aici nu m-aude nimeni?

— Nimeni — îl asigură mecanicul, închizînd bine uşa.

— După cîte mi-aduc aminte, într-o vreme te interesai cu pasiune de chimie.

— Am avut şi meteahna asta.

— Poate că ne va fi de folos acum.

— Dar ce-are face scripca cu iepurele?

— Are. Ascultă şi ai să înţelegi. Într-o casă destinată dărîmării pentru lemne de foc, într-o casă în care nu stătea nimeni, s-a găsit o agendă, un act de identitate şi o fiolă cu nişte cerneală simpatică, în cristale. S-a găsit cu totul întîmplător, tocmai cînd se scotea mobila din casă. În dulap atîrna o manta fără stăpîn, în buzunarul căreia zăcea agenda aceasta. Citeşte. Acest scris cu o cerneală incoloră a apărut pe faţa hîrtiei după ce, din întîmplare, foaia din agendă a stat expusă la soare.

Mecanicul-şef luă în mînă agenda şi fără prea multă greutate descifră: „În prima oră a asaltului se va paraliza raionul aflat pe hartă la 3×18. Se va dezlănţui o panică generală cu ajutorul unor semnale. Problema o va rezolva amoniacul." După ce citi cele scrise în agendă, Nikolai Vasilievici privi nedumerit la frate-su.

— Şi altceva?

— Altceva, nimic. Asta e toată povestea. Restul, trebuie să citim printre rînduri.

— Şi ce raion e pe hartă la 3×18?

— Sînt mai multe hărţi. Pe una din ele în acest pătrat se află raionul Moskovski.

— Şi tu ce crezi?

— Eu cred că-i vorba tocmai de raionul Moskovski. E pe linia frontului; pe acolo trec două şosele. Tu însă n-ai început de la capătul de unde trebuia să începi. Ia mai încearcă să descifrezi cele scrise, că-ţi place doar să dezlegi tot felul de rebusuri. Nemţii au născocit o drăcovenie de toată viclenia.

— Stai, Ivan — îl întrerupse mecanicul. Te cunosc doar bine: ai descurcat pînă acum multe drăcii de astea, de povestit însă, le povesteai întotdeauna mai tîrziu. Astăzi lucrezi

în mod cu totul neobișnuit. Ia spune-mi drept, cu ce îți pot fi de folos?

— Cu ce? îl întrebă la rîndul său maiorul și, făcîndu-și ochii mici, se uită din nou la frate-su cu luare-aminte. Ești un tehnician, cunoști chimia. E o chestiune foarte urgentă și am toată încrederea în tine.

— Așa spune, dragă! Ai nevoie de un consultant, de un expert tehnic. Bine, sînt de acord. Vorbește!

— Dacă vrei să-ți zic expert... Așadar, e vorba de o casă din Staraia Derevnia. În casa aceasta a locuit mai înainte contabilul unei uzine din cartierul Vîborgskaia Storona. La sfîrșitul lunii martie, cînd s-a evacuat în Ural uzina la care lucrează, a plecat și el acolo împreună cu toată familia. Casa a stat tot timpul bătută în scînduri. N-a locuit nimeni acolo.

— Și cum de-a ajuns acolo mantaua cu lucrurile acelea? Poate c-a locuit totuși cineva acolo?

— Poate. La intrarea de din dos era bătută numai de mîntuială o scîndură, care se scotea foarte ușor.

— E un amănunt de seamă. E sigur deci că „el" locuia sau se ascundea acolo. Intra noaptea, ca să nu-l vadă nimeni.

— Nu te pripi — zîmbi ironic maiorul. Să presupunem că „el" locuia acolo; de ce și-o fi lăsat atunci actul de identitate și această agendă în buzunarul mantalei? Buletinul este un act de care omul se poate să aibă nevoie în orice clipă, mai ales acum. E mai bine să-l ai la tine întotdeauna.

— Așa este — încuviință mecanicul.

— Ți-am spus totul în privința acestei agende.

Maiorul își aprinse o țigară și văzînd că această povestire îl interesa pe fratele său, se gîndi să afle și presupunerile lui.

— Este foarte posibil ca „el" să fi trecut prin casa asta și într-adins să-și fi lăsat mantaua în dulap — începu să-și dea cu părerea, fără a se pripi, mecanicul, avînd agenda în față. Pentru ce? Pentru ca pe urmă să treacă cineva pe acolo și să ia mantaua împreună cu actul și cu agenda. Nu-i așa? E una din posibilități. Dar n-ar fi fost oare mai simplu să fi dat aceste obiecte direct cui trebuia?

— Sînt de acord — clătină din cap maiorul.

— Deci, bănuiala că mantaua ar fi fost lăsată cu scopul de a fi transmisă altcuiva ar putea fi îndreptățită numai în cazul cînd acea persoană nu se afla în oraș și cei cu pricina

nu-şi puteau deci da o întîlnire. Se vede treaba că aşa şi era. Dacă citeşti atent însemnările... Nu ţi s-a părut oare că sînt scrise într-un ton poruncitor ? De parcă ar fi fost extrase dintr-un ordin ?

— Sînt de acord.

— Deci, prima persoană după ce-a lăsat, la locul stabilit, ordinul dat celei de a doua persoane, a plecat din partea locului. Aşa... dar ce rost să fi avut atunci buletinul ?

Maiorul asculta şi tăcea. Mecanicul continuă, adîncit în gînduri :

— Omul acesta avea nevoie de un buletin de Leningrad, emis de miliţia din Leningrad. Stai, c-am pornit-o prea repede ! Hai să o luăm cu socoteală. Vra să zică, în agendă se dă un ordin şi, bagă de seamă, e scris în limba rusă — continuă mecanicul apăsînd pe vorbele ultimei propoziţii ; e scris în limba rusă... Ordinul a fost dat deci unui trădător. Unde e buletinul ?

Maiorul scoase din buzunar buletinul cu pricina şi-l întinse fratelui său.

Acesta îl deschise, cu gestul omului care se zoreşte şi arătînd cu degetul fotografia, zise :

— Asta e fizionomia lui ?

— Da — încuviinţă maiorul. Uită-te bine şi ţine-o minte. Cine ştie, poate că-l voi întîlni din întîmplare : să ştii că e un duşman. Un buletin se poate să indice orice nume, însă fotografia trebuie să semene cu persoana respectivă.

În timp ce mecanicul cerceta cu de-amănuntul buletinul, maiorul deschise uşa şi aruncă o privire afară. La capătul coridorului, pe trepte, Mişa aştepta cu toată răbdarea.

— Tu eşti, Mişa ?

— Eu, tovarăşe maior.

— Bine. Mai aşteaptă. Peste puţin termin.

— Acum să încercăm să descifrăm biletul, sau, cu alte cuvinte, ordinul — urmă mecanicul. Prima frază : „În prima oră a asaltului se va paraliza raionul aflat pe hartă la 3×18." Clar. Trădătorul trebuie să paralizeze din interior raionul, să admitem, cum ai spus tu, că e vorba de raionul Moskovski. Cum să-l paralizeze ? Cea de a doua frază explică : „Să se dezlănţuie o panică generală prin semnalizare." Care va să zică, au de gînd să creeze panică. Da ! Panica e o nenorocire

grozavă, poate paraliza apărarea. Dar ca să stîrnească panică printre locuitorii Leningradului, trebuie ceva cu totul ieşit din comun. Bombardamentele aeriene, atacurile de artilerie, incendiile sînt lucruri cu care ne-am obişnuit cu toţii. Cea de-a treia propoziţie explică multe lucruri. „Problema o va rezolva amoniacul." Ce este amoniacul ? Un gaz. Înseamnă că e vorba de o alarmă stîrnită prin lansarea de gaze. Deci, pe o asemenea panică se bizuie dînşii. Vor sprijini acţiunea lor prin semnalizare. Ce fel de semnalizare ? Probabil cu ajutorul unor semnale de alarmă chimică. În ce mă priveşte, sînt de acord că în cazul unei alarme, prin lansare de gaze, se va produce oarecare zăpăceală... Cu alte cuvinte, nemţii au de gînd să arunce gaze ?

— Au de gînd să folosească gazele — îl îndreptă maiorul.

— Fie şi cum zici : să folosească gazele — repetă mecanicul. Pe altă cale ei nu vor putea stîrni în oraş panică, nici chiar cea mai mică zăpăceală, nici cea mai neînsemnată neorînduială. Nu eşti de aceeaşi părere cu mine ?

— Ce să zic, cred că nici Sherlock Holmes n-ar fi spus mai mult.

— Şi tu ? Pe mine mă interesează bănuielile tale.

Maiorul zîmbi.

— După o veche obişnuinţă a mea, am să le trec sub tăcere. Să vorbim mai bine despre ale tale. Ai reţinut ceea ce-i mai de seamă. De fapt, care să fie enigma ? Dacă vor să organizeze un atac cu gaze, ce amestec să aibă aici „amoniacul" ? Este un gaz foarte-foarte uşor şi inofensiv. Cu ajutorul obuzelor nu se poate crea o concentraţie mai mare. Baloanele ? Dar dacă duşmanii au de gînd să creeze cu ele panica şi să paralizeze un raion întreg, trebuie să aducă pînă aici un număr foarte mare. Iată care-i enigma.

— Mda... E chiar o enigmă.

— Şi poţi să mai înţelegi ceva din aceste însemnări ?

— Ce mai pot înţelege ?! zise mecanicul, începînd să examineze iar scrisul din agendă. E limpede de tot că un plan ca acesta nu poate fi adus la îndeplinire de un singur om. Cineva trebuie să execute semnalizarea. Asta-i una la mînă. Cel care deţine această însărcinare trebuie să fi fost pus la curent cu toate şi instruit din timp. Altfel, ar fi fost nevoit să-şi spargă capul cu aceste însemnări, ca mine acum. Asta-i

a doua la mînă. Trădătorul ține, pesemne, continuu legătura cu nemții, pentru că pe el trebuie să-l înștiințeze cînd anume, la ce oră, va începe asaltul. Poate că această legătură se face prin radio ? A treia la mînă. Ei, și mai este ceva ?... Cred că mi-ajunge.

— Tot ce-ai spus pînă acum poate că e interesant, dar nu mi-ai răspuns la întrebarea de căpetenie. Ce amestec poate avea aici amoniacul ?

Nikolai Vasilievici căzu pe gînduri și deodată se lovi cu palma peste frunte.

— Vanea ! Uite, pentru ce stăm noi și ne spargem capul cam de o oră ? Ordinul acesta nu va mai ajunge la destinație. Deci, nimeni nu-l va aduce la îndeplinire...

Maiorul zîmbi, apoi rosti grav :

— Ordinele de luptă sînt întotdeauna dublate pe mai multe căi... și el s-a și primit, Kolea... nu te bucura...

Maiorul se uită la ceasornic și adăugă :

— Trebuie să plec. Dă-i voie lui Alekseev să meargă cu mine ; îl iau pe cîteva zile.

— La ce-ți poate fi de folos ?

— Vreau să dau băieților o mică misiune și Alekseev e cel mai cu greutate, cuvîntul lui are mare trecere în rîndurile prietenilor săi.

— N-am ce face, ți-l dau, numai să nu-l zăpăcești cu poveștile tale. Pe băiat îl atrage marea. Are într-însul stofă de marinar. Nu ți-a povestit cum a ascuțit ancora ?

— Nu, nu mi-a spus nimic.

— Nici să nu-l întrebi. O să se simtă jignit în mîndria lui. Băieții de aici și-au bătut destul joc de dînsul.

— Ei, Kolea, dacă-ți mai vine vreo idee, cheamă-mă la telefon. Văd că ți-a absorbit toate gîndurile chestiunea asta. E ceva foarte urgent. Nemții se pregătesc de asalt.

— Da, m-ai pus în fața unei șarade ! Cu alte cuvinte, iar n-o să dorm la noapte. Totuși, n-ar strica să-i întrebi și pe chimiștii specialiști.

— I-am întrebat și am primit drept răspuns o întreagă disertație științifică în legătură cu amoniacul. Enigma însă tot enigmă a rămas. Amoniacul ăsta îmi mănîncă zilele — zise el, ridicîndu-se de pe pat. Uneori cît pe-aci să-mi vină-n gînd dezlegarea enigmei și, deodată, iar nu mai înțeleg nimic.

Povestea asta mă frămîntă parcă aș avea în față o criptogramă [1].

Ivan Vasilievici îi strînse lui frate-său mîna cu putere și ieși din cabină.

Mișa, care stătea în aceeași poziție pe trepte, văzîndu-l pe maior, se ridică și-l privi întrebător.

— Ei, Mișa, pregătește-te de plecare. Șeful tău ți-a dat voie să mergi cu mine pe țărm.

— Pe multă vreme ?

— Pînă ce-i termina treaba — zise mecanicul, ieșind din cabină în urma fratelui său. Anunță-l pe cel de cart, iar cît privește alimentele, vino să ți le iei. Dau îndată dispoziție.

— Ai palton ? întrebă maiorul pe Mișa.

— Am. Și ce să-mi mai iau ?

— Nimic altceva. Dă o fugă și ia-ți paltonul și ajunge-mă din urmă !

Mișa o zbughi spre încăperea echipajului.

3. IN CĂUTAREA URMELOR

În tot cursul iernii 1941—42, oamenii așteptară să vină primăvara și ea sosi. Încălzit de razele soarelui, pămîntul se trezi la viață nouă...

Abia ținîndu-se pe picioare din pricina scorbutului, locuitorii Lenigradului umblau prin grădini publice, culegînd ierburi comestibile. Clătinîndu-se de slăbiciune, ieșeau în afară de oraș căutînd verdețuri. După ce pămîntul se zbicise, toți puseră îndată mîna pe lopeți. În piețe, pe bulevarde, în grădini, în curți, peste tot se săpară straturi de legume.

Veni și vara și grădinile de zarzavat se-acoperiră de un belșug de tot felul le verdețuri.

Mișa Alekseev lucră și el două straturi pe Cîmpul lui Marte, semănîndu-le cu morcovi pentru surioara lui, care locuia într-un cămin de copii. De cînd trebuia să aibă grijă să-și ocrotească sora mai mică, Mișa își schimbase mult firea ;

[1] Text scris în caractere tainice. (n.t)

acum se deosebea de ceilalți adolescenți. Nu căuta să-i imite pe cei mari, își păstra felul său de-a fi, ba tocmai, ciudat lucru, din această pricină părea mai voluntar decît cei de vîrsta lui. Băieții, fără voia lor, se supuneau lui Mișa. Ei nu-și dădeau seama că în condițiile în care îl pusese viața, el începuse să gîndească și să acționeze ca un om în puterea vîrstei, de sine stătător.

Iată-l pe Mișa ducîndu-se la soră-sa cu o legătură de morcovi în mînă. Venea de la grădina lui de zarzavat. Străbătînd străzile, Mișa era atent la toate dar și adîncit în gînduri. Peste tot, pe lîngă case, în curți, în scuaruri, răsăriseră, ca la un semn dat, grădini de zarzavat. Se ridicaseră garduri de formă stranie, din paturi vechi, din plase de paturi legate între ele cu sîrmă.

„Cîte paturi! De unde or fi găsit atîtea? gîndea băiatul în sine. Acum un an pe aceste paturi dormeau oameni."

Își aduse aminte de mamă-sa, ucisă în clădirea uzinei, în cursul unui bombardament aerian. Acum nici de patul ei nu mai avea nimeni nevoie.

Acasă, Mișa se ducea rar și nu stătea multă vreme. Dacă nu ar fi trăit cu speranța că tatăl său s-ar putea întoarce de pe front într-una din zile, ar fi lăsat de mult această cameră și s-ar fi mutat pe vas. Liusia locuia destul de bine în căminul de copii, iar el, după ce se va sfîrși războiul, va pleca pe mare și nu va mai avea nevoie de nimic.

La căminul de copii Mișa era cunoscut de toți și îndată după venirea lui o chemară pe soră-sa. Băiatul auzi că educatoarea strigă:

— Liusia Alekseeva, a venit fratele să te vadă! Liusia, din grupa medie.

Puțin cîte puțin, fetița se înstrăinase de Mișa. Avea aici viața ei, preocupările, ocupațiile, prietenele ei. Uneori venea în fugă, agitată, cu ochii strălucitori, legănîndu-se, plină de nerăbdare, de pe un picior pe altul. Mișa își dădea seama că o întrerupsese de la o ocupație, sau de la un joc interesant și, în asemenea ocazii, nu-și prelungea vizita. Se uita cu luare-aminte la rochia ei, își trecea mîna prin părul ei tuns scurt, îi examina unghiile, și, negăsind de ce să se agațe, o lăsa pe fetiță să plece. Ar fi vrut, nu știa de ce, ca surioara lui să se poarte cu cozi lungi. I-ar fi cumpărat atunci o panglică

frumoasă și un piepteene, acolo însă fetele trebuiau să umble cu părul tuns scurt de tot.

Liusia era la vîrsta lipsită de griji cînd copiii nu prețuiesc decît mîngîierea și dragostea de mamă; pe Mișa îl chinuia cumplit singurătatea. Doar dragostea față de surioara lui cea mică îi încălzea sufletul.

— Liusenka! o alintă Mișa pe surioara lui care alergă îndată spre el, întinzîndu-i obrazul, după cum se obișnuise, ca s-o sărute. Ți-am adus mărcovi de pe stratul tău. Ține. Spală-i numai, auzi?

— Aud.

— Cum e masa la voi?

— Bună.

— Și la noi a început să fie destul de bună: uite cum m-am îndreptat eu.

— Și pe noi, ca să nu ne îmbolnăvim, ne înțeapă, iar pe urmă le dă cîte o bomboană celor care nu plîng. Eu n-am plîns niciodată! se lăudă Liusia.

— Bine-ai făcut! Plîng numai fetele proaste — zise băiatul, dar de îndată își corectă gafa: Numai fetele plîngărețe. Și tu ești o fată de ispravă.

— Sînt o fată de ispravă — repetă fata. Știi, ieri la Valia a venit și tatăl ei. Are un cîine, cu care m-am jucat, l-am mîngîiat.

— Vezi... să nu te muște.

— Nu-i mușcător.

— Cine știe dacă e „mușcător" sau nu... Liusia, știi, am o barcă. Te-aș plimba, da' cred că n-o să-ți dea drumul.

În momentul acesta prin coridor trecură fugind niște copii și Liusia se grăbi și ea. Mișa îi îndreptă puțin rochița, o mîngîie pe cap și-i spuse cu un glas de povățuitor:

— S-o asculți pe îngrijitoare. Respectă disciplina. Dacă ai nevoie de ceva, spune. Să speli mărcovii, așa cum te-am învățat.

O sărută pe obraz și ieși în stradă.

Se înserase. Era timpul să treacă la acțiune. În ajun, după ce primise instrucțiuni de la maior, Mișa fusese cu Burakov în Staraia Derevnia și se înțeleseseră asupra tuturor amănuntelor. Acum trebuia să se ducă să-și ia prietenii și spre seară să fie la fața locului.

Mișa se temea că nu-i va găsi acasă. Băieții lucrau într-o gospodărie auxiliară, undeva, în afară de oraș, la grădini de zarzavat și adeseori rămîneau peste noapte acolo.

Intrînd în curtea casei unde locuia, Mișa fluieră de trei ori. Drept răspuns, Steopa Panfilov scoase capul pe fereastra deschisă de la etajul al treilea.

— Vaska e acasă? strigă Mișa.

— Nu știu — răspunse Steopa și dispăru.

Mișa mai bagă o dată degetele în gură și fluieră strident. Vasea Cojuh nu răspunse și nici nu apăru.

— Cum îți merge? îl întrebă Steopa, coborînd în curte.

— Trăim și noi cum putem... ești tare ocupat?

— Cînd? Astăzi?

— Nu, în general... zilele acestea...

— Lucrăm la grădinile de zarzavat... Știi tu, Mișka, cît la sută scoatem noi...

— Lasă — îl opri Mișa. Avem o misiune.

— Ce misiune? îl întrebă Steopa și, neprimind răspuns, tăcu, știind că dacă mai întreabă o dată, Mișa îi va răspunde: „Ai să afli la momentul potrivit."

— Unde-i Vaska? întrebă Mișa.

— A plecat, pesemne, cu mamă-sa la grădina lui de zarzavat. Dînsa e astăzi liberă.

Tocmai în momentul acela intră în curte un cărucior încărcat cu legume, la care împingeau Vasea și mamă-sa. Dînd jos sacii și ștergîndu-și broboanele de sudoare de pe frunte, Vasea povesti revoltat prietenilor săi:

— Se fură, înțelegeți, se fură la grădina de zarzavat! Au tăiat vreo douăzeci de căpățîni de varză. Din cele mai frumoase!

Ridicînd sacii pe umeri, băieții urcară toate legumele, în două rînduri, pînă la etajul al patrulea, la locuința familiei Cojuh.

Peste un ceas, cei trei prieteni ședeau în camera lui Mișa, studiind cu luare-aminte fotografia bărbatului necunoscut, cu nasul drept și cu buze subțiri, strînse. Fotografia era mărită după o mică fotografie din actul de identitate găsit. Pe verso stătea scris: „Viktor Gheorghevici Gorski. 42 ani."

— Pe omul acesta — le explică Mișa — va trebui să-l pîndim, să-l aflăm numaidecît. E un contrarevoluționar primejdios, un spion trimis de nemți.

— Şi pe unde va trebui să-l pîndim ? întrebă Steopa.

— Ai răbdare ! Vă explic tot...

Mişa rămase cîteva clipe în tăcere. Tăceau şi prietenii săi, plini de răbdare.

— Şi dacă se va năpusti asupra noastră ? nu se mai putu stăpîni Vasea. Va fi avînd, desigur, pistoale şi bombe la el...

Ochii lui Steopa străluceau de neastîmpăr.

— Dacă ne aruncă pe toţi în aer, cine va mai raporta despre el lui Burakov ?

— Dar ce-i cu voi ? Aţi căpiat ? se repezi Mişa la prietenii săi. Sarcina noastră e simplă : să telefonăm doar atunci cînd va veni el să-şi ia lucrurile.

— Care lucruri ?

— Nu mă întrerupeţi, ascultaţi ce vă spun ! se supără Mişa. Vă povestesc totul în ordinea cuvenită. Mai întîi, uitaţi-vă bine la fotografie !...

— Sîntem curioşi să ştim ce culoare au ochii lui ? întrebă Vasea, examinînd fotografia.

— Naiba ştie ce culoare au ! Cînd l-om vedea, o să ne uităm. Iată care-i misiunea noastră, băieţi : contrarevoluţionarul trebuie să se ducă să-şi ia nişte lucruri dintr-o casă din cartierul Staraia Derevnia. Casa a fost dărîmată pentru lemne de foc. Se prea poate ca el să-şi caute şi să-şi ceară lucrurile ; tocmai atunci va trebui să apărem şi noi în faţa lui, să ieşim deodată, ca din pămînt. Tovarăşul maior mi-a explicat totul : lucrurile fiind predate administratorului, dacă individul va întreba de soarta lor, va trebui să-i arătăm unde stă administratorul, sau, şi mai bine, cineva dintre noi să-l conducă la administrator ; între timp ceilalţi vor fugi la telefon să intre în legătură cu maiorul. E limpede ? Noi o să fim pe acolo, ca paznici la grădina de zarzavat.

— Şi unde-o să fie administratorul ? întrebă Steopa.

— Stai, nu te grăbi... — zise Mişka înciudat. Mutra lui o ţineţi minte ?

— O ţinem.

Mişa puse fotografia într-un portvizit, pe care-l ascunse în buzunar.

— Acum, duceţi-vă acasă, luaţi-vă pîine, îmbrăcaţi-vă cît mai gros, căci o şi pornim. Unde vom ajunge, va trebui să rămînem şi peste noapte. E limpede ? Şi nu trăncăniţi ! îi

preveni el, pentru orice eventualitate, cu toate că avea încredere deplină în prietenii săi.

Peste cîteva clipe băieţii erau gata şi o luară spre staţia de tramvai.

Nu aşteptară mult timp tramvaiul şi iată-i îndreptîndu-se spre Staraia Derevnia.

Drumul fu lung. De cîteva ori porniră atacuri de artilerie şi vrînd-nevrînd, băieţii fură nevoiţi să coboare din tramvai, ca să se ascundă în adăposturi.

La locul de destinaţie ajunseră spre sfîrşitul zilei.

Băieţii găsiră casa despre care Burakov îi povestise lui Mişa, pe jumătate desfăcută, dădură tîrcoale în jurul ei, o examinară cu luare-aminte din toate părţile.

După aceea îl găsiră pe administrator, care le dădu permisiunea să ia în folosinţă provizorie cîteva scînduri.

Cei trei prieteni îşi construiră din ele un fel de bordei şi se aciuară într-însul, ciulind urechile la atacul de artilerie din depărtare. Peste capetele lor zburau vuind obuze care explodau undeva departe.

— Bombardează insula Vasilievski — îşi dădu cu părerea Steopa.

— Nu, mai pe aproape, Krestovski — îl contrazise Mişa.

Peste puţin se întunecă de-a binelea ; băieţii ieşiseră din bordei şi stăteau, ascultînd cu luare-aminte, în liniştea din jur. În faţa lor, departe, în zare, zbură o rachetă care rămase apoi atîrnată în văzduh : după cîteva clipe se stinse şi îndată se înălţă altă rachetă.

— Vedeţi rachetele astea ? Sînt pe linia întîia.

— Ei, şi ?

— Sînt rachete luminoase ; se aruncă pentru ca inamicul să nu întreprindă ieşiri — zise Mişa, adînc convins.

Se făcu din nou tăcere. Deodată, undeva mai la o parte, se auzi un mieunat jalnic. Băieţii îşi încordară auzul. Mieunatul se repetă.

— E o pisică, băieţi !

— Îhî ! Una vie !

În Leningradul asediat o pisică sau un cîine erau o mare raritate. Nu fără nici o noimă povestise Liusia, atît de încîntată, despre cîinele care nu era „muşcător". Mişa îşi explicase bucuria soră-si. Ştia, de pe cînd era mic şi el, cît de mult le place copiilor să se joace cu un animal domestic...

— Hai s-o prindem, băieți — zise el. E fără stăpîn.

— Și ce-ai să faci cu ea ?

— O duc Liusiei, să stea în căminul ei. Sînt acolo atîția șoareci !

Băieții porniră cu băgare de seamă în direcția de unde venea mieunatul, repetat de altfel din timp în timp. Peste puțin, începu să răsune undeva, la spatele lor. Băieții se întoarseră și dădură peste o cazemată construită la începutul războiului.

— Pis... pis... — o ademeni Mișa.

Coborî în cazemată, pășind mai mult pe dibuite și din întuneric două gămălii verzi străluciră, în întîmpinarea lui. Pisica îl vedea și băiatul întinse mîna, în care ținea o bucățică de pîine.

— Pis... pis... vino încoace !

Gămăliile rămîneau locului. Mișka porni înspre ele, cu băgare de seamă. Băiatul, călcînd deodată peste o cărămidă, se clătină mai-mai să cadă. Speriată, pisica pufăi pe nări a mînie și dispăru. Și cu toate că băieții o strigară îndelungă vreme, pisica nu se mai arătă.

— Las' c-o găsim noi mîine — hotărî Mișa. N-o să dispară nicăieri și noaptea n-o putem prinde. S-o fi sălbăticit, poate, de cînd trăiește singură.

4. PE URME PROASPETE

Îndată ce se crăpă de ziuă, băieții, rebegiți de frig după o noapte de veghe, aprinseră un foc de vreascuri. Aveau la îndemînă combustibil din belșug, de la casele dărîmate : surcelele uscate și scîndurile rupte se aprindeau repede, ardeau trosnind plăcut.

— Ce bine ar fi să punem în nisip niște cartofi la copt !

— De unde să iei acum cartofi ?... Mie mi-a trecut alt gînd prin cap... Ne-ar trebui o oală — zise Vasea și, fără să mai stea mult pe gînduri, o și luă din loc să caute o oală.

În scurt timp, băiatul găsi printre lucrurile strînse în bună rînduială la marginea drumului o oală de aluminiu.

Vasea o pornise apoi spre grădinile de zarzavat; Mişa îl observase trecînd, dar nu-l oprise. I se făcuse foame şi n-avea în traistă decît o bucată de pîine şi două lipii mici de tărîţe. Nu mai putea să vadă în ochi tărîţele care, prin înfăţişarea lor, îi aminteau de rumeguş.

Mişa văzu mai departe cum Vasea o pornise apoi de la grădina de zarzavat spre Nevka, şi se aşezase pe vine lîngă mal. În acest timp, Stepan adusese un cîrlig de fier şi-l înfipsese în pămînt, lîngă focul de vreascuri.

Vasea se înapoie cu o cratiţă plină de morcovi, de sfeclă şi napi, curăţaţi şi tăiaţi.

După ce închise bine capacul, băiatul atîrnă oala deasupra focului.

— O să iasă un ghiveci, de-o să vă lingeţi şi degetele cînd îţi mînca! Am văzut cum îl făcea maică-mea. Omul cît trăieşte învaţă — îndruga Vasea, potrivind lemnele pe foc. N-ar fi stricat să fi avut puţină sare şi vreo cincizeci de grame de unt, să punem în ghiveci...

— Şi cu ce o să mîncăm? Cu degetele? întrebă Steopa.

— Caută nişte linguri. Am văzut colo, în căldare, lîngă masă.

Steopa fugi să aducă linguri. Îi ieşi în întîmpinare un bărbat vînjos, cu un pachet mare subsuoară. De departe, băieţii îl luaseră drept administratorul, însă cînd omul se apropie de bordeiul lor constatară că se înşelaseră.

— Cu bună pace am venit la voi — zise prietenos omul, cinchindu-se lîngă foc. Ce faceţi aicea, băieţi?

— Păzim grădinile de zarzavat. Şi dumneata ce cauţi cu noaptea în cap pe aici? îl ispiti Mişa.

— Am venit să pescuiesc — zise omul, cu un zîmbet în colţul gurii. Să pescuiesc în apă tulbure.

— Şi cu ce unelte ai de gînd să pescuieşti? întrebă Vasea.

— Cu mîinile.

— Aiurea...

— Nu-l mai asculta! Nu vezi, crede că a găsit nişte proşti — zise Mişa supărat: nu-i plăcea să glumească cu oameni necunoscuţi.

— Eu cred că dumneata ai de gînd să pescuieşti gingirică — zise Vasea. Acu' se găseşte puţină gingirică. Uite, primăvara, vine puhoi. Ştiu, c-am pescuit şi eu.

— Păi, gingirica se mănîncă ? se îndoi bărbatul necunoscut, cu acelaşi zîmbet în colţul gurii.

Mişa se uită la el bănuitor, cu coada ochiului. Ce fel de leningrădean era de nu ştia că după o iarnă de foamete oamenii prindeau şi mîncau cu plăcere gingirică ?!

— Gingirica e un peşte bun — îl lămuri Vasea. E gras. Trebuie trecut prin maşina de tocat carne.

Steopa se întoarse aducînd linguri şi se apucă să le curețe cu nisip. Necunoscutul urmărea în tăcere pregătirile gospodăreşti ale băieţilor. Vasea arunca mereu surcele pe foc şi mai în fiecare clipă potrivea oala în care apa începuse să fiarbă în clocote.

— Aţi stat de veghe toată noaptea aici, n-aţi dormit de loc ? întrebă omul.

— Am dormit pe rînd — răspunse Steopa.

— Aţi îngheţat de frig ?

— Nu.

Necunoscutul îşi scoase ceasornicul din buzunar şi uitîndu-se la arătătoare, spuse :

— E devreme încă.

Văzînd ceasornicul omului, Mişa încremeni de uimire. Cunoştea foarte bine acest soi de ceasornic : negru, bărbătesc, cu chenar auriu. Asemenea ceasornice avuseseră toţi cei din banda ciungului ; erau destinate a se folosi la bombe cu acţiune întîrziată, sau la maşini infernale, după cum îi explicase Ivan Vasilievici. „Ce-i de făcut ? Trebuie să-l anunţ neîntîrziat pe maior. Individul acesta n-a venit fără rost", îşi zise băiatul.

— Nene, de ce-ai venit dumneata atît de devreme ? îl întrebă Mişa cu glas atît de blînd, încît băieţii îl priviră miraţi.

— Am treabă. V-am spus doar că am venit să pescuiesc.

— Bine, pescuieşte. Numai prin grădinile de zarzavat să nu calci.

— Să nu iau nici măcar un morcov ?

— Nu e voie.

— Da' voi cum de luaţi ? făcu omul semn cu capul spre oală.

Mişa, enervat de zîmbetul şi vorba ironică ale necunoscutului, se stăpîni şi răspunse liniştit :

— Noi avem voie. E ca un fel de plată pentru că stăm de veghe. Ei, Vasea, cum merge, mai e mult ?

— Ce vorbeşti, măi ! Abia a început să dea în clocot !

— Mă duc pînă la administrator. Ne-a poruncit să-l trezim cît mai devreme.

Spunînd acestea, Mişa se ridică să-şi vadă de drum, făcînd pe nepăsătorul.

— Stai, Mişa ! se pripi necunoscutul. Nu-l trezi pe administrator. Lasă-l să doarmă. E încă devreme.

— Cum, adică, devreme ? Ne-a poruncit să-l trezim cum s-o crăpa de ziuă.

— Nu-mi vine a crede. Scorneli de-ale tale-s toate astea ! Nu te mai duce. Uite, v-am adus pacheţelul ăsta.

Omul îi întinse lui Mişa pachetul pe care-l ţinuse subsuoară. Băiatul începuse să bănuiască ce era la mijloc şi se întoarse din drum.

— Te duceai la telefon ? şi necunoscutul îl privi pieziş.

Mişa luă pachetul şi, neavînd încă încredere în omul din faţa lui, îl desfăcu. În pachet se afla o pîine şi nişte alimente, iar deasupra un bilet : „Bună dimineaţa ! Cum merg treburile ? I.V." Acum totul se lămurea. Era un fel de control.

— Am vrut să dau fuga la telefon... — zise Mişa zîmbind.

— De ce ?

— Ai un ceasornic...

— Bravo ţie ! îl întrerupse omul. Aşa ne-am gîndit şi noi, că n-ai uitat chestiunea ceasornicului. Prietenii tăi n-au văzut ceasornice de astea ?

— Nu.

— Să-l vadă.

Omul îşi scoase ceasornicul din buzunar şi-l întinse băieţilor să-l examineze.

— Să ţineţi minte ceasornicul ăsta, băieţi. Un om cu asemenea ceasornic e din capul locului suspect. E foarte probabil că veţi avea ocazia să vedeţi un ceasornic ca ăsta. Pe oamenii suspecţi e bine să-i întrebaţi : cît e ceasul — explica el, în timp ce băieţii examinau ceasornicul.

— E un ceasornic obişnuit — zise Vasea.

— Tu să ţii minte chenarul ăsta, e ieşit în afară de-ţi sare-n ochi. Priveşte — zise Mişa, întorcînd ceasornicul pe toate părţile.

Din oală țîșni deodată aburi și o spumă sfîrîindă începu să se scurgă pe foc. Vasea luă capacul de pe oală.

— Am pus prea multă apă. Trebuie să mai fiarbă — explică el, cu o siguranță de bucătar încercat.

— Ei, prieteni, e timpul să plec — zise musafirul. Mai am treburi pe aici. Ce să-i transmit lui Ivan Vasilievici?

— Salutări — zise Mișa.

— Alte întîmplări pe aici?

— Nimic. E liniște.

— Ei, rămîneți cu bine.

Omul plecă. Băieții desfăcură pachetul: în afară de pîine, conținea o cutie de conserve, două sute de grame de bomboane și unt.

— Uite, avem și unt pentru ghiveci! se bucură Vasea.

Într-un săculeț, separat, erau cartofi. Maiorul ghicise că băieții vor face un foc și că nu-și vor putea îngădui plăcerea cea mai de seamă: să-și coacă niște cartofi. Mișa aruncă lîngă foc cartofii, simțindu-se oarecum stingherit și amărît.

— Privește, Vasea...

— Cartofi! exclamă încîntat „bucătarul". Uraaaa!

— Ești un prost, asta e... Lui Ivan Vasilievici nu-i vine a crede, pesemne, că noi ne-am putea atinge de legumele altora. Crede în cinstea noastră și uite ce facem!

— N-o să afle — zise Vasea, oarecum rușinat.

— „N-o să afle" — îi îngînă vorba Mișa. Sigur că nici n-o să ne întrebe, dar nu ți-i rușine? De ce te plîngeai ieri tu însuți? Ziceai „se fură"... Tare prost am mai nimerit-o!

— Ei, destul, n-o să mai facem așa ceva. De-acum ne-om învăța minte — zise Vasea.

Tăcură un răstimp, fiecare cu gîndul la ale sale. Steopa era, în sinea lui, de părerea lui Mișa. Desigur, nimeni nu avea să afle că luaseră legume dintr-o mare grădină de zarzavat, străină, iar stăpînul acesteia nici nu ar fi dat atenție unui asemenea fleac. Dar era totuși o faptă urîtă. Mișa avea dreptate. Nu era vorba de ceea ce lumea va spune sau va gîndi despre ei, ci de fapta lor însăși.

— E un om minunat maiorul! Nu uită niciodată nimic! zise Mișa după cîteva minute. Și fratele lui, un om cum nu se poate mai de ispravă!

Ghiveciul din oală fierbea și clocotea.

— Steopa, spală lingurile. Acuși va fi gata — zise Vasea.

Steopa dădu o fugă pînă la rîu ; cînd se întoarse, ghiveciul, scăzut în unt, era gata — şi băieţii îi veniră repede de hac.

Soarele se ridicase de două suliţi pe cer. Pe drum apărură trecători singuratici şi brigăzi întregi, cu unelte în mînă. Venise şi un camion să ia lemne. La început, băieţii îşi încordară toată atenţia, cercetîndu-i din ochi pe oamenii care se apropiau : încetul cu încetul, însă, se obişnuiră şi se liniştiră. Nu era nici un suspect. Îşi aduseră aminte de pisica din cazemată şi Mişa, împreună cu Steopa, porniră s-o caute.

— Tu, Vasili, stai pe loc, fii cu ochii în patru... În caz de ceva, fluieră ! dădu dispoziţie Mişa.

Rămas singur, Vasea se duse la pîrăul Nevka, spălă oala şi o umplu cu apă curată ; întorcîndu-se la bordei, se apucă să cureţe cartofi pentru supă, dar arunca din cînd în cînd priviri în jurul său. Pe aproape de dînsul, de cealaltă parte a drumului, o brigadă de femei începuse să desfacă o casă. Deasupra locului unde munceau se împînzise un nor mare de praf. Un bărbat îmbrăcat într-un palton cenuşiu se oprise în mijlocul drumului şi privi lung înspre bordei.

Vasea se uită cu luare-aminte la el, cu toate că omul nu semăna de loc cu cel din fotografie. Noul venit avea o faţă lată, umerii obrajilor ieşiţi în afară, purta mustăţi. După ce aruncase priviri de jur împrejur, se îndreptă spre femeile care lucrau şi peste puţin se pierdu în mulţime. Vasea se apucă din nou de curăţat cartofi şi lucra cu atîta rîvnă, încît nu băgă de seamă că o femeie se apropiase de el.

— Ce faci aici ? răsună un glas la spatele lui.

Vasea tresări şi privi îndărăt.

— Cum vedeţi şi dumneavoastră, curăţ legumele de supă.

— Văd. Da' mai ales cu ce gînd te-ai aciuat aici ?

— Stăm de pază la grădina de zarzavat.

— La care grădină de zarzavat ? întrebă aspru femeia.

„Se ţine scai de mine", gîndi băiatul şi, ca să scape de femeie, făcu semn cu degetul spre grădina de zarzavat cea mai apropiată, din care luase în ajun trei napi.

— La aia de acolo...

— La aia ? Şi te-a rugat cineva s-o păzeşti ? ridică femeia glasul a ameninţare, ca deodată să strige : Afară cu tine !

Să nu-ți mai calce piciorul pe aici ! Ia te uită cine s-a găsit să facă pe păzitorul !

— Tanti, de ce strigi așa ?

— De-aia ! E grădina mea de zarzavat, de aceea strig ! Să pleci imediat de aici !

— Tanti, doar ți-am păzit grădina ! Nu ești cumva Maria Petrovna ?

— Da, sînt Maria Petrovna — se domoli o țîră femeia, nedumerită.

— Aia e. Noaptea trecută a venit aici o cunoștință a dumneavoastră să ia legume și noi n-am lăsat-o. I-am zis că grădina dumneavoastră e pe Nevski.

— Minți !... Nu putea să vină nimeni la mine ! îl întrerupse ea tăios. Minți ! Cară-te de aici cît mai ești teafăr, că de nu, vai de tine ! M-auzi ?

Deodată zări, aruncată pe pămînt, o bucată de nap.

— Și ăsta ce-i ! E napul meu !

— Maria Petrovna, de ce crezi că e din napii dumitale ?

— Pentru că prin apropiere nimeni n-are napi. L-ai furat de la mine !

— L-am furat !... Și cartofii ăștia tot de la dumneata i-oi fi furat ? schimbă vorba Vasea, care o cam băgase pe mînecă, arătînd femeii un cartof mare, frumos.

Femeia își pierdu cumpătul oarecum, deoarece nici ea, nici cei din jur n-aveau cartofi în grădinile lor.

Tocmai atunci ceilalți doi prieteni se întorceau de la vînătoare. Mișa ținea pisica învelită în nu știu ce cîrpe, în timp ce Steopa își lingea sîngele care începuse să curgă de pe mîinile lui zgîriate.

— Cartofi n-am... — urmă femeia, fără să ia aminte la noii sosiți. Da' n-are a face, tot nu-mi trebuie nici un fel de păzitor. Plecați de-aicea, pînă nu pun bățul pe voi ! Asta-i tot ce am să vă spun.

Se întoarse-n loc iute și o luă la picior spre grădina ei de zarzavat.

Mișa așteptă ca femeia să se depărteze mai mult și apoi întrebă, morocănos :

— Despre ce e vorba ?

— Nu-i nimic de seamă. A văzut napul și a început să zbiere : „Nu-mi trebuie nici un fel de păzitori ! Sînteți niște pungași !"

— Şi te-a bătut ? îl întrebă serios Mişa.

— Nu.

— Păcat. Altul în locul ei ţi-ar fi rupt urechile şi ne-ar fi trimis pe toţi la miliţie. Poţi fi mulţumit că ai scăpat ieftin...

Tocmai în clipa aceea se apropia administratorul.

— Ei, cum merge ? Totu-i în regulă, băieţi ?

— Ce să fie în regulă ? întrebă Mişa.

— Aţi apucat să telefonaţi ?

Băieţii se priviră între ei nedumeriţi.

— Cui să telefonăm ?

— Ştiu eu, cui trebuia să telefonaţi. Buletinul i l-am dat. L-am întrebat, cum era vorba, de nume, de pronume, de anul naşterii şi unde a fost înregistrat. După ce am stat de vorbă cu el vreo cinci minute, i l-am dat.

Mişa simţi că inima i se oprise locului, că i se tăiase răsuflarea.

— Cui i l-ai dat ?

Administratorul întoarse capul şi văzînd silueta unui bărbat îmbrăcat în palton cenuşiu, depărtîndu-se pe drum, arătă cu degetul într-acolo.

— Uite, cetăţeanului celuia.

Mişa aruncă pisica în mîinile lui Steopa şi zise :

— Ţine-o ! Vaska, fuga la telefon ! Eu mă duc după el.

— Şi supa, să n-o mai pun la fiert ? întrebă Vasea.

— Ce supă ! Fă ce-ţi spun ! i-o tăie răspicat Mişa. După aceea, duceţi-vă acasă şi aşteptaţi.

Băiatul luă de jos şapca de pînză care-i căzuse şi se aruncă cu toată viteza în urma omului care se depărta.

— E un tînăr hotărît !

— E marinar ! zise Steopa cu mîndrie.

Mişa îl ajunse în cîtva timp pe bărbatul îmbrăcat în palton cenuşiu şi se ţinu după dînsul la distanţă de vreo treizeci-patruzeci de metri. Omul mergea agale, oprindu-se din cînd în cînd, cîteva clipe, prin preajma caselor dărîmate. Într-un loc se vede că-l interesa ceva, căci se abătu din drum, înconjură temelia casei, aruncă o privire spre subsolul adînc şi o luă din nou mai departe. Văzînd un tramvai în staţie, necunoscutul se grăbi într-acolo. În vagon, Mişa reuşi să-l examineze de-a binelea. Era un bărbat mai în vîrstă, vînjos, cu trăsăturile feţei puternic conturate, cu umerii obrajilor

bucălaţi uşor ieşiţi în afară. Cînd îşi scoase şapca, băiatul observă că mustăţile-i negre erau de-o culoare mai închisă decît părul din cap. Şi ce dacă omul nu semăna de loc cu cel din fotografie ? Principalul era că venise după buletin, deci avea legături cu duşmanii.

Trecuseră de un pod şi în vagon intraseră în grup mai mulţi oameni ; necunoscutul se amestecă printre dînşii. Nemaivăzîndu-l, Mişa începu să se neliniştească : s-ar putea să se dea jos din tramvai şi să-i piardă urma. Aşa că se strecură mai aproape de ieşire, şi începu să privească pe fereastră la cei ce coborau din vagon.

În staţia Nevski, oamenii coborîră puhoi din vagon şi Mişa oftă uşurat cînd observă că individul cu palton cenuşiu nu coborîse şi că stătea de vorbă cu vecina lui. Lîngă Institutul tehnologic intră din nou în vagon un grup de oameni înarmaţi cu lopeţi şi tîrnăcoape, cu hainele murdare de lut şi de var. Individul se amestecă şi printre aceştia.

Cineva îl împinse pe Mişa cu cotul. Acesta, întorcînd capul, întîlni privirea unor ochi mari, albaştri.

— Tonia, ia loc. Dă-te mai la o parte, băieţaş — zise un glas de femeie. Mişa se dădu la o parte şi fetiţa se aşeză alături.

— Varvara Semeonovna, de ce ai luat-o pe Tonia cu dumneata ? Mergem doar pe front !.

— La Leningrad e front pretutindeni. Las' c-o să ne ajute. Să-şi aducă aminte şi ea mai tîrziu cu mîndrie că a apărat Leningradul.

Mişa înţelese că grupul pleca la nişte lucrări de apărare.

Tramvaiul nr. 3 mergea pe bulevardul Internaţional, pînă aproape de primele linii. Privind pe fereastră, băiatul vedea că acest raion, în imediata apropiere a frontului, trăia întrucîtva altă viaţă decît Petrogradskaia Storona. Pe stradă circulau foarte puţini civili, în schimb militarii umblau şi pe jos, şi cu vehicule, în toate direcţiile. Tramvaiul lăsase în urmă căruţe încărcate cu fîn, bucătării de campanie fumegînde, un camion încărcat cu pîine. În ferestrele de la parter, astupate cu cărămizi, ale caselor situate la colţ de stradă, se iţeau contururile întunecate ale ambrazurilor. Pe alocuri, baricade făcute din sîrmă ghimpată şi obstacole triunghiulare anticar de beton, tăiau bulevardul de-a curmezişul ; pe la răscruci, obstacole antitanc formate din şine de tramvai,

retezate, barau bulevardul în cîteva locuri. Nu le mai rămăsese tramvaielor decît o trecere îngustă. Cu toată apropierea frontului însă, în acest raion pulsa multă viaţă. Magazinele şi gheretele îşi desfăceau marfa. Şi pretutindeni straturi, o mulţime de straturi de napi, de varză, de sfeclă şi morcovi... şi printre ele şanţuri săpate în zigzag.

Deodată şuieră un obuz, care peste o clipă explodă, cu un vuiet asurzitor, undeva, pe aproape. Tramvaiul se opri.

— Coboriţi, cetăţeni. Ieri un obuz a nimerit într-un vagon — explică conductoarea pasagerilor îngrămădiţi în faţă, la ieşire.

— Da' pe treapta platformei din spate se poate coborî, nu ne amendează nimeni ? glumi o fată tînără.

Al doilea obuz explodă undeva, deasupra capului. Mişa nu se aşteptase la aşa ceva şi se aşeză jos, uimit, îndată după aceea însă se ridică şi fără să-şi ia ochii de la omul îmbrăcat în palton cenuşiu fugi în urma lui. Al treilea obuz căzu undeva, înaintea lor.

Începuse atacul de artilerie asupra raionului.

Bărbatul îmbrăcat în palton cenuşiu o luă grăbit pe poarta unui imobil mare. Mişa se grăbi să-l urmeze, ajunse pînă la poartă şi aruncă o căutătură sub arcadă. Acolo nu era nimeni. Prin arcuitura bolţii se vedea, în dosul casei, un loc viran. Din clădire dădeau în arcadă două uşi, de o parte şi de alta.

Fără a lua în seamă atacul de artilerie, din ce în ce mai înteţit, Mişa ieşi în stradă să caute numărul casei. Casa nu avea număr. Judecînd după aspectul exterior, clădirea nu era terminată, cu toate că schelele fuseseră scoase. Mişa se îngrijoră şi se întoarse din nou sub arcadă ; deschise una din uşi, privi înăuntru. În dreapta urca o scară ; peste tot, molozul rămas de la construcţie era adunat în mormane aşa că nu se putea ca imobilul să fie locuit. Mişa îşi aruncă o privire pe cealaltă uşă. Nimeni, acelaşi tablou. Omul parcă intrase în pămînt.

— Pfui, diavole ! înjură Mişa, neştiind ce-i de făcut.

Maiorul îl sfătuise ca în asemenea cazuri să nu se aprindă de mînie, ci să cumpănească în sine liniştit noua situaţie. „Dacă stă aici, e bine ; am ajuns să-i cunosc casa. Dacă s-a ascuns aici numai de frica bombardamentului, o să iasă el

singur afară", îşi făcu Mişa socoteala şi trecu pe partea cealaltă a străzii, de unde putea avea în ochi faţada casei.

Atacul de artilerie se înteţise cu şi mai multă înverşunare. Drept răspuns prinseseră glas tunurile sovietice şi după vreo douăzeci de minute focul bateriilor nemţeşti fu înăbuşit. Se făcuse linişte. Mişa era din ce în ce mai încordat.

Pasagerii din tramvai, care se ascunseseră de frica bombardamentului, se întorceau acum spre vagon. Trebuia deci să iasă din adăpost şi bărbatul îmbrăcat în palton cenuşiu. Trecură trei minute, apoi cinci. Se auzi clopotul tramvaiului care, peste o clipă, se urni din loc. Omul nu apăruse...

Mişa se aşeză după o grămadă de pietre şi aştepta, plin de răbdare, ţinînd sub observaţie poarta casei neterminate.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Trecuseră două tramvaie la intervale mari unul de altul. Cu un scrîşnet ameninţător, făcînd să se cutremure pămîntul, un tanc greu, înzestrat cu un tun de tragere lungă ieşind din turelă, gonea spre front. În întîmpinarea lui o maşină sanitară alerga cu un vuiet strident... Trecu apoi un pieton singuratic... Necunoscutul îmbrăcat în palton cenuşiu nu mai apărea...

Mişa ieşi din ascunzătoarea sa: trebuia să întreprindă ceva.

5. O SEARĂ PLINĂ DE SURPRIZE

In toamna anului 1942, locuitorii Leningradului puteau fi siguri că foametea cumplită nu se va mai repeta niciodată. Alimentarea raţionalizată de la cantine le redăduse puterile şi le restabilise sănătatea. Acidul ascorbutic, vitamina „C", sub toate formele, legumele crude îi vindecaseră de scorbut. Şi totuşi în zilele acelea te mai puteai întîlni cu oameni sleiţi de foame.

Mişa se întîlni cu un asemenea om; în timp ce continua să ţină casa sub observaţie stînd pe nişte bîrne, un om înalt, scheletic, se apropie încet şi se aşeză, obosit, lîngă dînsul.

— E ultima oprire. Peste vreo două luni va trebui să trec şi de această staţie fără să mă opresc — îşi zise omul, exigent cu sine, punînd alături, cu băgare de seamă, un săculeţ, un mic bidonaş şi nişte pachetele legate cu grijă.

În fața omului cu gîtul subțire, cu umerii obrajilor ascuțiți, tras la față, lui Mișa îi veni în gînd iarna de foamete de anul trecut.

— Nene, dumneata nu știi exact cît e ceasul ? întrebă Mișa, continuînd să privească spre poarta pe care dispăruse bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu.

Omul îi aruncă băiatului o căutătură dușmănoasă.

— Exact n-aș putea ști. N-am ceasornic. De ce ai tu nevoie să știi exact cît e ceasul ?

Mișa nu răspunse, iar omul adăugă, cu glas răstit :

— La vîrsta ta e rușinos să umbli brambura, fără nici o treabă.

— Eu muncesc, nene. Acum stau numai și numai fiindcă aștept pe cineva...

— Și acasă ai rude ?

— Nu. Acum am rămas singur. Lucrez pe un vapor și acolo și stau.

Omul căzu pe gînduri. Apoi zise, de data aceasta blînd :

— Sînt astăzi atîția ca tine rămași fără tată, fără mamă ! Ni se rupe inima cînd ne uităm la voi. Vezi, mai dă-te și tu pe lîngă oameni, pe lîngă cei care muncesc... că altfel te prăpădești...

— Dumneata, nene, nu te gîndi la rău. Nu mă prăpădesc eu. Muncesc și port de grijă și surioarei mele ! zise Mișa, mîndru de fapta sa.

Omul scoase cu băgare de seamă un pachețel din săculeț și-l desfăcu... Avea acolo tainul lui de pîine tăiată cu grijă în felii subțiri.

— Vrei o bucățică ?

— Nu, nene, nu ! Mai am puțin și mă duc la masă — se grăbi să-i răspundă Mișa. Noi ne hrănim bine cu mîncarea de la cazan.

— Te hrănești bine la cazan — consimți omul și-și înveli din nou cu grijă pachețelul.

— Nene, dumneata ești de aici ? întrebă Mișa. Ce uzină e acolo ?

— Acolo e „Elektrosila".

— Lucrează ?

— Cum să nu !

— Și de partea cealaltă, lîngă pod ?... Clădirea aceea mare ?

— Acolo e Sovietul raional.

Mişa îşi dădea acum seama de locul unde se afla în acel raion necunoscut şi putea lesne găsi sau descrie poziţia casei pe care o supraveghea ca să ştie ce se petrece acolo.

— Nene, încolo se poate merge departe ?

— La pod e un post de grăniceri. Îţi cere permis de trecere.

— Acolo începe frontul ?

— Frontul începe dincolo de Combinatul de carne. Ei, băiatule, eu trebuie s-o întind la drum. De acuma nu mă mai opresc pînă acasă.

Mişa rămase singur. Se întuneca. Trebuia numaidecît să-l anunţe pe maior că se afla acolo şi porni să caute un telefon.

Lîngă clădirea Sovietului raional toţi călătorii erau daţi jos din tramvai. Cei liberi să meargă mai departe se apropiau de podul de cale ferată, îşi prezentau permisele, iar apoi se urcau în acelaşi tramvai, care se apropiase de poartă şi de acolo îşi vedeau de drum.

Lîngă ghereta postului de grăniceri se adunase un grup de oameni. Toţi purtau îmbrăcăminte de protecţie, plină de ulei şi plecau, pesemne, la lucru. Un ofiţer de grăniceri verifica permisele şi, dîndu-le înapoi posesorilor, făcea semn cu mîna unui ostaş care stătea la portiţă. Această portiţă, de culoare verde, ca de altfel tot gardul subţirel care închidea drumul, fuseseră se vede luate de la vreo casă dărîmată. Pe lîngă gard, de o parte şi de alta, se vedeau nişte obstacole de sîrmă.

Alături de grănicer se afla o bătrînă.

— Dă-mi drumul să trec, tovarăşe — se rugă ea.

— N-ai ce face acolo, băbuşcă. Acolo e frontul.

— Fata mea lucrează acolo.

— Da' unde lucrează dînsa ? La parcul de tramvaie, sau unde ?

— Nu. La antelerie.

Grănicerul zîmbi.

— Acolo, băbuşcă, e multă artilerie. Cum crezi matale că ai s-o găseşti ?

— O găsesc, maică ! Te rog, dă-mi drumul !

— Nu se poate, băbuşcă ! Trebuie să ai permis. Şi ce face fata dumitale la artilerie ?

— Lucrează la infirmerie. De două săptămîni n-a mai fost pe acasă. Mă tem să n-o fi rănit blestemaţii de fascişti... Îmi tremură inima de grija ei.

— Nu pot să-ţi dau drumul. Află mai întîi la ce unitate lucrează şi cere să ţi se dea o autorizaţie.

Între timp, se apropiase un nou grup de oameni, venind dinspre staţia de tramvai şi bătrînica se depărtă puţin, aşteptînd cu răbdare pînă ce va fi iar liber grănicerul.

Mişa o luă la drum spre o clădire mare, construită de curînd.

Clădirea Sovietului raional, ca de altfel toate casele din Leningrad în zilele acelea, de afară părea nelocuită ; intrînd însă înăuntru, băiatul văzu în coridor nişte oameni. În prima cameră în care intră, în faţa unui birou şedea o fată tînără, îmbrăcată într-o scurtă vătuită, iar în faţa ei se afla un telefon.

— Daţi-mi voie să vorbesc la telefon, într-o chestiune foarte importantă — îi zise Mişa, cuviincios.

Tînăra îl privi bănuitoare şi-i răspunse destul de ursuz :

— De la acest telefon nu se poate vorbi, e telefonul de serviciu. Du-te în camera de alături.

În camera de alături nu era nimeni. Mişa închise uşa după el, ridică receptorul şi formă numărul. Se înţeleseseră cu maiorul ca, în cazul cînd va trebui să-i telefoneze, să-i spună „unchiul Vanea" ; însă în clipa cînd auzi din receptor vocea cunoscută, băiatul se fîstîci, neîndrăznind să i se adreseze atît de intim.

— Alo ? Dumneavoastră sînteţi ? Alo ! Alo !

— Ascult ! Cu cine vrei să vorbeşti ?

— Aici e Mihail Alekseev.

— M-am lămurit, eşti nepoţelul. Unde te afli ?

— Telefonez de la Sovietul raional.

— Din care raion ?

— Nu ştiu. Ştiu că am venit cu tramvaiul trei pînă aici. Sînt pe aproape de front. Pe unde grănicerii controlează autorizaţiile. Pe lîngă uzina „Elektrosila".

— E Sovietul din raionul Moskovski. Mai departe ?

— Vaska v-a telefonat ?

— Mi-a telefonat. Unde e omul după care ai plecat ?

— S-a ascuns în timpul bombardamentului de artilerie şi de cum a intrat într-o casă, a dispărut. Sau poate că stă şi nu iese de acolo ?

— Ţii minte casa ?

— O ţin. Nu stă nimeni acolo. Tot timpul m-am uitat de jur împrejur. Acum s-a făcut întuneric.

— Ei, bravo ţie ! Uite ce : aşteaptă-mă lîngă Sovietul raional. Vin numaidecît !

— S-a făcut ! răspunse Mişa bucuros şi puse receptorul la loc.

După ce mulţumi fetei pentru că-i îngăduise să vorbească la telefon, băiatul ieşi în stradă. Se lăsase întuneric şi pe cer clipeau primele stele. Mişa se îndreptă spre staţia de tramvai, dar pe drum, dîndu-şi seama că Ivan Vasilievici s-ar putea să vină cu maşina, se întoarse şi se aşeză pe treptele casei. De cîte ori se îndepărta zgomotul tramvaiului şi prin apropiere nu mai treceau automobile, Mişa auzea focuri răzleţe de puşcă, precum şi rafale de mitralieră din prima linie a frontului.

La un moment dat, din drum coti un cărucior încărcat, la care două femei împingeau din greu.

— Du-te tu, Marusia, că păzesc eu — spuse una dintre ele.

Cealaltă intră în casă şi peste puţin se întoarse, însoţită de trei femei şi un bărbat.

— Ei, aţi sosit cu bine ? Ce aveţi aici, în ladă ? întrebă bărbatul.

— Macaroane, Semeon Petrovici.

— Haideţi să descărcăm. Aţi primit tot ce-i în factură ?

— Aproape tot.

Din discuţie, Mişa îşi dădu seama că femeile aduseseră alimente pentru cantina Sovietului raional. În acea perioadă, mijloacele de transport lipseau şi lucrătorii cantinei aduceau ei înşişi alimentele necesare cu nişte cărucioare.

Lui Mişa îi era o foame cumplită şi regreta că se sfiise să i-o spună maiorului. Din experienţă ştia că foarte curînd această senzaţie chinuitoare avea să se potolească şi că cel mai bun lucru era să nu se gîndească la mîncare. Cum noaptea trecută nu dormise aproape de loc, cu tot aerul rece, ochii i se lipeau de somn.

— Tania, așază căruciorul lîngă bucătărie. Mîine dimineață mașina va pleca la fabrica de pîine — rosti un glas de bărbat.

Glasul acesta i se păru lui Mișa foarte cunoscut. Îl mai auzise parcă pe undeva. Băiatul se ridică alene și fără un țel anumit se apropie de ușa pe care se transportau în casă alimentele aduse. Chiar lîngă ușă, cu piciorul proptit de pervazul ei, stătea o fată.

— Ce vrei ? îl întrebă ea pe Mișa.

— Nimic — mormăi acesta, drept răspuns și, cu mîinile în buzunare, începu să-i cerceteze pe trecători.

Bărbatul se apropie în cele din urmă și se opri în ușă.

— Trimite-mi-o, te rog, pe magazioneră — îi zise el tinerei.

După ușă ardea o lampă mică cu lumină albastră, destul de limpede ca băiatul să vadă bine chipul necunoscutului. Mișa înlemni de uimire : la doi pași de el stătea individul după care venise acolo din Staraia Derevnia și pe care îl pîndise, cu înverșunare, lîngă imobilul acela neterminat.

Cum toți trei intrară în clădire, Mișa îi urmă, dar se opri în dreptul ușii. „Nu ! își zise el în gînd. Pentru ce ? Acum știu că lucrează aici și deci nu poate să dispară nicăieri." Neizbutind să-și stăpînească emoția, Mișa coborî treptele și începu să se plimbe, în lung și în lat, prin fața intrării Sovietului raional, privind cu nerăbdare la tramvaiele și mașinile care treceau.

„Cum o fi plecat din casa aceea fără să-l fi văzut eu ? se gîndea băiatul. Bine ar fi fost să-l fi așteptat acolo !"

Timpul trecea chinuitor de încet, dar, în sfîrșit, o mașină se opri și din ea coborî maiorul. Recunoscîndu-l de îndată după mers, Mișa se repezi să-i iasă înainte.

— Ivan Vasilievici !

— De ce nu-mi spui unchiule Vanea ? Obișnuiește-te ! Ai înghețat de frig ?

— Ascultați ce am să vă spun — îl întrerupse băiatul, tulburat. E aici, la cantină, lucrează ca director.

— Așa-a-a... Hai, vino cu mine.

Se întoarseră spre mașină și maiorul deschise portiera.

— Burakov, treci în față — rosti el scurt.

Burakov, care venise alături de șeful său, cedă locul lui Mișa așezîndu-se lîngă șofer. Maiorul se instală lîngă băiat și închise portiera.

— Povestește-mi totul, pe rînd — zise maiorul.

Mișa îi raportă amănunțit totul, așa cum se întîmplase, pînă în momentul cînd îl zărise, pe neașteptate, la lumina albastră a lămpii, pe bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu.

— Așa — făcu dus pe gînduri maiorul, după ce Mișa își terminase povestirea. Ești un băiat de ispravă. Dar nu cumva te-i fi înșelat ? Să nu-l fi luat pe întuneric drept altcineva...

— El era... pe cuvîntul meu, el era ! zise Mișa cu foc.

— Verificăm noi îndată. Ți-o fi foame, desigur ? Uite, ți-am adus o gustare. Și, cu aceste vorbe, maiorul îi întinse băiatului un pachețel.

— Vă mulțumesc. Ca să fiu cinstit, îmi e o foame grozavă !

În timp ce Mișa desfăcea pachețelul cu sandvișuri, maiorul aprinse o țigară și coborî agale din mașină.

— Stai puțin, drăguțule — îl opri el pe Mișa. Mai amînă mîncatul un pic. Am să-ți servesc îndată prînzul.

— Nu... vă mulțumesc, Ivan Vasilievici. M-am săturat și fără prînz.

— Rabdă, rabdă puțintel.

Maiorul închise portiera mașinii și plecă la Sovietul raional. Mișa oftă cu amărăciune și începu să-și împacheteze la loc gustarea.

— Ți-e tare foame, Mișa ? îl întrebă Burakov.

— Sigur că mi-e foame.

— Păi, mănîncă vreo cîteva sandvișuri, și pe urmă ai să mănînci și prînzul. Că două mîncări nu strică...

— N-a zis dînsul să nu mănînc ?

— A zis să nu mănînci atît încît să te saturi și să nu mai poți mînca prînzul.

— Nu, mai bine rabd.

— Fă cum vrei. Azi au bombardat strașnic pe aici, nu-i așa ?

— Strașnic ! Se cutremura pămîntul.

— Numărul casei, va să zică, nu-l ții minte ?

— Casa n-are număr. E nouă.

— Dacă te uitai la casele vecine...

Maiorul se întoarse la maşină chiar în acea clipă şi deschise portiera ; cu un gest îl invită pe Mişa să-l urmeze.

— Hai să mergem la masă. Am să-l chem pe administrator să vină la noi, iar tu să-l priveşti cu luare-aminte — zise el, urcînd pe treptele scării pe care se intra în casă.

Mişa pricepuse acum planul maiorului şi cu inima cît un purice îl urma de-a lungul coridorului. I se părea, nici el nu ştia de ce, că nu-l va recunoaşte pe „el".

Ajunseră la cantină. Mai toate mesele erau îngrămădite într-un colţ, una peste alta, iar scaunele într-un capăt al sălii. Se vede că cei de acolo se pregăteau să spele podelele. La bufet, şedea o femeie care lipea taloanele pe nişte foi de hîrtie rupte dintr-o carte. O lampă mică lumina încăperea. La celălalt capăt al sălii, la o masă, şedea un om într-o poziţie ciudată.

Maiorul se apropie de tejghea.

— Chemaţi-l, vă rog, pe administrator — zise el.

Bufetiera ridică fruntea, mijindu-şi ochii şi după ce-l privi pe acest client venit aşa de tîrziu, zise supărată :

— Ai ceva treabă cu el ?

— Trebuie să-i vorbesc.

— Nu te mai lasă în pace nici ziua, nici noaptea — bombăni ea, însă după ce deschise o uşă de după tejghea, totuşi, strigă : Semeon Petrovici ! Vă cheamă cineva !

În timp ce maiorul discuta cu bufetiera, Mişa îl examina pe omul care şedea în fundul sălii. Dormea dus, cu pieptul pe masă. Şapca îi căzuse într-o parte, îşi ţinea capul în palme şi-şi răscrăcărase picioarele. „O fi oare beat ?" îşi zise în gînd băiatul. Văzuse că şi maiorul îşi întorsese capul şi aruncase o privire furişă spre cel adormit.

După vreo cinci minute, apăru bărbatul ale cărui trăsături i se întipăriseră în minte băiatului pe toată viaţa.

— Ce doriţi ? întrebă omul.

— Vreau să vorbesc cu administratorul — răspunse maiorul.

— N-avem administrator. Eu îi ţin locul.

— E acelaşi lucru — zise maiorul, întinzîndu-i o hîrtie. Poftim acest bilet, din partea şefului comandamentului.

Individul citi biletul; îl întinse nepăsător bufetierei şi arătă cu degetul spre o masă.

— Luaţi loc la masa de serviciu. Vă dăm îndată demîncare. Dar cum bucătăria nu mai lucrează la ora asta, nu putem să vă încălzim bucatele.

— Nu-i nimic.

Aşteptară multă vreme pînă li se aduse supa în farfurii, dar fără pîine ; noroc că Mişa îşi păstrase sandvişurile intacte ; le împărţi frăţeşte cu „unchiul Vanea". La lumina electrică, băiatul se uita cu interes la îmbrăcămintea maiorului : purta o scurtă vătuită, pantaloni de culoare închisă, băgaţi în cizme, o şapcă de culoare kaki. Mişa se simţea foarte mîndru că stătea la aceeaşi masă cu el şi sorbea cu poftă supa rece şi nesărată. Aştepta să fie întrebat. După ce bufetiera, strîngîndu-şi toate hîrţoagele, ieşi din sală, maiorul îl întrebă încet :

— Ăla e ?

— El e — îi răspunse tot atît de încet băiatul.

Mişa îşi sorbise supa pe nerăsuflate, mult mai repede decît Ivan Vasilievici. Aruncîndu-şi privirea spre omul care adormise, băgă de seamă, spre marea lui mirare, că privea ţintă la el, holbîndu-şi ochii.

Mişa se simţi stingherit şi-şi mută privirea într-altă parte.

— Unchiule Vanea, vedeţi cum mă priveşte ăla ?

— Lasă-l să privească. E beat, se vede.

Bufetiera apăru iar, luă foarfeca, borcanul de muştar care-i servea la lipirea taloanelor şi plecă din nou. În acea clipă, omul care se prefăcuse că dormea „se trezi", căscă şi, în pas şovăielnic, se îndreptă spre masa maiorului.

Mişa fu atît de surprins, încît era cît pe-aci să cadă de pe scaun. În făptura beţivului recunoscu pe omul care adusese dimineaţa, în Staraia Derevnia, pachetul cu cartofi şi le arătase băieţilor ceasornicul nemţesc.

— Să am iertare, tovarăşe... — se adresă el maiorului cu vorbă împleticită. Cît o fi ceasul acum ?

— Fără un sfert — zise maiorul, uitîndu-se la ceasornic.

— Să am iertare. Mă înţelegeţi... Am adormit aici...

— Bea şi dumneata mai cu măsură — îi aruncă o vorbă tăioasă Ivan Vasilievici.

— Înţeleg... să am iertare, vă rog. Munca mea cere o ţîră de băutură... Eu, mă înţelegeţi, lucrez ca şofer, aici, în

raion... şi mîine... Ei, ce să mai zic, am băut un pic cu prilejul... să am iertare...

Spunînd acestea, şoferul se apropie de masă, se sprijini cu mîna de speteaza scaunului pe care stătea Ivan Vasilievici, se clătină şi, cu o mişcare plină de dibăcie, îi transmise o hîrtiuţă. Se vede că de Mişa nu-i păsa, pentru că de îndată ce transmise biletul, îi dădu băiatului un bobîrnac, iar pe maior îl întrebă :

— Să am iertare, e băiatul dumneavoastră ?

— Mi-i nepot — îi răspunse rece maiorul.

— Îmi pare foarte bine, aveţi un nepot simpatic. Să am iertare, mă duc să mă culc. Mîine dimineaţă trebuie să aduc pîinea.

Şoferul căscă şi se tîrî încet spre masa lui. Se aşeză la vechiul său loc, se mai foi o vreme pe acolo, mormăi ceva, dar, în sfîrşit, se potoli şi parcă adormi iar.

Lui Mişa îi plăcuse încă de dimineaţă acest bărbat vînjos, solid, acum însă era încîntat de el. Nici un actor, după părerea lui, n-ar fi jucat cu-atîta adevăr rolul de beţiv.

Casa de mei, cu bucăţele mărunte de carne, li-o aduse chiar Semeon Petrovici. O aşeză în faţa clienţilor, se propti de tejgheaua bufetului şi se adresă maiorului :

— Sînteţi de la Apărarea antiaeriană-locală ?

— Da.

— Aţi fost de serviciu ?

— Da.

— Mai ştiţi ceva nou ? Stalingradul rezistă ?

— Pare-se că da. Aici, la dumneavoastră, la Sovietul raional, sînteţi mai bine informaţi.

— Nu ştim nimic aici. Trag nemţii în noi din Puşkino, atît doar ştim. Cînd se vor isprăvi oare toate acestea ?

— Nu ştiu dacă se vor isprăvi în curînd sau nu, dar ştiu că se vor isprăvi cum mă vezi şi cum te văd.

— Războiul se lungeşte. Ai noştri nu vor ceda.

— Da, nu sîntem deprinşi să ne predăm — zise maiorul, ridicîndu-se de la masă. Mă iertaţi, sînt grăbit. Mai stăm altă dată de vorbă. Cît e de plată ?

După ce maiorul achită suma datorată, ieşiră în stradă şi se urcară în maşină. Pe tot parcursul drumului maiorul fumă în tăcere. Tare ar fi vrut Mişa să-i pună cîteva întrebări, dar ţinea bine minte o observaţie a lui Nikolai Va-

silievici: să nu le pui celor mari nici o întrebare de simplă curiozitate, să nu vorbeşti pînă nu te întreabă ei.

În drum, pe Mişa îl lăsară la vas.

— Du-te şi te culcă, Mişa. Ne vedem mîine, cînd am să trec pe la Nikolai Vasilievici — zise maiorul la despărţire.

6. O CONVORBIRE PE ÎNTUNERIC

Urcînd pe scară, Mişa auzi un strigăt:

— Ei! Cine-i acolo? Tu eşti, amirale?

— Eu sînt.

— Trăieşti pe picior mare, frăţioare: ai venit cu maşina!

Mişa nu răspunse nimic. Nu-i plăcea acest soi de vorbă al lui Sîsoiev, pe jumătate glumeţ, pe jumătate ocrotitor, dar nu ştia cum să-l dezveţe de acest năravi. Cel mai bun lucru era să nu-i răspundă, să tacă, stăpînindu-se cît putea mai mult.

— Văd că nu găseşti de cuviinţă să stai de vorbă cu mine!

— Dacă dumneata crezi că ai de-a face numai cu proşti, ce să mai vorbim — mîrîi Mişa şi se îndreptă spre cabina lui.

— Mişa, stai puţin! De ce te grăbeşti? îl opri prietenos mecanicul, tăindu-i drumul. Hai să vorbim ca doi prieteni. De unde ai scos-o că te cred eu prost pe tine?

— Aşa mă crezi. De ce, adică, îmi zici mie „amiral"?

— Păi, din prietenie, mă... Opreşte-te puţin! Băieţii au trudit toată ziua şi s-au dus la culcare şi eu am rămas singur de cart. Hai să stăm de vorbă puţin.

Sîsoiev se aşează pe un colac de frînghii, scoase din buzunar o cutie cu tutun şi îşi răsuci o ţigară dintr-o hîrtie de ziar. Mişa vru să plece, dar simţi o vibraţie necunoscută în glasul mecanicului şi rămase locului.

— Da, frate, încîlcită dracie şi viaţa asta... — zise Sîsoiev, cu glas înăbuşit, aprinzîndu-şi cu dibăcie ţigara, lovind cre-

menea cu amnarul. Mi se pare că am rămas singur pe lumea asta... M-am întîlnit astăzi cu un consătean. Zicea că nemții au ars din temelie satul nostru, iar pe bătrînii mei i-au trimis pe ceea lume... Amarnice zile!

Sîsoiev legănă bucățica de iască aprinsă, își aprinse o țigară groasă și tuși:

— Pfui, drace! Mă rîcîie pe gît.

Undeva, într-o casă vecină, începu să cînte patefonul. Mișa își aduse aminte că și el își pierduse părinții și i se făcu milă de acest om atît de singur.

— Și ce mîndrețe de sat, satul nostru! urmă Sîsoiev, în timp ce licăritul țigării îi lumina mereu fața. E așezat pe-un piept de deal, iar jos curge un rîu. De jur împrejur numai livezi și mai cu seamă de cireși... Primăvara, cînd înfloreau pomii, era o minune. Cînd ieșeai seara pe drum, te împresura o mireasmă desfătătoare... iar ziua te legăna zumzetul albinelor. Și uite, cînd trăiam între toate astea, nu le prețuiam. Am plecat într-o cursă lungă și numai ajungînd prin cele străinătăți am început să le duc dorul. Și acum... am în fața ochilor toată priveliștea satului cu copacii în floare... și-mi aduc aminte ce mai de-a raci mișunau în rîul nostru. Ai prins vreodată raci?

— Nu.

— Eu prindeam tare mulți cînd eram un puști ca tine. Noaptea se prind mai ușor. Ne adunam o ceată, făceam niște plase rotunde, puneam într-însele cîte o broască jupuită de piele, le coboram în apă cu ajutorul unor bețe și noi stăteam pe mal. Mai întotdeauna făceam un foc și ședeam roată în jurul lui, spunînd la povești înfricoșătoare: despre duhul pădurii, despre sirene, despre baba-cloanța. Eram proști, credeam în ele și ne era frică.

— Ei, și racii? întrebă Mișa.

— Ce să fie cu racii? Racii își vedeau de treaba lor. Se băgau în plasă să sugă din broască și-i scoteam frumușel la mal, iar de acolo, hîrști! în căldarea cu urzici.

— Păi de ce cu urzici?

— Păi, în urzici se înviorează. Stau mai bine decît în apă.

În timp ce vorbeau, sirenele de pe navele de război se porniră să urle, urmate de sirenele uzinei și mai tîrziu radio-ul orașului dădu alarma.

— Se pare că e vorba de un atac de aviaţie ! zise Sîsoiev, ridicîndu-se de pe colac. Că parcă de mult n-a mai fost ! Tu, Mişa, nu te supăra pe mine. N-am vrut deloc să...

Urcară pînă la sala nautică şi începură să cerceteze zarea. Luminile proiectoarelor se aprinseră pe la marginile oraşului, scotociră cerul şi dispărură. Undeva, foarte departe, la orizont, licăriră exploziile galbene ale antiaerienelor. În vuietul antiaerienelor, Mişa băgă de seamă că patefonul continua să cînte un vals.

— Omul se deprinde cu de toate — zise mecanicul, dus pe gînduri, ascultînd muzica şi el, cu luare-aminte. E alarmă aeriană, iar lor nici nu le pasă...

— S-au deprins cu alarmele. Au fost pînă acuma atîtea, cine ar fi putut să le ţină socoteala...

— De unde vii acum ? întrebă Sîsoiev.

— Am fost cu o treabă undeva, apoi la surioara mea şi am trecut şi pe acasă...

— Soră-ta e mai mare ca tine ?

— Mai mică. Are cinci ani.

— Nu, zău !... Îi mică ? ! Fă bine şi ad-o într-o zi aici. Tare îmi mai plac mie copiii mici !

— O aduc, dacă i-o da drumul. Tare ar vrea să se plimbe cu barca !

— Se teme de bombardament ?

— Nu.

— Bravo ei ! De altfel, mai toţi copiii nu se prea tem de nimic. Nici nu înţeleg ce-i primejdia. Nu se sinchisesc de nimic.

Sîsoiev tăcu, scormonind cu privirea întunericul. Nu departe de el, pe chei, licări o ţigară. Un miliţian de serviciu fuma, ascunzîndu-şi ţigara în mîneca mantalei. Mişa se gîndea la Sîsoiev. În mod cu totul neaşteptat descoperise la omul acesta trăsături noi, pe care nu le bănuise. Dacă mai înainte lui Mişa îi venea poftă să-l înjosească printr-o glumă, să-i pricinuiască o durere, acum vedea în el omul, omul care se frămîntă, gîndeşte şi suferă de dragul altora.

Peste puţin sună încetarea alarmei şi Mişa coborî la el în cabină. Pe cînd se dezbrăca şi se pregătea de culcare, îşi aduse aminte de şoferul beat, pe care-l întîlnise la cantină. Cum de nimerise şoferul din Staraia Derevnia la cantina So-

vietului raional Moskovski, băiatul nu se putu dumeri... şi adormi îndată ce puse capul pe pernă.

A doua zi, mecanicul-şef îl chemă pe Mişa la el.

— Mişa — zise el îndată ce musul intră în cabină — fratele meu nu-şi vede acum capul de treburi şi mă roagă să-ţi dau de ştire că nu are nevoie nici de tine, nici de prietenii tăi. În curînd, vom începe aci să curăţim căldările. Vei avea şi tu o sarcină mai importantă. Dacă vrei să-ţi anunţi prietenii, du-te pe uscat. Transmite-le salutări din partea mea.

După ce-i mulţumi pentru permisia dată, băiatul coborî pe mal şi se îndreptă spre casă.

Era o vreme frumoasă, liniştită. Mişa observase mai demult că în asemenea zile nemţii trăgeau cu o înverşunare deosebită. La fel se întîmplă şi acum. Al patrulea atac cumplit al artileriei duşmane se dezlănţuia în cursul aceleiaşi zile, deasupra oraşului. De data aceasta obuzele explodau undeva, în raionul portului. Ca întotdeauna, drept răspuns, prinseră glas din nou tunurile apărătorilor Leningradului, înăbuşind atacul bateriei inamice. Văzduhul se cutremura de această canonadă.

Vasea şi Steopa îşi aşteptau de mult conducătorul şi se întristaseră adînc, aflînd că misiunea lor fusese îndeplinită şi că nu se prevedea alta nouă.

Mişa le povesti, amănunţit, cum îl urmărise pe omul îmbrăcat în palton cenuşiu pînă în raionul Moskovski şi cum acesta dispăruse, misterios, într-o casă neterminată. Despre cele ce urmaseră, băiatul nu suflă nici o vorbă, dar tocmai de aceea povestea căpătase un farmec deosebit.

Băieţii îl ascultau, cu răsuflarea întretăiată, mai emoţionaţi chiar decît povestitorul.

— Ştii, Mişa... Casa asta trebuie cercetată — zise Steopa după o îndelungă tăcere. Se poate să existe acolo cine ştie ce.

— Cam ce ar putea să existe ?

— Vreo intrare subterană.

Presupunerea făcută de Steopa n-avea nici o noimă, băieţii, însă, nu-l mai contraziseră. Mişa stăruia acum să se întrebe într-una în sinea lui : cum de-i scăpase din palmă omul îmbrăcat în palton cenuşiu şi-şi dădea toată osteneala să dezlege această enigmă, iar Vasea, cu toate că nu găsea cu temei bănuiala cu privire la intrarea subterană, nu înlătură de la început din discuţie această presupunere, fiindcă putea fi un punct de plecare destul de rodnic.

— Să mergem la faţa locului — propuse pe dată Mişa.

— Chiar acum ?

— Nu, acum sînt ocupat. Mîine după masă, dacă nu intrăm în port, am să-mi cer voie de la mecanicul-şef, să mă lase pe mal ; trebuie să mă luaţi de pe vas pe la unu. Ne-am înţeles ? Lanternele voastre mai funcţionează ?

— Da.

— O să stăm acolo pînă către seară ; o să aflăm ce se mai întîmplă pe front. De pe acoperiş se vede bine de tot.

7. FERICIREA LIUSIEI

Pisica făcuse o straşnică impresie în căminul de copii. Pînă şi bucătăreasa, şi chiar femeia care spăla vasele, se duseră la cancelarie ca să vadă şi să mîngîie animalul atît de rar în Leningrad, în zilele blocadei. Nemaiştiind cum să-i mulţumească băiatului pentru acest dar, responsabilei îi veni aşa, dintr-o dată, în gînd să-i propună :

— Mişa, ne-ai cerut odată s-o lăsăm pe soră-ta să meargă cu tine pe vas. Dacă vrei, ia-o acuma.

— Să se pregătească — se grăbi să primească bucuros băiatul.

Se duseră după fetiţă. Copiii, auzind că li se adusese o pisică, o aşteptau cu înfrigurare şi de aceea Liusia refuzase la început, cît se poate de categoric, să meargă la fratele ei pe vas. Dar reuşiseră s-o convingă, făgăduindu-i în cele din urmă o plimbare cu barca. După zece minute, fratele şi sora păşeau unul lîngă altul, de-a lungul străzii.

Era într-o zi caldă şi senină. Străzile largi străluceau în bătaia soarelui. Portarii, în cele mai multe cazuri femei casnice, curăţiseră-bună strada.

În drumul lor spre staţia de tramvai, Liusia găsi prilejul să-i spună lui Mişa, plină de mîndrie, că în acea dimineaţă căpătase un colţ de pîine...

De fiecare dată cînd se distribuia în cămin pîinea, nu se putea să nu se iveaască certuri din pricina colţurilor de pîine, aşa că educatoarea hotărîse să li se distribuie copiilor care aveau o purtare exemplară.

Apoi fata începu să se laude că învăţaseră un cîntec, că brodau nişte pungi de tutun pe care aveau de gînd să le ducă duminică să le împartă, cu mîna lor, eroilor răniţi, apărătorilor Leningradului.

În tramvai, Mişa observă că fetiţa crescuse atît de mult, încît paltonul n-ajungea să-i acopere măcar cît de cît genunchii. Aceasta îi strică toată buna dispoziţie. Niciodată pînă acum nu avusese prilejul să se gîndească la asemenea lucruri. I se părea că mîncarea, băutura, îmbrăcămintea apăreau căzînd de undeva, ca din senin. Cînd se întîmpla să se întoarcă de la şcoală acasă, cu pantalonii rupţi sau cu o talpă desfăcută şi mamă-sa îl mustra, sfătuindu-l să cruţe lucrurile, fiindcă ele nu pică din cer, vorbele astea îi intrau pe-o ureche şi-i ieşeau pe alta. Ştia doar că tata va da bani să i se cumpere altele şi el se va făli iar că are ghete noi. Îşi aduse aminte că odată rupsese o cămaşă dintr-adins, ca să i se cumpere una nouă.

Mişa se uita acum la ciorapii cîrpiţi ai surioarei lui şi se gîndea : „Înţeleg să umblu eu cu ciorapi rupţi, dar Liusia trebuie să aibă întotdeauna ciorapi buni." Ţinea cu tot dinadinsul ca singura lui surioară să poarte tot ce-i mai bun şi mai frumos. Că de, el, Mişa Alekseev, şi nu un oarecare avea răspunderea îngrijirii copilului... Şi ce, adică, nu era el în stare să cîştige cît le trebuia amîndurora ?...

— Uite, Liusia, ăsta-i vasul meu. Vezi ce vapor mare ? Am să ajung să lucrez pe el ca mecanic — zise băiatul îndată ce sosiră.

Se urcară pe punte, apoi coborîră jos, intrară în cabină.

Aici, Liusia dădu peste o lume de oameni mai vîrstnici. De curînd, echipajul primise „corchete" : nişte bomboane rotunde, tari, învelite în ciocolată. Oamenii din echipaj nu apucaseră încă să le mănînce, aşa încît dinţişorii fetei nu mai prididiră să ronţăie, şi buzunarele ei să primească atîtea bomboane.

Sîsoiev, mai cu seamă, nu-şi lua ochii de la fetiţă şi, covîrşit de înduioşare, nu ştia cum s-o mai răsfeţe.

— Cum te cheamă ?

— Liusia.

— Ca să vezi ! O cheamă Liusia ! Liusia, ai venit la noi în vizită ?

— Da.

— Ia uitaţi-vă la dînsa! Ce fată isteaţă! Ştie tot. Cîţi ani ai?

— Cinci.

— Ptiu, cinci ani... eşti mare! Stai, să-ţi mai dau o bombonică.

Sîsoiev scoase de sub pat un cufăraş, care avea capacul tapiţat pe dinăuntru cu nişte poze; din cufăr scoase o bomboană.

— Ţine. Va să zică, cum te cheamă?

— Liusia.

— Cîţi ani ai?

— Cinci ani.

— Cinci ani... Ia te uită... Ce fată cuminte! Va să zică, ai venit în vizită la marinari!

— Da.

Mişa asista la această discuţie cu o mutră de om îngăduitor, şi după ce mecanicul înmînă fetiţei bomboana, întrebînd-o din nou cum o cheamă, zise surorii lui:

— Liusinka, nu-l mai asculta ce spune. Să mergem mai bine să ne plimbăm cu barca.

Din cabină şi pînă în barcă fetiţa merse în braţele lui Sîsoiev. După ce şterse banca şi întinse pe ea salopeta lui de lucru, o instală pe fetiţă. Apoi împinse barca şi făcu semn cu mîna celor care se îndepărtau, pînă cînd Liusiei i se urî să le mai răspundă.

Mişa vîslea în susul apei, spre podul Liteinîi. Uimită, Liusia se uita în dreapta şi-n stînga, încerca o plăcere nouă.

Ajungînd în mijlocul Nevei, Mişa lăsă barca în voia curentului, oprind-o cîte puţin cu ajutorul unor mişcări leneşe din vîsle. Barca îi plăcea băiatului. Era mică, sălta uşor pe apă, putea fi lesne condusă.

Deodată, ceva se izbi cu zgomot în apă şi pe loc, la vreo douăzeci de metri de barcă, se înălţă un stîlp de apă. Mişa nu-şi pierdu cumpătul şi cu o mişcare bruscă aşeză barca de-a curmezişul valului, care se apropia.

— Ai grijă, Liusia — zise el calm. Acuşi o să ne legănăm. Ţine-te cu mîinile de barcă. Vine un val.

Ascultătoare, fetiţa se apucă cu mîinile de salopeta pe care şedea, dar în clipa cînd barca începu să se clatine, se prinse, dintr-o pornire firească, de bancă. Crezînd că aşa trebuie să se întîmple cînd te plimbi cu barca, fetiţa nu se sperie.

Al doilea obuz căzu mult mai departe şi altele începură să explodeze pe mal, cu un zgomot asurzitor. Liusia, văzînd că fratele său e liniştit, se uita, cu multă luare-aminte, la explozii şi tresărea uşor la vuietul lor.

— Bravo ţie, Liusinka, eşti o fată curajoasă, nu ţi-e frică de loc...

De pe mal se auzeau nişte ţipete ca de bezmetici. Mişa întoarse capul şi-l zări pe Sîsoiev făcîndu-i semne desperate să se întoarcă mai repede. Dar acum pericolul trecuse şi Mişa era cît se poate de vesel. Făcu prieteneşte semn cu mîna mecanicului şi începu să vîslească din nou spre pod. În dreapta, pe suprafaţa apei, apăru deodată un obiect lunguieţ, alb. La început Mişa nu-şi dădu seama ce putea să fie, însă cînd barca se apropie, strigă de parcă ar fi fost într-al nouălea cer de bucurie :

— Liusia ! Uite, un peşte ameţit... acuşi îl prindem !

Lucrînd cu vîsla stîngă, băiatul întoarse barca şi cu o mişcare îndemînatică apucă de cap peştele care plutea cu burta în sus. Era o ocheană, nu prea mare.

— Ia te uită ce peşte ! zise Mişa şi-l aruncă spre fundul bărcii. Uită-te, Liusia, uită-te, de jur împrejur !

Mişa se ridică în picioare şi fără să bage de seamă strigătele lui Sîsoiev şi exploziile obuzelor de pe mal, se uita de jur împrejur : s-ar fi putut să mai iasă la faţa apei vreun peşte. După cîteva clipe zări iar ceva alb, lung : se apropie tot atît de îndemînatic şi mai scoase o ocheană, însă mult mai mare. Prinse apoi un şalău nu prea mare, iar după aceea încă două ocheane. Avea destul peşte pentru o ciorbă, dar Mişa nu se putea astîmpăra. Prinsese patima pescuitului.

— Mişa, priveşte ! zise Liusia.

Mişa întoarse capul şi încremeni de uimire. Aproape de barcă apăruse la suprafaţa apei un cogeamite peşte. Scoţînd un strigăt de om pornit pe luptă, dintr-un imbold de care nici el nu-şi dădea seama, apucă vîslele ca să se apropie de pradă.

— Liusenka, stai... Ţine-te bine... îl prindem noi acuşi — zise el, apropiindu-se de peşte. Ţin-te bine, surioară ! Auzi... Ia te uită la el... Cum să-l ridic în barcă ? N-o să am atîta putere... Îmi şi lunecă mîna pe el... Numai de nu s-ar trezi din ameţeala lui... Liusenka, ţine-te bine.

În acea clipă Mişa nu-şi mai dădea seama de nimic. Nu văzuse în viaţa lui asemenea peşte. Un somon de vreo douăzeci şi cinci de kilograme, ameţit, însă viu, mişca din coadă şi din aripioare. Bronhiile i se închideau şi i se deschideau. Dacă Mişa l-ar fi apucat de coadă sau de aripioare, la această atingere s-ar fi trezit din ameţeală şi s-ar fi afundat în adîncul apei. Noroc că lui Mişa îi veni în gînd să-i bage mîna sub bronhii şi să-l prindă, să-l ţină acolo zdravăn. Mai trebuia acum să-l şi tragă în barcă. Dacă somonul s-ar fi smucit, cu o singură clipă mai devreme, Mişa ar fi căzut în apă şi, cu siguranţă, barca s-ar fi răsturnat. Spre norocul Liusiei, somonul nu dădu să se smucească decît în clipa cînd băiatul, încordîndu-şi toate puterile, întorcînd peştele cu capul spre dînsul, îl şi trase. Se auzi un plescăit... Barca se lăsă tare pe o parte luînd apă, dar o dată cu apa şi somonul se prelinse în barcă. Mişa căzu, lovindu-se rău de furca vîslei, dar în aceeaşi clipă se răsuci şi se lăsă cu pieptul peste prada sa. Fetiţa era cît pe-aci să cadă de pe banchetă, dar reuşi a se ţine bine şi se uita speriată la fratele ei, care se îndesa în peşte pe fundul bărcii... Mişa stătu apoi cîteva clipe nemişcat. Peştele nu se mai zbătea. Băiatul înălţă capul şi uitîndu-se la surioara lui, izbucni într-un rîs triumfător.

— Al nostru-i de-acu'... L-am aşezat bine...

Nu-i ardea lui să golească barca de apă şi nici nu avea cu ce. Nebăgînd de seamă că era ud leoarcă, Mişa, după ce vîrîse capul somonului sub bancheta pe care stătea, se aşează la vîsle şi — mînă — băiete!

— Ce mai peşte am prins, Liusenka! se fălea băiatul şi-i tremurau buzele de bucurie pe cînd vîslea din toată puterea. Ce frumos e! Uite ce multe culori are pe el...

Deodată, peştele dădu din coadă şi-şi săltă tot trupul, lovindu-se cu capul de banchetă. Mişa aruncă vîslele şi se aşează călare pe somon. Acesta îl mai săltă de vreo două ori şi se potoli.

Peştele o atinsese cu coada pe Liusia şi fetiţa începu a plînge, ori de frică, ori de durere.

Mişa se fîstîci neştiind ce să mai facă. Se temea ca nu cumva peştele să sară din barcă. Cea mai bună soluţie ar fi fost să-i tragă o lovitură de vîslă în cap şi să-l ameţească de-a binelea; însă băiatul nu se gîndise la această dezlegare şi

rămase călare pe somon pînă ce acesta se liniști. Apoi apucă iar vîslele în mînă.

— Nu plînge, Liusia. Acuși sîntem acasă! Ne apropiem de mal, nu mai avem mult.

Se apropiau într-adevăr de mal. Somonul mai încercă o dată să sară din barcă și băiatul se așeză din nou călare pe el; între timp, Liusia se pornise pe un plîns și mai amarnic.

— Nu mai vreau să mă plimb cu barca...

— Acuși ajungem la mal, Liusia... nu te mai boci. Acuși sîntem acasă!

În sfîrșit, acostară la mal. Fetița se lăsă bucuroasă în brațele lui Sîsoiev, care o duse iute în cabina lui.

Ud leoarcă și mînjit din cap pînă în picioare, Mișa privea mîndru în jur. Pe chei se adunase o mulțime de oameni. Toată lumea îi dădea sfaturi, îi făcea propuneri; unii îi cereau chiar să le vîndă peștele. Mișa abia acum află că peștele era un somon și că trebuia amețit. Nu mai zăbovi nici o clipă și-l lovi cu o furcă de vîslă. Apoi legă barca, luă în spinare somonul greu și se îndreptă pe îndelete spre vas.

Îi era ciudă că nu văzuse această biruință a lui și Nikolai Vasilievici; acesta fiind însă chemat la o avarie, plecase luînd cu el pe toți oamenii echipajului, în afară de Sîsoiev.

După ce lăsase prada în cabină, Mișa se întoarse din nou la barcă. Tot cumpănind și chibzuind ce să facă el cu somonul, băiatul se apucă și scoase apa din barcă, puse vîslele la locul lor, adună peștișorii mai mărunți și porni să-și caute sora. Fetița stătea în sala mașinilor, desculță, numai cu rochia pe ea și bea ceai dintr-o cană mare, smălțuită. Toate lucrurile ei erau atîrnate lîngă soba de fier în care ardea focul. Sîsoiev, cu zîmbetul încremenit pe buze, ședea în fața fetiței și-i urmărea, tăcînd, fiecare mișcare. De cum veni Mișa, Sîsoiev se învioră.

— Ce-ai făcut, mă, cap sec ce ești? începu el cu dojana. E udă leoarcă... Dacă-o înecai...

— Dar nu am înecat-o! În schimb, am prins un cogeamite pește. Ai văzut ce mare e?

— Puțin îmi pasă c-ai prins un cogeamite pește! De-acum Liusia nu mai pleacă niciodată cu tine. Liusia, te mai duci să te plimbi cu el cu barca? o întrebă el pe fetiță.

— Nu.

— Auzi? Da' cu mine mergi?

— Merg.

— Sîc ! Sîc ! Ai auzit ? Ţi-a dat răvaş de drum pe toată viaţa.

În sufletul băiatului se strecură o clipă un sentiment de gelozie, însă îl ascunse şi ridicînd din umeri a nepăsare, se apropie de fată şi începu să cerceteze cu de-amănuntul paltonaşul ei ponosit.

— Ce facem cu peştele ? începu el altă vorbă. Îl dăm la cazan ?

— Trebuie să-l sărezi şi o să ţină toată iarna. Jumătate du-l Liusiei ! îl sfătui mecanicul.

— Mai am acolo şi cîteva ocheane.

— Ei, ocheanele o să le prăjim.

— Şi dacă ne-am duce cu peştele în piaţă ?

— Pentru ce ?

— Ca să-l vindem şi cu banii de pe el să-i cumpărăm Liusiei ce-i trebuie de-ale îmbrăcăminţii : tot „echipamentul"?

— Că bine zici ! Bravo ţie !

Sîsoiev începu să se frămînte.

— Tocmai că mă gîndeam, în sinea mea : ghetele-i s-au scîlciat şi paltonaşul e ca vai de lume. Mîine rînduim noi amîndoi treaba asta. Ştii, cu un cogeamite peşte ca ăsta putem să-i facem rost de orice. În privinţa asta, bizuie-te pe mine. Chibzuim noi iute şi degrabă ce avem de făcut.

Sîsoiev se repezi pînă la el în cabină şi, după cîteva minute, se întoarse aducînd hîrtie, creion şi o ruletă cu panglică de zece metri.

— Stai jos şi scrie ! îi porunci el lui Mişa.

De îndată ce băiatul luă în mînă creionul şi se aşeză la masă, mecanicul se puse pe treabă. Măsurînd-o pe Liusia cu ruleta, controla măsurile pe hainele puse la uscat ale fetei.

— Începem cu piciorul. Ghetele... Acuşi o să vedem, ca să ştim precis. Hai, Liusinka, întinde picioruşul... paisprezece centimetri şi jumătate... Ia te uită ! Aşa ! Şi aici ? Şaisprezece... M-am lămurit. Adaugă un centimetru ca rezervă, că mai creşte... Scrie, Mişa... Ghetele, piciorul, cincisprezece centimetri şi jumătate.

Operaţia se dovedi a fi destul de grea. Bărbaţii se loviră de numeroasele socoteli complicate, cînd îi vorba de haine pentru copii : de pildă, cît de largă trebuia să fie rochia fetei, sau cum să-i ia măsură pentru o căciuliţă pe care Mişa şi-o

închipuia în formă de glugă, iar Sîsoiev în formă de broboadă pufoasă de iarnă şi pentru o pălărie de pai pentru vara viitoare. Şi la lungimea rochiei se iscă de asemenea gîlceavă. Încercaseră să ceară părerea Liusiei, ea însă căuta să-i împace pe amîndoi şi nu le putea fi de nici un ajutor.

În cele din urmă o aşezară pe un scăunaş fără spetează şi o măsurară, cu cea mai precisă migală, în lung şi-n lat, notîndu-şi toate măsurile ei pe dosul listei conţinînd lucrurile care trebuiau să i le cumpere.

8. ÎN PIAŢĂ

Potrivit înţelegerii, a doua zi pe la orele unu fără un sfert cei doi prieteni se opriră pe chei, în dreptul vasului. Steopa scoase din buzunar un vechi binoclu de teatru şi, proptindu-se de peretele unei case, se apucă să cerceteze vaporul. Pe punte nu era nici o mişcare, de parcă toţi cei de pe vas muriseră. După o aşteptare de vreo treizeci de minute, băieţii nu mai aveau astîmpăr. De obicei Mişa nu întîrzia niciodată şi se supăra foc atunci cînd altora li se întîmpla să zăbovească.

— Să mergem să întrebăm — propuse Vasea.

— O să ne dea afară.

— Cine să ne dea afară? Nu vezi că nu e nimeni!

— Marinarul de cart s-o fi ascuns pe undeva.

— Ei şi ce? Cînd s-o ivi, o să-l întrebăm.

— Să mai aşteptăm. O fi stînd poate la masă.

Tocmai în acel moment apăru pe punte făptura înaltă a mecanicului-şef, care se îndrepta grăbit spre scară, cu o cheie mare în mînă.

— Nikolai Vasilievici, bună ziua — îi ieşi înainte Steopa cu bucurie.

— A, Steopa! Mecanicul-şef îi întinse mîna. Nu te-am văzut de mult. Cum îţi merge?

— Bine.

— Ai venit cumva la mine?

— Nu. Ne-am înţeles cu Alekseev să trecem pe la unu pe aici, şi el încă nu s-a întors pînă la ora asta.

— A întîrziat. L-am învoit.

— Şi unde s-a dus ?

— S-a dus în piaţă. Ca să cumpere ceva pentru surioara lui.

Băieţii schimbară între dînşii priviri nedumerite.

— A plecat de mult ?

— De dimineaţă. Trebuie să se întoarcă numaidecît.

— S-a dus în piaţa Malţevski ? întrebă Vasea.

— Asta nu ştiu... Ei, prieteni, nu mai pot întîrzia, mă grăbesc. Mai treceţi altă dată.

Nikolai Vasilievici plecă, iar băieţii rămaseră cu totul încurcaţi. Ce să facă ? Să aştepte acolo, sau să se ducă în piaţă să-şi caute prietenul ?

* * *

Între timp Mişa, împreună cu Sîsoiev, după ce îşi puseră în măştile de gaze cîte o bucată mare de somon, plecară de dimineaţă în piaţă, să caute „echipamentul" necesar pentru Liusia.

Piaţa cea mai mare din Leningrad, piaţa Sîtnîi din cartierul Petrogradskaia Storona, fusese închisă după un şir de bombardamente chiar prin partea locului şi întîietatea şi-o dobîndise piaţa Malţevski.

Mişa, reuşind lesne să se strecoare după gardul pieţei, zări o femeie care ţinea în mînă nişte pantofiori de copil, tocmai pe măsura potrivită Liusiei.

— Cît ceri, tuşă, pe ei ?

Femeia se uită la băiat bănuitoare şi dădu din mînă a lehamite.

— Lasă... Tu n-ai nevoie de ei.

— Nu caut pentru mine. Vreau să cumpăr pentru surioara mea.

— Şi ce ai de dat în schimb ? Crupe ai ?

— Crupe n-am. Am peşte.

— Ce fel de peşte ?

— E proaspăt. Uită-te !

Mişa scoase capacul măştii de gaze şi femeia, văzînd carnea trandafirie a peştelui, îi vorbi cu un glas mai îmbietor :

— Ce-i ăsta ?

— E somon — explică Mişa.

— Cît ai aici ?

— Om vedea la cîntar.

— Ia te uită ce pantofiori ! Sînt de piele şi n-au fost încălţaţi.

Mişa nu avusese niciodată prilejul să facă schimb în piaţă ; cum obţinuse somonul în mod cu totul întîmplător, era cît pe ce să dea bucata pe o pereche de pantofi.

— Ei, amirale, — auzi el de la spate un glas. Vezi să nu te îneci ! Ce-ai găsit ?

— Nişte pantofi. Tocmai buni pentru Liusia.

Sîsoiev privi ţintă la precupeaţă. Apoi, făcînd pe cunoscătorul, luă pantofii în mînă, scoase ruleta, măsură talpa şi dădu să zgîrie pielea cu unghia.

— Nu-i ceea ce ne trebuie.

— De ce ?

— Nu-i culoarea care ne trebuie — zise Sîsoiev.

— E cea mai frumoasă culoare, nu se murdăreşte.

— Pentru dumneata e cea mai frumoasă, dar pentru noi nu se potriveşte.

— Păi, ne înţelesesem...

— Nu, nu e ceea ce ne trebuie ; am plecat, Mihail. Îl înghiontì uşor pe Mişa şi, aplecîndu-se spre el, zise cu glas încet : Nu te pripi. Să vedem ce mai e pe aici, prin piaţă.

Începură să se plimbe prin piaţă. Erau pe acolo multe obiecte pentru copii, la preţuri potrivite. Băiatul mergea în urma mecanicului, gata mereu să umble la masca de gaze, ori de cîte ori se ivea vreo ocazie să vîndă peştele. Sîsoiev însă îl tot repezea ; în sfîrşit, se opriră lîngă o bătrînă care ţinea în mîinile ei nişte ghetuţe de copil, de culoare albastră.

— Uite, Mişa, aşa ceva ne-ar conveni — zise el.

Sîsoiev luă în mînă o gheată şi începu s-o cerceteze cu băgare de seamă.

— Numai de vreo trei ori le-a încălţat nepoţica mea — zise bătrîna.

Mecanicul o privi cu coada ochiului. Bătrînica avea părul încărunţit de-a binelea, iar ochii ei senini, încă vioi, priveau trişti şi scînteiau de bunătate.

— Aveţi o nepoţică mare ? întrebă el.

— De şase ani !

— E tocmai ceea ce ne trebuie !

— Ce vă trebuie ? întrebă bătrînica.

— Ne trebuie, ca pentru vîrsta asta — explică mecanicul. Şi a mea e tot de şase ani. Poate se mai găsesc, maică, pe-acasă la dumneata, ceva lucruri de care nu mai are nevoie nepoata ?

— Nu mai are acum nevoie de nimic — zise bătrînica.

— Cum de nimic ? !

— Nemţii au omorît-o... împreună cu mamă-sa.

Mişa nu auzise pe de-a-ntregul această discuţie. Privea ţintă la un bărbat înalt şi uscăţiv, care stătea cu spatele la el, alături de stîlpul de fier care sprijinea şopronul de deasupra pieţei. La un moment dat, cînd bărbatul întoarse capul, Mişa îi zări faţa ; avea nasul drept şi buzele subţiri, strînse. Un tînăr spilcuit ca un filfizon se apropie de acest bărbat şi îi întinse o mască de gaze.

— Hei, Mişa, la cine te zgîieşti aşa ? îi strigă Sîsoiev.

— Am văzut un cunoscut.

— Ne-am înţeles cu bunicuţa să mergem pe acasă, pe la dînsa. Unde ai lista ?

Mişa scoase din buzunar portvizitul în care avea lista cu „echipamentul" pentru Liusia şi cînd îl deschise, de pe o fotografie îl privi un bărbat cu nasul drept şi cu buze subţiri, strînse. Mişa întoarse capul. Atît bărbatul cît şi tînărul dispăruseră. Mişa îşi vîrî din nou portvizitul în buzunar, scoase de pe umăr masca de gaze şi o întinse mecanicului.

— Sîsoiev, ţine-o... Fă ce ştii. Eu n-am timp. O treabă foarte importantă — zise din fugă, fără să aştepte răspuns şi dispăru în mulţime.

Sîsoiev cunoştea firea ciudată a musului, ştia de-o taină în legătură cu învoirile lui pe uscat, de venitul cu maşina acasă, de legăturile cu fratele mecanicului-şef, şi de aceea nu se miră de loc cînd Mişa o rupse de fugă, apucat parcă de-o toană. Important era că avea permisiunea să lucreze cum credea el de cuviinţă şi deci să se îngrijească de „echiparea" Liusiei pînă la sfîrşit.

Mişa se repezise după bărbatul cel înalt. Făcîndu-şi loc prin mulţime, ocolind gheretele, se îndreptă înspre ieşire. Aici reuşi să se cţăre pe grilaj şi să se uite de sus peste marea aceea de capete, dar nu-i folosi la nimic...

Concentrîndu-şi întreaga atenţie asupra fizionomiei bărbatului nu apucase să-şi întipărească în minte cum era îmbrăcat, ceea ce-i îngreuia mult cercetările.

Deodată simţi că-l bate cineva pe umăr. Mişa întoarse capul şi dădu cu ochii de Burakov.

— Urmează-mă ! ordonă răstit acesta şi o porni spre ieşire, fără a întoarce capul.

— Tovarăşe Burakov, l-am găsit... pe acela din fotografie — încercă să-i spună băiatul, urmîndu-l ; Burakov însă îi făcu semn cu mîna să nu scoată nici o vorbă.

Strecurîndu-se cu energie prin mulţime, înaintau repede. Lîngă gherete se opriră... Privind în jurul lor, Burakov, cu un gest, i-o tăie scurt lui Mişa, care încercase din nou să vorbească.

— Ştiu ce vrei să spui. Fii numai urechi. Urmăreşte ce am să fac eu. Am să arestez un hoţ, ca să-l duc la secţie. Tu urmează-mă. Cînd vom ajunge în străduţa aceea, eliberează-l. Împinge-mă mai tare şi fugi împreună cu hoţul. Caută să te împrieteneşti cu el. Ai înţeles ?

— Am înţeles.

— Să nu te temi, să mă şi loveşti. E o chestiune importantă. Misiunea ta este să intri în banda lor şi să vezi ce hoţii mai fac ei. Ăştia fură cartele de pîine şi de alimente... Uite-l... Mă bizui pe tine. Caută de chibzuieşte bine, singur.

Rostind ultimele cuvinte, Burakov întoarse capul şi, după ce făcu cîţiva paşi, nimeri într-un şuvoi de oameni care se îndreptau să iasă în stradă pe poartă. Mişa se ţinea de dînsul la aceeaşi distanţă. Şapca cafenie a lui Burakov se deosebea atît de izbitor de celelalte pălării, încît băiatul nu se temea c-o să-l piardă din ochi. După ce trecură pe poartă, Burakov o luă într-o parte şi se opri în faţa unui grilaj de fier. Puhoiul de lume îl împinse pe Mişa pînă în mijlocul străzii. Acolo era mai liber în mişcări. În răstimpul acesta, Burakov înainta de-a lungul grilajului, străduindu-se să nu scape pe cineva din ochi ; Mişa nu vedea însă pe cine anume.

Trecuse cîtva timp. Ocoliseră piaţa şi se aflau acum la intrarea dinspre strada Nekrasov. Burakov nu pusese încă mîna pe omul urmărit, dar Mişa îl şi ochise pe acel căruia avea să-i facă în curînd cunoştinţă. Era un flăcău mic de stat ; rezemat de poartă, fuma, căutînd să pară nepăsător. Purta pantaloni negri, vîrîţi în cizme, şapca dată pe ceafă ; un pulover pestriţ cu fermoar apărea numai, din cînd în cînd, în toată frumuseţea lui, de sub haina de culoare închisă.

În poartă se produse o îmbulzeală. Hoţul îşi alese o victimă şi se strecură încetişor prin mulţime.

Mişa nu vedea ce învîrtea el pe acolo, însă, într-o clipă, Burakov se şi înfiinţă la faţa locului. În mulţime se produse o învălmăşeală, se auzi un strigăt de femeie urmat de înjurături, iar apoi puhoiul de lume se desfăcu în două părţi şi Burakov scoase de guler pe flăcăul care se zvîrcolea ca un şarpe.

— Dă-mi drumul... — strigă acesta, lăsîndu-se la pămînt. Nu mă strînge, mă doare...

Burakov îl ţinea pe hoţ de guler, în aşa fel încît acesta abia atingea pămîntul cu picioarele.

— Dă-i drumul băiatului ; de ce-l chinuieşti ? îi luă apărarea o femeie miloasă.

— Nu-l lăsa, nu-l lăsa ! se auzea glasul mulţimii.

— La miliţie cu el ! răsunau alte glasuri.

Simţind că gloata din jur nu era de partea lui, flăcăul încetă să mai facă nazuri. Fiind un pungaş de meserie, încercă să se smulgă din mîinile lui Burakov. Prinse o clipă prielnică şi începu să se rotească pe loc, nădăjduind că astfel va reuşi să răsucească mîna celui care-l ţinea strîns de guler. Burakov cunoştea sistemul : se feri de lovitura plănuită şi-şi îndreptă pumnul spre hoţ.

— Hai, potoleşte-te ! Nu ţi-a mers, ce zici ? îl întrebă Burakov pe hoţul care îşi luase iar poziţia normală.

Mişa, amestecîndu-se în mulţimea celor curioşi, se apropie de hoţ, îl privi ţintă şi-i făcu semn din ochi.

În continuare, lucrurile se întîmplară întocmai cum şi le închipuia Mişa. Burakov porni să-l ducă pe hoţ la secţia de miliţie. La început îi petrecură cîţiva martori, care văzuseră furtul cu ochii lor, dar în cele din urmă, aceştia se lăsară păgubaşi să-i mai însoţească. Acum, îşi zicea Mişa în gînd, era timpul să acţioneze... Burakov, ducînd hoţul de mînă, cotise pe o stradă pustie ; pe cînd trecea prin dreptul unei case distruse de bombe, Mişa o luă iute la picior, îl ajunse şi, făcîndu-şi vînt, îi dădu un brînci de la spate. Burakov căzu jos şi scăpă hoţul din mînă.

— Rupe-o de fugă ! exclamă Mişa şi, fără să privească înapoi, o luă şi el la sănătoasa înaintea hoţului.

Auzea în urma lui tropotul picioarelor celui salvat. La colţul străzii, Mişa se opri şi-şi întoarse capul. Nu erau urmă-

riți. Hoțul îl ajunse din urmă, i-o luă înainte, o coti după colț și se lipi de un zid.

— Ce e ? întrebă el abia trăgîndu-și sufletul.

— Nu e nimeni — răspunse Mișa.

Scoțînd capul de după colț, flăcăul privi un timp înspre locul unde căzuse Burakov.

— Straşnic ! L-ai atins cumva la moacă ?

— Nu.

— Ei, atunci te pomenești că s-o fi lovit cu capul de-o piatră. Nu vezi că nu se scoală ?

Mișa se gîndi că poate Burakov s-o fi lovit într-adevăr de vreo piatră, că și-o fi spart capul.

— Să mergem...

— Mai stai — răspunse Mișa, neștiind ce să facă mai departe. Nu putea să-l lase pe Burakov fără ajutor. Strada era pustie și s-ar fi putut să nu se ivească nici un trecător vreme îndelungată. Și chiar dacă ar fi apărut, s-ar fi putut să nu-l vadă pe omul întins pe caldarîm, în stare gravă. Din fericire, tocmai în momentul acela Burakov începu să se miște, își pipăi țeasta cu mîinile, își puse în cap șapca de pînză căzută jos, aruncă o privire de jur împrejur și, clătinîndu-se, porni îndărăt.

— Și-a găsit și el o dată naşul... — zise flăcăul, însoțindu-și vorbele de o înjurătură, apoi chicoti și urmă : O să mă țină el minte multă vreme !

Pe noul „prieten" al lui Mișa îl chema Șurka Krendel.

Tot drumul merseră discutînd cu însuflețire și mai la fiecare două-trei vorbe, hoțul înjura vîrtos. Lucrul acesta îl scoase din sărite pe Mișa și, nemaiputîndu-se stăpîni, îl întrebă :

— De ce înjuri, mă rog ?

— Cum de ce ? Așa... Hoțul se fîstîcise chiar, auzind această întrebare neașteptată. Dar de ce să nu înjur ? Parcă ce, tu nu știi să înjuri ?

— Cum să nu știu, chiar mai ceva decît tine, dar pentru ce să-njur în vînt ? Ce rost are să-mi spurc degeaba gura ? Dacă e vorba să înjur, apoi înjur și eu cînd e cazul.

Mișa rostise toate acestea cu blîndețe în glas, ceea ce-l puse în grea încurcătură pe hoț. Se vede că nici prin gînd nu-i trecuse vreodată să se întrebe la ce bun să adauge, după fiecare două-trei vorbe, cîte o înjurătură fără nici o noimă !

Cu un ceas înainte de a-l trînti Mişa jos pe Burakov, eliberîndu-l pe Şurka Krendel, adevăraţii lui prieteni stăteau pe chei, îngînduraţi, neştiind ce să facă. Deodată, Steopa izbucni în rîs.

— Ce te-a apucat ? întrebă Vasea, neînţelegînd ce anume putuse să-l înveselească pînă-ntr-atît.

— Unui măgar i-au legat în dreapta o pală de ovăz, iar în stînga o pală de fîn, pricepi ? Şi el, va să zică, nu ştia ce s-aleagă, cu ce să înceapă. Îi venea să înşface o gură de ovăz, dar apoi se răzgîndea şi i se deschidea pofta să-şi vîre botul întîi în fîn, însă din nou se răzgîndea... Ei, şi pînă la urmă crăpă de foame. Nu se putuse hotărî ce să facă. Aşa e şi cu noi. Stăm ca măgarul şi nu ştim ce hotărîre să luăm. Mergem acasă, ce zici ?

— Mai bine să-l căutăm în piaţă.

— Atunci hai să mergem în piaţă !

O porniră grăbiţi pe chei. După ce trecură de podul Gorbatîi, o luară pe Fontanka, iar apoi, prin strada Ceaikovski, ieşiră în Liteinîi. Aici le închise drumul o coloană militară, cu nişte tunuri nou-nouţe. Ostaşii tineri priveau în dreapta şi în stînga, cu un zîmbet de bucurie.

— Astea zic şi eu tunuleţe ! exclamă Steopa, încîntat. Cînd încep să tragă, trag nu glumă !

— Sînt mici.

— Mici, dar voinici. Uite ce ţevi lungi au ! Cînd trag, trece obuzul prin orice obstacol.

Băieţii vedeau prima dată această realizare a tehnicii militare. Tunurile acestea erau, se vede, ceva nou, pentru că altfel n-ar fi scăpat nezărite de ochii băieţilor la parăzile dinainte de război. Uitîndu-se la artilerişti, băieţii ar fi dorit să fie ei în locul acestora, să plece ei pe front, să învingă ei duşmanul.

O luară pe Liteinîi, mergînd pe lîngă coloană.

Tunurile noi aveau o înrîurire cît se poate de bună asupra stării de spirit a leningrădenilor. Pe feţele pietonilor, băieţii desluşeau continuu zîmbete pline de mîndrie şi de bucurie.

— ...Cred în poporul rus, Pavel Feodorvici — auziră băieţii un glas în urma lor. Este un popor foarte talentat. Într-un răstimp atît de scurt ne-am însuşit o tehnică din cele mai complicate. Înainte se spunea că nu putem altceva decît

să scormonim pămîntul, şi asta numai cu mijloace primitive. Şi acum ? Şi în văzduh, şi pe apă, şi pe uscat, peste tot, oamenii ruşi sînt ca la ei acasă. Un simplu flăcău de la ţară, care n-a mai dat niciodată pe la oraş, după şase luni e un pilot de mîna întîi.

Steopa întoarse capul. Vorbea un bărbat de vîrstă mijlocie, îmbrăcat într-o manta, cu o servietă subsuoară, purtînd ochelari mari, cu ramă de baga. Alături de el mergea un om în vîrstă, îmbrăcat orăşeneşte, înalt, cu nasul lung.

— Roţile au cauciucuri. Totu-i lucrat cum trebuie — zise al doilea. Ştii că au fost făcute la Leningrad.

— La Leningrad.

— Caii sînt bine hrăniţi, şi harnaşamentul e nou-nouţ...

— Dumneata, Pavel Feodorovici, pe toate le priveşti din punct de vedere administrativ...

Din poarta unei case se repeziră două femei îmbrăcate cu bluze lucrate de mînă.

— Să-i bateţi vîrtos, tovarăşi ! strigă una din ele, fluturîndu-şi batista.

Comandantul care mergea în faţa tunului salută milităreşte şi, zîmbind, făcu din cap în semn că da. Drept răspuns, pietonii începură să-l aclame, în timp ce ostaşii salutau milităreşte.

În apropiere de strada Kirocinaia, băieţii reuşiră să se strecoare, traversînd strada, în intervalul dintre două subunităţi.

La intrarea în piaţă se opriră.

— Ce de mai lume ! Cum ai să-l găseşti aici ?

— Îl găsim. Ia-o după mine.

Porniră printre gherete. Peste puţin, Steopa zări pe cineva şi, în aceeaşi clipă, îl apucă de mînecă pe prietenul său.

— Stai ! porunci el. Văd ceva.

Crezînd că-l văzuse pe Mişa, Vasea întorcea capul în toate părţile.

— Unde ?...

— Uite-l... Unde te uiţi ? Priveşte drept înaintea ta... Ăla care cumpără elastic.

Pînă la urmă văzu şi Vasea pe omul ale cărui trăsături din fotografie i se întipăriseră atît de bine în minte. Gorski stătea lîngă o gheretă, examinînd cu luare-aminte marfa întinsă pe tejghea.

— Steopa, e Gorski, individul pe care l-am pîndit la grădina de zarzavat — şopti Vasea.

— Păi, eu ce-ţi spuneam...

— Straşnic... Ce-i de făcut acuma ? Ar trebui să-l găsim pe Mişka... Ştii ceva ? Eu m-oi ţine de dînsul, iar tu caută-l repede pe Mişka.

— Nu-i nevoie. Ne descurcăm şi fără Mişka. Ce-ar fi să telefonăm „acolo" ? Nu, facem aşa... — şopti Steopa, plin de foc. Să notăm totul ; într-o carte veche am citit despre activitatea unui detectiv care nota totul... Notează şi tu totul... Notează ce face, la ce oră, notează unde se duce... apoi, o să-i povestim despre toate, amănunţit, lui Burakov.

— Bine zici.

— Ai pe ce să notezi ?

— Am.

— Nu trebuie să-i atragem luarea-aminte, să ne tot învîrtim prin faţa lui.

— Să ne ţinem mai la o parte.

Se retraseră la capătul rîndului, de unde-l puteau vedea bine pe Gorski.

— Hai, notează : Cumpără elastic — şopti Steopa, înghiontindu-şi prietenul.

Vasea îşi scoase agenda şi-şi trecu acolo prima observaţie. Se ţinură o bucată bună de vreme după Gorski, urmărindu-l de la o distanţă destul de mare, notînd cu sîrguinţă tot ceea ce făcea el. Lui Steopa i se urîse repede să tot umble după el şi regreta chiar că propusese un asemenea plan, însă nu mai putea da înapoi. Pe Vasea, dimpotrivă, îl atrăgea tot mai mult această urmărire. Din pricină că se emoţiona, se pripea, prescurta şi săvîrşea greşeli grosolane ; însemnările lui cu greu se puteau înţelege. După o mai lungă vreme, nici el nu mai reuşea să-şi descifreze scrisul :

— În faţa magaz. exam. elast. alb. nu a cumpărat. vorb. cu prop."

„Stat poartă. salut. fem."

„Mers. opr. lapt. cum. băut. pah."

„Vorb. flăc. care purt. ferm."

Şi altele scrise la fel.

În apropiere de gardul care împrejmuia piaţa dinspre strada Nekrasov, băieţii se săturaseră să-l mai urmărească pas

cu pas pe Gorski. La ieşire, se întîmplase ceva. În mulţime răsunase strigătul unei femei, nişte înjurături...

Steopa se întîlni nas în nas cu un bărbat înalt : avea ochi aprinşi de încordare, gura întredeschisă.

— Ce se petrece acolo ? întrebă el, căscînd gura.

— Au prins un hoţ. Uite-l cum se zvîrcoleşte... ia te uită...

Din pricină că mulţimea îl împresurase, Steopa nu văzu cine fusese prins şi vru să se strecoare chiar în mijlocul mulţimii, dar Vasea îi strigă, supărat :

— Vezi că se cară... Ţine pasul !

Gorski se strecură grăbit de-a lungul gardului, spre ieşire.

Ajunşi în stradă, băieţii se opriră.

— Şi ce facem acum ? întrebă Steopa, petrecînd cu privirea silueta care se îndepărta.

— Haidem după el — dădu Vasea din cap.

— Vasea, face oare să ne mai ostenim ? întrebă cu îndoială Steopa.

— Sigur că da ! Vom afla astfel unde locuieşte.

Vasea ştia că prietenul său se înflăcăra repede şi se răcea tot atît de repede, de aceea nu dădea nici o atenţie şovăielilor lui.

— Numai nu te mai uita la dînsul. El cu treburile lui, noi cu ale noastre — zise Vasea, trăgînd după el pe prietenul său şi iuţind pasul. E un contrarevoluţionar primejdios. Mişa zice că e mai ceva decît trăgătorii de rachete !

Aproape de bulevardul Liteinîi, Gorski trecu pe partea cealaltă a străzii şi se postă în staţia de tramvai. Băieţii se opriră în colţul străzii.

— Aşteaptă tramvaiul — zise Steopa.

— Da.

— Ei, şi acum, ce facem ?

— O să vedem acuşi. Nu te uita de după colţ. Să nu te vadă.

— N-ar fi mai bine oare să telefonăm maiorului ?

— Acum, nu. Mai tîrziu.

Cînd tramvaiul intră în staţie, băieţii îl pierdură pe Gorski din ochi. Ferestrele vagonului nu mai aveau geamuri, erau astupate cu placaj şi nu puteai vedea pe cei dinăuntru.

— Priveşte jos, la picioare. Mi-e frică să nu plece — se îngrijoră Vasea, aşezîndu-se pe vine.

— Nu se vede nimic.

— Îl scăpăm, să ştii... Ne fuge de sub nas ! S-o fi urcat ?

Răsună clopotul tramvaiului şi vagonul porni.

Gorski nu era în staţie.

— Asta-i, a plecat ! Să mergem ! strigă Vasea şi se repezi în urma tramvaiului, care se depărta.

Din fericire, la prima cotitură macazul era schimbat, tramvaiul se opri şi băieţii avură timp să sară pe platforma de dinapoi.

— E aici ?

— Aici. Uite-l, stă pe banca de colo.

— Fii prudent ! Nu scoate capul.

Trecuseră de Piat Uglov, de gara Vitebsk. La Institutul tehnologic, Gorski coborî şi porni spre staţia tramvaiului 3. Băieţii nu-l slăbeau din ochi.

— Vasea, el se duce la... — îşi dădu cu părerea Steopa, în clipa cînd se urcară, în urma lui Gorski, în vagonul tramvaiului.

— Pfui ! Straşnic merge ! Aşază-te într-un colţ şi priveşte într-altă parte — bombăni Vasea. Nu te zgîi în ochii lui ! Şezi, ca şi cînd nu te-ar interesa el de loc.

Bănuiala băieţilor se adeveri ; pe bulevardul Mejdunarodnîi se apropiau de linia frontului. Merseră mult. După ce trecură de canalul Obvodnîi, Gorski deodată se dădu jos din vagon. Băieţii îl pierduseră din ochi. Dar, dîndu-şi îndată seama de situaţie, se dădură jos din mers. În stînga lor era un loc viran ; în dreapta se înşiruiau case noi de locuit.

Pe şoseaua largă aceşti copilandri singuratici se puteau lesne desluşi ; dacă Gorski s-ar fi întors o clipă, i-ar fi văzut numaidecît ; avură însă noroc şi de data aceasta. Nu departe de staţie se afla o căruţă încărcată cu fîn ; băieţii se ascunseră în dosul ei. Gorski se opri sub bolta înaltă a unei case neterminate ; privi în dreapta şi în stînga şi intră în casă.

— Steopka, e chiar aceeaşi casă...

— Poate...

— Are uşi laterale... e chiar casa aceea...

Două uşi galbene dădeau în boltă şi băieţii nu mai avură nici un fel de îndoială : era casa misterioasă de care le vorbise Mişa.

Pe uşa deschisă se vedea coridorul ; peste tot, mormane de moloz. O scară urca la etaj şi cobora la subsol.

Cu răsuflarea tăiată, băieţii ascultau cu încordare. Undeva, jos, se desluşi un foşnet.

— Auzi ?

— Îhî ! El e !

— Ei, ce facem acu' ?

— Fie ce-o fi ! zise Vasea. Să mergem !

— Ai lanterna la tine ?

— O am în buzunar... Linişte !

În vîrful picioarelor se apropiară de parapetul scării şi începură să coboare încet la subsol. Pămîntul se cutremură uşor din pricina tramvaiului care tocmai trecea ; apoi răsună claxonul unui camion. În subsol era linişte. Băieţii se opriră cu băgare de seamă în faţa unei uşi masive. Aici mai pătrundea încă de sus lumina zilei. Steopa aruncă o privire întrebătoare prietenului său. Drept răspuns, ochii lui Vasea străluciră şi băiatul îi făcu un semn cu mîna în care ţinea, pregătită pentru orice eventualitate, o lanternă.

— Înainte ! şopti el şi apăsă pe clanţa uşii.

Uşa scîrţîi pe neaşteptate, băieţii se lăsară jos de frică — şi le trebui multă stăpînire de sine ca să nu fugă. După o clipă se liniştiră, intrară înăuntru cufundîndu-se parcă în cerneală. Nisipul scîrţîi sub paşii lor. Merseră înainte, ţinîndu-se cu mîna de un perete igrasios ; ajungînd într-un colţ, se opriră. Nişte foşnete se auziră din nou din dreapta, dindărătul peretelui, de undeva, de foarte departe. Lui Vasea inima îi bătea să-i spargă pieptul, dinţii îi clănţăneau de nu-i mai putea opri ; dar cu toate acestea băiatul continua să înainteze de-a lungul peretelui, atrăgînd după el şi pe Steopa, de parcă o forţă necunoscută îi împingea tot înainte, într-un întuneric beznă. Vasea îşi dădea seama că lumina felinarului putea fi zărită de departe, aşa că băiatul se gîndi să nu aprindă lanterna pînă ce nu vor stabili locul unde se afla Gorski.

Peste puţin timp, ajunseră la o nouă cotitură. Aici începea un perete transversal ; la cîţiva metri de colţul format de doi pereţi se afla o uşă, tot aşa de masivă ca şi cea de la intrare.

După ce pătrunseră şi făcură cîţiva paşi în cealaltă parte a subsolului, băieţii zăriră în depărtare lumina unei lanterne.

— El e.

Călcîndu-se între ei pe picioare, cu mîinile întinse înainte, băieţii se repeziră într-o parte, dar se ciocniră de un zid de cărămidă ; lăsîndu-se jos, încremeniră pe loc, lipiţi de

perete. Le venea parcă să-şi vîre capul în nisip, să intre cu spatele în cărămizile reci ale zidului. Erau descoperiţi din toate părţile şi nu-i putea salva decît întunericul.

— Tu eşti de vină — şopti Steopa.

— Linişte!

Lipiţi unul de altul, stătură multă vreme aşa, nemişcaţi. Le înţepeniseră picioarele. Dar iată că lumina lanternei, legănîndu-se uşor, se tot apropia. Gorski îşi lumina calea şi nu-l interesa altceva. „Va să zică, nu ne-a auzit." Nisipul scîrţîia tot mai tare. Deodată Gorski tuşi, apoi scuipă şi peste cîteva clipe dispăru după o uşă, pe care o trînti şi se auzi un zgomot surd. Răsună un scrîşnet de încuietoare şi se făcu linişte.

— S-a dus...

— Sst... ascultă!

Scîrţii cealaltă uşă care îi speriase atîta la intrare.

— A plecat — observă uşurat parcă Vasea. Şi eu care credeam că ne-am dus pe copcă... A trecut chiar pe lîngă noi. Te-ai speriat?

— Nu.

— Minţi! Dacă ne-ar fi văzut, ne-ar fi făcut piftie.

— Ce ne-ar fi putut face, mă rog?

— Ce ne-ar fi putut face?... Asta-i bună!... Ar fi scos pistolul şi pac-pac...

— Ei, lasă...

Aprinseră lanterna. Ochii li se obişnuiseră cu întunericul şi lumina lanternei le părea prea vie.

— Nu înţeleg un lucru: de ce-a zăngănit atîta la uşă? Băieţii se apropiară, curajoşi, de uşă.

— Na-ţi-o bună! zise Steopa. Ne-a încuiat pe dinafară!

Toate încercările lor de a deschide uşa de fier se dovediră zadarnice. Cu aceiaşi sorţi de izbîndă puteau să se tot izbească în peretele de piatră. Uşa închisă nu-i sperie însă pe băieţi; în cugetul lor nu se desluşi de la început toată gravitatea situaţiei create.

— Fleacuri! zise Vasea. O să ieşim de aici. Nu se poate să nu fie şi altă ieşire. Nu-i aşa?

— Desigur.

— Să mergem, să ne uităm întîi ce făcea el acolo.

Se îndreptară spre capătul subsolului şi imediat dădură de o ladă mare, plină de măşti de gaze obişnuite, ca acelea pe care le foloseau aproape toţi locuitorii Leningradului.

— La asta nu m-aşteptam — zise Steopa, cu deznădejde în glas.

— Ce nevoie are el de măşti de gaze ? Or fi furate, sau ce ? Cam cîte să fie aici ? Hai să le numărăm !

— De ce ?

— Păi, dacă tot am început să notăm la fiecare pas, cu atît mai mult trebuie să cercetăm şi să ştim ce-i aici. Ia să vedem dacă nu mai e ceva şi dedesubt.

Băieţii începură să scoată cu băgare de seamă măştile de gaze, însă nu găsiră nimic în ladă.

— Douăzeci şi cinci de bucăţi — zise Steopa, după ce azvîrliră din nou în ladă ultima mască.

— Hai să mai căutăm. Să fi venit el oare numai după măşti de gaze ?

— Dar o fi plecat de aici cu mască de gaze ?

— Nu ştiu. N-am putut vedea.

— Nici eu n-am observat.

Băieţii colindară tot subsolul, înaintînd de-a lungul pereţilor şi cotrobăiră, cu migală, toate ungherele, dar nu găsiră nimic deosebit. Lumina lanternei începu să pălească.

— Ne lasă bateria — spuse îngrijorat Steopa. Hai să căutăm o ieşire cît mai avem lumină.

— Te-ai uitat din stradă la ferestrele subsolului ?

— M-am uitat ! Îs astupate cu ceva... stinge deocamdată, să se mai odihnească.

— Cam proastă treabă — făcu Vasea şi stinse lanterna.

Băieţii rămaseră pe întuneric.

10. ACASĂ LA BĂTRÎNICA

După ce Mişa dispăru, Sîsoiev, însoţit de bătrînică, ieşiră din mulţime şi o luară de-a lungul străzii Vostanie spre Nevski.

— Ai venit de mult de la ţară ? îl întrebă deodată bătrîna pe mecanic.

— Da' cum de-ai ghicit că-s de la țară ? se miră Sîsoiev.

— Așa mi se pare. Ai un zîmbet deschis, larg. N-au asemenea zîmbet decît cei crescuți pe mîndrețea de plaiuri de la țară.

— Tare bine zici, măicuță ! Am plecat de mult de la țară, dar lucrez tot timpul în aer liber. Sînt marinar.

Vorbind între ei, ajunseră pe nesimțite în fața casei unde locuia bătrîna. Urcînd pînă la primul etaj, bătrînica descuie o ușă și intră în locuința ei ; Sîsoiev o urmă.

— Intră, poftim de intră în odaie ! Îndată-ți arăt totul !

Intrară într-o cameră spațioasă, cu toate ferestrele bătute în placaj, afară de una singură care avea geamuri ; iar în dreptul sobei era instalată o plită de fier, iar alături, o masă nu prea mare, cu toată vesela pe ea ; tavanul și pereții erau negri de fum și de funingine. Într-un cuvînt, era o cameră potrivită modului de viață al unui leningrădean care trăise în ea prima iarnă de blocadă, iarna cea de pomină.

Sîsoiev observă o tolbă de vînător și o cartușieră, atîrnate în cui, într-un colț.

— Cine umblă la vînătoare dintre cei ai casei dumneavoastră ?

— Fiul meu. Pușca a trebuit s-o depun, restul am păstrat. Ia loc, te rog, poftim !

Mecanicul se așeză într-un fotoliu, în fața unui tablou mare, neterminat. Reprezenta pe un bătrîn, aplecat asupra unei cărți, avînd alături o fetiță mică.

— Ăl mic îl învață carte pe ăl bătrîn — observă Sîsoiev.

— Ce-ai zis ? se grăbi să întrebe bătrînica.

— Am zis că nepoata îl învață carte pe bunicul ei.

— Întocmai. E nepoțica mea. Tabloul a fost zugrăvit de fiul meu cel mai mic. N-a mai apucat să-l termine.

— Va să zică, bătrînelul este soțul dumneavoastră ?

— Nu, ce spui... e un model.

— Da' ați spus adineauri că e nepoțica dumneavoastră ?

— Ei și ce ? Galocika a pozat ea pictorului, iar pentru bătrîn a pozat un model.

Bătrînica deschise un dulap și începu să scoată de acolo tot felul de lucruri de copil. Erau acolo rochii, un paltonaș, un capișon, ciorapi, pantofi, pîslari mici și chiar o haină de blană. Sîsoiev își aruncă ochii mașinal asupra acelor lucruri, dar gîndul îi era cu totul la altceva.

Nu prea trecuse mult timp de cînd, în apartamentul acesta, locuise o familie strîns unită şi răsunase un rîs vesel de copil... şi, iată, acum toate fuseseră spulberate de fasciști.

— Cum o scoţi la capăt cu ale gospodăriei ? Ai doar nevoie de lemne ; cine-ţi aduce apă ?...

— Sînt trecută pe lista de ajutor, tovarăşe. Fiul meu a lucrat ca inginer într-o uzină. Comsomoliştii din raion au organizat o brigadă şi ajută tot timpul familiile celor de pe front. Ce tineret minunat ! Fără tinerii ăştia aş fi pierit de mult. Mi-au adus lemne, uite, mi-au astupat şi geamurile — stărui bătrîna.

— Va să zică, fiul dumneavoastră este şi pictor, şi inginer ?

— Am cinci fii, tovarăşe — spuse ea, mîndră.

— Şi unde-s acum ?

— Pe toţi cinci i-am dat patriei. Trei au fost ucişi, iar cel mai mare şi mezinul luptă pe front. Unu-i aviator, celălalt tanchist. Pentru ei trăiesc. Vreau să ajung să văd victoria. Dacă ai şti dumneata cu cîtă nerăbdare aştept eu clipa aceea, cînd aceşti cotropitori vor fi zdrobiţi. M-aş duce şi eu pe front, să-l scuip în obraz pe spurcăciunea de neamţ !

— Nu-i nimic, măicuţă, îi venim noi de hac şi fără dumneata.

— Îi venim noi de hac ! Fără doar şi poate, avem noi ac de cojocul lui — întări bătrîna, cu toată convingerea. Puterea noastră n-a măsurat-o nimeni vreodată, şi nici nu o poate măsura. N-are margini. Dacă duşmanul nu ne-ar fi atacat cu atîta perfidie, altfel ar fi stat lucrurile. Să am iertare că te ţin atîta cu vorba mea — îşi aduse ea deodată aminte.

— Spui nişte vorbe frumoase, măicuţă. Şi eu văd la fel lucrurile numai că nu îndrăznesc să le rostesc prin grai. Cinci feciori !... E uşor a spune, greu a împlini, vorba ceea.

— Dacă aş mai fi avut încă pe atîţia, pe toţi i-aş fi trimis să lupte ! zise din toată inima bătrîna.

— Şi la ţară, la noi, sînt mame ca dumneata... Au cîte unsprezece copii. Şi toţi au plecat, cu părinţii lor în frunte.

Urmară cîteva minute de tăcere ; între timp fiecare se gîndea la ale lui.

— Multe lacrimi şi mult sînge s-au mai vărsat — zise într-un tîrziu Sîsoiev.

— Nu. Lacrimile o să le vărsăm mai tîrziu, cînd vom termina războiul. Acum însă, lacrimile ne stau pe inimă ca niște pietre.

— Și asta-i bine zis. Dar, la dreptul vorbind, prea m-am întins eu la vorbă și poate că aveți și altă treabă. Uite, poftim... Sîsoiev se sculă drept în picioare și golind amîndouă măștile de gaze, puse peștele pe masă. Bătrînica își încrucișă brațele de uimire.

— Ce să fac cu atîta ?

— Nu-i nimic. Îl sărezi : și mănîncă-l sănătoasă. E somon proaspăt, ieri a fost prins.

— Da cum să mă achit eu de dumneata ?

— Știi ceva, măicuță, alege din scrinul dumitale tot ce s-ar potrivi pentru o fetiță. Nu iau pentru mine, e pentru un prieten care lucrează pe vas. Orfan și el. Are o surioară. Ei, înțelegi și dumneata, fata a crescut, lucrurile i-au rămas mici, s-au ponosit. Alege lucruri de neapărată trebuință. Dumneata te pricepi mai bine, măicuță.

— Păi, crezi dumneata că eu am atîtea lucruri ? Cu peștele ăsta poți cumpăra toată piața...

— Eh, măicuță ! Lasă-i pe speculanți ! Cîte nu învîrtesc ei ! Exploatează nevoile semenilor și sînt gata să ia șapte piei de pe bietul om. Noi amîndoi împărțim ce-avem fiecare, omenește. Eu am pește, mîncați-l sănătoasă ; dumneata împarți cu noi îmbrăcămintea...

— Apăi, ia totul...

— De ce totul ? Lucrurile de neapărată trebuință.

— N-am nevoie de nimic acuma.

— Cum, adică, n-ai nevoie ? O să vină o zi de lipsă mare și o să faci schimb cu cineva, lucru pentru lucru.

— Dar se vede că n-ai văzut bine ce mult pește e aici...

— Măicuță, hai să nu ne mai tocmim atîta de parcă am fi în lumea aristocraților, am văzut eu la cinematograf așa ceva : ăștia deschid ușa și fiecare îl îmbie pe celălalt, cică intră, te rog, dumneata întîi !

Această asemuire o înveseli pe bătrînică și ea se apucă să strîngă lucrurile.

— Prea multe îmi pui acolo.

— Doar lucruri de neapărată trebuință. Așa cere găteala fetelor — zise ea.

— Păi, pot să se îmbrace cu atîtea deodată ?

— Deodată, a, nu, dar în mai multe rînduri, da... Spune-mi, te rog, fratele acestei fetiţe e mare de ani.

— Da. Un flăcăuaş tare dîrz.

— Şi cîţi ani are ?

— Cred că trebuie să aibă vreo cincisprezece.

— E tot copil ! zise bătrînica cu tristeţe în glas. Ia loc la masă, te rog, să bem un ceai.

— Nu, te rog... să vezi că... — începuse a se împotrivi Sîsoiev.

— Dacă dumneata ai venit la mine ca un leningrădean şi nu ca un negustor, trebuie să mai stai puţin şi să bei o ceaşcă de ceai.

Sîsoiev se fîstîci. Vorbele astea îi tăiară orice încercare de a nu se supune. Bătrînica legă laolaltă lucrurile într-o pînză şi se apucă să pregătească ceaiul.

— După cîte înţeleg, măicuţă... — începu Sîsoiev, dar se opri imediat. Poate că nu-ţi place să-ţi spun aşa ?

— De ce să nu-mi placă ? După vîrstă aş putea într-adevăr să-ţi fiu mamă.

— Şi cum vă zice după tată ?

— Ana Gheorghievna.

— Îmi pare bine. Tocmai spuneam că dumneata, Ana Gheorghievna, eşti o femeie cu totul deosebită.

— Nu am nimic deosebit în mine. Sînt o femeie ca toate celelalte, sînt o femeie rusă...

— Nu, am un ochi sigur în privinţa asta. Dumneata cred că eşti profesor. Mi-am închipuit eu, după cele văzute şi auzite pînă acum. Cred că ai citit toate cărţile cîte sînt pe lumea asta.

— Nu poţi citi toate cărţile cîte sînt pe lume şi nici măcar să le numeri. Dar am citit cîte ceva şi am învăţat pe copii carte cîndva.

— Nu lucrezi nicăieri ?

— Te înşeli. Lucrez la Apărarea antiaeriană din întreprinderea noastră de locuinţe.

— Nu de asta e vorba. Ai serile libere ?

— Deocamdată, da.

Sîsoiev se scărpină în bărbie, cum făcea de obicei cînd se lua de gînduri. Ana Gheorghievna îl privi, aşteptînd să audă ce avea să spună.

— Vorbeam odată cu mecanicii noştri: iată, după ce se va sfîrşi războiul, o să pornim în curse lungi, peste mări străine şi bine ar fi ca pînă atunci să învăţăm cîte ceva. Mecanicul nostru şef abia pridideşte cu lucrul, n-are grija noastră.

— Ai vrea să învăţi o limbă străină ?

— De ce să-nvăţ o limbă străină ? se miră mecanicul.

— Păi, vorbeai adineauri de mări străine.

— Dumneata cunoşti, din întîmplare, vreo limbă străină ?

— Cunosc.

— Of, măicuţă ! Eşti o comoară ! se bucură Sîsoiev.

— Ştiu însă limba engleză.

— Engleza ? All right ! Tocmai ceea ce ne trebuie. Ce bine ar fi dacă ai vrea să ne dai nişte lecţii ! Păi, dacă te-ai învoi, n-ar mai trebui să umbli pe la piaţă. Noi te-am hrăni şi ţi-am aduce de toate...

— Cu plăcere. Nu ştiam că pe vremuri ca astea se mai gîndeşte careva la învăţătură.

— Ne gîndim chiar foarte ades, numai că avem mult de lucru. Seara, însă, putem...

La ceai vorbiră cu însufleţire despre această idee care le venise aşa, pe neaşteptate. Sîsoiev făgădui să ia înţelegere, în aceeaşi zi, cu mecanicul-şef, urmînd ca peste o săptămînă să înceapă lecţiile. Ana Gheorghievna avea să predea unui grup mai restrîns — şi după părerea ei, era chiar mai bine aşa : se putea astfel studia mai cu folos.

Îşi luară rămas bun ca doi vechi cunoscuţi ; cu legăturica subsuoară, Sîsoiev, fluierînd vesel, porni spre vas.

11. PRIMUL CONTACT CU HOŢII

Ivan Vasilievici lucra în biroul său şi deodată auzi o bătaie în uşă.

— Intră.

Intră Burakov, se apropie în tăcere de birou şi se aşeză în fotoliul oferit de maior.

— Ei, ce ai de raportat ?

— Totul a fost îndeplinit cum nu se poate mai bine, tovarăşe maior. Krendel era în piaţă, după cum aţi bănuit dum-

neavoastră ; acolo, întîmplător, m-am întîlnit cu Alekseev şi i-am pus în legătură.

— Aşa. Şi de ce te încrunţi ?

— Mă mîhîie la inimă, Ivan Vasilievici. Am trimis un flăcău de treabă într-o mocirlă...

— Ţi-e frică să nu se împotmolească ?

— Nu, nu se împotmoleşte, dar se poate mînji cu noroiul de acolo.

Ivan Vasilievici se ridică şi făcu ocolul biroului de cîteva ori. Apoi se aşeză din nou la masă şi zise :

— M-am gîndit la asta. Dacă nu ar fi cerut-o împrejurările, dacă nu ne-ar fi constrîns această nevoie imediată, covîrşitoare, desigur că nu l-am fi pus la o asemenea încercare. Pe de altă parte... e mai bine să treacă prin această mocirlă sub observaţia noastră. Nu-i nimic, nu-i nimic : Alekseev e un băiat care face numai ceea ce vrea. Are un ţel în viaţă şi o atitudine demnă, cinstită, în problemele serioase.

— Înţeleg, Ivan Vasilievici, dar totuşi nu e plăcut.

— Mda... spune-mi, te rog, Burakov, dacă ai fi avut un fiu de vîrsta lui, l-ai fi trimis la aşa ceva ?

— Pe fiul meu ?

— Da ! pe fiul dumitale, în împrejurări asemănătoare.

Burakov îşi privi şeful cu luare-aminte şi răspunse hotărît :

— L-aş fi trimis... dar întîi i-aş fi dat explicaţii şi apoi l-aş fi supravegheat de aproape...

— Prin urmare şi în acest caz trebuie să lucrezi la fel cum ai fi lucrat dacă ar fi fost în joc fiul dumitale. Cred însă că îngrijorarea noastră e de prisos. Eu îl supraveghez de mult, e un băiat de nădejde.

* * *

Pe cheiul Fontanka, Şurka Krendel îşi duse salvatorul spre podul Cernîşov. Se afla acolo o casă nu prea mare, rămasă din moşi strămoşi.

O dată cu dînşii, în curtea casei intră şi un bătrînel gîrbovit, purtînd în mînă o servietă. Se înfăţişă înaintea celor doi băieţi.

— Iată c-am ajuns ; aşteaptă un pic aici şi apoi urcă-te pe scara asta pînă la etajul al doilea — zise hoţul.

— Şi de ce să aştept ? întrebă Mişa.

— Nu-i acasă nimeni, iar cheia am ascuns-o eu.

După ce sări peste o băltoacă din faţa uşii, Krendel dispăru înăuntrul casei. În scurtă vreme se auzi de sus un ciocănit puternic, urmat de zbîrnîitul unei sonerii. Mişa stătu o clipă locului şi apoi porni încet pe scară în sus. Ciocănitul, ca şi zbîrnîitul soneriei, continuară. „Ce-o fi ? se gîndi el. Sună, bate şi toate-s degeaba."

Pe coridorul etajului al doilea erau patru uşi. În faţa uşii din dreapta stătea bătrînelul, în faţa celei din stînga, în fund, Şurka.

— Ce s-aude ?

— Nu-mi deschide. Bat, bat mereu — zise hoţul şi, făcînd cu ochiul lui Mişa, trase o înjurătură.

Mişa ghici cît ai clipi că acesta aştepta să plece vecinul.

Mai trecură cîteva clipe şi Krendel se apucă din nou să bată cu degetele darabana pe uşa încuiată.

Parcă era însă un făcut, nici bătrînului nu i se deschidea. De fiecare dată după ce Şurka bătea cu deznădejde, bătrînul trăgea calm de mînerul soneriei, care zbîrnîia în dosul uşii.

— Dorm, se vede, sau ce-o fi cu ei ? se miră bătrînul, cînd luînd în mînă, cînd lăsînd jos servieta umplută doldora.

„S-ar putea ca şi bătrînul, la rîndul său, să aibă cheia ascunsă undeva după rama uşii şi aşteaptă să i se deschidă lui Şurka, se gîndi Mişa. În felul acesta, s-ar putea să ne ţină aici pînă noaptea tîrziu."

Krendel înjură din nou, furios.

— Vai, Şurka, pe cine înjuri dumneata aşa de urît ? întrebă bătrînul. Că doar acasă la dumneata nu-s decît mama şi sora...

— Păi, pe ele le înjur.

— Nu e bine. Mai pune-ţi frîu la gură.

— Nu-l învăţa pe cel învăţat... — zise hoţul iritat.

Se vede că bătrînul cunoştea năravul şi reaua creştere ale vecinului său şi de aceea tăcu mîlc.

Încercară iar şi iar să bată şi să sune, dar nu le deschise nimeni.

Pe Mişa îl distrase la început această poveste şi aştepta să vadă cum avea să se sfîrşească. Dar pînă la urmă i se urî şi apucîndu-l pe Krendel de mînecă, îi zise :

— Să mergem. Vreau să-ţi spun ceva.

Băieţii coborîră împreună scara.

— Ai urcat scara o dată cu bătrînul ? întrebă Mişa.

— Îhî. L-am ajuns din urmă.

— Aşa am bănuit şi eu. Uite, eu aştept iar jos, du-te şi deschide. Du-te, du-te, că bătrînului cu siguranţă i-au şi deschis uşa.

După un minut, Mişa se urcă din nou pînă la etajul al doilea. Krendel îl aştepta în faţa uşii deschise.

— Ascultă, de unde ştiai că i se şi deschisese uşa ? întrebă el, de cum apăru Mişa în capul scării.

— După o analiză chimică şi de algebră.

— Vorbeşte-mi ruseşte, nu păsăreşte.

— Aştepta să pleci tu — lămuri băiatul.

Apartamentul în care locuia Krendel împreună cu mama şi cu soră-sa era nu prea spaţios, destul de comod, însă n-avea lumină : ferestrele dădeau într-o curte întunecoasă, aşa încît şi ziua se stătea cu lumina aprinsă.

Krendel ieşi din cameră. Mişa aruncă o privire de jur împrejur : camera prelungă era ticsită de tot felul de lucruri. În colţ se aflau trei maşini de cusut, o pianină, cîteva patefoane, o mulţime de mobile netrebuincioase. Pe pereţi atîrnau goblenuri, covoare, tablouri. Toate acestea, claie peste grămadă, ca într-un depozit. Numai la intrare, lîngă sobă, rămăsese puţin loc liber.

Krendel se înapoie aducînd nişte ceşti.

— Ia loc. Am pus de ceai. Maică-mea trebuie să vină cît de curînd şi atunci o să mîncăm — zise el.

Hoţul puse ceştile pe masă şi scoase din buzunarul hainei două cartele de alimente.

— Una am pierdut-o astăzi. Celelalte îs aici. Am vrut, dar n-am apucat să le arunc cînd m-au înhăţat.

Din convorbirea care urmă, Mişa află că sora lui Krendel era vînzătoare la un magazin de alimente şi că cu ajutorul ei hoţii primeau alimente pe cartelele furate. Pe sora lui Krendel o chema Tosia ; iar cu numele de familie, îi zicea Kukuşkina ; hoţii însă o porecleau Tosia Cinarik [1]. Mama lor, înscrisă într-un artel de croitorie, lucra la domiciliu.

— Ale cui sînt lucrurile astea ? întrebă Mişa.

---

[1] De la rusescul „cinara" — în romîneşte platan. (n.t.)

— Maică-mea le strînge — zise hoțul, ridicînd din umeri a dispreț. Adună, adună într-una nu știu de ce. Și mereu zice că tot n-are de ajuns. Uite, dacă o să ne bage la răcoare pe mine și pe Toska, n-are decît să le vîndă, ca să aibă ce mînca. Krendel nu isprăvi fraza. În antreu se auzi o bătaie la ușă și hoțul se duse să deschidă.

În această discuție, Krendel, care vădea o adîncă recunoștință și multă încredere față de Mișa, nu folosise cuvinte din jargonul hoților, înjurase puțin, așa încît băiatul încetase să mai aibă acea senzație încordată cu care pornise din piață, a vînătorului în fața prăzii. Parcă se obișnuise cu toate ale lui. Dar iată că Krendel deschise ușa și Mișa înlemni: în urma hoțului în cameră intră acel filfizon cu ochi obraznici care, în piață, înmînase lui Gorski o mască de gaze.

— Iată, Jora, dacă nu era el aș fi fost acuma la miliția judiciară. Îl cunoști ?

Filfizonul se opri în dreptul lui Mișa și-l privi țintă în ochi, cu luare-aminte.

— Ești de-ai noștri ? Te-am văzut eu pe undeva... nu cumva în piață ?

— Se prea poate — răspunse cu sînge rece Mișa.

— Ei, să trăiești !

Îi întinse mîna. Mișa i-o întinse și dînsul și de îndată fantele i-o strînse cu putere, ca într-un clește... dar greșise socoteala. Nici altădată Mișa nu fusese dintre cei slăbănogi, însă lucrînd pe vas, cu diferite piese și instrumente, se oțelise și mai mult. După un minut, filfisonul se făcu roșu ca racul și se predă.

— Stop ! Ajunge !

Ca să nu și-l facă dușman, Mișa își descleștă pumnul.

— Straşnic !... Ce-i, Jora ? Ți-ai găsit nașul, ha-ha ! hohotea triumfător Krendel.

— Ai niște degete puternice — recunoscu celălalt. Nu m-am așteptat... Șurka, Cinarik se-ntoarce îndată ?

— Foarte curînd.

— Mă duc să mă culc. N-am închis ochii toată noaptea.

— Du-te.

Cei doi trecură în camera vecină. Mișa se așeză pe un scaun mare și se lăsă pe spătar. De cum venise filfizonul, se simțise dintr-o dată agent de contrainformații. Fantele ăsta de Jora e în legătură cu spionii ; o văzuse el cu ochii lui în

piață. Krendel, Cinarik și toți ceilalți oameni despre care Șurka pomenise în treacăt în discuție sînt în legătură cu el.

Krendel, întorcîndu-se, îi povesti lui Mișa despre oaspetele lui. Jora, poreclit Brunetul, era fiu de inginer. Fugise de mult de acasă și era socotit hoț de meserie, cu toate că niciunul dintre membrii bandei nu participase cu dînsul la vreo „acțiune". Era căpetenia lor și-i plăcea să se înconjoare cu o aureolă de mister. Nu știa nimeni unde locuia, cîți ani avea, cum îi zicea pe numele lui adevărat, în care specialitate „lucra" ca hoț, ba nici naționalitatea nu i se cunoștea; asupra lui membrii bandei aveau păreri contradictorii. Se știa că era mai în vîrstă decît ceilalți, mai cu școală și vorbea chiar și limbi străine. După o vorbă a lui Krendel, „avea mansarda bine mobilată".

Povestind despre căpetenie, hoțul întindea și împleticea cuvintele. Mișa tăcea molcom și-și întipărea în minte tot ce trăncănea, încrezător, noua lui cunoștință.

Timpul se scurgea pe nesimțite. Pe la scăpătatul soarelui se întoarse acasă și Kukuşkina, gazda; nici una nici două, se apucă să pregătească o omletă din praf de ouă. Mișa căuta să pară cît mai simplu în purtări și vorbă: la întrebări răspundea scurt.

Între timp mai sosiseră încă doi hoți, unul poreclit Vanea Leapa și celălalt Leonea Pereț. Vanea era mic de stat, rotund la față. Se lăuda cu un medalion de aur, în formă de inimioară, atîrnat de un lănțișor subțire, tot de aur. Asemenea medalioane vechi, de mult ieșite din modă, cu fotografii într-însele, cu bucle de păr înăuntru, se ofereau adeseori în schimbul unor alimente, acum, în timpul blocadei.

Leonea Pereț era un tînăr înalt, uscățiv, cu mîini lungi. Adusese o sticlă de alcool diluat cu apă de o jumătate de litru.

Cînd omleta fu gata, îl treziră pe Brunet și se așezară să ia o gustare.

Mai sosi încă un flăcău — Paşka. Din discuția cu Krendel, Mișa înțelese că Paşka nu era încă membru deplin al bandei, adică nu se bucura de toate drepturile, dar își făcea ucenicia. Paşka învăța și lucra la o școală de meserii.

— Ce zici, Jora? Jucăm astăzi? întrebă Paşka, îndată după ce dădu bună ziua.

— Datoria ai adus-o ?

— Am adus-o.

— Atunci jucăm. Bea cu noi. Şi tu, ce, nu bei ? se oţărî Brunetul la Mişa, văzînd că acesta îşi dăduse la o parte paharul.

Mişa se înroşi, dar zise hotărît :

— Nu beau.

— De ce, mă rog ?

— Pentru că nu-mi place.

În faţa acestui răspuns, sincer şi natural, căpetenia nu ştiu ce să mai zică.

— Dar ai încercat ? întrebă Pereţ.

— Dacă n-aş fi încercat, crezi că aş fi vorbit aşa, în dodii ?

— Uite-o şi pe Cinarik ! Tocmai la timp !

Cînd Mişa îi auzise întîi numele şi-o înfăţişase în mintea lui ca pe o tînără zveltă, graţioasă, palidă la faţă, cu ochi negri, scoţînd din minţi la baluri bărbaţii bogaţi — aşa cum era descrisă în romanele vechi cu bandiţi. În realitate, Tosia Cinarik era o fată zdravănă, cîrnă şi rumenă, cu umerii obrajilor ieşiţi în afară, cu părul tuns scurt... avea buzele vopsite, mîini şi picioare groase...

— În sănătatea lui Cinarik !

— Turnaţi-i Tosiei.

— S-a golit — zise Pereţ, întorcînd sticla cu gura-n jos deasupra paharului său.

Brunetul luă paharul lui Mişa şi-l trecu noii venite. Fata ciocni cu toţi în tăcere şi dădu de duşcă pe gît tot spirtul.

— Toată lauda noastră, eşti curajoasă !

— Bravo, Cinarik !

De cum veni Tosia, Mişa fu dat uitării, ceea ce îl bucura de altfel. După ce îşi mîncase porţia de omletă, băiatul se aşezase mai în fund pe canapea şi, tăcînd, parcă-i pîndea pe cei din jur. Starea de încordare nervoasă a lui Paşka sărea în ochi. Se vedea cît colo că se grăbea. Răsuflînd adînc, îşi bău cu ochii pe jumătate închişi porţia de spirt, se strîmbă de parcă ar fi înghiţit otravă şi începu să înfulece repede omleta, aruncînd vecinilor priviri pline de nerăbdare.

Alcoolul îşi făcu efectul repede. În odaie era acum o mare gălăgie. Mai toţi vorbeau deodată, se întrerupeau unii pe alţii, se lăuda fiecare cu succesele lui. Din discuţii, Mişa în-

ţelese că ei furau de pe la tot felul de gură-cască, de la bătrînele care-şi pierd vremea prin piaţă şi la cozi, de la adolescenţi care umblă cu capu-n nori. Nu îndrăzneau să fure de la bărbaţi zdraveni, pentru că-i păştea primejdia să fie prinşi şi bătuţi. În schimb, simţeau o deosebită plăcere să pîndească undeva, într-o fundătură pustie, să apară vreun copil trimis la brutărie, de părinţi bolnavi, sau prinşi cu treaba şi să-i smulgă cu forţa cartela de pîine.

— Ei, cum rămîne, jucăm ? întrebă şeful după ce isprăviseră de mîncat.

— Jucăm — sări Paşka înviorat deodată.

Krendel scoase o pereche de cărţi.

— Joci „douăzeci şi unu" ? îl întrebă el pe Mişa.

— Jucaţi voi, jucaţi. Eu deocamdată am să mă uit, mai pe urmă om vedea noi.

— Dacă nu ai bani, îţi împrumut eu.

— Am bani.

Strînseră tot de pe masă, o şterseră bine, şi jocul începu.

— Dă încoace datoria ! îi făcu semn din cap Jora lui Paşka, pocnind din degete.

Elevul şcolii de meserii scoase din buzunar un teanc gros de bancnote şi cu mîinile tremurînde începu să-i numere datoria.

— Cîţi bani ai aici ?

— Oricît aş avea, toţi îs ai mei — răspunse posomorît Paşka, întinzîndu-i căpeteniei banii datoraţi.

Vanea Leapa dădu primul cărţile.

— Cine joacă ? Tosia, ţie să-ţi dau cărţi ? întrebă el.

— Dă-mi, că joc, vă fac saftea, în norocul lui Şurka.

— Şi ţie ? întrebă el pe Mişa.

— Joc şi eu puţin.

Mişa ştia prea bine că pasiunea jocului de cărţi e periculoasă, dar n-avea de ce să se teamă că l-ar fi putut subjuga. În primul rînd, nu-i plăcea jocul de cărţi şi, în al doilea rînd, venise acolo cu un scop foarte important. Luase hotărîrea să participe la joc numai ca să nu stîrnească bănuieli. „Dacă pierd vreo patruzeci-cincizeci de ruble, îmi va fi de folos ca o primă luare de contact", se gîndi el.

Toţi jucătorii îşi păstrau calmul, în afară de Paşka. Elevul şcolii de meserii se emoţionase mai dinainte de a se începe jocul, iar acum îţi era şi silă să te uiţi la el. Cînd atingea căr-

ţile cu mîna, îşi muşca buzele, ochii îi ardeau de înfrigurare, devenea palid, degetele îi tremurau. De cîte ori cîştiga, se înroşea şi zîmbea strîmbîndu-şi gura. Cînd pierdea, se făcea alb ca varul şi se apuca să-şi numere iar banii.

Uitîndu-se cu luare aminte la jucători, Mişa observă că pe hoţul deşirat poreclit Pereţ îl interesa prea puţin jocul în sine. Trăia intens mai cu seamă emoţiile altora ; îi invidia cumplit pe cei care cîştigau şi pentru că de fiecare dată cîştiga neapărat cineva, Pereţ pizmuia necontenit pe cîte unul şi suferea.

Jocul devenea tot mai însufleţit ; mizele din ce în ce mai mari. Venise din nou rîndul lui Paşka.

— Cum rămîne ? întrebă şeful.

— Cît e acolo ?

— Suta.

— Pe tot !

Cu mişcări nesilite, Brunetul începu să dea cărţile.

Deodată Mişa se simţi cuprins de emoţie. Dorea să cîştige numaidecît acest tînăr blond covîrşit de pasiunea jocului de cărţi, vrednic de plîns din pricina slăbiciunii lui.

— Adineauri m-am gîndit la ceva în legătură cu tine — zise Brunetul, intrînd în vorbă cu Mişa. Dacă voi cîştiga, înseamnă că se va adeveri, dacă voi pierde, nu se va întîmpla.

— Ce se va „adeveri" ? întrebă Pereţ, mîncîndu-şi unghiile.

— Nu-i treaba ta.

Brunetul dădu cărţile pe faţă. Paşka le arătă pe ale lui. Mişa răsuflă uşurat.

— Nu ştiu de ce, da' n-am noroc astăzi — zise căpetenia, înmînînd cărţile lui Mişa să le facă el ; acesta însă le trecu mai departe.

— Nu merg pe atîţia bani — zise el.

Paşka mizâ cele o sută de ruble cîştigate de la Jora şi dădu cărţile. După ce se termină primul tur, pe masă se aflau opt sute de ruble.

— Ce noroc ! zise Pereţ cu pizmă.

Paşka făcu cărţile, le dădu şi nu mai pricepea nimic de atîta emoţie. Continua să-i meargă bine. La al doilea tur, numai Cinarik cîştigă cincizeci de ruble. Şi cînd Paşka încheie turul, pe masă erau peste două mii de ruble. Nu le mai

numără şi le bagă în buzunar. Acum îţi era silă şi groază chiar să-l priveşti. Parcă era cît pe-aci să înnebunească.

Jocul continua pe mize tot mai mari şi din ce în ce mai cu patimă. Orice discuţii de alt soi încetaseră. Mişa simţea că se înăbuşă în atmosfera asta de viciu şi putreziciune. Ar fi vrut să iasă la aer curat, în spaţiul larg de pe malul Nevei. Cu o sforţare de voinţă înăbuşi însă în sufletul său dorinţa de a pleca şi începu din nou să ia aminte, ascuţindu-şi urechile la toate observaţiile hoţilor. Îşi dădea seama că pentru Paşka banii îşi pierduseră orice valoare. El scotea într-una din buzunar bancnote mari şi le arunca pe masă, numărîndu-le bucată cu bucată. Şi parcă fusese un făcut : norocul îl părăsise. Cînd îi veni din nou rîndul să dea cărţile, nu mai găsi în buzunar decît o sută cincizeci de ruble. Paşka le aruncă pe masă şi mai adăugă încă două sute, puse, nu se ştie de ce, într-un buzunar lateral. Pierdu şi de data aceasta. Cînd nu mai avu bani, Paşka se aplecă spre Krendel şi-i şopti :

— Şura, împrumută-mă !

— Ai şi rămas lefter ! se minună acesta şi-i numără cinci sute de ruble.

Paşka pierdu şi banii aceştia în zece minute şi apelă din nou la bunăvoinţa lui Krendel, care însă nu-i mai dădu, zicîndu-i încet :

— Prea te înfunzi iar în datorii !

— Nu mai ai bani, Paşka ? întrebă căpetenia, văzînd că acesta şoşotea cu vecinul. Îţi dau eu.

În timp ce Jora număra banii, Mişa se gîndi că era vremea să plece. Dacă juca mai departe, hoţii aveau să-l „dezbrace pe acest tontălău". Nu mai putea să stea în camera asta plină de fum, în mijlocul bandei de hoţi cam afumaţi acum. Îi era silă să se uite la feţele jucătorilor, schimonosite de patima jocului. Îi era greaţă de acest mediu.

Era aproape zece seara şi băiatul se făcu a-şi aduce aminte de ceva.

—E timpul să plec — zise el, ridicîndu-se de pe scaunul cel mare.

— Cum să pleci ? ! Stai !

— N-am de gînd să-mi pierd toată noaptea aici.

— Stai, vom găsi noi loc şi pentru tine.

— Nu, plec.

— Poate totuşi vrei să joci ? Dacă n-ai bani, îţi dau eu — stărui Brunetul.

— Nu. Mă duc.

Nu-l mai opriră şi Mişa, după ce îşi luă în grabă rămas bun, ieşi în antreu.

— Mişka... Unde te pot găsi ? întrebă Krendel, ieşind în urma lui, ca să încuie uşa.

— Hai să ne înţelegem.

— Sînt în fiecare zi în piaţă.

— Acolo o să ne şi întîlnim.

— În caz de ceva, vino seara aici. Zilnic ne întrunim.

Mişa coborî treptele pe întuneric, ţinîndu-se de balustrada rece a scării. Ieşind în curte, călcă într-o băltoacă şi se udă la picioare. „Blegul de mine ! Cînd am venit, am văzut doar băltoaca asta şi acum am şi uitat de ea, se dojeni băiatul. Nervos, vezi doamne... halal de aşa agent de contrainformaţii !"

Ieşind în stradă, Mişa răsuflă adînc, uşurat...

12. CUNOŞTINŢE NOI

Mişa făcu cîţiva paşi şi se opri. Undeva, înaintea sa, auzise nişte hohote de plîns înfundat.

Ochii încă nu i se obişnuiseră cu întunericul şi băiatul nu fu în stare să desluşească dintr-o dată de unde venea acest plîns. Obişnuindu-se în sfîrşit cu întunericul, observă lîngă burlanul unei case silueta unui adolescent mic de stat : proptit de zid, gemea amarnic, acoperindu-şi faţa cu palmele.

Mişa se fîstîci. Era dintre cei care nu plîng niciodată şi lacrimile celorlalţi le privea în diferite feluri. Cînd avea de-a face cu plînsul unei fete capricioase, îi venea să-i tragă o bătaie, ba chiar o mamă de bătaie. Cînd plîngea cineva din pricina unei dureri fizice, o lovitură sau o tăietură, Mişa îl compătimea pe cel în suferinţă. Lacrimile unora îi inspirau milă şi imbold de a le alina durerea, dorinţa de a le veni într-ajutor. De două ori în viaţă lacrimile îi strînseseră inima, ca într-un cleşte. De două ori, cînd plînsese mama lui... şi acum, Mişa nu ştia ce să facă.

Hohotele de plîns, cînd se potoleau, cînd creşteau din nou.

— De ce plîngi ? întrebă Mişa, apropiindu-se.

Plînsul încetă.

— Ce ţi s-a întîmplat ? întrebă din nou Mişa, punîndu-i mîna pe umăr. Adolescentul care se întoarse brusc spre el şi, cu un gest plin de mînie, îi dădu mîna la o parte, era o fetiţă slăbuţă.

— Nu pune mîna pe mine ! strigă ea şi se întoarse din nou cu spatele la dînsul.

Neştiind ce să facă, Mişa aruncă de jur împrejur o privire nedumerită. Strada era pustie şi cufundată în întuneric. Nu se vedea ţipenie de om. „Ce situaţie tîmpită, se gîndi el ; ce să fac, să plec ? În fond, ce-mi pasă mie că ea plînge ?"

Păşi într-o parte, dar se opri.

După contactul cu banda de hoţi, ticăloasă şi criminală, această frămîntare omenească mişcă inima băiatului. Cum era la mijloc o durere, cu atît mai vîrtos nu putea să lase fetiţa acolo, fără s-o cerceteze îndeaproape. Îl cuprinse pe loc o vie dorinţă s-o ajute pe această fetiţă slabă, ursuză de felul ei.

— Spune-mi, ce ai dumneata ?... Am să te ajut — zise el, luînd-o cu „dumneata".

Fetiţa nu mai plîngea şi doar respiraţia ei întretăiată, pripită, trăda starea în care se afla.

Mişa aştepta.

— Nu mă poate ajuta nimeni, mi s-au furat cartelele.

Băiatul simţi că i se taie răsuflarea şi fără să vrea îşi strînse pumnii.

— Uf, paraziţii ! îi scăpă vorba printre dinţi.

Fetiţei începură din nou să-i tremure umerii.

— De ce mai plîngi ? Lacrimile nu ajută la nimic. Să fi fost şi dumneata mai cu băgare de seamă — îndrugă băiatul, ca să spună şi el ceva.

— Nici nu ştiu cînd mi le-a furat. Adineauri mi-am dat seama. Poate că atunci cînd aşteptam la pîine.

— Nu-i nimic, o s-o scoţi la capăt dumneata cumva. Bine că nu-i pe vreme de iarnă.

— Da, fără doar şi poate... o să îndur foamea, dar n-am să mor...

— Acum sînt legume. Nu e chiar aşa de cumplit — căută s-o îmbărbăteze Mişa.

Fetiţa îşi scoase batista, îşi şterse faţa şi porni încet înainte. Mişa o însoţi.

— Dacă ai fi singură, ar fi mai greu, dar în familie, o să meargă. Au să-ţi dea dintr-a lor.

Fata îl privi drept în faţă, dar prin întuneric nu putu vedea decît ochii aprigi ai băiatului.

— Da, e bine cînd eşti cu familia — zise ea şi-şi întoarse capul ca să-şi ascundă privirea scăldată-n lacrimi.

Un timp oarecare merseră în tăcere, simţindu-se amîndoi oarecum stînjeniţi.

— Înveţi la şcoală ? întrebă într-un tîrziu fata.

— Şi da, şi nu. Lucrez şi învăţ la locul de muncă.

— La o şcoală de meserii ?

— Nu, lucrez pe un vas.

— Eşti marinar ?

— Sînt marinar numai cu numele — răspunse Mişa zîmbind. Nici n-am dat încă ochii cu marea.

— De ce ?

— Stăm ancoraţi pe Neva. Numai după ce se va termina războiul o să ieşim în larg. Dar dumneata, înveţi la şcoală ?

— Nu. Lucrez.

— Unde ?

— Într-un atelier. Confecţionăm scurte vătuite pentru front.

— E o activitate foarte de seamă, spuse Mişa grav. Ca şi producţia de obuze.

— Da, desigur. După terminarea războiului am să intru şi eu să învăţ la Institutul de medicină veterinară.

— Şi de ce tocmai la medicina veterinară ?

— Pentru că îmi plac foarte mult animalele şi vreau să mă ocup de tratamentul bolilor lor.

Încetul cu încetul starea de stînjeneală dispăruse şi începură să se simtă mai la largul lor.

Fata asta avea în fiinţa ei o simplitate firească şi atrăgătoare şi lui Mişa îi făcea plăcere să stea de vorbă cu dînsa. Aducînd în discuţie subiectul cel mai scump inimii sale, fata uitase de durerea ei şi începuse a povesti că înainte de război avusese o pisică, două păsărele şi doi şoareci albi şi că trăiau paşnic laolaltă...

— Şi unde-s acum ? se interesă Mişa.

— Cînd n-am mai avut ce mînca, păsărelelor le-am dat drumul afară, iar pisica şi şoarecii au pierit de foame.

— Şi pisica n-a mîncat şoarecii ?

— Nu, îi iubea ca pe copiii ei. Dusia a murit cea dintîi. Şoriceii au mai trăit mult şi duceau dorul Dusiei, al pisicii. Cred că au pierit de inimă rea.

— Şi mie îmi plac cîinii — zise Mişa.

— Da. Cîinii sînt animalele cele mai inteligente, cele mai devotate.

Tot discutînd, ajunseră la o răscruce de străzi şi fata se opri.

— La revedere. O iau pe aici.

— Te conduc.

Cu acelaşi pas domol, cotiră şi o luară de-a lungul străzii indicate de fată.

— Cum te cheamă ?

— Elena. Şi pe dumneata ?

— Mihail.

— Am avut un scatiu, Mişka. Cînta minunat, dar era un bătăuş cum nu se mai află.

Mişa, cuprins de sfială, nu se împotrivise în nici un fel cînd aflase că scatiului bătăuş îi zicea tot Mişa.

— Şi de la cei de-acasă, Lena, n-ai să mănînci o papară pentru că ai pierdut cartelele ? întrebă el, după un scurt răstimp de tăcere.

— N-am pe nimeni acasă.

— Cum, adică, pe nimeni ?

— Tata e pe front, iar mama şi bunica au murit astă-iarnă.

Mişa simţi că i se rupea inima de milă. Iată de ce plîngea biata fată atît de amarnic... Rămăsese fără cartele, într-o situaţie grea de tot...

— Dar rudele ?

— N-am nici o rudă pe aici — oftă fetiţa. Am doar la Kursk o mătuşă şi afară de ea pe nimeni.

— Şi ce-ai să te faci fără cartele ?

— Nu ştiu. Am s-o scot eu la capăt în vreun fel. Şi apoi, îndeobşte mă mulţumesc cu puţin.

— Grădină de zarzavat ai ?

— Nu.

— Greu ai s-o mai duci! Ştii ceva... Am să te ajut eu. Fără doar şi poate! strigă Mişa cu însufleţire.

— Ce tot vorbeşti! De ce să faci una ca asta? Sînt o străină pentru dumneata. Mă vezi prima oară.

— Nu-mi eşti de loc străină! exclamă băiatul. Că sîntem doar amîndoi leningrădeni! Poate nu mă crezi ce-ţi spun, dar îţi dau cuvîntul meu că...

— Îţi mulţumesc, Mişa. Ai o inimă bună.

— Unde te pot vedea?

Lena tăcea. Îi făcea plăcere că Mişa o înconjura cu atîta simpatie sinceră, dar era convinsă că chiar a doua zi băiatul avea să uite de existenţa ei.

Între timp Paşka Leonov îşi vedea de drum în lungul cheiului.

— Ai făcut-o de oaie, bre Paşka! Te-ai vîndut dracului pentru o nimica toată!... Ai ajuns acum cel mai ticălos dintre ticăloşi! Of, tată, rău m-am împotmolit în noroi! Moartea i s-a tras lui Paşka al tău! Pe vecii vecilor... — bolborosea el, făcînd într-una tot felul de mişcări cu braţele.

Gura îi duhnea scîrbos a votcă, pe gît simţea un gust de rugină, amăriu şi coclit, din pricina ţigărilor fumate. Îi părea rău de banii pierduţi la cărţi, îi era milă lui singur de viaţa lui şi în locul furiei îşi făcuse cuib deznădejdea.

Nu ştia ce să facă, ce să dreagă acum. Îşi pierduse toţi banii la cărţi şi-i datora din nou Brunetului o mie de ruble.

Pe încetul, aerul curat şi răcoros îi limpezi gîndurile.

Cum se întîmplase totuşi de-şi pierduse toate economiile şi ajunsese şi hoţ, într-un timp atît de scurt? Acum o săptămînă-două era liniştit şi fericit. Orice punea la cale, izbutea. Cu judecată şi cumpăneală, cu oarecare sforţare şi muncă, Paşka era întotdeauna fruntea-frunţii.

Îşi aduse aminte de satul lui, de casa părintească. Parcă nu trecuse atîta amar de vreme de cînd alerga spre şcoală, punea primăvara morişti de apă prin şanţuri, morişcă de vînt pe coama casei, înălţa zmee şi parcă mai ieri, după ce organizase SMT-ul în satul lor, dispărea zile întregi umblînd lanurile după tractorişti! Cum era băiat isteţ, învăţase repede să conducă maşina şi în timpul prînzului, cînd toţi ceilalţi se aşezau la puţină odihnă, îl lăsau chiar să are cu tractorul.

Gura lumii spunea că era „de ispravă", şi tatăl lui îl trimisese la o şcoală de meserii. Oraşul îi plăcu lui Paşka ; se deprinse repede cu noul fel de viaţă ; curînd ajunse din urmă şi întrecu la învăţătură pe toţi din clasă şi întreaga şcoală se purta frumos cu acest flăcăuaş de la ţară, atît de vrednic...

Băgîndu-şi mîna în buzunar, Paşka dădu acolo peste un obiect rece : o cheie, lucru al mîinilor lui. Acum nu mai avea nevoie de ea. Băiatul ridică braţul şi aruncă cheia departe, în Fontanka. Se auzi un plescăit şi cheia îngropă cu ea, în fundul rîului, taina crimei săvîrşite de Paşka.

Cheia îi aduse aminte lui Paşka de Stepan Stepanovici, magazinerul şcolii. Băieţii îi spuneau Stakan Stakanovici. Cu Paşka, bătrînul se purtase deosebit de frumos, spunîndu-i nu o dată că e un flăcău vrednic şi că o să ajungă în rîndul oamenilor cu rost.

În acea clipă, Paşka îi blestema pe Brunet, pe Krendel... Ei îl atraseseră la jocul de cărţi, ca să-l ducă la pierzanie mai pe urmă... „Uite, şi pe Mişka au vrut să-l bage astăzi la cărţi... Dar cu Mişka nu merge cum vor ei. El are altă fire. Le-a tăiat pofta, scurt şi cuprinzător. Ce-a zis o dată, e bun zis, aşa rămîne. Brunetul îi oferise bani pe datorie, da' el n-a luat. Ăsta e un băiat şi jumătate", se gîndi Paşka, părîndu-i rău în clipa aceea că nu ieşise împreună cu Mişka şi că nu legaseră cunoştinţă mai ca lumea.

O luminiţă licări şi se stinse înaintea ochilor lui Paşka. Se desluşiră acolo nişte oameni. Paşka iuţi pasul şi scoase din buzunar o ţigară. O forţă necunoscută îl împingea tot înainte. Voia parcă să se salte din noroiul în care se împotmolise. Ar fi vrut să se afle între oameni de treabă, care n-au nimic pe cuget...

— Hei, flăcăule, dă-mi o ţigară ! strigă un glas de bărbat.

Paşka se opri. Un bec albastru, care ardea sub poarta casei vecine, arunca lumină asupra unui camion militar. Alături trebăluia de zor şoferul, care repara ceva. În maşină şedea un soldat bărbos.

— Ai foc ? întrebă Paşka, apropiindu-se de camion şi întinzîndu-i soldatului o ţigară.

— Se găseşte. Îţi mulţumesc, puiule... De azi dimineaţă n-am fumat.

— Încotro plecaţi, nene ?

— Uite, am venit de pe front la Leningrad.

— De pe frontul finlandez ?

— Da.

Soldatul rîcîi pe cutie un chibrit, aprinse o ţigară şi i-o întinse lui Paşka s-o aprindă şi pe-a lui.

— În batalionul nostru avem doi puşti de seama ta...

— Şi ce fac ei ?

— E treabă destulă pe front şi pentru dînşii... Sînt cercetaşi. Unul a venit să lupte alături de tatăl său ; al doilea, după ce a colindat o vreme, s-a aciuat acum pe lîngă noi.

Urmară cîteva clipe de tăcere. Lui Paşka îi venea de loc să se despartă de soldat. În glasul acestuia zvonea viaţa de la ţară, priveliştile cîmpeneşti atît de dragi lui.

— Nene, ce e aia conştiinţă ? îl întrebă deodată băiatul.

Soldatul nu-i răspunse imediat.

— Conştiinţă ? Uite, să zicem că ai o mamă...

— Ei, şi ce-i cu asta ?

— Uite, să zicem că-ţi porunceşte un fascist să-ţi împuşti pe propria ta mamă, ca să-ţi salvezi tu viaţa. Dacă n-ai conştiinţă, o împuşti.

— Şi dacă nu-i vorba de mama, ci de alt om ?

— Atîrnă de ce fel de om... Aici conştiinţa îţi spune ce ai de făcut. Să-l împuşti pe duşman, iar pe un prieten să-l aperi cu pieptul deschis. Iar, de pildă, trădătorul care luptă împotriva alor săi, acela n-are nici o conştiinţă...

Soldatul nu apucase să termine vorba. Şoferul se urcă în cabină şi camionul începu să sforăie. Paşka se întoarse pe trotuar. Nu-l mulţumise explicaţia dată de soldat. În mintea băiatului, conştiinţa era ceva mărunt, obişnuit. Uite, el, de pildă, el care începuse să fure, avea el oare sau n-avea conştiinţă ? Dacă n-avea, dacă o pierduse, o va putea oare găsi din nou, sau o pierduse pentru totdeauna ? Lui Paşka i se părea că ar fi fost de ajuns să se lase de jocul de cărţi, să termine prietenia cu hoţii, ca şi cînd nici nu i-ar fi cunoscut vreodată, ca toate să se întoarcă pe vechiul lor făgaş ; desigur, şi-ar fi căpătat din nou conştiinţa. Şi asta niciodată nu-i tîrziu.

Camionul sforăi, scoase de cîteva ori un zgomot puternic, slobozind fum pe ţeava de eşapament şi se urni din loc. Se făcu iar linişte.

Paşka stătea locului, uitase că se apropiau ceasurile unsprezece şi că trebuia să se grăbească. Circulaţia pe străzi se întrerupea exact la ceasurile unsprezece şi patrulele îi luau pe

toţi întîrziaţii fără permise de circulat noaptea, la secţia de miliţie, unde aceştia rămîneau pînă la cinci dimineaţa.

Un fel de toropeală îl cuprinsese pe Paşka ; se dezmetici auzind nişte paşi grăbiţi care se apropiau...

— Mişka, tu eşti ?

Mişka se opri. În prima clipă se miră, recunoscîndu-l pe Paşka.

— Te duci acasă ?

— Îhî...

— Să... fugem mai repede, să nu ne ia la miliţie.

— Puţin îmi pasă. Să mă şi spînzure, dacă voiesc ! spuse Paşka, morocănos. Vrei o ţigară ?

— Nu fumez. Să mergem, să mergem !

Porniră mai departe pe cheiul pustiu.

— Ai pierdut la cărţi ? făcu Mişa.

— M-au lăsat lefter. M-au jumulit rău de tot. Mişka, hai să ne dedăm la hoţie împreună. Cu tine, nu mi-ar fi frică.

Mişa tăcea. Cu cîteva minute înainte, îşi luase rămas bun de la Lena, aflase adresa atelierului unde lucra şi se gîndea cu cîtă plăcere o s-o ajute pe această fetiţă simpatică. La aceste gînduri îi creştea inima de bucurie. Şi cînd colo, o asemenea întîlnire ! Dar ce era să facă, trebuia să stea de vorbă cu dînsul. Era doar agent de cercetare...

— Şi tu te ţii de mult de hoţii ? îl întrebă Mişa cu nepăsare, ca şi cum i-ar fi vorbit cu gura altuia.

— Nu.

— Ce fel de ajutor mi-ai putea da în cazul ăsta ? Te-ar prinde ca din oală. Te-ar băga la închisoare şi unde mai pui că m-ai da de gol şi pe mine.

— Nu... am să tac ca pămîntul.

— Spune-mi mai bine, de unde ai făcut rost de bani ?

— I-am furat.

— De la cine i-ai furat ?

— Cu cheie falsă am intrat în magazie la Stakan Stakanovici şi am furat carne.

— Cine-i ăsta, Stakan ?

Paşka îi spuse că Stakan e magazinerul, care se purtase bine cu dînsul, şi că el, cîştigîndu-i încrederea, îi prădase magazia, cu o cheie falsă pe care o meşterise după cea adevărată.

Mişa ascultase toate acestea potolit; nu era pornit împotriva lui Paşka. I se făcuse milă, nu ştia nici el de ce, de acest flăcăuaş simplu la înfăţişare, care, prin nu ştia ce, îi amintea mult de Sîsoiev.

— Pot falsifica orice fel de cheie — se lăudă Paşka. Nu-i nici o deosebire între cea făcută de mine şi cea adevărată.

— Ia te uită, ştie să falsifice chei! Dar nu te-ai gîndit că au să te bage la închisoare?

— N-o să afle nimeni.

— Imediat o să afle. Au să trimită un cîine, care o să-ţi adulmece urma şi o să vină după tine.

— Ce vorbeşti! făcu Paşka speriat, oprindu-se în mijlocul drumului.

— Da' tu ce credeai?... După proşti ca tine umblăm noi. Îi batem de-i snopim la cărţi, pînă ce-i băgăm la zdup. Toate astea îs făcute cu tîlc...

— Şi dacă vă bat eu la cărţi...

— Nu ne baţi tu.

— Ai să vezi că vă bat. Mai fac eu rost de ceva bani şi vă bat pe toţi.

Mişa îşi dădu seama că-l atinsese unde îl durea pe acest flăcău încăpăţînat şi se pare că stricase totul.

— Nu faci tu nici o ispravă.

— De ce?

— Pentru că eşti prost.

— Bine, hai şi... ai să vezi tu cît de prost sînt! zise Paşka furios şi nu mai scoase o vorbă.

Mişa se gîndi bine cum să-şi îndrepte greşeala şi, în sfîrşit, o idee straşnică îi fulgeră prin minte.

— Ai auzit tu povestea cu Vaska Panfilov?

— Nu.

— Cu acela pe care l-au aruncat în Fontanka?

— Cine l-a aruncat?

— Asta-i bună! Acum, adică, vrei să-ţi spun şi cine!

— Spune-mi, Mişa!

— Da' să nu trăncăneşti!

— Eu să trăncănesc? Păi, ştiu să tac ca mormîntul. Să-mi sară ochii, nu alta, dacă am să spun cuiva pe lumea asta!

— Ei, dacă ai să spui, îţi vine şi ţie rîndul să ajungi în Fontanka — zise Mişa şi, făcînd o pauză, spuse: Era unul cam ca tine, îi zicea Steopka Panfilov.

— Spuneai că-l chema Vaska...

— Vaska era numele dat de hoţi. Era poreclit Vaska Motanul ; cu adevărat îl chema Stepan, o întoarse Mişa la repezeală. Tare îi mai plăcea jocul de cărţi ! Şi ai noştri umblă morţi după d-astea : nu se mai satură ! L-au bătut o dată, de două ori, el tot nu voia să se lase bătut. Fura bani, ceasornice, tot ce-i cădea la îndemînă şi pierdea totul la cărţi. Într-o zi aduse mulţi bani şi hai la joc ! Pe toţi i-a bătut : pe Brunet, pe Krendel, pe toţi.

— Şi pe tine ?

— Pe mine nu, că nu eram printre ei în ziua aceea. Şi apoi, mie nici nu-mi place să joc cu ai noştri.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă i-au băgat un pumnal în coastă şi ţuşti ! cu el în Fontanka !

— Şi banii ? întrebă cu spaimă Paşka.

— Banii i-au luat şi i-au împărţit între ei. Te-ai lămurit ? Ţi-am pomenit de păţania lui Panfilov pentru că acum e rîndul tău.

Mişa simţi că povestea lui năstruşnică nimerise drept la ţintă. Paşka răsufla pe nas, de se auzea cît colo.

— Numai, vezi să nu uiţi — îl preveni Mişka. Dacă sufli o vorbă cuiva, Fontanka te mănîncă !

— N-am să spun la nimeni, pe cuvîntul meu de cinste, n-am să spun...

— Cuvîntul tău de cinste ? Nu face două parale. Dacă ai fi om cinstit, hei, ar avea oarecare crezare. Aşa că... te cred şi fără cuvînt de cinste.

In timpul acesta, la radio se transmitea „Internaţionala".

— E unsprezece ! se sperie Paşka. Te pomeneşti că mai ajung şi la miliţie...

Zoreau de-a lungul grilajului Grădinii de vară.

Apăru şi silueta vasului.

— Mai ai mult de mers ? întrebă Mişa.

— Nu, doar să trec podul.

— Ei, te las cu bine. Gîndeşte-te la ce ţi-am spus. La despărţire, Mişa lovi uşor, cu palma peste spate, pe noua sa cunoştinţă şi urcă repede scara vasului.

13. SECRETUL AMONIACULUI

Cam vreo trei ceasuri Vasea şi cu Steopa se învîrtiră prin subsol căutînd o ieşire, însă fără rezultat : ferestrele erau astupate din stradă cu grămezi de moloz, iar uşa încuiată. Pe băieţi îi cuprinse deznădejdea. Li se făcuse foame ; micuţa lanternă nu ardea aproape de loc şi, pe deasupra, subsolul era umed şi rece.

— Ce ne facem ? întrebă Vasea, după ce scotociseră amîndoi tot subsolul.

— Culcă-te. Cred că trebuie să fi şi înnoptat.

— Şi de ce te înfurii ?

— Şi tu de ce mă baţi la cap cu întrebări tîmpite ?

În momentul acesta se auzi o lovitură surdă.

— Trage artileria !

După prima lovitură, urmă alta, apoi a treia. Exploziile obuzelor, răbufniturile produse de tirul artileriei erau tot mai dese şi băieţii ascultau zgomotul de afară cu luare aminte şi cu o tainică speranţă.

— Dacă nimereşte vreun obuz aici, sparge zidul...

— Şi praf şi pulbere s-alege de capul nostru.

— Am vrut să spun... dacă nu explodează...

— Ce-i tot dai cu „dacă" ! şi iar „dacă" ! Hai să încercăm să desfundăm fereastra. La ultima, sub care e lada, cred că o să fie mai puţin de lucru.

— De ce crezi asta ?

— Fiindcă are o cărămidă mai mare.

— Da, să încercăm, să facem ceva. Cel puţin ca să ne mai încălzim, la lucru.

Aprinseră lanterna care lumina slab de tot şi se îndreptară spre fereastra cu pricina. Steopa abia ajungea cu mîna la fereastră ; după cîteva minute de lucru, Vasea trebui să se aşeze pe vine pentru ca prietenul său să i se urce pe umeri spre a da zor. Ar fi putut tîrî pînă la fereastră lada cu măştile de gaze, dar se hotărîseră să nu se atingă de ea, pentru ca să nu facă zgomot şi să dea de bănuit duşmanului. Munca era în toi. Bucăţi de cărămizi sparte, var, nisip curgeau în capul lui Vasea, dar cu toate acestea inimile celor doi băieţi erau pline de speranţe. Vasea trecu apoi el în locul lui Steopa. În grămada de moloz adîncitura creştea mereu. Li se părea că

exploziile se auzeau acum mai desluşit... Încă puţin şi băieţii vor putea ieşi în stradă. După o muncă de o jumătate de ceas, amîndoi se încălziseră şi erau mai veseli ; dar tocmai atunci partea de sus a grămezii din fereastră se surpă, astupînd tunelul care se deschisese lung de vreo jumătate de metru. Steopa abia apucase să-şi tragă mîna din dărîmătură, dar se alesese cu degetele zgîriate rău.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Vasea, cînd Steopa sări deodată pe podea.

— S-a năruit totul.

— Cum adică, s-a năruit ?

— S-a surpat. Era cît pe ce să-mi apuce mîna. Ia aprinde lanterna !

Vasea aprinse lanterna şi o apropie de mîna prietenului său. Băiatul avea degetele pline de sînge.

— Te doare ?

— Nu, fleacuri ; simple zgîrieturi.

— Ce-i de făcut ?

— Ce vrei să spui ? Trebuie să continuăm. Nu ştii că prizonierii care se pregătesc să fugă nu se dau bătuţi nici după ce îşi distrug unghiile ? Ei, ale mele toate sînt încă întregi...

— Da-a... dar aşa ceva se întîmplă numai în cărţi !

— Uite, că nu numai în cărţi... hai, începe, chiar acum !

— Cine ştie cît va trebui să săpăm, afară se poate să fie cine ştie ce morman !

— Ei şi ? O să săpăm, pînă ce o să ieşim de aici. Hai, urcă-te pe mine ! Sînt gata. Dar tot ce scoţi de-acolo, azvîrle în stînga şi nu în dreapta, să nu cadă în capul meu. Auzi ?

— Aud, aud.

Vasea bîjbîi prin întuneric, îl găsi pe prietenul care îl aştepta cinchit jos, i se urcă pe umeri şi convingîndu-se din prima clipă că toată treaba trebuia luată iar de la început, se apucă, oftînd, din greu, să dea molozul la o parte.

* * *

Cînd Mişa se întoarse pe vapor, Nikolai Vasilievici stătea întins în pat, cu ochii deschişi, adîncit în gînduri, în cabina lui. După întîlnirea cu fratele său, nu-şi putea găsi liniştea.

Trecuseră patru zile de cînd Ivan Vasilievici îi dăduse să rezolve problema cu amoniacul. Mecanicul-şef avusese atîta treabă, în zilele acelea, dar orice făcea, sau la orice se gîndea, îi stăruia în gînd vorba „amoniac". Cuvîntul acesta îl urmărea peste tot şi cu cît îi frămînta mai mult mintea, cu atît se depărta mai tare de dezlegarea acestei enigme, aşa cel puţin i se părea lui. Ca să nu se limiteze numai la cunoştinţele pe care le avea, în această materie, Nikolai Vasilievici citi multă literatură de specialitate, dar nici asta nu-i ajută. „La ce le putea folosi nemţilor, într-un atac cu gaze, amoniacul, acest gaz relativ inofensiv şi foarte uşor? Se întrebuinţează la aparatele frigoriferice, dar dacă i se dă drumul în aer liber nu e vătămător."

— Să-i ia dracu', aşadar, cu amoniacul lor cu tot! bombăni cu glas tare Nikolai Vasilievici, întorcîndu-se pe-o coastă.

De undeva, de departe, răzbea pînă la el zgomotul exploziilor. Pe coridor răsunară nişte paşi. Cineva cobora pe scară şi, bîjbîind cu mîna de-a lungul peretelui, se apropia de cabină. Se auzi o bătaie la uşă.

— Intră!

În cabină intră Ivan Vasilievici îmbrăcat în haine civile.

— În sfîrşit, se bucură mecanicul, văzîndu-şi fratele.

— Nu dormeai?

— Nu pot să adorm.

— Nu te scula, te rog, stai în pat. Am trecut numai pentru o clipă pe la tine. De ce nu dormi? Te supără bombardamentul? Se trage în raionul Moskovski...

— Ce bombardament! Din cauza ta nu dorm. Să ştii că mi-ai dat o problemă tare grea de dezlegat! Mă mir că nu mi-am scrîntit încă minţile!

— Ce problemă?

— Păi cea cu amoniacul.

— Ia spune, hai! exclamă curios maiorul, aşezîndu-se pe marginea patului. Ai găsit vreo soluţie?

Mecanicul îi expuse, cu toate amănuntele, părerea şi presupunerile sale, în legătură cu acest gaz inofensiv.

— Cred că trebuie să fie altceva la mijloc — adăugă el. Amoniacul o fi mai degrabă semnul unui cifru. Un semn convenţional, spre a denumi alt gaz.

— Nu, Kolea — îl întrerupse maiorul. Amoniacul e amoniac pentru ei. N-ai înțeles tocmai bine problema și ai pornit pe o cale greșită. Desigur, amoniacul este un gaz ușor, inofensiv, dar tocmai de așa ceva au ei nevoie pentru ca să producă panică. E un tertip, o provocare. Sîntem tot timpul gata de luptă și ei vor să se folosească de asta. O alarmă, sub forma unui atac cu gaze, ar produce panică în sistemul nostru de apărare și, între timp, ei ar înainta cu tancurile. Dacă nemții ar folosi un gaz consistent și vătămător, în timpul asaltului ar cădea și ei victimă acestui gaz.

— Atunci care-i problema ?

— Problema e cum pot ei crea un simulacru de atac cu gaze cu ajutorul amoniacului ? Folosind obuze ? Baloane ?... Nu-ți mai sparge capul. Enigma, aproape c-am dezlegat-o.

— E un secret ?

— Da, e un secret.

Mecanicul se așează în capul oaselor.

— În ce privește amoniacul, asta e... — zise el îngîndurat. E atît de simplu... într-adevăr, ce nevoie au ei de un adevărat gaz de luptă ? Tocmai la așa ceva e bun amoniacul... și acolo e mult amoniac... frigoriferele sînt chiar în raionul Moskovski... sînt cîte vrei acolo. Combinatul de lapte, combinatul de carne... și apoi, la urma urmei, și cantinele au compresoare...

— Alekseev s-a întors ? întrebă maiorul.

— Misa ? Nu știu. Parcă nu l-am văzut astăzi toată ziua.

— Trebuie să aflăm. Trimite pe cineva după el.

— Mă duc chiar eu.

Nikolai Vasilievici coborî în încăperea echipajului.

— Alekseev ! Alekseev !

Misa ieși repede din cabină.

— Sînt aici, Nikolai Vasilievici !

— Bine ! Te-ai întors de mult ?

— De vreo oră...

— Îmbracă-te și urcă pînă la mine.

— Am înțeles !

Misa intră repede în cabină ; pentru orice eventualitate, își puse în cap șapca, îmbrăcă paltonul și urcă sus. În fața cabinei mecanicului, înainte de a deschide ușa, își scoase din cap șapca.

— Să trăiești, Mișa ! îl întîmpină prietenos maiorul.

Luat prin surprindere, Mișa se fîstîci.

— Tovarășe maior... de ce, dumneavoastră... adică, vreau să spun, cum ați nimerit aici ?

— Am venit pe jos. Se spune că astăzi ai umblat haimana toată ziua.

— Cam așa a fost...

— Ai făcut cunoștință cu hoții ?

— Am făcut.

— Ei, și ? Mișa se fîstîci de-a binelea, iar maiorul continuă : A fost plăcut ?

— Parcă de plăcere e vorba ! răspunse Mișa. Am băut votcă...

— Ai băut și tu votcă ?

— Nu, n-am vrut să beau.

— Era acolo un flăcău înalt, poreclit Brunetul ?

— E căpetenia lor !

— Și cine a mai fost acolo ?

Mișa dădu numele tuturor hoților care luaseră parte la sindrofie, povesti maiorului despre întîlnirea din piață cu omul pe care îl cunoștea din fotografie și-i împărtăși, intrînd în amănunte, discuțiile cu privire la cartelele furate. Judecînd după expresia ochilor maiorului, toate acestea nu-l preocupau peste măsură, altceva îl interesa...

— N-ai văzut la el niște măști de gaze noi ? întrebă maiorul.

— Nu. Dar, știți ceva ? În piață, Brunetul a înmînat o mască de gaze individului din fotografie, adică lui Gorski — zise Mișa și îndată văzu că ochii lui Ivan Vasilievici se înviorară, de parcă se aprinsese cîte o luminiță în ei.

— Și pe urmă ?

— Pe urmă, nu l-am mai văzut.

— El n-a venit seara acolo, la hoți ?

— Nu.

— Și ei nu ți-au propus nimic ?

— Nu.

— Și despre nemți, sau despre politică, n-a venit vorba ?

— Nu.

— Ei, și ce-ați mai făcut voi ?

— Am jucat cărți.

— Și tu ai jucat ?

— Am jucat — zise Mişa, adînc tulburat.

Această tulburare nu scăpă privirii maiorului.

— Şi cum a fost ?

— Am pierdut.

— Mult ?

— Nu... vreo cincisprezece ruble, cam atît. Am jucat aşa, ca să nu le dau celorlalţi pricină de vorbă, Ivan Vasilievici.

— Înţeleg. Dar ai mai avut şi alţi bani la tine ?

— Am avut. Am bani strînşi, vreo două sute de ruble.

— Bravo ! îl lăudă maiorul. Eşti un băiat nu se poate mai de nădejde ! Recunosc, am stat la îndoială asupra ta. Burakov nu-şi ascundea temerile că această bandă de hoţi ar putea să te atragă la joc, să te strice... Eu însă, Mişa, te-am luat pe răspunderea mea. Cred şi ştiu că nu te laşi să te poarte alţii de nas după cum le place lor, că nu eşti de loc slab de înger. N-aş vrea să mă înşel în aşteptările mele. Ce-a fost mai greu a trecut. Te-ai pus în legătură cu banda, dar ceea ce-i mai de seamă rămîne de făcut de-acum înainte : trebuie să le cîştigi încrederea ! Vezi, să nu te laşi dus de nas nici de-acuma-ncolo. Hoţii poartă respect celora care nu le cîntă-n strună, unora ca de-alde Brunetul, şi nu se păzesc de ei. Brunetul e un duşman ticălos şi iscusit. E un om fără ruşine şi fără de cinste. Cîştigă şi pierde la cărţi într-adins. Dă bani cu împrumut, tot cu anume socoteală. Are un fel al lui de a lucra, cu mult vicleşug.

— N-am văzut nimic de soiul ăsta.

— Nici nu trebuie să-l observi prea mult pe latura asta. Pe noi, Brunetul ne interesează ca duşman... ca trădător şi nu ca un cartofor. Observă-l bine pe băiatul de la şcoala de meserii. E o victimă. Trebuie să aflăm de unde a făcut rost de o sumă de bani atît de mare.

— Fură.

— De bună seamă, nu vine acolo cu bani cîştigaţi de el... Mîine să mai discuţi despre asta cu Burakov. O să treacă dimineaţă pe la tine. Ţine minte, aşadar : ceea ce-i mai de seamă rămîne să faci de-acum înainte, fii tot timpul cu ochii în patru. Cea mai mică greşeală, o scăpare, o vorbă mai mult decît trebuie, şi totul se năruie.

— Sînt niște nemernici, tovarășe maior.

Ivan Vasilievici zise grav :

— Sînt niște nemernici primejdioși, Mișa. Dușmani...

— Ți-e scîrbă să ai de-a face cu ei...

— Te înțeleg, Mișa. Poate ar fi mai bine să nu te mai trimit la ei ?

— Ba da, ba da, tovarășe maior ! Nu mi-e frică mie de dînșii !

— Bine faci, Mișa, dar fii cu băgare de seamă. Și acum, du-te la culcare. E bine să aștepți pînă dimineața, cînd vrei să iei o hotărîre.

Mișa își luă rămas bun și plecă să se culce în încăperea echipajului.

Îndată ce trase ușa după el, în cabină intră Nikolai Vasilievici.

— Mă îngrijorează povestea asta, Vanea — zise el.

— Care poveste ?

— Cu Mișa.

— Ce vrei să spui ?

— Îi dai nu știu ce însărcinări, pesemne primejdioase, să nu dea de bucluc... E un băiat prea bun ca să-l trimiți în cine știe ce misiuni periculoase...

— Tocmai fiindcă e bun. Pe unul rău nu-l pot trimite... N-am descurcat încă totul. În istoria asta au fost atrași niște hoți încă puști. Nemții îi vor folosi. Nu se încurcă ei cu oameni vîrstnici. De aceea l-am trimis pe Mișa la ei.

— Dar de ce pe Mișa ?

— Pentru că e un băiat isteț și de nădejde. Pentru că e conștiincios în asemenea chestiuni. Are spirit de observație dezvoltat, o memorie bună și e inteligent. Are doi prieteni : nu sînt băieți răi, dar prea se înflăcărează, sar întotdeauna peste cal, sînt prea zeloși... și în privința asta, Kolea, jocul e foarte primejdios.

— Te înțeleg perfect. Dar ce se întîmplă ? Se poate să n-ai tu și alți oameni ?

— Oameni am și oamenii lucrează. Alekseev n-are pe mîna lui decît o fărîmiță din tot ce facem noi. Nu dezleagă decît un singur nodulet, dar acest nodulet este important și cere mare răspundere. Nu fi îngrijorat, Kolea, noi nu-i slăbim din ochi. Nu-l lăsăm să cadă în ghearele dușmanilor.

Ivan Vasilievici se întoarse la el în birou pe la ceasurile cinci dimineața și îndată îi telefonă lui Burakov, rugîndu-l să treacă pe la el.

— Trifonov nu s-a întors ? îl întrebă pe ajutorul său, cînd acesta intră somnoros.

— Nu, tovarășe maior. A telefonat acum trei ceasuri. A comunicat că face ultimul transport de pîine.

— Alte noutăți n-ai ?

— Alekseev s-a întors cu bine pe vas.

— Pe Alekseev l-am văzut. Trebuie să scoatem pe numele lui două ceasornice și mîine să i le înmînăm contra recipisă. Să le vîndă Brunetului. Hoții vor crede că ceasornicele sînt furate. Trebuie să-i facem lui Mișa un instructaj serios.

— Am înțeles !

Burakov ieși, iar Ivan Vasilievici se așeză la birou și începu să răsfoiască dosarele. În ultimele zile reușise să înfăptuiască multe.

Acum se convinsese că se afla pe calea cea bună și că ținea în mîinile lui firele principale în chestiunea provocării nemțești prin atacurile cu gaze. Cunoștea numele mai tuturor trădătorilor : nu se recrutau însă dintre figurile cu vază, ci erau doar niște executanți. Undeva, în spatele lor, opera „ober"-banditul ; îi cunoștea acestuia și porecla : „Scorpionul" ; dar cine era și unde se ascundea, nu se știa.

Un singur lucru îl îngrijora pe Ivan Vasilievici : în cazul cînd nemții vor fixa ora precisă a asaltului, va fi nevoit să se grăbească, să pună mîna pe toți dușmanii, cît de mărunți, spre a zădărnici operația fascistă cu amoniacul — și atunci s-ar putea ca Scorpionul să-i scape din mînă.

Ivan Vasilievici mai reciti o dată raportul lui Trifonov cu privire la masca de gaze. Conținea al doilea semnal. Masca de gaze juca un rol oarecare la banditii aceștia, dar nu rolul ei firesc. Trifonov era un agent încercat, vrednic și cu spirit de observație foarte dezvoltat ; el nu se înșela, dînd atît de mare importanță unei simple măști de gaze. Cînd nemții foloseau masca de gaze sau geanta ei pentru ca să păstreze sau

să transporte unele documente, unele arme, sau ceva asemănător, dovedeau o deosebită îndemînare, fiindcă aproape toți locuitorii Leningradului purtau măști de gaze.

* * *

După cea de-a treia surpare, băieții pierduseră orice speranță de a ieși din subsol. Grămada de moloz de sub fereastră crescuse simțitor. Stînd pe cărămizile sparte, scoase între timp, băieții ajungeau ușor cu mîna la fereastră ; dar li se istoveau puterile, și le venea tot mai greu să lucreze. Le stătea băieților ca o piatră pe suflet că nu știau cît de mare era grămada de moloz de afară.

— Bine ar fi să se mai afle niște oameni prin jurul nostru — zise Steopa, după o tăcere îndelungată. Îți aduci aminte, anul trecut am stat și eu tot așa, într-un subsol, cînd a explodat o bombă și ne-a îngropat. Apa ne ajunsese pînă la genunchi ; am fi putut crede că o să ne înecăm ; erau de jur împrejurul nostru atîția morți, dar și o mulțime de oameni vii... și-am răzbit-o. Nu mi-a fost cîtuși de puțin frică. Nikolai Vasilievici ne tot îmbărbăta, ne îndemna să nu ne pierdem curajul, că pe urmă, după ce vom ieși din mormîntul acela al nostru, la lumina zilei, vom trăi mai bine.

— Nu știe nimeni că sîntem aici — i-o tăie scurt Vasea.

— Ei și ce dacă nu știe nimeni de noi ? ! O să vină el, individul cela, după măștile lui ! N-o să le lase uitate aici ! Cum om auzi că vine, ne pitim frumușel într-un colț, iar cînd se va îndrepta spre ladă, noi țuști pe ușă... și o încuiem pe dinafară !

— De ce ?

— Ca să-i telefonăm maiorului, să-l prindă pe drăguțul ăsta cu mîța-n sac.

— Poate că nu-i nevoie să-l prindă cu mîța-n sac.

— Ei, atunci plecăm, și gata — se învoi Steopa.

— Dar cine știe cînd o veni el ! Poate peste o săptămînă !

— Și ce-i cu asta ?

— Oho ! Să stăm aici o săptămînă ? Crăpăm de foame !

— Omul poate să rabde douăzeci de zile fără să bea și fără să mănînce.

— Cine ţi-a spus ?

— Am citit undeva.

Astfel discutau băieţii, stînd pe grămada de moloz.

— Ce-ar fi să ne scape Mişa de aici ?

— Cum să afle el de noi ?

— Păi nu ştia că trebuia să fim astăzi aici ? Află că nu ne-am întors acasă şi vine.

— Cine află ? Of, Steopa, am îngheţat de frig !

— Aleargă un pic. Sau, hai să mai săpăm...

— Mă dor degetele... Uite cum s-au umflat !

— Nu-i nimic, pînă te-i însura, trece.

Le licări din nou în gînd nădejdea de-a ieşi din această temniţă. Băieţii se suiră pe grămada de moloz şi se apucară iar de lucru, cu înverşunare. Bucăţi de cărămizi sparte se rostogoleau pe podea, ecourile răspundeau prelung prin subsol şi, în vuietul acesta, băieţii nu auziră paşii care se apropiaseră de ei.

— Mîinile sus !

Băieţii întoarseră capul la cel care vorbise. Raza unei lanterne îi orbi, dar totuşi reuşiră să desluşească o ţeavă de pistol îndreptată spre ei.

— Hai, mişcă ! Mîinile sus !

Braţele se întinseră ca de la sine în sus, în toată lungimea lor.

— Trei paşi înainte !

Băieţii coborîră de pe grămadă.

— Culcaţi, cu burta la pămînt !

Aplecaţi parcă de vînt, băieţii se trîntiră pe podea şi rămaseră nemişcaţi. Raza lanternei lunecă într-o parte, scormoni prin toate ungherele subsolului şi se opri din nou în dreptul băieţilor, care zăceau cu nasul în podea. Apoi Steopa, şi după el Vasea simţiră că o mînă le scotoci prin toate buzunarele, le scoase şi le puse iar în cap şepcile.

— Arme aveţi ?

— N-avem... n-avem nimic.

— Sculaţi...

Străduindu-se să ţină braţele mereu lungite în sus, băieţii se ridicară. Raza lanternei, îndreptată spre ei, le lumina faţa şi băieţii nu vedeau nimic.

— Ce căutaţi aici ?

— Nene, noi aci ne jucam numai şi atîta tot... Ne jucam de-a fasciştii şi de-a comuniştii... — începu să născocească pe loc Steopa. Şi uite, cum ne jucam noi aşa, băieţii ne-au încuiat pe dinafară. Am vrut să ieşim de aici. Zău, aşa a fost ! Uitaţi-vă, vedeţi cît moloz am săpat... colo... — Steopa vru să arate cu o mînă spre grămada de moloz, dar îşi aduse aminte de pistol şi o ridică din nou.

— Puteţi să lăsaţi mîinile în jos.

Lumina lanternei se poticni întîi de nasul lui Steopa, apoi de a lui Vasea.

— Cum te cheamă ?

— Pe mine sau pe el ? întrebă Steopa, ca să aibă timp de gîndire şi să născocească vreun nume.

— Pe tine.

— Pe mine Surka şi pe el Petka.

— Minţi !

— Nu mint. Întrebaţi-l şi pe el... Vasea tăcea. Nu-şi putea veni în fire : era tot buimac şi mai mort de frică.

— Unde stai ?

— Stăm, ei, aşa, aproape... vreo trei străzi mai departe, dacă mergi cu tramvaiul... în direcţia opusă.

— Cum se cheamă strada ?

— Cum să se cheme...

Steopa o sfeclise. Nu cunoştea nici o stradă în acest raion şi de minţit trebuia să mintă, aşa ca să poată fi crezut, pentru că necunoscutului îi venea foarte uşor să stabilească adevărul.

— Cum se cheamă strada ? repetă acesta întrebarea.

— Am uitat, nene. Dumneavoastră ne-aţi speriat aşa de tare că am uitat şi ce-am mîncat ieri... Dar, staţi puţin, că-mi aduc eu aminte ; da, mi-am adus aminte, se cheamă bulevardul Gaz...

— Iar mă minţi ? Dar vreau să ştiu cu tot dinadinsul, cum de aţi nimerit aici ?

— Vă spuneam doar, ne jucam... — începu din nou Steopa, strîngîndu-şi mîinile la piept.

— Destul cu minciunile ! îl întrerupse necunoscutul. V-am mai văzut eu pe voi, nu ştiu unde... Spune drept, acum trei zile nu păzeaţi voi nişte grădini de zarzavat, în Staraia Derevnia ?

— Nu... Nici n-am auzit de Staraia...

— Mai era un băiat cu voi, unu Mişa Alekseev.

Băieţii se uitară unul la celălalt. Vasea începuse să-şi vină în fire şi, cum se zice, îşi recăpătase darul vorbirii.

— Ce spuneţi, nene! În Staraia Derevnia? Mama nu ne lasă aşa departe de casă — adăugă el, ştergîndu-şi nasul.

— Bine, atunci o să trebuiască să vă aduc aminte de mine — zise necunoscutul. Gîndiţi-vă... Dis-de-dimineaţă, un şofer v-a adus nişte alimente. L-aţi luat drept diversionist... Spunînd acestea, necunoscutul îşi lumină faţa cu lanterna. Băieţii îl recunoscură îndată şi cînd raza lanternei lumină din nou feţele lor, amîndoi aveau un zîmbet strălucitor de bucurie.

— Vai, nene... ce grozav ne-aţi speriat!

— Credeam că sînteţi ăla... — zise Steopa. Iată, mi-am zis eu, moartea ni s-a tras!

— Ei, acuma scuturaţi-vă un pic hainele, ştergeţi-vă puţintel de noroi, şi povestiţi-mi cum de-aţi nimerit aici.

— Nene, sau cum să vă zicem? întrebă Vasea.

— Numele meu este Trifonov. Aşa să-mi ziceţi!

*
* *

Ivan Vasilievici se întoarse în biroul său şi se întinse pe divan, însă nu-i fu dat să adoarmă: sună telefonul.

— Alo!

— Ivan Vasilievici?

— El.

— Trifonov la telefon. Am făcut rost de ceea ce v-am vorbit mai înainte. În drumul meu am întîlnit doi băieţi cunoscuţi. Pe Stepan şi pe Vasili. Ce să fac cu ei?

— De unde vorbeşti?

— Din raionul Moskovski.

— Unde ai lăsat maşina?

— În stradă, o păzesc băieţii.

— Du-i pe puşti acasă la ei şi vino cît mai grabnic la mine.

— Am înţeles!

Maiorul puse receptorul la loc, dar îl ridică din nou imediat şi formă un număr.

— Burakov, dumneata eşti ?
— Eu.
— Dormeai ?
— Nu.
— Culcă-te imediat şi la ceasurile nouă treci pe la mine.
— Am înţeles !

Peste un ceas, Trifonov sosi şi intră numaidecît în biroul şefului.

— Poftim, tovarăşe maior — zise el, întinzîndu-i maiorului o mască de gaze. Am luat-o din subsolul casei roşii. E acolo, pitită, o ladă plină cu vreo douăzeci şi cinci de bucăţi.
— Numai măşti de gaze ?
— N-am găsit nimic altceva.
— Te-ai suit în pod ?
— Am cotrobăit peste tot.
— Bine. Pe cei doi puşti unde i-ai întîlnit ?
— Stăteau în subsol. L-au văzut pe Gorski în piaţă, l-au recunoscut şi, fuga după el... Susţin că el nu i-a văzut. Spun că el a pus o mască în ladă, a ieşit şi i-a închis acolo. A proptit un tîrnăcop în uşă.
— Şi dacă i-o fi văzut ?
— Se pare că nu.

Trifonov raportă amănunţit asupra recunoaşterii din ziua aceea, adăugîndu-şi observaţiile sale, îşi expuse planurile şi încheie comunicîndu-i maiorului că i-a făgăduit lui Semeon Petrovici să transporte spre seară alimentele de la baza de aprovizionare.

— Bine. Fă cum crezi.
— Am înţeles.
— Şi acum, du-te de te odihneşte — ordonă maiorul.

Rămas singur, Ivan Vasilievici cercetă cu migală masca de gaze. Pe dinafară nu avea nimic deosebit faţă de obişnuitele măşti de gaze sovietice de tip civil. Geanta ei cenuşie se încheia cu ajutorul unui nasture şi al unui şnur. Masca avea înăuntru două despărţituri. Înainte de a scoate masca propriu-zisă şi cutia, maiorul ridică toată masca. I se păru de o greutate exagerată. Ca să le compare, Ivan Vasilievici scoase de pe speteaza scaunului masca sa şi o ţinu în cealaltă mînă. Da ! Masca adusă de Trifonov era cu mult mai grea... Nu găsi nimic deosebit în masca propriu-zisă, confecţionată din cauciuc, dar îndată ce maiorul scoase cutia, văzu limpede

că întreg secretul acolo era. Pesemne că nemții copiaseră, cu toată migala, forma cutiei sovietice și, la prima vedere, ea n-ar fi dat de bănuit, acum însă îi sări în ochi lui Ivan Vasilievici provenienţa străină a cutiei.

Finisajul, culoarea, pînă şi metalul nu erau sovietice. „Industria fiecărei ţări are pecetea ei", se gîndi maiorul, deşurubînd cutia prinsă de tubul de legătură. Observa cifrele bătute pe cercul de carton care astupa orificiul inferior. Măştile sovietice de gaze nu aveau aşa ceva. Numărul şi ştampila erau gravate pe faţeta laterală a cutiei. Maiorul scoase cu precauţie cercul de carton... Va să zică, asta e! Aici se introduce un mecanism de ceasornic. Deci, e o mină.

Ivan Vasilievici puse pe masă „cutia", se lăsă pe speteaza fotoliului şi se adînci în gînduri. Imaginaţia a născocit multe procedee de folosire a acestei mine înşelătoare. Poţi s-o duci, fără a fi observat, oriunde, o aşezi la o anumită oră, o arunci undeva, şi pleci. Masca stă atîrnată aşa şi nimănui nu-i trece prin cap că poartă în ea o mină. În afară de asta, masca de gaze poate fi oricînd schimbată, punîndu-se în locul uneia inofensive...

Pînă în prezent, asemenea explozii nu s-au semnalat încă, dar de acum încolo ne putem aştepta să se producă. Ivan Vasilievici ridică receptorul şi formă un număr de telefon.

— Tovarăşul colonel?... Da, eu sînt. Am ceva nou. Daţi-mi voie să urc pînă la dumneavoastră... Peste trei minute sînt acolo.

Ivan Vasilievici aşează cutia şi masca propriu-zisă la loc, în geantă, închise geanta, îşi trecu apoi cureaua măştii peste umăr şi ieşi din birou.

15. O MISIUNE OPERATIVĂ

Dimineaţa, cînd se trezi din somn, Mişa descoperi la căpătîi bocceluţa pentru Liusia. Cercetă cu luare-aminte fiecare lucru: pantofii, ghetele, pîslarii, galoşii, pardesiul, haina de blană, gluga, rochiţele, rufăria de corp, ciorapii, pantalonii groşi de lînă.

Se duse apoi la Sîsoiev în cabină, să-i mulțumească.

Sîsoiev ședea pe un scăunel fără spătar, lîngă mica sobă de tuci în care ardea focul și-și găsise de lucru la o supapă.

— Unde ai șters-o ieri ? îl întrebă pe Mișa, de cum acesta trecu pragul. Am început să învățăm păstrarea în bunăstare a mașinilor ; s-a adus unsoare.

— Pentru ce ? întrebă Mișa.

Activitatea de contrainformații îl rupsese pe băiat de la treburile echipajului și Mișa nu mai știa ce se petrecea pe vas.

— Cum „pentru ce" ? Halal de așa mecanic ! Se apropie iarna, peste puțin o să se lase gerul.

— De ce nu mi-a spus nimic Nikolai Vasilievici ?

— Zicea că ți-a dat altă însărcinare, pe uscat. Nu-i nimic, Mișuk ! Ce-i al tău e pus deoparte, ți-am pregătit de lucru, pe toată iarna — căută să-i îndulcească lui Mișa întristarea care i se putea lesne citi pe față.

— Ce anume ?

— Ai să pregătești căldările. E cel mai potrivit lucru pentru un puști ca tine să te bagi în căldări.

— Fă bine și-mi explică ce lucrezi acum.

— E limpede... o să umplem jingstonele cu unsoare, o să izolăm tubulatura ; o s-o golim apoi de apă, ca să nu înghețe. Dar cine poate să le înșire pe toate cîte-s de făcut ! E mult, mult tare de muncă !

— Și acuma, ce lucrezi ? întrebă curios Mișa, urmărind cum Sîsoiev întoarce supapa, lovind-o ușurel.

— Dreg supapele cutiei de alimentare a căldărilor. Cutia am scos-o, și-am venit cu ea aici, că jos e frig... De-ai ști ce-am pus ieri la cale, Mișa !... Mă prind că nici nu-ți trece prin gînd. Vrei să înveți engleza ?

— N-nu știu — răspunse nehotărît Mișa.

— O să trăncănim pe limba lorzilor și milorzilor. După război, vom pleca în cursă în America și vom putea, mă rog, citi orice firmă. All right, și asta-i tot și lada-n pod ! Că altfel, ai să umbli pe străzi ca un surdo-mut, pre legea mea ! La dreptul vorbind, aș putea să-mi exprim gîndirea foarte bine, prin semne, cu ajutorul degetelor. Habar n-ai ce comoară am găsit : o bătrînică. Profesor universitar, nu altceva ! A primit propunerea mea să facă lecții de engleză cu noi. Vorbește englezește ceva mai bine ca rusește. Ca un diplo-

mat ! Băieţii, cu toţii pînă la unul, s-au înscris. Sînt conducătorul cercului. Vrei să te înscriu şi pe tine ?

— Înscrie-mă, numai, ia spune-mi, cînd am să pot învăţa ?

— Seara. Ei, dar „zestrea" ai văzut-o ?

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc îndeajuns...

— Nu-ţi da prea multă osteneală, că nu m-am zbătut pentru tine — îl opri mecanicul cu un gest — ci pentru Liusenka. Ea de-ar fi mulţumită ! Eh, ce n-aş da să am o surioară ca ea ! Numai cu bomboane aş hrăni-o !

* * *

Pînă în capătul coridorului se auzi zăngănitura unei cutii goale de conserve, care se rostogolea pe scară : semn sigur că cineva cobora spre încăperea echipajului. Marinarii puneau dintr-adins pe trepte asemenea cutii, ca să li se dea de ştire astfel că picior de om străin călca pe vas.

Mişa ieşi în coridor şi mergînd pe dibuitele prin întuneric, era cît pe ce să se ciocnească nas în nas cu Burakov.

— Alekseev stă aici ?

— Eu sînt, tovarăşe Burakov. Intraţi, vă rog, la mine în încăperea echipajului.

— Am răsturnat nu ştiu ce cutie. Ce zgomot asurzitor !... A lăsat-o cineva chiar în drum.

— Nu-i nimic... Într-adins au pus-o acolo.

Şi Mişa îi explică lui Burakov ce anume rost avea cutia.

— Asta e ? Trebuie să ţin minte, să nu mai păţesc ce-am păţit cînd oi mai veni altă dată. De-aici, de la tine, se aude pe alături ce vorbim ?

— S-aude.

— Hai să mergem de-aici, undeva, într-un loc mai ferit.

Urcară pe covertă, se îndreptară spre prova şi acolo se aşezară pe un colac de frînghii.

În acest timp un obuz zbură şuierînd şi explodă deasupra podului Liteinîi.

— Trage artileria ! Coborîm ? întrebă Burakov.

— Pentru ce ? Bat departe.

Începură să urmărească exploziile. Obuzele zburau pe deasupra capului şi explodau undeva pe ţărmul drept al Nevei.

— În regiunea uzinei de apă...

— De-ar nimeri în Neva... Mi-am şi pregătit barca.

— Pentru ce ?

— Ne-am dus să prindem peştele ameţit. Alaltăieri am prins un somon strașnic de mare.

După ce artileria îşi încetă tragerea, Burakov scoase două ceasornice de buzunar şi le întinse băiatului.

— Ţine. Vreau să te vestesc din vreme, Mişa — începu el cu jumătate de gură. Desigur, te cunoaştem şi avem încredere în tine, dar tot nu strică să-ţi atragem luarea-aminte... Să nu uiţi că ţi s-a încredinţat o chestiune importantă, primejdioasă, de mare răspundere. Să ţii minte că în timp ce armata luptă deschis, noi luptăm în taină ; şi cine foloseşte mai bine viclenia, acela cîştigă... Ştii, cînd se construieşte, de pildă, un Dneproghes, ai nevoie de multe forţe, de materiale şi muncitori, iar ca să-l arunce în aer, e de ajuns un singur om... Gîndeşte-te bine la ce ţi-am spus. Lupta dusă pe frontul nostru e foarte grea. Nemţii trimit aici foarte mulţi spioni şi diversionişti foarte şireţi ; nişte bandiţi aleşi pe sprînceană. Încearcă şi-i caută în mulţimea din jur ! Fac pe patrioţii de răspîntii, dar nu scrie nimic pe fruntea lor, ca să-i dea în vileag. Tu, desigur, ştii toate astea...

— Da...

— Îmbie-l pe Brunetul să cumpere ceasornicele astea. Tîrguieşte-te cu el ; cere-i cîte 1500 pe fiecare. Spune-i că poţi să le vinzi în piaţă cu banii ăştia. Apoi, mai lasă ceva din preţ. Or să te întrebe de unde le-ai luat. Spune şi tu ce ţi-o veni în cap. Dar e mai simplu să nu te bagi în amănunte. Vor crede că le-ai furat. Aşa şi trebuie. Fii cu băgare de seamă, să nu-ţi treacă prin minte să începi a le pune tu lor întrebări, sau să încerci a le face servicii. Ţine minte, tu nu trebuie să arăţi că ştii ceva despre dînşii. Lasă-i pe ei să-ţi împărtăşească din tainele lor. Dacă îţi vor propune ceva, nu refuza, dar nici nu consimţi din capul locului. Spune-le că ai să te mai gîndeşti. După aceea, o să ne sfătuim şi o să hotărîm împreună ce-i de făcut. E de mare preţ pentru noi să capeţi vreo propunere din partea lor. Se poate întîmpla să scape careva din ei vreo vorbă, să-l ia gura pe dinainte. Caută şi ţine minte tot ceea ce vorbesc ei. Îţi mai spun o dată : să nu le dai de bănuit nicidecum că eşti un fiu credincios al poporului şi că urmăreşti să-i demaşti pe trădători. Dacă vor

avea o cît de slabă urmă de bănuială, în primul rînd, nu vei afla nimic, iar în al doilea rînd, fără nici o cruţare îţi vor întinde pielea pe gard. Se prea poate să încerce să te verifice. Atunci ţine-te bine, băiete, vezi să nu mă dai de ruşine ; să nu-ţi pierzi cumpătul. Îţi dai seama ce chestiune importantă îţi încredinţăm ? Un singur cuvînt nesăbuit şi totul e pierdut ! Prietenilor tăi să nu le povesteşti nimic. Ieri au făcut o boroboaţă cît capul lor de mare, aşa că sîntem siliţi să nu mai avem a face cu ei de acum încolo. Am fost adineauri pe la dînşii : doar nu ne jucăm aici de-a detectivii, Mişa, ci dăm o luptă pe viaţă şi pe moarte.

— Dar ce-au făcut ?

— O să-ţi povestească ei.

— Dacă au făcut ceva din capul lor, le sucesc gîtul pentru asta...

— De sucit gîtul nu poate fi vorba... Ei au vrut să facă o treabă bună, deşi, de fapt, nimeni nu-i rugase să s-apuce de aşa ceva. În orice caz, nu le da de ştire nimic despre misiunea ta.

— Nu le-am spus niciodată nimic despre...

— Cum aşa, niciodată... Nu le-ai povestit tu despre casa aceea roşie ?

— Despre care casă roşie ?

— Despre casa de pe bulevardul Mejdunarodnîi, unde l-ai condus pe Semeon Petrovici, trecînd din Staraia Derevnia.

— Asta ?... Păi, am fost împreună... Ei cunoşteau chestiunea — se ruşină Mişa.

— Nu ştiau decît ceea ce aveau voie să ştie.

— Pe viitor voi fi mai cu băgare de seamă.

— Fii mai cu băgare de seamă, fii, te rog, mai cu băgare de seamă. Mai ai de pus vreo întrebare ? Cine-ntreabă, nu greşeşte.

— Mi-aţi spus tot ceea ce se cade să ştiu, aşa că sînt lămurit.

— Da, pare-se că ţi-am spus tot — zise zîmbind Burakov. Va să zică, misiunea ta este să te apropii cît mai mult de vreunul din membrii bandei şi să aştepţi. Să aştepţi şi să observi.

— De Şurka Krendel ?

— De el... ţi-i doar îndatorat că l-ai salvat deunăzi.

— V-am trîntit cam tare atunci, nu-i aşa ?

— M-ai atins zdravăn !

— Da' vă clătinaţi cînd v-aţi ridicat.

— O făceam într-adins. Deci, mai ai de pus vreo întrebare ?

— Am una.

— Dă-i drumul.

— Şi cum au să-i folosească nemţii pe hoţi ?

— E, gîndeşte-te şi tu, Mişa, e aşa de lesne să-i foloseşti pe hoţi. Numai fiindcă hoţii se dedau la furtul cartelelor şi deci împiedică aprovizionarea unei părţi din populaţie, fac îndestul jocul nemţilor. Dar fără îndoială că în afară de asta mai au şi altă însărcinare, una specială...

— Fac spionaj poate, sau reglează tirul duşmanului.

— Tocmai asta trebuie să lămureşti tu — zise zîmbind Burakov.

— Va să zică, deseară să mă duc din nou pe la ei ?

— Faci după cum te-ai înţeles cu dînşii.

— Da' pînă atunci, ce să fac ?

— Vezi-ţi de treburile tale. Dar, să nu uit, în privinţa convorbirilor telefonice : de acum înainte să nu-l mai chemi pe Ivan Vasilievici decît în cazurile cele mai grave şi să vorbeşti la telefon pe ocolite. S-ar putea ca ei să te urmărească. Să ne înţelegem dinainte : dacă îi telefonezi unchiului Vanea şi-l rogi să-ţi pună deoparte porţia de la prînz, fiindcă ai întîrziat de la masă, înseamnă că te îndrepţi spre vas şi ai nişte veşti importante. În fiecare dimineaţă voi trece pe la tine. E greu acum cu telefoanele. Să rămînem bine înţeleşi : cheamă-ne la telefon numai cînd ai mare nevoie.

— Dar pe firul telefonic poate asculta şi altcineva ?

— Totul e posibil. Cum poţi da oare chezăşie că alături de tine nu stă un duşman ?

Mişa îşi aminti de un afiş reprezentînd mutra unui trădător care avea cogeamite urechi deschise şi fără să fi vrut se uită înapoi.

— Nu poţi... — se învoi el.

— Vezi, asta e... Ai fotografia lui Gorski la tine ?

— Da.

— Dă-o încoace. Nu mai e nevoie de ea.

Mişa scoase fotografia din portvizit.

— Ai notat undeva numerele noastre de telefon ?

— Le-am notat.

— Distruge orice însemnări. Trebuie să le păstrezi numai în minte.

— Le ţin minte — răspunse Mişa, rupînd o foaie din agendă.

Înţelese de ce era nevoie de aceste măsuri de prevedere şi nu mai puse nici o întrebare.

— S-ar putea ca Brunetul să-ţi fure portvizitul şi să caute aceste numere de telefon — îi explică Burakov, întinzîndu-i mîna ca să-şi ia rămas bun. Ei, îţi urez izbîndă... şi nu te pierde cu firea. Ţine minte că nu eşti de unul singur.

Mişa îl urmări cu privirea multă vreme pe Burakov, care se îndepărta de-a lungul cheiului. Băiatul îşi dădea seama, desigur, că îndeplinea un rol modest în lupta pentru cauza obştească. Întîlnirea de la cantină cu Trifonov, informaţiile primite cu privire la banda de hoţi — toate laolaltă îi spuneau că serviciul sovietic de contrainformaţii desfăşura o muncă nevăzută, uriaşă. Faptul că era şi el, la rîndul său, în această luptă o mică verigă folositoare îi umplea inima de mîndrie. Ca să-şi îndeplinească misiunea, va face tot ce-i va sta în putere şi, dacă va fi nevoie, îşi va jertfi şi viaţa.

De undeva, de aproape, se auzi o voce cunoscută. Întorcînd capul, Mişa îi văzu pe cei doi prieteni ai lui stînd locului pe chei. Coborî pe scara vasului fără grabă şi-i salută pe băieţi.

— V-aţi prezentat ?

— Ce s-aude, Mişa ? întrebă Vasea, căutînd să pară nestingherit.

— Ar' să fie bine şi la vară cald.

— Ai văzut ? şi Vasea îşi arătă mîinile umflate şi pline de zgîrieturi.

— Mare scofală ! Două zgîrieturi, acolo ! zise Steopa. Uită-te mai bine la ale mele !

— Cu altceva n-aveţi cu ce să vă lăudaţi ?

— Întreabă-ne, mai degrabă, cum de-am căpătat rănile astea.

— Nu-i nevoie să vă mai întreb.

— De ce ?

— Ştiu că din prostie le veţi fi căpătat, vă veţi fi bătut cu careva, sau ceva de acest fel...

— Nu-i adevărat ! Ascultă-mă pe mine...

Şi băieţii începură să povestească care mai de care păţania lor din ajun ; cum, în sfîrşit, şoferul Trifonov, care-i vizitase cînd păzeau grădinile de zarzavat, îi scosese din belea, îi adusese cu maşina pînă acasă ; cum trecuse chiar astăzi pe la ei Burakov, interzicîndu-le categoric să se mai ducă în cercetare în raionul Moskovski, pînă ce-n-o să le dea el de veste.

— Şi ştii de ce ? întrebă Steopa.

— Ce vrei să zici ?

— De ce a poruncit să nu-l mai urmărim pe Gorski dacă l-am întîlni ?

— De ce ?

— Pentru că totul a fost dus la bun sfîrşit.

— Şi cine a dus totul la bun sfîrşit ?

— Păi, crezi că altcineva decît noi ?...

Mişa simţi o umbră de invidie strecurîndu-i-se în inimă. Îi veni să-i pună la locul lor, să nu mai umble cu nasul pe sus ; simţi nevoia să le arate că sînt nişte proşti şi că, după toată povestea asta, nu li se va mai putea încredinţa nimic serios, că nu s-a făcut încă nimic şi că acţiunile de căpetenie de acum înainte trebuiau duse. Dorea cu tot dinadinsul să le dea să înţeleagă, măcar printr-o aluzie, că el, Mişa, avea de îndeplinit o misiune într-adevăr complicată... Însă băiatul îşi învinse uşor această dorinţă.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Ce-ai făcut ieri ?

Mişa povesti cum prinsese somonul.

— Şi atîta tot ? se miră Vasea.

— Asta-i tot. Aseară am tăiat cu toţii lemne cu ferăstrăul.

Convorbirea se sfîrşi aici şi Mişa plecă spre vas.

Atitudinea lui Mişa faţă de peripeţiile lor îi rîcîia la inimă — şi băieţii o porniră spre Nevski. Întîmplarea din ajun continua să-i frămînte. Erau însetaţi de o activitate tumultoasă, de noi fapte eroice, dar deocamdată nu li se deslușea nici o perspectivă de acest soi. Se vedeau siliţi să plece la grădina auxiliară. Colegii lor de clasă veniseră după ei ; băieţii însă luară hotărîrea să mai stea încă o zi în oraş.

Imediat după discuţia cu Burakov se duseră la Mişa, singurul om cu care se putea sta sincer de vorbă, acesta însă, îi primi cu răceală.

— Ce l-o fi apucat ? se miră Steopa. Parcă n-ar fi în apele lui.

— E invidios că noi am nimerit şi nu el în subsolul acela — îşi dădu cu părerea Vasea. Sau poate că vrea să se laude cu peştele lui... Mare scofală, un somon... Oricine ar fi putut să-l prindă, mort cum era !

Pe Cîmpul lui Marte, ici şi colo, proprietarii tarlalelor de zarzavat îşi vedeau de treaba lor, culegînd tot ce mai rămăsese din recoltă. De după colţ, se auzi apropiindu-se un tramvai. Băieţii fugiră spre staţie şi se urcară în tramvaiul 3. Vagonul era ticsit de călători, în mare parte femei.

Ajunseră la Nevski şi Steopa propuse să se coboare şi să ia tramvaiul 12 spre casă, ca după-amiază să se ducă la gospodăria auxiliară.

— Mergem pînă la capul liniei — preciză Vasea. Aruncăm numai o privire spre fereastra aceea să vedem cît de mare a fost grămada...

— Ai uitat ce ne-a zis Burakov ?

— Păi nu ne dăm jos !

— Nu se poate, coboară !

Uşa stătea să se închidă cînd băieţii săriră din vagon, iar tramvaiul îşi continuă drumul străbătînd repede Nevski de-a curmezişul. Tocmai în timpul acesta se auzi o explozie asurzitoare. Bomba nimerise sub vagon. Oamenii aflaţi în staţie se repeziră spre bolţile porţilor. Răsunară strigăte de ajutor. Vui din nou o bombă care, de data aceasta, explodă undeva, în Gostinîi Dvor, înnegrit şi acum din pricina incendiului şi stricat de bombardament încă din 1941.

— Culcaţi ! strigă o tînără miliţiană, care se afla în post. Mulţi dintre cei de faţă o ascultară şi se întinseră la pămînt. Strigătele de „ajutor" îi hotărîră pe băieţi să se oprească.

— Să mergem acolo. Că doar n-o nimeri iarăşi în acelaşi loc !

Oamenii fugeau din toate direcţiile spre tramvaiul lovit.

Prin faţa băieţilor trecu un ofiţer ; în urma lui se repeziră şi ei. Proiectilele continuau să cadă unul după altul şi explodau cu un zgomot înspăimîntător. Ca şi cum nici nu le-ar fi păsat de ele, tinere din grupurile de Apărare antiaeriană-locală se grăbeau să iasă cu tărgi în mîini din casele vecine, sărind în ajutorul victimelor. Scoteau răniţi din vagonul fume-

gînd. Steopa, care fugea în frunte, apropiindu-se de tramvai, văzu că o femeie rănită se străduia să iasă din vagon.

— Băiatule... băiatule... ajutor!

Băieții prinseră femeia de braţe şi aceasta se lăsă greu pe umerii lor. Neştiind ce era de făcut cu un rănit, o tîrîră spre trotuar.

Automobilele „Salvării" goneau, claxonînd strident pe bulevardul pustiu. Băieții o duseră pe femeia rănită pînă la clădirea bibliotecii publice din apropiere. De după colţ, un automobil sanitar apăru, se opri şi un medic, îmbrăcat în halat alb, se apropie de băieţi.

— Culcaţi-o jos — hotărî el.

Băieții întinseră pe asfalt, cu multă băgare de seamă, pe femeia care se văieta continuu.

Steopa îl trase apoi de mînă pe prietenul său şi amîndoi o luară la fugă, oprindu-se şi culcîndu-se la pămînt la fiecare explozie nouă, spre tramvaiul bombardat. Aici însă nu mai aveau ce face, căci orice om care mai venea într-ajutor era de prisos, îi încurca doar pe ceilalţi.

— Căraţi-vă de aici! strigă un militar, în clipa cînd băieţii încercară să se strecoare în vagon.

Ofensaţi, băieţii se retraseră spre Gostinîi Dvor şi, ascunşi după o coloană, rămaseră acolo observînd cele ce se petreceau în jur. Automobilele „Salvării" soseau şi plecau unul după altul, într-o viteză nebună. Sunîndu-se alarma, sosi şi o echipă de pompieri.

Focul artileriei încetă, tot pe neaşteptate, precum începuse.

— Ai văzut? Dacă am fi mers mai departe cu tramvaiul ăsta... Ţi-am spus eu ţie... — stărui Steopa.

— Mi-ai spus, şi ce-i dacă mi-ai spus?... Vrei să zici că ştiai dinainte?

— Vaska, eşti mînjit de sînge...

— Unde?

— De altfel şi eu...

Era mînjit de sîngele femeii rănite.

— Tare-s curios să ştiu ce-o fi cu ea? Scapă oare cu viaţă? zise Steopa.

— Sigur că scapă.

— Unde era rănită?

— Mi se pare că la picioare.

— Hai să mergem să vedem.
— Au dus-o, cred, de aici.
— Vine tramvaiul doisprezece. Să fugim !

La colţul străzii zăceau nişte răniţi care gemeau într-una ; morţii fuseseră daţi mai la o parte ; pompierii trebăluiau pe lîngă tramvaiul avariat, care tot mai fumega ; măturau grăbiţi de pe jos cioburile geamurilor sparte, în timp ce tînăra miliţiană, după ce-şi scuturâ praful care îi îmbîcsise uniforma, îşi avîntă în aer bastonul şi tramvaiele porniră din nou ; pietonii grăbiţi o luară din loc şi circulaţia îşi căpătă iar cursul ei normal.

* * *

În jurul orei douăsprezece, după ce artileria trăsese de două ori în ziua aceea asupra oraşului, mecanicul-şef îl chemă la dînsul pe Mişa, care tocmai se pregătea să plece, împreună cu Sîsoiev, la surioara lui pentru ca să-i ducă „echipamentul".

— Uitaţi-vă despre ce e vorba, tovarăşi — le spuse acesta, după ce intraseră în cabină. Avem o misiune importantă. Trebuie să formăm cît mai neîntîrziat o brigadă de oameni cu experienţă din punct de vedere tehnic, şi să reparăm grabnic uzina de apă, avariată. Au bombardat-o nemţii.

— Ei, dacă zici că trebuie, să ne punem pe lucru — rosti hotărît Sîsoiev.

— Da' n-avem oameni îndeajuns. De aceea trebuie să vă trimit pe voi amîndoi.

— Şi o fi mult de lucru acolo ? întrebă Mişa.

— Pînă pe la scăpătatul soarelui.

— Ei, dacă numai pînă atunci, e bine.

— Luaţi biletul ăsta. Porniţi-o pe malul Nevei în sus, pînă ce o să daţi de draga „Volhov".

— Păi asta-i din Flota Baltică, Nikolai Vasilievici ; treaba lor : să şi-o facă ei singuri... — se arătă fără tragere de inimă Sîsoiev.

— N-au nici o noimă asemenea socoteli pe unităţi...

— Zic aşa, pentru că au oameni berechet...

— Dacă cer, înseamnă că nu le ajung cît au.

— Să muncim noi în locul lor şi ei să s-aleagă cu mulţumirile !

— Sîsoiev ! Vom munci şi acolo pentru Leningrad.

— Asta înțeleg și eu — stărui Sîsoiev, nemulțumit și luă din mîna lui Nikolai Vasilievici biletul. Cui l-ați adresat ?

— Mecanicului-șef.

— Am înțeles ! Și la limba engleză, Nikolai Vasilievici, legăm cartea de gard ?

— Veți găsi timp și pentru asta. Reparați și uzina și puteți învăța, învățați și chineza dacă vreți !

În tot lungul drumului, Sîsoiev bombăni :

— Ăștia o să ne înhame la muncă grea de-acuma, s-o știi. Ei, dragă doamne, au construit și „drumul vieții", au săpat și canalul navigabil în timp ce le cădeau bombele în cap și, într-un cuvînt, îs eroi, pe cînd noi ăștia — sîntem așa un fel de nimica... Ce, parcă noi sîntem vinovați că am fost trimiși pe Neva ! Oamenii nu se nasc eroi, ci războiul îi face eroi. Dintre ai noștri, fiecare ar fi putut să ajungă erou.

Mișa nu înțelegea nemulțumirea și vorbele înciudate ale mecanicului și cu atît mai puțin teoria lui despre eroi. Lui îi era de ajuns că lucra pentru Leningrad.

— Eroi sînt și astea... — zise Sîsoiev, arătîndu-i lui Mișa cu degetul niște femei care trebăluiau pe lîngă un cărucior de mînă, încărcat cu piese grele de mașină.

Căutînd să ocolească pîlnia făcută de un obuz, femeile împinseră căruciorul în pietrele caldarîmului și nu mai izbuteau cu nici un chip să-l scoată la drum neted.

Sîsoiev se apropie de femei și se repezi la dînsele cu glas poruncitor :

— V-ați holbat ochii, da' degeaba, tot n-ați văzut drumul cel bun... Trebuia să ocoliți pîlnia mai pe departe... unde v-au fost mințile ?...

— Lasă, lasă, marinarule ! Mai bine ajută-ne — răspunse împăciuitoare cea mai vîrstnică dintre femei, ștergîndu-și îndesat fața asudată cu mîneca scurtei vătuite. Nu ne prea putem lăuda cu cine știe ce puteri, așa că... sîntem nevoite să ni le mai cruțăm.

— Și vi le cruțați cam anapoda.

Sîsoiev apucă hotărît, din toată inima, de roata căruciorului și începu să comande :

— Hai, apucați !... Unu, doi, trei !... Încă o dată !

Urniră căruciorul, piesele metalice prinseră a zăngăni și-l scoaseră la loc neted.

— Îţi mulţumim, tovarăşe ! Ne-ai scos la liman ! strigară femeile, bucuroase. Să vii pe la noi, să bei un ceai...

Sîsoiev ridică înciudat din mustăţi şi, împingîndu-l uşor pe Mişa, se depărtă fără a lua în seamă izbucnirile de recunoştinţă ale femeilor.

— Şi eu cred că sînt într-adevăr nişte eroine — răspunse Mişa, după ce se gîndise o clipă. Lucrează sub ploaia de obuze, pe nemîncate, pe frig şi nu se tînguiesc, ci ţin sus, cum se cuvine, steagul Leningradului.

Sîsoiev se uită la băiat cu coada ochiului şi întări şi el în silă spusele lui :

— Ce să zic, aşa e ! Astăzi, la Leningrad, fără doar şi poate că nu-i uşor de trăit ; nu vreau să spun decît asta : unii îs eroi mai mari, iar alţii mai mici, da' tot eroi. Cei din flota tehnică au şi noroc. Îs trimişi într-atîtea locuri şi trebuie să se poarte eroic.

Între timp, Sîsoiev uitase de nemulţumirea sa de adineauri şi, ajungînd la faţa locului, de cum dădură cu ochii de draga uriaşă, amîndoi se şi simţiră ca între ai lor în mijlocul brigăzii. Atît Mişa cît şi Sîsoiev nu făcură flota comercială de ruşine şi lucrară cu tot zelul. Munca era grea. Trebuia să lucreze stînd în apă rece pînă la brîu. Bombardamentul stricase ţevile de fier care legau draga de uzina de apă. Datorită acestei legături, în cazul cînd uzina stricată de o bombă sau de un obuz n-ar mai fi lucrat, putea să fie pusă în mişcare draga „Volhov", ale cărei maşini asigurau deplina alimentare cu apă a oraşului.

16. ÎN VIZITĂ LA HOŢI

Mişa o porni spre Krendel, adîncit în gînduri. Îi stăruia în minte discuţia avută cu Ivan Vasilievici şi aceea cu Burakov. Băiatul cumpănea în sine, în amănunt, tot ce i se părea c-ar putea să i se întîmple pe neaşteptate, dar pînă la urmă îşi dădu seama că nu-i e dat omului să prevadă tot dinainte. Aşa că nu-i rămînea altceva mai bun de făcut decît să nu-şi piardă cumpătul cu una cu două.

După aceea se gîndi să-şi născocească o nouă biografie, dar se răzgîndi şi în această privinţă, hotărîndu-se să nu năs-

cocească nimic. Dacă va trebui să vorbească despre sine, să dea la iveală mai bine fapte concrete, care se pot lesne verifica: tatăl, dispărut pe front; mama, ucisă în cursul unui bombardament; el stă şi lucrează pe un vas... şi totodată se mai dedă şi la hoţii. Această minciună n-au s-o poată ei descoperi.

În drum spre Krendel, Mişa se hotărî să treacă pe la Lena, să-i ducă nişte alimente.

Masca de gaze îi atîrna greu pe umăr, căci avea într-însa o bucată mare de somon şi cam un kilogram de pîine. Mişa găsi fără nici o greutate atelierul. De cum ajunse în dreptul clădirii, ţăcănitul maşinilor de cusut îi împuie urechile.

În vestiarul unde intrase, în faţa gazetei de perete, intitulată „Luptătorul", stăteau două femei. Într-un capăt, lîngă cuier, şedea pe bancă o bătrînă.

— Pe cine cauţi? îl întrebă bătrîna pe băiat.

— Chemaţi-o, vă rog, pe Lena — o rugă Mişa, însă zgomotul maşinilor de cusut îi acoperi vorbele.

Una din femei, care citea gazeta de perete, se apropie şi ea şi-i puse aceeaşi întrebare.

Mişa repetă:

— Aş vrea să vorbesc cu Lena...

— Cu care Lena? C-avem trei.

Mişa se fîstîci. Nu cunoştea numele de familie al noii lui cunoştinţe.

— Cu aceea căreia i s-au furat cartelele.

— Aşa spune... cu Lenocika Gavrilova.

Femeia plecă, iar Mişa, cuprins de emoţie, aştepta. „Ce-ar fi să n-o recunosc pe fetiţă!" se gîndea el... Aseară, din cauza întunericului, nu reuşise să-i vadă desluşit trăsăturile feţei. „Tare-s curios: oare cum o să mă primească?" îşi zicea în gînd băiatul.

Din fundul vestiarului se ivi o fetiţă şi se opri. Era îmbrăcată într-o rochie modestă, de stambă, scurtă pînă la genunchi. Părul blond, uşor ondulat, împletit în cozi, îi atîrna pe piept.

— Cine m-a chemat? întrebă ea mirată, nerecunoscîndu-l pe Mişa.

— Eu te-am chemat — zise Mişa cu glasul întretăiat de tulburare şi sfiiciune; dregîndu-şi-l apoi, continuă: Ce, nu mă recunoşti, Lena?

Fetiţa se înroşi.

— Mişa, dumneata eşti! Nu credeam că ai să vii — zise ea simplu şi de emoţie începu să-şi răsucească pe degete capetele buclate ale cozilor.

Mişa privea gestul acesta al fetei ca şi cînd tocmai de asta venise.

— Să mergem la colţul roşu — îl îndemnă Lena.

— Nu, acum îs grăbit. Nu stau decît doar o clipă.

Scoase alimentele înfăşurate într-un ziar şi i le întinse.

— Poftim. Sînt pentru dumneata...

— Nu, nu... — făcu fata, dîndu-se speriată înapoi. Nu primesc pentru nimic în lume.

— Nu mă costă bani — stărui Mişa cu înflăcărare.

— Cum să primesc aşa ceva! Nu... nu...

— Ei, atunci las pachetul aici...

Spunînd acestea, Mişa puse pachetul pe bancă şi ieşi fără să-şi ia rămas bun.

În locuinţa lui Krendel se adunaseră toţi, în afară de Paşka, şi-l întîmpinară pe Mişa ca pe un vechi cunoscut.

Printre cei de faţă era şi un personaj nou, Niusia, o prietenă a Tosiei. Cu toate că nu-i dibuiseră nici o poreclă, Brunetul îi spunea Niu. O fetişcană cu părul cîrlionţat, sulemenită, neastîmpărată, slabă, care căuta cu tot dinadinsul să pară mai vîrstnică. De la primele ei vorbe Mişa prinse pică pe ea.

— Mişa, tu ştii că eşti un băiat bine?...

— Treaba mea cum sînt — mormăi Mişa, dînd bună ziua la toată lumea.

Pe masă era o sticlă de votcă pe jumătate goală, iar mama lui Krendel prăjea în bucătărie nişte turte.

— Petrecem, Mişa — îi zise căpetenia schimbîndu-şi glasul, făcîndu-se mai beat decît era. Cu ocazia întîmplării întîmplate. Bani ai?

— La nevoie, găsesc eu.

— Care va să zică, atunci jucăm astăzi.

— Umblă mort după bani. Pentru bani îşi vinde dracului sufletul — zise Niusia şi izbucni în hohote de rîs.

— Dar cine nu umblă mort după bani? întrebă Brunetul. Să ridice mîna care nu umblă mort după bani. Pentru bani facem pe dracu-n patru! Nu zic bine, Cinarik?

— Cum să nu, cum să nu... şi nu te mai strîmba, Jora. Ai băut de două copeici şi te faci că eşti beat de o rublă.

— Nu eşti şi tu într-un gînd cu mine ? îi făcu Brunetul cu ochiul lui Mişa.

— Sînt — răspunse Mişa.

— Bravo, aşa îmi placi ! Stai, c-o să facem cu tine trebuşoare bune...

— Spune-mi, Mişa, votcă bei ? îl invită Niusia, uitîndu-se galeş la dînsul.

— Nu.

— Nu, zău ! Păi ce fel de bărbat eşti tu ?

— Cine ţi-a spus că-s bărbat ? Sînt bărbat taman cum eşti şi dumneata femeie !... Mai avem de crescut amîndoi cîte o jumătate de metru !

Toată lumea izbucni în rîs. Niusia se simţi jignită oarecum în mîndria ei, dar nu avea o fire supărăcioasă.

— Faci curte la fete ? Le cauţi, umbli după ele ? continuă ea.

— De ce să le caut, dacă-s sănătoase...

Niusia tălmăci răspunsul în felul ei.

— Şi dacă se îmbolnăvesc ?... Dacă se îndrăgosteşte de dumneata vreuna şi cade bolnavă ?

— Numaidecît chem „Salvarea" şi o trimit direct la balamuc — răspunse Mişa.

Izbucniră din nou hohote de rîs, acum Niusia însă nu se mai supără şi, după ce liniştea se restabili, i-o întoarse :

— Va să zică, numai nebunele se pot îndrăgosti de dumneata ?

— Păi, sigur.

— Atunci să ştii că încep să înnebunesc... Ah ! Ah ! Acuşi vă scot ochii la toţi !...

— Lasă, Niu... — îi opri Brunetul strîmbăturile. Vrei să-ţi torn un păhărel de doctorie ?

— Beau, dar să bea şi toţi ceilalţi.

Aduseră de la bucătărie turtele şi toată lumea se aşeză la o gustare.

— Eu nu mănînc — dădu Mişa deoparte mîna lui Krendel, care îi întinsese o farfurie. Am mîncat adineauri.

— Unde ?

— La cantină.

— Cum vrei. Ne rămîne nouă mai mult.

În timp ce ceilalţi mîncau, Mişa se gîndea cum să-i ofere Brunetului ceasornicele, cînd lucrurile se aranjară de la sine.

— Cine ştie cît e ceasul ? întrebă Tosia care se pregătea, se vede, să plece undeva.

Mişa şi Brunetul îşi scoaseră în acelaşi timp ceasornicele.

— Al meu arată nouă fără un sfert — zise Brunetul.

— E în urmă. Este nouă fix.

— Ai cronometru ? Ia să-l văd.

Hoţul luă ceasornicul în mînă, îl examină cu luare-aminte pe toate părţile şi-l puse la ureche.

— Vinde-mi-l mie, vrei ? îl iscodi el.

— Îl cumperi ?... Cer o mie cinci sute pe el.

— Nu-u... nu, e scump.

— Şi cît îmi dai ?

— Pe jumătate. Oricare dintre jumătăţi !

Mişa scoase din buzunar alt ceasornic şi-l întinse şefului.

— Şi pe ăsta, cît dai ?

— Zevzecilor ! Ia uitaţi-vă, are buzunarul plin de ceasornice ! Bravo, Mişa ! strigă mirat Krendel.

Vanea Leapa şi Leonea Pereţ îl priviră pe Mişa cu respect şi invidie.

— Mai ai ? întrebă Pereţ, uitîndu-se cu jind la ceasornice.

— Povesteşte-ne, de unde le-ai şterpelit ?

— Mi-au picat din cer, nu m-am ostenit decît să le bag în buzunar.

Hoţii rîseră de această glumă şi conteniră cu întrebările.

— Şi pe celălalt cît ceri ? întrebă Brunetul, după ce-l cercetase cu de-amănuntul.

— Tot atîta.

— Uite ce-am să-ţi spun, iei o mie cinci sute pe amîndouă ?

— E cam puţin. În piaţă le vînd mai scump. N-am de ce să mă grăbesc.

— Ce-ţi trebuie ţie, Jora, atîtea ceasornice ? îl întrebă Niusia.

— Ei, ce zici ? Facem tîrgul ? urmă căpetenia, fără să ia în seamă întrebarea nici cîtuşi de puţin.

— Uite, mai rup din preţul cerut întîi : plăteşte cîte o mie bucata — zise hotărît Mişa.

Brunetul stătu o clipă pe gînduri, apoi, mijindu-şi ochii, privi pe toţi hoţii din faţa lui şi băgă ceasornicele în buzunar.

— Aşa-s eu... Dacă îmi place un lucru, al meu e !

— Şi banii ?

— Nu te teme ! Ai să-i primeşti.

Convorbirea se curmă.

Niusia scoase de sub masă un patefon şi puse o placă.

— Mişa, ştii să dansezi ?

— Asta se mănîncă sau se bea ?...

— Ia nu mai face pe prostul...

— Ce te tot bagi, Niuska, în sufletul omului ? îi tăie şirul vorbei prietena ei, Cinarik.

Apărură şi cărţile. În timp ce se strîngea de pe masă şi lumea se aşeza la joc, Brunetul numără banii şi-i întinse lui Mişa.

— Să ţii minte c-ai avut de-a face cu mine ! zise el. Vorba mea face mai mult decît un zapis !

Mişa luă pe tăcute banii, îi numără cu sînge rece şi-i băgă în buzunar.

Jocul se desfăşura fără nici o însufleţire. Se simţea că lipsea o victimă şi numai atunci cînd îi venea lui Mişa rîndul să joace şi cînd Brunetul dădea cărţile, se statornicea o linişte încordată.

Mişa era în cîştig. Juca la fel ca ceilalţi, de cîte ori îi venea rîndul, dar fără interes. Îşi aduse aminte de ceea ce spunea Ivan Vasilievici, că Brunetul înşela la joc şi începu să-i urmărească cu luare-aminte mişcările mîinilor.

Într-adevăr, cînd era rîndul căpeteniei să dea cărţile, el acoperea tot pachetul cu mîna şi, după cum i se păruse lui Mişa, cărţile sale nu le trăgea la rînd. Cînd ajunse să joace iar Mişa, pe masă erau peste o sută de ruble.

— Cum rămîne, Mişa, pe toată suma ?

— Dacă faci din nou cărţile şi pui pachetul pe masă, joc şi pe toţi banii ăştia — răspunse Mişa.

Cei din jurul mesei se uitară ţintă la băiat, speriaţi de îndrăzneala sa. Jora păli şi se ridică încet de pe scaun.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Vreau să spun că trebuie să se facă din nou cărţile...

— După tine, va să zică, înşel la cărţi ? îi sări ţandăra Brunetului şi i se încleştă gura.

— N-am spus una ca asta — răspunse liniştit Mişa. Tu nu mă cunoşti pe mine, eu nu te cunosc pe tine... Şi stai jos, să nu crezi că mă sperii !

Vorba potolită, rostită cu nepăsare a băiatului, constrîngea la tăcere. Mişa nici măcar nu se uită la Brunet. Şeful încercase să-l provoace la scandal, la dispută, în cursul cărora să-l

învețe minte pe adversar, dar planul nu-i reușise. După ce rămăsese nedumerit cîteva clipe, îi învălui într-o privire aspră pe toți membrii bandei care stăteau cuminți, tăcuți.

— Nu te amenințu... poate că n-oi fi auzit eu bine — zise el și-și luă iar locul la joc. Pe cît mizezi ?

— Pe cinci ruble.

— Voiai pe toți banii.

— Cu condiția să faci din nou cărțile și să le pui pe masă — stărui iar Mișa.

Ochii Brunetului sclipiră de răutate și de furie, dar se stăpîni și buzele i se crispară.

— Poate că, la urma urmei, nu vrei să joci ?

— Pot să nu joc.

— Mi se pare că-ți place să joci.

— N-are ce să-mi placă ! Cînd pierzi, îți pare rău de bani. Cînd cîștigi, îi cheltuiești fără socoteală... Banii trebuie să-i dobîndești... așa... cum să zic...

Mișa vrusese să spună „prin muncă", dar dîndu-și seama că vorbele astea ar fi sunat nelalocul lor, se oprise încurcat.

— Înfruntînd primejdii — îi suflă Cinarik.

— Da, înfruntînd primejdii — conveni băiatul.

— Și tu știi să înfrunți primejdii ? întrebă Brunetul.

— Nu știu. Îndeobște nu-mi place să vorbesc despre mine însumi.

Jocul de cărți se întrerupse. Se simțea că între Mișa și Brunetul se iscase o încordare. Cei de față își dădeau seama că în sufletul căpeteniei se cuibărise un simțămînt de dușmănie și, cunoscîndu-i firea crudă și răzbunătoare, așteptau curioși să vadă cum avea să se răfuiască el cu bobocul acesta, care nu-i recunoscuse ifosele de căpetenie.

Krendel era sigur că nu avea să se dezlănțuie o încăierare pe față — Mișa fiind, fizicește, mai puternic decît Brunetul ; deci, acesta din urmă avea să-l lovească pe Mișa mișelește, pe la spate. Krendel se simțea îndatorat față de Mișa pentru că băiatul îl scăpase de închisoare și de aceea se hotărî să-l vestească din vreme.

Pe la ceasurile zece seara, Cinarik plecă împreună cu prietena ei să facă de gardă. Sindrofia nefiind reușită, se hotărîră cu toții să se împrăștie, fiecare pe la casele lor.

— Rămîi la mine peste noapte. Te vei culca pe divan, iar eu pe patul Tosiei. Am de vorbit ceva cu tine — zise

Krendel, astupînd trecereá spre uşă, pentru ca Mişa să nu poată pleca.

— Trebuie să mă scol de cu noapte.

— O să ne trezească mama.

Mişa se îndupleacă să mîie pe noapte acolo.

După plecarea celui din urmă musafir, mama lui Krendel aduse din bucătărie o pernă, o pătură, le aruncă pe toate pe canapea şi se duse şi ea la culcare.

— Ascultă-mă pe mine, Mişa... Păzeşte-te de Jora. Nu-ţi iartă el chestia de astăzi. Dacă nu chiar acum, apoi mai tîrziu, după ce vor intra nemţii, se va răzbuna, cum mă vezi şi cum te văd.

— Crezi că nemţii au să intre peste noi ? întrebă Mişa, bucuros că Krendel deschisese el discuţia pe această temă.

— Or să intre, n-or să intre... nu despre asta e vorba... Nu te certa cu Jora. E răzbunător din fire.

— Nu-mi pasă mie de dînsul. Am văzut eu alţii mai dihai decît el...

— Nu-l cunoşti... Nu cruţă pe nimeni, indiferent dacă e sau nu e de-al lui...

— Şi ce-o să-mi facă ?

— N-o să sară la bătaie la tine. Chiar dacă o fi să te pîndească tustrei...

— Să încerce, dacă le dă mîna...

— Nu-i place să te înfrunte deschis. Te loveşte mişeleşte, pe la spate. Dar dacă te asociezi cu el... Are nişte legături... Se poate cîştiga un ban bun. Ascultă, am să-ţi divulg un secret... Înainte de a pleca, mi-a spus în antreu... „Dă-i de veste din vreme lui Mişka — zice — dacă merge împotriva mea, o să fie vai de el, dar dacă merge cu mine, n-o să-i pară rău...“ Ai înţeles ? Va să zică, are nevoie de tine.

— Să mă mai gîndesc. Şi ce folos aş putea avea de la el ?

— Să capeţi bani... alimente...

— Îmi fac rost de asta şi fără el.

— Dar nu de-atîtea cîte ţi-ar putea da el. Şi apoi, toate trebuie să aibă un sfîrşit...

Se vedea că lui Krendel îi venea greu să vorbească. Se temea să nu-l ia gura pe dinainte şi să spună cine ştie ce — şi de aceea se bîlbîia mereu.

Stătură de vorbă peste un ceas, tolăniţi pe divan. De fapt numai hoţul vorbea, iar Mişa asculta. Din povestirile aces-

tuia, Mişa află peripeţiile nu prea complicate ale vieţii lui Krendel. Din copilărie se îndeletnicise cu furtişagurile, aşa încît se obişnuise cu o viaţă uşoară, destrăbălată. Krendel nu voia să înveţe şi nici să muncească. Citea puţin ; nu-l interesa nimic, în afară de cinematograf, unde, înainte de război, se ducea zilnic.

„Ce parazit ! îşi zise Mişa în gînd. Toţi oamenii învaţă, creează, pe cînd aceştia trăiesc din munca altora, ca nişte lipitori. Tot omul umblă, se zbate după ceva, are o năzuinţă, un ţel, iar ăştia nu fac alta decît doar trăiesc din ceea ce fură..."

Din camera de alături, un sunet prelung se auzi de la radio.

— Oho ! Alarmă aeriană... Ţi-e frică ?

— Mi-e frică ! se holbă Mişa.

— Nu minţi, mă — zîmbi cu îndoială hoţul. Ce i-o fi apucat astăzi de o ţin aşa, într-una ? Trageri peste trageri şi noaptea bombardament... Se pregătesc de ofensivă...

— De unde ştii ?

— Ei, ştiu... Ai să vezi. În curînd vor intra nemţii. Uite, să nu-ţi pierzi atunci timpul cu fleacuri; c-o să fie rost de cîştig...

— Şi ţie nu-ţi pare rău de Leningrad ?

— De ce să-mi pară rău de Leningrad ? Din partea mea, bată-l pustia să-l bată !

Mişa păli şi-şi încleştă gura pentru ca să-şi stăpînească simţămîntul de mînie clocotitoare, gata-gata să izbucnească, dorinţa de a se năpusti asupra lui Krendel, de a se apuca să facă ceva, chiar imediat...

În odaie intră, buimăcită de somn, mama lui Krendel.

— Coborîm în pivniţă, Şura, ce zici ? Îi auzi cum zboară ?

— Coboară, dacă ai chef.

— Nu ştiu ce să fac...

N-apucă să termine fraza şi se auzi răpăitul antiaerienelor.

Femeia mai rămase un minut în prag, apoi se întoarse în bucătărie. Mişa, tot cu gura încleştată, stătea, copleşit de ură împotriva acestor oameni, de scîrbă faţă de locuinţa şi de toate lucrurile lor...

— Haide, mai bine să dormim ! propuse el, silindu-se să vorbească potolit. Trebuie să plec devreme la lucru.

Krendel plecă spre bucătărie, iar Mişa, obosit după o zi de zbucium, îşi scoase ghetele şi se culcă fără să se dezbrace.

I se speriase somnul şi nu putu să adoarmă multă vreme, căutînd să înăbuşe sila care i se făcuse de pernă, de divanul pe care se întinsese. „Trebuie să mă duc mîine numaidecît la baie", se gîndi el şi se linişti. Peste cîteva clipe, în sfîrşit, aţipi...

Prin faţa ochilor îi trecură şuviţele de păr bălai, apoi doi ochi de copil şi întreagă, înfăţişarea Lenei.

„Ce s-a mai speriat cînd am scos alimentele !" îşi aminti Mişa, zîmbind. Dar îndată după aceea, alt gînd îl tulbură : „De n-ar fi crezut cumva că le-am furat ! Va trebui să-i povestesc data viitoare de unde le-am luat... Şi ce să fac cu restul peştelui ? Astăzi Sisoiev l-a împărţit şi l-a sărat. A mai rămas destul, mai mult de jumătate. Să duc oare o parte Lenei, iar restul la cămin ? Să mănînce şi cei mici. Cît despre mine, sînt sătul şi pot să cîştig singur."

Cu această hotărîre în gînd, Mişa adormi. Îl treziră nişte bătăi puternice în uşa de la intrare. Nu ştia cît dormise, se părea însă că pînă dimineaţă mai era mult. Pleoapele i se lipeau, iar capul îi vîjîia din pricină că-şi întrerupsese visul. Urmă încă o bătaie puternică la uşă ; din antreu răsună tîrşîit de paşi şi se auzi glasul mamei lui Krendel care întrebă :

— Cine-i ?

— Deschide, cetăţeană Kukuşkina, eu sînt, administratorul!

Zăngăni clanţa, apoi lanţul uşii şi administratorul intră în antreu, însoţit de cîţiva oameni.

— Un control : mai aveţi şi alte persoane în afară de ai casei ?

— Nici un străin. Doar un băiat, nepotul meu, a rămas la noi peste noapte — îi răspunse cu linguşeală Kukuşkina. Dincolo doarme fiu-meu.

Cineva dintre cei care îl însoţeau pe administrator trecu în camera de alături, apoi în bucătărie.

Mişa nu era în apele lui. Nu îl înscriseseră în registru ; dacă îl vor întreba cine este şi de unde vine, va trage o minciună cît toate zilele de mare. Trebuie s-o ticluiască bine mai dinainte.

Peste cîteva clipe, uşa se deschise şi în cameră se făcu lumină. Mişa îl recunoscu îndată pe Burakov şi-şi dădu seama că aşa-zisul control fusese pus la cale de dînsul. „Doar nu l-am vestit din vreme că voi rămîne peste noapte aici", îşi zise el în sine.

Burakov se aplecă asupra lui Mişa, care rămăsese cu ochii deschişi, şi apoi se îndreptă din şale. După aceea, măsură cu privirea încordată odaia ticsită cu tot felul de lucruri, stinse lumina şi ieşi.

Zăngăni din nou cîrligul de la uşă, Kukuşkina bombăni furioasă, tîrşîindu-şi papucii şi totul se linişti.

17. PRIMUL PAS

— Trezeşte-te, Vasili ! N-auzi ce-ţi spun ?

Băiatul deschise ochii. Alături de el stătea mamă-sa, care-l zgîlţîise de umăr. În odaie ardea un opaiţ, iar în ceainicul de pe soba de tuci, apa clocotea de zor.

— Ce vrei, mamă ?

— Scoală-te, că plecăm îndată.

— Unde ?

— Ai să vezi.

Din glasul cu care-i vorbise mama simţise că nu era a bine. Fără să mai ceară altă lămurire, Vasea dădu la o parte plapuma, peste care mai aruncase scurta grea, îmblănită, a tatălui său, şi începu să se îmbrace. Mama se îndreptă spre godinul care se înroşise de-atîta foc, pregăti cafeaua, scoase nişte bomboane, tăie pîine.

— Ce năzbîtii ai mai făcut ? Mărturiseşte ! îl îndemnă mama aspru.

— Eu ? N-am făcut nimic — răspunse Vasea, nedumerit.

— Unde-mi umblaţi haimana, zile la şir, tu şi cu Steopka, în loc să vă ţineţi de-o treabă ? !

— De ce treabă ?

— Răspunde cînd te întreb ! Ieri m-au chemat la comitetul de partid şi m-au întrebat de tine. Ai ajuns la miliţie ? Ţi-au făcut şi proces-verbal ? Spune !

— De unde ai mai scornit toate astea ? Nu ştiu nimic.

— Spune-mi, te rog, cei de la comitet de unde ştiu ei despre tine ? Prin ce te-ai făcut cunoscut ? Şi pe mama lui Steopa au chemat-o la comitet. Au întrebat-o acolo : „Cu ce se ocupă fiul dumitale ?...“ „Ar fi timpul — i-au zis — să-l pui

la treabă". Uite ce vlăjgan te-ai făcut! În curînd o să te ia la armată şi tot n-ai minte... Că nu m-or fi întrebat de tine aşa, de florile mărului!...

— Mamă, pe cuvîntul meu că nu ştiu nimic!

Supărată, mama luă ibricul de pe soba de tuci, turnă cafeaua în căni.

— Aşază-te la masă şi mănîncă! După aceea mergem la uzină.

— Ce să caut la uzină?

— Să munceşti. Mi-au făgăduit c-au să-ţi dea un post bun. Nu-s timpurile acum să tai cîinilor frunză umblînd lela pe stradă. Toată lumea munceşte, cu mic cu mare.

— Şi cu Steopka ce se-ntîmplă? întrebă Vasea.

— Şi Steopka al tău se va duce la lucru... M-am gîndit la început că poate vă veţi fi apucat de hoţii. De-ai fi făcut una ca asta... nu ştiu... da' cred că ţi-aş fi tăiat capul cu mîna mea. Slavă Domnului, însă, n-ai ajuns pînă acolo! Au făgăduit c-au să-i dea şi lui Stepan un loc bun — spuse mama, îndulcindu-şi întrucîtva glasul.

— Şi şcoala, mamă, o lăsăm baltă?

— Ce şcoală, astăzi! Cînd nemţii sînt la doi kilometri de oraş!... Întîi să-i alungăm pe ei şi pe urmă o să ne gîndim la şcoală.

Puse într-o farfurie o fiertură de legume încălzită, şi se aşeză la masă.

— Vino de mănîncă!

— Lasă-mă să mă spăl măcar — zise Vasea, încurcat.

— Ai un prieten, foarte bun băiat. Ia exemplu de la el. A rămas orfan şi nu s-a abătut de la calea cea bună. A dus-o pe soră-sa la cămin, munceşte, şi tu ai pe maică-ta drept sprijin şi toată ziulica baţi ceamburul prin tîrg... Dacă mi s-ar întîmpla ceva...

— Vorbeşti aşa, ca să nu taci... Dar nu te contrazic. Vrei la uzină, hai la uzină!

Mama însă continuă să vorbească despre starea oraşului blocat de duşman, despre iarna care se apropia; Vasea asculta. În sinea lui, băiatul nutrea aceleaşi gînduri, dar era amărît că-l smulgea de la treburi interesante, care lui i se păreau şi mai importante. „De altfel, dacă va avea nevoie de mine, Ivan Vasilievici mă poate elibera oricînd din uzină, ca şi pe Mişka", se gîndi băiatul şi se domoli.

După ce-şi termină gustarea de dimineaţă, mama şi feciorul ieşiră în stradă.

Era încă întuneric, pe bulevard circula însă mai multă lume decît ziua.

Uzina unde lucra mama lui Vasea se afla destul de departe. Băiatul avusese şi anul trecut prilejul s-o însoţească pe mamă-sa pînă la uzină şi-şi aducea bine aminte cum arătase în iarna aceea îngrozitoare. Cea mai mare parte din ateliere fuseseră părăsite, erau friguroase, fără geamuri. Viscolul îngrămădise peste tot nămeţi de zăpadă. Curentul electric, apa, erau întrerupte, combustibilul lipsea cu desăvîrşire. Viaţa se oprise parcă în loc, la porunca unui vrăjitor afurisit şi totuşi uzina nu-şi încetase lucrul. Oamenii umblau ca nişte umbre, de flămînzi ce erau abia se mai ţineau pe picioare, dar munceau, munceau neîntrerupt...

Acum lucrurile stăteau altfel : uzina prinsese din nou viaţă. Prin crăpătura uşilor întredeschise străbăteau mănunchiuri puternice de lumină electrică. Se auzea vuietul maşinilor şi zgomotul strident, subţire al oţelului. Uzina lucra în trei schimburi. O pînză lată întinsă lega cele două corpuri ale uzinei. Pe pînza întinsă stătea scris : „Cauza noastră este dreaptă, duşmanul va fi zdrobit, victoria va fi cu noi !"

Vasea mai zări apoi altă lozincă : „Toate forţele pentru apărarea Leningradului !", şi ceva mai departe : „Totul pentru front, totul pentru victorie". Aceste lozinci scurte, cu conţinut adînc, îi plăcură lui Vasea. Şi acum, aici răsunau într-un fel atît de convingător ! Atmosfera de încordare, de muncă a uzinei, huruitul, zgomotul ascuţit al oţelului, zumzetul sudurii, toate îţi spuneau că lozincile acestea porneau din sufletul oamenilor, chemau toată lumea la luptă. Vasea se simţi atras să intre în acest ritm al uzinei, să ia parte la munca tuturor. Îşi dădea seama că era o uzină militară care lucra pentru front. Poate că tocmai făcea tunuri de acelea cu ţeavă lungă, de care Vasea văzuse pe Liteinîi...

Peste tot lucrau femei îmbrăcate în pufoaice. În faţa porţii, pe camioanele care aşteptau să li se dea drumul să intre în curte, şedeau tot femei. La poartă alte femei. Pe cînd Vasea şi cu mamă-sa străbăteau curtea, îi ajunsese din urmă o vagonetă cu nişte corpuşi de proiectile neîncărcate. Vagonetul era împins de doi oameni purtînd pantaloni vătuiţi ; ajungînd în dreptul lor, Vasea băgă de seamă că tot femei erau.

— Mamă, la voi lucrează numai femei ? întrebă băiatul.
— Cum, numai femei ? ! Sînt şi bărbaţi.

În administraţie, de-a lungul pereţilor, în dosul meselor de birou, se aflau nişte paturi frumos aranjate. Mulţi dintre salariaţi locuiau aici, „încazarmaţi", şi nu părăseau uzina luni de-a rîndul. Tare îi mai plăcu lui Vasea acest „dormitor" şi se hotărî să-şi pună şi el un pat.

Pe cînd trecea printr-un coridor, cineva de la spate îi trase şapca pe ochi. Vasea întoarse capul. Trei băieţi, cam de seama lui, îmbrăcaţi în pufoaice, lucioase din pricina petelor de ulei, veneau în urma lui. Ochii le sclipeau ştrengăreşte. Vasea îşi îndreptă şapca şi, fără să-şi lase mîna în jos, cu o mişcare năprasnică, apucă de cozorocul şepcii celui din margine şi-l trase peste ochi.

Băieţii îi zîmbiră.
— Ai venit să lucrezi ? îl ispiti unul dintre dînşii.
— Îhî !
— Treci pe la noi.
— Unde să vă caut ?
— Vino pe la atelierul de turnătorie.

Mama se opri în dreptul uşii, care purta o tăbliţă cu inscripţia : „Inginerul-şef", iar băieţii îşi văzură de drum mai departe.

În biroul inginerului te izbea ca ceva adăugat mobilierului, patul şi măsuţa de lîngă perete, pe care se aflau o farfurie cu pîine, alte farfurii acoperite cu un şervet şi un pahar în care rămăsese la fund puţin ceai. Inginerul şedea la o masă mare de scris, ticsită de hîrtii, de tot felul de mostre din produsele fabricii.

Vasea nu auzea despre ce vorbea mama lui cu inginerul şi aştepta răbdător la uşă.

— Vreau să vorbesc cu Osokin — spunea inginerul la telefon. Stepan Nikolaevici, trimit la dumneata un băieţaş, pe fiul lui Kojuh. L-ai cunoscut pe Kojuh. Acum e pe front. Cum ? I-am spus şefului de atelier... Ei, o să trimită... Ce pot face eu, spune ? Caută de repară pînă deseară.

Vasea ciuli urechea. Era vorba de el. Din sfîrşitul discuţiei, nu înţelesese nimic. Mama îi mulţumi inginerului şi ieşi cu Vasea din birou.

Intrară în laboratorul uzinei şi nu într-un atelier, după cum presupusese Vasea. Aici totul era interesant. Aruncîndu-şi pri-

virea prin camera spațioasă, băiatul văzu diferite aparate, un dinamo, freze mici, instrumente...

Osokin era un bărbat de statură mijlocie, nu prea în vîrstă, avea o frunte înaltă și obrajii bine rași.

După ce își scoase șapca, Vasea băgă de seamă că era chel.

— Stepan Nikolaevici, v-am adus pe fiul meu ; puneți-l la treabă, să muncească — zise mama lui Vasea.

Osokin se uită cu luare-aminte la viitorul ucenic.

— L-om folosi noi cumva.

— Fiți mai aspru cu el, nu-l mai lăsați să se răsfețe.

— Ce înseamnă asta, să se răsfețe ? A venit doar la muncă, nu la joacă. Trebuie să-și bage mințile-n cap, că doar nu e copil mic. Am dreptate ? se întoarse el spre Vasea.

— Aveți — întări băiatul.

Mama stătea să plece, după ce se înțelesese cu Vasea să meargă acasă împreună.

— Unde stai ? îl întrebă Osokin pe Vasea.

— Pe bulevardul Bolșoi, în cartierul Petrogradskaia Storona.

— Nu mai spune ! Și eu tot în Petrogradskaia stau.

— Pe ce stradă ?

— Pe Zelonina.

— Nu, zău ! se miră Vasea. Avem, deci, același drum.

— Cu atît mai bine. Vasili te cheamă ? Ai avut vreodată de-a face cu electricitatea ? Pe-acasă, siguranțe ai reparat ?

Vasea zîmbi și răspunse că da, reparase siguranțe ; bă că făcuse și o instalație electrică, montase și demontase comutatoare, prize, armături...

— E foarte bine — zise Stepan Nikolaevici. Noi o s-avem mereu de-a face cu electricitatea. Văd că ești băiat cu cap. O să lucrăm bine împreună !

Și lui Vasea îi plăcea omul acesta. Mai tîrziu află că Stepan Nikolaevici lucra în uzină ca electrician ; nu avea studii superioare, dar cu toate acestea inginerii veneau adeseori la el după cîte un sfat. Repara aparate electrice, din cele mai complicate și se descurca lesne cu ele. Vasea mai află apoi că Stepan Nikolaevici cunoștea bine mecanismul ceasornicelor. Dar nu primea la reparat decît ceasornice cu totul deosebite. Îi plăcea, de pildă, să sudeze un zimț de la rotița minusculă a unui ceasornic mic de damă. Cunoștea tot felul de motoare,

pînă şi motorul cu combustie internă ; se pricepea la fotografie, la radio... Pare-se că nu era străin de nici un domeniu al tehnicii. Pe lîngă toate, era şi un pasionat vînător şi pescar. Vasea avusese noroc. Multe putea învăţa de la un profesor ca Stepan Nikolaévici ! În muncă, Osokin era exigent, stăruitor şi precis.

La vreo jumătate de oră după sosirea lui Vasea, dintr-un atelier se aduse un aparat complicat de măsurători electrice, păstrat într-un toc roşu.

— Iar l-au stricat şi vi l-au trimis dumneavoastră, tovarăşe Osokin.

— Cine a lucrat cu el ?

— Tehnicianul nostru.

— Le-aş reteza mîinile tehnicienilor de acest soi... E la mijloc iar un scurt circuit. Va fi nevoie să rebobinăm.

— Au rugat să-l repari pentru schimbul de seară.

— Adică, cine a rugat ?

— Inginerul-şef zice că aţi făgăduit...

— N-am făgăduit nimic. Am spus „să vedem".

— Ei, noi ne-am făcut datoria : l-am adus. Poftim şi hîrtiile, luaţi-le.

Lucrătorii plecară, iar Stepan Nikolaevici dădu tîrcoale de cîteva ori în jurul aparatului, ochind parcă, din care parte ar fi mai bine să se înceapă reparaţia.

— E un vechi obicei : să încercăm, poate c-o să meargă treaba. Dar de ce să încerci, cînd totu-i încercat şi răsîncercat ! Trebuie să-i ştii socoteala ei : să ştii s-o faci. Ţine minte, Vasea, să nu te apuci niciodată de vreo treabă, pînă ce nu-i răzbi cu mintea miezul lucrurilor. Nu-i prea vine la socoteală, vezi doamne, să i se ştirbească demnitatea : să întrebe. Şi cine întreabă nu greşeşte. Preferă să strice aparatul... E uşor de spus : să-l termini pentru schimbul de seară...

Îşi scoase din cap şapca, îşi mîngîie chelia şi făcînd şiret cu ochiul elevului său, îl întrebă :

— O facem... totuşi ? Ce zici ?

— O facem — întări Vasea, cu toată încrederea.

— Dacă spui tu, înseamnă că o facem. Vino încoace. Ţine de margini, ca să scot eu şuruburile, să-l scoatem din toc.

Ascultînd vorbele acestea, Vasea făcu primii paşi pe calea muncii...

Trecuseră trei zile şi în amintirea lui Mişa se contopiseră tustrele într-una singură. Se asemănau una cu alta şi n-avuseseră ceva deosebit care să fi putut rămîne în amintire pe mai multă vreme. Ca de obicei: trageri ale artileriei, alarme aeriene, aceeaşi muncă monotonă şi grea în acelaşi timp pe „Volhov", masă la cantină, baie, iar seara, întîlnirile nu prea atrăgătoare cu hoţii. Aceştia, de altfel, nu-i făceau nici o propunere şi nu putea auzi de la ei decît doar înjurături şi jargonul specific haimanalelor.

După sfatul lui Burakov, Mişa stabilise relaţii bune cu Brunetul.

Băiatul se pregătea, în fiecare zi, să facă drumul pînă la cămin să-şi viziteze sora, s-o bucure ducîndu-i hainele cumpărate de curînd: treburile însă nu-i dădeau pas să-şi ducă la îndeplinire dorinţa.

Mişa nu se mai întîlnise nici cu prietenii săi; doar Burakov îi spusese că amîndoi îşi găsiseră de lucru.

O dată trecuse pe la Lena, dar n-o găsise acasă. După spusele portăresei fusese trimisă la depozit s-aducă nişte materiale pentru atelier. Mişa o rugase pe bătrînă să-i înmîneze fetei pachetul cu pîine şi peşte, cu morcovi din straturile lui şi plecase. Întîi îşi zisese că poate era mai bine aşa. Ar fi ţinut nespus de mult s-o vadă, dar se şi temea să nu devină pisălog.

A patra zi, evenimentele începură să se dezlănţuie de dimineaţă. Ca şi în zilele precedente, se pomeni chemat în cabina mecanicului-şef. Acolo îl aştepta Burakov. Acesta ascultă cu luare-aminte comunicările tînărului său ajutor, şi-i dădu de ştire din vreme:

— Mişa, astăzi să fii cu ochii în patru. S-ar putea să se clarifice situaţia.

— Dar ce s-a întîmplat? se îngrijoră Mişa.

— Eşti prea curios! Vei afla la timpul potrivit. Toate se vor petrece ca şi pînă acum; să nu se schimbe întru nimic viaţa ta. Du-te şi vezi-ţi de muncă.

Măsurînd cu paşi mari cheiul, Mişa întorcea pe toate feţele spusele lui Burakov, dar oricît şi-ar fi bătut capul, nu izbutea să întrevadă ce era la mijloc.

„Cum s-ar putea oare clarifica situaţia!" îşi dădea seama însă că nu din întîmplare fusese înştiinţat din vreme.

Îngrijorarea lui Mişa era îndreptăţită. Serviciul de cercetare comunicase că nemţii pregăteau o lovitură. Nu mai era chip de aşteptat, lucrurile trebuiau împinse într-un ritm mai accelerat. Ivan Vasilievici discutase în ajun cu Burakov, şi printre altele, îi spusese că treburile încredinţate lui Mişa au cam stagnat şi luase hotărîre să-i vină într-ajutor.

Judecînd după povestirile lui Mişka, hoţii căpătaseră încredere în el şi relaţiile stabilite între ei erau dintre cele mai promiţătoare. Se stabilise că Brunetul juca rolul principal şi că începuse şi el să aibă o atitudine prietenoasă faţă de Mişa, străduindu-se să-l atragă în banda lui. Atunci ce era la mijloc?

— Poate că rolurile au şi fost distribuite între ei? zise maiorul.

— Se prea poate — conveni Burakov.

— Atunci trebuie să spargem gaşca... De Brunet, deocamdată, nu ne putem atinge. Nici de Krendel. Deci, rămîn ăştia... Vanea Leapa şi Pereţ. Trebuie să-i înlăturăm.

— Am înţeles, vor fi înlăturaţi!

Astfel se ajunsese la această hotărîre şi ea urma să schimbe situaţia treburilor date pe mîna lui Mişa.

În clipa cînd Mişa, stînd pînă la genunchi în apă, prinsese cu o cogeamite cheie o ţeavă de fier, iar Sîsoiev începuse să înşurubeze peste ea un „apărător", Leonka Pereţ ieşise în stradă voios şi foarte bine dispus. La o răscruce, în dreptul unei gherete dărîmate, îl aştepta Vanea Leapa. După ce schimbaseră cîteva vorbe şi-şi aprinseseră ţigările, hoţii porniră spre un mare magazin. În această perioadă, vînzarea alimentelor pe cartelă era foarte bine organizată şi nu se formau cozi decît în prima zi de distribuire. Se anunţase că tocmai în ziua aceea începea să se distribuie alimentele; aşadar, se putea întîmpla să se formeze în magazin o coadă.

Într-adevăr, după cum se şi aşteptaseră cei doi hoţi, în magazin era mai multă lume decît în zilele obişnuite. În urma lor, în magazin intrase un bărbat în vîrstă, purtînd ochelari, două femei şi un tînăr îmbrăcat în palton maro. Toţi se împrăştiară prin mulţimea care se îngrămădise în faţa tejghelei.

Vanea Leapa se postă în dreptul uşii; între timp, Leonka se îndepărtă spre un capăt al magazinului. „Lucrînd în armonie" cum se zice, se înţelegeau pe tăcute între ei, de la dis-

tanță. Nu aveau voie să-și piardă vremea ca niște gură-cască stînd cu brațele în sîn ; un prilej atît de priincios trebuia folosit din plin și imediat. Ochiul încercat al lui Leonka găsi din capul locului o victimă — o femeie bătrînă, nu prea înaltă.

Știa destul de bine ce făceau îndeobște oamenii din fața tejghelei cînd le venea rîndul : femeia va scoate, grăbită, cartelele pregătite dinainte și negreșit că le va încurca. După ce va fi găsit ce-i trebuia, le va băga pe celelalte iar în buzunar, urmărind cu încordare ca vînzătorul să nu-i taie și alte taloane ; apoi va privi fix spre acul cîntarului. Tocmai în clipele acelea trebuia ca hoții să se pună în mișcare. Leonka își reaminti că în „munca " lor primejdia cea mai mare o constituie cei de la spate : ei pot observa și preveni săvîrșirea furtului. De data asta, hoțul observă că la spatele victimei se afla tot un „gură-cască". Găsind că situația era cît se poate de prielnică, Leonka aruncă o căutătură plină de înțeles spre părtașul său, făcîndu-i semn din ochi.

Cînd victima veni la rînd, toate se petrecură așa cum le menise Leonka să se-ntîmple. Pereț dădu semnalul printr-un gest al capului și hoții se apropiară de bătrînă. Leapa se așeză într-așa fel încît să-l sustragă pe Leonka privirilor celorlalți și intră în vorbă :

— Mătușico, vreau doar să întreb...

— Stai la coadă !

— Nu cumpăr... Vreau doar să întreb... Cetățeano, ce anume dați pe bonurile de carne ?

Avusese timp berechet să „lucreze". Cu iuțeală de mînă șterpelise cartelele din buzunar, cît ai clipi din ochi. Fără să mai aștepte răspunsul vînzătoarei, hoții dădură s-o ia la fugă — dar socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din tîrg. Leapa simți că o mînă puternică îl prinsese de guler.

— Ce vrei ? Dă-mi drumul ! strigă Leapa cu un glas plîngător.

— Las-o mai domol, mai domol ! Nu te mai smuci, că nu scapi din mîinile mele. Sîntem doar cunoștințe vechi — zise bărbatul care-l înșfăcase, scoțîndu-și ochelarii.

În aceeași clipă Vanea băgă de seamă că era funcționarul de la miliția judiciară, care-l interogase de două ori, ca bănuit de furt, dar îi dăduse drumul de fiecare dată, din lipsă de dovezi.

Pe Leonka îl apucase de gît unul tînăr şi-l ţinea atît de strîns, încît acesta nu putea scoate o vorbă ; mai tîrziu, cînd tînărul l-a mai lăsat din strînsoarea lui, nu mai avea poftă de vorbă.

— Ce paraziţi ! Iarna trecută, din pricina unor ticăloşi de ăştia au murit atîţia oameni — strigă cineva din coadă.

— De unde or fi răsărind ăştia ?

— Părinţii sînt de vină, îi răsfaţă.

— Ţineţi-i bine, să nu-i scăpaţi ! strigă o femeie înaltă.

Cartelele fură date înapoi păgubaşilor, iar hoţii duşi în biroul directorului de magazin.

Tînărul cu palton maro vorbi la telefon :

— Alo ! Trimiteţi maşina. Am pus mîna pe doi.

Dădu adresa şi puse la loc receptorul. Hoţii se priviră îngrijoraţi. În mod obişnuit, cînd erau arestaţi, îi duceau la cea mai apropiată secţie de miliţie. Nu le prea mirosea bine că se chemase o maşină.

— Ei, copilaşi, sînteţi cuminţi acum ? le zise în batjocură bărbatul mai în vîrstă. Aţi făcut pozna, acum trebuie să răspundeţi ! Ţie cum îţi zice ? Leonka Pereţ ? Cam de multişor am pus noi ochii pe tine !

— Ei, zău !

— Credeai c-o să-ţi dăm pace ? C-o să te lăsăm să-ţi cîştigi pîinea prin hoţii, pînă la adînci bătrîneţe şi cît se poate de liniştit ? Nu, dragă, te înşelai amar ! Toate au un sfîrşit. Ne gîndeam o bucată de vreme că o să-ţi bagi tu minţile în cap, că ai să te laşi singur de treaba asta scîrboasă...

— E prima dată cînd... Mi-am pierdut cartela... — începu să scîncească Leonka. Să ştii, nene, că mama e bolnavă...

— Nu mai spune ! Hai plîngi, plîngi un pic ! Poate că mi s-o mai muia inima. Că-s bun la suflet... — spunea funcţionarul miliţiei judiciare tot cu glas batjocoritor. Vanea Leapa trebuie să mă ţină el minte. De două ori s-a jurat că se lasă de hoţie, că se duce la învăţătură, la o şcoală de meserii. Nu cumva chiar acum trebuie să pleci la şcoală ? Nu-i aşa că chiar acum ?...

— Da, trebuie să mă duc — răspunse ursuz Vanea Leapa.

— De cîte ori intră pe mîna mea, îl prinde ca din senin dorul de învăţătură ; iar după ce îi dau drumul, se pune iar pe de-ale lui...

O femeie tînără; locţiitoarea directorului de magazin, scria la o masă o dare de seamă şi arunca, din cînd în cînd, o căutătură plină de curiozitate spre cei arestaţi.

— Nene, o să ne daţi drumul ? întrebă Leonka cu glas plîngător.

— Negreşit.

— În curînd ?

— Asta o va hotărî instanţa judecătorească.

— Şi ce va hotărî instanţa, judecătorească ?

— De unde pot eu să ştiu ? Va hotărî ceea ce se cuvine. O să primiţi ceea ce meritaţi : după faptă şi răsplată.

— Articolul 162 — zise Leapa. Doi ani.

— Fiind timp de război, s-ar putea să vă şi mărească pedeapsa.

— Nene, cum aş putea-o anunţa pe maică-mea să-mi aducă un pachet ?

— O să ghicească ea unde eşti şi o să-ţi aducă.

— Puteţi vorbi la telefon dacă vreţi — le îngădui deodată cel tînăr.

— Se poate ?

— Dacă vi s-a spus că se poate, înseamnă că se poate — confirmă şi celălalt mai în vîrstă.

Femeia de la masă împinse telefonul mai înspre Leonka, chiar pînă pe marginea mesei.

— Cui să telefonez ? întrebă Leonka în şoaptă.

— Sun-o pe Cinarik — îi răspunse Leapa printre dinţi.

— Ce număr are telefonul ei ?

Leapa îi spuse numărul de telefon al magazinului unde lucra Tosia.

— Vă rog, chemaţi-o la telefon pe Tosia. E o chestiune urgentă — zise Leonka şi rămase s-aştepte la telefon. Tosia, tu eşti ? Vorbeşte Leonka. Au pus laba pe noi, pe Leapa şi pe mine. Ne-au găbuit pe ouă, adică în fapt... Am băgat-o pe mînecă... Ne-am dus pe copcă... Ce mai tura-vura, c-o fi tunsă c-o fi rasă, nu ne mai dă drumul repede de aici. N-o să mai vedem soarele multă vreme. La revedere.

Bărbatul cel mai în vîrstă izbucni în rîs.

— De mult trebuia să vorbeşti numai în jargonul hoţilor ! zise el atunci cînd Leonka puse la loc receptorul. Şi tu abia acum ai început s-o mai dai şi pe păsărească ta... Că mai adineauri, te apucase plînsul ca pe-o mireasă.

Leonka tăcea mîlc. I se părea ciudat că nu fuseseră duşi direct la secţia de miliţie şi că li se dăduse voie să vorbească la telefon.

Peste puţin veni o maşină şi-i luă pe amîndoi.

* * *

Brigada de marinari îndeplinise făgăduiala dată de a „pune umărul" mai înainte decît se aştepta. Într-a patra zi, către orele douăsprezece, se terminase lucrul şi uzina era în stare să alimenteze cu apă din nou oraşul.

Pînă a se face întuneric, mai era încă multă vreme. Mişa prinse a se grăbi. Mai avea timp să se ducă pînă acasă şi apoi s-o viziteze pe surioara lui la cămin. Lăsînd bonul său de masă lui Sîsoiev, se urcă pe vas. Nikolai Vasilievici se întorsese tocmai atunci de la uzină. Căpătînd de la el permisiunea de a pleca, Mişa se îmbrăcă la repezeală cu alte haine, luă cu el legătura cu „echipamentul" Liusiei şi porni spre tramvai.

Nu trecuse pe acasă de aproape o săptămînă. După ce întoarse cheia în broască şi deschise uşa locuinţei pustii, de pe podea un plic alb îi sări în ochi. „Pesemne că vreo scrisoare a cuiva o fi fost aruncată din greşeală la noi", se gîndi el; dar cînd intră în cameră şi-şi aruncă privirea spre plic, inima bătu cu putere: „O scrisoare de la tata! Trăieşte! Trăieşte tata!"

Aruncă legătura pe pat, se aşeză la fereastră şi, cu o mişcare pripită, rupse plicul. Scrisoarea era scrisă cu creionul, literele se înşirau strîmbe pe hîrtie.

„Dragii mei, oare mai trăiţi? Mi se rupe inima de durere, de cîte ori mă gîndesc la voi, că ne vin nişte veşti înspăimîntătoare despre oraşul nostru drag. Au încercuit Leningradul, l-au înconjurat din toate părţile şi vor să-l sugrume... V-am scris de cîteva ori, dar n-am primit răspuns. Ţineţi-vă bine, Daşa! Fasciştii nu vor putea să îngenuncheze poporul rus. Nu-l vor putea înfrînge! Aflaţi despre mine că sînt mereu pe front. Am fost de două ori rănit, iar acum am ieşit din spital şi mă îndrept din nou spre front. Vom lupta! Dacă scap cu viaţă, mă întorc cu victoria...

Vă scriu şi nici nu ştiu dacă mai trăiţi. Mişutka, fiule, îi fi crescut mare, pesemne, nu te-aş mai recunoaşte... Să nu te răsfeţi, să ajuţi pe mamă-ta. Soarta ne-a hărăzit o grea încercare. În schimb, după aceea va fi mai uşor. Spune-i, Daşa, că se va face fără doar şi poate marinar, îi dau cuvîntul meu că aşa va fi.

Liusinka o fi crescut, desigur, şi m-o fi uitat. Fiţi tari, dragii mei, oricît de greu va fi! Trebuie să trecem şi prin asta... Am speranţa că oamenii vă vor ajuta. Du-te, Daşa, la uzină, la Comitetul de partid..."

Mai urmau cîteva îndrumări: cui să se adreseze pentru ajutor, cui să transmită salutări. Tata nu ştia că uzina fusese evacuată de mult în Ural. La sfîrşitul scrisorii era numărul poştei de campanie.

Mişa nu-şi putea desprinde ochii de pe hîrtia cu scrisul lui taică-su şi clipea des. Boabe mari de lacrimi i se rostogoleau de-a lungul obrajilor.

„Tata trăieşte!" Gîndul acesta îi încălzi sufletul. Se simţea din nou băieţandru, îi căzuse parcă de pe umeri acea greutate pe care o purta, din ziua cînd îi murise mama şi era gata să strige din răsputeri, ca să-l audă tată-su:

„Trăiesc, tată! Nu-s un răsfăţat! Muncesc şi eu!... Bate-i pe fascişti şi întoarce-te mai repede! În ce ne priveşte, o să le tragem o răfuială straşnică, cum li se cuvine..."

Mişa stătu multă vreme la fereastră... Aduse apoi hîrtie, toc, călimară. Cerneala se uscase. Trebui să scrie cu creionul.

„Dragă tată, să trăieşti! Află despre mine şi Liusia că sîntem în viaţă şi sănătoşi, iar mama a murit anul trecut, lovită de o bombă nemţească. Locuinţa noastră n-a păţit nimic, n-a căzut peste ea nici un obuz. Pînă şi geamurile sînt întregi. Pe Liusia am internat-o într-un cămin de copii; acolo unde mă duceam şi eu cînd eram mic, pe strada Puşkarskaia. Îi merge destul de bine.

Nemţii n-au să izbutească să ne facă nimic, pentru că oraşul este apărat de toţi leningrădenii. Nu ne lăsăm! Nu ne e frică, chiar dacă ei trag într-una. Eu lucrez ca mus pe un vas, iar îndată ce voi termina cu învăţătura, voi fi mecanic. N-am timp să mă ţin de rele, pentru că muncesc tot timpul. Astăzi am reparat pe „Volhov" conducta de apă şi am fost lăudaţi

pentru că am depus o muncă de calitate. Nu duce grija noastră : snopește-i în bătaie pe fasciști și întoarce-te acasă teafăr sănătos. Tu mă crezi că-s tot mic, da' eu, tată, am crescut mare și am ajuns să trăiesc din munca mea, tot atît de bine ca și ceilalți. De Liusia am toată grija, iar uzina s-a mutat pe „Pămîntul cel Mare" și aici n-a mai rămas nimeni..."

Mișa n-avea dorință mai arzătoare decît să-l liniștească pe tată-su, să-l îmbărbăteze. Ar fi vrut să-i mai scrie atîtea, dar își aduse aminte că trebuia să se ducă din nou la hoți. Afară începuse a se întuneca. Băiatul își termină scrisoarea, lipi plicul, scrise adresa pe plic și-l puse în buzunar. Era prea tîrziu să se mai ducă la cămin la Liusia. „Am să trec mîine pe la ea", își zise băiatul și ieși din casă.

* * *

În locuința lui Krendel era în acea zi o atmosferă din cele mai apăsătoare. Tosia se grăbise să dea de veste că Leonka și Vanea fuseseră băgați la închisoare. Fără îndoială că ei n-aveau să dea de gol pe ceilalți complici din bandă, dar era dureros că se pierdeau niște prieteni de nădejde. Dispariției lui Paska nu i se dădea o deosebită importanță. Era „boboc" în treburi de astea și nici n-avusese timp să-și cîștige un loc în bandă.

Mișa, plin de bucurie, fără a lua în seamă fețele cam întunecate ale celorlalți, saluta vesel pe fiecare.

— De ce ești atît de încîntat ? îl întrebă, posomorît, Brunetul.

— Nu, n-am nimic deosebit.

— Crezi că nu văd, sau ce ?

— Am primit o scrisoare de la tata. Credeam că l-au ucis, și cînd colo, trăiește — zise Mișa.

— O scrisoare de la tata ? Mare bucurie pe tine ! Ar fi timpul să te obișnuiești a trăi singur din munca ta.

— Asta și fac, trăiesc singur din munca mea, nu împrumut de la alții.

— Ai auzit ce bombă a căzut pe capul nostru ?

— Ce ?

— Leonka și cu Vanea au fost prinși.

— Cum adică, prinşi ? întrebă Mişa nedumerit, neînţelegînd despre ce era vorba.

— Au fost prinşi... Cum vine asta, nu înţelegi ? I-au arestaţi şi i-au băgat la zdup.

La această veste, băiatul îşi încordă mintea. Nu cumva la asta se referise Burakov ? Mişa schimbă imediat tonul :

— A ! Trebuie să-i scăpăm din buclucul ăsta ! zise el, făcînd pe necăjitul.

— Nu-i chiar aşa de uşor... Mergi şi tu dacă va fi nevoie ?

— Se-nţelege de la sine că merg.

Krendel îl lovi uşor peste umăr.

— E de-ai noştri, din toată inima, Jora !

— Drăcie a dracului !... Prost moment au mai ales şi nătărăii ăia ! zise Brunetul, îngîndurat. Ascultă, Mişka... Vrei să trăieşti bine ?

— Mai întrebi ?

— Cînd nemţii vor intra, ce ai de gînd să faci ?

— Om vedea noi atunci — zise băiatul, după ce rămăsese o clipă pe gînduri.

— Atunci să nu fie prea tîrziu... Acum trebuie să te hotărăşti. Vrei să fii cu noi ?

— Pot să fiu şi cu voi.

— Am să-ţi găsesc o treabă. Te prinzi ?

— Ce înseamnă să mă prind ? Trebuie să ştiu despre ce-i vorba. Nu mă prind să sar din vîrful clopotniţei, însă dacă e vorba de ceva mai uşor, cu dragă inimă.

Brunetul, sigur de Mişka, se duse la bucătărie aducînd de acolo a mască de gaze.

— Ţine-o.

— Ce nevoie am de ea ?

— Ţine-o, îţi spun. O să ai nevoie de ea. Toată lumea circulă cu măşti de gaze. Mîine, la orele 10 dimineaţa, ai să te duci pînă la gara Vitebsk. Acolo ai să te întîlneşti cu Niusia... M-auzi, cu Niusia ! Îl duci la Viktor Gheorghevici.

— Mişa, ai să mă aştepţi la staţia de tramvai, unde opreşte tramvaiul venind dinspre Nevski. Nu întîrzia, te rog.

— Nu întîrzie — răspunse Jora în locul lui Mişa. Ascultă mai departe. Ai să dai masca de gaze şi ai să spui că vii din partea mea. Asupra celorlalte, te înţelegi cu el. Te-ai lămurit ?

Mişa se pomeni într-o grea încurcătură. I se spusese să nu se învoiască la nimic şi să nu refuze nimic. Cum s-o scoată

la cap ? De altfel, din partea Brunetului nu i se făcuse deocamdată nici o propunere. Avea să vină, pesemne, mîine.

— Prea bine ! se învoi el dînd din cap.

Mişa se întrebă în sine dacă nu cumva o fi acea mască de gaze despre care îl întrebase cîndva maiorul... Viktor Gheorghevici, acesta e numele lui Gorski.

Mişa intra tot mai adînc în rolul său de agent al Serviciului de contrainformaţii. Nu-şi arăta nici cîtuşi de puţin ura personală faţă de Niusia şi Brunet. Ba din contra, căuta să fie prietenos cu dînşii.

Se aduse din nou vorba despre cei arestaţi.

— Fleacuri ! zise căpetenia. N-o să mai fie timp să-i ducă pe „Pămîntul cel Mare". Pînă se va face ancheta, pînă se va termina judecata, pînă una alta... vin nemţii şi-i vor elibera.

Nu vorbea decît Brunetul. Toţi ceilalţi nu-şi prea băteau capul cu politica, nici cu războiul, şi aveau o încredere oarbă în şeful lor, om mai cu-nvăţătură decît ei. Mişa era numai urechi cînd vorbea cu el, dar în suflet îi clocotea o ură tot mai puternică. „Uf, năpîrcă ticăloasă !... Te-ai vîndut, nerușinat ce eşti ! se gîndi el. Vrei să slujeşti la nemţi ca să trăieşti ca un parazit, să petreci şi să furi... Puţin îţi pasă cine va fi stăpîn la Leningrad !"

Mişa îşi aduse aminte de scrisoarea tatălui său. Simţi că-l cuprindea groaza. „Acolo, pe front, oamenii îşi varsă sîngele pentru patrie, nu-şi precupeţesc viaţa, în timp ce paraziţii ăştia se pregătesc să ne bage cuţitul pe la spate." Acest gînd îi tăie răsuflarea şi pentru ca să nu se dea de gol, să nu se năpustească asupra trădătorului, Mişa se sculă de la locul lui.

— Mă duc.

— E devreme încă. Mai stai, Mişa — zise Niusia.

— Nu, nu pot. Trebuie să mă duc, mai am treabă undeva.

— Vezi că ţi-ai uitat masca de gaze !

Mişa se întoarse, apucă masca şi fără să-şi ia rămas bun, ieşi din cameră.

Plecarea lui fără veste îi nedumerise oarecum pe hoţi ; se obişnuiseră însă toţi cu ciudăţeniile acestui flăcău scump la vorbă, fire pe cît de stăpînită pe atît de hotărîtă, aşa că nu se sinchisiră prea mult de plecarea lui grăbită.

— L-o fi apucat burta — zise Tosia. E ruşinos.

Şi toată lumea izbucni în rîs.

În stradă, Mişa răsuflă uşurat şi o luă în pas grăbit spre vas. Voia să comunice cît mai neîntîrziat tot ce auzise adineauri. „Duşmanul principal este Brunetul. Pe ceilalţi, banditul îi ţine din scurt şi aceştia fac tot ce le porunceşte dînsul. Totul e clar acum, se gîndi Mişa. Dar chiar totul ?"

Ivan Vasilievici îl sfătuise să nu se pripească a trage concluzii. Oare ce s-o fi întîmplat cu Gorski ?... Da, nu trebuie să se grăbească. Acum, de pildă, de ce ar fugi ca şi cînd ar fi scăpat din puşcă ? Burakov va trece pe la el abia dimineaţă. E drept, pe vas munca de pregătire a maşinilor pentru sezonul de iarnă e în toi. Dar totuşi, la ceas atît de tîrziu echipajul se odihneşte. Va veni oare profesoara de limba engleză ?

Pe „Volhov" lucrările fuseseră terminate şi acum aveau să înceapă să funcţioneze în fiecare seară cercurile de studii. De altfel, dacă s-ar fi întîmplat ceva, Sîsoiev l-ar fi vestit din vreme. Nu, fără doar şi poate, n-are de ce să se grăbească.

Mişa se opri locului în colţul străzii. Se zbătea ceva ciudat în sufletul lui, inima i se strîngea de-o nelinişte vagă, de parcă n-ar fi îndeplinit ceva cu totul necesar acolo, la hoţi... Simţea limpede că îi lipseşte ceva.

Dintr-o dată îşi aduse aminte că îşi pusese în gînd s-o vadă astăzi pe Lenocika Gavrilova. Uitase însă la el, pe vas, pîinea pe care se pregătise să i-o ducă. Fata o fi mîncat mai mult ca sigur alimentele lăsate data trecută şi acum o fi răbdînd iar de foame...

Ce-ar fi să dea o fugă pînă la vas şi de acolo înapoi, la Lena ? Nu, nu mai are timp. Trebuie să amîne pe mîine. Dar dorul de a o vedea pe fetiţă, de a-i auzi glasul cald, îl învălui pe Mişa atît de puternic, încît nici una nici două, băiatul se şi hotărî : „Trec chiar acum pe la ea... O s-o rog să mă ierte şi am s-o întreb ce să-i aduc", şi Mişa o porni, în pas energic, spre atelierul unde lucra Lena.

De cum deschise uşa, o întîlni chiar în prag, la serviciul de informaţii. Fata ieşea tocmai cu o prietenă ; nerecunoscîndu-l pe Mişa în prima clipă, trecu pe lîngă dînsul.

— Lena, încotro ? o opri prietena ei. Nu vezi, ai musafiri !

Lena se întoarse şi, cu tot întunericul din încăpere, Mişa îşi dădu seama că fata se fîstîcise.

— Dumneata eşti, Mişa ? Mă grăbesc spre casă. Dacă ai acelaşi drum, hai cu noi — îl pofti Lena.

Porniră la drum tustrei, în tăcere. Lucrătoarele din atelier trecînd prin dreptul lor, se uitau curioase la Mişa care, dîndu-şi seama că toţi ştiau ce hram purta pe-acolo, era gata parcă să intre în pămînt de ruşine.

Îl năpădi o amintire din şcoală ; băieţilor care se împrieteneau cu fete li se dădea porecla de „logodnici". Era foarte probabil că şi pe dînsul acum, în atelier, îl porecleau la fel. Îi părea rău că mai venise acolo.

La primul colţ de stradă, prietena Lenei apucă pe alt drum, lăsîndu-i singuri.

— De ce-ai venit ? îl întrebă Lena.

— Am vrut să-ţi spun... Am vrut să te întreb, ce să-ţi aduc...

— Mişa ! îi curmă fata vorba. Te rog foarte mult să nu-mi mai aduci nimic. Mi-au eliberat şi mie bonuri. Îţi mulţumesc pentru tot, dar te rog să nu mai aduci nimic.

— Nu ţi-a plăcut somonul ? o întrebă Mişa, mai puţin sfios ca la început. L-am prins eu cu mîna mea, în Neva, cu totul întîmplător.

— Ai pescuit dumneata un somon atît de mare ! exclamă radioasă Lena.

— Da. Tocmai atunci artileria trăgea de zor ; somonul ameţit plutea cu burta în sus. Mă plimbam tocmai cu barca, împreună cu surioara mea.

— Ai şi o soră ?

— Da, e încă mică... şi ştii, Lena, am astăzi o mare bucurie : am primit o scrisoare de la tata...

Stînjeneala dispăruse şi amîndoi vorbeau nestingheriţi, ca doi vechi prieteni. Mişa îi povesti despre scrisoarea primită de la tata, despre moartea mamei, despre surioara lui. Fata îl asculta cu nesaţ. Apoi îi mărturisi că acest peşte scump stîrnise în atelier fel de fel de trăncăneli şi chiar bănuiala că somonul ar fi fost de furat.

— M-a durut auzind ce se vorbea pe socoteala dumitale, Mişa — zise ea. Ştiam că nu eşti în stare să faci o ticăloşie, dar nu le puteam explica de unde luaseşi peştele. Nu te supăra,

Mişa, pe mine, că-ţi spun tot adevărul. Să spui totdeauna adevărul, numai adevărul, asta-i prietenia.

Cuvîntul ăsta rostit mai întîi de Lena umplu de bucurie sufletul lui Mişa.

— Niciodată n-am să uit că te-ai purtat cu mine ca un adevărat prieten — urmă Lena şi adăugă, îngîndurată: Se poate întîmpla să nu ne mai vedem niciodată, dar asta nu înseamnă nimic, nu-i aşa?

— Şi de ce să nu ne mai vedem?

— Se pot atîtea întîmpla... S-ar putea să mă lovească o bombă.

— Ei, lasă asta... — se supără Mişa.

— Şi eu am primit astăzi o scrisoare — zise Lena, schimbînd deodată şirul vorbei. O scrisoare de pe front, de la un artilerist..

— De la fratele dumitale?

— Nu. De la unul pe care nu-l cunosc. De la un oarecare Saveliev. Să-ţi spun cum de-a ajuns să-mi scrie. Uite, noi cînd predăm pufoaicele confecţionate în atelierul nostru, adeseori punem în buzunare cîte o scrisoare... S-o citească acolo, pe front, cei care stau în tranşee, îngheţaţi de frig, şi ne apără pe noi... Le scriem, fiecare cum se pricepe; le scriem să-i bată cît mai straşnic pe fascişti şi să se întoarcă mai repede acasă. Îi rugăm să ne scrie despre ei, despre viaţa lor... Şi cîte altele nu le scriem! Şi ei le primesc, le citesc şi care cum poftesc, ne răspund.

„Tare mi-ar mai plăcea să primesc o pufoaică de asta cu o scrisoare de la Lena!" se gîndi cu jind băiatul, părîndu-i rău în clipa aceea că nu era pe front.

— Şi ce ţi-a scris?

— Vrei să-ţi citesc?

— Citeşte.

Se apropiară de intrarea unei clădiri, în dreptul căreia ardea un bec albastru; la lumina lui, Lena reuşi, fără sforţare, să citească scrisoarea. Lui Mişa îi păru că fata îi ştia cuprinsul pe de rost. Iată ce glăsuia scrisoarea:

„Dragul meu tovarăş de luptă,
Tovarăşă Gavrilova!
Am primit scrisoarea dumitale care m-a bucurat foarte mult. Am citit-o cu toţii în subunitatea noastră şi am discu-

fat-o cu toţii. Ne vom ajuta unii pe alţii şi împreună vom făuri victoria asupra duşmanului.

Tovarăşă Gavrilova, te pot încredinţa pe dumneata şi pe tovarăşii dumitale leningrădeni că fiecare obuz pe care-l faceţi va rupe în bucăţi lepădăturile fasciste. Faceţi cît mai multe obuze şi cît mai bune, iar noi, la rîndul nostru, ne vom strădui să le trimitem unde trebuie.

Am să te rog, dacă ai să-mi mai scrii, pune şi fotografia dumitale, ca să-mi rămînă drept amintire... Lîngă Leningrad nu vom întîrzia multă vreme. Nu e departe momentul cînd vom porni-o mai departe...

Te salută, tovarăşul dumitale de luptă, ochitorul

Saveliev."

— E o scrisoare frumoasă — se însufleţi Mişa.

Tot discutînd, ajunseră, fără să ştie cum trecuse vremea, în dreptul casei unde locuia Lena şi se opriră în faţa intrării.

— Am şi sosit — făcu dezamăgit Mişa.

— Mişa, la revedere — zise Lena, întinzîndu-i mîna. Să nu vii pe la atelier. Pentru că... Fata nu termină, îmbujorîndu-se la faţă, stînjenită, dar Mişa înţelese ce vrusese să spună.

— Bine... Va să zică, n-o să ne mai vedem!

— De ce să nu ne vedem? Nu spune oare proverbul că munte cu munte se întîlneşte, dar om cu om? Şi eu te asigur că ne vom mai întîlni amîndoi... Îţi mulţumesc mult pentru toate...

Mişa îi strînse mîna cu putere, fata se răsuci ca un şurub şi dispăru în întunericul bolţii de la intrare.

Pe tot parcursul drumului, pînă la vas, Mişa simţi stăruind în sufletul lui tristeţea plăcută a despărţirii...

*

* *

Pe chei, lîngă gardul Grădinii de Vară, chiar în dreptul vasului, stătea un băiat. La început Mişa îşi închipuise c-o fi unul din prietenii săi, dar recunoscîndu-l pe Paşka, se miră mult.

— Paşka! Ce faci aici?

— Te aştept pe tine — răspunse Paşka cu glas răguşit, ca după o răceală. M-am dus pe copcă, am dat toate pe una, —

îi împărtăşi el lui Mişa, apăsînd pe fiecare vorbă şi dînd din mînă a deznădejde.

Glasul lui tremura şi Mişa îşi dădu seama că Paşka plîngea.

— Te-au prins, sau ce ?

— Nu, nu m-au prins încă. Dar o să mă prindă în curînd. N-am unde să mai stau.

— Vorbeşte ca oamenii, ce ţi s-a întîmplat ?

— De-acuma, s-a isprăvit cu mine, mi s-a înfundat. N-am unde să-mi odihnesc oasele.

— Ce te-a apucat, de-o ţii una şi bună : am dat toate pe una, s-a isprăvit cu mine ! Ai mai furat ceva ?

— Nu, m-am jurat să nu mai fur şi să nu mai joc cărţi.

— Şi ce s-a mai întîmplat ?

— S-a isprăvit cu mine. La şcoală nu mă pot duce. Stakan Stakanîci a aflat că eu am şterpelit carnea. Cum am venit atunci acasă, m-a întîmpinat pe scară şi mi-a zis : „Vino, vino, drăguţule. Tocmai de tine aveam nevoie !"

— Şi tu ce-ai făcut ?

— Eu, am fugit — zise Paşka şi dădu iar din mînă a deznădejde.

— La Brunetul nu mă mai întorc. Îi sînt dator... Şi apoi, dacă mă întorc, ei mă omoară. De-aia spun că s-a isprăvit cu mine. Ia-mă tovarăş cu tine.

— Ziceai că ai jurat să nu mai furi ?

— Am să fac altceva. Am să fac, să zicem, chei, sau alte scule trebuincioase, iar tu ai să furi.

Halul de plîns în care se afla Paşka, starea lui deznădăjduită erau oarecum caraghioase, însă Mişa rămase pe gînduri. Trebuia numaidecît să-l ajute pe acest prostălău, altfel ar fi nimerit neapărat în ghearele Brunetului şi l-ar duce la pierzanie.

— Şi unde ai stat tu în toate zilele astea ?

— Pe unde s-a nimerit. Am dormit sub pod.

— Păi e frig acolo.

— N-o să spun că-i cald. Ei, o mai rupeam şi eu de fugă, mai săream într-un picior şi mă-ncălzeam.

— Şi de mîncat, ce-ai mîncat ?

— Am cerut de pomană prin brutării. Să ştii că oamenii mi-au dat.

Mişa mai stătu pe gînduri şi apoi zise hotărît :

— Bine ! Hai cu mine !

Îl luă pe Paşka de mînă şi-l duse pe vas.

— Alekseev, cu cine eşti acolo ? îi strigă matrozul de cart. Paşka dădu să fugă, însă Mişa îl ţinu de mînă.

— Cu un cunoscut. Îl duc la Nikolai Vasilievici.

Coborîră şi se opriră în faţa cabinei mecanicului-şef.

— Stai aici pînă ce te-oi chema — îi porunci Mişa şi bătu la uşă.

— Intră ! auzi băiatul glasul mecanicului-şef.

Nikolai Vasilievici lucra la masă, dar văzîndu-l pe Mişa puse deoparte compasul, se sculă de pe scaun şi se mută pe pat.

— Ei, cum merg treburile, Mişa ?

— Nikolai Vasilievici — începu Mişa, fără să-i răspundă la întrebare — mi-ai spus cîndva că dacă o să-mi ajungă vreodată cuţitul la os, să vin la dumneata după sfat.

— Da, am spus. Şi ţi-a ajuns, va să zică ?

Mişa îi povesti pe scurt tot ce ştia despre Paşka, pînă la ultima lor întîlnire. Nikolai Vasilievici ascultă cu luare-aminte bătînd cu degetele darabaua pe marginea mesei, pe care era întinsă o schiţă de plan. După ce băiatul termină, mecanicul-şef se ridică de la locul său.

— M-am lămurit. Unde e Paşka al tău ?

— Aici, după uşă.

— Adu-l încoace.

Mişa deschise uşa şi-l chemă pe băiat.

Obrazul murdar, părul bălai, cei doi ochi rotunjiţi de frică şi de mirare, toate la un loc stîrniră o intenţie de zîmbet pe faţa mecanicului-şef.

— Ăsta e, va să zică, Paşka ! De cînd ai venit de la ţară ?

— Merg pe al treilea an.

— Aşa ! De mult te-ai înhăitat cu hoţii ?

Paşka se fîstîci.

— Să spui adevărul ! se încruntă Mişa.

— De curînd... Eu, nene, am furat numai carne. Mai mult nimic, niciodată...

— Şi cu ce bani jucai cărţi ? nu-l mai slăbea mecanicul.

— Strîngeam. Cîştigam şi strîngeam.

— Şi i-ai pierdut pe toţi la cărţi ?

— Da, pînă la ultimul ban.

— Şi ce-ai de gînd să faci de-acu-ncolo ?

— Nu ştiu.

— Ai ajuns la ananghie, Paşka ! La cea mai grea ananghie — zise îngîndurat mecanicul-şef. Ai venit la oraş să te mai ciopleşti, şi ai nimerit într-o ladă de gunoi. Nu ştiai că jocul de cărţi e năravul dracului şi duce la pieire ?

— Ştiam.

— Şi atunci, de ce ai jucat ?

— Voiam să-mi scot pîrleala şi să cîştig.

— Toţi vă gîndiţi la asta, numai că iese anapoda. Ei, acum trebuie să găsim un mijloc de scăpare... Cel mai bun lucru să te duci la directorul şcolii să-ţi recunoşti vina şi să te căieşti. Ţine minte că dacă te căieşti sincer, greşeala mărturisită e pe jumătate iertată. S-ar putea chiar să ţi-o ierte cu totul. Ai înţeles ?

— Am înţeles.

— Ţi-e teamă să te duci ?

— Mi-e teamă.

— Ce-i de făcut ? Ai săvîrşit la boroboaţe cu duiumul şi cînd e vorba să răspunzi, îţi tremură inima de frică. Dar ca să furi carnea nu ţi-a fost frică ?

— Ba mi-a fost.

— Şi totuşi ai furat. Aşa trebuie să faci şi acuma : să birui frica asta din tine, că pe urmă ai să te simţi uşurat. Cîtă carne ai furat, spune-mi ?

— Vreo patru kilograme şi ceva.

— Şi mai precis ?

— Ei, să zicem cinci.

— Da... e caz grav.

— Nene... S-ar putea oare să mă şi închidă ?...

— S-ar putea să te şi închidă — îi întări bănuiala Nikolai Vasilievici. Şi totuşi, ai o singură cale : să mărturiseşti tu singur, de bună voie.

Paşka izbucni în plîns.

— Mi-e frică, nene, să mă duc singur... Îmi îngheaţă sîngele de frică...

— Uite ce-o să facem. Hai, treacă de la mine, o să merg eu cu tine la directorul vostru. Te învoieşti ?

— Mă-nvoiesc — oftă Paşka amărît. Numai că, totuna, o să mă trimită la miliţie.

— Da, s-ar putea să te trimită... ai merita...

— Nene, spuneţi-i, vă rog, că de-acum încolo niciodată n-am să mai fur. Să mă taie în bucăţele dacă oi mai fura...

N-am vrut. Mă gîndeam că am să cîştig... că am să-i dau înapoi totul lui Stakan Stakanovici pînă la ultima para... — spuse Paşka şi două lacrimi mari i se prelingeau din ochi, făcînd două dîre luminoase pe obrajii murdari. Nene, niciodată n-am să mai...

— Să nu uiţi să te speli — îi zise aspru mecanicul-şef. Care-i adresa şcolii ?

Îşi însemnă adresa şi numele directorului care locuia chiar lîngă şcoală.

— Plecăm mîine... Mişa, du-l în încăperea echipajului, să se spele şi să se culce, iar tu, treci pe la mine. Este saltea pe pat ?

— Este. Să mergem, Paşka.

Trecură în încăperea echipajului. Mişa îi dădu lui Paşka un săpun, un prosop, îi arătă patul unde urma să se culce şi, după ce-l conduse pînă la spălător, se înapoie în cabina lui Nikolai Vasilievici care, între timp, îşi îmbrăcase mantaua.

— Mişa îl cunoşti mai bine ca mine ; ce crezi, să dau eu chezăşie pentru dînsul ? Nu minte, ce zici ? stărui Nikolai Vasilievici, de cum băiatul intră în cabina sa.

— Cred că trebuie ajutat să scape din ghearele Brunetului, care-l atrăsese în mrejele hoţiei, ca să-l despoaie de toţi banii.

— Aşa cred şi eu. Pare-se că băiatul nu e un stricat — întări Nikolai Vasilievici.

Ştia că Mişa îndeplineşte nişte misiuni date de Ivan Vasilievici, dar nu-i cerea nici un fel de amănunte, convins fiind că maiorul îl ţinea pe băiat sub o continuă observaţie.

— Nu ştiu cum s-o scoatem la capăt cu carnea furată. Magazinerul răspunde doar de ea şi astăzi carnea e lucru de preţ.

— Nikolai Vasilievici, ştiţi ceva ? ! Am o bucată mare de somon. Putem da înapoi cinci kilograme, că peştele e şi el tot un fel de carne.

— Dacă te lasă inima să-l dai, ar fi o rezolvare a situaţiei.

— Cum să nu mă lase inima ! Trebuie să-l scoatem pe om din încurcătură.

— Te-ai gîndit bine. Chiar aşa am să şi spun directorului.

— Şi dumneavoastră luaţi peştele chiar acuma.

— Bine. Adu somonul încoace, dar, te rog, să nu-i spui nimic lui Paşka. Ţine minte !

Mişa trecu în încăperea echipajului. Paşka nu se întorsese încă. În cîteva clipe Mişa tăie o bucată mare de somon şi-l înveli într-un ziar.

Nikolai Vasilievici săltă de cîteva ori somonul în mînă, vrînd parcă să-i cîntărească greutatea.

— Cam mult, parcă... Ei, ceea ce va rămîne, voi aduce înapoi.

— Bine. Bucata rămasă o voi duce mîine la căminul de copii — se gîndi Mişa cu voce tare.

Întorcîndu-se în încăperea echipajului, Mişa îl găsi pe Paşka în coridor. În faţa lui stătea Sîsoiev şi-l întreba cu glas ameninţător :

— De unde ai apărut şi tu, mă ?

— Sînt Paşka.

— Puţin îmi pasă mie că eşti Paşka. Ce cauţi aici, pe vas ?

— Nene, m-am spălat — se dezvinovăţea speriat băiatul.

— Care nene ! N-am nepoţi pe-aici ! Spune-mi mai bine cum ai ajuns aici ?

— M-am rătăcit.

— Lasă-l, Sîsoiev — se amestecă în vorbă Mişa, văzînd că Paşka se speriase de-a binelea. Nikolai Vasilievici i-a îngăduit să rămîie peste noapte aici.

— Aşa, va să zică ? Bun ! Bagă de seamă ! îl ameninţă cu degetul Sîsoiev. Nu mă uit eu că te cheamă Paşka ; una-două şi gata ! All right ! Ai înţeles ?

— Am înţeles — se învoi supus Paşka.

— Du-te şi te culcă... Sau, poate, ţi-e foame ? Paşka îşi lăsă capul în jos cu o mutră spăşită. Ei hai, vino după mine ! strigă sever Sîsoiev.

Mişka află că Paşka se rătăcise la întoarcere. Sîsoiev, care intra în sala maşinilor, îl văzuse şi o luase în urma lui. Rătăcindu-se printre atîtea uşi, Paşka dăduse să intre în încăperea mecanicului, dar temîndu-se să nu greşească, se trăsese speriat înapoi, pe coridor, unde-l oprise Sîsoiev.

Această întorsătură neaşteptată a sorţii tare-l mai tulburase pe Paşka. Şi acum, după ce Sîsoiev îl hrănise şi-l culcase în încăperea sa, băiatul se răsuci multă vreme pe saltea, oftă şi gemu înăbuşit, pînă ce, în sfîrşit, i se lipi somnul de gene.

Mişa se dusese şi el să se culce, dar şi lui i se speriase somnul şi multă vreme nu putuse adormi, aşteptînd întoarcerea lui Nikolai Vasilievici. Îi stăruia în minte scena despărţirii de Lena şi inima băiatului se frîngea de durere. Într-adevăr, n-o va mai vedea oare niciodată pe această fată simpatică ? Înainte vreme Mişa nu prea băga în seamă fetele şi nu avea încredere în ele. Îl supăra trăncăneala lor fără noimă despre rochii şi panglici. Îl întărîtau cu veşnicele lor şoşoteli la ureche, împărtăşindu-şi secrete şi cu rîsetele înfundate, fără nici un rost, i se părea lui. Lena era plămădită însă din cu totul alt aluat. Zilele grele ale blocadei o transformaseră, era serioasă ca un om mare. O interesau problemele de tehnică, ştia să demonteze chiar şi o maşină de cusut...

Fără a se dezbrăca, Mişa se întinsese pe pat şi după o vreme îl furase somnul. Cînd făcu ochi, se trezi faţă-n faţă cu Nikolai Vasilievici.

— Mişa, am aranjat eu tot. Directorul lor e un pedagog deştept... Uite, am adus bucata de peşte care a rămas. Mîine dimineaţă am să-l conduc pe Paşka la şcoală, că de nu, te pomeneşti că de frică fuge de sub ochii noştri în ultima clipă. Va fi iertat dar trebuie să-şi ia anumite angajamente şi să dovedească, prin învăţătura sa, că se va face băiat de treabă.

Nikolai Vasilievici se aşeză lîngă Mişa şi tăcu un răstimp, apoi vorbi rar :

— Aşa se începe, Mişa. De multe ori, un băiat bun, încrezător în oameni, s-a lăsat prins în mrejele unui ticălos şi soarta i-a fost pecetluită. Băutură, cărţi... A început şterpelind te miri ce şi a ajuns la hoţia de drumul mare...

— Şi ar fi terminat-o în închisoare — adăugă Mişa.

— Se termină în mai multe feluri. Închisoarea nu îndreaptă pe oricine, întotdeauna. Închisoarea se suportă anevoie. Pe cel slab îl frînge şi mai rău.

Blîndeţea şi seriozitatea cu care Nikolai Vasilievici îi vorbea, de parcă l-ar fi socotit om de vîrsta lui, îl tulburară pe băiat. E adevărat că păţanii ca aceea a lui Paşka pornesc de obicei de la fleacuri, dintr-o joacă de ştrengari. Apoi se transformă în huliganism... în hoţie sadea... şi iată că se zdrobeşte o viaţă.

— Să fii, Mişa, întotdeauna cu băgare de seamă şi necruţător faţă de tine însuţi, faţă de cei de teapa lui Paşka...

„Bruneții" știu ei pe cine pot să pună gheara ca să-i folosească...

— Oameni ca Brunetul îs puțini — zise Mișa convins.

— Ca el, într-adevăr, sînt puțini — întări Nikolai Vasilievici. În schimb, din ăștia slabi de înger ca Paska întîlnești cu duiumul.

— Grea e viața, Nikolai Vasilievici! zise Mișa, aducîndu-și aminte de o vorbă a lui Sîsoiev. Și de asta se mai poticnesc cîte unii...

— Nu, Mișa! i-o reteză scurt Nikolai Vasilievici. Tocmai luptînd cu greutățile crește și se dezvoltă omul adevărat! Tăria de caracter și cinstea sînt calitățile de seamă ale omului. Și munca! Munca, băiatule, este forța cea mai mare care îl face pe om-om... Trîntorii nu ajung niciodată oameni adevărați... cît despre paraziți, ăștia-s totdeauna drojdia societății.

Discuția lor serioasă, sinceră, continuă și peste miezul nopții; după ce Nikolai Vasilievici plecă, încă multă vreme Mișa nu putu să adoarmă, gîndindu-se la vorbele simple dar înțelepte ale mecanicului-șef.

20. LA GORSKI ACASĂ

Mișa se întîlnise cu Burakov pe puntea de sus și se îndreptară amîndoi spre pupa vasului, unde băiatul îi povesti despre însărcinarea primită de la Brunetul.

— Așa am și crezut. Arată-mi masca!

Burakov lumină cu o lanternă de buzunar masca de gaze, o scoase din geanta ei și după ce se convinse că orificiul de jos era astupat cu un mic cerc de carton, o așeză în geantă.

— Totul e în bună rînduială, Mișa! Înseamnă că ai lucrat bine, de vreme ce le-ai cîștigat încrederea. Acum începe greul. Fii cît se poate de prudent și de atent. Mîine te duci la Gorski...

— La Gorski ăla pe care îl știm? întrebă băiatul.

— Da, la ăla. Îți va da o misiune. Primește-o! Te întîlnești cu Niusia, la orele zece, lîngă gara Vitebsk, în

dreptul stației de tramvai, nu-i așa ? El stă destul de aproape de acolo. Și pe urmă, ne vedem noi amîndoi...

După ce îi ceru lui Mișa unele amănunte, Burakov îi strînse mîna, îi ură noapte bună și plecă.

Tulburat de misiunea care-i fusese încredințată, Mișa uitase să-i împărtășească bucuria de a fi primit scrisoarea de la tată-su. Nu-i era somn. La vederea călimării de pe măsuță, îi veni în gînd să scrie încă o scrisoare.

„Dacă n-ajunge prima, o va primi pe a doua." Urcă, se opri în fața cabinei lui Nikolai Vasilievici și bătu la ușă.

— Intră ! A, tu erai, Mișa ! Ei, cum merge ? Nikolai Vasilievici își spăla cu băgare de seamă urmele unei unsori de pe mîini. Deși părea obosit, lumina unui zîmbet lăuntric îi adia pe față și în ochi îi lucea o mulțumire.

— Nikolai Vasilievici, totul e în bună rînduială.

— Bravo, băiatule ! Pe „Volhov" ați lucrat bine. După ce vei isprăvi misiunea pe care ți-a dat-o frate-meu, te pun la învățătură.

— Am înțeles ! Știți, Nikolai Vasilievici, am primit o scrisoare de la tata.

— Nu mai spune ! Mă bucur de bucuria ta și te felicit. Unde se află el acum ?

— Se pregătește să plece din nou pe front. A fost rănit mai deunăzi — zise mîndru Mișa. Am venit să vă cer o coală de hîrtie și un plic. Am acasă, da' am uitat să le iau.

— Te rog, drăguțule ! Cu altele o ducem mai greu, dar din astea avem.

— Vă mulțumesc.

La lumina unui opaiț, stînd cu picioarele ghemuite sub dînsul, aplecat asupra hîrtiei, Mișa scria, oprindu-se uneori și ascultînd încordat canonada de departe.

„Să trăiești, dragă tată !

Am primit scrisoarea ta și nu găsesc vorbe ca să-ți spun cît de mult m-am bucurat. Ți-am trimis răspunsul, dar fiindcă s-ar putea să se piardă, îți trimit și a doua scrisoare. După cum ți-am mai scris, Liusia și cu mine sîntem sănătoși ; mama a murit ucisă de o bombă..."

Mișa transcrise mai departe, aproape în întregime, textul primei scrisori, însă, la sfîrșit, nu-l răbdă inima să nu adauge :

„Îţi scriu din cabina mea de pe un vas mare, pe care am să ajung, fără doar şi poate mecanic şi cu care am să fac curse lungi, ai să vezi. În timp ce-ţi scriu, în port antiaerienele trag într-una asupra avioanelor nemţeşti. Să nu crezi, tată, că nu fac şi eu ceva în acest război.

După puterea mea, dau şi eu o mînă de ajutor. În toamna anului 1941, am prins, împreună cu băieţii, nişte semnalizatori fascişti, iar acum ajut la prinderea unor diversionişti. Să nu-ţi închipui că duşmanii sînt numai pe front. Năpîrcile acestea s-au vîndut nemţilor şi pătrunzînd, oploşindu-se peste tot, ne fac nouă mult rău.

Poţi să fii sigur, tată, că o să-i prindem, pe rînd, pe toţi trădătorii. Pe la noi, foametea s-a isprăvit. De acuma nu mai duce grija noastră. Rămîn al tău fiu, Mihail Alekseev."

Băiatul reciti scrisoarea, o împături, o puse în plic şi o lipi. După ce scrise adresa, o bägă în buzunarul lateral al paltonului, cu gîndul de a o pune la cutie a doua zi dimineaţă.

* * *

După cum anunţase barometrul, de cu seară se pornise a cerne o ploaie măruntă. Dimineaţa se arăta posomorîtă.

La orele 10 fix Mişa coborî lîngă gara Vitebsk şi de departe o zări pe Niusia, care îl aştepta. Apropiindu-se de ea, băiatul îşi aduse aminte, cu scîrbă de neînvins, de cîntecul pentru copii care glăsuia aşa :

Uite ce mai zugrăveală :
Nici cu tuş, nici cu peniţă,
Ci numai c-o măturiţă
Tăvălită prin scrobeală...

— Bună ziua, Mişa — zise Niusia şi, fără veste, îl luă de braţ. Să mergem mai repede că ploaia asta măruntă e atît de urîcioasă !

Mişa se fîstîci şi în primele clipe nu putu scoate nici o vorbă. Prima dată în viaţa sa mergea la braţ cu o fată. Se uita la trecători pe sub sprîncene, de teamă să nu vadă pe careva zîmbind ironic ; dar oricît de curios i se păru băiatului, nimeni nu-l luă în seamă. „Să mă vadă Sîsoiev ! Ce-ar

mai rîde ! De un braţ îmi atîrnă masca de gaze, iar de celălalt, momîia zugrăvită !..."

— Să ştii, Mişa, dacă te-ai îngriji, dacă te-ai îmbrăca mai frumos, ca Jora, de pildă, multe fete ar ofta după dumneata... Trebuie să te duci neapărat la frizer...

Cît priveşte ultima observaţie, Mişa se gîndi că avea dreptate. Nu se tunsese de mult şi între timp în oraş se deschiseseră multe frizerii.

Niusia trăncăni mai departe verzi şi uscate, rîzînd de sfiiciunea cavalerului ei. Dădu întîmplător cu ochii de colţul plicului care ieşea la iveală puţin din buzunarul lui Mişa. „O scrisoare... o fi pesemne de la vreo fată", îşi zise în sine. Şi-ar fi putut ea închipui altceva ?... Hoaţă încercată, scoase cu mîna, fără s-o simtă Mişa, plicul din buzunarul băiatului şi-l ascunse sub reverul hainei ei.

După cîteva clipe, cotiră spre o străduţă şi se opriră la intrarea unei clădiri mari.

— Am ajuns. Te duc chiar pînă la locuinţa lui — zise Niusia.

Urcară pînă la primul etaj. Niusia bătu la uşă într-un fel aparte, hotărît de mai înainte, i se păru lui Mişa. Dinăuntru se auzi un glas de bărbat :

— Cine e ?

— Eu sînt, Viktor Gheorghievici, Niusia.

Uşa se deschise.

— Intraţi !

Stăpînindu-şi tulburarea, Mişa căuta să ţină minte cum suna glasul acestui duşman ascuns, al acestui om cu nasul drept, cu buze subţiri, strînse, ale cărui trăsături le studiase după fotografie cu atîta luare-aminte.

— Intraţi, intraţi mai repede !

Mişa intră însoţit de Niusia. Gazda trînti greu uşa după ei şi puse zăvorul cu zgomot.

— Viktor Gheorghievici, el e Mişa Alekseev. Jora m-a rugat să-l conduc pînă la dumneavoastră.

Gorski se uită ţintă la băiat şi zise cu răceală :

— Ştiu.

Cu o mişcare de om calm, Mişa îşi scoase masca de gaze de pe umăr şi o întinse lui Gorski.

— Pentru ce ? Las-o la tine.

— Nu mai aveţi nevoie de mine, Viktor Gheorghievici ?, zise Niusia.

— Nu.

— În cazul acesta plec... La revedere.

După plecarea Niusiei, Mişa oftă uşurat.

„Bine că în sfîrşit m-am descotorosit de ea." Prezenţa acestei neastîmpărate fetişcane îl stînjenea. „E scîrboasă, nu ştiu cum şi se bagă aşa în sufletul omului"... îşi zise în gînd băiatul.

— Intră în casă... Ia loc! îl pofti Gorski.

Se opri cu mîinile în buzunar în dreptul băiatului şi clătinîndu-se în cadenţă pe picioarele-i lungi, vorbi răspicat, apăsînd pe fiecare vorbă, de ţi se părea că-ţi bate nişte cuie în cap.

— Să-ţi intre bine în minte, o dată pentru totdeauna. La cea mai mică nesupunere, moartea ; scapi o vorbă, moartea. Trădarea înseamnă moarte cumplită pentru toţi ai tăi. Nu uita, sîntem mulţi. Sîntem pretutindeni. Nu te poţi ascunde de noi. — După aceste vorbe de „bine-ai venit", Mişa simţi strecurîndu-i-se în suflet o oarecare teamă. — Pentru executarea întocmai a unei porunci, răsplată — urmă Gorski. Pentru supunere, tot răsplată. Peste puţin, cînd războiul va lua sfîrşit, răsplata va fi dublă, să ţi se întipărească în creier vorbele mele.

— Bine, n-am să le uit.

Gorski măsura cu paşi mari camera şi-i explica lui Mişa ce avea de făcut. Misiunea băiatului era foarte simplă. Trebuia să se ducă la Combinatul laptelui, să cheme de acolo pe un anumit om şi să-i dea masca de gaze. Să se înţeleagă cu omul acesta cum să-l găsească mai lesne şi mai repede, cînd va avea să-i transmită, la momentul potrivit, un ceasornic. După aceea, la scurt timp, urma să se producă explozia. După explozie, trebuia să-şi pună masca şi să dea semnalul de începere a alarmei chimice. De acum încolo, în fiecare seară avea să se ducă la Kukuşkina acasă ; celelalte instrucţiuni le va primi de la Brunetul.

— Şi ceasornicul ? întrebă Mişa.

— Ceasornicul e la Brunetul. Cînd se va primi ordinul, va pune ceasornicul la ora cuvenită şi ţi-l va înmîna. Ţie nu ţi se cere decît să-l duci unde trebuie.

— Şi la ce oră îl va pune ? întrebă Mişa.

— Asta nu te privește. Ei, acuma poți pleca.

Mișa își întipări în minte numele și adresa omului indicat și se grăbi să plece la Combinatul laptelui.

În stația de tramvai se mai aflau cîțiva călători.

— Hei, băiatule! Vino, te rog, încoace — îl chemă de pe trotuar un invalid, care ședea pe un sac. Ajută-mă, dragul meu, să ridic săculețul ăsta — zise el.

Mișa se apropie de invalid și se aplecă spre sacul de pe trotuar. În aceeași clipă, invalidul îi spuse cu jumătate de glas :

— Mișa Alekseev! Du-te pe bulevardul Mejdunarodnîi pînă la cinematograful „Olimpia." Oprește-te acolo!

Era o veste cu totul neașteptată, însă Mișa nu-și pierdu cumpătul.

— Am înțeles — zise el, ajutîndu-l pe invalid să-și ridice în spate sacul, de altfel foarte ușor.

— Îți mulțumesc, dragul meu! rosti cu glas tare acesta și șontîc-șontîc, o luă șchiopătînd spre gara Vitebsk.

Mișa aruncă ochii spre străduța din care ieșise cu cîteva clipe mai înainte și cuprinse cu privirea casa, intrarea și ferestrele locuinței lui Gorski. Totul era cît se poate de bine... Care va să zică, Mișa era păzit. Simțea o plăcere deosebită. Toate amenințările trădătorului i se părură deodată caraghioase.

Băiatul se apropie curios de cinematograful „Olimpia". Oare ce surpriză l-o fi așteptînd acolo? Se vede însă că cea mai neașteptată surpriză e aceea la care nu se așteaptă cineva de loc. La intrarea în cinematograf, sprijinit de o coloană, stătea Burakov. Îi făcu numaidecît cu ochiul și intră în clădire. Mișa îl urmă, amîndoi urcară pînă la cabina operatorului cinematografic.

Aici era cald, multă lumină și cînta muzica. Pe cînd pelicula se proiecta pe pînză, aparatul țăcănea ușor. Lîngă aparat ședea o tînără îmbrăcată în halat albastru. Avea mînecele suflecate și se uita pe ferestruie. Aruncă o privire fugară spre cei doi noi sosiți și își lipi fruntea iar de geamul ferestruii.

— E verișoara mea — explică Burakov. Hai, Mișa, povestește, nu ne aude nimeni aici.

Mișa îi dădu de știre amănunțit tot ce era în legătură cu însărcinarea primită de la Gorski.

— Deocamdată treaba merge bine — zise Burakov. Du-te la Combinatul laptelui şi îndeplineşte ce ţi s-a spus. Spre seară, trec pe la tine.

— Pe la cîte ?

— Pe la şase.

21. EVENIMENTELE SE SUCCED

Niusia ieşi din locuinţa lui Gorski, coborî la etajul de mai jos şi ajungînd pe platforma scării, scoase scrisoarea. Citind adresa : „Poşta de campanie", se simţi cuprinsă de o adîncă dezamăgire. De ciudă, îi veni, în prima clipă, să rupă plicul şi să-l arunce cu scrisoare cu tot, dar se răzgîndi. Citi totuşi conţinutul ei, de curiozitate, şi află din scrisoare lucruri atît de cumplite, încît parcă i se zbîrleau buclele din cap, încreţite cu grijă la coafor. În primul moment ar fi vrut să fugă undeva, să se ascundă într-aşa fel, încît să n-o poată găsi nici chiar prietenii. Dar gîndul ei cel de pe urmă o îndemnă să-l caute neîntîrziat pe Brunetul, să-i povestească totul. El o atrăsese în mrejele lui, tot el trebuia s-o scoată din bucluc.

Închisoarea ! Niusia fusese chemată de două ori pînă acum la miliţie ; dar n-aflase încă ce este închisoarea ; locatarii imobilului în care locuia se şi uitau chiorîş la dînsa. Ticăloasa asta de fetişcană aştepta venirea nemţilor !

Brunetul îi făgăduise că o va îmbrăca în rochii de mătase şi desuuri franţuzeşti, că o va hrăni numai cu ciocolată, că-i va da să bea şampanie cu căldarea şi că, în general, urma să înceapă o viaţă ca de basm... Şi deodată — închisoarea...

Îl întîlni pe Brunetul la locul convenit. O aştepta la intrarea unui imobil. Gîfîind, după o cursă rapidă, îl apucă de braţ şi-l trase după ea sub bolta porţii.

— Jorocika... Mai repede... Jorocika, sîntem pierduţi !

— Ce, te-au apucat nevricalele, stăpîneşte-te ! Ce s-a întîmplat ?

Drept răspuns, Niusia îi întinse scrisoarea.

— Citeşte...

Brunetul, nedumerit, luă scrisoarea în mînă. În timp ce o citea, Niusia privea, neliniştită, de jur împrejur. Cînd ajunse

la post-scriptumul lui Mişa, căpetenia scrîşni din dinţi, cu ochii injectaţi. „Gata ! Asta e sfîrşitul !“ Fără să-şi privească complicea, intră în curte, se aşeză pe un scrin distrus, aruncat dintr-o locuinţă, şi-şi îndesă bărbia în piept.

— Ce-i de făcut, Jorocika ?... Trebuie să fugim ! Acolo se ştie tot — bîlbîi Niusia.

— Ia mai tacă-ţi fleanca ! i-o tăie Brunetul.

Scoase carnetul din buzunar, un creion şi scrise cîteva rînduri.

— Niusika, ascultă ce-am să-ţi spun. Dacă întîrziem, ştreangul ne mănîncă, e pregătit !

— Vai, ce tot trăcăneşti ?

— Ascultă, toanto ! Du biletul acesta cît mai repede lui Semeon Petrovici. Îl vei găsi la cantină. Acasă să nu te mai duci şi nici la Krendel. Acolo în orice clipă putem fi prinşi... Ai înţeles ?

— Şi unde să mă duc ?

— Seara vii la Staraia Derevnia... Ştii, la casa aceea unde am fost noi... Au dărîmat-o... Te ascunzi în adăpostul din apropiere. După aceea am să-ţi spun ce va fi de făcut. Acum, du-te ! Grăbeşte-te !

Niusia plecă, iar Brunetul, încleştîndu-şi pumnii, mai stătu cîtăva vreme locului. „Cum să se răzbune ? Cum să-l distrugă pe Mişka ca să afle toată lumea... Să-i vîre drept în inimă un pumnal, să-i dea răvaş de drum spre lumea cealaltă ? Nu bănuieşte încă, pesemne, că a fost descoperit.“ Brunetul îşi scoase ceasornicul din buzunar : trecuse de unsprezece. Văzîndu-şi ceasornicul, un plan de răzbunare îi trecu prin minte. Acasă era primejdios să se ducă, dar pentru o răzbunare ca asta făcea să înfrunte orice primejdie.

I se năzărea că-l pîndea cîte cineva de după fiecare colţ de stradă. I se părea că fiecare pieton îi era duşman şi s-aştepta să-l vadă scoţîndu-şi pistolul...

Iată şi casa. O bucată de vreme Brunetul nu se putu hotărî să intre. „De ce m-aş teme oare ? căuta el să se liniştească. Că doar nu ştie nimeni unde stau !“

În sfîrşit, îşi luă inima în dinţi şi intră în casă, iar apoi în locuinţă. „Deocamdată nu este încă nici o primejdie... Noi i-am luat-o înainte... Serviciul sovietic de contrainformaţii a fost demascat, gîndi Brunetul, făcîndu-şi curaj. Trebuie să-i lăsăm cu buzele umflate. Ei continuă să se împotrivească pe

front... Dar... încă puține sforțări și îi vom doborî pînă la urmă!"

Brunetul luă din cuier o mască de gaze, deschise cutia și rupse cercul de carton care acoperea orificiul inferior. Apoi scoase din sertarul mesei un ceasornic cu chenar de aur și căzu pe gînduri. „La Mișka am să-l trimit pe Krendel. Sînt prieteni între ei. Dacă-i fixez întîlnirea la ora șapte seara, explozia va trebui să se producă mai devreme cu o jumătate de ceas... nu... cu patruzeci și cinci de minute." Închipuindu-și cum va exploda mina, Brunetul zîmbi cu răutate. „Tare aș vrea să știu ce o să se petreacă în capul lui Mișka în clipa aceea și ce o să rămînă dintr-însul..." se gîndi banditul. Cu o bucurie răutăcioasă, întoarse ceasornicul, îl puse la ureche, ascultă cum îi umbla mecanismul și potrivi chenarul pentru ora șase și cincisprezece minute. Nu-i mai rămînea decît să introducă ceasul în mască, în adîncitura pregătită... Căpetenia întîrzia să treacă la operația cea din urmă. Încărca prima oară această mașină infernală — pînă atunci pusese de atîtea ori la încercare altele speciale, de probă. Simțea parcă o nesiguranță, o neliniște. „Și dacă își dezlănțuie puterea înainte de vreme?" Ca să se liniștească, scutură de cîteva ori ceasul, apoi îl întoarse iar. Cînd acele se apropiară de ora șase și cincisprezece minute, chenarul produse un țăcănit și-și luă poziția inițială. Ceasornicul funcționa fără nici un cusur. Verificîndu-l după al lui, îl potrivi la ora exactă, așeză din nou chenarul pentru ora șase și cincisprezece și, în sfîrșit, îl introduse în adîncitura măștii de gaze.

* * *

După ce-și îndeplinise însărcinarea dată de Gorski, Mîșa o luă spre vas. Cînd trecu pe lîngă oficiul poștal, văzînd cutia albastră, își aduse aminte de scrisoare și-și băgă mîna în buzunar. Scrisoarea, ia-o de unde nu-i!

„Ce-oi fi făcut cu ea? se scotoci băiatul prin toate buzunarele. E cu putință s-o fi lăsat oare în cabină? Își amintea însă perfect că o băgase în buzunar. Curios! E posibil oare s-o fi pierdut?"

Băiatului nu-i trecuse, desigur, prin minte că Niusia sau altcineva putea fura scrisoarea. La ce poate sluji cuiva scrisoarea altuia? Nici pentru Mîșa această scrisoare nu avea

o valoare deosebită. Se hotărîse să-i tot scrie tatălui său, pînă ce va primi un răspuns.

„Poate că mi-o fi căzut, cînd mă îmbrăcam în cabină?" îşi dădu el cu gîndul.

Pe chei, în dreptul vasului, îl aştepta Krendel cu o mască de gaze. Făcu un semn din cap lui Mişa şi o porni la drum tot înainte, iar cînd băiatul îl ajunse din urmă, îi întinse masca.

— Brunetul mi-a dat ordin să-ţi mai dau o mască de gaze şi a poruncit să n-o laşi nicăieri şi astă-seară, exact la orele şapte, să vii cu ea neapărat la noi. Are cu tine o treabă. Mai devreme să nu vii, că n-o să găseşti pe nimeni. La şapte fix!

Brunetul nu-l prevenise pe Krendel că aşezase o mină acolo şi de aceea totul se petrecu în modul cel mai simplu şi firesc.

— Să mă car tot timpul cu ea? E grea...

— Ce să faci, poart-o şi tu, aşa grea cum e... Mişka, ai fost astăzi la Viktor Gheorghievici? întrebă Krendel cu glas de conspirator.

— Da.

— Ai cam dîrdîit de frică din toate încheieturile?

— N-aş putea spune.

— Minţi! Eu, ce să zic, de frică, de-abia îmi ţineam sufletul să n-o ia razna din trup. După aceea, două nopţi la şir au venit la patul meu strigoi şi vîrcolaci.

Mişa zîmbi ironic.

— Acum, Mişka, ţin-te bine! Să ştii, nu e de glumă. Dacă cumva, ceva... Îţi cîntă veşnica pomenire!

Mişa strînse din umeri, dar tăcu mîlc.

Băieţii se apropiară de vas.

— Bun! Deocamdată, la revedere!

Hoţul plecă, iar Mişa se urcă pe vas. Nu mai găsi scrisoarea în cabină şi-şi zise în sine că o pierduse pe undeva. Era încă devreme. Se gîndi că pînă la sosirea lui Burakov, pînă la orele şase, ar putea să mai treacă pe la Liusia, să-i ducă lucrurile şi să-i povestească despre scrisoarea primită de la tată-su.

* * *

Ivan Vasilievici cumpănea în sine materialul adunat pînă atunci. Planul de diversiune al inamicului, redus la cea mai

simplă expresie, acesta era : la timpul stabilit, în raionul Moskovksi trebuia să sară în aer, ca la un semn dat, cîteva din cele mai mari depozite de amoniac. În urma exploziilor, banda Brunetului urma să organizeze o panică strigînd : „Gaze ! Gaze !" şi folosind semnalele de alarmă chimică, care se dădeau lovindu-se în bucăţi de şine atîrnate peste tot de mai înainte.

Înştiinţarea primită de la Alekseev confirma, a nu ştiu cîta oară, datele existente. Materialul cules din cercetări dezvăluia în întregime planul fascist şi dădea de gol pe toţi participanţii la acest proiect ; în afară de unul singur : Scorpionul... Şi de fapt, acesta era conducătorul de căpetenie. Pare-se că era neamţ, vorbea perfect limba rusă şi cunoştea oraşul. Al lui era aparatul de radioemisie. Numai Brunetul, căpetenia bandei de hoţi, era în strînse legături cu Scorpionul.

Ivan Vasilievici întîrzia cu arestarea acestei bande. Voia să pună mîna pe căpetenia lor, pe ober-banditul — Scorpionul. Deocamdată, nu reuşise să-i dea de urmă. Pînă acum nu se stabilise încă, în mod exact, nici naţionalitatea şi nici adevăratul nume. Leonka Peret şi Vanea Leapa auziseră de această poreclă, dar nu-l cunoşteau şi nu-l văzuseră la faţă niciodată. Potrivit cu materialul existent, nu se întîlnise nimeni cu Scorpionul, în afară de Brunetul.

Soneria telefonului îl întrerupse din gînduri pe Ivan Vasilievici.

— Ascult.

— Tovarăşe maior, la telefon e Trifonov. Sînt nevoit să vă raportez prin telefon. Fără să am ordinul dumneavoastră, l-am reţinut pe Semeon Petrovici.

— Ce s-a întîmplat ?

— O fetişcană, Niusia, a venit la el şi i-a adus o scrisoare. Li s-a dat de ştire din vreme să se pregătească s-o şteargă. Trebuie să acţionăm imediat.

— Cine le-a dat de veste din vreme ?

— Nu ştiu ce scrisoare, furată de la Alekseev.

— Şi unde este această Niusia ?

— Am arestat-o.

— Bine. Trimit maşina.

Maiorul puse la loc receptorul. Nu mai mergea să mai stea la gînduri. Împrejurările impuneau ele momentul operaţiei. Maiorul apăsă pe sonerie.

Acțiunile începute de Trifonov înainte de termen fuseseră provocate de o necesitate directă. El nu putuse proceda altfel și acum trebuia să se treacă la fapte cît mai neîntîrziat...

* * *

Ploaia nu reușise să-i strice lui Mișa buna dispoziție. Ultimele două zile îi aduseseră multe veşti plăcute. Primise ştiri de la tatăl său, iar misiunea de răspundere pe care i-o încredințase Ivan Vasilievici o îndeplinise cu succes.

Băiatul înfășură în hîrtie ceea ce mai rămăsese din somon şi o luă spre tramvai. Trecu pe acasă, făcu o legătură strîngînd la un loc paltonaşul, tichia, ghetele, ciorapii şi cele două rochițe pentru Liusia şi porni spre căminul de copii.

„Dracu' s-o ia de mască ! îşi zicea în sine Mișa, în apropiere de cămin. Grea mai e ! Chiar mă şi doare umărul din pricina ei. Ar fi trebuit s-o las în încăperea echipajului." Gîndindu-se astfel, băiatul mută legătura dintr-o mînă într-alta şi-şi potrivi masca pe umăr.

În căminul de copii toată lumea îl întîmpină prietenește, ca de obicei. Responsabila lipsea, educatoarea, însă, aflînd cu ce scop venise Mișa, o aduse chiar ea pe Liusia.

— Liusinka, bună ziua ! Din obişnuință, fetița îi întinse obrazul. Cum îți merge ?

— Bine !

— Astăzi ți-am adus o mulțime de noutăți. Tata ne-a trimis o scrisoare. Liusia, auzi ?

— Aud.

— Luptă pe front pentru noi. Auzi ?

— Aud.

— Şi de ce nu te bucuri ?

— Mă bucur.

Educatoarea, zîmbind, urmărea acest dialog, schimba priviri cu Maria Ivanovna, contabila căminului.

— Vrei să-ți citesc scrisoarea ? propuse Mișa surioarei lui.

— Vreau.

Mișa îi citi rar scrisoarea. Liusia îl asculta cu luare-aminte, fără să arate însă vreo bucurie sau vreo tristețe deosebită. Mișa nu-şi dădea seama că fetița se înstrăinase de el ; nu-şi

aducea bine aminte de tatăl ei şi, pe deasupra, se sfia în faţa unor oameni străini.

Peste vreo zece minute, după ce fratele său va pleca şi Liusia se va întoarce la prietenele ei, între toţi puştii se va încinge o gălăgioasă discuţie asupra acestor noutăţi. „Tata-Liusiei trăieşte : e pe front ! A fost pe aici fratele Liusiei ! El e marinar, se plimbă cu barca !"

Întîlnirea Liusiei cu fratele ei era întotdeauna un mare eveniment şi fetiţa continua să fie eroina zilei, pînă cînd copiii îşi aţinteau gîndul asupra altei întîmplări neobişnuite.

Mişa nu ştia lucrul acesta.

— I-am răspuns tatii la scrisoare... I-am trimis salutări şi de la tine. Ai face bine să desenezi ceva pentru el pe o bucăţică de hîrtie, iar eu am să-i trimit desenul tău... Vrei ? Pregăteşte desenul, am să-l iau cînd oi veni data viitoare. Auzi ?

— Am să desenez avioanele noastre.

— Fie şi avioane.

— Sau nişte tancuri pe roţi.

— Bun şi asta... Şi acum, ia încearcă hainele noi pe care ţi le-am adus. Ţi-am făgăduit să-ţi cumpăr de-ale îmbrăcăminţii. Vezi, vorba mea e lege !

Mişa desfăcu legătura şi începu să înşire lucrurile. Îl împiedica masca de gaze, care se lăsa mereu pe o parte. O scoase şi o atîrnă pe spătarul scaunului pe care şedea Maria Ivanovna.

— Ai un frate grijuliu, Liusia — zise educatoarea, punîndu-se pe treabă. Descalţă-ţi ghetele !

Din bucătărie ieşi magazinera ; văzînd darurile, se porni să se minuneze, plină de admiraţie.

— Astea nu-s toate — zise mîndru Mişa. Au rămas acasă mănuşile, pîslarii şi încă ceva...

Femeile trebăluiau de zor prin preajma fetiţei. Nici Maria Ivanovna nu se putu stăpîni. Dar cînd se ridică în picioare, scaunul cu masca de gaze pe spătar căzu. Maria Ivanovna ridică scaunul şi puse masca de gaze alături, pe bancă.

După cîteva clipe, Liusia era gata îmbrăcată cu haine noi. La rugăminţile femeilor care o înconjurau, fetiţa porni să se plimbe prin cameră ; se întorcea şi făcea plecăciuni de mulţumire. Mai intrară în cancelarie încă două educatoare şi bucătăreasa, care avea o slăbiciune pentru Mişa, de cînd acesta

adusese pisica la cămin. O îmbrăcară apoi pe fetiţă cu paltonul şi Mişa se îmbujoră din nou de sfiiciune, copleşit de atîtea laude.

— Să-ţi trăiască fratele, Liusia ! Du-te şi mulţumeşte-i — o îndemnă bucătăreasa. Spune-i : „Îţi mulţumesc, frăţioare", şi îmbrăţişează-l...

Liusia se apropie de Mişa. Faţa fetiţei strălucea de bucurie, de mîndrie, de dragul fratelui. Nu ştia ce să spună, însă orice vorbă i s-ar fi părut lui Mişa de prisos.

— Lasă, Liusinka, lasă mulţumirile ! Doar eşti surioara mea. N-am prins noi şi somonul împreună ? zise el, frecîndu-şi nasul de zor, dar totuşi se aplecă şi-şi sărută surioara. Aducîndu-şi, în cele din urmă, aminte că-i adusese şi o bucată de peşte, întinse bucătăresei pachetul : Poftim, ospătaţi-i şi pe copii. E aici o bucată mare de peşte...

— Păi lasă, mai bine mănîncă-l sănătos tu, drăguţule ! stărui, tulburată, bucătăreasa. Mişa însă n-o mai ascultă şi se grăbi să plece. Nu mai avea de ce să întîrzie acolo. Îşi luă rămas bun de la surioara lui şi de la toţi cei de faţă, îşi atîrnă de umăr masca de gaze şi ieşi în stradă.

Afară, aceeaşi ploaie măruntă cernea într-una.

22. MINA A FOST AMORSATĂ !

Brunetul îl aştepta pe Krendel în colţul străzii.

— Cum a fost ?

— Totul e în regulă.

— I-ai dat lui în mînă masca ?

— Te cred, în mînă i-am dat-o.

— Şi de ce ai stat atîta cu el ?

— Păi, în momentul cînd am sosit, nu era acasă. Plecase la Gorski.

— A zăbovit mult timp ? Din ce parte a venit ?

— Dinspre staţia de tramvai.

— Hai să mergem.

Brunetul nu se hotărîse încă dacă trebuia să-i comunice sau nu lui Krendel vestea cu scrisoarea găsită la Mişa. Hoţul

se uita cu luare-aminte, mirat, la Jora : se vedea cît de colo că Brunetul era straşnic de întărîtat.

— Acum, încotro ? îl întrebă hoţul.

— La Gorski.

— Cu tramvaiul ?

— Cu tramvaiul, desigur. E o prostie să mai întrebi !

O luară pe străduţe mici, ajunseră pînă în bulevardul Liteinîi şi aici luară tramvaiul. În tot cursul drumului, Brunetul tăcea, muşcîndu-şi buzele.

— Uite ce e, Krendel — zise el, îndată ce coborîră din tramvai, aproape de colţul străzii. Eu trec pe partea cealaltă şi te aştept. Tu du-te la Viktor Gheorghievici şi spune-i că am cu el o chestiune urgentă. Să iasă în stradă. Ai înţeles ?

— Mai bine să mergem amîndoi la el.

— Nu-ţi băga nasul, tîmpitule-l ! Fă ce ţi se ordonă !

Krendel dădu din umeri, însă nu se încumetă să i se împotrivească. O luă pe străduţa cunoscută şi se îndreptă spre casa lui Gorski. Brunetul trecu pe partea cealaltă a străzii şi se opri lîngă peretele casei. Simţea că-i tremura tot trupul, ori de furie, ori din pricina umezelei care pătrundea prin haine. De dimineaţă era în picioare şi încă nu luase nimic în gură.

Trecuse un sfert de ceas.

Dintr-o clipă într-alta trebuia să apară silueta cunoscută. Mai trecură încă zece minute. Prin minte îi fulgerau tot felul de gînduri, învălmăşite de nelinişte : „Ce s-o fi întîmplat acolo ? Dacă Gorski n-ar fi fost acasă, Krendel trebuia să se întoarcă de mult. Sau poate că cretinul s-o fi pus pe aşteptat pe scară ?“

Pe Brunetul îl iritau astăzi mai mult ca de obicei toţi aceşti oameni, pe care ajunsese, vrînd-nevrînd, să-i aibă pe lîngă dînsul. Nu-i fusese greu de loc să-i strîngă-n jurul său şi să facă cu dînşii tot ce-i trăsnea prin cap. Hoţii credeau orbeşte într-însul, i se supuneau ascultîndu-l şi de aceea îi dispreţuia din tot sufletul.

Iată că, de la plecarea lui Krendel, se scursese o jumătate de ceas şi el nu se mai întorcea.

În sfîrşit, bănuiala se prefăcu în convingere : „Gorski fiind arestat, Krendel a fost reţinut...“

Trimiţîndu-l pe hoţ la locuinţa lui Gorski, Brunetul prevăzuse primejdia : locuinţa ar putea fi pusă sub observaţie.

Se gîndi ce să facă să nu fie prins... Cît va mai fi încă liber — va lupta pînă ce nu va mai găsi nici un mijloc de scăpare.

Brunetul întoarse capul ; în stația de tramvai nu erau decît trei oameni, pietonii umblau pe stradă răzleți, nu-l urmărea parcă nimeni. Ajunse repede la colțul străzii, o coti și se lipi de un perete. De acolo își iți capul cu băgare de seamă. Nu era nimeni nici acum, de jur împrejur. Cu o ultimă licărire de speranță, mai aștepta vreo zece minute, fără a pierde din ochi casa de pe străduța aceea. Dar nici Krendel, nici Gorski nu apăreau. „Desigur că i-au prins, își zise el. Nu mai face să mă mai îngrijesc de gogomanii ăștia... Trebuie să le dau de veste din vreme celorlalți."

*

* *

Mișa nu mai avea astîmpăr în stație și aștepta să vină tramvaiul. În sfîrșit, acesta se apropie. Băiatul se urcă în vagon și, plin de nerăbdare, rugă pe un cetățean, purtînd uniforma marinei militare, să-i spună cît e ceasul.

Marinarul, mormăind între dinți niște vorbe de nemulțumire despre umezeala de afară, după ce își scutură picăturile de ploaie de pe mîneca mantalei, scoase ceasornicul.

— Este cinci fără zece minute.

— Vă mulțumesc.

Mișa se liniști. Mai era un ceas pînă la sosirea lui Burakov. N-avea de ce să-și piardă răbdarea. E drept, ordinul Brunetului de a fi la orele șapte pe Fontanka îi cam scurta timpul ; dar poate că Burakov va merge să-l conducă, și pe drum Mișa va avea cînd să-i povestească expediția lui la Combinatul de lapte.

Apropiindu-se de vas, Mișa zări silueta unui bărbat care se plimba nervos încoace și încolo pe chei. Înainte de a-l recunoaște, omul îl strigă pe nume :

— Mișa ! În sfîrșit ! Ești teafăr, sănătos ! Tare îmi mai era grijă de tine ! Dacă ai fi dat măcar de știre cuiva unde te afli ! zise Burakov, răsuflînd ușurat.

— Eu n-am întîrziat, tovarășe Burakov. Doar a fost vorba că veniți la orele șase.

— Da, da, am venit ceva mai devreme. Aveam o grijă de tine ! Ia spune-mi, ai scris lui taică-tău o scrisoare ?

— I-am scris... — răspunse nedumerit Mişa.

— Unde-i scrisoarea ?

— Prima am expediat-o, a doua am pierdut-o.

— Te înşeli, drăguţă, n-ai pierdut-o. Ce-ai scris acolo ?

— Nimic deosebit.

— Ia adu-ţi aminte... N-ai scris tu cumva că ai vînat o bandă de tîlhari fascişti ?

— Nu-u... Vai de mine ! se indignă Mişa, dar de îndată se opri. Deşi...

— Aia e... „deşi"... Uite, acest „deşi" ne-a încurcat şi pe tine putea să te coste foarte scump — zise Burakov.

Văzînd că băiatul nu se putea dumeri despre ce era vorba, Burakov îl înştiinţă că scrisoarea îi fusese furată din buzunarul hainei de către Niusia.

Auzind acestea, Mişa se făcu palid la faţă.

— Te-am vestit doar din vreme — continuă Burakov. Cea mai mică nesocotinţă, o vorbă scăpată din gură, şi totul s-a prăbuşit...

— Ce-i de făcut acum ? întrebă speriat Mişa.

— Acum nu mai e nimic de făcut. Totul s-a isprăvit.

— Cum s-a isprăvit ? Au fugit ?

— De fugit, n-au avut cînd să fugă, însă Ivan Vasilievici e nemulţumit.

Mişa tăcea. Stătea în faţa lui Burakov, buimăcit, copleşit de grozăvia faptei sale. Ce putea spune spre a se dezvinovăţi ? Doar Burakov îl vestise din vreme... Se frămîntase pentru dînsul... Ivan Vasilievici îşi pusese nădejdea într-însul... Îi acordase încrederea lui... Şi iată că el, Mişka, înşelase această încredere preţioasă... Simţi că i se frîngea inima de durere. Spre a-şi ascunde lui Burakov lacrimile care-l înăbuşeau, Mişa îi întoarse deodată spatele şi începu să se scotocească prin buzunare, căutînd batista.

— Se vede c-am răcit... Am guturai... mă dor ochii — zise el cu glas surd, suflîndu-şi nasul cu stăruinţă.

Burakov înţelegea starea băiatului, dar nu-şi ieşi din rezerva lui severă de totdeauna.

— Întipăreşte-ţi în minte, Mişa, o dată pentru totdeauna: în munca noastră trebuie să respecţi indicaţiile date de un superior, ca pe cel mai sever ordin... Şi apoi, în orice domeniu, experienţa celor mai în vîrstă trebuie să fie lueru de căpetenie pentru generaţiile tinere... Tu ai tratat cu indiferenţă

experienţa celor vîrstnici. Această greşeală a ta trebuie să-ţi slujească drept lecţie aspră, care să te îndrumeze toată viaţa... pînă la moarte...

Mişa tăcea şi fiecare frază rostită de Burakov se răsfrîngea dureros în sufletul lui. Aruncînd băiatului o privire furişă, Burakov tăcu şi el. Se sprijini de balustrada de granit a cheiului şi stînd în nemişcare, contempla luminile înserării care licăreau pe suprafaţa apei...

O mică şalupă burduhănoasă despica aprig luciul apei, stîrnind valuri mari... Iat-o dispărînd sub înaltul pod Kirov, trăgînd încetişor în urma sa un barcaz lung, încărcat... Zbuciumul undelor frînse imaginea grilajului îndantelat al podului care se oglindea în apă şi al stîlpilor lui de felinar, pe care ardeau trei lumini...

Pe mal departe, se profilau în linii severe cîteva clădiri monumentale. Coşurile înalte ale fabricilor şi ale uzinelor din Vîborgskaia Storona slobozeau pale de fum; lucrau cu încordare pentru nevoile de apărare a marelui oraş...

Deasupra clădirilor, la stînga, se înălţa silueta zveltă a unui minaret şi ceva mai la stînga, se profilau zidurile de piatră ale fortăreţei Petropavlovskaia, cu săgeata ei ascuţită şi subţire îndreptată spre nori.

În dreapta, departe, se putea vedea un şir de tramvaie trecînd în grabă lungul pod Liteinîi. Vagoanele lui mici, roşii, păreau nişte jucării minuscule.

Zăngănitul unui tramvai în mers, fluieratul prelung al unei locomotive de manevră, răbufnitura unei grinzi aruncate undeva şi un rîs scurt, zgomotos, toate aceste sunete, limpezi în văzduhul înserării, dădeau mărturii vorbitoare despre viaţa plină de încordare a oamenilor care înfăptuiau năzuinţa măreaţă de a apăra oraşul-erou...

— Pe acest chei n-a călcat pînă acum cizma vreunui duşman învingător şi cît vom trăi, nu va călca nicicînd — rosti apăsat Burakov, rupînd tăcerea. Ei, Mişa, ajunge, nu-ţi mai sufla atîta nasul... Să fim încă mulţumiţi că această greşeală n-a avut urmări mai grave pentru tine. Te pîndea o primejdie de moarte! Încleştarea a fost din cele mai serioase...

— Încleştare ascunsă — zise Mişa, băgîndu-şi grăbit batista în buzunar.

— Da, ascunsă, cred că aşa poate fi numită...

— Ticăloşii de ei, lucrează pe furiş ! zise Mişa.

Burakov se încruntă.

— Un război dus în taină, Mişa, este serios şi plin de primejdii. Un asemenea război duc duşmanii împotriva noastră, chiar de cum s-a născut puterea sovietică. Şi în acest război trebuie să lovim întotdeauna mortal pe duşman.

Lui Mişa i se limpeziră gîndurile deodată şi-i păru tare bine că Burakov nu plecase imediat, ci rămăsese să discute cu el, serios şi prieteneşte, de parcă l-ar fi socotit un om matur. Continuînd discuţia, Mişa îşi spuse răspicat părerea :

— Uite, dacă n-ar fi existat aceşti diversionişti, aceste războaie... oamenii ar fi lucrat, ar fi învăţat, ar fi construit atîtea case noi, atîtea uzine ! Şi aî fi avut de toate... Ar fi trăit bine...

— Cîndva va fi aşa — îl asigură Burakov. Oamenii vor distruge navele de război, tunurile, mitralierele şi cu ajutorul ştiinţei, prin muncă, vor crea pe pămînt o viaţă nouă, o viaţă cu conţinut bogat.

— Şi cînd va fi asta ? întrebă Mişa, uitîndu-se ţintă la Burakov, în aşteptarea unui răspuns.

— Atunci cînd capitalismul va fi lichidat.

— Şi mai e mult pînă ce va fi lichidat ? stărui Mişa cu întrebările.

— Nu ştiu ce ţi-aş putea răspunde... Nu ştiu, Mişa. Uite: asta se va produce în fiecare ţară în mod diferit. Iar cît de repede, nu ştiu... Nu ştiu. Sînt convins, de altfel, că tu vei ajunge să trăieşti timpurile acelea...

— Şi iată că noi, ţara noastră, am fost primii care l-am lichidat — spuse cu mîndrie Mişa. Am citit doar, am învăţat şi la şcoală... Şi celelalte ţări de ce tărăgănează lucrurile ? De ce întîrzie atîta ?

— Ei, Mişa, îmi pui nişte întrebări... Aşa, dintr-o dată, nu-ţi pot explica. În viaţă totul e mai complicat decît se pare. Dreptatea poporului nu învinge întotdeauna de la început. Dar învinge neapărat. Va învinge şi în celelalte ţări. Aceasta este menirea vieţii... Şi viaţa nu poate fi oprită în loc. E ca şi Neva noastră... Curge în albia ei.

Mişa căzu pe gînduri.

În faţa lui licăreau de-i luau ochii apele Nevei. Iat-o, falnică, repede, curgînd năvalnic către mare, spre a se uni cu ea şi nici o forţă n-o poate întoarce din drumul ei...

— După ce îi vom bate pe fasciști și războiul se va sfîrși, să știi, Mișa, că lupta va mai dăinui multă vreme. După cum ni s-au trimis înainte de război diferiți spioni și diversioniști și după război va trebui să fim cu mare băgare de seamă. Și, of, cît vom mai avea încă cu ei de furcă !...

— Și cine va trimite spioni la noi, după ce vom lichida pe fasciști ? întrebă Mișa, neîncrezător.

— Asta, dragul meu, o vei înțelege mai tîrziu. Deocamdată du-te și te odihnește — zise Burakov.

Mișa nu se urni din loc. I se păruse că Burakov nu-i răspunsese la ultima întrebare, pentru ca să-i aducă astfel aminte încă o dată de greșeala pe care o săvîrșise. Își simți din nou inima îndurerată și se gîndi iar la banda de hoți.

— Și de ce oare mi-a dat ordin să vin la ora șapte ?

— Cine ?

— Brunetul.

— O fi vrut poate să se răfuiască cu tine, să se răzbune. Cînd ți-a spus el asta ?

— Îndată ce m-am întors de la Combinatul laptelui. Mă aștepta Krendel, uite aici.

— Și ? îl grăbi Burakov să vorbească.

— Mi-a dat o mască de gaze și mi-a poruncit...

— Scoate-ți masca de gaze de pe umăr ! îl întrerupse tăios cekistul. Repede ! E o mină, nu e o mască de gaze !

Scoase repede cutia... Era cel mai obișnuit model do mască de gaze.

— Asta-i masca pe care ți-a dat-o el ? întrebă nedumerit Burakov.

— Da.

— Nu-nțeleg nimic. Pentru ce ți-o fi dat o mască de astea ?

— Nu știu. „Poart-o — mi-a zis Krendel — n-o scoate, iar la șapte fix, vino la noi."

— E ceva aici, la mijloc...

Amărît pînă-n fundul sufletului de greșeala pe care o făcuse, Mișa nu se mai încredea în judecata lui și se uita pierdut la Burakov.

— E ceva aici, la mijloc... Mișa — repetă Burakov. La început mă speriasem. Credeam că-ți dăduseră să porți pe umăr o mină care urma să explodeze... Ciudat... Într-un cuvînt, nu te mai amărî. Acum ești liber. Uită de hoții ăștia,

ca de un vis urît din care te-ai trezit la timp. Şi acum, trebuie să plec. Noapte bună. Ne mai vedem noi.

Şi Burakov plecă. Mişa rămase pe chei, neluînd în seamă picăturile reci de ploaie care i se prelingeau pe după guler. Vorbele de mîngîiere pe care le auzise din gura lui Burakov nu puteau, desigur, să-l aducă iar pe Mişa la starea de mai înainte. Acum douăzeci de minute, se socotise aproape un erou şi cînd colo, nu era decît un papă-lapte. „Nici eu nu-s mai breaz decît alde Vaska, sau Steopka ! se gîndi el. Ei, chiar dacă au sărit peste cal, n-au stricat nimic, pe cînd eu..."

— Hei, amiralule ! îl strigă Sîsoiev de pe vas. Ce stai acolo, în ploaie ? Urcă sus !

Mişa urcă maşinal pe vas şi-şi urmă prietenul. Coborîră amîndoi în sala maşinilor.

— În ce hal îs de mînjit... Ia priveşte ! Sîsoiev îşi întinse înainte mîinile murdare de funingine. Am răzuit cazanul... Cred că m-oi fi mînjit şi pe faţă...

Îşi scoase scurta călduroasă, îşi băgă degetele într-un borcan cu săpun lichid şi, după ce-l întinse pe mîini, se îndreptă spre spălător. Mişa îi urmărea indiferent mişcările.

— Mişa, la Liusia ai mai fost ? întrebă Sîsoiev.

Deodată o bănuială îi fulgeră băiatului prin minte. „Masca atîrnată de speteaza scaunului... A căzut... Au ridicat-o şi au pus-o pe o bancă... Acolo se afla o altă mască... Dacă au luat-o pe cea străină... Cea amorsată a rămas la căminul de copii."

Mişa se repezi vijelios din sala maşinilor. „Şi dacă n-ajung la timp ?" acest gînd îi sfredelea chinuitor mintea.

Tramvaiul nu mai venea. Mişa, fără astîmpăr, se plimbă în staţie cîteva clipe. În poarta unei case din apropiere se aflau cîteva femei.

— Cît o fi ceasul ? întrebă Mişa, cu desperare în glas, adresîndu-se grupului de femei.

— Şase trecute — răsună un glas.

— Nu, n-a bătut încă şase — se împotrivi alt glas. Cu puţin înainte s-a anunţat la radio ora exactă.

Mişa nu mai putea aştepta tramvaiul. O rupse la fugă spre colţul străzii. Iată şi podul. Urcuşul devenea din ce în ce mai greu — peste puţină vreme băiatul începu să gîfîie, iar inima îi bătea cu putere, gata parcă să-i spargă pieptul. „Să fie oare posibil să nu ajung la timp? Trebuie să respir în ritmul pasului", îşi aduse el aminte de o regulă pe care o ştia de la

sport şi în aceeaşi clipă, începu să fugă mai domol. Coborî podul şi o luă prin mijlocul străzii, ca să nu se ciocnească cu pietonii. Inima începuse să-i bată mai regulat, iar respiraţia devenise aproape normală. Aşa se întîmplă, de obicei, după o fugă de zece-cincispreze minute. Acum se punea întrebarea : îl vor mai ţine picioarele ? Mai avea mult de mers. În dreapta se înălţa o moschee... Apoi, strada Maxim Gorki... Mişa începu să iuţească pasul. Îl ajungea din urmă tramvaiul, dar acum nu mai avea rost să-l aştepte. Staţia era aproape, iar de la staţie nu mai avea mult de mers. În goana lui, Mişa se ciocni de o femeie care tocmai trecea drumul. Cînd căzu, băiatul auzi zăngănitul unei sticle sparte.

— Fir-ai să fii ! Nebun mai eşti !

Mişa sări în picioare şi fugi din nou, şchiopătînd.

„Cît o fi ceasul ?... Numai de n-aş întîrzia... de n-aş întîrzia..."

Lăsase în urmă strada Skorohodov... şi stadionul... Încă puţin. Iată şi strada Puşkarskaia.

Mişa coti şi era cît pe-aci să nimerească sub tramvaiul care-l ajunsese din urmă. Zărind silueta care apăru deodată şi dispăru numaidecît în faţa vagonului, manipulantul frînă brusc şi Mişa avusese timp s-ajungă pe partea cealaltă a străzii. Urcă pe scară într-un suflet şi începu să bată cu pumnii în uşă, din răsputeri. De sus cobora cineva.

— Tovarăşe, cît o fi ceasul ?... Spuneţi-mi, vă rog... — întrebă Mişa, plîngător.

— Şase şi cinci minute — îi răspunse glasul. Se simţi parcă uşurat. Dacă mina era aşezată pentru ora şapte, mai era încă pînă atunci.

Mişa nu ştia cum se descarcă o mină şi se gîndi s-o ducă undeva, într-un loc pustiu, şi s-o arunce. „Ar fi foarte bine s-o arunce în apă. În apropiere, prin Grădina Botanică, trece canalul..."

— Cine bate ? se auzi de după uşă un glas.

— Deschide, te rog, mătuşico, deschide mai repede !

— Şi cine eşti tu ?

— Sînt Mişa... Mişa Alekseev... Mai repede, te rog !

Uşa se deschise şi Mişa, fără să răspundă la întrebările femeii uimite, se repezi la cancelarie. La masa de lucru şedea responsabila căminului. Privi speriată spre băiatul care năvălise în cameră, strigînd :

— Unde-i masca de gaze ?

— Poftim ?

— Masca de gaze... Aici pe bancă... a stat masca mea... Unde e ?

— Ce te zbuciumi atîta ? Unde era să dispară masca ta ?

— Mai repede ! Vă rog, mai repede !... Unde e ?

Fără să vrea, responsabila se molipsi de tulburarea lui Mişa : se sculă de pe scaun, căută prin cameră, aruncă apoi o privire în cea de alături.

— Nu-i nici o mască de gaze pe aici. Aici ai lăsat-o, sau unde ?

— Da. Am lăsat-o aici, astăzi. Găsiţi-o mai repede, să nu întîrziem ! spuse Mişa, repezindu-se şi căutînd pe rînd sub masă, sub scaune, sub dulap. Cît o fi ceasul ?... Numai, vă rog, să-mi spuneţi exact ! se rugă el, văzînd un ceasornic la mîna responsabilei.

— Acum este exact şase şi treisprezece minute.

Sleit de puteri, Mişa se lăsă pe scaun.

— Dar unde să fie masca ? strigă el cu deznădejde.

— Îndată, Mişa, să întreb.

Responsabila ieşi din cameră. Mişa îşi lăsă capul pe spate. Braţele i se muiaseră de slăbiciune, picioarele îi tremurau. În camera de alături răsunau nişte glasuri de copii, clinchet de farfurii şi de pahare. Copiii îşi luau masa de seară. Peste puţin aveau să se ducă la culcare... Chiar îndată responsabila se întoarse, însoţită de o femeie tînără.

— Niura, dumneata ai dereticat pe-aici. Ce s-o fi întîmplat de a dispărut masca lui de gaze ?

— N-am văzut aici decît masca Mariei Ivanovna, care era pe bancă. Altă mască n-am văzut.

— Da, da, pe bancă ! strigă Mişa, sărind în picioare. Unde e ?

— A luat-o cu ea la plecare, Maria Ivanovna.

— N-o mai fi fost şi alte măşti pe aici ?

— Cine avea să pună mîna pe masca ta ? I-i lehamite fiecăruia şi de masca lui, ce-i mai trebuie şi alta ?

— Şi unde stă Maria Ivanovna ? întrebă Mişa.

După ce i se dădu adresa cerută, Mişa se repezi spre ieşire.

Maria Ivanovna se întorsese de la lucru la orele cinci şi jumătate. În cămera ei umedă, pustie, era frig.

Ce putea să facă ? Era prea devreme ca să se culce şi nu-i era încă somn, cu toate că se scula la orele şase dimineaţa şi se grăbea să plece imediat la lucru. Acolo era mai cald, mai plăcut şi treabă se găsea întotdeauna.

Maria Ivanovna se gîndi să aprindă focul în soba de tuci şi să-şi facă un ceai. Scoase masca de pe umăr, ca s-o agaţe de cuier şi îşi zise în sine : „ De ce oare îmi pare astăzi atît de grea ?" După aceea aduse cîteva bucăţi de lemne şi se apucă să le spargă. Aprinse focul şi, după ce flăcările se încinseră bine, puse ceainicul la fiert şi se dezbrăcă. Îşi aruncă apoi pe umeri o broboadă, trase în faţa sobei fotoliul la care soţul ei ţinea atît de mult, se aşeză în el şi căzu pe gînduri : „Pe unde o mai fi el acum ? O mai fi trăind ? De mult n-am mai primit scrisoare !" Războiul le destrămase viaţa atît de bine rînduită. Soţul ei se afla pe front, iar fiul, un băiat mic, era evacuat în Ural, cu un grup de copii de la un cămin. Ar fi putut să plece cu dînsul, însă n-o lăsase conştiinţa. Aici ea putea fi mai de folos.

O năpădiseră amintirile ; îşi aduse aminte că-n iarna aceea de foamete cumplită toţi cei de la secţia de învăţămînt, împreună cu dînsa, băteau drumurile prin raion, cercetau locuinţele, întrebau peste tot, căutînd copii orfani. Mamele, sleite de foame, dădeau copiilor lor tot ce mai aveau, aşa că îndeobşte, copiii mureau cei din urmă... Copiii rămaşi singuri, erau găsiţi pe jumătate morţi de frig, cu toate simţirile atrofiate şi, de slabi ce erau, li se vedeau oscioarele ascuţite pe la toate încheieturile ; pe aceştia îi urcau în sănii şi-i duceau la căminul de copii.

Cît se mai zbătuse şi se frămîntase, cu grija în suflet, pentru aceşti copilaşi !

Pe cînd stătea în cancelarie, i se părea adeseori că auzea glasurile copiilor care se jucau în camerele lor, cu aceeaşi dragoste şi îngrijorare de mamă cu care înainte asculta fiecare răsuflare a băiatului ei.

Despre asemenea simţăminte nu se vorbeşte cu glas tare, însă întregul colectiv care lucra la căminul de copii înţelegea şi aşa starea ei.

Stînd acum în fotoliul din faţa sobei, cu toată oboseala ei, Maria Ivanovna simţea o satisfacţie ; sosiseră veşti de la tatăl Liusiei. Alekseevna... era în viaţă. Îi plăcea să creadă că mulţi dintre copii aveau să-şi găsească iar taţii după terminarea războiului. Dacă bărbatului căruia îi murise nevasta îi rămînea un copil, acesta însemna o foarte mare mîngîiere în viaţa lui.

Bucuria resimţită de una din aceste familii străine, cu copii rămaşi orfani de mamă, deştepta în inima femeii nişte simţăminte noi pe care nu le încercase niciodată. Greutăţile prin care trecuseră leningrădenii strînseseră legăturile dintre ei, îi făcuseră mai simţitori, mai inimoşi. Da, războiul şi în special blocada îi învăţaseră multe pe oamenii sovietici, îi schimbaseră în multe privinţe.

În trosnetul surd al lemnelor, Mariei Ivanovna i se păru că deosebeşte, abia auzindu-se, tic-tacul unui ceasornic. Îşi aruncă privirea spre ceasornicul de perete. Se oprise la ora unsprezece şi cîteva minute, atunci cînd o bombă nimerise în casa vecină. De atunci nu umblase la el şi ceasul nu mergea... Lipi de ureche ceasul de mînă: Nu ! Tic-tacul acestui ceasornic era mult mai slab. I se păruse deci...

Capacul ceainicului începu să salte zglobiu. Luă ceainicul de pe soba de tuci, îl puse pe jos şi-şi aduse aminte că nu mai avea ceai. Ce păcat ! Soţul o deprinsese să bea ceaiul tare, opărit după toate regulile artei. Trebuia oare să renunţe la această plăcere, sau să bea poate o cafea neagră ? Ce-ar fi să împrumute de la cineva ? De sus răzbeau zgomote : deci, vecinii erau acasă.

Maria Ivanovna mai aruncă în sobă cîteva bucăţele de lemn, îşi îmbrăcă pufoaica şi ieşi pe scară. Închise uşa locuinţei, urcă la etaj şi se opri în faţa unei uşi la care bătu.

— Cine-i acolo ? se auzi un glas de femeie.

— Deschide, Katia, eu sînt... Maria Ivanovna.

Uşa se deschise.

— Poftiţi !

— Mama e acasă ?

— E acasă, e acasă, adineauri ne-am întors de la lucru...

Femeile trecură în camera din fund, situată exact deasupra camerei Mariei Ivanovna.

— O-o ! Un musafir rar ! Intră, Maria Ivanovna ! Tocmai ne pregăteam să bem ceai.

— Ana Vasilievna, bună ziua. Nu te-am văzut de mult. Şi eu am fiert apă, dar n-am ceai. Voiam să te rog să-mi împrumuţi.

— Pot să-ţi împrumut. Numai că nu-ţi dăm drumul să pleci. Ia loc, Maria Ivanovna.

— Am aprins focul în sobă şi trebuie să văd de el.

— Nu-i nimic, o să dea Katia o fugă pînă acolo.

Maria Ivanovna se învoi să rămînă locului. Trăise totdeauna în legături de prietenie cu această familie de muncitori.

— Cum vă merge, Ana Vasilievna ?

— Cum să ne meargă ?... Aşa şi aşa. Ne-am găsit şi noi, muierile, de lucru — dărîmăm căsuţe. În luna asta lucrăm la a cincea casă...

Ana Vasilievna nu apucă bine să termine fraza şi podeaua se cutremură de o lovitură puternică, tencuiala începu să cadă, ceştile şi farfuriile se rostogoliră de pe masă. Femeilor li se muiaseră picioarele de era cît pe ce să cadă jos. Katia reuşi să ţină cu mîinile dulapul, care se clătina, gata-gata să se prăvălească. Un vas se prăbuşi cu zgomot de pe dulap pe podea... Din pricina prafului care se stîrnise, la început nu se mai vedea de fel prin odaie.

— Mamă, să ştii că e un obuz — zise Katia.

— Am auzit, nu-s surdă. Slavă domnului, n-a căzut la noi !

— A căzut în casa noastră !

— Maria Ivanovna, n-o fi nimerit cumva la dumneata ? Prea aproape a fost lovitura... Şi uite, sîntem încă în viaţă ! Moartea ne urmăreşte de aproape...

— Mă duc să văd — zise Katia.

— Katia, stai ! Trebuie să urmeze al doilea obuz, o să cadă tot pe undeva, prin apropiere — zise Maria Ivanovna.

— Mă gîndesc la soba dumitale... să nu cumva să izbucnească vreun incendiu.

— Da, da... — îşi aduse aminte Maria Ivanovna.

Şi tustrele se grăbiră să coboare în locuinţa Mariei Ivanovna.

*

* *

Mişa fugea mereu. Se gîndea că mina trebuia să explodeze la ora şapte şi că deci va izbuti să ajungă la timp. Maria Ivanovna stătea pe strada Posadskaia. După ce o coti pe lîngă

moschee, băiatul iuți pașii. „O fi undeva, pe aici prin apropiere. Ar trebui să întreb." Nu trebui să mai întrebe. În fața uneia din case apărură mașinile pompierilor.

— Ce s-a întîmplat aici ? întrebă Mișa, abia trăgîndu-și răsuflarea.

— A nimerit un obuz.

— Ce număr are casa asta ?

Auzind de numărul casei, Mișa înțelese totul. Întîrziase și mina explodase înainte de-a sosi el.

— Unde te bagi ? îl opri, trăgîndu-l de mînecă, o femeie din grupul de autoapărare.

— Trebuie să... Dă-mi drumul...

Mișa se smulse din mîna ei și se strecură sub bolta porții.

Găsi imediat locul unde explodase mina. În locuința Mariei Ivanovna se întrunise o comisie întreagă, tot activul Apărării antiaeriene-locale a casei, și nu se putea nimeni dumeri cum de intrase obuzul în cameră : ferestrele dădeau spre nord.

— Ascultați ce vă spun eu — se înfierbîntă unul dintre locatari. Uitați-vă ! Obuzul a intrat pe fereastra de-acolo, a lovit aici, a ricoșat și a explodat în colț. Uitați-vă unde a explodat !

— Păi ce, după dumneata obuzul e ca o minge de fotbal ?

— Și dumneata crezi că obuzele nu ricoșează ? nu se dădea bătut „specialistul".

Discuția se încingea din ce în ce mai aprinsă.

În colțul opus al camerei, într-un fotoliu, ședea gazda, indiferentă la ceea ce se petrecea în jurul ei. Ca și toți ceilalți aflați în odaie, se mînjise de var.

— Maria Ivanovna !... Dumneata ești !... strigă fericit Mișa.

Recunoscîndu-l, Maria Ivanovna îi zîmbi, prietenoasă.

— Ce cauți pe la noi, Alekseev ?

— Pe dumneata te caut... Nu ești rănită ?

— Nu... Noroc că din întîmplare ieșisem din cameră. Înseamnă că nu mi-i încă scris să...

— Și nu era nimeni aici ?

— Din fericire, nimeni.

— Ce bine !... se bucură Mișa, cu un oftat de ușurare.

— Nu văd ce poate fi bine. Uite, mi-a întors lucrurile pe dos. Toate-s mînjite de tencuială, stricate, ciuntite...

— Important e că eşti în viaţă şi că n-a fost nimeni nici rănit...

— Da, desigur... Bineînţeles, toate astea sînt fleacuri ; o să am de făcut reparaţii serioase. Tovarăşi, mai aveţi mult de cercetat ? se adresă ea grupului de activişti care examinau stricăciunile.

— Da, uite, nu ne putem dumeri despre ce este vorba. Parcă a fost un obuz şi parcă n-a fost obuz...

— Las administratorului cheia de la locuinţă — propuse Maria Ivanovna, cu glas istovit. Cercetaţi cît poftiţi, că eu mă duc.

— Unde te duci ?

— La locul meu de muncă, la căminul de copii.

*

* *

*

După ce o condusese pe Maria Ivanovna pînă în bulevardul Kirov, Mişa îşi luă rămas bun şi se îndreptă spre casă. De acolo avea de gînd să-i telefoneze lui Ivan Vasilievici şi să-i comunice despre explozia minei.

I se părea că în acea zi, bogată în evenimente, n-aveau să se mai petreacă lucruri neobişnuite...

Mişa, însă, se înşela.

Îl aştepta o întîmplare pe care desigur nu o putuse prevedea nicidecum.

Brunetul se întorcea de pe insula Vasilievski, îl văzuse pe Scorpion, primise instrucţiuni, după aceea plecase liniştit. Un timp va trebui să aştepte şi apoi să se apuce din nou de lucru. Tot ce se întîmplase nu era chiar aşa de cumplit... Semeon Petrovici fusese vestit din vreme. Niuska şedea undeva, într-un adăpost, tremurînd pesemne de frig şi de frică. S-aştepte mult şi bine !

Urma mai întîi să treacă pe acasă, să ia ceasornicul, obiectele de preţ şi numai după aceea să se ducă în Staraia Derevnia. Acum era ora... Brunetul se uită la ceasornic : şapte fără cinci. Scăpase, se pare, momentul... Tare ar fi vrut să fi fost pe stradă la orele şase şi cincisprezece minute, ca să audă explozia ! În momentul exploziei, Mişka o fi fost pe vas sau pe stradă — şi Brunetul era convins că detunătura se auzise

în tot Leningradul. „Trebuia să-l fi trimis la cinematograf cu masca", se gîndi banditul.

În colţ cu strada Vedenskaia, taxatoarea înştiinţă publicul că tramvaiul o va lua înspre strada Barocinaia. Asta nu-i convenea Brunetului şi de aceea se dădu jos din vagon. Cu gulerul ridicat, o porni în pas energic pe bulevardul Bolşoi.

Tocmai în momentul cînd Brunetul se liniştise în mod definitiv, reuşind să se convingă că Serviciul sovietic de contrainformaţii dăduse greş de data asta, lui Ivan Vasilievici i se aduse un ceasornic, tocmai acela după care banditul plecase la el acasă. În afară de asta, în camera Brunetului se găsise un album de familie cu fotografii. Fotografiile îl prezentau pe Jora copil, apoi pe Jora cu tată-su şi cu mamă-sa. Apoi pe tatăl în tinereţe... Ivan Vasilievici se interesă în mod deosebit de tatăl lui Jora. Scrisorile lui, diferite documente, cîteva manuscrise, unele însemnări de natură tehnică şi cîteva adnotări făcute pe textul unor cărţi — toate acestea fuseseră cercetate cu băgare de seamă de Ivan Vasilievici. În afară de Brunetul, toţi ceilalţi membri ai bandei fuseseră prinşi. De Brunetul nu se atinseseră încă, socotind că datorită lui ar putea reuşi să dea de urma Scorpionului...

24. O PANGLICA ROŞIE

Semiîntunericul înserării cobora deasupra oraşului. Scurtînd drumul, Mişa străbătuse în curmeziş piaţa Sîtnîi şi ajunsese, pe străduţe mici, lăturalnice, pe bulevardul Bolşoi. În faţa cinematografului „Molnia" [1] se ciocni faţă în faţă cu Brunetul. În prima clipă, amîndoi se fîstîciră.

— Mişka ?!

— Aha... Tocmai de tine aveam nevoie !

Fîstîceala căpeteniei era lesne de înţeles : se întîlnea cu un „mort". Mişa îşi veni în fire îndată şi simţi o ură fierbinte clocotind într-însul. Îl înşfăcă pe Brunetul de mînecă şi-i spuse :

[1] Fulgerul, în l. rusă. (n.t.)

— Mi-ai căzut în palmă, năpîrcă ce eşti !... Să mergem !

— Unde să mergem ? Stai... Cum ai nimerit aici ?

— Bine, bine, lasă că vorbim noi mai pe urmă !

Frămîntînd cu mîinile mîneca Brunetului, Mişa înşfăcă o bucată cît mai mare de stofă, ţinînd-o strîns în pumn. Se aştepta ca banditul să încerce să se smulgă, însă Brunetul rămăsese locului, calm.

— Stai, că trebuie să ne lămurim... De ce n-ai venit ?

— Destul, nu mai face pe prostu' ! Să mergem !

Mişa îl trase după el pe Jora înapoi, spre strada Vedenskaia. Acesta se apăra slab.

— Unde-i masca de gaze ? Ţi-a dat Krendel o mască de gaze ?

Brunetul credea că Mişa nu ştia încă nimic, că lăsase masca pe undeva.

— Care mască ? N-am văzut nici o mască, să mergem, să mergem !

— Unde să mergem ? Explică-mi ca lumea !

— O să ţi se explice acolo totul.

— Lasă-mi mîna — spuse supărat Brunetul, care, cu mîna sa liberă, se apucase de un burlan.

— Brunetule... o s-o păţeşti mai rău dacă... Haidem ! şi Mişa se uită la el ameninţător.

— Dă-mi drumul, îţi spun ! N-ai ajuns tu să-mi comanzi mie !

— O să vedem noi !

— Ce vrei de la mine ?

— Să nu faci pe prostu' : Ştiu cine eşti şi tu ştii cine-s eu. Cît despre morişca ta de speriat ciorile, a dat chix, ai înţeles ? !... Să mergem !

După aceste vorbe, Brunetul nu mai avea nici un fel de îndoieli. Întoarse capul. Pe stradă era cam puţină lume, spre ei veneau însă două siluete.

— Bine... Ai cîştigat tu — zise el, răstit. Merg cu tine...

Nu se poate spune că Mişa dăduse crezare banditului, însă ura îi sporise forţa într-atît, încît i se părea că Brunetul nu mai prezenta nici un pericol. I se părea că dacă l-ar lovi, lovitura i-ar fi de moarte. Îl prinse de cealaltă mînecă şi împingîndu-l uşor, îl trăgea spre casa lui.

Cele două siluete ajunseră în dreptul lor, se depărtară şi în curînd paşii lor se pierdură. Brunetul îşi descheie haina pe nesimţite.

— Ce-i cu tine ? întrebă Mişa. Vrei să-ţi scoţi paltonul ?

— Nu, m-am descheiat, mi-e cald.

Mişa îi strînse şi mai mult mîneca şi se linişti. Toate se brodeau cum nu se poate mai bine. Se apropiau de casa nr. 31, în care locuia Mişa. Acolo îl cunoştea toată lumea. La comandamentul imobilului, adică la administraţia imobilului, îl va încuia pe Brunetul într-o cămară şi-i va telefona lui Ivan Vasilievici. Prin capturarea lui Jora îşi va ispăşi cît de cît gafa cu scrisoarea.

La un moment dat, Brunetul crezuse că în ce-l privea, toate se sfîrşiseră. Dar clipa aceasta dură cît ţine fulgerul. Cu mîna-i dreaptă, liberă, îşi dibui sub palton pumnalul. Crezînd că Mişa era înarmat, Brunetul căută să-l scoată cu precauţie — şi izbuti. Acum, cu un gest energic, trebuia să-şi avînte mîna în semicerc şi să împlînte tăişul drept în coasta stîngă...

Dar Mişa îşi întinse mîna în mod instinctiv şi pumnalul atinse osul braţului mai sus de cot. Mişa nu simţi durerea, dar dîndu-şi seama ce se întîmplase, dădu drumul mîinecii şi din răsputeri lovi din plin obrazul inamicului. Brunetul îşi ridică mîinile în sus şi sări într-o parte. Lovindu-se de marginea unor scînduri bătute în cuie în vitrina unui magazin, scoase un geamăt, dar imediat după aceea se îndreptă din şale şi o luă la sănătoasa.

Mişa o rupse de fugă în urma lui. De la cot spre încheietura mîinii sîngele se prelingea fierbinte, dar băiatul nici nu se sinchisi, de parcă nimic nu i s-ar fi întîmplat.

— Nu-mi scapi, năpîrcă ce eşti ! strigă Mişa, strîngîndu-şi buzele.

Brunetul nimeri tocmai pe sub arcada casei nr. 31. Pe acolo nădăjduia, pesemne, să iasă pe strada cealaltă.

După ce trecu pe lîngă femeia de la autoapărare, dădu în prima curte. Văzînd un bec albastru sub a doua arcadă, se repezi într-acolo. Era într-altă curte, aceasta însă împrejmuită cu gard. Dacă n-ar fi fost urmărit prea de aproape, ar fi izbutit să sară gardul ; însă paşii lui Mişa se auzeau chiar la spatele lui, aşa că Brunetul se năpusti spre intrarea casei şi urcă pe nerăsuflate scara.

Mişa auzi o uşă trîntindu-se. Îşi băgă degetele în gură şi fluieră asurzitor. Se gîndea că îl vor auzi poate prietenii lui şi îi vor sări într-ajutor.

Mişa se opri o clipă în faţa uşii. S-ar putea ca Brunetul să-l aştepte acolo, în dosul uşii, cu un pumnal în mînă ! Dar se răzgîndi pe loc şi deschise larg uşa. Pe coridorul din apropiere se opri şi trase cu urechea. Banditul era undeva, pe la etajul al doilea. Bocănind cu cizmele dintr-adins, Mişa fugi în urma lui.

Urcă pînă la etajul al cincilea şi, în sfîrşit, ajunse într-un pod cît toate zilele. Aici, orice ungher, orice grindă îi erau cunoscute. Şezuse aici, pe acoperiş, împreună cu prietenii săi, în timpul numeroaselor atacuri aeriene. Cum bătrînul administrator era foarte conştiincios în ceea ce priveşte apărarea locală a imobilului, domnea ordine peste tot şi existau toate uneltele trebuincioase. În podul uriaş ardeau nişte becuri cu lumină albastră.

Mişa o luă spre dreapta şi, printre sculele necesare pompierilor, găsi îndată o cange. Avea acum şi o armă de atac.

Auzind scrîşnetul nisipului sub picioare, îşi înteţi paşii. Brunetul avusese timp să se îndepărteze. Mişa mai fluieră o dată strident, şi-şi continuă urmărirea. Mîna stîngă îi înţepenise şi se sleise de puteri. Se întuneca repede, dar Jora avea o mică lanternă şi se orienta uşor.

Cum barele despărţitoare din pod erau toate scoase, se putea alerga la nesfîrşit prin spaţiul uriaş al podului. Brunetul pe asta se bizuia ; spera, pesemne, că înrăutăţindu-se starea lui Mişa, din pricina rănii, acesta se va lăsa păgubaş. Dar nici vorbă de aşa ceva...

Deşi puterile îi scăzuseră datorită sîngelui pierdut, Mişa nici nu se gîndea să se retragă din luptă. Cu multă dibăcie fugea de la un coş la altul, sărea peste grinzi, căutînd să-l abată pe duşman din drumul său şi să-l bage la strîmtoare, prin unghere. În sfîrşit, Mişa izbuti să-i taie calea Brunetului. Necunoscînd podul, Jora, pornind-o într-o anumită direcţie, nimeri într-un loc de unde nu se mai putea ieşi. Mişa observă licărirea micii lanterne ; se opri, fluieră încă o dată şi porni din nou, cu multă precauţie.

Ajuns la un perete şi negăsind nici o uşă, Brunetul îşi dădu seama că i se înfundase. Nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să-şi zică : „întîmplă-se ce s-o-ntîmpla" ! şi să se

încaiere cu Mişka. Dar în ultima clipă se repezi spre ferestruie. Era o scăpare şi Brunetul se grăbi s-o folosească, şi peste o clipă se auzi zăngănitul tablei sub picioarele sale.

Ghicind de unde venea acest zgomot, Mişa se repezi spre altă ferestruie : era astupată. Fără să stea mult la gînduri, scoase rama cu ajutorul cîngii şi ieşi pe acoperiş.

Cu multă băgare de seamă, ca să nu alunece, Brunetul se strecurase pe vine pe coama acoperişului, spre acoperişul casei vecine.

Într-un minut, Mişa străbătu distanţa care-l despărţea de bandit, şi-l lovi cu cangea în spate.

— Te-am prins, năpîrcă !... Nu-mi mai scapi tu... Înapoi !

Brunetul, cinchit, începu să se tîrască încet în jos, pe tabla udă. Înăbuşindu-se de furie, respira gîfîind şi nu-şi lua ochii de la urmăritorul său.

Peste puţin, îşi propti picioarele într-un jgheab şi se văzu chiar la marginea acoperişului.

Mişa cobora în urma lui, cu cangea pregătită.

— Mergi cu mine ?

— Nu merg ! Piei din ochii mei !...

Mişa simţise că banditul îşi pusese ceva în cap şi era cu ochii în patru. Într-adevăr, Brunetul se îndreptă din şale, aruncă pumnalul, apucă cu amîndouă mîinile capătul cîngii şi trase. Dacă Mişa ar fi ţinut cu putere de arma sa, băiatul, fără doar şi poate, ar fi căzut jos. Din fericire, slăbiciunea care îl cuprinsese îi salvă viaţa, pentru că scăpă cangea din mînă.

Prevăzînd o rezistenţă din partea duşmanului, Jora trăsese cu toată puterea, aşa că îşi pierdu echilibrul. Îşi avîntă braţele în sus de cîteva ori şi, cu un strigăt sălbatic, se prăvăli în gol.

În momentul cînd răsunase în curte un fluierat, Steopa Panfilov era acasă. Nu se putea înşela : fluiera astfel numai Mişa. Se apropie de fereastră, dădu la o parte storul de camuflaj şi-şi plimbă privirile în întunericul care se lăsa. În curte nu era nici o mişcare. Cu toate acestea, băiatul se hotărî să se îmbrace.

În timp ce-şi lega şiretul de la ghete, fluieratul se repetă, de data aceasta undeva, sus. Acum nu mai avea nici o îndoială, şi Steopa se grăbi. Cel de-al treilea fluierat nu-l auzi şi, ieşind în curte, nu ştia încotro să se îndrepte să-l caute

pe Mişa. Stătu astfel în curte cîtăva vreme, nehotărît pînă cînd auzi zăngănitul tablei. Cine putea să umble, la ora asta, pe acoperiş, afară de Mişa ?... Poate că se anunţase o alarmă aeriană ?... Fără să stea mult la gînduri, Steopa fugi înapoi, spre scară. Cînd ajunse în pod şi se îndreptă spre ferestruie, dintr-acolo răsunară nişte glasuri, apoi un strigăt plin de desperare îl opri pe loc... Ce se întîmplase ? O fi căzut Mişa !

Ar fi vrut să fugă jos, însă o forţă necunoscută îl ţinu locului. Uitîndu-se pe ferestruie, zări o siluetă nedesluşită, care se tîra încet pe acoperiş.

— Ei, cine e acolo ? strigă băiatul.

— Steopa... Ajută-mă ! răspunse Mişa, cu glas scăzut.

Steopa ieşi într-o clipă pe acoperiş şi se repezi spre prietenul său.

— Mişa ! Ce-i cu tine ?

— Nu văd nimic, Steopa... Ajută-mă ?...

— Şi cine a strigat aşa, adineauri ?...

— Brunetul... Îţi spun pe urmă... Trebuie să telefonăm lui Ivan Vasilievici...

Steopa îl ajută pe prietenul său rănit să ajungă le fereastră.

— Ce-i cu tine ?... Eşti mînjit de sînge ?...

— M-a lovit cu pumnalul, năpîrca... Nu văd nimic şi mi-e greaţă, nu ştiu de ce — îi explică Mişa.

Îl prinse cu mîna dreaptă pe prietenul său de gît şi porni, abia tîrîndu-şi picioarele.

— Steopa, eu aştept pe scară iar tu fugi, telefonează... Fără nici o îndoială că el s-o fi făcut zob... Nu mai fuge... Spune la telefon că e Brunetul. Ţine minte, te rog... Spune că Brunetul s-a prăvălit de pe acoperiş.

Lui Steopa nu-i venea să-l lase singur pe Mişa, dar nici nu se putea să nu-i îndeplinească ordinul. Îl aşeză pe treptele scării şi fugi jos.

La administraţia blocului era zarvă mare. Tinerele din echipele sanitare se pierduseră cu firea : nu ştiau ce să facă în acea clipă cu omul căzut de pe acoperiş.

Brunetul îşi pierduse cunoştinţa. Se aştepta maşina Salvării.

Bătrînul administrator, preocupat şi îngrijorat, umbla de la un capăt la altul al încăperii. Scotea mereu din buzunar o mică tabacheră, lua o priză de tabac şi o ducea la nas.

— Nikolai Ivanovici, îmi dai voie să telefonez ? întrebă Steopa, dînd buzna în încăpere.

— De ce să telefonezi ? Nu e nevoie să telefonezi... S-a telefonat peste tot pe unde a trebuit.

— Mişa e rănit...

— Altă drăcie !... Ei, ce aştepţi, ce stai ca o momîie ? Telefonează mai repede ! îl zori el, supărat, pe Steopa.

Băiatul formă un număr de telefon...

După vreo cincisprezece minute, sosi maşina Salvării şi-l luă pe Mişa, pe Brunetul însă nu-l ridică, întrucît acesta nu mai avea nevoie de Salvare. Altă maşină veni mai tîrziu ca să ridice cadavrul căpeteniei de hoţi.

* * *

A doua zi, Mişa zăcea pe patul unui larg salon de spital şi era pe deplin mulţumit. În ajun i se făcuse mai întîi o transfuzie de sînge şi i se cususe rana, iar după aceea, în cursul dimineţii, venise la el Burakov, aducîndu-i o scrisoare foarte plăcută din partea lui Ivan Vasilievici.

Din discuţia cu Burakov, Mişa aflase că banda de duşmani fusese toată arestată, cu excepţia căpeteniei sale. Scorpionul reuşise să fugă.

În afară de asta, din discuţie reieşea că Mişa va primi certificatul că fusese rănit şi deci va avea dreptul să poarte pe piept panglica roşie, îngustă.

PARTEA A TREIA

SCORPIONUL

1. „PESCARUL"

În văzduhul rece stăruiau, ca o pulbere străvezie, picături mici de ploaie care, trecînd prin toate hainele, manta, flanelă, maiou, pătrundeau pînă la piele. Din pricina umezelei rufăria părea că se lipea de trup. De jur împrejur, era întuneric beznă. Jos, valuri mărunte loveau molcom malul.

Pe vedeta aflată în față, vîrfuri aprinse de țigări licăriră deodată ca niște mici faruri roșii și se auzi un rîs. Careva din oamenii echipajului ieșise să ia aer.

Iată însă că dinspre Peterhof răsunară surd din nou glasurile tunurilor și pe deasupra capului porniră să șuiere obuzele. Pălălăi roșiatice se aprinseră prin oraș, iar peste cîteva clipe se auzi și zgomotul exploziilor. Îndată, drept răspuns, oftară surd bateriile Leningradului, mai îndulcind toate celelalte zgomote.

De data aceasta, dușmanii traseră toată noaptea : își trimiteau obuzele în diferitele raioane ale orașului, limitîndu-se la cîte două-trei salve trase la intervale mari. Dar cu toate că situația lor era grea, nu voiau să înceteze tragerea : în acea zi Leningradul sărbătorea doar cea de-a 26-a aniversare a Marelui Octombrie !

„Ce soi de oameni ticăloși mai sînt și fasciștii ăștia ! Cum vine cîte o sărbătoare, nu se poate să nu se năpustească asupra noastră !" se gîndi Pahomov, care era de cart, trăgînd cu urechea la acest duel de artilerie.

Își aduse aminte cum întîmpinaseră fasciștii această aniversare anul trecut : aviația vuise o noapte întreagă deasupra orașului. În toate raioanele nemții dăduseră drumul la niște parașute cu mici lanterne-rachete luminoase și aruncaseră bombe nestingheriți. El nu fusese de cart atunci, dar stătuse aproape toată noaptea pe puntea vedetei. Crezuse că după

un asemenea bombardament Leningradul avea să ajungă numai ruine...

Canonada se sfîrşise şi se restabilise liniştea.

„Ei socotesc, pesemne, că de la primul obuz explodat locuitorii raionului se năpustesc cu toţii în adăposturi." Pahomov se gîndea că la acea oră, în multe case, sindrofiile care fuseseră organizate se apropiau de sfîrşit; chiar şi lui nişte fete îi trimiseseră două invitaţii: la aceste sindrofii, primul pahar se închina pentru victorie. Aceasta era încă departe, dar de pe acum strălucea viu în salvele de salut ale Moscovei.

„Acum mănîncă duşmanii o papară... Acum nu mai merge ca anul trecut."

După două-trei clipe, se auzi deodată un scîrţîit, ca al lopeţilor de vîslă care se învîrtesc în cheutorile lor. Pahomov îşi încordă auzul, întoarse capul şi-şi plimbă privirea în întunericul dimprejur.

Cum vedetele staţionau chiar pe lîngă gura fluviului, la locul unde apele acestuia se vărsau în golf, însemna că vîslele unei bărci se auziseră scîrţîind în cheutori de undeva, de aproape, de pe Nevka.

Pe malul celălalt, în singura casă care se înalţa pe acolo, locuia o echipă de pescari din marina militară. Dar aceştia încheiaseră de mult sezonul de pescuit şi apoi era greu de bănuit că pe o asemenea vreme, pe un întuneric beznă, le-ar fi venit lor să plece undeva, cu barca. Şi altă barcă nu se afla prin apropiere.

„Să mi se fi năzărit mie aşa, ca din senin ?"

Pahomov, cu urechile ciulite, rămase multă vreme nemişcat, însă nu mai desluşi nici un fel de zgomot.

„Care va să zică, numai mi s-a năzărit", se gîndi, convins, Pahomov.

Începuse din nou duelul de artilerie, de data aceasta însă dinspre raionul Moskovski.

În sfîrşit îşi termină cartul.

— Ai îngheţat de frig ? îl întrebă, cu glasul răguşit de somn, prietenul cel mai bun, Kiseliov, consăteanul lui.

— M-a pătruns umezeala în oase — răspunse Pahomov, predîndu-i cartul.

— Du-te şi te usucă.

— Saşa, ascultă : Acum o jumătate de ceas mi s-a părut că cineva vîslea pe o barcă prin apropiere. Am auzit scîrţîit de vîsle.

— O barcă prin apropiere ? se miră Kiseliov. Ce vorbeşti! Pe o vreme ca asta, noaptea, să se plimbe cineva cu barca !...

— Nici eu nu-mi explic ce-o fi fost. Dar am auzit limpede de tot zgomotul vîslelor.

— Poate că se auzea zgomotul de pe vedetă ?

— Nu ştiu.

Pahomov coborî în încăperea echipajului şi curînd de tot uită cu desăvîrşire de această întîmplare. După patru ore însă, cînd îl schimbă din nou pe Kiseliov, îşi aduse aminte şi-l întrebă :

— Ei, ce-a fost ? N-ai auzit şi tu barca ?

— Nici vorbă de vreo barcă ! Ţi s-a năzărit.

Începuse, pe nesimţite, să se lumineze de ziuă. Apărură contururile tulburi ale mitralierei de la prova vasului. Se vedea pata albă a iahtului tras la mal, şi un copac noduros, cu vîrful rupt, apărea tot mai limpede pe fondul cerului devenit plumburiu.

Pahomov privea spre malul opus. I se părea că acolo, ceva mai jos de vedeta lor, se afla, ca o pată neagră, o barcă.

După ce trecură cîteva minute, nu-i mai rămăsese nici o îndoială. Barca stătea pe loc ; într-însa era un singur pescar. De unde răsărise şi cum de nimerise aici, în toiul nopţii ? E drept, printre pescarii amatori se întîlnesc oameni atît de pasionaţi, încît pescuiesc fără să se sinchisească de vremea de afară, de anotimp.

Pahomov făcea parte şi el din acest soi de amatori şi-şi dădu seama îndată că pescarul prindea peşte cu undiţa aruncată pe firul apei. Barca însă, se afla prea aproape de mal şi asta i se păru suspect. Pahomov îl chemă sus pe marinarul de cart şi-i spuse, arătîndu-i cu degetul spre mal :

— Tovarăşe cartnic, priveşte !

— Ce-i acolo ?

— Un pescar.

— Fi. şi ? Lasă-l să pescuiască.

— A venit în puterea nopţii.

— Cum adică, în puterea nopţii ?

— Apăi, aseară nu era aici şi cum au început să mijească zorile, a apărut. În toiul nopţii am auzit cum îi scîrţîiau vîslele în cheutori.

— Aşa-a ! O să ne lămurim îndată despre ce e vorba.

Cartnicul plecă şi curînd după aceea, încheindu-şi din mers mantaua, urcă pe punte locotenentul.

— Pahomov, eşti sigur că pescarul a sosit astă-noapte ?, îl întrebă el.

— Sînt sigur, tovarăşe locotenent.

Motorul începu să huruie surd, cei din echipaj ridicară ancora şi locotenentul se aşeză la timonă. Vedeta se cutremură în cadenţă şi porni în direcţia bărcii.

Pescarul, dîndu-şi seama că vasul se îndrepta spre el, începu să-şi tragă grăbit ancora. Barca, prinsă de curentul apei, se tîra încet, la voia întîmplării.

— Ei, cetăţene ! Opreşte-te o clipă ! strigă cartnicul în portavoce.

— De ce ? Aici nu-i voie de pescuit ?

— E voie de pescuit ! Stai, apropie-te...

Pescarul puse mîna pe vîsle, dar se vedea că nu se hotărîse ce avea de făcut.

— Nu-l speria, cartnicule — zise cu jumătate de glas locotenentul, trecînd matrozului timona.

— Dacă nu-i voie, plec ! strigă pescarul.

— Nu te teme, că nu vrem decît să-ţi controlăm actele ! rosti cartnicul în portavoce, cu glas cît se poate de blînd.

Pescarul avîntă vîslele cu o mişcare hotărîtă şi îndreptă barca cu prova spre ţărm.

— E mai rău aşa. S-ar putea să ne scape din mînă — bombăni locotenentul, şi-şi luă din nou locul la timonă.

Barca se împotmoli în nisip. Omul sări pe mal şi o porni cu paşi repezi spre parc, fără să mai privească înapoi.

— Cine vrea să-l ajungă ? întrebă cu jumătate de glas locotenentul.

— Îmi daţi voie, mă duc eu ! răspunse Pahomov.

— Dă-i drumul, Pahomov ! Şi nu e nevoie să te porţi cu mănuşi cu el.

Vedeta se apropia încet de mal. Pahomov îşi dădea seama că fiecare clipă era preţioasă şi îndată ce auzi nisipul foşnind sub prova vasului, matrozul sări în apă. Din fugă îi ajunse

la ureche glasul locotenentului: „Cu toată viteza, înapoi!", şi numaidecît apa porni să clocotească în jurul vasului.

Pahomov îşi scoase pistolul şi-i puse piedica de siguranţă. Vederea lui ageră îi fu de mare ajutor; peste puţin îl zări pe „pescar": păşea grăbit pe o alee. Deodată o coti într-o parte şi se ascunse după un trunchi uriaş de copac. Îşi făcuse poate socoteala că marinarul, care nu-l observase încă, va trece pe alături de el fără să-l vadă, sau poate că îşi pusese în gînd ceva mai rău.

„Numai de nu i-ar veni în gînd să tragă!" se gîndi Pahomov.

Nu se mai îndoia acum că avea de-a face cu un ticălos. Să părăsească barca şi să fugă ca un laş... Nu face aşa ceva un om cu conştiinţa curată.

Prefăcîndu-se că nu-l văzuse cînd cotise, Pahomov alergă drept înainte, în lungul drumului. Ajungînd în dreptul copaculului, se întoarse deodată şi în cîteva salturi se pomeni alături de „pescar".

— De ce ai luat-o la fugă? N-ai auzit ce ţi s-a strigat? zise Pahomov, abia trăgîndu-şi răsuflarea, îndreptîndu-şi pistolul spre pescar.

Acesta nu se aşteptase la asemenea vicleşug din partea marinarului şi se fîstîci de-a binelea.

— N-am vrut... — mormăi el.

— Hai, ia calea întoarsă!

— De ce mă arestaţi? Pescuiam, fără să supăr pe careva.

— Bine ziei! Numai că n-aveai de ce să fugi. Urneşte-o din loc!

De voie, de nevoie, omul luă calea întoarsă. Pahomov păşea în urma lui, cu pistolul întins, gata să tragă. Izbutise să pună mîna pe „pescar", prin surprindere şi vicleşug, dar nu ştia nici el ce avea să facă mai departe. Nu avea rost să-l percheziţioneze pe loc.

Vedeta, aştepta lîngă mal, cu motoarele torcînd zgomotos.

Ajuns în dreptul bărcii lui, cel arestat se opri.

— Vrei să-mi controlezi actele? întrebă el şi, fără să aştepte răspuns, propuse să i se facă aici controlul.

— Urcă-te în barcă! porunci Pahomov. Du-te spre pupa.

Omul se îndreptă supus spre locul indicat. Pahomov îşi vîrî pistolul în buzunar, împinse barca şi puse mîna pe vîsle.

Pe apă era mai multă lumină şi matrozul izbuti să-l vadă bine pe insul necunoscut. Avea un nas lung, drept, buza superioară puţin răsfrîntă deasupra celei de jos. Omul era nebărbierit şi privea posomorît pe sub sprîncenele-i stufoase. Dedesubtul mantalei de prelată se vedea o scurtă vătuită, cenuşie. În cap avea o şapcă.

În clipa cînd barca se apropie de vedetă, omului începură să-i fugă ochii în toate părţile şi îşi descheie nasturii scurtei.

— Ce faci ? îl întrebă Pahomov.

— Trebuie să pregătesc actele — răspunse posomorît acesta, scoţînd din buzunarul lateral al hainei un portofel mare de piele.

— Întinde mîna, cetăţene ! îi strigă de sus cartnicul. Urcă !

„Pescarul" se ridică, se întoarse... Restul se petrecu într-o clipă. Pahomov simţi că cel arestat clatină puternic barca şi făcîndu-se că-şi pierde echilibrul, îşi avîntă braţul în sus. Portofelul zbură în apă, în timp ce bărbatul se prinse cu mîinile de marginea vedetei.

„Vrea să nu-i mai dăm de urmă. O fi avut în portofel ceva important", se gîndi marinarul şi, fără să şovăie, se aruncă în apă.

Altădată, în copilăria lui, Pahomov sărea în apă şi scotea monedele aruncate într-adins, fără nici o greutate, de la o adîncime destul de mare ; acum însă, îmbrăcat, în lumina îndoielnică din zori, era greu să găsească ceva în apa rece şi tulbure. Dar, spre norocul său, luase tocmai direcţia care trebuia şi se pomeni sub apă în dreptul portofelului. Nimeri cu mîna de îndată obiectul căutat.

De sus, cei de pe vedetă nu văzuseră cele petrecute în barcă.

— Om la bord ! strigă marinarul de cart şi puse mîna pe un colac de salvare.

— Nu te grăbi ! îl opri locotenentul.

Pahomov răsări la suprafaţă, lîngă bordul vedetei, şi se zbătea în apă. Îl ducea mereu curentul, iar, la vreo doi metri de el, barca era purtată şi ea spre Pahomov.

— Prinde colacul, Pahomov ! strigă locotenentul.

— Nu-mi trebuie... Pot şi fără...

Se apropie încet de barcă şi se prinse cu mîna de marginea ei.

— Drace ! Cum de-o fi căzut din barcă ! zise Kiseliov cu uimire în glas.

— Cartnic, ai grijă să-i daţi votcă şi să-l fricţionaţi bine — ordonă locotenentul. A făcut o baie în cinstea sărbătorii !

— A sărit dintr-adins în apă, tovarăşe locotenent — îi explică, bombănind, cartnicul. Individul a aruncat ceva şi de aceea Pahomov a sărit în apă.

Locotenentul se uita la „pescar", acesta stătea sfios lîngă cabina de comandă.

— Ce-ai aruncat dumneata acolo ?

— N-am aruncat... am scăpat din mînă...

După ce Pahomov predase locotenentului portofelul, se urcă pe vedetă şi plecă să-şi schimbe hainele ; cel arestat fu dus într-o cabină, iar vedeta se puse în mişcare, îndreptîndu-se spre locul unde staţiona de obicei.

2. SCRISOAREA

„Stimate Serghei Dmitrievici !

Dacă aţi şti dumneavoastră cu cîtă admiraţie şi cu cîtă mîndrie urmărim noi lupta titanică a Leningradului ! Fiecare comunicat, fie el cît de puţin important, cu privire la faptele voastre eroice, îi frămîntă pe toţi patrioţii adevăraţi. Despre voi, locuitori ai Leningradului, s-au făurit legende şi nu mă îndoiesc, nici o clipă, că aceste legende vor străbate secolele şi se vor transmite din generaţie în generaţie. Trebuie să vă mărturisesc că vă invidiez şi îmi pare rău că sînt în spatele frontului, cu toate că, se înţelege de la sine, îmi dau toate silinţele şi muncesc din răsputeri, neprecupeţind nimic, pentru victorie. O să mă bucur tare mult mai tîrziu, cînd o să-mi aduc aminte că în acest război cumplit am depus şi eu străduaniile mele. Vă dau de veste cu bucurie că am obţinut, în sfîrşit, un ordin de serviciu şi sper că la douăzeci ale lunii am să vă exprim personal admiraţia mea şi am să vă strîng mîna. Mă bate gîndul să folosesc amabila invitaţie făcută şi să mă opresc la dumneavoastră, desigur, în cazul cînd nu

v-aș stîrnjeni. Cît despre alimente, voi lua cu mine atît cît voi putea duce.

Încă o dată, vă rog să primiți urările mele cele mai sincere. Așadar, pe curînd.

Al dumneavoastră admirator,
Malțev."

Locotenent-colonelul de securitate se uita, adîncit în gînduri, la scrisoarea de pe masă, din fața lui, bătînd cu degetele tactul unei melodii. Scrisoarea îi fusese adusă cu cîteva minute mai înainte, de la laborator. Cea mai minuțioasă cercetare nu descoperise nimic deosebit. Era o scrisoare obișnuită, adresată unui locuitor al Leningradului de cineva, de pe „Pămîntul cel Mare".

Citi încă o dată scrisoarea și-și răsturnă capul apoi pe speteaza fotoliului. „N-o fi cumva vreun cifru complicat?"

Scrisoarea aceasta fusese găsită, printre alte documente, în portofelul individului arestat în dimineața aceea, în dreptul insulei Krestovski. Era de presupus că în noaptea spre 7 Noiembrie nemții trimiseseră barca din Peterhof pînă la Farvater, de unde aceasta ajunsese singură pînă la vărsarea Nevkăi. Scrisoarea avea desigur o semnificație anumită.

Cel de-al șaselea simț de cekist al lui Ivan Vasilievici îi spunea că o dată cu sosirea acestui „admirator" trebuia să înceapă o operație importantă. Desigur, ar fi fost foarte ușor să pună mîna pe Malțev chiar în ziua sosirii lui, dar asta nu era o soluție. La spatele lui Malțev se aflau, fără doar și poate, alții și nu se putea ști cu ce scop se pregătise el să vină la Leningrad.

Situația de pe front cerea Serviciului sovietic de contrainformații o muncă rapidă, precisă, adînc gîndită. Fasciștii sufereau înfrîngere după înfrîngere și te puteai aștepta la orice din partea lor. Simțeau că Leningradul prinsese puteri și se pregăteau de ofensivă.

Avea în mîinile sale doar un capăt de ață și trebuia să descurce ghemul întreg.

Scrisoarea era adresată unui om cunoscut și stimat în oraș: lui Serghei Dmitrievici Zavialov, chimist, om de știință, activist pe tărîm social; acesta muncea într-o uzină care lucra numai pentru apărare.

Cu cît Ivan Vasilievici se gîndea mai mult la această scrisoare, simplă la prima vedere, cu atît ea i se părea mai misterioasă. Zeci de presupuneri, diferite şi mai mult sau mai puţin îndreptăţite, îi treceau prin minte, dar niciuna dintre ele n-avea temei. Fără îndoială că Ivan Vasilievici nu se gîndea să descurce ghemul enigmei stînd la masa de lucru, însă îi plăcea să-şi bată capul cu o problemă complicată, înainte de a începe cercetarea ei migăloasă, ca după aceea, cînd lucrurile se descurcau şi totul se limpezea, să-şi verifice firul gîndurilor şi al presupunerilor.

Ivan Vasilievici scoase o foaie de hîrtie, făcu cîteva însemnări, puse hîrtia în sertarul lateral al mesei şi sună la telefon.

— Tovarăşe Burakov! Ai totul gata? Vin îndată.

Apoi chemă oraşul. După un minut se auzi un glas răsunător de femeie:

— Numărul e la telefon.

— Care număr? Număr de circ sau de estradă? întrebă glumeţ Ivan Vasilievici.

— La telefon e funcţionara de serviciu. Pe cine căutaţi, tovarăşe? Nu-mi arde de glume.

— Să mă iertaţi! N-am observat că sînteţi încruntată. Spuneţi-mi, vă rog, cînd îl pot vedea pe Serghei Dmitrievici Zavialov?

— La orice oră... în afară de cele de noapte.

— Şi mai precis? De la cît la cît?...

— De la opt dimineaţa pînă la zece seara. Cine vorbeşte? E Kolea?

— Nu, nu e Kolea.

— Nu mai spune! Las', te-am cunoscut îndată. Ce faci mîine seară?

Ivan Vasilievici puse receptorul la loc. „Se plictiseşte, sărăcuţa, să facă de serviciu într-o sărbătoare", se gîndi el, zîmbind.

După ce puse într-un dosar tot conţinutul portofelului: actul de identitate, cartelele de alimente, scrisoarea şi procesul-verbal de arestare, Ivan Vasilievici se uită la ceas şi ieşi din cabinet.

În camera anchetatorilor, unde îl aştepta pe Ivan Vasilievici ajutorul său, se mai afla o stenografă care-şi ascuţea

creionul. La intrarea locotenent-colonelului, toată lumea se ridică în picioare.

— Nadejda Arkadievna, bună ziua. Să mă ierți că a trebuit să te deranjăm astăzi — zîmbi Ivan Vasilievici, întinzîndu-i mîna.

— Nu-i nimic, Ivan Vasilievici !

— Ca să fiu sincer și eu mă pregăteam să mă odihnesc astăzi, dar, ce să-i faci...

În așteptare, Burakov se uita la șeful lui.

Ivan Vasilievici scoase scrisoarea din dosar și o puse în sertarul mesei. Restul obiectelor le așeză pe masă.

— Ei, ce zici ? Hai să începem interogatoriul — se adresă el ajutorului său. Dumneata întrebi, iar eu am să mă uit să văd cu ce fel de om avem de-a face...

După ce Burakov ieși din cameră, Ivan Vasilievici își mută scaunul într-un colț întunecat al camerei. De aici arestatul nu-l putea vedea. Lumina vie a lămpii de pe masă se răsfrîngea într-un reflector, luminînd partea de mijloc a odăii. În dreapta, la o masă mică, ședea Nadejda Arkadievna.

— Stăm pînă mai tîrziu ? întrebă ea.

— Mă tem că da. E o chestiune urgentă. Cum îi merge lui Slavik ?

Chiar și din umbră se putea vedea că stenografa se înroșise toată, de încîntată ce era.

— Vă mulțumesc. E sănătos și și-a schimbat profesiunea. S-a hotărît acum să devină tanchist. Nu face altceva decît construiește tancuri din cutioare...

În cameră fu introdus arestatul și discuția se sfîrși.

— Ia loc aici — îl îndemnă Burakov.

Omul se lăsă pe scaunul indicat, puse picior peste picior și-și băgă mîinile în buzunare, ca îndată după aceea să-și schimbe poziția : să-și lase în jos piciorul, să-și încrucișeze brațele pe piept și apoi să-și bage din nou mîinile în buzunar.

Burakov se așeză în fața mesei, își scoase încet tabachera, bricheta și-și aprinse o țigară.

— Numele dumitale de familie ? începu el cu întrebările obișnuite.

— Kazankov.

— Pronumele tatălui ?

— Alexandr Semionovici.

— Născut în anul ?

— 1901.
— Unde anume ?
— Lîngă Samara.
— Mai precis ?
— În satul Maksimovka.
— De naţionalitate ?
— Rus.

Ivan Vasilievici simţea că Burakov era emoţionat, dar se ţinea tare şi punea întrebări cu glas domol, egal. Cel arestat răspundea lînced, aproape nepăsător. Se vedea că era pregătit pentru o asemenea întorsătură a sorţii şi din vreme se împăcase cu starea aceasta de lucruri.

„Ştie ce-l aşteaptă", se gîndi locotenent-colonelul.

— Unde ai stat înainte de război ?
— La Leningrad.
— Şi de ce te-ai mutat la Leningrad ?
— E o poveste lungă.
— Nu-i nimic, avem destul timp s-o ascultăm.
— Am venit să învăţ şi am rămas aici definitiv.
— Povesteşte-mi te rog, cu de-amănuntul !

Cel arestat începu să povestească cum venise, în primii ani ai revoluţiei, la Piter, să înveţe.

Se depăna firul biografiei unui om obişnuit, care trăise o viaţă fără năzuinţe, fără pasiuni sau idei deosebite. Oricum ai trăi o zi, bine c-ai trăit-o. În viaţa lui cunoscuse şi bucurii. Despre ele cel arestat îşi aducea aminte cu o vădită plăcere şi în toate cîte spunea se străvedea adevărul. Se împotmoli tocmai la sfîrşit.

— Unde ai lucrat înainte de război ?
— Tot acolo...
— Ai fost mobilizat ?
— Nu. Eu, cum s-ar zice, am fost om cu glagore-n tărtăcuţă ! M-au scutit fiindcă am avut un marafet, o hîrtie la labă.

Burakov înălţă capul şi-l privi fix pe arestat. Acesta însă şedea cu bărbia înfiptă-n piept, fără să-l bage în seamă.

— Şi ce boală ai dumneata ? îl întrebă Burakov, îndulcindu-şi glasul ca la început.
— Nu ştiu exact cum se cheamă.
— Cum, nu-ţi cunoşti boala dumitale ? Nu se poate !

— Se poate, nu se poate, totuna mi-i dacă m-ăi crede sau nu! izbucni deodată cu glas răstit arestatul.

— Cum să nu te cred? Tocmai dimpotrivă, cred tot ceea ce-mi spui, şi vreau să precizez unele lucruri, ca să creadă şi judecătorii. Dacă cumva socoţi că anchetatorul are vreun interes să-ţi treacă la dosar mai multe fapte decît ai pe conştiinţa dumitale, te înşeli. Pe noi ne interesează un singur lucru... Să aflăm adevărul. Dacă şi dumneata ai aceeaşi dorinţă, interesele noastre merg mînă-n mînă...

Stenografa se uită cu coada ochiului la Ivan Vasilievici şi-şi duse palma la gură. Acesta înţelese tîlcul zîmbetului. Burakov imita pînă şi intonaţiile glasului locotenet-colonelului, deşi nu-şi dădea de fel seama de asta.

— Dacă nu vrei să vorbeşti — urmă serios Burakov — treaba dumitale, însă rămîne-n acte un loc gol. Cu ce să-l umplem? Într-un fel sau într-altul, va trebui să răspunzi la toate întrebările. Cît priveşte de boala dumitale, medicii vor stabili-o, ei îţi vor pune diagnosticul. Problema rămîne deschisă. Ieri, dis-de-dimineaţă, dumneata ai fost arestat pe Nevka. Aşa?

— Da.

— Ce făceai acolo?

— Prindeam peşte.

— Ce fel de peşte?

— De care se nimerea să vină la undiţă.

— Ai prins ceva?

— N-am avut timp, că abia venisem.

— De ce-ai lăsat barca şi ai vrut să fugi?

— M-am speriat.

— De ce te-ai speriat?

— Mi-am zis că n-o să stea nimeni să descurce lucrurile şi că mă vor aresta. E timp de război.

— Cum de s-a nimerit să cadă portofelul în apă?

— Îl scosesem ca să prezint actele şi tocmai în momentul cînd voiam să urc pe vas, barca s-a clătinat. Şi, uite, l-am scăpat din mînă.

— De unde ai luat barca?

— Mi-a dat-o un prieten.

— Cum îl cheamă?

Cel arestat căzu pe gînduri şi spuse din nou, cu amărăciune:

— Ce să mai vorbesc degeaba, că tot nu mă credeţi !

— Ciudat om mai eşti ! Ţi-am spus doar că te cred, dar din moment ce neînţelegerea s-a ivit şi ai fost arestat în asemenea împrejurări, lucrurile trebuie să fie lămurite. Cum îl cheamă, aşadar, pe tovarăşul care ţi-a dat barca ?

— Nu spun nimic. O să-l arestaţi şi pe prietenul meu.

— Pentru ce ?

— Pe mine pentru ce m-aţi arestat ?

Interogatoriul se lungea.

Acum Ivan Vasilievici începuse să-l cunoască pe omul acesta şi-şi dăduse seama că acest Kazankov nu fusese mobilizat, pentru că stătuse la închisoare. De altfel, Kazankov se dăduse singur de gol, rostind două expresii caracteristice vieţii de închisoare. Dacă se slujea de ele, însemna că-i veneau pe limbă de la sine şi că deci stătuse destulă vreme închis. Îi părea ciudat că Burakov nu se folosise de greşeala arestatului de-a fi scăpat din gură asemenea vorbe.

— Să facem o pauză — zise Ivan Vasilievici, ridicîndu-se de pe scaun. Nadejda Arkadievna, deocamdată eşti liberă. Poţi să te duci la cantină.

— Dumneavoastră rămîneţi aici ? îl întrebă Burakov.

— Da. Am să te chem la telefon.

El şi cu ajutorul se înţelegeau din ochi, aşa că acesta din urmă ieşi, în tăcere, în urma stenografei.

Spre a nu-l zăpăci pe cel arestat cu apariţia lui neaşteptată, Ivan Vasilievici străbătu de cîteva ori camera, înainte de a se aşeza unde stătuse Burakov. Cel arestat, stînjenit de această apariţie neaşteptată, îşi veni apoi în fire şi-l măsură din ochi pe Ivan Vasilievici. Mai înainte, zăpăcit de lumina vie a lămpii, nu-l zărise.

— Dacă vrei o ţigară, poftim — îl îndemnă Ivan Vasilievici, punînd pe marginea mesei ţigările şi chibriturile.

Gîrbovit, cel arestat se apropie de masă, luă o ţigară, o aprinse, se întoarse la loc mergînd de-a-ndăratelea şi trase cu lăcomie un fum în piept.

— Vă mulţumesc !

— Bănuieşti, desigur, că nu-s un străin pripăşit pe-aici — începu să vorbească rar Ivan Vasilievici. Ascultam interogatoriul şi mă tot gîndeam în sinea mea : „Se ştie doar că nici un om nu se naşte criminal. La noi toţi oamenii au o copilă-

rie frumoasă, o adolescenţă, o tinereţe şi fiecare rîvneşte ca treburile să-i meargă bine pe pămînt. Se întîmplă însă uneori în viaţa unui om o asemenea înlănţuire de împrejurări nenorocoase, greu de prevăzut, încît el se încurcă în socoteli. Legea noastră prevede lucrul acesta şi-l judecă aspru, însă drept : îi dă criminalului posibilitatea să-şi ispăşească vina şi să se întoarcă înapoi în societate ; depinde numai de voinţa şi de caracterul omului... Nu ţi-a venit oare niciodată să te gîndeşti la asta cît ai stat la închisoare ?

— Aici ? întrebă mirat cel arestat. Şi această întrebare îl îndrituí de-a binelea pe Ivan Vasilievici să-şi întărească bănuielile.

— Nu, mai înainte. Înainte de război — spuse el răspicat.

— De unde ştii dumneata... Ce te face să crezi că am stat la închisoare ?

— Vezi că eu am oarecare experienţă. Dumneata te socoteşti, pesemne, unic în felul dumitale. Te înşeli. Nu eşti nici primul, nici ultimul. Naziştii ştiu să folosească slăbiciunile omeneşti în interesul lor.

Ivan Vasilievici vorbea, dar nu-şi dezlipea ochii de pe faţa arestatului. Zbîrcitura de la rădăcina nasului lui Kazankov se tot adîncea, omul trăgea adînc în piept fumul ţigării, asculta cu luare-aminte şi se gîndea.

— Înainte de război ai comis vreo delapidare, ceva ? întrebă locotenent-colonelul.

— Da. S-a întîmplat... Am furat.

— Şi cine-i de vină că ai furat ?

— Nimeni... Eu singur îs de vină.

— Dacă eşti de vină, trebuie să răspunzi. Ai intrat în această cameră cu gîndul de a tăcea. Mai mult decît atît, cred că te-ai deprins chiar cu ideea de-a muri. Nu-i aşa ?

Kazankov îşi ridică privirea şi întrebă pe negîndite :

— Ce trebuie să fac ca să scap cu viaţă ?

— Ce să ne mai tîrguim — zise cu glas răstit Ivan Vasilievici — două căi îţi stau în faţă. Poţi continua cu încăpăţînare să nu răspunzi şi astfel te aşezi în rîndurile celor mai dispreţuiţi criminali, sau poţi lua cealaltă cale, să spui adevărul. Mărturisind sincer tot adevărul, poţi răscumpăra o parte din vina dumitale. Instanţa ia în seamă asta.

— Bine. Am să mărturisesc ! se hotărî Kazankov. Se lovi cu palma peste genunchi, se ridică, dar pentru a masca acest gest spontan, îl rugă pe Ivan Vasilievici : Îmi daţi voie să mai fumez o ţigară ?

— Fumează.

Cu degetele tremurînde, omul luă o ţigară şi ca s-o aprindă, strică două beţe de chibrit. Ivan Vasilievici aruncă o privire spre ceas.

— Ţi-e foame ?

— Nu-mi arde acuma de mîncare.

— De ce ? Pauza se va sfîrşi în curînd şi vom continua interogatoriul. Vom fi nevoiţi să stăm toată noaptea.

— Bine, fie ! Dacă se poate, să mănînc ceva.

Ivan Vasilievici ridică receptorul :

— S-a isprăvit pauza. Trimiteţi stenografa înapoi şi ceva demîncare lui Kazankov.

Cînd Burakov şi cu stenografa intrară în cameră, Ivan Vasilievici, lăsat pe spateaza scaunului, bătea cu degetele darabana pe marginea mesei. Ochii îi străluceau de bucurie. Burakov ştia că şeful lui era ahtiat de muzică şi că în clipele de bună dispoziţie îi umbla întotdeauna prin cap cîte o melodie. Cel arestat şedea gîrbovit, cu capul căzut în piept şi nici măcar nu-şi ridică ochii cînd intrară cei doi.

3. INTEROGATORIUL CONTINUĂ

— În ce împrejurări ai fost eliberat din închisoare şi ce-ai făcut dumneata în timpul nemţilor, ai să-mi povesteşti mai tîrziu — începu Ivan Vasilievici, după ce arestatul terminase de mîncat. Acum mă interesează să-mi spui cu ce misiune ai sosit la Leningrad.

— La Leningrad m-au trimis pentru că am locuit aici înainte de război — zise Kazankov, privind drept în ochii anchetatorului.

— Ai rude aici ?

— Aici locuieşte soţia mea, dar nu sînt sigur că se află şi acum la Leningrad. S-ar putea să fi murit de foame, sau să fi plecat din localitate.

— Ce ştiau nemţii despre soţia şi despre cunoştinţele dumitale ?

— M-au întrebat amănunţit despre toţi.

— Le-ai dat nume şi adrese ?

— Da, le-am dat cîteva.

— Pe care anume ?

Kazankov îi precizează cîteva adrese şi nume de familii.

— Copii ai ? continuă Ivan Vasilievici.

— Nu.

— Oamenii despre care ai vorbit acolo îţi sînt prieteni sau numai cunoscuţi, colegi de serviciu ?

— Nu-i pot considera prieteni. Am petrecut cu ei cît timp aveam bani, iar după ce a început procesul meu, s-au lepădat de mine.

— Nu le-ai mai indicat şi alte nume ?

— Nu.

— Să trecem mai departe. Pentru ce te-au trimis aici ?

— M-au trimis cu o scrisoare. Trebuia să-l găsesc pe un oarecare Zavialov Serghei Dmitrievici, un specialist ; să aflu unde locuieşte şi unde lucrează şi să-i transmit scrisoarea. Trebuia să aranjez în aşa fel încît să creadă că ar fi adus-o din Moscova o rudă a mea.

— Şi mai departe ?

— După aceea trebuia să mă duc la o farmacie de pe Nevski, să întreb acolo de un farmacist, Şarkovski, şi să-i spun cam aşa : „Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit şi a cerut să-i daţi şase prafuri de aspirină." Acesta urma să scrie pe prafuri, sau să mă cheme deoparte şi să-mi spună de-a dreptul, cînd şi unde mă pot întîlni cu el. Apoi aveam să-l înştiinţez că Grigori Petrovici va trece pe la el în ziua de 20 noiembrie, în cazul cînd se va însănătoşi şi să-i vorbesc despre scrisoarea... pe care am adus-o.

— Ce anume aveai să-i spui despre scrisoare ?

— Ei, cum le-am aranjat toate... Dacă l-am găsit pe Zavialov, dacă i-am transmis scrisoarea şi dacă mai locuieşte la vechea adresă.

— Toate acestea se puteau spune deschis, cu vorbele dumitale ?

— Da.

— Şi mai departe ?

— Apoi aveam să-mi văd şi de-ale mele : să-mi caut soţia, cunoştinţele... Mi-au poruncit să stau de vorbă cu toţi cei pe care îi voi găsi la casele lor şi să restabilesc vechile legături de prietenie. Mi-au dat bani, să-i ospătez pe toţi.

— Cum urma să explici soţiei şi cunoştinţelor apariţia dumitale la Leningrad ?

— Aveam să le dau cam următoarele explicaţii : m-au eliberat din închisoare înainte de termen din cauza războiului.

— Va să zică, lumea ar fi presupus că dumneata soseai de pe „Pămîntul cel Mare".

— De ce, de pe „Pămîntul cel Mare" ? întrebă Kazankov, care nu înţelesese ce era „Pămîntul cel Mare".

— Cei din Leningrad numesc astfel restul ţării — îl lămuri Ivan Vasilievici.

— Da, da. Mi s-a spus — îşi aduse aminte cel arestat. Aşa este. Trebuia să le înşir că mă-ntorsesem din Siberia ; că fusesem, chipurile, evacuat acolo cînd începuse ofensiva germană.

— De ce ai aruncat portofelul în apă ?

— Mi se poruncise să distrug scrisoarea, în cazul cînd se va întîmpla ceva ; şi fiindcă marinarul mă luase prin surprindere, n-apucasem s-o scot din portofel.

Kazankov răspundea cu bunăvoinţă şi chiar cu oarecare grabă, de frică să nu cumva să-l bănuiască de nesinceritate. Ivan Vasilievici îl urmărea cu ochii atît de stăruitor încît nici cea mai mică schimă de pe faţa lui Kazankov nu scăpa privirilor lui încordate. Fără îndoială, arestatul spunea adevărul.

— Ce ţi s-a comunicat cu privire la Zavialov ?

— Nimic deosebit. Mi s-a ordonat numai atît : să-i înmînez scrisoarea... Îmi daţi voie să-mi mai aprind o ţigară ?

— Fumează, te rog.

În timp ce arestatul îşi aprindea ţigara, Ivan Vasilievici îşi luă cîteva însemnări pe o coală de hîrtie. Burakov strîngea din buze, străduindu-se să înregistreze în minte fiecare cuvînt. Stenografa, care nota declaraţiile lui Kazankov, îşi înălţă capul şi-l examina pe acesta cu toată curiozitatea.

— Te rog să-mi repeţi, cuvînt cu cuvînt, fraza pe care urma s-o spui în farmacie — continuă Ivan Vasilievici.

Kazankov o repetă.

— N-aveai voie s-o lungeşti sau să-i schimbi ordinea cuvintelor ?

— Nu. M-au pus s-o învăţ pe de rost şi s-o repet de cîteva ori. E ca o parolă.

— Aşa, bine. Şi restul aveai drept să spui liber, cu vorbele dumitale ?

— Da. După prima frază se încredinţa că avea de-a face cu unul „de-ai noştri".

— Mai departe. Ce trebuia să faci după ce-ţi regăseai prietenii ?

— După douăzeci ale lunii trebuia să mă duc din nou la farmacie şi să întreb ce ştiri veniseră de la Grigori Petrovici ; dacă nu cumva trecuse între timp pe la el.

— Pe la cine ?

— Pe la ăsta... cum îi zice ?... Pe la Şarkovski. Atunci acesta urma să-mi spună pe unde trebuia să-l caut, sau să-l aştept pe Grigori Petrovici.

— Şi mai încolo ?

— Asta-i tot. Restul urma să-mi poruncească Grigori Petrovici. Eu trebuia să fiu în subordinea lui.

Ivan Vasilievici făcu din nou cîteva însemnări.

— Spune-mi, acum, te rog, cine e Grigori Petrovici ? Dumneata îl cunoşti ?

— L-am văzut de două ori. E un om foarte serios.

— Cum îi zice ?

— Malţev.

— Şi mai cum ?

— Nu mi-au spus nimic altceva despre el. E drept că odată, cînd trecea pe coridor, mi s-a şoptit : „E Scorpionul !"

— Cine ţi-a şoptit ?

— Unul dintre poliţaii noştri.

Ivan Vasilievici schimbă o privire cu ajutorul său, cu care se înţelese din ochi.

— Îmi daţi voie să mă duc chiar acuma ? întrebă acesta, cu glas scăzut, aplecîndu-se spre Ivan Vasilievici.

— Da. Acolo ai să găseşti un plic pus la o parte...

— Să aduc fotografia ?

Ivan Vasilievici dădu din cap că da şi Burakov plecă la arhivă să caute documentul trebuitor.

— Cum arată acest Maltev ?

— Nu prea înalt, e lat în spate... smead la faţă, nu prea tînăr. Îmbrăcat...

— Are ceva semne particulare ? îl întrerupse Ivan Vasilievici.

— N-are nimic deosebit...

— Pe lîngă adresa lui Şarkovski, ţi s-a mai dat vreuna ?

— Nu.

— Şi dacă, să presupunem, Şarkovski ar fi fost arestat sau omorît de un obuz ?

— În cazul acesta mi se poruncise ca în ziua de douăzeci ale lunii, dis-de-dimineaţă, să mă postez undeva, pe aproape, să dau de Grigori Petrovici şi să-l vestesc.

— Şi dacă el n-ar fi venit ?

— Mi se poruncise să-l aştept în fiecare dimineaţă, trei zile la rînd.

— Cu ce va sosi Malţev ? Tot prin golf ?

— Nu. Precis nu ştiu, presupun însă că va fi paraşutat din avion.

— În ce loc ?

— Nu ştiu, cred însă că nu în preajma Leningradului. La Leningrad va veni ca un cetăţean oarecare, în mod legal.

— De ce crezi aşa ?

— Să vedeţi... Odată, anul trecut am intrat în vorbă cu un poliţai. Stătusem amîndoi în aceeaşi cameră la închisoare înainte de proces şi ne împrietenisem. Am discutat despre partizani. Desigur, ne temeam de ei... Mîncam cîte o papară zdravănă de la dînşii. El mi-a povestit că partizanii primesc tot felul de muniţii cu avionul de peste linia frontului şi că li se aruncă chiar oameni cu paraşuta. Apoi mi-a povestit şi despre fascişti. Spunea că şi nemţii trimit în spatele frontului sovietic oameni de-ai lor, din numita coloană a cincea. Îmi destăinui că avioanele zboară noaptea, încărcate cu oameni, spre un anumit loc şi se întorc ziua goale dintr-acolo.

— Şi unde o fi locul ăsta ?

— Nu ştia. Că el lucra de-un timp pe un aerodrom ca semnalizator.

— În afară de dumneata, urmau să mai fie trimişi la Leningrad şi alţii ?

— Cum să nu, au să mai sosească şi alţii, dar după douăzeci ale lunii, cînd Grigori Petrovici va da semnalul.

— Ştii ceva mai precis despre asta ?

— Mai precis nu ştiu nimic. Pot doar să bănuiesc, fiindcă i-am tras de limbă pe mulţi dintre cei care s-au întors de la

Leningrad. Şi aceştia, discutînd între ei, mai scăpau cîte o vorbă despre una-alta. Îndeobşte însă, asupra chestiunilor astea se ţine un mare secret. Că altfel la ei e simplu : cînd încep să te bănuiască, îţi şi pun ţeava revolverului în ceafă şi moartea ţi s-a tras. Cu fraţi de-ai noştri nu se prea poartă ei cu mănuşi.

— Despre ce ai discutat cu Malţev ?

— Cum am făcut cunoştinţă, m-a întrebat despre viaţa mea, despre familie, despre proces... E un om serios şi chibzuit. Are nişte ochi pătrunzători... Ai impresia că-ţi citeşte gîndurile.

— E rus ?

— Uite, n-aş putea să-ţi spun. Vorbeşte aşa de curat ruseşte încît e greu să-l dibuieşti. Probabil că-i rus.

— Tot ce-mi spui e adevărul adevărat ?

— Adevărul adevărat. Ce rost ar avea să mai mint acuma?

— Fumează, nu te sfii — îl îndemnă Ivan Vasilievici, plimbîndu-se din nou prin odaie. Cred că-s adevărate cele spuse de dumneata, dar, totuşi, le vom controla.

— Controlaţi-le, vă rog !

— Cîţi bani ai primit ?

— Treizeci de mii.

— Bani falşi ?

— Cine ştie... Presupun că-s falşi. Prea sînt noi toţi !

Tocmai se întorsese Burakov şi-i întinse şefului său două fotografii. Pe una apărea Jora Brunetul cu tatăl său, pe cealaltă numai tatăl, în tinereţea lui, îmbrăcat în uniformă de student. Fotografiile stăteau de un an de zile în arhiva Serviciului sovietic de contrainformaţii şi iată că acuma era nevoie de ele.

Ivan Vasilievici trecu fotografia în mîna celui arestat.

— Pe omul acesta nu l-ai întîlnit pe-acolo ?

Încruntînd din sprîncene, Kazankov îşi aţinti privirea asupra fotografiei, se duse apoi cu ea mai la lumină. Ridică din sprîncene a mirare.

— Păi, el este... Grigori Petrovici ! Numai că pe fotografie e mult mai tînăr. Pe băiat însă nu-l cunosc.

— Eşti sigur că cel din fotografie e Scorpionul ?

— Cît despre Scorpion, nu-s sigur, pentru că numai întîmplător am auzit de numele lui ; cît despre Malţev Grigori Petrovici, îs convins că el este.

Ivan Vasilievici luă fotografia şi o puse într-un dosar.

— Ce ţi-a spus Maltev despre Zavialov? Adu-ţi bine aminte!

Kazankov căzu pe gînduri, îşi frecă fruntea cu palma.

— Nimic deosebit... Mi-a spus numai să transmit scrisoarea.

— Nu ţi-a spus el că e unul „de-ai voştri", om de încredere... sau ceva de felul acesta?

— Dimpotrivă. A zis să nu vorbesc despre nimic cu Zavialov şi dacă nu-l voi găsi acasă, va fi chiar mai bine. Dacă voi găsi vreo femeie de serviciu sau vor fi pe acasă copiii, să le înmînez lor scrisoarea; ar fi mai bine să n-apar în ochii bătrînului. Important e numai să aflu dacă locuieşte la el acasă, sau în altă parte, ca să-i transmit acolo scrisoarea.

Ivan Vasilievici se uită la ceasornic şi se ridică.

— Aşa. Trebuie să plec. Mîine am să te chem din nou. Acum, ajutorul meu va continua interogatoriul. Luaţi-o de la început.

Îşi adună însemnările, înclinînd uşor capul salută pe stenografă şi se retrase în biroul său. De acolo telefonă imediat şi raportă:

— Arestatul a recunoscut totul şi a dat nişte declaraţii foarte serioase. Iar ne împiedicăm de Scorpion... Da. Chestiunea cu amoniacul. Kazankov l-a recunoscut după fotografie. Mă pregătesc să mă duc mîine dimineaţă la Zavialov, iar după aceea daţi-mi voie să vin să vă raportez planul de acţiune în mod amănunţit... Nu. Mi se pare că Zavialov n-are nici în clin nici în mînecă cu chestiunea asta. Deocamdată, n-am tras încă nici un fel de concluzii.

4. ŞEFUL PUNCTULUI DE APĂRARE ANTIAERIANĂ-LOCALĂ

Dis-de-dimineaţă, cînd abia se crăpa de ziuă, Leningradul era mai însufleţit şi plin de lume decît la celelalte ceasuri ale zilei. Oamenii se grăbeau să ajungă la locul de muncă. Fiindcă hitleriştii îşi reglaseră bine tragerea asupra staţiilor de tramvai, acestea erau schimbate, aşa încît, de cele mai

multe ori, bombardamentele se începeau fără rost, la aceste ore.

— Asta ni-i viața: moartea ne paște la fiecare pas — bodogăni o femeie, ascultînd cu luare-aminte canonada de artilerie vuind de departe.

Din preajmă se auzi clopotul tramvaiului și acesta răsări deodată din întuneric. Prin singurul geam din fața manipulantului se deslușea, la lumina becurilor albastre, interiorul vagonului. Celelalte ferestre erau astupate cu placaj.

Ivan Vasilievici intră în vagon. Se pregătise să plece la uzină, dar pe drum se răzgîndise și se hotărîse să se ducă întîi acasă, la Zavialov, a cărui adresă stătea scrisă pe plic. „Poate că-l găsesc acasă", se gîndi el. În afară de asta, i se învîrtea în minte planul interesant al unei operații, și căuta să găsească posibilitățile de a-l realiza.

Prin întunericul des, tramvaiul își tăia repede calea și manipulantul suna arareori, mai mult la răscrucile pe care le ghicea după semne știute numai de el. Becurile albastre de sub bolta porților, lanternele electrice, mici, de buzunar, amenajate pentru cei de la serviciul circulației, fîșiile înguste de lumină răzleță ale farurilor de automobil — pe acestea doar le mai vedea manipulantul. Altminteri, peste tot un întuneric de parcă ar fi trecut printr-un tunel. Era de necrezut, dar în aceste ore întunecate se întîmplau mai puține accidente decît în restul zilei. Pietonii îndurau pe propria lor piele neajunsurile camuflajului și de aceea erau mai prudenți.

Ivan Vasilievici se uita la călători și se gîndea că în ajun întîlnise femei bine îmbrăcate, că bărbații purtaseră cravate, iar astăzi erau îmbrăcați din nou, toți, în scurte vătuite, în paltoane vechi; aveau în cap șepci simple, broboade. Sărbătoarea se sfîrșise și începuse din nou munca încordată. Unii dintre călători dormeau cu capul aplecat pe umerii vecinilor și aceștia nu se împotriveau.

Lîngă podul Samsonievski, Ivan Vasilievici coborî și o luă de-a lungul cheiului. Undeva, pe acolo, prin apropiere, locuia Zavialov. Ivan Vasilievici găsi repede casa, intră sub bolta porții, dar poticnindu-se, se opri. Curtea era ticsită de cărămizi și de bîrne. Se vedea limpede că aici căzuse o bombă. De undeva apăru silueta unei femei care se strecura încet printre mormanele de gunoi.

— Spuneţi, vă rog, cetăţeană, locuieşte cineva aici ?

— În corpul cela de clădire sînt nişte locatari. Şi dumneata pe cine cauţi ?

— Unde e administratorul ?

— Îl găsiţi în curtea cealaltă. O să vedeţi o cărare mică : pe acolo s-o luaţi.

Femeia îl povăţui, cu prisos de amănunte, cum să găsească adăpostul ; îl informă că postul de Apărare antiaeriană-locală fusese stabilit într-un anumit loc, după ce căzuse bomba, şi că administratorul îi era şeful. Tot acolo se afla şi administraţia spaţiului locativ. Femeia îl îndrumă cu atîta grijă, de parcă l-ar fi întîlnit într-o pădure întunecoasă şi Ivan Vasilievici ar fi avut de străbătut o sumedenie de kilometri pe nişte cărări călcate numai de fiare.

Curtea cealaltă era plină de lemne de foc, deasupra cărora se aruncaseră foi de tablă veche. La intrarea în sediul spaţiului locativ, ardea un bec albastru, despre care femeia uitase să pomenească.

În adăpostul unde coborîse Ivan Vasilievici era cald, lumină multă şi chiar plăcut. Mesele erau acoperite cu nişte cearşafuri albe. Pe pereţii proaspăt văruiţi, atîrnau portrete, lozinci. Şeful punctului de Apărare antiaeriană-locală, o femeie robustă, plină, cu trăsăturile feţei energice, bărbătoase, completa nişte liste.

— Dumneata ce doreşti, cetăţene ? întrebă ea cu glasu-i repezit, fără să-l privească.

— Dumneata eşti administratorul ? Vreau să vorbesc cu dumneata.

— Vă ascult.

— Nu ne-aude nimeni ?

La aceste cuvinte, femeia se întoarse cu tot trupul spre el şi-l cîntări din ochi, din cap pînă-n picioare. Avea în faţa ei un bărbat mai în vîrstă, îmbrăcat în haine civile, în cap cu o şapcă militară fără stea, purtînd cizme. Ochiul încercat al administratoarei se dumeri imediat că insul trebuia să fi fost vreun ofiţer întors de pe front sau ieşit din spital. Privirile pătrunzătoare ale omului o scormoneau sever şi parcă vedeau mai mult decît ar fi vrut ea.

— Cine sînteţi dumneavoastră ?

Vizitatorul îi întinse actul său de identitate şi luă loc pe un scăunel, la capătul mesei.

— Vorbeşte fără frică, tovarăşe, nu ne aude nimeni — zise ea, dîndu-i înapoi actul.

Ivan Vasilievici nu se grăbea. Scoase tabachera şi-i oferi administratoarei o ţigară. Aceasta luă ţigara în mînă, se aplecă spre sobiţa de tuci, scoase de acolo un cărbune, o aprinse şi — continuînd să ţină între degete cărbunele roşu, incandescent — i-l întinse lui Ivan Vasilievici.

— Aprindeţi-vă ţigara, tovarăşe !

— O să-ţi pîrleşti degetele !

— Nu-i nimic. Am talpă pe mîini, nu piele.

Urmară cîteva clipe de tăcere. Ivan Vasilievici se uita la ea, gîndindu-se că avea în faţa lui o femeie foarte puternică din punct de vedere fizic şi, judecînd după felul ei de a se purta, independentă şi serioasă. Planul pe care-l urzise în gînd cerea colaborarea administratorului şi urma acum să cerceteze dacă se cuvenea sau nu să-i încredinţeze taina.

— Cum te numeşti dumneata ? o întrebă el.

— Maria Andreevna.

— Lucrezi de mult ca administrator ?

— Din timpul războiului sovieto-finlandez.

— Familia dumitale e aici ?

— Soţul meu a fost ucis pe frontul Leningradului, fiul luptă pe front, iar cele două fiice lucrează la spital.

— Eşti membră de partid ?

— Nu.

Ivan Vasilievici îşi aruncă mucul de ţigară în scrumieră şi întrebă, vorbind rar :

— Deocamdată, iată ce mă interesează : sînt mulţi locatari în casa asta ?

— Din cîţi au fost mai înainte, au rămas numai zece la sută. În iarna cea de foamete, atîţia oameni au murit, au plecat din oraş şi au fost ucişi de bombardament !

— Chiriaşi noi nu v-au trimis ?

— Sînt. Au venit din raionul Moskovski.

— Numai apartamentele din partea asta sînt locuite ?

— Ba şi cele din partea cealaltă. A fost distrusă numai partea stîngă a casei, pe cînd cea dreaptă a rămas neatinsă. Acolo sînt ocupate doar cîteva apartamente.

Între timp intrase o femeie scundă, îmbrăcată cu o scurtă groasă. Avea o faţă roşie, parcă bătută de vînt.

— Ei, ce se aude ?

— Maria Andreevna, ea zice că nu se pot da lopeți, nu-i încă vremea. Numai în ziua cînd o ninge zice că o să ne dea.

— Și tu ai tăcut ? întrebă administratoarea, bătăioasă. De unde știu ei cînd o să înceapă să ningă ? Te pomenești c-o să ningă după planul lor ! Du-te încă o dată și să nu te-ntorci fără lopeți. Spune acestei netoate că dacă mă reped în picaj asupra ei, o să fie rău ! Birocrata dracului ! Și pe urmă, tot noi o să fim de vină ! Tot tu ai s-o pătimești ! Ai înțeles ? Ai să razi cu mîna goală caldarîmul ! Că n-am s-admit eu să zacă troian zăpada în sectorul meu ! Ai înțeles ? E obligată să ne elibereze lopețile din timp.

— Zice că are destule lopeți, dar că nu se eliberează încă...

— Trebuie să ni le dea atunci cînd le cerem. Spune-i că dacă nu ni le dă chiar astăzi, o să-i tragem mîine, în „Leningradskaia Pravda" un frecuș, de să-i meargă fulgii... Am să scriu chiar un foileton, dacă e vorba pe-așa. Du-te, nu mai sta la gînduri !

Femeia se mai foi fără rost cîteva clipe și plecă. Șefa punctului se întoarse spre Ivan Vasilievici și, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, zise cu glasul schimbat :

— Vă ascult, tovarășe !

— În apartamentul nr. 7 locuiește Zavialov ?

— Nu. Serghei Dmitrievici nu locuiește acolo. Locuința e goală.

— De ce ?

— În urma unei explozii au zburat toate geamurile și a căzut toată tencuiala.

— Și locuințele celelalte ?

— Cea de sus e ocupată. Cea de vizavi, la fel ; locuința de jos e goală.

— Și de ce nu se repară locuința stricată ?

— O s-o repare, zice-se, după război. Că acum s-ar putea să nimerească iarăși o bombă. Multă lume se strînge într-o cameră-două, face focul în ele și atît... Nu știu cum o s-o scoatem la capăt cu conducta de apă. O să înghețe.

— Și locuința are nevoie de reparații mari ?

— Cum să vă spun... Ar fi de lucru pe vreo două săptămîni, bineînțeles dacă ne-am apuca de treabă, știi colea, gospodărește.

— Chiria şi-o plăteşte ?

— Cum să nu ! E un om ordonat.

— Locuinţa e încuiată ?

— E încuiată. Cheile-s la mine. Am reparat acolo conducta.

— Şi cine locuieşte dincolo, vizavi ?

— Acolo stau, vremelnic, două femei mutate din raionul Moskovski.

— Va să zică, locuinţa e ocupată ?

— Una din camere e liberă. Dacă vă trebuie o cameră, am bune cîte vreţi.

— Nu. Nu-i vorba de asta. Să mergem să vedem locuinţa lui Zavialov.

— Se poate.

Administratoarea luă din dulap nişte chei şi ieşiră în curte. Pe stradă era destulă lumină şi se putea vedea ce distrugeri făcuse bomba. Aripa stîngă a casei se năruise şi dărîmăturile se împrăştiaseră peste toată curtea. Peretele dinspre casa vecină nu se stricase. Pe alocuri, la înălţimi diferite, se lipiseră de el nişte sobe. Bucăţile de tapete de diferite culori, care atîrnau, înfiripau o imagine de decor teatral — a unei case în secţiune. Partea dreaptă a casei rămăsese neatinsă. Ferestrele cu placaj, de culoare deschisă, cu oberlihtul întunecat, tencuiala căzută, toate acestea lăsau o impresie apăsătoare. Casa părea pustie, rece şi parcă stătea să se năruiască în orice clipă.

— Au omorît multă lume aici ? întrebă Ivan Vasilievici, privind de jur împrejur.

— Nu chiar aşa de multă. Bomba a căzut ziua. Toată lumea era la lucru. Acum, la Leningrad nu prea sînt trîntori...

Urcară pînă la etajul al doilea şi se opriră în dreptul uşii capitonate cu muşama neagră.

5. SERGHEI DMITRIEVICI

Laboratorul se afla în apropierea birourilor. Directorul uzinei deschise o portiţă largă, joasă şi cu un gest îl invită pe însoţitorul său să intre. Prin mijlocul unui coridor lung

se întindeau şinele unei înguste linii industriale ; de o parte şi de alta, de-a lungul coridorului, se înşirau multe-multe uşi.

— Aici stă — explică directorul, şi se opri şi ciocăni la o uşă.

— Intră ! se auzi glasul unui tînăr.

O cameră spaţioasă, fostă cămară, avea acum un aspect cuviincios de cameră locuită. În cameră se afla mobilă confortabilă, o masă de scris, paturi, biblioteci, tablouri. În maşina de gătit de cărămidă, făcută la repezeală, se vedea trosneau plăcut lemnele aprinse, în timp ce în cratiţele de deasupra fierbea o mîncare. Pereţii erau văruiţi şi numai gratiile de fier de la ferestre trădau că acest spaţiu avusese altă destinaţie la început. La masa de scris, un tînăr, îmbrăcat într-o flanelă de marinar, creiona un desen.

— Kolea, unde e Serghei Dmitrievici ? întrebă directorul.

Tînărul se ridică de pe scaun, zîmbi stînjenit şi îşi îmbrăcă repede vestonul uniformei de marină.

— Tata e la laborator.

— Cu sora dumitale ?

— Da. De dimineaţă moşmondesc ceva acolo.

— E fiul lui Serghei Dmitrievici — îl prezentă directorul pe tînăr însoţitorului său. E marinar. Într-un viitor apropiat, căpitan de cursă lungă.

— Sînt încîntat. Îmi plac marinarii. Şi cîţi ani ai dumneata ? întrebă Ivan Vasilievici.

— Merg pe 18.

— Urmezi la vreo şcoală ?

— Da, la complexul şcolar al „Baltflotului".

— Nu-l cunoşti, întîmplător, pe Mişa Alekseev ?

— Ba îl cunosc. Sîntem însă la specialităţi diferite, el la mecanică, eu la navigaţie.

— E bun băiat, nu-i aşa ?

— În general, da — se învoi Kolea — e un băiat serios. Dar îl cunosc prea puţin.

În laborator stăruia un fel de ceaţă şi un miros acru, înăbuşitor care, de cum intrai, te rîcîia pe gît. Chimistul trebăluia pe lîngă soba electrică, iar pe jos şedea fiica lui, care freca ceva într-un mojar de porţelan.

— Tată, să ştii că dacă explodează din nou ai să-ţi arzi ochii — îl făcu atent fata.

— În nici un caz... sînt deplin convins... Sînt convins o sută cinci la sută — zicea savantul, strecurînd, cu ajutorul unui cleşte, în soba electrică, un mic recipient.

Ivan Vasilievici urmări cu luare-aminte cum lucra chimistul. Era un bătrîn înalt, uscăţiv ; purta ochelari mari cu ramă de baga ; un păr încărunţit îi încadra fruntea înaltă, lată, pe cînd bărbuţa îngustă îi făcea faţa mai prelungă decît era în realitate, înfiripînd conturul unui triunghi neregulat. Bătrînul îşi suflecase mînecile cămăşii pînă mai sus de cot. Zărindu-i pe cei sosiţi, îşi coborî ochelarii pe vîrful nasului şi privi pe deasupra lor.

— A-a... Valeri Kuzmici, dumneata erai ! Să mă ierţi, te rog, nu te observasem.

— Serghei Dmitrievici, bună ziua. Astăzi nu ne-am văzut încă. Faceţi cunoştinţă : tovarăşul e de la Lensoviet şi are o treabă cu dumneata.

— Îmi pare bine. Îmi pare foarte bine — zise prietenos savantul şi strînse mîna lui Ivan Vasilievici cu putere.

— Ei, aţi mai progresat ? întrebă directorul.

— Am găsit, Valeri Kuzmici, am găsit un înlocuitor, însă unul care detonează puternic. Trebuie să-i mai fac ceva. Da. Trebuie să-i mai fac ceva neapărat. Iată, am mai pus o probă. Este a trei sute treizeci şi cincea.

— Deci, putem să ne închipuim că...

— Nu, nu... aşteptaţi şi nu vă închipuiţi nimic — îl întrerupse Zavialov. Nu merge să ne închipuim. În nici un caz nu vă grăbiţi. Pionierii de pe front sînt nişte oameni fără frică... Pot fi zvîrliţi şi ei în aer folosind acest înlocuitor. Nu-mi încarc eu conştiinţa cu o asemenea răspundere. Nu şi iar nu !

— Ce să-i faci... Avem timp. Să mai răbdăm.

— Da, da, mai bine s-aşteptăm, că eu mă grăbesc !

— Tată, să mai amestec mult ? întrebă fata.

— Amestecă, Alia ! Cu cît amesteci mai mult, cu atît e mai bine.

— Mi se pare că am picat prost ? întrebă Ivan Vasilievici. Sînteţi ocupaţi ?

— Dimpotrivă, la timp foarte potrivit. Chiar foarte, foarte potrivit. Poftiţi la mine, că aerul de aici, ştiţi... e cam greu de respirat, dacă nu eşti obişnuit cu el. Trebuie însă să vă previn că e foarte folositor... Curăţă foarte bine plămînii. Da, da. Foarte bine. Poftiţi, intraţi. Aici şi locuiesc...

Ieşiră cu toţii în coridor.

— Serghei Dmitrievici, eu vă las. Staţi de vorbă cu Ivan Vasilievici, că pe mine mă aşteaptă cineva la birou.

— Vă rog, vă rog! N-am nimic împotrivă. Intraţi, Ivan Vasilievici. Sînt foarte bucuros că am un oaspete — spuse savantul intrînd în cameră. Ia, Koliuşa, dă-ne cîte un pahar de ceai.

— N-am timp, tată! Spune Aliei.

— Tu pleci?

— Da.

— Ei, atunci mă descurc şi singur. Poftim, vedeţi, Ivan Vasilievici! Cînd copiii cresc mari, nu mai e chip să discuţi cu ei. Cînd erau atîtica, mă gîndeam că la bătrîneţe voi avea un sprijin într-înşii — zise chimistul cu blîndeţe. Dar se vede treaba că lucrurile au cam ieşit pe dos. Da, da, pe dos. Ăsta se pregăteşte să fie marinar, iar fata vrea să intre la conservator. Ce să le faci! Chimia, zic ei, n-are într-însa pic de romantism. E o ştiinţă aridă.

Spunînd acestea, Zavialov turnă un ceai tare în două pahare şi le puse pe masă. Între timp, Kolea îşi îmbrăcă mantaua, îşi luă portharta plină cu manuale şi se îndreptă spre uşă.

— Am plecat, tată! Mă întorc tîrziu — rosti el, dispărînd după uşă.

— Vă rog să-mi ţineţi de urît. Poftim zahărul, nişte bomboane, sau poate că vi-e foame? îşi aduse aminte bătrînul.

— Nu, vă mulţumesc, Serghei Dmitrievici. Am mîncat.

— Nu vă sfiiţi! Ştiţi doar că trăim timpuri grele! Nu-i aşa? Dar nişte caşă nu vreţi? Am o caşă de ovăz! E ceva foarte gustos, s-o ştiţi de la mine. În timp de pace n-o apreciam la justa ei valoare. Vreţi să vă pun? Ce ziceţi?

— Nu, nu, mulţumesc. Un pahar de ceai beau cu plăcere.

— Cum doriţi. Poate luaţi, totuşi? Ai?

Ivan Vasilievici refuză hotărît şi, bucuros că erau între patru ochi, deschise discuţia pentru care venise.

— Serghei Dmitrievici, ştiţi unde am fost adineauri? La locuinţa dumneavoastră.

— Nu mai spuneţi? Şi cum e? A mai căzut vreo bombă sau vreun obuz?

— Nu, eu cred că ar trebui reparată.

— Cum să nu trebuiască, vai de mine! oftă savantul. Dar cu cine s-o repari acum? N-ai lucrători, n-ai material şi afară de asta, tare mi-e frică să nu ne trimită ăştia iar vreo bombă! Şi ce casă bună am avut! Mare păcat!

— De fapt, în special de asta am şi trecut pe la dumneavoastră. Noi am hotărît să vă reparăm locuinţa. Dumneavoastră faceţi atît de mult pentru război, munciţi atît de mult...

— Ce tot spuneţi, Ivan Vasîlievici! E puţin ceea ce fac. Ar trebui să fac mai mult, dar n-am putere. Din păcate, nu se poate să nu dormi în fiecare zi... Şi, gîndeşte-te, cîtă vreme se iroseşte astfel, în zadar! Şi am un somn, ştiţi, trebuie să mărturisesc, cum nu se mai află. Mi-e şi ruşine să spun. Cînd mă culc, şi-am adormit, anevoie mă trezesc dacă nu mă scoală careva — mărturisi cu amărăciune chimistul. Nici eu nu înţeleg de ce dorm atît de adînc.

— Asta-i bine — răspunse Ivan Vasilievici, zîmbind. Mie mi se întîmplă tocmai pe dos. Uneori sînt chiar nevoit să iau somnifere. Ei, cum rămîne, Serghei Dmitrievici, n-aveţi nimic, nimic împotrivă? Reparaţiile le vom începe numaidecît.

— Desigur, sînt bucuros, sînt foarte bucuros... Poate însă că n-ar trebui să ocupaţi oamenii cu astfel de fleacuri? M-am obişnuit şi aici mă simt ca şi acasă.

Lui Ivan Vasilievici îi plăcea mult Zavialov. În fiecare frază a lui adia o sinceritate caldă, aproape copilărească. N-avea nimic din şovăiala omului cu două feţe. Cu toate acestea, scrisoarea Scorpionului lui îi era adresată şi deci convorbirea cu dînsul cerea o precauţie deosebită.

După ce obţinu încuviinţarea lui Zavialov în privinţa reparaţiilor, locotenent-colonelul îi zise:

— Cheia de la locuinţă?

— Cheia? repetă chimistul întrebarea. O clipă. Unde or fi cheile noastre? Ah, da! Cheia mea am dat-o Mariei Andreevna. E administratoarea noastră şi totodată şefa Apărării locale a imobilului. O femeie minunată! Extraordinară! Am să-i scriu un bilet, iar dumneavoastră... dacă nu vi-i cumva prea greu, o să luaţi cheia de la ea. O să vă arate şi o să vă povestească dînsa totul.

— În cazul acesta, Serghei Dmitrievici, rămîne să ne vedem de treabă în locuinţa dumneavoastră cum vom găsi noi de cuviinţă. Aveţi încredere în noi?

— Vă rog, vă rog. În afară de gunoi, nu găsiți nimic acolo. Cărțile le-am adus aici... Tot ce-mi trebuie e aici. V-aș fi ajutat și eu, dar nu prea am timp.

— Nu, dumneavoastră vedeți-vă mai bine de explozivul dumneavoastră.

— Așa, așa...

Savantul scrise un bilet administratoarei și-l întinse oaspetelui. Ivan Vasilievici îl întrebă în ce culoare să zugrăvească pereții, îi ceru precizări asupra împărțirii odăilor și asupra destinației fiecăreia, iar în cele din urmă vorbiră despre copiii lui Zavialov.

— Va să zică, fiica dumneavoastră n-are nici ea de gînd să calce pe urmele tatălui ? întrebă el.

— Nu. Din păcate, nu... Chiar în ajunul războiului i-a venit deodată ideea să urmeze conservatorul. Muzica și iar muzica... Profesiunea părinților nu-i ispititoare. Poate că am și eu partea mea de vină. N-am știut să le dezvălui farmecele ei...

— M-a bătut și pe mine cîndva gîndul să urmez chimia.

— Nu mai spuneți ! Ei, și ce s-a întîmplat ?

— N-a ieșit nimic. Viața a hotărît altfel. Îl cunoașteți cumva pe Malțev Grigori Petrovici ? întrebă așa, ca din senin, Ivan Vasilievici.

— Pe Malțev ? Dați-mi voie... Am auzit cîndva de numele acesta.

Savantul se încruntă și căzu pe gînduri. Ivan Vasilievici urmărea cu încordare expresia feței lui.

— Ah, Malțev ! își aduse deodată aminte chimistul. Cum să nu ! Sigur că-l cunosc. E un om minunat ! Un om cuminte, inteligent. Îl cunosc bine. Cum să nu, cum să nu ! Îl cunosc foarte bine !

— Și-l cunoașteți de mult ?

— Nu. L-am cunoscut înainte de război. Eram la casa de odihnă a oamenilor de știință. Aflîndu-ne amîndoi la odihnă, am făcut cunoștință. E moscovit. Grigori Petrovici Malțev, cum de-mi pierise din minte ? E un om care știe multe lucruri. Avea de gînd să vină la mine în vizită la Leningrad, dar l-a împiedicat războiul.

— Mi se pare că a fost la Leningrad anul trecut.

— Nu mai spuneți ! De ce oare n-o fi trecut pe la mine ?

— De altfel, nu sînt sigur. Mi-a spus cineva că l-a văzut, dar se poate să se fi înşelat.

— S-o fi înşelat, Ivan Vasilievioi, fără îndoială că s-o fi înşelat. Malţev ar fi trecut negreşit pe la mine. Ba cred că ar fi tras chiar la mine. La hoteluri e astăzi destul de prost.. Şi apoi eu îl şi invitasem atunci.

— Cum, adică, n-a fost niciodată la dumneavoastră ? întrebă Ivan Vasilievici şi privi cu coada ochilor spre o scurtă marinărească, de prelată, care atîrna într-un colţ.

— Nu. Ne-am cunoscut în primăvara anului 1941, la casa de odihnă şi de atunci n-a mai dat nici un semn de viaţă.

— Serghei Dmitrievici, aţi fost atunci cu copiii la odihnă ? îl întrebă de-a dreptul Ivan Vasilievici, văzînd că savantul nu bănuia nimic. Aş vrea să ştiu dacă Malţev i-a văzut pe copiii dumneavoastră.

— Se poate una ca asta ? Să meargă copiii la o casă de odihnă, şi încă la una a oamenilor de ştiinţă, unde-i atît de plicticos ! Ei în fiecare vară se duc la ţară, la o mătuşă. Mătuşa lucrează într-un sovhoz, are în grija ei vacile de acolo. E zootehniciană. Acolo să vezi trai pe dînşii ! Pădure, lac... şi îl cunoaşteţi de mult pe Malţev ? aduse iar vorba despre el Zavialov.

— De mult — răspunse Ivan Vasilievici. Să vă spun cinstit, îs supărat pe el. Tocmai el m-a sfătuit să nu studiez chimia.

— Nu mai spuneţi ! Aşa ceva nu se potriveşte cu firea lui. El e un mare entuziast şi un chimist atît de capabil ! Se spune că are şi lucrări foarte interesante.

— Anume, în ce domeniu ?

— Pare-se că în problema petrolului. N-aş putea să vă spun precis.

Bănuiala lui Ivan Vasilievici se confirma ; Scorpionul avea nevoie de Zavialov ca de un paravan, după care să se ascundă. Locuinţa savantului respectat de toată lumea era în afară de orice bănuială şi cine s-ar fi gîndit că Scorpionul s-ar fi putut ascunde tocmai acolo ! Pe lîngă asta, acolo puteau veni, sub diferite pretexte, oameni de la uzină, de la Institut şi nimic nu bătea la ochi.

Nu-i mai rămînea decît să urzească în gînd, cu migală, un plan şi să se ocupe de primirea lui Malţev. Lucrurile puteau fi orînduite cît se poate de bine.

Din cînd în cînd trîmbe de vînt se năpusteau, se izbeau în pereţii caselor, îşi schimbau direcţia, se încurcau prin labirintul străzilor, se roteau şi biciuiau faţa oamenilor cu zloată. Picăturile reci se rostogoleau pe obraji, se prelingeau pe bărbie, curgeau pe după guler. Pietonii cu şepci, cu căciuli trase pe ochi, îşi ridicau umerii şi mergeau, ferindu-se, întorcînd vîntului părţile mai ferite ale trupului.

Pe o vreme ca asta nemţii nu trăgeau.

În farmacia de pe Nevski intră un bărbat de statură mijlocie, îmbrăcat într-o manta de pînză de prelată şi aruncă o privire de jur împrejur.

Pe o singură fereastră, rămasă neastupată, pătrundea puţină lumină de afară. Lîngă fereastră se afla ghereta-casă. În stînga, într-un colţ, era orînduit un punct de foc cu ambrazura astupată cu cîrpe. În faţa lui se aflau nişte dulapuri şi o tejghea. Tot în stînga, după un paravan de sticlă, o femeie trupeşă, îmbrăcată într-un halat alb, scria ceva pe nişte rețete, pe care în cele din urmă aplica zgomotos un prespapier greu. Casierița citea o carte.

După ce-şi scoase fără grabă şi-şi scutură şapca udă, bărbatul se apropie de femeia cea plină la trup.

— Daţi încoa' ce aveţi acolo! zise femeia, întinzînd mîna.

— Caut pe tovarăşul Şarkovski.

Femeia se uită lung la vizitator şi apoi trecu în tăcere după uşa cu geam, prin care se zăreau nişte etajere cu o mulţime de sticle, de toate formele şi mărimile. Peste puţin, femeia se înapoie şi, fără să spună un cuvînt, continuă să scrie şi să lovească cu prespapierul. Vizitatorul aştepta. După vreo cinci minute, uşa cu geam se deschise larg şi un bătrînel mărunt, cu o mulţime de zbîrcituri pe faţă, purtînd ochelari cu arc pe nas, intră repezit şi se îndreptă spre tejghea.

— Pe mine m-aţi chemat?

— Dacă dumneata eşti tovarăşul Şarkovski, atunci pe dumneata te-am chemat.

— Despre ce-i vorba?

— Am venit cu o însărcinare din partea cuiva. „Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit şi cere să-i dai şase prafuri de aspirină" — zise calm vizitatorul.

Şarkovski tresări de surprindere, dar imediat se stăpîni şi bolborosi :

— Ce neplăcut ! Sper că n-are nimic grav ? A răcit, sau ce... Un om atît de sănătos... Aşteaptă, te rog, o clipă.

Nu trebui să aştepte multă vreme. Bătrînelul se întoarse repede cu un pachetel în mînă. După ce-i ceru femeii celei pline la trup o etichetă, făcu o inscripţie pe pachetel şi se duse spre un capăt al tejghelei. Vizitatorul se apropie de el.

— Uite, aici ai prafurile — zise Şarkovski încet, întinzîndu-i pachetelul. S-a îmbolnăvit grav ?

— Pe la douăzeci noiembrie va trece pe aici, în cazul cînd se va face bine — răspunse tot atît de încet vizitatorul. Transmiteţi-i că scrisoarea am dus-o la vechea adresă. Spuneţi-i că totul este în regulă, fără schimbare.

— Bine. Dumneata eşti de mult în oraş ? întrebă şi mai încet bătrînul.

— Am venit de sărbători.

— N-ai adus discuri ?

— Ce discuri ? rămase mirat vizitatorul.

— De patefon.

— Ah, da... Nu, n-am adus nimic în afară de scrisoare.

— Cum te-ai aranjat ?

— Destul de bine. Totul e în regulă.

— Treci spre seară. Adresa e pe pachetel.

— Sînt tare ocupat... dar voi căuta. Pot să plec ?

— Du-te, du-te !...

Vizitatorul îşi vîrî pachetelul în buzunar şi ieşi agale din farmacie.

* * *

Pe cheiul Nevkăi, nu departe de podul Samsonievski, un tînăr mergea în cîrje. Purta o manta boţită, fără epoleţi. După cît se vedea, încă nu se obişnuise cu cîrjele şi picioarele şi le mişca nesigur. Vremea cumplită de afară îi îngreuia mersul ; zăpada îi acoperise toată partea dreaptă a trupului, însă tînărului nici nu-i păsa.

Invalidul intră pe poarta unei case mari, cu faţadă frumoasă şi se opri. Curtea era plină de moloz. Invalidul rămase îndelung pe gînduri : nu se putea hotărî să se urce pe o grămadă de cărămizi. La spatele lui auzi un zgomot. O femeie cu cărnurile revărsate pe şolduri, purtînd o servietă veche sub braţ, tropăia, scuturîndu-şi noroiul lipit de tălpile încălţămintei.

— Lua-i-ar naiba pe toţi !... mormăi, ştergîndu-şi cu palma faţa udă. Mergeţi înăuntru, tovarăşe ? Sau numai v-aţi adăpostit de viscol ? întrebă ea, văzîndu-l pe invalid.

— Aş merge înăuntru. Dar, uite, nu ştiu cum să trec peste grămada asta.

— La ce apartament aveţi treabă ?

— Nici eu nu ştiu prea bine. Am primit un ordin de repartiţie şi trebuie să mă duc întîi şi întîi la administraţie.

— Asta-i bună ! Eu sînt administratoarea. Dă încoa'ordinul !

Maria Andreevna luă ordinul în mînă, îl examină şi se bucură.

— Ai venit va să zică ! Mi s-a spus ieri la Spaţiul locativ. Te-am aşteptat mereu. Vii din spital ? Stai un pic...

Păşi cu dibăcie, urcînd pe cărămizi, spre fereastra de la parter şi bătu cu pumnul în ramă. În pragul uşii din faţă ieşi o femeie nu prea înaltă, speriată.

— Sînt aici, Maria Andreevna !

— Haide, ajută-l pe tovarăşul să urce pînă la apartamentul treizeci şi trei.

— Îndată !

Femeia dispăru din uşorul clădirii, dar în timp ce administratoarea parcurse drumul pînă la invalid, femeia apăru iar, îmbrăcată într-o scurtă călduroasă şi în cap cu o broboadă de lînă.

— Pe aici e mai rău ca pe front — zise invalidul. Te poate lovi nu numai o schijă, dar şi o cărămidă, o sticlă chiar.

— Groaznic ! Nici nu ştiu cum de n-am murit de frică !

Invalidul o privi pe administratoare cu un zîmbet în ochi. Simţămîntul de frică era cu totul nepotrivit acestei femei voinice, cu voce groasă.

Se apropie portăreasa şi ele amîndouă, luîndu-l la braţ pe invalid, îl trecură uşor peste grămezile de moloz, iar apoi îl urcară pînă la etajul al doilea.

Aici administratoarea bătu fără cruţare cu pumnul în uşa apartamentului 33.

Uşa apartamentului de vizavi era deschisă şi de acolo, ca o învăluire de aburi, ieşea un nor de pulbere albă de var răzuit de pe pereţi.

— Uzina repară apartamentul de-aici — explică administratoarea. Camera dumitale e gata. O jumătate de fereastră are şi geamuri.

În acea clipă, de după uşă se auzi un zgomot şi un glas de femeie întrebă :

— Cine-i acolo ?

— Eu sînt, administratoarea. Deschide !

O femeie în vîrstă, uscăţivă, deschise uşa.

— Poftim... Te plîngeai că ţi-e frică fără bărbaţi — zise administratoarea. Uite, ai un bărbat şi nu un bărbat oarecare, ci un erou. Un erou al Războiului pentru Apărarea Patriei. Vedeţi, nu-l supăraţi, purtaţi-vă frumos cu el !

— Ce tot spui, Maria Andreevna, se poate ! Bărbaţii noştri luptă pe front şi dumneata crezi că noi...

— Bine. Nu mai vedea cu ochi răi orice vorbă a mea.

Deschiseră uşa sigilată a camerei. Administratoarea încheie un proces-verbal în care preciză ce lucruri rămăseseră după plecarea celor evacuaţi şi luă de la noul locatar o recipisă „pentru păstrarea provizorie" a acestora. Apoi, după ce-i explică unde, cum şi cînd putea s-o găsească, îi ură toate cele bune şi plecă. Invalidul rămase cu cele două vecine.

În zilele acelea la Leningrad erau puţini invalizi şi pentru femeile muncitoare care, mutîndu-se dintr-alt raion, rămăseseră fără ai lor şi suferiseră atît, acest nou locatar venea cum nu se putea mai bine. Inimile bune, miloase, ale femeilor ruse căutaseră şi găsiseră un cîmp de activitate. Invalidul n-apucase bine să se dezmeticească şi pe masă apărură un ceainic cu apă clocotită şi nişte gustări modeste. Tinereţea invalidului şi cîrjele acestuia impresionaseră în mod special inimile celor două femei ; care mai de care se ofereau să-i sară-ntr-ajutor.

— Vă mulțumesc mult, dar sînt obosit și mi-e somn. Deseară stăm de vorbă. Acum nu-mi mai lucrează capul de loc — zise el, mutîndu-se pe divan.

Văzînd că n-avea decît mantaua, femeile îi aduseră o pernă și o pătură și apoi nu se mai îngrijiră de dînsul pînă către seară.

*

* *

După amiază vremea se mai îndreptase. Vîntul bătea mai domol, ploaia amestecată cu ninsoare încetase, iar fulgii de zăpadă deveniseră ușori și înainte de a ajunge pe pămînt și a se topi, rătăceau, se roteau îndelung prin văzduh, căutîndu-și parcă locul unde să cadă.

Serghei Dmitrievici Zavialov abia își terminase masa (mîncase împreună cu fiică-sa) și pe cînd se pregătea să-și reînceapă experiențele, sună telefonul.

— La telefon Zavialov!

— Serghei Dmitrievici, treceți, vă rog, pe la mine — auzi el glasul directorului uzinei.

— Chiar acuma?

— Da, dacă se poate.

Zavialov bombăni ceva, cîrtind că-l stinghereа de la lucrările sale și porni spre biroul directorului. Acesta îl întîmpină zîmbind.

— Luați loc și nu vă supărați că v-am tulburat de la lucru. E vorba de o chestiune foarte importantă. Trebuie să plecați la Moscova, împreună cu inginerul-șef.

Savantul se încruntă.

— Pentru ce?

— Cu un raport la Direcția generală.

— Ce noutate! se miră Zavialov. Cum se poate una ca asta... așa, cît ai bate în palme?

— Serghei Dmitrievici, vă înșelați, nu e nicidecum așa, cît ai bate din palme, ci peste vreo cinci-șase zile.

— Și cum rămîne cu explozivul meu?

— Tocmai pentru el veți pleca. Acolo veți afla ultimele noutăți ale tehnicii și veți avea la îndemînă toate posibilitățile, fiindcă în depozitul nostru avem puțină materie primă.

— Asta-i altă chestiune. Pentru asta nu e neapărat trebuincioasă prezența mea la Moscova. Avem o secție de aprovizionare.

— Serghei Dmitrievici, cu autoritatea pe care o ai, cuvîntul dumitale va cîntări greu. Dacă vorbeşti dumneata însuţi cu şeful...

— Am înţeles, da ! La asta nu m-am gîndit, ce să spun, nu m-am gîndit.

— Aveai doar intenţia să te duci în timpul verii la Academie.

— E cu totul altceva. Mie raportul îmi dă de lucru. Înseamnă că trebuie să-l pregătesc.

— Nu-i nimic, ai timp. Îţi dau o dactilografă.

Savantul îşi mîngîie barbişonul şi făcu o ultimă încercare de a refuza :

— Nu e oare cu putinţă să vă descurcaţi şi fără mine ?

— Imposibil. Multă vreme ne-am bătut capul gîndindu-ne pe cine să trimitem. N-am vrut să vă întrerupem de la ocupaţia dumneavoastră, dar înţelegeţi, cred, cît e de necesar să plecaţi acum acolo.

— În general, la drept vorbind, dacă stăm să ne gîndim, nu e rău de loc — zise îngîndurat chimistul. E adevărat că nu poţi să te închizi atîta amar de vreme în cercul intereselor tale. De trei ani nu m-am mai dus nicăieri. Da. De trei ani fără o lună. În domeniul chimiei s-au ivit multe lucruri noi, interesante, e natural să fie aşa. În ştiinţă se lucrează acum cu încordare... dar se tipăreşte puţin... Ei, ce să-i faci, dacă trebuie, trebuie. Trebuie să mă duc. Valeri Kuzmici, fă-mi un ordin de serviciu. Şi cu ce plec ?

— Cu avionul.

— Cu avionul ? Nu mai spune ! se miră savantul şi deodată zise : Nu ştiu să sar cu paraşuta, n-am sărit niciodată.

Directorul zîmbi.

— În 1941, — zise el — o cetăţeancă susţinea la o coadă, îmi povestea nevastă-mea, că un fascist a coborît cu paraşuta pe acoperişul lor şi după ce s-a uitat la ce a avut nevoie, a zburat din nou cu paraşuta. Zicea că a văzut cu ochii ei.

Zavialov izbucni în rîs.

— A zburat din nou cu paraşuta ? Adevărată minune ! Trebuie să le povestesc şi copiilor mei.

După ce schiţară, în linii generale, planul raportului şi-şi notară o serie de probleme care trebuiau studiate înainte de

plecare iar apoi lămurite la Moscova, cei doi se despărțiră, mulțumiți unul de altul.

* * *

Întors din misiune, Trifonov se urcă la el în birou și telefonă șefului.

— Tovarășe locotenent-colonel, raportează Trifonov — zise el, auzind în receptor glasul cunoscut. Am sosit adineauri.

— Totul e în regulă ? întrebă Ivan Vasilievici.

— Pare-se că da.

— Ce înseamnă : „pare-se" ?

— S-a ivit ceva neprevăzut.

— Treci pe la mine.

Ivan Vasilievici era îmbrăcat în haine civile, pe alocuri albe de var. Fusese cu puțin înainte la locuința lui Zavialov, unde reparațiile erau în toi și nu avusese timp să-și aranjeze ținuta. Convorbirea la telefon cu ajutorul său îl neliniștise mult.

Trifonov intră în cabinetul lui Ivan Vasilievici și cînd puse pe biroul acestuia prafurile primite de la farmacist, locotenent-colonelul dădu deoparte pachețelul.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă el.

— Îmi dați voie să vă spun pe rînd ?

— Nu. Spune-mi mai întîi ce „neprevăzut" s-a ivit, după cum te-ai exprimat dumneata.

— Șarkovski m-a întrebat dacă n-am adus cumva discuri de patefon. Am răspuns că nu ; că în afară de scrisoare, n-am adus nimic.

— Și altceva ?

— Altceva... nimic. M-a invitat să trec deseară pe la el.

— Așa-a ! făcu tărăgănat Ivan Vasilievici. Discuri ? Îmi aduc perfect de bine aminte că despre discuri Kazankov n-a spus nici o vorbă. Am recitit procesul-verbal, de la început pînă la sfîrșit. Asta-i ceva nou de tot. Ei, acum ia loc și povestește-mi totul pe îndelete.

După ce a ascultat raportul amănunțit al vizitei făcute de Trifonov la farmacist, Ivan Vasilievici confruntă adresa de pe pachețel pe care o avea el.

— De Şarkovski uitasem, tovarăşe Trifonov, şi doar e un spion cu multă practică. Am primit nişte materiale foarte interesante de la...

— Da, se vede că bătrînelul e foarte priceput — se învoi Trifonov.

Ivan Vasilievici scoase din pachetel prafurile, desfăcu unul din ele şi-l mirosi.

— E aspirină — zise el încet, gîndindu-se la cu totul altceva. Cu privire la discuri, am să lămuresc eu chestia. Acum trebuie să vă gîndiţi la instalarea unui sistem de semnalizare în locuinţa lui Zavialov. Cu soneria nu merge. Vreun mijloc de semnalizare mai liniştit. Prin coridorul scării nu-l putem trece. Se poate să-l observe Malţev.

— Îmi daţi voie să propun ceva ?

— Spune.

— Să-l instalăm sub forma unei antene vechi. Îl scoatem pe fereastră afară, îl legăm pe acoperiş de capătul antenei pornite din camera lui Burakov.

— Nu ştiu... Vedeţi ce s-o putea face la faţa locului. Pe deasupra primului etaj sînt trase nişte cabluri electrice. Poate că s-ar putea camufla acolo, între ele ? E însă mai nimerit să vedeţi voi cum stau lucrurile la faţa locului.

Trifonov asculta cu luare-aminte, urmărea fiecare mişcare, fiecare gest al şefului său. Simţea că locotenent-colonelul vorbea în mod automat, iar în cap frămînta alte gînduri.

Trifonov nu se înşela. Ivan Vasilievici se gîndea la lucrul de căpetenie de care atîrna tot planul său.

— Tovarăşe Trifonov, ascultă-mă ce-ţi spun — se adresă el, prietenos, ajutorului său. Nu cunoşti vreo fetiţă de vreo 15 ani ? O fetiţă inteligentă, curajoasă, cu prezenţă de spirit şi care să aibă şi talent muzical ?

Toţi subalternii apropiaţi ai lui Ivan Vasilievici îi cunoşteau planul, îl rumegau în minte, îl criticaseră nu o dată şi de aceea Trifonov pricepu pe loc întrebarea.

— În locul Aliei ? iscodi el.

— Da.

— Ar fi una... O nepoată a mea ; însă nu merge, tovarăşe locotenent-colonel — se grăbi să adauge, după ce rămăsese cîteva clipe pe gînduri, ca apoi să explice : E sperioasă, alarmistă. Cum e ceva, face o gălăgie fără seamăn. Alia, cum spuneaţi dumneavoastră, este fiică de profesor... a citit mult

și știe multe. Nu, asta nu se potrivește! Apoi, are și vecina mea o fată, dar asta trăncănește verzi și uscate. Îi umblă gura ca o moară stricată! I-ar zăpăci pe toți.

— Mda... Fete de soiul ăsta nu corespund — îl aprobă Ivan Vasilievici. Desigur, s-ar putea explica foarte bine că fetița a fost evacuată la țară, la o mătușă, dar nu e același lucru. Un om în plus în locuință ne este foarte necesar. Știi doar că Alekseev va fi la școală, seară de seară.

— Ce-ar fi dacă ar accepta chiar Alia?

— Nu. M-am gîndit și eu la asta. Ar fi un risc prea mare. Relațiile dintre ei trebuie să fie ca între rude. Doar sînt frate și soră. Ea s-ar simți stingherită față de Alekseev și în general sînt foarte deosebiți unul de celălalt.

— N-o fi avînd el cumva vreo cunoștință?, întrebă Trifonov.

Ivan Vasilievici înălță capul, îl privi cu luare-aminte pe ajutorul său și zîmbi.

— Uite, la asta nu m-am gîndit... Într-adevăr, e o idee foarte bună. Trebuie să ne interesăm... Pînă la sosirea lui Maltev mai avem destul timp.

Tocmai în acea clipă, de afară răsună urletul unei sirene. Ivan Vasilievici deschise aparatul de radio, urmări cîteva clipe aceste zgomote aducătoare de neliniște, apoi scoase aparatul din priză.

— Afară s-a înseninat. Au venit din nou — zise el.

— O fi vreun avion de reglaj al tirului. Pe frontul nostru nu mai sînt bombardiere — observă Trifonov.

— Cine știe! Azi nu sînt, mîine s-ar putea să fie...

În 1943, la Leningrad alarmele aeriene erau rare. Aviația sovietică își exercita peste tot superioritatea asupra celei germane; hitleriștii își îndreptau avioanele numai și numai în sectoarele cele mai greu încercate ale frontului.

7. LENA GAVRILOVA

Ziarul „Leningradskaia Pravda" sosea la atelier în fiecare zi, se expunea pe un placaj mare la garderobă și lumea se întrunea acolo întotdeauna în timpul liber.

— Iar un ordin! Despre ce oraş e vorba, fetelor? întrebau, una mai nerăbdătoare decît alta, lucrătoarele care intrau.

— Fastov.

— Şi unde vine oraşul ăsta?

— În Ucraina, dincolo de Kiev.

— E un oraş mare? Cine ştie?

— E mare, pesemne. Nu degeaba s-a dat ordinul...

Lena Gavrilova stătea în mijlocul lucrătoarelor ascultînd, cu un zîmbet de fericire, discuţiile acestea. În ziua de şapte noiembrie, Armata Sovietică zdrobise trupele hitleriste lîngă Kiev, eliberînd capitala Ucrainei. Veni apoi la rînd oraşul Fastov... Într-o bună zi, într-un viitor apropiat, fasciştii aveau să fie izgoniţi de lîngă Leningrad. Toate victoriile Armatei Sovietice, Lena le trăia într-aşa fel, de parcă ar fi participat chiar ea la luptele pentru eliberarea Kievului, a Fastovului şi a altor oraşe. Şi oare nu era aşa? Nu-şi dădea ea oare toate forţele pentru victorie? Nu muncea ea oare cot la cot cu cei vîrstnici, cu nimic mai prejos decît lucrătoarele cu practică îndelungă? În cursul ultimului an fusese de trei ori evidenţiată, dobîndise două prime...

— Gavrilova e aici? auzi ea deodată glasul normatoarei şi-şi întoarse capul. Lena, du-te mai repede la responsabilă. Eşti chemată grabnic acolo.

Ana Zaharovna conducea de mult atelierul şi cunoştea foarte bine pe toate lucrătoarele. Cunoştea firea fiecăreia, capacitatea, condiţiile de viaţă, situaţia familială şi înainte de a o chema pe Lena Gavrilova îi dădu locotenent-colonelului de securitate o caracterizare amănunţită a fetei:

— Nu are rude la Leningrad. E orfană de amîndoi părinţii — spunea ea cu glas domol. De la tatăl ei de pe front n-a mai venit nici o veste. Nu se ştie dacă trăieşte...

Ivan Vasilievici nu o întrerupea. Din spusele acestei femei înalte, uscăţive, nu prea tinere, se putea deduce că Lena Gavrilova merita toată încrederea; i se părea însă că responsabila ţinea mult la fetiţă şi o părtinea.

— Nu ştiu de ce aveţi nevoie de Lena — continuă Ana Zaharovna — însă trebuie să vă mărturisesc că mi-ar părea foarte rău să mă despart de ea. Fetiţa asta munceşte în atelierul meu... în orice caz, dacă nu e mai bună decît toate celelalte, nu e mai slabă decît cele mai bune. Ne purtăm toate cu ea ca şi cînd ar fi fata noastră.

— Noi n-o vom ţine prea multă vreme — o linişti Ivan Vasilievici. Înainte de anul nou va veni iar la lucru.

— Dar nu s-ar putea oare să vă recomandăm pe altcineva ? stărui Ana Zaharovna. O fată mai mare de ani. E încă un copil...

— Nu. E cu neputinţă s-o înlocuim cu altcineva.

— Desigur, îmi vine greu să judec... şi dumneavoastră aveţi o treabă care... cum să spun... care covîrşeşte pe toate celelalte. Veţi sta dumneavostră înşivă de vorbă cu ea ?

— Da. Dumneavoastră trebuie să-mi daţi doar consimţămîntul.

În momentul acesta se auzi un ciocănit la uşă şi, după ce primi răspuns să intre, Lena apăru în cameră. Se uită întrebător la Ana Zaharovna, apoi la bărbatul cel necunoscut din odaie şi întîlni o privire încordată, scormonitoare.

— Ana Zaharovna, m-ai chemat ? zise încet Lena, lăsîndu-şi ochii în jos.

— Da. Ia loc pe scaunul acesta şi nu te sfii.

Lena se apropie de scaunul indicat, se aşeză şi-şi îndreptă rochia, simţind privirea iscoditoare a bărbatului îndreptată într-una asupra sa. „Ce-o fi vrînd ? Cine o fi ?" se gîndi ea, neîndrăznind să-şi ridice privirea.

— Lenocika, vrea cineva să-ţi încredinţeze o misiune importantă şi de răspundere — începu Ana Zaharovna, cu glas aspru, neobişnuit felului ei de a fi. Dacă eşti în stare... dacă poţi face faţă şi primeşti să iei asupra ta asemenea răspundere... — şi apoi ea se opri, încheind cu un oftat : n-am nimic împotrivă.

— Ce misiune, Ana Zaharovna ?

— Despre asta vei sta de vorbă cu Ivan Vasilievici... Ei, eu acum vă las...

Spunînd acestea, Ana Zaharovna se ridică de pe scaun, mîngîie pe cap fetiţa şi ieşi din cameră.

— Ei, Lena, hai să facem cunoştinţă — zise bărbatul, ridicîndu-se de pe scaun şi întinzîndu-i mîna. Mă cheamă Ivan Vasilievici, dar dumneata poţi să-mi spui „unchiul Vanea".

Ridicîndu-şi privirea, Lenei îi pieri deodată toată sfiiciunea. În faţa ei avea un om cu totul deosebit. Zîmbetul lui prietenos, căutătura blîndă a ochilor, tîmplele cărunte — toate laolaltă îi trezeau simpatie. Lena, drept răspuns, zîmbi fără să vrea, apoi se ridică şi-i întinse mîna.

— În mare secret, am să-ți spun că avem un cunoscut comun... chiar un prieten. Eu, în orice caz, îl consider prietenul meu. Cred că și dumneata ești prietenă cu el.

— Despre cine este vorba?

— E un mare secret. Dumneata știi să păstrezi secrete? întrebă, viclean, Ivan Vasilievici.

— Sigur că da.

— Dar dacă ai să trăncănești cu prietenele?

— Nu... nu-mi place să trăncănesc — zise simplu fetița. Dacă însă vă e frică, e mai bine să nu-mi împărtășiți secrete.

— Dar nu ești curioasă să afli, nu te interesează?

— Desigur că mă interesează, dar ce să fac?... Dacă într-adevăr mă ia cumva gura pe dinainte — mărturisi cu părere de rău Lena.

Ivan Vasilievici izbucni în rîs și se mută pe alt scaun, alături de Lena.

— Îmi place că vorbești atît de sincer.... Am pregătit pentru dumneata o mulțime de secrete și trebuie să ne înțelegem. Ana Zaharovna mi-a spus că ești o bună patriotă, că lucrezi mult pentru victorie și îți iubești munca... Cred că n-o să ne bagi în cine știe ce încurcătură și n-o să scapi nici o vorbă nimănui... Nu-i așa?

— Desigur. De ce să vorbesc, dacă nu se cade?

Ivan Vasilievici se afla într-o situație grea. În munca lui nu avusese de-a face niciodată cu fete, dar, nu știa nici el de ce, le considera pe toate curioase, vorbărețe și că nu pot păstra o taină. Lena însă îi plăcea. Rezervată în toate purtările ei, părea serioasă, deșteaptă.

— Pe Misa Alekseev îl cunoști? o întrebă pe neașteptate locotenent-colonelul.

Lena se înroși de sfiiciune, dar nu-și lăsă privirea în jos.

— Da, cum să nu, ne cunoaștem — răspunse ea grav.

— Și în ce fel de relații ești cu el?

— Obișnuite, ca între cunoștințe — se roși și mai mult Lena.

— Mie mi se părea că sînteți prieteni.

— În general, da. E un băiat bun...

Ivan Vasilievici observă că Lena se rușinase și cu cît o privea mai stăruitor, mai cercetător, fata se aprindea la față tot mai tare și ochii i se umezeau. Parcă nu mai avea mult pînă să izbucnească în lacrimi. Ivan Vasilievici își aduse

aminte că şi Mişa, la rîndul său, se fîstîcise cam tot aşa, cînd îl rugase să-i indice vreo fată cunoscută, de încredere.

— Uite, Lena, despre ce e vorba — zise Ivan Vasilievici, după ce rămăsese cîteva clipe dus pe gînduri. Lui Mişa Alekseev noi i-am încredinţat o misiune importantă şi de răspundere... Ca să-ţi vorbesc deschis : o misiune primejdioasă. Are nevoie de un ajutor, mai precis, de o ajutoare... Tocmai de aceea m-am hotărît să-mi îndrept spre dumneata rugămintea... Mă înţelegi ce vreau să spun ?

Pe măsură ce Ivan Vasilievici vorbea, Lenei îi pierea sfiiciunea, nu mai era fetiţa cu obrajii aprinşi şi cu sprîncenele încruntate.

— Credeţi că aş fi în stare să duc la bun capăt însărcinarea ? întrebă ea, neliniştită. Desigur, eu primesc bucuroasă... dar dacă n-am să reuşesc ?

— Pentru asta nu se cere o ştiinţă deosebită. Trebuie să ai voinţă, voinţa de a învinge, stăpînire de sine, puţină şiretenie şi, mai cu seamă, dorinţa de a îndeplini misiunea dată.

— Şi cine sînteţi dumneavoastră ? Sînteţi militar ?

Ivan Vasilievici deveni atent. Venise acolo îmbrăcat în haine civile şi, ca de obicei, se îmbrăcase cu deosebită migăleală: pantofi, costum, palton, şapcă bine asortate... De ce oare fata îi pusese această întrebare şi cu atîta convingere în glas ?

— Dar din ce ai dedus dumneata că-s militar ? o întrebă el drept răspuns. Seamăn oare a militar ?

— Nu, dar probabil că aţi fost mai înainte militar — îşi întoarse vorba fata, zîmbind.

— Dar de ce crezi aşa ?

— Pentru că dumneavoastră... Ştiţi, nu de mult au fost pe la noi nişte ofiţeri ; veniseră de sărbători... Aveam tocmai şedinţa festivă... Uite şi dumneavoastră ţineţi în mînă şapca tot aşa cum o ţineau şi ei...

Ivan Vasilievici îşi privi şapca pe care o ţinea de cozoroc, în dreptul încheieturii cotului, şi izbucni în rîs. Obişnuinţa îi jucase festa şi fetei nu-i scăpase din vedere lucrul acesta.

— Ce spirit de observaţie ai, Lenocika ! o lăudă el. E o calitate foarte mare... O calitate minunată. Da, nu te-ai înşelat, sînt într-adevăr militar...

Acum toate şovăielile lui Ivan Vasilievici făcuseră loc convingerii că Lena Gavrilova corespundea în totul operaţiei

plănuite şi că avea să se descurce fără doar şi poate în misiunea pe care trebuia s-o primească. Nu rămînea decît să-i dezvăluie, cît mai simplu şi mai amănunţit, ce anume ajutor aşteptau din partea ei şi odată consimţămîntul obţinut, să se treacă la fapte.

8. KARATÎGHIN

Konstantin Potapîci Karatîghin, maior de securitate, se întorsese de pe front. După ce raportase şefului rezultatele călătoriei, coborî în biroul său, unde se dedică examinării unor documente. După cîteva minute se auzi o bătaie în uşă.

— Cine e acolo ? Haide, vino-ncoa' ! strigă el, supărat, dar văzîndu-l pe cel ce intra, zîmbi prietenos. Ce e, Ivan ? Ţi-a fost dor de mine ?

— Mi-a fost dor, Kostea — şi Ivan Vasilievici strînse cu putere mîna vechiului său prieten. Îţi duceam grija. Prea mult timp ţi-a trebuit ca să...

— N-ai ce-i face ! Ce să-ţi spun, e un nod atît de încurcat ! Se dedau la provocări, la ticăloşii. Şi aşa, fără pic de ruşine... Presimt că le va veni în curînd sfîrşitul. Încep să strige „kaput"... De unde o fi scos cuvîntul ăsta ? „Hitler kaput !" îşi bătuse el joc de unul. Şi pe la tine, ce se mai aude ?

— Pe la mine ce se mai aude ? îi repetă vorbele Ivan Vasilievici, aşezîndu-se în fotoliu. Am o treabă importantă. Pregătesc o întrevedere. Ascultă, Kostea, tu ai fost cîndva pedagog, nu ? i se adresă el deodată maiorului.

— Ce-ţi veni, al cui pedagog am fost ?

— Doar tu ai povestit.

— Din ordinul lui Dzerjinski am muncit în colonie cu nişte infractori. Dar asta s-a-ntîmplat hei, hei, mai demult !

— N-are a face...

— Cum, n-are a face ? Dar de ce vrei să ştii asta ? întrebă bănuitor maiorul.

— Vreau să te rog...

— Taci, taci, Ivan ! îi tăie şirul vorbei Karatîghin. Nici nu vreau s-aud ! Am ordin să mă duc mai întîi la baie, apoi

să mă bărbieresc şi să mă culc. Am să dorm buştean două zile şi două nopţi... Sînt tare obosit, dragul meu.

Ivan Vasilievici îi ascultă calm protestul şi continuă, netulburat :

— Asta e, tocmai asta e... Tocmai voiam să-ţi propun să te odihneşti două zile. Ai să te îmbăiezi, ai să dormi bine şi ai să faci tot ce-i vrea... Ai să te simţi într-o atmosferă de familie, lîngă nişte băieţi buni.

— Te rog, nu căuta să mă convingi. Cunosc eu odihna ta ! Am şi fără tine destule treburi, pînă peste cap.

— Stai, Kostea. Mai întîi ascultă. Sînt convins că rugămintea mea o să-ţi convină.

— Mai bine uită-te ce mutră am !

— Ai o înfăţişare minunată ! Tocmai ceea ce trebuie. Eşti nebărbierit, murdar, ai nişte ochi tulburi... Pur şi simplu, vrednic de admirat !

Ivan Vasilievici spuse toate acestea atît de încîntat, încît maiorul nu se mai putu abţine şi izbucni în rîs.

— Bine, fie, hai ! Nu-ţi mai bate joc ! Spune ce ai — se învoi el, dar imediat după aceea îl preveni : Ţine socoteală însă că mă învoiesc dacă într-adevăr e vorba de odihnă, cum ai declarat tu...

— Da, da. E vorba de odihnă, Kostea. Ascultă aici. De sărbători, grănicerii au prins un delapidator pe care hitleriştii îl scoseseră din închisoare şi-l atrăseseră în rîndurile lor. L-au trimis apoi la noi, pe apele golfului...

Ivan Vasilievici îi povesti amănunţit prietenului său despre arestarea lui Kazankov, despre interogatoriul acestuia, despre scrisoarea către Zavialov, iar apoi trecu la expunerea planului.

— Scorpionul e o poreclă. Malţev nu este numele lui adevărat. Ni s-a întîmplat să-l întîlnim de atîtea ori. Cred că specialitatea lui este sectorul frontului din preajma Leningradului. Şi de mult se pregătise el pentru asta. Îţi aduci aminte de chestiunea de acum doi ani, cu trăgătorii de rachete ? De „Cercul ciungului" ? Am reuşit să prindem un grup mare...

— Grozav... şi mai departe...

— Îţi aminteşti, apoi, de chestiunea de anul trecut, cu amoniacul ? Toate astea el le-a făcut, Scorpionul. Fiul lui a pierit. Îţi aduci aminte ? A căzut de pe acoperiş.

— Crezi că era fiul său?

— Da. S-a stabilit acum cu precizie.

— Deci, pînă la izbucnirea războiului, el a stat la Leningrad — spuse Karatîghin, dus pe gînduri.

— E clar. Am stabilit şi unde lucra mai înainte. E chimist. Ascultă mai departe. Am aranjat ca Zavialov să fie trimis într-o delegaţie. Locuinţa lui a fost restaurată şi de ieri s-au mutat acolo Mişa Alekseev şi cu o fetiţă. Ei îl vor întîmpina pe Malţev, ca şi cînd ar fi copiii profesorului...

— U-u ! spuse tărăgănat Karatîghin. Să ştii că e un plan primejdios.

— E prost ?

— Nu, n-am spus asta. Planul este îndrăzneţ şi primejdios. Nu din întîmplare i s-a dat porecla de Scorpionul. Trebuie să recunoaştem că nu e prost. Nu se cade în nici un caz să subapreciezi duşmanul, Vanea.

— Dar nu e bine nici să-l supraprețuieşti şi să te înspăimînţi de el.

— Asta-i adevărat... Şi ce vrei să fac eu ? întrebă maiorul.

— Malţev va sosi peste vreo cinci zile. Cît priveşte pe farmacist, îl ţinem sub observaţie... Aş vrea, cît mai e timp, pînă a nu veni Malţev, să stai acolo cu copiii. Ai să te saturi de somn, ai să te odihneşti...

— Şi la ce bun ?

— În primul rînd trebuie să-i încercăm şi să-i pregătim... Apoi, trebuie să-i ferim de o neîntreruptă încordare sufletească. Tu, ca pedagog, înţelegi desigur ce simt ei în asemenea ocazie. Nervii lor sînt ca nişte strune întinse. Desigur, am discutat cu ei, i-am pregătit... cum m-am priceput. E necesar însă să facem o repetiţie, să organizăm o mică probă. Ca să ne convingem că vor izbuti să se descurce. Nu-i încă tîrziu. Se poate şi renunţa la planul acesta. Cît despre Alekseev, n-am aproape nici o grijă. Lui i s-a mai întîmplat să treacă prin situaţii grele, dar în ce priveşte fetiţa... nu ştiu dacă...

Karatîghin căzu pe gînduri. Înţelegea bine ce anume îl frămînta pe Ivan Vasîlievici, de ce acesta i se adresa tocmai lui şi înţelegea că o asemenea rugăminte nu i-o putea refuza.

— Aşa-a... — tărăgănă el. Care va să zică ai vrea ca eu, de pildă, să mă prefac într-o gînganie vicleană din clasa păianjenilor... N-am ce face... E o chestiune importantă. Trebuie să mă înduplec. Hai să mergem la şef...

Locuința profesorului Zavialov se compunea din patru camere, baie, bucătărie și un vestiar spațios. Mișa și Lena făceau foc dimineața și seara în toate sobele ; deși țineau oberlihturile deschise, umezeala stăruia mereu în această locuință, părăsită de atîta vreme. Acum, după renovare, în tot apartamentul mirosea a vopsea, a clei și încă a ceva, a ceva neplăcut, aspru, a ceva care te îneca și-ți provoca durere de cap.

După ce făcuse foc în sobe, Mișa se duse în odaia lui să-și pregătească lecțiile, iar Lena, după ce spălase vesela și pusese totul în bufet, luase în mînă o cîrpă și ștergea de zor... Lăsînd la o parte mirosurile neplăcute, ca aspect apartamentul se prezenta îmbietor de tot: podelele și geamurile era proaspăt spălate, mobila așezată la locul ei, tablourile fixate în pereți, iar cărțile rămase de la stăpînul locuinței claie peste grămadă, aliniate în rafturi. Cu toate acestea, Lena nici o clipă n-avea astîmpăr. I se părea într-una că urmele proaspetelor reparații prea băteau la ochi și că în cine știe care ungher ba lipsea cîte ceva, ba îngrămădise prea multe lucrușoare.

Lena trebuia să se simtă aici ca la ea acasă. Ivan Vasilievici îi repetase această dorință a lui, Mișa i-o amintea ori de cîte ori găsea prilejul și Lena se străduia conștiincios să fie stăpîna casei. Dar ce fel de stăpînă o mai fi și asta, pe numai două luni !...

Lena avea propria ei cameră. Într-un scrin de modă veche găsise tot felul de nimicuri — o sumedenie : cutiuțe, statuiete, flaconașe, cîrpe, panglici, cărți poștale, imagini tăiate din reviste, chiar și o păpușă veche, cu fața mînjită, cu părul dezlipit, dar îmbrăcată cu grijă ; avea, prinse de pieptar, niște jartiere, care îi țineau ciorapii. O fi fost, pesemne, păpușa preferată a adevăratei stăpîne, pe care n-o cunoștea și al cărei nume, Alia, îl purta ea astăzi. Nu, oricît se străduia, Lena nu se putea simți stăpînă cu adevărat în această locuință.

Cu mînecile suflecate, fata se îndreptă spre camera cea mai mare, spre așa-zisul salon. Altădată aici se primeau musafirii. În salon se afla telefonul, pianina ; aici se cînta, se dansa și se pare că înainte de război era multă veselie.

În sobă trosneau niște bucăți de scîndură. Lena află de la Mișa că nu trosnesc tare numai lemnele ude, cum crezuse ea pînă atunci, ci arde cu zgomot deosebit lemnul de brad.

Lîngă fereastră era camuflată instalația de semnalizare: o priză electrică obișnuită. Alături se bălăbănea șnurul de la stor. Șnurul avea la capăt un ciucure, iar printr-însul treceau cîteva sîrme subțirele. Dacă introduceai ciucurele într-una din găurile prizei, semnalul răsuna în locuința de alături. Lena știa că acolo locuia omul care, la auzul semnalului, va veni imediat într-ajutor, dar cine era, cum arăta acest om, nu știa. În ajun, trecuse pe la ei un vecin de vizavi și ceruse cu împrumut o cutie de chibrituri. Desigur că Mișa îl cunoștea, își zisese Lena, fără îndoială în sinea ei. Că doar și-au dat mîna și și-au zîmbit ca doi vechi prieteni. N-o fi el omul acela? Dar cum o să le vină într-ajutor, de vreme ce e invalid și umblă sprijinindu-se în cîrje?

Lena aruncă o privire severă, pretențioasă, prin cameră și găsi ceea ce căuta. Candelabrul cel mic, atîrnat în mijlocul camerei, era pătat de var.

— Mare bucurie! Și nimeni n-a observat pînă acum! bombăni ea, deschise ușa și strigă cu glas răsunător: Mișa! Mișa! Vino-ncoace!

Cînd Mișa intră, Lena văzu îndată că era nemulțumit de ceva, dar nu se opri mai îndelung asupra acestui amănunt.

— Poftim, admiră, te rog! zise ea arătînd cu degetul spre candelabru. Vezi? E pătat de tot... Nici nu știu cum am s-ajung pînă acolo... Tu ce crezi?

Mișa o privi în tăcere, cu o umbră de dojană pe figură.

— Dacă pun scaunul pe această băncuță rotundă, ce zici, Mișa? Răspunde... — continuă Lena, dar se opri la ultima silabă, tăcu deodată și se făcu stacojie la față.

— Nu înțeleg! E oare atît de greu? se miră Mișa, certînd-o din ochi. De ce, de pildă, eu m-am obișnuit? De ce eu nu-ți zic Lena? Nu-i așa? Nici măcar o singură dată...

— Kolea, iartă-mă! N-am să mai greșesc!

— Îmi spui asta a treia oară.

— A treia și ultima oară — apăsă Lena pe vorbe cu un zîmbet spășit. Pe cuvîntul meu. Nu mă pot obișnui dintr-o dată...

Se îndreptă spre fereastră și trecu de cîteva ori cîrpa peste geam.

— Gîndeşte-te, dacă zici Mişa de faţă cu Malţev... Îţi dai seama ce se poate întîmpla ? Am zădărnici întreaga operaţie — continuă Mişa, cu glas de povaţă.

— De faţă cu el n-am să uit.

— Cred, Alia, că tu nu-ţi dai încă seama, în mod clar, de toată răspunderea pe care o ai... De noi depind foarte multe lucruri... poate chiar eliberarea Leningradului.

— Ce vorbeşti, Kolea !... mormăi neîncrezătoare fetiţa. Exagerezi !

— Vezi, asta e, asta e... De asta spun eu că tu nu-ţi dai seama de toată răspunderea pe care o ai. Crezi că totul e numai o joacă.

— Bine, hai, nu mai fi supărat ! Doar ţi-am dat cuvîntul. Mişa nu mai există ! Mişa a dispărut fără urmă ! A rămas numai Kolea, Kolea, Nikolai, Kolea, Kolea, Kolea — repetă ea într-una, pînă ce cuta care se formase la rădăcina nasului lui Mişa dispăru. Vrei să ştii de ce tu n-ai greşit niciodată, strigîndu-mă ? Vrei să-ţi spun ?

— Ei ?

— Pe surioara ta o cheamă Olia. Alia şi Olia sînt nume foarte asemănătoare. Te gîndeşti tot timpul la surioara ta şi-mi zici Alia. Nu-i aşa ? Şi eu nu cunosc nici un băiat cu nume asemănător. Măcar vreunul Tolea... N-am nici frate — încheie Lena cu un oftat şi, avîntîndu-şi cîrpa, continuă cu glasul schimbat: Şi cu asta, basta ! Hai la treabă ! Kolea, ajută-mă, te rog, adu încoa' băncuţa...

— Pe surioara mea o cheamă Liusia şi nu Olia şi nu e vorba de asta, pur şi simplu trebuie să fim mai cu băgare de seamă.

Mişa puse băncuţa sub candelabru şi aduse din bucătărie un taburet.

— Dă-mi mie cîrpa... că tu cazi jos dacă te urci.

— Nu, nu... asta nu e treabă de bărbat — se împotrivi Lena. Nu mă încurca, te rog.

Fetiţa se sui cu dibăcie mai întîi pe taburet, pe urmă pe băncuţă, însă în clipa aceea se auzi o sonerie scurtă.

— A venit cineva...

— Vecinul ? şopti Lena.

— Nu, pesemne c-o fi, ştii tu cine... Aşteaptă puţin... — o preveni Mişa şi se îndreptă spre vestiar.

Cu Burakov stabilise ca să sune o dată lung şi o dată scurt, aşadar nici el nu putea fi. Poate că-i Ivan Vasilievici ?

Deschizînd larg uşa, Mişa văzu în faţa sa, în tinda scării, un bărbat nu prea înalt, vînjos, cu o valiză în mînă. Cînd întîlni privirea aţintită a unor ochi obosiţi şi zări perii uşor cărunţi de pe obrajii noului venit, inima-i încetă o clipă să mai bată.

— Pe cine căutaţi ? întrebă el cu glas sugrumat.

— Sînteţi Kolea Zavialov, dacă nu mă înşel ? întrebă bărbatul, zîmbind.

— Da.

— Foarte bine ! Noi ne cunoaştem... Tatăl dumitale e acasă ?

— Nu. Tata a plecat într-o delegaţie la Moscova.

— Nu mai spune ! se miră bărbatul. Ce împrejurare neaşteptată... Aveam intenţia... ce să fac acum ? Şi de mult a plecat ?

— De alaltăieri.

— Pentru multă vreme ?

— Nu... Cred că peste o săptămînă va fi acasă, dacă nu-l vor mai opri... Ce treabă aveţi cu tata ? Sînteţi de la uzină ?

— Nu. Am venit şi eu tot într-o delegaţie. Nu ştii dumneata, Kolea, tata a primit scrisoarea mea ?

— Sînteţi Grigori Petrovici Malţev ?

— Exact.

Pe faţa lui Mişa apăru un fel de zîmbet.

— Tata ne-a spus... Ne-a rugat să vă cerem să-l iertaţi că s-a întîmplat una ca asta. A fost chemat într-o chestiune foarte importantă... Intraţi, vă rog — continuă el cît putu de amabil şi, în momentul cînd musafirul intra în vestiar, strigă cu glas tare : Alia ! A sosit Grigori Petrovici !

Închizînd uşa în urma oaspetelui, Mişa era tare neliniştit, se gîndea la ce va face fetiţa cînd se va întîlni cu spionul. Primele clipe sînt întotdeauna cele mai primejdioase. Era sigur că după aceea Lena se va obişnui, va lua o atitudine naturală, la început însă, se putea fîstîci.

— Alia ? o întrebă Grigori Petrovici, în clipa cînd Lena apăru în pragul uşii.

— Da, eu sînt.

— Ei !... Păi, eşti o fată mare ! Din povestirile lui Serghei Dmitrievici îmi închipuiam că eşti o fetiţă mică... Îmi pare

foarte bine! Dă-mi mîna. Cu tatăl dumitale sîntem prieteni vechi...

— Şi el ne-a spus că v-aţi cunoscut la casa de odihnă, şi că nu v-aţi mai întîlnit de atunci — zise Lena cu o naivitate copilărească şi vorbele ei îl tulburară pe oaspete.

— Tocmai, tocmai... zicînd „vechi", mă gîndeam că sîntem amîndoi vechi de zile, adică bătrîni.

— Dezbrăcaţi-vă, vă rog, şi intraţi în casă... Aici e camera dumneavoastră... Îţi fi obosit de atîta drum...

— Da, mărturisesc... aş fi vrut să mă mai ferchezuiesc puţin: să fac o baie. Spuneţi-mi, dragii mei, ce-i cu baia comunală din Leningrad?

— Dar avem baie acasă. Putem face focul.

— Baia de-acasă n-are la mine căutare; mie-mi place baia de aburi...

— Baia de aburi funcţionează — zise Mişa. Vă pot conduce pînă acolo. Dacă vreţi, chiar acum, că apoi va trebui să plec la şcoală.

— Minunat!... Foarte bine!... Aş vrea să mă spăl, să mă bărbieresc, iar apoi să mă culc. De două nopţi n-am închis ochii, prieteni. Greu se ajunge pînă la voi, la Leningrad!

— Dumneavoastră aţi venit cu avionul? întrebă Lena.

— Nu, Alecika... Am mers cu trenul. A fost un drum primejdios, ne-au bombardat de două ori.

În timp ce oaspetele îşi dezbrăcă paltonul şi îl agăţă în cuier, Lena trecu în capătul vestiarului şi deschise uşa unei camere.

— Poftiţi aici, intraţi, vă rog! Nu e o cameră prea luminoasă, dar e bună.

— Aţi făcut reparaţii? întrebă Grigori Petrovici, intrînd în cameră în urma Lenei şi privind de jur împrejur.

— De ce mă întrebaţi?

— Miroase a vopsea.

— Da. E o afurisită de vopsea cu un miros atît de stăruitor... nu vrea să iasă cu nici un preţ. Vă rog, nu vă sfiiţi, Grigori Petrovici! Dacă aveţi nevoie de ceva, spuneţi-mi.

— Îţi mulţumesc, Alecika! Acum n-am nevoie absolut de nimic. Mi-e un somn nebun.

— Dar după baia de aburi, o să mîncaţi ceva?

— Ah, da!... Iartă-mă, te rog... — îşi aduse aminte Maltev. Deschise geamantanul, îşi scoase rufăria, un prosop, un

săpun, o mapă cu diferite hîrtii, cîteva cărți și le întinse pe toate pe pat. Iată... astea toate vor intra în camera voastră — zise el, dînd la o parte valiza cu pachetele rămase în ea. I-am promis lui Serghei Dmitrievici să-i aduc niște alimente. Ia-le, te rog, Alecika și folosește-le cum vei găsi de cuviință. Ai femeie de serviciu ?

— Ce vorbiți ! Femeie de serviciu, astăzi ? !

— Și cine conduce gospodăria ?

— Eu.

— Dumneata ? O fată de profesor !

— Ei și ce ? Credeți că fetele de profesori sînt niște cocoșnețe ? Nu-i de loc așa.

— Cu atît mai bine — zise oaspetele, zîmbind. O stăpînă mică într-o casă mare.

— Să am iertare, nu-s chiar atît de mică și apoi, nu uitați în ce vremuri trăim...

Și parcă spre a-i confirma spusele, casa se cutremură, ca îndată după aceea să răsune explozia surdă a unui obuz.

— Uite... Iar trag !

Rămaseră o vreme în tăcere, așteptînd alte explozii. Undeva, prin apropiere, explodară unul după altul, încă două obuze. Celelalte zburară mai departe. Zgomotul șuierător, clocotitor, al obuzelor în zbor se auzea limpede, pe cînd exploziile răsunau slab.

Mișa apăru în ușă. Purta o scurtă de marinar, o șapcă de uniformă și avea în mînă o servietă.

— Sînt gata, Grigori Petrovici.

— Și dumitale, Kolea, nu ți-i frică ? Se trage doar...

— De ce să-mi fie frică ? Se trage undeva, în Vîborgskaia, și noi ne îndreptăm spre o altă parte a orașului — zise Mișa, aruncînd o privire curioasă la valiza deschisă, în care se aflau pachete, săculețe, borcane.

— Grigori Petrovici ne-a adus alimente — explică Lena.

— Orice dar e întotdeauna binevenit — rosti oaspetele și luînd în mînă pachetul cu rufărie și săpun, se apropie de Mișa. Ei... dacă marinarul zice că nu-i primejdios, îs liniștit. Sînteți niște oameni obișnuiți cu bombardamentele. Să mergem !

Pe platforma primului etaj, Mișa se opri.

— Am uitat ceva !... Mergeți înainte, Grigori Petrovici !

Vă ajung eu — zise el şi, sărind cîte două trepte deodată, se repezi înapoi.

Lena asculta cu luare-aminte, în uşa apartamentului, paşii care se depărtau şi se gîndea : cu ce să-şi înceapă treaba ? Fetiţa îşi zicea în sine că trebuia să intre în acţiune rapid, hotărît. În timp ce oaspetele va face baie, trebuia numaidecît să-i comunice lui Ivan Vasilievici că sosise. Dar cum ? Să-l cheme oare printr-un semnal pe vecinul invalid ? Li se atrăsese însă luarea-aminte să folosească semnalul numai la mare nevoie, în cazuri de primejdie.

Apariţia neaşteptată a lui Mişa o sperie. Lena se dădu înapoi. După ce închise uşa, Mişa o apucă de cot şi-i şopti grăbit :

— Bravo ţie, Lenocika ! Telefonează-i unchiului Vanea... sau mai bine, cheamă-l pe Burakov, cu asta... cum îi zice... cu asta cu ciucure şi spune-i că „el" a sosit. Asta am vrut să-ţi spun... iar eu voi căuta să mă întorc cît mai repede. Ei, am toată nădejdea în tine...

— Kolea, stai puţin... ştii cum mi-ai zis adineauri ?

— Cum ?

— Ţine minte: Pe mine mă certi şi tu...

— Ei, cum ţi-am zis ? întrebă înciudat Mişa.

— Ai zis „bravo ţie, Lenocika !"

— Bun ; va să zică te legi tu acuma de mine ! Doar am vorbit foarte încet... Ca să nu mai lungim vorba, ai înţeles ? Ei, asta-i tot. Am plecat !

Mişa strînse cu putere mîna falsei sale surori şi ieşi fugind în stradă.

10. O DISCUŢIE CIUDATĂ

Tragerile de artilerie asupra raionului încetaseră, canonada însă creştea mereu, semănînd cu bubuitul tunetului.

— Trag zdravăn ! observă oaspetele.

— E un duel de artilerie — lămuri Mişa. De data asta li se înfundă fasciştilor. Mănîncă de la ai noştri o papară, de n-au s-o uite niciodată.

Noul venit mută legăturica dintr-o mînă într-alta şi îi aruncă lui Mişa o privire piezişă, ca apoi să zîmbească silit.

„Îi stă în gît vorba «paparâ»", se gîndi Mişa.

Străzile erau pustii. Rareori răsărea cîte un pieton răzleţ, iar pe sub porţi, ici-colo, staţionau cei de serviciu de la Apărarea antiaeriană-locală, cu urechile ciulite la desfăşurarea focului de artilerie.

„E savant, dumnealui, mă rog ! gîndi Mişa, străduindu-se să nu meargă cu imaginaţia prea departe. Dar se vede de la o poştă că nu-i nimic de capul lui."

— Kolea, dar te întorci acasă tîrziu ? îl întrebă pe neaşteptate oaspetele.

Mişa se luă de gînduri. „Cu ce scop îmi pune oare această întrebare şi ce trebuie să-i răspund ? Să-l încurc, sau să-i spun adevărul ?"

— Depinde... Uneori zăbovesc acolo, alteori vin chiar mai devreme.

— Păi cum, n-aveţi un orar ?

— Orar avem, dar se întîmplă să avem şi lucrări practice.

— De ce ţi-ai ales asemenea specialitate... marina ? întrebă din nou oaspetele. Tatăl dumitale e un învăţat, un chimist, iar dumneata ce ai să fii ? Timonier ?

— Am să fiu mecanic — zise hotărît Mişa.

— Cu atît mai rău... ce, îţi place tehnica ?

— Da.

— Şi ce zice despre asta Serghei Dmitrievici ?

— Ce să zică... — mormăi Mişa. Doar nu-s copil mic.

— Şi totuşi, trebuie să ţii seamă de părerea tatălui dumitale — urmă oaspetele sentenţios. E mai în vîrstă şi deci mai cu experienţă. În epoca noastră alegerea unei profesiuni are o uriaşă importanţă... Din cauza asta, mulţi tineri îşi strică viaţa... şi nu numai pe-a lor. Talent, să zicem, pentru munca ştiinţifică n-au şi se bagă la aspirantură... Ar trebui să lucreze la strung...

— Să fie strungar în pîine — îl ajută Mişa.

— Cum vine asta, strungar în pîine ? întrebă oaspetele.

— Avem aşa, o vorbă — îl lămuri Mişa. A fi strungar în pîine... înseamnă a trîndăvi. Nu fac alta decît me-e-stecă toată ziua.

— A-a !... Da-da... E ciudat că și astăzi ne stăpînește încă năzuința „de a căuta o profesiune mai ușoară și mai bănoasă“ [1], ceea ce se numește „un post rentabil“.

Mișa asculta, cuprins de uimire. Pe de o parte, știa că omul din fața lui era un dușman și fiecare vorbă a lui o întîmpina cu neîncredere ; pe de altă parte, își dădea seama că Malțev exprima idei juste, valabile, cu care, în sinea lui, nu se putea să nu fie de acord.

— Am un cunoscut — urmă oaspetele mai departe. Ca flăcău, era zdravăn, puternic, dar cam strîmt la minte. Îl chema Vasea. Ar fi trebuit să lucreze undeva, cu ciocanul, ca fierar, sau să care butuci de lemn, el însă și-a ales drumul științei : o îndeletnicire vrednică de respectat, avantajoasă și oarecum nu prea grea. De ce oare ? Fiindcă familia a hotărît în locul lui. Trebuie să adaug imediat că Vasea era și leneș, nu numai prost. L-au tras de urechi dintr-o clasă într-alta toți ; și mama, și fratele mai mare, și cunoștințele lor. Îl scoaseră cu chiu cu vai la liman. Iar apoi, trecu la institut. Îl însurară cu o femeie deșteaptă, de treabă. Mai tîrziu ea îi compuse și dizertația. Și iată că deveni savant, spre nenorocirea atît a lui cît și a celor din jur. Desigur, de făcut nu făcea nimic și nici nu putea să facă. Însă avea o părere foarte bună despre sine. Și nu-l puteai convinge nici în ruptul capului că n-avea ce căuta în domeniul științei, că trebuia să-și schimbe meseria cît nu era încă prea tîrziu.

Istorioara lui Malțev nu-l impresionase de loc pe Mișa. El n-avea de gînd să se ocupe de știință ; își alesese o profesiune care-i plăcea și era convins că avea să ajungă un mecanic bun. Nu putea însă înțelege de fel de ce Malțev îi vorbea despre asta.

— Grigori Petrovici, unde se află el acum ? întrebă Mișa, dar văzînd că acesta nu înțelesese întrebarea, adăugă : El, Vasea, pe unde o fi acuma ? Pe front, pesemne ?

— Din păcate, nu. Stă la Leningrad — răspunse oaspetele, oprindu-se la baia de aburi, în fața intrării. Pare-se că am ajuns. E aci ?

— Aici, Grigori Petrovici, ai să nimerești drumul spre casă ? îl întrebă Mișa.

---

[1] Din comedia lui Ostrovski : „Un post rentabil“. (n.t.)

— O să mă descurc eu cumva... Dumneata, va să zică, te duci la şcoală ?

— Da.

— Da, da... Într-o vreme atît de eroică, să înveţi, sub ploaia de obuze, e ceva... mai tîrziu vei fi mîndru de ceea ce faci acum.

După ce Malţev dispăru după uşă, Mişa o luă înapoi cu paşi mari. Nu mai era mult pînă la începerea cursurilor, băiatul însă trebuia să se înapoieze şi să-i transmită la telefon lui Ivan Vasilievici cîteva ştiri importante. Aflase că la Leningrad stătea şi lucra un prost-învăţat, pe nume Vasea, vechi cunoscut al lui Malţev ; „un învăţat-prost" ! cu toate că aceste două noţiuni se bat cap în cap. Pînă acum, Mişa nu-şi închipuise că-i cu putinţă aşa ceva. E drept că pînă acum n-avusese de-a face cu învăţaţi autentici ; ceea ce-i mărturisise de altfel lui Ivan Vasilievici cînd acesta îi spusese că va trebui să treacă drept un fiu de profesor. Ivan Vasilievici îi explicase că învăţaţii nu se deosebesc prin nimic de oamenii obişnuiţi, că la Leningrad sînt foarte mulţi de aceştia, că chiar Mişa îi văzuse, desigur, de multe ori în tramvai, pe stradă, fără a bănui că erau profesori, sau doctori în ştiinţe. Mişa nu se împăcase cu această idee la început. Îşi adusese aminte că se dusese primăvara cu Vasea Kojuh să cumpere răsad de la Institutul botanic pentru grădina de zarzavat şi acolo apăruse, după cum i s-a spus, un candidat în ştiinţe. „Aşa profesor mai zic şi eu ! Îţi sare-n ochi de la o poştă că-i cineva ! îi povestea el lui Ivan Vasilievici. Umbla netuns, îngîmfat ca un curcan şi gîndea iavaş-iavaş ! Văzîndu-ne, pe Vaska şi pe mine, se apropiase de noi şi ne bătuse pe umeri. „Ce — zice — tinerilor, aţi venit după varză ?" — „Da — zic, — după răsad." — „Şi cum se zice varză pe latineşte ?" Şi noi n-am putut să-i spunem... că nu ştiam..."

Povestirea lui Mişa îl înveselise pe Ivan Vasilievici, care cercase să-l convingă pe Mişa că omul nu era un învăţat, ci vreun administrator care se dădea drept candidat în ştiinţe. Învăţaţii adevăraţi nu-s aşa de îngîmfaţi. Cu cît îs mai învăţaţi, mai deştepţi, cu atît îs mai simpli în purtările lor.

Povestirea lui Malţev despre Vasili cel Prost îl zăpăcise de-a binelea pe Mişa, care nu ştia ce să mai creadă despre învăţaţi. Cum or fi ei în realitate ? În nici un caz nu-s ca Malţev. Într-ăsta se citea imediat spionul.

Mişa urcă într-un suflet scara şi sună la uşă. Lena îi deschise.

— Noi ştiam c-ai să te întorci — zise Lena zîmbind.

— Noi ? se miră Mişa, dar imediat îşi dădu seama despre ce era vorba şi făcu semn cu capul spre uşa de vizavi. Lena îi răspunse şi ea mutește că da, printr-o mişcare a capului.

Burakov şedea în bucătărie şi cerceta cu luare-aminte alimentele aduse de spion.

— Ei, ce s-a-ntîmplat ? întrebă Mişa.

— Nimic deosebit. Alimentele sînt ruseşti. N-am descoperit nimic suspect.

— Lui Ivan Vasilievici i-aţi telefonat ?

— I-am telefonat.

— Ei, şi ?

— Cum „ei, şi !" ? A sosit puţin mai devreme decît ne-aşteptam, deşi nu ştiam exact cînd avea să vină. Acum trebuie să fim cu mare băgare de seamă...

— Şi să nu-mi mai zici Lena — adăugă fetiţa, cu un zîmbet şiret.

— Nici mie Mişa.

— Nu... Scuză-mă, te rog, Kolea. Ţi-am zis Mişa înainte, cînd încă nu venise, dar tu, mi-ai zis faţă de dînsul.

— Faţă de dînsul ? Te rog să nu minţi !

— Desigur că faţă de dînsul ; era aici undeva jos, pe scară.

— Şi m-a auzit el ?

— N-am spus c-a auzit.

— Nu vă mai ciondăniţi acuma, dragilor — se amestecă Burakov în discuţie. Dacă s-au făcut greşeli, trebuie să ţinem seamă de ele să nu se mai repete... Iar acum, iată ce urmează : Se va înapoia de la baie şi cred că se va culca. Să-l lăsăm să doarmă. Iar noi, ca şi cînd nimic nu s-a întîmplat, să ne vedem mai departe de ale noastre şi să-l supraveghem. Misiunea noastră e simplă. Nu vă zăpăciţi, nu vă tulburaţi.

— Tovarăşe Burakov, pe drum am discutat şi el...

— Şi de ce nu eşti la şcoală ? De ce eşti aici, Mişa ? întrebă Burakov şi dîndu-şi seama că a greşit rostindu-i numele, îşi puse mîna la gură.

Era însă prea tîrziu. Odată vorba ieşită din gură, nu mai e cu putinţă s-o întorci înapoi.

—Aha-a! V-am prins! strigă triumfător Mişa, în timp ce Lena bătea din palme.

— Sînt vinovat, sînt vinovat... Am săvîrşit o greşeală cît capul meu de mare... m-a luat gura pe dinainte — recunoscu Burakov, cu o sfială prefăcută. — vedeţi ce forţă e obişnuinţa? Ar trebui să mi se taie capul pentru asemenea nesocotinţă. Noroc că nu ne-a auzit nimeni... Dar fiindcă sîntem acuma toţi vinovaţi de aceeaşi nebăgare de seamă, hai să nu ne mai dojenim unul pe altul; şi să tragem laolaltă învăţăminte, următoarele învăţăminte: să ne controlăm singuri fiecare mişcare a noastră, fiecare vorbă, fiecare pas. Toate vorbele aşa-zise greu de mistuit, golăneşti, cum ar fi „a hali", „a şterge putina", trebuie să le aruncăm cît colo, să nu le mai folosim.

— Zicem noi oare „a hali"? Nici nu ştiu ce înseamnă vorba asta. Kolea, ai zis tu vreodată aşa? întrebă Lena.

— Nu.

— Am dat numai o pildă. Nu uitaţi că sînteţi copii de profesor — zise Burakov şi îndreptîndu-se spre cîrjele proptite de dulap, le apucă în mîini cu un oftat. Credeţi că-i chiar uşor să umbli în patru picioare?... M-am săturat şi încă nu mă pot deprinde... Să mergem, Kolea. Sigur că ai întîrziat de la şcoală. Treaba-i treabă, dar nu uita nici de învăţătură.

11. BEAUTIFUL BOY

Da. Mişa întîrziase la prima oră de curs, însă chiar dacă ar fi putut ajunge la timp, tot nu s-ar fi dus la şcoală. Nu-i ardea astăzi de învăţătură! Nici n-ar fi putut sta locului în bancă. După discuţia cu Burakov, se liniştise puţin, sau, cum spunea Sîsoiev, „revenise la starea normală", dar nu într-atît încît să rezolve probleme de aritmetică, sau să scrie fără greşeli după dictare. Şi pentru că n-avea poftă să ia note proaste, Mişa se hotărî „să tragă chiulul", să treacă mai întîi pe acasă, să vadă dacă n-are vreo scrisoare, iar apoi, să se ducă la cămin, la Liusia.

Ca să nu iasă din cuvîntul tatălui său, Mişa păstrase camera lor, cu toate că de doi ani locuia pe vas. La înce-

putul verii, tatăl său fusese rănit a treia oară şi cît timp a stat în spital şi-au scris des. De puţină vreme însă tatăl, făcîndu-se bine, plecase din nou pe front. Oare pe unde o fi acum ?... În ziua de 14 noiembrie Armata Sovietică eliberase oraşul Jitomir. Era foarte posibil ca şi tatăl lui să fi fost printre cei care eliberaseră acest oraş depărtat şi necunoscut, cu nume atît de plăcut. După un vechi obicei pe care îl aveau mai toţi băieţii, Mişa împărţi acest cuvînt în două : „jito" şi „mir". Ce însemna „jito", nu ştia exact ; Lena spunea că secară. Mişa îşi închipuia că-i un fel de crupă. În orice caz, ceva bun. Ei, şi „mir" — pace — era cel mai frumos cuvînt din lume. Pacea — însemna victoria. Numai după victorie va fi pace trainică — şi vasul lor va putea ieşi în largul mării. Toată vara Mişa visase o cursă lungă şi-i era ciudă că după înfrîngerea zdrobitoare de la Stalingrad, fasciştii, mai sperînd în nu ştiu ce, nu se predaseră. Pentru toată lumea era limpede ca lumina zilei că nemţii pierduseră războiul. Sîsoiev afirma că după ce Armata Sovietică se va apropia de graniţele Germaniei, războiul va lua îndată sfîrşit. Nikolai Vasilievici gîndea altfel. „Tot greul stă încă în faţa noastră, spunea el. Vom avea de purtat lupte crîncene, îndîrjite. Hitleriştii se vor apăra pînă ce nu le va mai rămîne nici o posibilitate." În sufletul lui, Mişa înclina spre părerea lui Sîsoiev, dar se putea oare să nu-i dea crezare lui Nikolai Vasilievici !

Ieşind în bulevardul Bolşoi, băiatul simţi că venea cineva în urma lui. „Nu-s cumva urmărit ?" La gîndul ăsta îşi adună îndîrjit toate puterile, îşi încordă mintea, dar continuă drumul, netulburat, fără a-şi întoarce capul. Pe vremuri, cînd primea o misiune de la Ivan Vasilievici, bănuia că fiecare om îi era duşman şi întotdeauna stătea la pîndă, cu mare băgare de seamă. Pe atunci îi lipsea experienţa. Acum însă, era un om de toată încrederea şi nu din întîmplare Ivan Vasilievici îi spusese că în privinţa lui era complet liniştit. Cît despre Lena, asta-i altă vorbă. Fetei nici prin cap nu-i trecea că pe un agent îl pîndeau, la fiecare pas, atîtea surprize neplăcute... Şi lui Mişa îi zbură gîndul — nu ştia nici el de ce — la operaţia de demascare a bandei de hoţi, la care participase cu un an mai înainte. Îi răsăriră în minte : Krendel, Niusia, jocul de cărţi, masca de gaze, explozia... Aici, lîngă cinematograful „Molnia", îl prinsese

el cu mîna lui pe Jora Brunetul, şi era cît pe-aci s-o păţească, să fie trimis pe cealaltă lume. Uite, colo, ceva mai departe, Brunetul îl lovise cu pumnalul...

Mişa auzea acum tot mai aproape paşi în urma sa. Cineva se silea să-l ajungă. În sfîrşit, răsună un glas care strigă :

— Alekseev !

Mişa întoarse capul şi-l văzu pe Steopa Panfilov care păşea în urma lui, ducînd în mînă o plasă plină. Băiatul era fără palton, însă purta un costum nou, chiar şi cravată.

— Oho ! *Beautiful boy !* zise batjocoritor Mişa.

— Ce-o mai fi şi asta ? se miră Steopa.

— Asta ? Nu ştiu cum s-ar putea traduce... pe englezeşte înseamnă băiat frumos. Ei, cam un fel de filfizon dat naibii !

— Ştii, Mişa, că nu te-am recunoscut la început — făcu Steopa, fără să ia în seamă gluma prietenului său. Îmi ziceam : el o fi, ori n-o fi el ? Mergeam de mult în urma ta şi tot şovăiam. Să vezi c-ai să te îmbogăţeşti.

— Eu, de unde-ai scos-o şi pe asta ? Tu chiar eşti bogat ! Ian te uită, mi te-ai învîrtit de-un costumaş de mîna-ntîi ! Nu se mototoleşte de loc !

— Mi s-a dat pe bon. Noi am îndeplinit planul...

— Am auzit. Dar cu ce ocazie te-ai elegantarisit astăzi ?

— Astăzi sînt liber. M-a trimis maică-mea la prăvălie, după cumpărături. Mergi spre casă ?

— Da' unde credeai că merg ?

— În cazul acesta, s-o pornim !

Învăluindu-se-n priviri, zîmbindu-şi într-una, o luară înainte, în pas domol. Se vedea că lui Steopa îi plăcea mult noul costum.

Băiatul căuta să se ţină cît mai drept, ceea ce dădea impresia că haina stătea pe dînsul ţeapănă şi nu se îndoia de loc, ca şi cînd ar fi fost confecţionată dintr-un material foarte prost. În drum spre casă, Steopa îşi mai potrivi de vreo două ori cravata ; părea stîngaci, nu mai era Steopa cel obişnuit — şi Mişa găsea c-avea mult haz. Cînd cei doi prieteni ajunseră sub bolta porţii lor, Steopa îşi aduse deodată aminte.

— Ştii, Vaska era cît pe ce să ardă de viu !

— Dacă era „cît pe ce", nu se pune la socoteală.

— Nu, zău, aşa e ! ! E internat la spital.

— Dar ce s-a întîmplat ? se interesă Mişa neliniştit, dîndu-şi seama că oamenii nu se internează în spital aşa, pentru o nimica toată.

— Asta i s-a întîmplat, înţelegi, în timpul lucrului. Pe cînd lucra nu ştiu ce în atelier, hop ! tragerile şi căzu, la ei în atelier, o bombă incendiară. Şi ştii doar ce fac bestiile astea : după ce aruncă bomba incendiară, dau în acelaşi loc cu explozive una după alta, ca să nu poată oamenii stinge incendiul, povestea Steopa, tot mai aprins la vorbă. Iar Vaska, ce crezi că a făcut ?... Vezi bine că nu şi-a pierdut cumpătul, ci le înşfăca de-a dreptul cu mîna şi hup ! cu ea pe fereastră... şi iar hup ! pe fereastră. Ardea fosforul şi el apuca obuzele cu mîinile şi le arunca pe fereastră. Îţi dai seama ? Şi fosforul e lucru' dracului ! Ştii şi tu... trosneşte, împroşcă. Nu-i de glumit cu el ! Lui Vasea era cît pe ce să-i ajungă arsura la os. Îşi pierduse cunoştinţa. Noroc că erau multe femei pe acolo... l-au stins.

— Ce au stins ?

— L-au stins pe Vaska !

— Şi din atelier ce s-a făcut ?

— A fost stins tot focul. Ţi-am spus doar că Vaska l-a stins ! stărui Steopa cu un oftat şi după o scurtă tăcere, adăugă : O să capete o decoraţie. Precis !

— Bravo lui Vaska !

— Te cred că bravo lui ! El nu stă prea mult la gînduri. S-aruncă şi gata ! Îţi aminteşti cum l-am prins, el şi cu mine, pe semnalizatorul acela ? Am pus mîna pe el şi jap, una peste bot !

Mişa nu mai auzise ultimele cuvinte. Îi răsări înaintea ochilor scena descrisă de Steopa. Vedea cum explodau obuzele incendiare, cum ardea fosforul şi era la mintea oricui să-şi închipuie în ce stare se afla prietenul său care suferise arsuri grave. „Dar dacă moare ?“ îi fulgeră lui Mişa prin minte şi la acest gînd i se chirci inima de durere.

— Ascultă, Stepan, ar trebui să mergem pe la el. Ştii la care spital se află ?

— Să mergem chiar acum ! se bucură Steopa. Avem vreme s-ajungem la timp. Astăzi e tocmai zi de vizită. Numai să duc plasa asta acasă...

— Şi eu trec pe la mine să văd dacă n-am vreo scrisoare de la tata.

— Numai să nu întîrzii — îi spuse Steopa. Pînă la şapte trebuie să fim acolo.

Peste cîteva minute, prietenii se reîntîlniră în curte şi o porniră repede spre staţia de tramvai.

— N-ai primit scrisoarea ? îi zvîrli o vorbă din mers Steopa.

— Nu.

— N-ai mai primit de mult ?

— De mult... Acolo se dau lupte crîncene. Nu-i arde lui tata de scrisoare — răspunse Mişa, dus pe gînduri.

12. PRIETENUL RĂNIT

Spitalul se afla într-o clădire nouă. Înainte de război, pe locul paturilor se aflau bănci şcolare, iar camerele se numeau clase şi nu saloane. Pe atunci, Vasea Kojuh ar fi putut nimeri foarte bine aici, în calitate de elev, şi ar fi stat chiar în banca de lîngă fereastra de colo, în clasa a zecea „B". Acum băiatul zăcea în pat, bandajat din cap pînă în picioare, şi n-avea voie să se mişte. Cea mai mică mişcare îi deplasa bandajele şi o durere pătrunzătoare, ascuţită, îi provoca greaţă şi i se făcea negru înaintea ochilor. Toată lumea de acolo : răniţii, surorile, infirmierele şi medicii se purtau faţă de el cu multă gingăşie. Toată lumea ştia prin ce grele suferinţe trecuse tînărul cu trupul încins de arsuri grele. Vaska îi auzea uneori pe cei din jur vorbind despre dînsul cam aşa : „Nu s-a speriat... n-a fugit... şi cînd te gîndeşti că-i doar un copil !" Soldaţii în convalescenţă se aşezau adeseori pe un scăunaş lîngă patul lui şi îi grăiau de parcă-l socoteau de-o seamă cu ei : îi povesteau năprasnicele întîmplări de pe front, în ce lupte şi cum căzuseră ei răniţi şi Vasea căpăta încetul cu încetul convingerea că nu fusese internat în acest spital militar din întîmplare, că nu era pur şi simplu victima unui obuz căzut ca din senin ; nu, el fusese rănit pe front, ca şi toţi ceilalţi soldaţi de-acolo. Fapta lui era ridicată în slăvi ca una din faptele eroice, pentru care oamenilor li se atribuie medalii şi decoraţii.

— Ai să primeşti o medalie pentru vitejia ta — îl încredinţă un ostaş de gardă mustăcios. Ţine minte ce-ţi spun eu!

— Trebuie să-ţi dea Ordinul Steagul Roşu — îl îmbărbăta să tragă nădejde altul.

Toate acestea îi umpleau lui Vasea sufletul de bucurie şi mîndrie, şi băiatul îndura cu neclintire suferinţele. Astăzi mamă-sa fusese lăsată să intre să-l vadă. După ce puse pe măsuţa de lîngă pat legăturica cu mere şi bomboane, femeia stătu vreo douăzeci de minute pe scăunaş, suflîndu-şi mereu nasul şi ştergîndu-şi într-una cu batista ochii.

— Vasenka, nu-i nimic... O să dea Dumnezeu şi ai să te faci sănătos. Or să se isprăvească toate. Doctorul a spus că n-ai să rămîi sluţit — îşi liniştea ea feciorul. Uite, ţi-au trimis de la uzină nişte bunătăţi... Stepan Nikolaevici a făgăduit că o să vină şi dînsul să te vadă altă dată. Astăzi a avut mult de lucru.

— Mamă, nu mai plînge... De ce plîngi?... Doar n-o să zac aici cît lumea! Uite, o să-mi crească repede pielea la loc, mă fac bine — îi şoptea Vasea, abia mişcîndu-şi buzele.

— O să-ţi crească, Vasenka, o să-ţi crească. Eşti tînăr... O să se închidă toate rănile, o să se cicatrizeze...

— Da' nu mai plînge.

— Nu plîng, nu plîng, Vasenka! îl liniştea ea, continuînd să-şi sufle nasul în batista udă de lacrimi.

După un minut, ochii îi înotau din nou în lacrimi; Vaska îşi dădea seama că mamă-sa plîngea, fiindcă „bunătatea femeii" se face-ndată lacrimă, şi-i era ciudă. În loc să se mîndrească cu el, să-l laude, aşa cum făceau ceilalţi, mamă-sa nu ştia alta decît să-şi şteargă lacrimile. Vasea nu se sinchisea prea tare de plînsul maică-si, dar nu se putea spune că nu-i făcea nici o impresie, ba pînă la urmă îi strica buna dispoziţie.

La plecarea ei, Vasea închise ochii şi-n închipuirea lui o vedea limpede coborînd pe scara spitalului, ieşind în stradă, mergînd în pas domol spre casă, cu capul plecat, ştergîndu-şi adeseori lacrimile. Şi acasă era frig. El scosese pe vară placajul din ferestre — placajul ţinea loc de geamuri — şi cu puţin înainte de accidentul său îl pusese la loc. Dar îl pusese în grabă, nu aşa cum trebuia. Placajul nu era bine aplicat şi n-avea cine să-l întărească; lăsa să pătrundă frigul, de la ferestre trăgea...

Mişa şi Steopa erau convinşi că oricît de mutilat ar fi fost Vaska, aveau să-l recunoască. Nu mai încăpea nici o îndoială! De atîţia ani de zile îi unea prietenia strînsă dintre băieţi — n-ar fi putut oare să nu-l recunoască! După desluşirile căpătate de la infirmieră, băieţii se îndreptară voioşi spre patul unde zăcea Vasili Kojuh. Mergeau spre el, unul mai bărbătos decît celălalt, cu un zîmbet întins pe toată figura, pentru ca să pară convinşi, prin toată înfăţişarea lor, că nu se întîmplase nimic grozav şi că Vasea se va vindeca în curînd. La vreo cinci paşi de pat, se opriră. În pat, într-adevăr, se afla cineva, însă nu se ştia dacă era sau nu era Vaska. Se zăreau două găuri în dreptul ochilor, şi o crăpătură îngustă în dreptul gurii; nasul nu se putea decît cu greu ghici. Restul era tot înfăşat în bandaje.

Prietenii rămaseră ţintuiţi de nedumerire: nu ştiau ce să facă. Infirmiera — o femeie nu prea înaltă, plină la trup, cu părul cărunt şi cu ochii blînzi, se apropie de ei.

— Ei, ce staţi aşa, băieţi?

— Da' cu el se poate vorbi? îngăimă abia auzindu-se Mişa. Vedea că Vaska stătea cu ochii închişi şi se temea să nu-l trezească.

— Dacă se poate vorbi? De ce nu? Apropiaţi-vă de el, luaţi loc şi staţi de vorbă. Numai nu prea multă vreme. Şi să nu-l atingeţi cumva. N-are voie să se mişte de loc.

Apropiindu-se de pat, Mişa zări, în cele două găuri, doi ochi strălucitori de bucurie.

— Vasea, noi sîntem... vezi... Steopka şi cu mine, am venit să te vedem — se adresă el tulburat prietenului rănit.

În dreptul crăpăturii înguste, buzele începură să se mişte şi deodată răsună un glas cunoscut:

— Noroc, băieţi... Mulţumesc c-aţi venit!

— Ei, asta e... Pentru ce să ne mulţumeşti — se simţi stînjenit Steopa. Aş veni în fiecare zi la tine, dacă m-ar lăsa.

Îmbrîncindu-se încetişor, se aciuară pe un scăunaş pe care, cu puţin mai înainte, stătuse mama lui Kojuh. Un răstimp, vizitatorii tăcură, învăluindu-l în priviri pe cel rănit. Pe încetul, sentimentul de stînjeneală se topea. Ochii ageri ai lui Vaska îi cercetară stăruitor, cu luminiţele lor vesele şi parcă băiatul se prefăcea, parcă peste cîteva clipe avea să pufnească în rîs, să-şi smulgă de pe faţă masca albă, să se dea jos din pat şi să le repeadă cîte un ghiont în spate...

— Uite, te-au înfăşat ca pe o păpuşă ! În lung şi-n lat — zise Mişa, zîmbind.

— Ştii ce fel de arsuri am eu ? Mi-a lipsit trei la sută ca să ating gradul la care mori pe loc. M-aţi fi înmormîntat cu muzică — zise Vasea, cu vădită mîndrie. Am şi arsuri adînci... Cele de pe mîini ajung şi pînă la os.

— Lasă, nu te mai lăuda. Ştim noi — zise Steopa.

— Bravo ţie ! îl lăudă Mişa. Fă-te bine mai repede, că am o treabă cu tine.

— Ce anume ?

— Unchiul Vanea... — făcu Mişa cu-nţeles şi-şi roti privirea de jur împrejur.

„Unchiul Vanea". Aceste două vorbe aveau atîta tîlc şi erau îmbibate de atîta romantism eroic, încît Vaska se mişcă de emoţie în patul său. În aceeaşi clipă, din ochi i se răsfrînse o durere cumplită şi printre dinţii strînşi cu putere i se strecură un geamăt surd.

— Ce-i cu tine ?... Nu te prea mişca, Vasea... — îl sfătui Mişa. Stai liniştit...

— Te doare, Vasea ? îl iscodi Steopa.

— Crezi că nu ? şopti enervat rănitul. Încearcă nişte arsuri pe pielea ta, dacă vrei să ştii cît îs de dureroase...

Peste puţin durerea se domoli şi Vasea vorbi din nou calm. Observă cravata lui Steopa, care se vedea de sub halat.

— Ce ţi-ai legat cîrpa aceea, Steopa ?

— Tu nu ştii, cînd se-mbracă e parcă scos din cutie. Are un costum nou şi umblă pe stradă fără palton. Face pe fantele spilcuit.

— Nu fac de loc pe fantele — se simţi atins Steopa.

— Şi de ce umbli fără palton ? Doar e frig...

— Paltonul e la reparat şi pînă la magazin e-o azvîrlitură de băţ, de-aia am ieşit aşa — căută parcă să se dezvinovăţească Steopa.

— Lasă ! Nu sîntem copii mici — nu se mai potolea Mişa. Pe noi nu ne duci cu preşul. Îţi spun eu, Vasea, despre ce e vorba. La un magazin... ştii, e o fată, e vînzătoare acolo... înţelegi ? Pentru ea s-a elegantarisit aşa.

— Vai, cum minţi... Vai de mine, cum minţi ! protestă Steopa, înroşindu-se. Vasea, nu-l asculta. A născocit dintr-adins.

— Şi de ce te-ai înroşit ? îl întrebă Vasea.
— Cum ?
— Te întreb, de ce te-ai înroşit ?
— Zău ? M-am înroşit ?... E cald la voi aici. Te încălzesc halatele astea sau ce — zise Steopa, căutînd să pară nepăsător şi, după ce-şi potrivi halatul, clătină din umeri ca şi cînd ar fi purtat o şubă grea.

Fîstîceala lui Steopa se vedea cît de colo. Băieţii glumiseră de multe ori cu el şi întotdeauna Steopa îşi păstra calmul. De data aceasta se fîstîcise însă fără doar şi poate, ceea ce însemna că gluma făcută de Mişa nimerise ţinta. Sub focul încrucişat al privirilor ironice, Steopa se simţea tot mai stînjenit, căutînd în toate chipurile să demonstreze că gluma nu-l jignise de fel. Începu să examineze cu luare-aminte tavanul, pereţii, paturile de-alături. Ca să nu vadă sforţările caraghioase ale prietenului său şi să nu rîdă, Vasea trebui să închidă ochii. Îndată după aceea, Mişa îl împinse pe Steopa cu cotul într-o coastă şi făcînd semn din cap spre cel rănit, se ridică.

— Ajunge de cînd trăncăneşti — zise el încet. Infirmiera a zis să nu stăm mult... Mai vorbim şi altă dată. Multă sănătate, Vasea... Noi trebuie să plecăm.

Vasea se uită la prietenii săi şi, stăpînindu-şi cu greu rîsul, explică :

— Nu-i nimic, Mişka... Obrazul, mă înţelegi, s-a uscat... nu mă lasă să rîd... mă doare.

— Ne-am văzut şi ajunge.

— Steopa, tu nu te supăra... Apleacă-te mai spre mine — îl rugă Vasea şi după ce prietenul i se aşeză la căpătîi, rănitul continuă : Am să-ţi fac o rugăminte. Mi-o îndeplineşti ?

— Te cred că da.

— Ştii, maică-mea e singură acasă, iar eu n-am întărit placajul la ferestre. Trebuie bătut mai bine în ramă şi lipit cu un ziar... Cuie sînt în sertarul măsuţei...

— Dacă-i vorba de cuie... am şi eu.

— Faci asta, Steopa ?... Ei îi e frig.

— Chiar astăzi o fac.

— Îţi mulţumesc — încheie Vasea, dar nu se mai putu stăpîni şi urmă : Ascultă... Cum o cheamă ?

— Pe cine ?

— Pe fata ceea... vînzătoarea ?

— Nu, zău, de unde-ai scos-o voi — se zborşi Steopa. Îs atîtea vînzătoare în Leningrad ! Ce-am eu cu ele !

Mişa nu auzise începutul convorbirii, dar cînd Steopa începu să nege adevărul adevărat, băiatul se hotărî să intervină :

— Stai, stai puţin ! Cine a tras săptămîna trecută, ca lăturaş, căruciorul pe bulevardul Bolşoi ?

— Care cărucior ?

— Cu produse alimentare, spre magazin.

— Ei şi ce-i ?

— Nu-i un cap de ţară. Dar împotriva faptelor nimic nu poţi face, dragă tovarăşe.

Lui Steopa nu-i rămînea alta de făcut decît să lase lucrurile baltă şi, cu un gest de renunţare la luptă, să bată în retragere. Să nege, era de prisos. O ajutase, într-adevăr, pe Katia să ducă alimente la magazin, săptămîna trecută şi, din păcate, Mişka îl văzuse.

13. DIMINEAŢA

Cînd se trezi, Konstantin Potapîci nu-şi dădu seama imediat unde se afla. În odaie era cald, uscat, se făcuse lumină şi peste el nu mai avea mantaua, ci o plapumă. Dormise somn adînc.

„Unde-oi fi nimerit ?“ se gîndi maiorul, ştergîndu-şi cu palma buzele.

Simţind sub palmă pielea netedă a bărbiei sale rase, îşi aduse aminte de tot ce se petrecuse. Venise ca oaspete ! În ajun sosise la Leningrad, chipurile, de pe „Pămîntul cel Mare“ şi sub numele de Malţev trăsese la un cunoscut, chimist. Cum îl chema oare ? Serghei Dmitrievici Zavialov. Dar şi gazda plecase într-o delegaţie. Găsise acasă doar pe copiii săi : pe Kolea şi pe Alia. Seara fusese la baie, apoi se bărbierise şi pe la ora opt se culcase.

— Şi cît o fi ceasul acuma ?

Konstantin Potapîci îşi scoase din buzunarul hainei, atîrnată pe scaun, ceasornicul şi se uită.

— Mamă, mamă! E unsprezece! Oare atît am dormit? Şaisprezece ore!

Ar fi trebuit să se scoale. Căpătase însă o permisie pînă a doua zi şi deci putea să profite în voie de ea, să mai lenevească un ceas-două. În pat era cald şi atît de plăcut...

În jur domnea o linişte deplină, de parcă în toată casa s-ar fi aflat numai el. Dar se gîndi că totuşi nu se găsea acolo numai ca să stea tolănit în pat. Ivan Vasilievici îl convinsese să petreacă vreo două zile cu copiii, ca să organizeze cu ei un fel de examen, să vadă cum se comportă în prezenţa cuiva.

„Nimic de zis, deocamdată totul merge bine, se gîndi maiorul. Mi-au ieşit înainte rezervaţi, dar prietenoşi. Nu s-au zăpăcit, nu s-au frămîntat. Kolea m-a însoţit pînă la baie şi de-acolo s-a dus la şcoală, iar Alia, seara, mi-a servit ceai. Bună fată! Cu spirit gospodăresc, independentă, grijulie. O adevărată gazdă. O, dacă ar fi fost şi-a mea aşa, îşi zise în sine, trist, Konstantin Potapîci, comparînd-o, fără să vrea, pe Alia cu fiica lui cea răsfăţată şi mofturoasă, care nu ştia şi nici nu voia să facă nimic. Acum era evacuată, cu toată şcoala, unde învăţa, dincolo de Urali. Ce-o fi făcînd acolo?"

Mişa stătea de mult cu nasul în manuale. Ochii îi fugeau urmărind rîndurile, dar din cele citite nu reţinea nici un singur cuvînt. Uşa era întredeschisă şi băiatul îşi încorda auzul, pentru ca să nu scape clipa cînd musafirul se va ridica din pat.

Ei, cît poate, la urma urmei, să doarmă un om?

Timpul se tîra chinuitor de încet. În sfîrşit, scîrţîi o uşă şi se auziră nişte paşi tîrşîiţi. Oaspetele trecu în baie. Se auzi plescăitul apei, un fornăit limpede.

„Ce-o fi făcut în cameră, cum s-o fi îmbrăcat, asta nu s-a mai auzit, îşi zise Mişa. Ar trebui să nu închidem bine uşa care dă în camera lui. Sau s-o scoatem poate din ţîţîni?"

După cîteva clipe răsună un glas:

— E cineva acasă?

— Este! răspunse Mişa, ieşind în antreu.

— Ce linişte! Mă gîndeam, să spun drept, că toţi aţi plecat şi m-aţi lăsat singur. Salut, marinarule! Cum merge?

— Nu merge rău — răspunse cu prudenţă Mişa, dînd bună ziua cu musafirul. — Grigori Petrovici, poftiţi în salon. Alia v-a pus acolo gustarea de dimineaţă. Aţi dormit cam mult!

— Da-a... M-am mirat eu singur : am dormit şaisprezece ore... ca o cîrtiţă.

Trecură în salon. Pe masă se afla un ceainic, acoperit, ca să ţină căldura, cu o învelitoare sub formă de cocoş viu colorat, confecţionat din vată şi din cîrpe. Pe farfurii erau întinse, ordonat, pîine tăiată şi salam conservat.

— Ia te uită, cu cîtă grijă le-a făcut pe toate ! zise oaspetele. O gazdă bună... Fii mîndru de sora dumitale, Kolea ! Şi unde este dînsa ?

— La şcoală. S-o fi răcit, cred, ceaiul — zise Mişa şi ridicînd „cocoşul", încercă cu mîna ceainicul.

— Nu-i nimic, nu-i nimic — îl opri musafirul. Nu beau prea fierbinte. Se spune că din cauza ceaiului fierbinte stomacul are tot felul de neplăceri. Căpătăm ulcere, colite... Ai observat, Kolea, că animalele, de exemplu pisicile, cîinii nu beau şi nu mănîncă nimic fierbinte ?

— Da, aveţi dreptate.

— Da, da. Pisicile procedează în mod foarte curios cu o bucăţică de carne, sau de peşte fierbinte. O încearcă mai întîi cu lăbuţa, o rostogolesc şi aşteaptă să se răcească. Şi de ce ? Doar nimeni nu le-a învăţat... Ba da : natura. Natura e marele dascăl. Omenirea s-a rupt de natură şi de aceea se întîmplă atîtea neplăceri, de tot felul, — spuse oaspetele, cu glas povăţuitor, turnîndu-şi ceai în pahar, după ce se aşezase la masă. Dinţii ni se strică înainte de vreme, văzul ne slăbeşte ; părul ne cade... Cîţi oameni, vai, chelesc ! Nu mai vorbesc că s-aleg cu tot felul de boli... şi totul numai fiindcă se rup de natură...

Ca şi prima oară, Mişa îl asculta pe Malţev, dar cu oarecare neîncredere. I se părea că duşmanul ar fi trebuit să vorbească şi să gîndească altfel cumva.

„Ce viclean mai e ! Exprimă idei serioase, la locul lor, ca să cîştige încrederea", se gîndi el.

Gîndurile acestea cu privire la natură nu erau pentru Mişa o noutate. Şi lui Nikolai Vasilievici îi plăcea să vorbească la fel despre natură ; era împotriva a tot ceea ce constituia un exces.

— Tramvaiele, Kolea, merg la voi ca şi înainte ? întrebă musafirul. Pe aceleaşi trasee ?

— Da-a... — răspunse fără convingere Mişa. Pe unde se poate, merg.

— Şi cam pe unde se poate ?

— Se pare că pe acolo unde nu e o prea mare primejdie. Înspre vest şi nord circulă ca şi înainte, iar înspre est... nu ştiu în mod precis... acolo-i doar frontul.

— Înţeleg. Trebuie să mă duc la cîte cineva, să văd pe cîte unul.

— Şi încotro vă duceţi ?

Musafirul îşi aţinti privirea asupra băiatului şi, după cum i se păru lui Mişa, ochii îi străluciră. Nu se putea înţelege dacă era vesel sau se supărase.

— Dacă vreţi, pot să vă conduc — propuse Mişa. Nu cunoaşteţi de loc oraşul ?

— Cum adică, să nu-l cunosc ? Am fost de multe ori la Leningrad.

— Şi de ce n-aţi venit pe la noi ? Tata spunea că atunci cînd aţi fost împreună la casa de odihnă, i-aţi făgăduit că o să ne vizitaţi.

— Ei, asta e în altă ordine de idei ! i-o tăie scurt oaspetele, evitînd un răspuns răspicat. Spune-mi, te rog, mai bine, cum o duce cu sănătatea Serghei Dmitrievici ? Are mult de lucru ?

— Da, mult ! Acum lucrează la invenţia unui exploziv.

— E bine şi asta.

— Sigur că nu e rău. Pentru fascişti va fi o surpriză, vai şi amar de pielea lor ! zise cu bucurie răutăcioasă Mişa, dar aceasta i se păru prea puţin şi băiatul adăugă : Multe surprize dintr-acestea li se pregătesc... ca să le treacă pofta pe totdeauna. Altă dată să nu-şi mai bage rîtul la noi !

— Tu, după cum văd, nu-i ai pe fascişti de loc la stomac ! observă cu uşoară ironie oaspetele.

— Desigur că nu-i am... Doar nu-s copil mic, înţeleg şi eu cîte ceva. Noi nu ne-am atins de ei, nu-i aşa ? Ei s-au năpustit asupra noastră, ca nişte bandiţi... Acum, pesemne că se căiesc. S-au năpustit şi au mîncat o papară, s-o ţină minte...

De cum începu să vorbească despre fascişti, Mişa nu mai păstra nici pic din rezerva cu care vorbise pînă atunci şi nu-şi ascundea ura. Uciderea mamei, rănile tatălui, atacurile ticăloase ale aviaţiei, tragerile de artilerie, zilele cumplitei blocade, foametea... Ar fi vrut să-i amintească lui Malţev despre

toate acestea. Să ştie că de acum înainte vor veni zile de răsplată şi n-avea nici un rost să urle şi să se tînguiască.

„Cine seamănă vînt, culege furtună."

Lui Sîsoiev îi plăcea să repete această frază, ascultînd rafalele furtunoase ale artileriei sovietice care, pe zi ce trecea, deveneau tot mai puternice şi mai ameninţătoare.

— Mda... S-au năpustit şi au mîncat papara — îngînă dus pe gînduri musafirul. Asistăm la o vădită cotitură a acestui război... Cred că în curînd va începe ofensiva şi pe frontul nostru.

— Pe care front al nostru ? întrebă Mişa, mirat.

— Pe frontul nostru, de la Leningrad — lămuri musafirul.

Mişa îşi încordă întreaga fiinţă. Răspunsul lui Malţev îl nedumerise.

„Despre ce era vorba oare ? Cum să înţeleagă spusele oaspetelui ? Era cu putinţă oare ca fasciştii să ia cu asalt Leningradul ? Sau poate că se referea la Armata Sovietică ? Dar spusese «pe frontul nostru» !"

— Ei, Kolea, îţi mulţumesc — şi musafirul se ridică de la masă. Acum trebuie să mă duc pe undeva. Deseară vin acasă.

— Grigori Petrovici, vă dau cheia pentru ca să puteţi intra, în cazul cînd n-am fi acasă.

— Minunat !

— Îndeobşte Alia e seara acasă, dar cîteodată se mai duce pe la un magazin sau în altă parte.

După ce-şi primi cheia, musafirul mulţumi încă o dată tinerei gazde şi se îndreptă spre camera lui. Mişa rămase în salon. Privea nerăbdător telefonul, gîndindu-se că trebuia să-i telefoneze cît mai neîntîrziat lui Ivan Vasilievici, spre a-i comunica noutăţi.

Nu trebui să aştepte mult : fredonînd o melodie, în surdină, Malţev ieşi în vestiar. Se auzea cum, îmbrăcîndu-se, bombănea ceva, tuşea şi ofta zgomotos. În cele din urmă, cheia scrîşni în broasca uşii de la intrare.

Ascuns după o portieră, Mişa stătea la pîndă. Iată-l pe Malţev apărînd în curte, trecînd peste mormane de cărămizi... A plecat. Acum se putea telefona.

Ivan Vasilievici se afla la postul său.

— Unchiu' Vanea, eu sînt... Kolea. A plecat, desigur. L-am văzut trecînd prin curte. A dormit pînă hăt-tîrziu. S-a culcat cam pe la douăsprezece, s-a îmbrăcat, s-a spălat, a luat gustarea de dimineaţă. Am avut o discuţie amîndoi. V-a comunicat Burakov despre un anume Vasea ?... Nu, asta am aflat-o ieri, astăzi e vorba de altceva. A zis că fasciştii au de gînd să dea un asalt pe frontul Leningradului... Nu. Asta eu am dedus-o, el a zis „pe frontul nostru". Al nostru ! Unchiule Vanea, e doar fascist... E clar deci că-i pe frontul lor. Aşa a zis : „Cred că în curînd va începe ofensiva şi pe frontul nostru"... Bine. Trageţi dumneavoastră concluziile... Acum a plecat. Unde ? Nu ştiu. Fiindcă cunoaşte prea puţin Leningradul, l-am întrebat dacă nu vrea să-l conduc eu. El a zis că a fost pe-aici de mai multe ori. M-a întrebat despre tata. A vorbit cu mine despre natură... A zis apoi că e dăunător să bei ceaiul fierbinte. Vezi, s-a găsit dumnealui şi profesor !... Nu, nu m-am pus cu el da discuţii lungi. Asta e tot. Ieri n-am fost la şcoală ; l-am vizitat pe Vaska Kojuh la spital... Cum, de ce ? Mi-ar fi trîntit la doiuri ! Precis ! Profesoara dictează nişte năzdrăvănii... Marţi două ceasuri întregi ne-am zbătut cu o singură frază. O s-o ţin minte cît oi trăi : „Pe drum întîlneam birje, însă o slăbiciune ca plimbarea cu birja, unchiul îşi permitea numai în cazuri excepţionale şi de sărbători mari" — dictă Mişa ; auzind rîsul lui Ivan Vasilievici, se înveseli şi el. Nu, zău aşa ! Pe-aici explodează obuze, zboară avioane, înaintează tancuri... ea o ţine una şi bună : fraza cu birja şi alte excepţii gramaticale... Înţeleg, unchiule Vanea, astăzi am să mă duc. Alia nu-i acasă. Se descurcă bine, nu se pierde cu firea. La început mă temeam să n-o scrîntească. Fetele îs îndeobşte mai viclene decît fîrtaţii noştri, băieţii. Şi mint mai bine !... Precis ! O ştiu de la şcoală. Crede-mă, unchiule Vanea ! Cînd minte o fetişcană, pas de bănuieşte că spune o minciună ! Nici nu clipeşte... Alia mi-a spus că e periculos să discuţi prin telefon. Cică s-ar putea să mă asculte cineva. Eu i-am explicat că nu e vorba de un telefon de campanie. În oraş e un cablu subteran şi nu poţi fi interceptat... Cum ? Ei, la postul de emisiune, sigur că se poate... Am înţeles !

După discuţia cu Ivan Vasilievici, încordarea mai scăzu şi Mişa îşi văzu bucuros de manualele lui.

Malţev se întoarse acasă după miezul nopţii. Mişa stătea lungit în pat, însă nu dormea ; auzi cînd acesta deschise binişor cu cheia lui uşa, cînd căută în vestiar comutatorul.

„Va să zică, are un permis de circulat noaptea", îşi zise în sine Mişa. De cu seară crezuse că musafirul, întîrziind la nişte cunoscuţi, va rămîne să-şi petreacă noaptea acolo.

Noaptea trecu în linişte ; pînă şi difuzorul, pe care Mişa uitase să-l închidă, tăcuse toată vremea.

Lena, care adormise mai înainte, nu se trezi la întoarcerea lui Malţev şi de aceea dimineaţa, ieşind din camera ei, rămase uimită cînd îl văzu în salon, gata îmbrăcat.

— Grigori Petrovici, sînteţi acasă ?!

— După cum vezi.

— Şi eu nu ştiam că sînteţi aici... Uite, acuşi vom lua gustarea de dimineaţă.

— Alecika, spune-mi, te rog, care-i numărul telefonului vostru ?

Lena se fîstîci cînd auzi întrebarea. Obrajii i se îmbujorară deodată şi ca la şerpi îi umblau ochii. Uitase numărul telefonului.

— Cum, nu-l ştiţi ? zise ea, c-o mirare silită, îndreptîndu-se spre telefon. Kolea nu vi l-a spus ? Atunci, notaţi-l... Să vi-l însemn pe-o hîrtie ?

— Nu-i nevoie, îl ţin minte şi aşa.

În cursul discuţiei Lena ajunsese atît de aproape de telefon, încît putu citi lesne numărul notat pe tăbliţa din perete.

Konstantin Potapîci nu observase tulburarea şi zăpăceala trecătoare a fetei. Repetă numărul după Lena şi o dată cu ultima cifră pocni din degete.

— Gata ! De-acuma îl voi ţine minte toată viaţa — zise el. Am un sistem special... Într-o zi, am să te învăţ şi pe dumneata, Alecika. Ai să ţii uşor minte numere cît de mari.

— Nu... Am o foarte slabă memorie a cifrelor. De pildă, nu pot ţine de loc minte datele istorice privitoare la tot felul de regi şi ţari... E cumplit, crede-mă !

— Uite, vezi... Trebuie să ai un sistem. În toate şi peste tot trebuie să lucrezi după un plan.

Pe cînd Lena pregătea ceaiul, se sculă şi Mişa.

— Grigori Petrovici, astăzi v-aţi sculat mai devreme — zise el, intrînd în salon, unde Lena trebăluia pe lîngă masă.

— Păi, nu se poate altfel ! Acuma nu-i vreme de dormit mult, dragii mei prieteni ! Trebuie să lucrăm pentru victorie. Uite, după ce războiul se va fi sfîrşit, ne-om scoate noi pîrleala.

— Eu cred că şi după război vom avea mult de lucru — îl contrazise Mişa. Ne vom strădui să ducem la bun sfîrşit lucrările de refacere...

— E just. Foarte just ! încuviinţă musafirul. Dar şi refacerea necesită un plan. Tocmai despre plan îi vorbeam Alecikăi. Omul trebuie să-şi poată organiza timpul într-aşa fel, încît să-i ajungă pentru muncă, dar şi pentru odihnă. Omul obosit lucrează prost, productivitatea muncii lui e foarte scăzută... de altminteri, e puţin probabil că v-ar interesa acum problema asta. Nu sînteţi la vîrsta cînd...

— Luaţi loc, vă rog — îl invită Lena. Kolea, ce să fac, să-ţi pun zahărul în pahar ?

— Nu.

— Zahăr avem. Poţi să-ţi pui şi în pahar. Mîine se distribuie din nou. De altfel, a adus şi Grigori Petrovici...

— Bine, fie ; pune-mi-l în pahar.

Îi plăcea ceaiul dulce şi Lena ştia asta.

— Eh, dragii mei prieteni ! începu cu un oftat musafirul. Mă uit la voi şi mă tot gîndesc... Soarta a pus pe umerii voştri o povară grea. Nu vă întristaţi însă. Veţi ajunge a fi mai tari. Firea omului se întăreşte în luptă, se căleşte în acţiune. Uite, văd că economisiţi zahărul... Desigur, ar fi mai bine să-l fi avut din belşug, încît să vă săturaţi fără economie, atunci însă poate că nu l-aţi fi preţuit... Vă aduceţi aminte ce făceau înainte de război unii copii ? I se ungea fetiţei cu unt o franzeluţă caldă, iar dînsa, cu toane, mofturoasă, o arunca jos. Ba o mai şi călca în picioare. Nu preţuiau, nu înţelegeau... Aveau de toate, cu prisosinţă : scoală-te masă, pune-te masă !

Konstantin Potapîci nu scăpa nici o clipă din vedere că Ivan Vasilievici i se adresase ca unui fost pedagog şi-i îndeplinea rugămintea în mod conştiincios şi cu ardoare. Ori de cîte ori se ivea un moment prielnic, se străduia să întipărească în minte celor doi copii adevăruri folositoare. De aceea

tocmai le vorbea într-un chip dăscălesc, așa cum, după părerea lui, vorbește orice educator. Lena și Mișa nu trăgeau, desigur, din poveștele lui nici un folos, fiindcă îl socoteau drept un dușman căruia nu trebuia să-i dai crezare.

Pomenind despre fetișcana mofturoasă, Konstantin Potapîci se referea la fiică-sa. Fără să invoce și alte cazuri, în glasul lui răsuna totuși o adîncă amărăciune, pe care însă Mișa nu o simțea.

„Calcă cineva în picioare pîinea ? se gîndi el, întărîtat. Apăi hoardele voastre hitleriste ard și calcă în picioare pîinea noastră de pe ogoare ! Fasciștii, ei nu respectă munca omului. Cît despre noi, leningrădenii, noi știm ce-i pîinea omului."

Nu le spuse astea cu glas tare, cu toate că avea dorința fierbinte să i le toarne de la obraz, să-i taie pofta de a mai flecări „spionului" ipocrit, care propovăduia, dragă doamne, respectul față de muncă.

După gustarea de dimineață, Lena plecă la școală, și o dată cu ea o porni și Malțev. Mișa rămase singur. Îi părea rău că nu putea să se furișeze din casă și să urmărească încotro pleca spionul, să afle cu cine se întîlnea. Ivan Vasilievici le interzisese în mod hotărît să treacă la acte de independență, de vreo formă oarecare și le ceruse să uite în general cine era Malțev, să uite că îndeplineau o misiune dată de către Serviciul de contrainformații. Trebuiau să se poarte pur și simplu ca și cînd ar fi fost copiii profesorului, să nu știe, să nu bănuiască nimic. Cu cît vor părea mai naivi, mai nepăsători și mai fără de griji, cu atît vor lucra mai bine.

„Să uit că Malțev mi-e dușman ! Cum se poate una ca asta ? se gîndi Mișa. E ușor de vorbit. Iată-l, că mi-a stat aici și mi-a făcut pe savantul... Cum să nu ! S-o creadă el că am luat drept bun ceea ce-mi tot îndruga ! A găsit proști să-l asculte ! Păi dacă l-aș fi întîlnit pe Malțev într-altă parte, chiar fără să fi știut ce hram poartă el... și tot l-aș fi dibuit din capul locului !"

Soneria de la ușă îl întrerupse deodată pe Mișa din gîndurile lui.

„Cine ar putea să fie ? Să fi avut oare timp Malțev să comunice cuiva adresa lui ?"

Apropiindu-se de ușă, Mișa simți că inima îi bătea tare de tot. Își păstră însă cumpătul și glasul limpede.

— Cine-i acolo ?

— Kolea Zavialov aicea locuieşte ? se auzi o voce bărbătească de după uşă.

La această întrebare Mişa tresări şi parcă încremenise inima într-însul, sau încetase pur şi simplu să mai bată.

„Omul de-afară îl cunoştea, se vede, pe Kolea Zavialov ! Se dă totul de rîpă ! Ce-i de făcut ?... Să nu deschidă ?"

Pe Mişa îl cuprinse o groază năprasnică, dar nu-l ţinu multă vreme. O hotărîre bine chibzuită îl însufleţi iute, ca un ordin.

„Trebuie să deschid. În cel mai rău caz am să spun că-s un prieten al lui Kolea, iar acesta a ieşit chiar mai adineauri de acasă... Da, îs un prieten al lui, învăţăm lecţiile împreună."

Cu această hotărîre, Mişa întoarse calm cheia în uşă.

În faţă îi apăru un bărbat îmbrăcat într-o haină de piele, cu şapcă în cap, cu o valizuţă roşie nu prea mare şi cu o cutie subsuoară. Îi păru cineva foarte cunoscut, dar, după emoţiile încercate, Mişa nu-l recunoscu dintr-o dată.

— Îl căutaţi pe Kolea Zavialov ?

— Da, da...

— Şi pentru ce ?

— Am o treabă cu el — zise bărbatul şi, uitîndu-se de jur împrejur, o luă pe şoptite : Ce-i cu tine, Mişa, nu mă mai cunoşti ?

Dîndu-şi, în sfîrşit, seama cine era în faţa lui, Mişa îşi veni în fire.

— Pfui ! tovarăşe Trifonov, las' dacă nu m-ai speriat ! exclamă Mişa. Intră, te rog... Eu de la început... Ai întrebat de Kolea Zavialov... Drace, mi-am zis eu, cine naiba o fi venit ? Şi dacă ăsta ştie cum arată Kolea la faţă, ce mă fac ?... Mă gîndeam să spun că nu-i acasă şi să nu deschid de loc — spuse Mişa cu însufleţire, închizînd uşa în urma lui Trifonov.

— Păi, cum credeai că puteam să-ţi zic ?

— M-am tulburat aşa, fiindcă nu mă aşteptam... Malţev a plecat mai adineauri şi nu m-aşteptam să vină careva. Poftim înăuntru.

— Nu, n-am venit să stau mult. Am ordin să vă aduc un patefon — zise Trifonov, întinzîndu-i lui Mişa o valiză roşie şi o cutie cu discuri. Pune-l undeva, într-un loc mai ferit.

— Ce să facem cu patefonul ? Avem radio...

— Las' că nu cere demîncare... Cine ştie ! Cînd îţi vrea să petreceţi, să dansaţi puţin... atunci o să fie bun şi patefonul. Radio-ul acum nu prea ne distrează... Ei, cum v-aţi aranjat aici ?

— Mulţumesc, bine.

— Aveţi grijă, mai cu seamă, să nu vă fistîciţi. Staţi aici cu încredere în voi ! Desigur că întotdeauna e bine să fii precaut, dar nu vă speriaţi. Nu uitaţi că nu sînteţi singuri. Nu vă lăsăm noi la voia întîmplării... Şi ea ce face ?... Fetiţa, vreau să spun ?

— Ce să facă ? Se ocupă cu gospodăria.

— Şi cum se simte aici ?

— Obişnuit...

— Nu se teme, nu se sperie ?

— Se poate să crezi una ca asta, tovarăşe Trifonov... se poate ! E o fată curajoasă.

— Va să zică, spui că nu se prăpădeşte cu firea ? Asta-i bine. Ei, ce face ăla ? Individul care a sosit ?

— A plecat, nu ştiu unde...

— Ştim noi unde se duce... Şi cu voi cum se poartă ?

— Ne omoară cu morala, toată ziua ne împuiază urechile... Nu scapă nici un prilej. Ne lămureşte pînă peste cap !

— Şi voi ?

— Noi ascultăm, înghiţim şi tăcem. Că doar Ivan Vasilievici nu ne-a dat voie să-l contrazicem.

— N-are, desigur, nici o noimă să-l contraziceţi. E un om în vîrstă, pe cînd tu eşti un tinerel... De ce să-l contrazici ? Celor mai în vîrstă cată să le dai respectul cuvenit.

— Bine, dar el e fascist !

— Nu i-e scris pe frunte. Doar nu vă propagă idei fasciste !

— Sigur că nu.

— Va să zică, n-aveţi de ce să-l contraziceţi. Şi ce face Burakov ?

— Bine. A fost de două ori pe la noi.

— Ia-ţi dat semnale vreodată ?

— O singură dată. Alia l-a chemat.

— Aşa-a... Mi s-a plîns că vecinele îl omoară cu grija lor. Cîrjele lui le-au muiat inima şi-s într-una gata să-l plimbe, sprijinindu-l de braţ. Pune bine patefonul... Uite, chiar în dulapul ăsta.

În vestiar, în dreptul uşii care dădea în salon, se afla un dulap mare de haine. Mişa întoarse cheia în broască şi deschise uşa. Înăuntru erau doar două paltoane vechi ale lui Serghei Dmitrievici, cîteva rochii şi un costum al lui Kolea. Acolo, în dosul hainelor, Mişa ascunse patefonul şi discurile.

15. ÎN DULAP

Ziua scurtă se apropia de sfîrşit. În stradă mai era lumină, însă baloanele argintii de baraj, înălţate nu de mult deasupra oraşului, începeau să se topească în văzduh, pierind în cenuşiul norilor. Peste puţin şi aceştia urmau să dispară cu totul.

„De ce oare le-or fi înălţat ? se gîndi Lena, înspăimîntată, grăbindu-se spre casă. S-or fi aşteptînd oare iar la vreun atac aerian ?"

La radio se transmitea urletul sirenelor care vesteau populaţiei din vreme apropierea avioanelor nemţeşti. Lena se simţea copleşită de groază. Îşi astupa urechile, fugea în camera din fund şi îi venea să sară pe fereastră de la etajul al patrulea, numai să n-audă sunetul acesta. Urletul înceta apoi, şi în difuzor se auzea metronomul ; Lena se liniştea repede. Nici ea nu-şi putea da seama de ce o impresiona atît de tare urletul acesta. Nici chiar bubuiturile antiaerienelor, exploziile bombelor sau ale obuzelor la care tresărea toată fiinţa ei, nu-i strîngeau într-atît inima de frică şi n-o impresionau ca acest urlet funerar, scîrbos.

La poarta casei stătea Mişa.

— De ce ai întîrziat atîta ? o întrebă el, nemulţumit.

— Am avut o adunare a clasei.

— Trebuia să mă vesteşti din vreme...

— Nici eu n-am ştiut.

— Vezi, să nu se mai întîmple aşa ceva. Ştii şi tu... bombardamentele... şi în general toate... Stă omul şi te aşteaptă şi intră în tot felul de gînduri...

— Kolea, pe cuvîntul meu, n-am ştiut că am să întîrzii — zise Lena, cu un zîmbet cald. Îşi dădea seama că Mişa se neliniştise aşteptînd-o şi asta îi plăcea.

— Puteai să mă chemi la telefon ! Aveţi telefon la şcoală ?

— Cred că este. Spune, Grigori Petrovici e acasă ?

— Nu. Ei, Alia, am plecat, fiindcă am întîrziat.

— Iar au înălţat baloane, nu ştiu de ce... — şi Lena privea mereu în sus.

— Şi ce-i dacă înalţă... Alia, astăzi ni s-a adus un patefon, aşa ca să ştii şi tu.

— Un patefon ? Pentru ce ?

— Probabil va trebui... L-am pus în dulap. Dacă l-o vedea întîmplător Malţev şi te-o ispiti asupra lui, să-i spui că l-am avut şi mai înainte.

— Nu cred să dea peste el.

— Probabil că n-o să se vîre în dulap... Dar cine ştie, se poate întîmpla.

— Şi discuri ?

— Ne-au adus şi discuri.

— Ce anume ? Putem să le punem să cînte ?

— Deocamdată, nu face. O să le punem mai tîrziu, împreună... Ei, am plecat !

Lena nu avea multe lecţii de învăţat şi dădu o raită prin toată casa, căutîndu-şi ceva de lucru, dar toate erau în bună regulă, orînduite la locurile lor. Făcîndu-şi drum pe lîngă dulap, aruncă înăuntru o privire. Într-adevăr, se afla acolo o mică valiză, iar alături cutia cu discuri. Lena aprinse lumina în vestiar, se aşeză înăuntrul dulapului deschis şi, ţinînd cu piciorul uşa, începu să se uite la discuri. Cuprindeau muzică serioasă clasică, cîntece şi romanţe şi diferite dansuri. După ce împărţise discurile, aşezîndu-le în patru cluturi, fata se băgă şi mai adînc înăuntru, dar nu într-atît încît să se rezeme cu spatele în peretele din fund al dulapului. O încurca uşa. Era de ajuns să n-o mai ţină cu piciorul, că se şi închidea pe dată, scoţînd un scîrţîit uşor... Şi pe loc îi trecu prin minte un plan îndrăzneţ.

„Ce-ar fi dacă m-aş ascunde în acest dulap ? Aş afla ce face Malţev cînd nu e nimeni acasă. Nu cumva vorbeşte cu cineva la telefon ?“

Lena adună repede discurile, le puse la locul lor şi cercetă din ochi dulapul. Era mare, încăpător... S-ar fi putut ascunde într-însul şi zece oameni. Ca să încerce, fetiţa intră de-a binelea şi se aşeză îndoindu-şi genunchii sub ea. Uşa se închise cu un scîrţîit. În dulap era întuneric, cald şi, după cît

î se păru, chiar plăcut. Mirosea uşor a naftalină şi a un parfum care abia se simţea.

„Trebuie să-i spun lui Mişa!" îşi zise Lena, mulţumită de ideea care-i venise în cap.

Konstantin Potapîci se înapoia spre locuinţa lui Zavialov, ca să-şi ia valiza şi să le spună copiilor, la plecare, un cuvînt de despărţire. Încercarea se sfîrşise şi chiar în acea seară urma să-i raporteze lui Ivan Vasilievici că făcuse o alegere fericită. Copiii aveau o atitudine firească şi simplă ; erau cumpăniţi, calmi şi desigur aveau să facă faţă misiunii care li se încredinţase.

Ajuns în curte, maiorul se opri în faţa grămezilor de cărămizi şi privi spre ferestrele locuinţei. O pată luminoasă, uşoară, abia vizibilă, apăru deodată şi dispăru numaidecît în geamul ultimei ferestre. Aşa se întîmplă de obicei cînd cineva trece pe aproape de fereastră şi umbra i se reflectă în geam. „E cineva acasă, îşi zise Karatîghin. Trebuie să fie Alia."

Urcă pe scară, sună şi stătu îndelungă vreme în faţa uşii, aşteptînd să i se deschidă. Soneria era puternică şi se auzea bine chiar şi la bucătărie. Aducîndu-şi aminte că avea în buzunar cheia de la locuinţă, Konstantin Potapîci descuie uşa.

— Alia ! Eu sînt — strigă el, aprinzînd lumina în vestiar. Alia !

De jur împrejur era tăcere. Konstantin Potapîci trecu prin toate odăile, aprinse lumina peste tot şi se întoarse în vestiare. Nu era nimeni acasă. Ciudat lucru ! Se putea oare ca pata luminoasă în mişcare de pe geam să fi fost vreo răsfrîngere de afară ?

Paltonul Aliei nu era în cuier, însă bereta sa albastră se afla la locul ei. Probabil că Konstantin Potapîci n-ar fi băgat de seamă bereta, dacă n-ar fi fost pata aceea din fereastră...

Acum nu mai încăpea nici o îndoială : era acasă şi se ascunsese ; de ce s-o fi ascuns ?

„Care va să zică, s-au împotmolit la mal ! îşi zise înciudat Karatîghin. Am vrut să le pun zece pentru această încercare, şi cînd colo, vor lua unu."

Dar unde oare s-o fi ascuns ? Sub pat ? Sub masă ? După perdea ?

Nu trebui să stea prea mult pe gînduri asupra acestei chestiuni. În vestiar se afla un dulap mare, a cărui uşă nu era bine închisă. Konstantin Potapîci se apropie de dulap, împinse uşa şi întoarse cheia.

„Păsărică, vai şi-amar,
Nu mai scapi din plasă."

Acest cîntec vechi pentru copii şi-l adusese aminte Lena chiar cînd auzise hîrşîitul cheii în broască. Se hotărîse să aştepte cîteva clipe. Ce putea să facă oare ? Să dea lucrurile pe faţă ? Să ceară să se deschidă dulapul şi să încerce să se dezvinovăţească ?...

Trecuse un minut, altul, al treilea... Nici o mişcare. Cu răsuflarea oprită, Konstantin Potapîci îşi lipi urechea de uşa dulapului. Nu, nu se înşelase : în dulap se afla cineva. Se desluşea limpede o răsuflare reţinută şi un foşnet uşor, de hîrtie, sau de stofă.

Konstantin Potapîci stinse lumina din vestiar, trecu în salon şi luînd loc pe canapea, stătu un răstimp în întuneric, adîncit în gînduri asupra celor întîmplate.

Ce să facă mai departe ? Fără îndoială, Alia, ea, se ascunsese în dulap. Dar se băgase oare acolo fiindcă îi trecuse ei aşa ceva prin cap ? Se putea să fi fost şi ideea lui Mişa... în cazul acesta, trebuia să-i înveţe minte pe amîndoi. Dar cum ? Să nu-i dea drumul pînă ce nu se va întoarce fratele ei, iar după aceea, să le tragă amîndurora o săpuneală bună. Sau să-i sperie şi să le arate, printr-un exemplu viu, la ce poate duce o asemenea iniţiativă pripită, nechibzuită...

Timpul trecea. Konstantin Potapîci avea o mulţime de planuri, însă toate îi păreau antipedagogice, puţin convingătoare. La urma urmei, fără să se oprească la vreunul din ele, maiorul se hotărî să-l anunţe pe Ivan Vasilievici. „E operaţia lui, facă el ce va crede de cuviinţă."

Lena şedea în dulap, strînsă ghem, străduindu-se să nu respire. Se aştepta ca Malţev să deschidă uşa dintr-o clipă în alta şi s-o găsească acolo.

Ce-o să se facă, ce-o să spună atunci ?

E drept, începuse să se gîndească la asta ceva mai tîrziu, după ce Malţev trecuse în salon. În clipa cînd uşa dulapului

scîrţîise pe neaşteptate şi cheia se întorsese în broască, se speriase într-aşa hal, încît nu mai putuse judeca de loc.

După aceea auzise că celălalt formase un număr de telefon, că pusese apoi receptorul la loc şi intrase la el în cameră. Ce făcuse la dînsul în cameră, nu mai putuse auzi; peste puţin însă, îi auzise din nou paşii aproape de tot.

Lena încremenise. Malţev pusese ceva pe podeaua din vestiar, se foise cîteva clipe pe loc... şi, deodată, uşa de la intrare se trîntise cu zgomot.

Plecase!

Timp de cîteva clipe, în liniştea care se făcuse, Lena trase cu urechea, căutînd să desluşească vreun sunet. Apoi se ridică, încercă să deschidă uşa, nu reuşi să facă nimic. Broasca ţinea bine şi îi trebuia cuiva o forţă fizică considerabilă, ca să spargă uşa. Nemaiavînd încotro, Lena se aşeză din nou la locul ei de mai înainte.

„Cine m-a pus să mă bag aici? De ce n-am cerut şi sfatul lui Mişa? Doar la început aşa mă gîndisem", îşi zise ea, dojenitor, aproape cu glas tare.

Lena îşi dădea seama că făcuse o prostie, însă nu-i încolţise în suflet nici un fel de remuşcare.

Lena născocise acest plan uitîndu-se la discurile de patefon şi fusese atît de tulburată, încît multă vreme nu reuşise să se potolească. Stătuse în bucătărie, la fereastră, şi pînă se întunecase de-a binelea se tot gîndise într-una... Apoi îşi adusese aminte de fapta eroică a acelui băiat viteaz, cu nume ciudat, Kojuh: Vasea Kojuh. Cînd Mişa îi povestise în ajun despre Vasea, înţelesese prea bine că-l compătimea, dar îl şi invidia. De altminteri, mă rog, chiar ea însăşi îl invidia puţin. Văzuse la spital atîţia răniţi, bandajaţi din creştet pînă-n tălpi, şi nu-i fusese greu să şi-l închipuie pe Vasea zăcînd în pat.

În momentul acela auzise că cineva intrase în curte şi Lena ghicise imediat că era Malţev.

Restul se petrecuse în pofida voinţei sale. Trebuia să acţioneze, să întreprindă ceva, să se manifeste într-un fel. „Să mă ascund!" îi trecuse prin minte, iar picioarele o purtaseră pînă în vestiar. Luîndu-şi paltonul, îl aruncase în dulap, se dusese după servieta cu cărţi şi caiete şi, intrînd în dulap, închisese uşa cît mai bine, cît pe ce să-şi rupă unghiile.

Astfel nimerise în dulap şi de aceea nu simţea nici o vină, ca şi cînd nu s-ar fi ascuns acolo de bună voia ei.

* * * *

De cum se întuneca, circulaţia pe străzi devenea primejdioasă. În mersul lor grăbit, pietonii se ciocneau unii cu alţii şi nu arareori se întîmpla să se aleagă cu vînătăi pe trup, pe faţă.

În asemenea împrejurări, pe leningrădeni îi scoteau din încurcătură numai „licuricii".

Cu puţin mai înainte de-a izbucni războiul, un oarecare artel întreprinzător confecţionase, sub forma unui nasture măricel, nişte broşe mici înrămate, în care se introducea o fotografie. Broşele s-au bucurat apoi de succes şi la Leningrad oamenii începură să apară purtînd, prinse în piept, diferite chipuri. Cerîndu-se mult, asemenea broşe, artelul îşi mărise producţia. Responsabilii artelului închipuindu-şi că această modă va cuprinde întreaga populaţie a ţării, se apucară să confecţioneze cantităţi imense de broşe-medalioane. Însă, aşa cum se întîmplă de obicei, aceste broşe încetară să mai aibă căutare îndată ce ele începuseră să fie vîndute în toate magazinele şi chioşcurile : nu mai erau la modă ! Dar rămăseseră pe piaţă în cantităţi uriaşe. Zăceau uitate prin depozite, nimeni nu mai avea nevoie de ele... şi iată că se dovediră a fi de folos. Suprafaţa sub care se introducea fotografia fu unsă cu o substanţă care lumina în întuneric şi broşele se puseră în vînzare din nou. Leningrădenii începură să cumpere cu plăcere „licurici", îi agăţau în piept şi la licărul lor, chiar pe întuneric-beznă, se mişcau în voie pe străzile oraşului.

Mişa avea un „licurici" lucrat de mînă, însă „artistic". Reprezenta scheletul unei corăbii care lumina în întuneric. La început îi plăcuse foarte mult, cînd văzu însă şi la alţii asemenea licurici : ancore, iahturi, reni, peşcăruşi, băiatul încetă să-l mai poarte pe al lui. Acum umbla cu o mică lanternă electrică „bîzîitoare", sau cum îi zicea Vasea, o „brichetă". Această lanternă o primise în dar de peste un an de la Ivan Vasilievici. „Bîzîitoarea vestea din vreme pe pietoni,

nu numai prin lumină, dar şi prin sunet ; iar sunetul pe care-l scotea nu semăna cu nici un alt sunet şi era atît de ciudat, încît unele femei chiar se speriau.

Mişa apăsa calm pe mînerul lanternei şi o pată galbenă, palidă, alerga înaintea lui, indicîndu-i drumul. Iată cărămizile cunoscute, iată cărarea... peste puţin, pata începu să sară pe treptele scării.

„Bîz bîz-bîz..."

Lanterna mai avea o calitate : dezvolta muşchii degetelor şi apoi nu avea nevoie de nici un fel de baterie. Ţineai în mînă o adevărată centrală electrică.

După ce descuie cu cheia lui uşa şi intră în vestiar, Mişa simţi îndată că se întîmplase ceva neobişnuit. În jur era linişte şi întuneric. Aprinzînd lumina în vestiar, nădăjdui că poate se înşelase, dar cînd văzu cuierul gol, o neliniştе tulbure i se furişă în suflet. Îmbrăcat cum era, intră în odaia lui Malţev şi întoarse comutatorul. Cărţile, rufăria, săpunul, împrăştiate în cursul zilei pe măsuţă şi pe scaune, dispăruseră. Dispăruse şi valiza de sub pat.

Ce putea să însemne oare ? Să fi plecat cu totul ?

Cu paşi repezi Mişa trecu în odaia întunecoasă a Lenei şi, cuprins de neliniştе, aprinse lumina. Odaia era pustie. Toate lucrurile se aflau la locurile lor şi nimic nu dădea de bănuit. Unde putea să se fi dus Lena ? Se înţeleseseră doar să-şi lase unul altuia o scrisorică, în cazul cînd ar fi fost nevoiţi să plece pe neaşteptate... Nici la bucătărie, nici în camera lui, nici în salon nu găsi vreun rînd scris de mîna Lenei, nimic altceva din care să-şi poată explica această absenţă ciudată. Lucrul cel mai de neînţeles însă şi cel mai neliniştitor era dispariţia bagajelor lui Malţev.

„Să fi ghicit că se afla într-o capcană şi să fi fugit ? Sau poate că şi fusese arestat ?"

Cu cît se tot gîndea mai mult, cu atît Mişa era mai neliniştit în sufletul său. Trebuia să întreprindă ceva şi cît se poate de repede. Dar ce anume ? Să-i dea lui Burakov un semnal ? Nu. Mai întîi trebuia să telefoneze şi să primească instrucţiuni de la Ivan Vasilievici.

Formînd numărul, Mişa ascultă multă vreme telefonul sunînd la celălalt capăt al firului. Se suci, lăsîndu-se cînd pe un picior cînd pe altul de nerăbdare.

„Să nu fie oare acolo ? Trebuie totuşi să răspundă cineva la telefon", se gîndi el, înciudat.

În sfîrşit, în receptor se auzi o declanşare, urmată de glasul funcţionarului de serviciu.

— Vă rog, daţi-mi-l pe unchiul Vanea... urgent — spuse Mişa şi chiar în aceeaşi clipă se auzi din casă un ciocănit şi un strigăt înăbuşit :

— Kolea !... Sînt aici !

Fără să mai ia în seamă răspunsul funcţionarului de serviciu, Mişa mormăi în grabă că va reveni mai tîrziu, închise telefonul şi ieşi în vestiar. Lena era pe undeva, prin casă. Îi auzise glasul. Dar unde să fie oare ?

— Alia, răspunde !

Şi deodată, de undeva, de aproape de tot, din dulap, răsună iar acelaşi glas înăbuşit :

— Kolea ! Sînt aici...

Într-o clipă-două dulapul fu deschis. Lena ieşi de acolo roşie la faţă, cu fruntea brobonită de sudoare, cu ochii scăldaţi în lacrimi.

— Pfui ! Era cît pe-aci să mă înăbuş... Era acolo o căldură !...

Răsuflînd din greu, fata se aşeză pe un scăunel şi, cu o mutră nenorocită, uitîndu-se la Mişa spăşit, începu să-şi şteargă cu batista ochii şi fruntea.

— La început nu ştiam cine a intrat... Credeam că s-a întors el... — zise ea. Pe urmă, cînd am auzit glasul, te-am recunoscut...

— Ce s-a întîmplat, Alia ? Cine te-a încuiat în dulap ?

— El.

— Pentru ce ?

— Nu ştiu... A venit, iar eu mă ascunsesem acolo... Voiam să aflu cui va telefona.

Şi Lena, fără a tăinui ceva, povesti amănunţit lui Mişa de ce se vîrîse în dulap şi cum de rămăsese încuiată acolo.

Văzînd-o pe Lena teafără şi nevătămată, Mişa se mai potoli. Desigur, trebuia să mai lămurească unde dispăruse Malţev şi de ce, la plecare, întorsese cheia în broască. Dacă îşi dăduse seama de ce se ascunsese Lena acolo era rău şi căuta să găsească pe loc o explicaţie.

— Să știi că a plecat definitiv — zise Mișa, dus pe gînduri.

— Cum, definitiv ?

— Și-a luat toate lucrurile și valiza... Tu, însă, nu te îngrijora. Deocamdată n-avem de ce să ne speriem... Nu s-a întîmplat nimic... Dacă se va înapoia, o să născocim noi o minciună... Să știi însă că ai avut o idee bună. Numai că trebuia să fi făcut niște găurele în dulap, ca să se poată respira mai în voie...

Pe măsură ce Mișa vorbea, spaima și expresia spășită din ochii fetiței dispăreau, iar cînd îl auzi aprobîndu-i planul, pe buze îi apăru un zîmbet.

— Un lucru însă nu înțeleg : de ce o fi încuiat el dulapul ? continuă Mișa. O fi bănuit că erai acolo ? Poate că te-i fi mișcat, sau îi fi strănutat cumva ?

— Ce vorbești, Kolea !... Tăceam chitic și stăteam acolo ca un șoricel...

— Ca un șoricel ?! Șoriceii mai chițăie uneori și fac un tărăboi nevoie mare...

— Nu, nu, n-a auzit nimic !

— De ce te-o fi încuiat, în cazul acesta ? se miră Mișa, frecîndu-și cu mîna bărbia, așa cum făcea Nikolai Vasilievici, mecanicul-șef, în clipele de nedumerire. Dacă o fi ghicit că e urmărit, s-ar putea s-o șteargă. Stai un pic... E bereta ta ?

— A mea — zise Lena și în ochi îi apăru iar spaima.

— Va să zică, aici a stat ?

— Da... O uitasem...

— Ei, acuma e limpede... După bereta asta, orice prost își putea da seama că erai acasă. Vezi, așa stau lucrurile... Ție-ți lipsește experiența. Agentul de contrainformații e ca pionierul care lucrează cu exploziv... N-are voie să greșească. A greșit o dată, s-a dus totul. Nimic nu mai e de făcut — zise Mișa sentențios.

Îi plăcea să facă pe agentul de contrainformații experimentat, cu sînge rece. Vedea că Lena se speriase și se pierduse, își dădea seama că fata nu știa ce să mai facă acum și aștepta să ia el o hotărîre. Mișa se dezbrăcă, dintr-adins mai calm ca de obicei, și-și agăță scurta în cuier.

— Ar fi bine să bem acum un ceai fierbinte — își dădu el cu părerea, frecîndu-și mîinile. Ce zici ? Ce crezi tu, Alia ?

— Ceaiul se face într-o clipă, mi-e însă nu știu cum... Mie nu-mi arde de ceai.

— Rău faci ! Trebuie să stăpînești întotdeauna împrejurările și să nu te prăpădești cu firea niciodată.

* * *

Ivan-Vasilievici coborîse din tramvai ; aștepta să coboare și Karatîghin. În clipa cînd îl bănui lîngă dînsul, aprinse lanterna.

— S-o luăm pe chei. E mai aproape — începu el morocănos și apoi, în tăcere, porni să taie de-a curmezișul strada.

Konstantin Potapîci mergea alături de el și nu căuta să intre în vorbă. Își dădea seama de dispoziția prietenului său și era alături de el cu tot sufletul. Nu se renunță cu una cu două la un plan bine gîndit și bine pregătit, dar și să încerci, fie ce-o fi, era foarte primejdios. În cazul cînd fetița va repeta cu Scorpionul o asemenea năzdrăvănie, nu numai că se va pierde pe ea și pe „fratele" ei, dar va da de rîpă și întreaga acțiune.

— Mda ! Nu trebuia să te încurci cu niște copii — vorbi, în sfîrșit, Karatîghin. O să-ți facă vreo boroboață, Vanea, că n-ai să știi pe unde să scoți cămașa în cele din urmă.

— Nu-mi face Alekseev nici o boroboață. De el sînt sigur.

— Crezi că pozna cu dulapul nu e din inițiativa lui ? Mie nu-mi vine a crede să fi avut fetița asemenea curaj...

— Hai să punem rămășag pe șase sticle de bere — îl îndemnă Ivan Vasilievici. Dacă Mișka a pus la cale pozna asta, dau eu berea, iar dacă...

— Vanea, nu mi-ar părea rău să dau eu berea — îl întrerupse Konstantin Potapîci — însă nu pun rămășag. Din principiu !

— De ce ?

— Merge vorba că dintre cei care fac o prinsoare, unul e întotdeauna prost, iar celălalt ticălos. Nu vreau să fiu nici una, nici alta.

— N-ai dreptate. Numai omul care te contrazice știind precis că va cîștiga, numai acela e ticălos.

— Dar ce te face să fii atît de sigur de acest băiețaș ?

— În primul rînd, fiindcă nu mai e băiețaș, în al doilea

rînd, fiindcă-i marinar. Şi marinarii îs oameni mai disciplinaţi decît ceilalţi. În al treilea rînd, am mai lucrat noi cu el şi-l cunosc.

— Bine, o să vedem, o să vedem ! mormăi, nedesluşit, Konstantin Potapîci.

În poarta casei Ivan Vasilievici îl prinse de mînecă pe maior.

— Ascultă, Kostea, urcă totuşi singur şi uită-te... Eu trec, deocamdată, pe la administrator şi vin ceva mai tîrziu.

— Văd că te-ai hotărît, totuşi, să înfrunţi primejdia ?

— Da, trebuie să înfruntăm primejdia... Dar s-o înfruntăm cu cap — vorbi mai încet Ivan Vasilievici, şi se îndepărtă.

Lena deschise uşa. Konstantin Potapîci se aşteptase ca fata, văzîndu-l, să se fîstîcească. Dar se înşelase.

— Grigori Petrovici ! se bucură ea. Ce bine că aţi picat tocmai la timp ! Kolea şi cu mine beam ceai. Poftiţi de-a dreptul la masă... Am despachetat biscuiţii pe care ni i-aţi adus... Îs tare gustoşi, puţin fărîmicioşi... Cred că trebuie să fi îngheţat ! E astăzi o vreme aşa de urîtă — îndruga fetiţa pe cînd musafirul se dezbrăca.

— Ceai ? Fie şi ceai — se învoi maiorul. Aştept astăzi un musafir. Va veni în curînd.

Pieptănîndu-se în mers, Karatîghin intră în salon. Mişa şedea la masă, şi primi oarecum indiferent apariţia lui Malţev.

— Să vă torn într-o ceaşcă mare — îl îmbie Lena şi fără să aştepte răspunsul, scoase din bufet o ceaşcă. Grigori Petrovici, am avut astăzi necaz pe dumneavoastră.... Deşi nu sînteţi, cred, de vină, că doar n-aţi ştiut... nu-i aşa ?

— Ce n-am ştiut ?

— Că m-am ascuns în dulap. Crezînd că intrase Kolea, tuşti ! m-am pitit... Cînd colo, intraseţi dumneavoastră... De ce m-aţi încuiat ? întrebă Lena, privindu-l drept în ochi pe musafir. Din pricina dumneavoastră am stat, cred, un ceas întreg acolo ! Era cît pe ce să mă înăbuş... Noroc că s-a întors Kolea acasă. Spuneţi-mi, de ce m-aţi încuiat ?

Mişa abia se stăpînea să nu zîmbească ; ochii lui Malţev se rotunjiră : se uita la Lena cu atîta uimire, de-ai fi zis că avea în faţă cine ştie ce drăcovenie, şi nu o fetiţă obişnuită.

— Mda... Mi se pare că înainte de a pleca am încuiat într-adevăr dulapul — mărturisi el şi continuă, vădit stin-

gherit : Însă, Alecika, nu ştiam că erai acolo... Văzînd un dulap... Ei, judecă şi dumneata ! Cum să-mi treacă mie prin minte aşa ceva ; ce aveai să cauţi dumneata acolo...

— V-am spus doar că m-ascunsesem de Kolea.

— Mda... de Kolea ? Nu, asta nu mi-a trecut prin cap. Un joc de copii, la vîrsta dumitale... Nu, nu puteam să bănuiesc...

— Ciudat mai sînteţi ! Nu era la mijloc nici un fel de joc de copii. Voiam să-l pun la încercare... Dar să lăsăm astea. Uitaţi-vă, ceaiul dumneavoastră, iată şi biscuiţi. Dar, vă rog, nu vă necăjiţi. Nu s-a întîmplat nimic rău. Ei, am stat şi eu un pic în dulap. Am vrut chiar să-l sparg... Dar e aşa de solid — sporovăia Lena cu însufleţire, uitîndu-se la Mişa pe sub sprîncene.

Konstantin Potapîci se încruntă. De fapt, de ce şi-o fi închipuit că fetiţa se băgase în dulap ca să tragă cu urechea şi ca să-l urmărească ? Era doar o copilă încă. S-a ascuns ca să-l sperie pe fratele ei, sau pur şi simplu aşa... Că doar se joacă copiii de-a v-aţi ascunselea ! Prost pedagog mai e, dacă nu s-a putut dumeri într-o situaţie atît de simplă de înţeles !

Tocmai atunci soneria zbîrnîi scurt, iar Mişa şi cu Lena îl priviră întrebător pe Malţev.

— Mă duc să deschid, vine la mine — se grăbi el să se ridice de la masă. Va bea cu noi, cred, un pahar de ceai...

După ce Malţev deschisese uşa, în intervalul cînd cel nou sosit se dezbrăca, Lena avusese timp să toarne un ceai. Mişa, încordat, trăgea cu urechea. Malţev bombănea ceva, vorbind cu vizitatorul, dar nu era cu putinţă să se înţeleagă vreo vorbă. Mişa auzise pomenindu-se de vreo două ori numele lui şi al Lenei, ceea ce îl stîrnise să fie şi mai cu luare-aminte. Musafirul cel nou tăcea. Lena vruse să se ducă în vestiar. însă Mişa o oprise.

Şi deodată, Ivan Vasilievici, însoţit de Malţev, intră în salon. Totul se petrecu atît de pe neaşteptate, încît copiii, în clipa cînd îl zăriră, holbară ochii de mirare.

— Ei, ce ziceţi ?! Nu vă aşteptaţi ? rîse către dînşii Karatîghin.

Mişa însă îşi revenise şi fără nici o umbră de tulburare, întrebă :

— La ce nu ne aşteptam ?

— Să aveţi un oaspete ca ăsta. Pe prietenul vostru vechi...

— Nu-u... Vorbiţi ciudat... Este un vechi cunoscut al dumneavoastră, iar noi îl vedem prima oară în viaţă. Aşa e, Alia ?

— Aşa e. Nu m-am întîlnit cu dînsul niciodată în viaţa mea — întări fetiţa.

Konstantin Potapîci se întoarse spre Ivan Vasilievici, care stătea lîngă uşă şi-i făcu, pe-ascuns, cu ochiul.

— Ai văzut ? Ei te dezmint cu desăvîrşire... Te văd prima oară în viaţă. Vai-vai-vai ! După cele ce aflu, m-ai mînţit...

— Ce tot născociţi într-una ! bombăni Mişa.

— Eu — zice el, îi cunosc bine pe copiii profesorului — continuă Karatîghin cu glumele.

— Aşa ceva nu ţi-am spus, Kostea — zise, în sfîrşit, Ivan Vasilievici, apropiindu-se de masă. Eu ţi-am spus că îi cunosc bine pe Mişa Alekseev şi pe Lena Gavrilova, iar cît priveşte pe copiii profesorului, i-am văzut o singură dată, în treacăt.

— Ivan Vasilievici... Dumneavoastră, va să zică... Nu înţeleg nimic... — mormăi Mişa, buimăcit.

— Îndată ai să înţelegi totul... Luaţi loc... Ceaiul e pentru mine ? Dacă e pentru mine, n-am să-l refuz — şi Ivan Vasilievici se aşeză la masă şi trase spre el paharul. Trebuie să vă comunic că am venit aici cu intenţia să renunţ la planul nostru. Da, da ! Să renunţ şi pe voi să vă trimit pe la casele voastre. Însă Konstantin Potapîci... Pe unchiul ăsta îl cheamă Konstantin Potapîci Karatîghin şi nu Grigori Petrovici Malţev. E un vechi prieten al meu. L-am rugat să vă facă o inspecţie de control... Ei, vorbeşte Kostea, cum au reuşit ei la examen ?

— Ţi-am spus doar... s-au purtat bine, firesc. Ar fi luat examenul cu notă mare, dacă nu s-ar fi întîmplat povestea cu dulapul. E drept, după cum s-a lămurit acuma, a fost la mijloc un joc de copii, de-a v-aţi ascunselea, şi nimic altceva. eu însă aş spune că în atmosfera de-acum, asemenea joc e nelalocul lui. Nu se cade, Lena, să te ţii de asemenea jocuri. Cîte i-ar fi putut trece prin cap lui Malţev... În asemenea împrejurări, trebuie să ne simţim mai maturi.

— I-am mai vorbit şi eu despre asta — interveni Mişa. Acum a înţeles totul.

— Crezi c-o fi înţeles ? întrebă Ivan Vasilievici şi făcînd ochii mici, o privi pe Lena ca prin sită.

— Pe cuvîntul meu de onoare leninist ! zise fetiţa, cu mîinile la piept, cît putu de convingător.

— La început am crezut că te-ai ascuns în dulap ca să asculţi ce se petrece — zise Ivan Vasilievici. Şi aceasta ar fi fost o mare greşeală. Doar v-am vestit din vreme că nu trebuie să purcedeţi la nici un fel de acţiune... Atunci cînd nu-i necesar, bineînţeles. Trebuie să uitaţi cine sînteţi şi pentru ce sînteţi aici ! Sînteţi, pur şi simplu, copiii lui Serghei Dmitrievici... şi atîta tot. Vedeţi-vă de treburile voastre. Prezenţa voastră în această locuinţă ne dă posibilitatea să-l observăm pe Malţev de la distanţă. Să vedem pentru ce a venit aici, să-l controlăm... Sau poate că nici nu ni-i duşman. Deocamdată, îl bănuim numai. Încă nu ştim nimic. Ei şi dacă se va dovedi a fi duşman, înseamnă că este foarte precaut, deştept şi cu practică multă... Konstantin Potapîci, de pildă, a ghicit din capul locului că dumneata erai în dulap...

— După beretă ? întrebă Mişa.

— Nu numai după beretă. Am văzut-o întîi şi întîi pe fereastră — lămuri Karatîghin.

— Desigur, în dulap n-ai să te mai bagi — continuă Ivan Vasilievici, cu glasul domol — dar să nu faci altceva cînd va veni Malţev... şi tocmai asta mă îngrijorează. Să nu începi să asculţi la uşă, să nu pui cine ştie ce întrebări...

Ultimele vorbe îi amintiră lui Mişa de discuţiile lui cu falsul Malţev şi-i îmbujorară obrajii.

— În condiţiile vieţii obişnuite — spuse Ivan Vasilievici, prefăcîndu-se că nu observase stingherealа de pe faţa lui Mişa — cu orice om obişnuit, întrebările de acest soi pot fi semn de politeţe, de bunăvoinţă arătată cuiva, acum însă, pot părea pisălogeală curată şi curiozitate suspectă. E bine ca Malţev să vadă şi să se convingă că voi sînteţi ocupaţi, că învăţaţi, că vă ţineţi de treburile voastre. Cînd am fost la Serghei Dmitrievici, la rugămintea tatălui său să ne dea cîte un ceai, Kolea răspunsese: „Eu n-am timp, tată, roag-o pe Alia..." Şi spunînd astea, o şi pornise de-acasă.

— Ei, asta n-a fost bine de loc — observă Konstantin Potapîci.

— De ce, adică, n-ar fi fost bine? obiectă Ivan Vasilievici. Se putea, într-adevăr, să fi fost foarte ocupat, să fi întîrziat la cursuri...

— Şi Alia? zise Lena. Şi ea a fost la fel?

— Dumneata, Alicika, te-ai purtat foarte bine — o lăudă Karatîghin. Simplă, firească, mereu grijulie. Aşa trebuie să şi fii. Numai uite ce te rog, să nu te mai bagi în dulap. Găseşte un altfel de joc...

— Bine — făgădui Lena, abia auzindu-i-se glasul şi lăsînd ochii în jos.

Îi era acum ruşine de minciuna pe care o născocise împreună cu Mişa. Ar fi mărturisit, ar fi spus adevărul adevărat, dar se temea ca Ivan Vasilievici să nu-i trimită la casele lor şi să nu încredinţeze această acţiune altcuiva. „Nu, e mai bine să-l lăsăm să creadă pînă la sfîrşit că povestea aceea a fost un joc de-a v-aţi ascunselea."

— Maltev va veni pe ziua de douăzeci sau douăzeci şi unu — zise Ivan Vasilievici. Dacă se va putea, vă vom vesti cu două-trei zile mai înainte, dar căutaţi să fiţi gata. Mai aveţi încă vreme... Obişnuiţi-vă, exersaţi-vă.

— E adevărat că uneori tot mai facem cîte una boacănă, Ivan Vasilievici — mărturisi Mişa. Cînd ni-e lumea mai dragă, ne ia, hop! gura pe dinainte... Ea îmi zice Mişa, iar eu o strig: Lena!

— Da, da. Toate astea au mare însemnătate... şi fie ca dulapul acela să vă aducă într-una aminte de greşeala comisă. Ori de cîte ori vă va bate gîndul să faceţi ceva, mai întîi uitaţi-vă la dulap — încheie Ivan Vasilievici, zîmbind.

16. LA FARMACIE

În ziua de 10 noiembrie, o femeie tînără, mărunţică, intră cu pas domol într-o farmacie de pe bulevardul Nevski. Gîtul ei subţire contrasta cu gulerul plin, bogat al hainei, iar prin mînecile cu manşete de blană ieşeau la iveală nişte mîini galbene şi uscative. Pe faţă îi licărea însă un zîmbet, iar ochii, strălucitori de viaţă, veseli, cu toată slăbiciunea sa

fizică, spuneau, în pofida primei impresii înşelătoare, că era deplin sănătoasă.

— Bună ziua! Am fost trimisă la dumneavoastră pentru lucru — se adresă ea, prietenoasă, farmacistei, o femeie plină la trup, îmbrăcată într-un halat alb, şi scoase din buzunar o hîrtiuţă împăturită. Iată adresa.

— Dumneata eşti farmacistă?

— Nu, sînt casieră.

Farmacista o măsură din ochi, neîncrezătoare, din cap pînă-n picioare, pe cea nou sosită, apoi citi biletul şi dădu din umeri.

— Aşteaptă puţin, să-i dau de ştire responsabilei.

Responsabila farmaciei, o brunetă energică, nu prea tînără, cu buzele vopsite tare, întocmea în biroul său o dare de seamă.

— Evghenia Vasilievna, uitaţi-vă... Ne-a venit o casieră nouă — zise farmacista, întinzîndu-i adresa. Pare a fi distrofică. Nu ştiu cum se va mai ţine sufletul într-însa...

În timp ce Evghenia Vasilievna citea adresa, intră în birou Şarkovski, care lucra la farmacie de ani de zile ca responsabil al depozitului.

— Ei, foarte bine, o să lucrăm normal, în două schimburi — zise Evghenia Vasilievna, trăgînd spre ea telefonul. Am să lămuresc îndată totul.

— Nu trebuie să aducem oameni de pe uliţi — interveni Şarkovski. E tare simplu să iei pe cineva la lucru, dar cum te scapi de el pe urmă?

Responsabila se deprinsese de mult cu bombăneala bătrînului şi n-o prea lua în seamă. Formînd numărul Direcţiei farmaceutice, ceru la telefon pe şeful secţiei de cadre.

— Serghei Semionîci! Ce înseamnă asta? Mi-aţi trimis o casieră?

— Da, da. Un lucrător minunat, cu stagiu, a fost şi pe front.

— Bine, dar ne înţelesesem să ne trimiteţi farmacişti.

— O să vă trimitem şi farmacişti. Închidem farmacia Uriţki şi mutăm oamenii la voi.

— Cu plan cu tot, nu?

— Ce are a face planul?

— Anul acesta noi nu îndeplinim planul. Şi cine răspunde?

— Evghenia Vasilievna... Dumneata cunoşti punctul meu de vedere. Dacă nu îndepliniţi planul, nu-i nici o supărare. E semn că oamenii nu prea bolesc şi n-au nevoie să cumpere medicamente...

— Dumitale ţi-i uşor a vorbi... Faci pe filozoful. Dar mie îmi iese sufletul cu planul ăsta. Pînă la sfîrşitul anului mai avem o lună şi jumătate. De toate celea duc lipsă, sînt în deficit: de parfumerie, de vitamine, de medicamente patentate...

— O să-ţi dăm, o să-ţi dăm de toate! Ieri, la consfătuire, s-a vorbit şi despre asta.

— Bine. Nu uitaţi însă, vă rog, că n-am un secund. Lui Roman Borisovici îi vine tare greu.

— Tuturor ni-e greu, Evghenia Vasilievna.

— Da, însă la el se mai adaugă şi vîrsta...

Farmacista se uită cu coada ochiului la Şarkovski, cu un zîmbet ironic şi aplecîndu-se spre responsabilă, îi şopti:

— Roman Borisovici nu se plînge de vîrsta lui, Evghenia Vasilievna. Se plînge de timpurile astea...

Noua casieră se numea Valia Kalmîkova. Cu toată vîrsta sa tînără şi înfăţişarea „distrofică", după cum spunea farmacista, femeia se dovedise a fi un lucrător cu practică şi operativ, un om bun şi de viaţă. În mai puţin de o săptămînă Valia reuşise să-şi cîştige dragostea şi stima micului colectiv al farmaciei. Şi avea de ce să fie stimată.

Din primele zile ale războiului plecase pe front înrolîndu-se în armată; fusese rănită grav lîngă Pulkovo şi zăcînd în spital, se luptase cu moartea toată iarna aceea cumplită. Scăpase cu viaţă, se îndreptase şi din nou se întorsese pe front. Rana căpătată după aceea, deşi nu-i mai pusese viaţa în primejdie, îi luase posibilitatea de a umbla normal. Şi iat-o acum retrasă în „civilie".

— Ai trăit puţin şi ai suferit mult — o căina, oftînd, bătrîna sanitară Anuşka, ascultînd-o cînd povestea vreo păţanie, vreuna din amintirile ei de pe front.

Valiei tare îi mai plăcea să povestească! Venea la lucru cu mult înainte de ceasul schimbului ei şi aştepta în odaia laboranţilor, sau într-o mică cămăruţă călduroasă de lîngă bucătărie. Acolo se adunau, în orele lor libere, toţi colegii. Uneori Valia rămînea şi în cursul nopţii la farmacie, pentru că nu avea de ce să se grăbească s-ajungă acasă. Întreaga

familie a Valiei — mama, tatăl, doi fraţi mai mici — era evacuată, împreună cu uzina, în Ural.

— Dragul meu „distrofic", ştii ceva? Hai astă-seară la mine — o invită chiar a treia zi după sosire, farmacista. Zău aşa! Soţul meu ţine tare mult să te cunoască. Îi plac foarte mult tot felul de istorii despre război. O să luăm masa, o să stăm de vorbă, iar dimineaţa, mergem împreună la lucru.

Valia primi cu plăcere invitaţia acestei femei aspre şi neprietenoase ca aspect şi nu regretă mai tîrziu această vizită. Petrecu o seară plăcută şi în Olga Mihailovna — aşa o chema pe farmacistă — îşi găsi un reazem de nădejde.

O invită apoi şi controloarea, apoi una din laborante şi, în sfîrşit, Evghenia Vasilievna.

Peste o săptămînă Valia avea o idee clară despre viaţa tuturor colaboratorilor farmaciei. Numai Şarkovski se purta indiferent faţă de ea. Se pare că acest bătrîn, bombănitor şi neastîmpărat, nu se interesa de nimic în afară de depozitul său.

— Ştii, mi-e şi milă de el — zise Valia într-o zi, vorbind cu una din laborante, cu care se împrietenise între timp. E doar atît de singur, săracu' de el...

— Dă-l ciorilor! E un om rece şi aspru — răspunse tînăra, cu ciudă în glas. Nu se gîndeşte decît la sine. Eu nu sînt de mult aici, însă Anuşka mi-a spus că face speculă cu acele medicamente care vin în mici cantităţi în farmacii. În 1941 schimba mereu vitaminele, bacteriofagul, glucoza pe alimente şi bani. Ştii şi tu cît costau toate astea pe vremea aceea! Mai vin şi astăzi la el clienţi după doctorii, operează pe şest.

— Nu mai spune? Bine, dar e periculos. Dacă-l prinde... Oamenii sînt acum judecaţi cu mare străşnicie.

— Cum să-l prindă? Nu! E atît de şiret, cu practică îndelungă...

Laboranta aflase despre speculaţiile lui Şarkovski din spusele Anuşkăi şi de aceea nu avea de ce să-i mai ceară amănunte. Ar fi fost mai bine să vorbească chiar cu agenta sanitară. Bătrîna lucra de mult în această farmacie şi toate se petreceau sub ochii ei. Era clar că specula cu medicamentele era numai un pretext, un motiv... Deşi nu era exclusă nici specula.

Valia lucra la Serviciul de contrainformaţii de peste un an şi nu vedea prima oară un asemenea fenomen. Acolo unde e vorba de o chestiune de ordin penal — hoţie, jaf, spolaţiune — acolo poate fi la mijloc şi o trădare. Omul nu decade dintr-o dată. Adesea începe cu beţia, cu micile hoţii, culminînd cu trădarea de patrie. Valia nu avusese încă prilejul să întîlnească duşmani înrăiţi, nici nu-şi închipuia ce i-ar putea determina să săvîrşească asemenea ticăloşii.

Ivan Vasilievici însă o prevenise, şi nu întîmplător se vede, că Şarkovski era un duşman din convingere. Venise timpul s-o schimbe pe vechea casieră, care era în altă tură. Intrînd în ghereta-casă, aşezată lîngă fereastră, Valia îşi aruncase pe umeri paltonul, dăduse deoparte abacul şi se uitase de jur împrejur. Pe stradă era încă lumină. Pe geam se vedea bine. Valia o rugase pe Anuşka să şteargă în fiecare dimineaţă această unică fereastră, pentru ca în clipele cînd nu avea ce face să poată citi sau observa ceea ce se petrecea pe bulevard. Dacă nu chiar mîine, poimîine sigur urma să sosească Malţev şi trebuia să fie tot timpul cu mare băgare de seamă. Dar nu era vorba numai de Malţev.

Cu două zile înainte, dimineaţa, în farmacie intrase o femeie care ceruse să fie chemat Şarkovski. Fiindcă în farmacie nu se aflau şi alţi cumpărători, farmacista care vindea medicamentele nu se dusese după el, ci strigase cu glas tare :

— Şura ! Cheamă-l pe Roman Borisovici, îl caută cineva !

Valia scosese din buzunar o batistă mare, îşi şterse cu ea fruntea şi o puse pe spetează scaunului ei.

Şarkovski îi ieşise femeii înainte ca unei vechi cunoştinţe, o luase cu dînsul pînă într-un capăt al farmaciei şi şuşotiseră acolo îndelungă vreme. Apoi adusese o sticluţă şi i-o înmînase vizitatoarei.

După ce femeia îşi luase rămas bun de la Şarkovski şi se îndreptase spre ieşire, Valia, vîrîndu-şi batista în buzunar, privise pe fereastră. Semnalul dat îşi atinsese ţinta. Pe partea cealaltă a străzii, Valia îl văzuse pe Trifonov, lîngă un automobil care se oprise pe chei.

Astăzi toate se petrecură ceva mai altfel. Pe lîngă alţi cumpărători intră în farmacie şi un bărbat cu ochelari. Acesta se apropie şi, sprijinindu-şi coatele de tejghea, rămase să aştepte. Acest om i se păruse suspect, nu ştia de ce,

Valiei, care începuse să se agite. Era îmbrăcat cu totul obişnuit, aşa cum se îmbrăcau mulţi leningrădeni: cu un palton vechi, cu cizme grosolane, purta în cap o şapcă, dar nu cu urechi, ci una finlandeză. Îşi aruncase peste umăr, trasă spre spate, o mască de gaze. Pe piept îi licărea un „licurici".

Olga Mihailovna, terminînd de scris, lovise ca întotdeauna cu prespapierul pe masă.

— 3,27! se adresă ea către femeia care aştepta. De ce te uiţi aşa? Am zis să plăteşti la casă trei ruble şi douăzeci şi şapte de copeici. Doctoria va fi gata peste două ore.

În timp ce femeia se îndrepta spre casă, Olga Mihailovna întinse mîna după reţeta care venea la rînd. Bărbatul îşi ridică mîna la şapcă şi se înclină uşor înainte. Valia nu-l auzea ce spunea, însă era sigură că îi ceruse să-l cheme pe Şarkovski. De altfel, nu se înşelase. Olga Mihailovna se dădu încet jos de pe scaunul său şi şontîc-şontîc! porni spre odaia unde lucra bătrînul.

Ţinînd-o de vorbă clienta din faţa ei, Valia scăpă momentul cînd Şarkovski ieşise spre tejghea. Îl văzu dîndu-şi bineţe cu celălalt bărbat. Valia îşi scoase, grăbită, batista şi o aşeză pe speteaza scaunului. Dădea astfel semnalul care vestea că în farmacie intrase un om care-l chemase pe Şarkovski. Batista urma să fie băgată în buzunar în clipa cînd omul avea să iasă în stradă.

De data aceasta se întîmplă ceva neprevăzut. Şarkovski îl invită deodată pe vizitator pe după tejghea şi plecă cu el spre biroul său.

Ce era acum de făcut? Cum farmacia avea şi o intrare de serviciu, dacă Şarkovski i-ar fi dat omului drumul pe uşa aceea, prin curtea de trecere ar fi putut ieşi lesne pe chei, sau într-altă stradă. Valia rămase o clipă uluită. Ei nu prevăzuseră această posibilitate.

Femeia îşi întinse bonul şi după ce-i puse Olgăi Mihailovna o întrebare, se îndreptă spre ieşire. În farmacie nu rămăsese decît o fetiţă care moţăia pe un scaun, aşteptînd să i se prepare un medicament.

Timpul se scurgea anevoie. Trebuia să-i dea un semnal lui Trifonov, însă Valia nu putea născoci nimic. Să trimită cu un bilet pe cineva, ca să telefoneze, să dea o fugă în definitiv chiar ea, sub un pretext oarecare?... Nu se putea nici una nici alta. N-avea la îndemînă decît fereastra şi ea ştia

că în clipele acelea, mai cu seamă de cînd apăruse semnalul, aceeași pată albă, cei din stradă își ațintea privirile-ntr-acolo.

„Trebuie să le stîrnesc nedumerirea, se hotărî Valia. Să le dau de gîndit, să le dau a înțelege că s-a întîmplat ceva neprevăzut. Au văzut doar că în farmacie a intrat omul cu ochelari... Deci trebuie să le vină-n minte că-i ceva tulbure la mijloc."

După ce aruncă o privire spre fetița adormită și spre farmacistă, care-și vedea de munca ei, Valia scoase cu băgare de seamă batista. După vreo zece secunde o puse la loc. Apoi o scoase din nou și din nou o atîrnă. Procedă astfel de vreo cinci ori. Atîrnînd ultima oară batista pe speteaza scaunului, Valia zîmbi închipuindu-și ce neliniștit va fi Trifonov și cît își va bate capul ca să ghicească tîlcul acestor semnale ciudate.

17. LA CIMITIR

De fiecare dată cînd o pată albă apărea în fereastra farmaciei, Trifonov se uita cu coada ochiului la ajutorul său și întîlnea o privire plină de nedumerire.

— Iarăși! Ce s-o fi întîmplînd acolo?... mormăia el cu binoclul la ochi. Nu face ea degeaba toate astea. Semnalizează, desigur, ceva neobișnuit. Uite, a început din nou...

Trifonov se uita țintă spre ușa farmaciei, dar nu vedea ieșind pe nimeni.

— A pus-o din nou — îi atrase luarea-aminte ajutorul său.

— Din nou... A cincea oară. Și ai observat cine a rămas înăuntru?

— Pare-se că au ieșit toți. N-a rămas decît individul cu ochelari.

— Da, da... Ăla cu șapca finlandeză și cu masca de gaze.

Cu binoclul, o puteau vedea foarte bine pe Valia; cînd întorcea capul spre stradă și privea spre fereastră, îi distin-

geau chiar şi expresia feţei. Uneori, urmărea cu zîmbetul pe buze pietonii care treceau prin faţa farmaciei, alteori privea sever, cu buzele strînse.

— Nu mai scoate batista. Înseamnă că-i acolo. De cinci ori a scos-o... De ce tocmai de cinci ori? Trebuie să aibă şi asta vreun tîlc... Ia gîndeşte-te, Fedea!

— Mă gîndesc, Vasili Alekseevici.

— Şi care e rezultatul?...

— Nu ştiu. O problemă de nerezolvat, cu toate elementele necunoscute.

— De ce cu toate? Există cifra cinci.

— Cinci e o cifră bună... Pentru şcolari — glumi Fedea. O fi vrut poate să indice timpul? Peste cinci minute, sau la ora cinci sau peste cinci ore.

— Mda... Îi cam grea ghicitoarea. Ia uită-te cîte ceasuri sînt, pentru orice eventualitate. Cinci? Stai, să nu fie totuşi o semnalizare specială?

— Puţin probabil... Poate, cinci oameni...

— Atunci unde sînt ei? Nu. Mai degrabă caută să ne atragă luarea-aminte să fim gata pregătiţi... Are ceva grav... Să nu fie cumva vreo altă ieşire acolo? Sau or fi fiind într-adevăr cinci oameni...

Stînd ei lîngă fereastră, făceau astfel tot felul de presupuneri, dintre cele mai ciudate, fără să se poată opri la vreuna din ele. Enigma rămînea nedezlegată.

Mai trecuse un scurt răstimp. Batista continua să atîrne pe scaun.

— Oho... a început să se foiască, ce-o fi?... anunţă Trifonov.

Şi parcă drept răspuns, pata albă dispăru. Peste o clipă, din farmacie ieşi bărbatul cu ochelari...

— Uite-l! Mult s-a mai moşmondit acolo! Fedea, am plecat — zise repede Trifonov. Numai de nu l-aş scăpa... Şi ce vreme-i afară...

Ieşind pe Nevski, Trifonov trecu, în pas întins, podul peste Fontanka şi pe partea cealaltă a bulevardului zări silueta cunoscută: bărbatul cu ochelari mergea domol, ocolind toate băltoacele.

Se opri la colţul bulevardului Liteinîi, îşi aprinse o ţigară, aşteptă să treacă tramvaiul şi apoi îşi văzu de drum mai departe. Pe bulevard nu era multă lume, şi-l putea urmări

lesne. Nu departe de strada Marat, omul coti, îndreptîndu-se spre partea cealaltă a bulevardului Nevski. Trifonov fu nevoit să se oprească. Ca să nu atragă atenţia asupra sa, se ascunse după o ladă de nisip care camufla geamul enorm al unui magazin, ocrotindu-l de schijele exploziilor. Tocmai în acea clipă, din staţie porni un tramvai. Deodată, bărbatul schimbă direcţia, dădu o fugă şi sări pe platforma din spate a tramvaiului. Ieşind din ascunzătoare, Trifonov privi în urma tramvaiului care se depărta.

„L-am scăpat! se gîndi el, înciudat. Să fi observat că era urmărit? Sau nu cumva o fi mergînd aşa ca iepurele care vrea ca să i se piardă urma?"

Putea s-ajungă tramvaiul luînd o maşină, dar se gîndi să fie extrem de precaut. I-o spusese doar Ivan Vasilievici de cîteva ori. Dacă spionii vor bănui că-s puşi sub urmărire, îşi vor lua toate măsurile de apărare şi vor face totul ca să dispară. Şi întregul plan s-ar nărui. E mai bine, deci, să-l lase în pace să plece.

„Nu s-o fi ducînd cumva şi el la cimitir? se gîndi Trifonov, aducîndu-şi aminte că urmărise, cu două zile înainte, după un semnal al Valiei, o femeie a cărei urmă o pierduse lîngă mănăstirea Aleksandr Nevski din cimitirul Nikolskoe. Ia să verific!" îşi zise el.

Ridicînd mîna, Trifonov opri un camion militar de o tonă şi jumătate.

— Ei, ce vrei? întrebă cu voce groasă şoferul, scoţînd capul din cabină.

Drept răspuns, Trifonov scoase din buzunar legitimaţia şi i-o vîrî şoferului sub nas.

— Încotro? întrebă el, urcîndu-se în cabină, lîngă şofer.

— La Rîbaţkoie.

— Avem acelaşi drum, vra să zică. Dă-i drumul, frăţioare, cît mai repede.

— Şi inspectorul de circulaţie ce-o să zică?

— Răspund eu...

Şoferul nu aşteptă să fie rugat. Automobilul plecă din capul locului cu o viteză nepermisă. În faţa gării o luară înaintea tramvaiului, făcură un viraj şi porniră cu toată viteza pe Staro Nevski.

— Conduci de mult? întrebă Trifonov.

— Din 1930. De ce mă întrebi?

— Am întrebat şi eu aşa ! Se vede că nu eşti începător la trebi de-astea.

Această laudă descreţi fruntea soldatului ; sprîncenele încruntate se depărtară una de alta şi ochii se făcură parcă mai calzi.

Iată şi piaţa. La intrarea în mănăstire erau postate nişte santinele. Se aflau acolo cîteva unităţi militare. Încă un minut, şi apărură clădirile roşii ale depozitelor.

— Încetineşte frăţioare, că mă dau jos aici, îţi mulţumesc !

Sărind din cabină, Trifonov trecu şanţul şi se opri lîngă trunchiul gros al unui tei. Cimitirul acesta avusese înainte un gard înalt de lemn, însă în primul an al blocadei, lemnul fusese scos şi ars în sobe.

Prin cimitir trecea multă lume, îndeosebi dimineaţa, pentru a-şi scurta drumul spre moara „Lenin" şi spre alte cîteva uzine.

Cimitirul Nikolskoe, cel mai bogat cimitir din Leningrad, nu era întîmplător atît de frumos : avea cavouri de construcţie masivă, capele, monumente, cruci de piatră de diferite culori de marmură, grilaje lucrate cu măiestrie. Copaci mari se înălţau printre morminte, şi o iarbă deasă şi diferiţi tufari umpleau spaţiile goale. Pe jos se întindea un covor de frunze galbene. Erau înmormîntaţi acolo o mulţime de literaţi cunoscuţi, pictori, compozitori şi conducători de oşti, de flotă, oameni de stat.

Trifonov o luă pe o cărare bătătorită pînă la o cotitură. Uite pe aici, undeva, dispăruse atunci vizitatoarea farmaciei. Fără îndoială că-i uşor să pierzi un om într-asemenea desişuri, e de ajuns ca celălalt să facă doi-trei paşi într-o parte ! Mergînd înainte pe cărare, Trifonov o luă după colţ şi, stînd locului după o tufă de soc, privi de jur împrejur. La spatele lui, după un grilaj de fontă, se înălţa o cruce de piatră neagră, lustruită, năpădită de frunze galbene ; în dreapta şi în stînga cîte un copac. Prin tufa despuiată de frunze se vedea bine o parte din cărare pînă în cotitură. Mai avea timp, putea să fumeze o ţigară.

Peste cîteva minute se auziră rîsete şi pe cărare răsări un grup de femei îmbrăcate în scurte vătuite. Fata înaltă din faţă dădea jos cu o vargă subţire frunzele galbene, care nu

se desprindeau cu una cu două de pe crengi. În urma ei mai veneau trei oameni.

— Vai, fetelor, uitați-vă! zise una din ele, oprindu-și locului prietenele. Parcă e un om...

Într-o clipă, Trifonov încremeni, gîndind că fata îl observase pe el, dar îndată se liniști. Fetele priveau undeva într-o parte și în sus.

— Ți se pare! Sus pe capelă e ceva rupt.

— Și cum seamănă a om! Nu-i așa? Uitați-vă... Mîinile și capul, și uite și șapca... Parcă ar fi, pur și simplu, un om viu... și ține și un fir de ață între dinți.

— Nu mai născoci, Niurka!

— Nu zău, așa e! Uitați-vă!

— E o creangă.

— Subțirică și dreaptă ca un fir de ață!

— Fetelor! Ce v-ați oprit voi acolo? strigă nerăbdătoare cea din față.

— Îndată! A văzut Niura un om pe aicea...

Grupul trecu înainte și, ajungînd la cotitură, se opri:

— Ei, unde ți-e omul?

— Da... acum nu se mai vede așa. Și totuși ața o văd și acuma.

— Nu e ață. E o sîrmă.

— Să mergem, să mergem!

În curînd glasurile amuțiră și Vasili Alekseevici își aprinse din nou țigara care se stinsese.

„De ce oare în cimitir oamenilor li se ascute imaginația și li se năzărește că văd tot felul de parascovenii? se gîndi el. Nitam-nisam, au zărit un om cu un fir de ață între dinți, cățărat pe acoperișul capelei."

Se auziră din nou niște pași, și pe cărare apărură doi bărbați mai în vîrstă. Mergeau agale, vorbind încet:

— Nu te contrazic... Reciția e poate un oraș mic, dar important e că Rokosovski a dat lovitura și că tocmai atunci i-a venit și lui Vatutin ordin să atace. Korosten a fost luat — spuse vesel primul. Asta e, Pașa, neamțul a mîncat bătaie!

— A fost zdrobit la Stalingrad, Kuzmici! spuse celălalt, cu glas gros. Acolo neamțul și-a pierdut spiritul combativ. Ai noștri au în schimb acuma un avînt grozav. Așa stau lucrurile...

Trifonov aflase din ajun despre ocuparea orașului Korosten și despre ofensiva armatei lui Rokosovski. „Deci, ordinele au și fost transmise prin radio", se gîndi el.

Întunericul se apropie pe nesimțite. Fața lustruită a marmurei își pierduse din strălucire, crucile începuseră să-și piardă contururile precise, topindu-se în culoarea dominantă a vegetației. Frunzele, rămase întregi, smulse din copaci, cădeau jos. Semănau acum și mai mult, în zborul lor, cu niște fluturași ciudați. Umezeala îți pătrundea oasele și simțeai că era din ce în ce mai frig.

„Care va să zică, m-am înșelat, își zise trist Trifonov. L-am scăpat și pe al doilea! Îmi merge prost."

Pe cînd se gîndea să-și părăsească postul de observație, auzi deodată un fosnet. Venea cineva pe cărare. Trifonov își întinse gîtul și-și opri răsuflarea. Omul se apropia de cotitura drumului.

„El e!"

Cu tot semiîntunericul din jur, Trifonov îl recunoscu imediat pe vizitatorul farmaciei. Avea șapcă finlandeză, ochelari și un „licurici". Bărbatul mergea în pas grăbit. Se opri la cotitură, întoarse capul și văzînd că nu era nimeni în jur o luă pe cărare înainte. Coti pe lîngă un grilaj de fier, deasupra căruia se înălța o cruce albă de marmură. Trifonov își întinse capul înainte. Silueta neagră a omului apăru deodată și dispăru numaidecît pe fondul întunecat al capelei, apăru din nou în dosul tufelor joase și dispăru iar.

La un moment dat Trifonov ar fi vrut să se repeadă înainte, să taie colțul aleei și, ascunzîndu-se printre tufe, să înainteze după omul acela. Însă o forță îl ținu locului.

„Nu-i bine! S-ar putea să mă observe."

Abia acum Trifonov simți cît de greu respira și cît de tare îi bătea inima. Își ținuse, se vede, răsuflarea timp îndelungat, fără să-și dea seama.

„Așa, va să zică, stau lucrurile — își zise el, cu un oftat adînc. Mă gîndeam că iar l-am scăpat, acum însă, sînt pe o urmă sigură. Să tragem o concluzie. Ei sînt undeva, aici, în cimitir... Oare ascund ceva, sau se ascund ei înșiși?" continuă să cumpănească în sine Trifonov, ascultînd cu luare-aminte sunetele care-i ajungeau la ureche din toate părțile.

Dinspre dreapta, de dincolo de depozite, apărea din cînd în cînd, pe șoseaua Schlüsselburgului, cîte o mașină; undeva

departe, în urma lui, fluiera o locomotivă. Toate aceste sunete erau însă vii, cunoscute şi nu aveau nici o legătură cu acea „liniște mormîntală". Peste cimitir se întindea o tăcere cu totul deosebită şi foşnetul frunzelor care cădeau, adierea vîntului fîşîind în crengi, n-o destrămau, ci mai degrabă o înteţeau.

18. MUSAFIRUL A SOSIT

Lena se apucase să gătească. Printre celelalte alimente, Konstantin Potapîci Karatîghin adusese şi puţină făină, deci putea face o plăcintă. Fetiţa se gîndise să folosească drept umplutură cartofii, precum şi conţinutul cutiei de cîrnat conservat american, care nu se consumase. Asupra acestei cutii de conserve fuseseră multe discuţii printre femei. Unele ziceau că conţinea carne de ondatru (un şobolan de apă), altele, carne de cal şi chiar de elefant. O fi fost sau nu adevărat, Lena nu ştia, însă conservele nu-i plăceau nici ei. Erau prea sărate şi degresate; se puteau mînca doar în lipsă de altceva.

— Profită de ocazie şi fac bani mulţi — grăiau gospodinele între ele.

— Pentru unii, războiul este nenorocire, iar pentru alţii, bucurie. Cîştiguri mari...

— Uite, zahărul lor e cu totul altfel decît al nostru... Nu e cum trebuie să fie. Ca aspect, e frumos, mărunt şi curat, însă e mult mai puţin dulce decît al nostru.

— Pentru că e din trestie de zahăr, pe cînd al nostru se face din sfeclă.

— Iar grăsimea lor e întocmai ca vaselina! N-are nici un gust.

— Au mijloace tehnice foarte multe, de asta şi fabrică tot felul de surogate. Nu au decît o singură preocupare: să pună mîna pe cît mai mulţi bani.

Lena era numai urechi în asemenea discuţii şi-şi dădea seama că femeile aveau de imputat capitaliştilor şi nicidecum muncitorilor sau fermierilor americani. Fetiţa avea o idee

destul de confuză despre capitaliști. I se părea că un capitalist nu e un om viu, ci un monstru — automat fără suflet, ceva cam ca „robotul", despre care profesorul le povestise odată la școală.

Chiar și acum, pe cînd deschidea cutia de conserve, Lena se gîndea la acest „om-automat". Orice mecanism are nevoie de alimentație: benzină, gaz, cărbuni, lemne, păcură. Și „capitalistul" cu ce se hrănește oare?...

— Alia, ce faci acolo?

Surprinsă, Lena tresări. Luîndu-se de gînduri, nu-l auzise pe Mișa intrînd în bucătărie.

— Pfui, Kolea, tare m-ai speriat!

— Asta pentru ce-o mai fi? se miră Mișa.

— Pentru ca să mă-ntrebi tu!

— Nu, zău, spune?

— Umplutură.

— Pentru ce?

— Umplutură pentru o plăcintă. Îți plac plăcintele?

— Desigur... N-ai nevoie să te ajut?

— Nu. Du-te mai bine și-ți învață lecțiile.

— Le-am și învățat pe toate.

— Kolea, cam puțin timp sacrifici pentru lecții! Uite, alaltăieri ai luat un trei.

— Pentru că am lipsit. Îmi îndrept eu nota — răspunse Mișa și întoarse capul, parcă ascultînd ceva.

În salon zbîrnîia telefonul.

— Auzi! făcu Lena.

— Probabil e iar o greșeală — bombăni Mișa, îndreptîndu-se fără tragere de inimă spre salon.

În ultimele zile telefonul dăduse adesea, din clopotul său, semne de viață, la care însă, de cele mai multe ori răspunsul era: greșeală! Cei care sunau, cereau ba policlinica, ba o secție a Sovietului raional.

— Cine e acolo? Kolea Zavialov, tu ești? auzi Mișa în receptor un glas cunoscut.

— Eu! Eu sînt, unchiule Vanea — răspunse Mișa, bucuros. Nu ne-ați chemat la telefon de mult. Credeam că ne-ați uitat.

— Cum aș putea să-mi uit nepoții! Ei, ce mai noutăți pe la voi?

— Nimic deosebit. Alia se pregăteşte să pună la copt o plăcintă, iar eu îmi făceam lecţiile.

— Uite ce e, Koliuşa... Musafirul nostru a sosit. Cred că în curînd va fi la voi.

— Nu, zău... A sosit, va să zică... De mult?

— Probabil că va fi la voi astăzi. Adineauri mi s-a comunicat.

— Foarte bine. Că stăteam şi aşteptam într-una fără rost...

— Da, da... Cred că de discutat, nu mai avem ce discuta. Totul vi s-a spus şi sînt sigur că n-aţi uitat nimic... Nu uitaţi de dulap... Deocamdată, Koliuşa, la revedere. Transmite salutări surioarei tale.

În ultimele trei zile Mişa se liniştise de-a binelea; ba uneori chiar i se furişase în minte gîndul că Maltev, de bună seamă, n-avea să mai vină. Acum, vestea dată de Ivan Vasilievici îl tulburase adînc. Inima începu să-i bată neliniştită din nou, ca şi înainte.

„Dar, în definitiv, ce-i cu mine! De mult trebuia să mă deprind cu gîndul ăsta, căuta să-şi facă singur curaj. Ei, dacă a sosit, foarte bine... Ia te uită, parcă ar fi cine ştie ce lucru mare! Că doar n-o să ne mănînce!"

— Alia! Îţi transmit salutări de la cineva! zise vesel şi cu glas tare Mişa, întorcîndu-se în bucătărie.

— De la cine?

— Ghici!

Lena îşi scutură mîinile de făina care se lipise de ele, îşi îndreptă părul cu degetul cel mic, mînjindu-şi tîmpla şi-şi plimbă întrebător ochii asupra lui Mişa. Cine putea să-i trimită ei salutări? Nu cumva Ana Zaharovna? Dar dinsa nu cunoştea acest număr de telefon...

— Spune, de la cine?

— De la Grigori Petrovici Maltev. A sosit la Leningrad şi în curînd va fi aici, în carne şi oase.

— Ţie îţi arde de glumă!

— În ce priveşte salutările, am glumit. Unchiul Vanea m-a rugat să-ţi transmit salutări, însă Grigori Petrovici a sosit într-adevăr. Noi nu ştim, desigur, nimic despre asta. Ivan Vasilievici ne-a vestit din vreme, ca să ne pregătim.

— Uf! M-am săturat de cînd tot ne pregătim — mărturisi, oftînd, Lena. Aşteptăm, aşteptăm într-una şi tot ne pregătim să-l primim.

— Nu-i nimic, Alecika! Şi pe front oamenii aşteaptă uneori tot aşa, îndelungă vreme, şi cred că nici ei n-o duc prea grozav.

— Înţeleg — spuse Lena, tărăgănat. Şi ce fac acum cu plăcinta?

— Ce vrei să spui?

— S-o fac, sau să n-o fac?

— Dar de ce să n-o faci? Fă-o.

— Atunci, s-aprindem maşina de gătit.

Făcutul focului intra în îndatoririle lui Mişa şi băiatul îndeplinea această sarcină foarte bine, ca un fochist cu practică multă. Lemnele se aprindeau repede şi ardeau cu foc intens. Lena pregătise umplutura şi acum se apucă să facă aluatul. Amîndoi lucrau în tăcere, gîndindu-se la întîlnirea apropiată cu omul pentru care se pusese la cale toată această înscenare.

Şi iată, în sfîrşit, în vestiar răsună soneria.

Mişa se uită la fetiţa care pălise dintr-o dată şi, zîmbind, dădu din cap.

— Vra să zică, n-am aşteptat degeaba! Nu-i nimic, Alia, totul va merge strună. Adu-ţi aminte ce spune vecinul nostru: „Vom trăi şi vom vedea!"

Zicînd aceste cuvinte, Mişa se ridică fără grabă şi se îndreptă spre vestiar.

— Cine e acolo?

— Profesorul Zavialov e acasă?

— Nu, tata e într-o delegaţie — răspunse Mişa, deschizînd uşa.

Pe platforma scării stătea musafirul. Mişa îl recunoscu îndată. După descrierea făcută de Ivan Vasilievici, tocmai aşa şi-l închipuise pe Malţev. Un bărbat nu prea înalt, vînjos, destul de în vîrstă, se uita ţintă la băiat, cu ochi miopi micşoraţi. Şi privirea acestor ochi era gravă, blîndă, cam ironică. Alături de el, în coridor se afla o valiză mare, iar în spate purta un rucsac plin pînă în vîrf.

— În delegaţie? întrebă încă o dată, mirat, Malţev. Şi a plecat de mult?

— Nu... În ziua de 13 sau 14...

— Şi unde a plecat?

— La Moscova... Şi dumneavoastră cine sînteţi?

— Numele meu este Malţev.

— O-o! Grigori Petrovici! izbucni Mişa, bucuros. Noi tocmai vă aşteptam...

— Cine „noi" ? întrebă musafirul.

— Alia şi cu mine... Tata ne-a citit scrisoarea dumneavoastră. A rugat să-l scuzaţi. A fost chemat de urgenţă la Direcţia generală cu nu ştiu ce dare de seamă. Va face însă tot posibilul să se întoarcă în cursul acestei luni. Poftiţi, intraţi, Grigori Petrovici...

În acea clipă, Mişa desluşi în ochii lui Malţev o şovăială. Oare la ce s-o fi gîndind omul acesta ? Ce-l neliniştise oare ? De ce îşi luase în mînă valiza, cu un gest nehotărît, ca s-o pună iarăşi la locul ei ? Bănuise oare ceva în această scurtă convorbire cu Mişa, simţise ceva fals în glasul băiatului ?

— E într-o delegaţie... S-au brodit cam prost lucrurile! spuse calm Malţev. Nu cred c-am să pot rămîne la voi.

— De ce ? Avem loc destul. Vi s-a pregătit şi o cameră separată.

— Chiar şi o cameră... — îngînă musafirul.

— Kolea! Cine a venit ? strigă Lena, ieşind în vestiar.

— A sosit Grigori Petrovici.

— A-a! Aţi sosit! Bine aţi venit! îi ură primitoare Lena, ştergîndu-şi repede mîinile de şorţ. Noi tocmai vă aşteptam! Tata ne-a spus că sînteţi prieteni... Ne pare foarte bine... Intraţi, vă rog! Scuzaţi-mă că-s în halul ăsta... Tocmai bucătăream.

Glasul prietenos, ochii mari şi plini de sinceritate ai fetiţei, zîmbetul fermecător, mîinile mînjite de făină şi întreaga ei înfăţişare, toate te atrăgeau, îţi inspirau simpatie şi şovăiala lui Malţev se topi ca luată cu mîna. Îşi apucă valiza şi, zîmbind, intră în casă.

— Grigori Petrovici, treceţi direct în camera dumneavoastră. Luaţi-o după mine... V-am aranjat totul... — ciripea, fără a-i da răgaz, Lena. Camera nu e prea luminoasă, dar n-are a face... Acum avem şi lumină electrică. Tata va veni în curînd. Kolea v-a spus că a plecat la Moscova, nu-i aşa ? A plecat cu avionul. Acum e simplu de tot să mergi la Moscova pe calea aerului... Ne-a rugat să vă cerem scuze şi să vă întîmpinăm ca pe un prieten. Sînteţi prieten cu tata, nu-i aşa ?

Mişa o asculta pe falsa lui soră şi se minuna. Fetiţa, de obicei foarte modestă şi tăcută, revărsa dintr-o dată o potopitoare ploaie de cuvinte. „De unde ia Lena atîtea vorbe? gîndi el. Ies ca dintr-un şipot din gura ei."

Malţev îşi puse geamantanul în mijlocul camerei, aşeză pe scaun rucsacul şi aruncă o privire de jur împrejur. În timpul acesta, Lena găsi cu cale să-i povestească că viaţa la Leningrad era foarte primejdioasă şi că trebuia să fie foarte prevăzător.

— Tragerile de artilerie încep dintr-o dată ; scrie chiar pe zidurile caselor, pe ce parte a străzii nu se poate circula.

— Da, da, am şi trăit un crîmpei din viaţa voastră — spuse Malţev, zîmbind într-una. Dimineaţă, am nimerit în plină tragere... Ei, să facem cunoştinţă, dacă vreţi. Pe dumneata, dacă nu mă înşel, te cheamă...

— Pe mine mă cheamă Alia, iar pe el, Kolea.

— Da, da. Acum mi-aduc aminte. Ştii, Kolea, dumneata semeni foarte mult cu tatăl dumitale — zise Malţev, strîngînd cu putere mîna lui Mişa. Alia nu seamănă. Pesemne c-o fi semănînd cu mama... dumneata semeni cu tata chiar foarte mult.

— Nu sînt de aceeaşi părere, Grigori Petrovici — se înfipse deodată în vorbă Lena. Toată lumea spune că tocmai Kolea seamănă mai mult cu mama şi eu cu tata. De altfel, am şi firea tatii.

— Poate aşa o fi... Poate, nu vreau să te contrazic — o scăldă dintr-o dată musafirul.

— Şi de ce nu vă scoateţi paltonul ? îl întrebă Lena.

— Pentru că trebuie să mă duc undeva, ca să capăt unele informaţii.

— Ei, asta e... — făcu Lena cu o schimă de nemulţumire. Abia aţi sosit şi vreţi să şi plecaţi... Pun îndată de ceai.

— Nu, nu ! zise hotărît Malţev. Mai către seară, cînd m-oi întoarce, o să bem ceai, o să gustăm ceva şi o să stăm de vorbă.

— Grigori Petrovici, se poate să nu ne găsiţi acasă... cine ştie... am să vă dau cheia. Vreţi ? îl ispiti Mişa.

— Da, e bine. Îţi mulţumesc, dragul meu.

După ce intră în posesia cheii, Malţev, însoţit de Mişa, dădu ocol apartamentului, puse cîteva întrebări fără importanţă cu privire la treburile lor din cursul zilei şi plecă.

— Ei bine, Alia... să ştii că eşti o fată cum nu se mai află ! o lăudă Misa, încîntat, intrînd în bucătărie, unde Lena se pregătea să pună plăcinta la cuptor.

— Adică, ce vrei să spui ?

— Uite, nu m-aşteptam de loc. Credeam că ai să te sperii.

Lena tăcea. Se mira ea singură, de felul cum se purtase. Cum de avusese oare o atitudine atît de liberă şi de nestingherită ? Poate fiindcă se obişnuise cu rolul său, simţindu-se în sfîrşit stăpîna deplină a casei ? „Mica stăpînă într-o casă mare", îşi aduse ea aminte de expresia lui Konstantin Potapovici Karatîghin.

19. ÎN BIROU

Ivan Vasilievici aştepta plin de nelinişte să fie chemat la telefon.

Dacă, în primul an al războiului, fasciştii, încredinţaţi că victoria va fi de partea lor, acţionaseră, plini de neobrăzare, fără a căuta să-şi mascheze cît de cît nelegiuirile, acum erau peste măsură de sperioşi şi de prevăzători.

Malţev avea să afle la farmacie, de la Şarkovski, că Kazankov sosise cu bine şi înmînase scrisoarea lui Zavialov, iar apoi dispăruse fără urmă — şi dus a fost !

Unde dispăruse oare Kazankov, după părerea Scorpionului ? O fi fost ucis sau rănit de vreun obuz ? S-o fi îmbolnăvit ? Şi-o fi găsit nevasta şi nemaivrînd să lucreze pentru fascişti o fi şters-o spre „Pămîntul cel Mare" ? O fi fost arestat ca dezertor ? Şi dacă o fi avut remuşcări şi s-o fi dus la organele Securităţii Statului să declare cum a fost recrutat şi pentru ce l-au îndreptat la Leningrad ?

A doua surpriză de care avea să se lovească Scorpionul chiar din prima zi, era plecarea lui Zavialov în delegaţie la Moscova. Cum o va primi pe aceasta ? Îi va crede oare pe copii pe cuvînt ?

Se auzi o bătaie la uşă şi Karatîghin intră în birou. Îmbrăcat în uniformă de ofiţer de marină, părea un marinar trecut prin multe, foarte aşezat.

— O-o ! Bătrînul lup de mare !

— Da, după cum vezi... Ce nu pune omul pe el !... Am venit să-mi iau rămas bun, Ivan.

— Şi unde te pregăteşti să pleci, Kostea ?

— La Kronstadt.

— Pe o vreme ca asta ! O să fie un tangaj...

— Ce să-i faci... O să cam sufăr de rău de mare. Nimic de făcut — zise Karatîghin cu un oftat, dînd mîinile în lături a neputinţă. Nu e cursă lungă.

— Văd că te-ai înarmat şi cu termeni de marină.

— Nevoia te-nvaţă... Şi tu, Ivan, cum stai ? Ţi-a sosit insecta ?

— Mi-a sosit. Tocmai astăzi. Uite, stau lîngă telefon şi mă frămînt. Cum s-or fi descurcînd acolo tinerii noştri agenţi de contrainformaţii ?... Şi Ivan Vasilievici îi povesti prietenului său, amănunţit, toate temerile sale.

— Mda... — zise îngîndurat maiorul. Vanea, te-am prevenit doar. De acum încolo, n-o să mai ai linişte. Chiar dacă astăzi se va termina totul cu bine, n-are a face : mîine, poimîine, zi de zi, ceas de ceas, un viermişor îţi va roade sufletul... Ce-or fi urzind ei acolo ? De n-ar face vreo boroboaţă...

— Lasă, nu mai meni a rău.

„Dar ea numai furtună vrea
Parc-ar fi linişte-n furtună !“ [1]

Ţi-aduci aminte ?

— Nu menesc a rău, crede-mă, te rog.

— Şi doar e uneori linişte şi în furtuni... Tu ce crezi, Kostea ?

— În furtuni, nu, în luptă.

— Păi despre asta vorbeam.

— Noţiunea „linişte“ are o sferă întinsă, Vanea. Şi depinde de firea omului. Noţiunea pe care o ai tu nu se potriveşte, de pildă, cu aceea a lui Oblomov. Dar nu face să ne apucăm acum de filozofie.

— De ce ?

— N-avem timp de asta. Vom sta de vorbă, după ce mă voi întoarce... Transmite copiilor salutări din partea mea...

În timpul acesta sună telefonul.

— O fi vreunul dintre ei — zise Ivan Vasilievici, ridicînd receptorul.

[1] Din poezia „Pînza“, de M. Lermontov. (Cartea Rusă, „Lirice“)

Nu se înşelase. Mişa îi povesti foarte amănunţit despre sosirea oaspetelui, îi zugrăvi înfăţişarea acestuia, bagajul adus de Malţev, îi comunică chiar greutatea aproximativă a valizei şi a rucsacului.

— Aşa, înţeleg. Bine — rostea din cînd în cînd Ivan Vasilievici, notîndu-şi ceva într-o agendă. Şi-a scos paltonul în faţa voastră ?... Nu şi l-a scos de loc. Bine. Şi din buzunar n-a scos nimic ? Pachetele, cutiuţe ?... Bine. Ei, bravo vouă ! Acum, ascultă ce-ţi voi spune, Koliuşa. De acum încolo, cînd nu mă găseşti, telefonează-i funcţionarului de serviciu. Transmite-i unchiului Vanea aşa şi pe dincolo... Aşa să-i spui... dar, telefonează-mi numai cînd eşti sigur că nu te-aude nimeni. Ei, dar tu eşti un om cu experienţă, nu trebuie să te învăţ eu...

— De ce-l lauzi atîta ?... O să-şi ia nasul la purtare ! bombăni Karatîghin, care asculta această discuţie.

— Spune şi surioarei tale numărul de telefon la care poate da peste funcţionarul de serviciu, dar să-l înveţe pe de rost. Konstantin Potapîci vă trimite salutări şi vă roagă să nu uitaţi de dulap... Rămîi cu bine, nepoţele !

— Ei, te-ai potolit ? întrebă Karatîghin, după ce Ivan Vasilievici pusese telefonul la loc, privindu-şi cu luare-aminte prietenul.

— M-am liniştit, Kostea.

— Dar pentru scurtă vreme... Ţine minte ce-ţi spun eu !

— Şi de ce mi-o spui — întrebă Ivan Vasilievici, oarecum enervat — de ce ? Sigur că am să fiu neliniştit, că am să mă frămînt şi viermişorul o să-mi roadă sufletul... Şi ce crezi tu că-i de făcut ? Să renunţ la această acţiune ? E prea tîrziu.

— Nu. Voiam să spun că copiii...

— Ce-i cu copiii ? i-o tăie supărat Ivan Vasilievici. Copiii ! Prea tot dai zor cu copiii !... Parcă ai fi o dirigintă de tip vechi ! Toţi pedagogii să fie oare la fel ?

— Nu-s pedagog — mormăi Karatîghin.

— Copiii noştri abia aşteaptă să lupte. Vor să muncească, vor să lupte cu duşmanul, vor să-şi ajute părinţii şi voi v-aţi speriat. Copiii ! Voi vreţi să-i înfofoliţi în vată şi să-i ascundeţi undeva, hăt departe de viaţă, de luptă...

— Care „voi" ? întrebă posomorît maiorul.

— Voi, pedagogii.

— Eu nu-s pedagog, crede-mă, Ivan! De ce-ţi baţi joc de mine?

— Curios lucru! zise Ivan Vasilievici, fără să ţină seama de vorbele prietenului său. Se ridică de la masa de lucru şi începu să măsoare în lung şi în lat cabinetul. Voi pregătiţi copiii pentru o viitoare luptă şi totodată ucideţi într-înşii pornirile spre orice luptă. Cînd vreţi să-i pregătiţi teoretic de luptă, ei au şi intrat în viaţă! Li se perindă prin faţă nişte exemple atît de grăitoare... Deşi nu-s pedagog, cu toată fiinţa mea am înţeles, am încercat pe pielea mea şi m-am convins că în luptă se formează şi se căleşte caracterul omului. Mi te-ai plîns într-o zi de fata ta. Ziceai că e cu toane, mofturoasă, răsfăţată... Şi cine-i de vină? Tu însuţi. În faţa mea o hrăneai cu linguriţa... Îţi aduci aminte? Ziceai: „Mănîncă, fetiţo, în sănătatea lui tăticu şi a lui mămica"... Copilul nu avea poftă de mîncare şi tu îi băgai cu de-a sila în gură...

Konstantin Potapîci nu-şi aducea aminte cînd văzuse Ivan Vasilievici o asemenea scenă de familie, însă dacă zicea el că a văzut, însemna că văzuse. Că nu fusese doar o singură dată pe la ei!

— Şi tu ce crezi c-ar trebui să fac?

— Ce cred eu? Cred c-ar trebui s-o laşi în pace: cînd i-o fi foame, cere ea singură de mîncare. Dă-i lingura în mînă... Ba nu! Las-o pe ea să-şi ia singură lingura. În locul tău, i-aş pune chiar şi piedici... Nu ştiu în ce fel anume... Aş ascunde, de pildă, această lingură. S-o caute, dacă-i trebuie. Tu îi socoteşti pe copii, pînă ce ajung la maturitate, nişte fiinţe fără minte... Şi cînd te gîndeşti că se pricep să te ducă de nas!...

— Cum se poate?

— Uite, chiar şi în povestea asta cu dulapul. Tu i-ai crezut, nu-i aşa?

— Dar o fi fost altceva?... întrebă Konstantin Potapîci, cu ochii căscaţi de mirare.

— Vezi, tocmai ceea ce spuneam... Ai crezut, fiindcă... sînt nişte copii... şi s-au jucat de-a v-aţi ascunselea! Nu-i adevărat, Kostea! Toate astea-s născociri de-ale lor. Mişka le-a scornit pentru ca să iasă din încurcătură. Pentru ei tu erai spionul, Scorpionul... Şi fata s-a ascuns în dulap, într-adevăr, fiindcă voia să asculte convorbirile tale telefonice.

— Cine ţi-a spus-o ? Băiatul ?

— Nu mi-a spus încă, dar îs convins c-o să-mi spună.

Fură nevoiţi să curme discuţia. Trifonov intră în birou şi dînd bună ziua maiorului în tăcere, se aşeză, fără a fi invitat, în fotoliu.

— Ai obosit, Vasili Alekseevici ? întrebă Ivan Vasilievici.

— Am obosit, tovarăşe locotenent-colonel...

— Mda ! Hai să nu vă mai stingheresc şi să plec ! zise Konstantin Potapîci, ridicîndu-se. Nu fi supărat pe mine, Ivan. S-ar putea să ai dreptate... De cînd am îmbătrînit, am început să fiu din cale-afară de precaut... Plec. Rămîi cu bine !

Ivan Vasilievici îşi conduse pînă la uşă prietenul şi, întorcîndu-se spre birou, se adresă lui Trifonov :

— Ei, dă-mi raportul !

— Am găsit o antenă, tovarăşe locotenent-colonel... camuflată între copaci. O fetişcană, trecînd acum cîteva zile pe o cărare, a avut impresia că a văzut un om. „Priviţi, zice, fetelor, vedeţi colo un om c-un fir de aţă între dinţi ?" La început, nu i-am dat nici o importanţă. Mi-am zis, cîte năzdrăvănii nu i se pot năzări omului într-un cimitir ! Astăzi, însă, aducîndu-mi aminte, m-am apucat să caut... Şi am găsit... o antenă.

— Acolo unde-i o antenă, trebuie să fie şi postul de transmisiune.

— De bună seamă. Şi am impresia că e trasă într-un cavou ; un cavou masiv, de marmură neagră. Nu-s sigur însă, tovarăşe locotenent-colonel — se dezise Trifonov. Presupun numai. Mi-e frică să nu-i sperii. Nu întărîta viesparul că viespile zboară în toate părţile.

— Aşa... — îngăimă tărăgănat Ivan Vasilievici, dus pe gînduri. Aşa, pe neaşteptate... Ce facem de-acum încolo ?

— Cred că trebuie să ne punem la pîndă. Să facem totul pe ascuns... Pe acolo sînt tufari, garduri, cruci... Pînă nu stabilim mai întîi exact despre care cavou e vorba, pe unde se intră şi, în general, cît mai multe amănunte, e greu să treci la atac. Că, vezi, tu-i urmăreşti pe dînşii, iar ei pe tine !

— Ai dreptate. Ce crezi c-am putea face ?

— Am o idee...

Toţi ajutorii lui Ivan Vasilievici vădeau îndeobşte multă iniţiativă. Orice plan, orice problemă pe care locotenent-

colonelul le aducea în fața subalternilor, se discutau de către toți laolaltă, așa încît inițiativa creatoare a agenților care executau misiuni primejdioase nu era încătușată. Ivan Vasilievici îndruma și educa oamenii în mod leninist. Fiecare, indiferent despre ce raporta locotenent-colonelului, îi comunica întotdeauna presupunerile, ideile sale, făcînd totodată propuneri prețioase.

— Bine... Dă-i drumul.

— Acolo sînt tot felul de păsări cîntătoare — spuse repede Trifonov. Tot felul — pițigoi, scaieți, sticleți... La asta m-am gîndit... Avem amatori de asemenea vînat, mai cu seamă printre puști. Ce-ar fi să-i punem să prindă păsările pe acolo și, între timp, să mai tragă cu ochii în dreapta și în stînga...

— E o idee bună — se învoi de la început Ivan Vasilievici. Simplu și firesc. Pînă nu stabilim unde se ascund, trebuie să fim deosebit de precauți. În cavou s-ar putea să stea la pîndă niște ochi care să ne descopere... Eventual vreun periscop camuflat.

— Exact, tovarășe locotenent-colonel. Se petrece acolo ceva... Pînă și dracul își poate rupe acolo gîtul. Curat junglă! Să vedeți ce de urzici sînt pe-acolo, o grozăvie!

— Și pe cine punem la prins păsări? Te-ai gîndit?

— Cum să nu... Prietenii lui Alekseev au rămas doar fără lucru. Am uitat cum îi cheamă...

— Vasea și Steopa — suflă Ivan Vasilievici.

— Așa, așa... îs băieți vioi, gîndesc cu capul lor, te poți încrede-ntr-înșii.

— Bine. Sînt de acord. Găsiți-i și organizați-i. Mai tîrziu, vom sta de vorbă mai amănunțit.

20. PORTRETUL

Maltev ședea la masă și, încălzindu-și palmele pe paharul plin cu ceai fierbinte, vorbea destul de încet, potolit, parcă ar fi gîndit cu glas tare.

Misa asculta cu luare-aminte pe musafir, urmărind din ochi degetele lui scurte, durdulii.

— Dar te-ai întrebat vreodată, nu costă oare prea scump apărarea Leningradului ? Ai tu idee, dragul meu băiat, cu ce preţ a fost păstrat acest oraş ? Şi nu vorbesc de casele şi de uzinele distruse... Nu, mă refer la oameni. Noi de-acolo, de pe „Pămîntul cel Mare"... habar n-avem cîţi oameni au pierit aici. Şi ce fel de oameni ! Specialişti de valoare, maeştri, artişti, savanţi.

— Dar ce se putea face... Să fi capitulat ? îl ispiti Mişa cu voce lină.

Malţev nu-i răspunse dintr-o dată. Se uită lung la Mişa, căutînd să surprindă ce vederi avea în această privinţă, apoi înghiţi o sorbitură de ceai şi clătină din cap.

— Nu ştiu. Sînt un om neînsemnat. Tu şi cu mine sîntem nişte şuruburi mărunţele ale mecanismului de stat şi trebuie să ne îndeplinim modest funcţiile noastre. Pe noi nu ne întreabă : ce-i de făcut ? Nouă numai ni se porunceşte.

— Şi dumneavoastră credeţi că... — începu Mişa, însă oaspetele îl întrerupse :

— Nu cred nimic. Vorbesc numai despre ceea ce am văzut cu ochii mei, despre ceea ce am auzit cu urechile mele.

— Şi eu cred că oamenii multe nu văd cu ochii lor. Numai ceea ce e în jur — obiectă cu încăpăţînare Mişa.

— Of, tinereţea, tinereţea ! oftă Malţev. E eroică, fără prea multe gînduri, înfierbîntată...

— Şi nu trebuie să fie aşa ? îl fulgeră Mişa cu privirea. Uite, să luăm de pildă faptul acesta : dacă un obuz sau o bombă explodează în apropiere, omul are impresia că tot Leningradul a sărit în aer... şi că, în general, e sfîrşitul lumii. În realitate, la mijloc e un fleac.

Mişa era tulburat. I se părea că Malţev voia să vadă în ce ape se scălda, ce gîndea, voia să-i semene îndoiala în suflet, sau să-l încerce, dar nu pricepea cu ce scop anume.

— Da, da, da... Asta-i ! Realitatea este reprezentarea noastră, a fiecăruia din noi... Cînd omul dispare, dispare cu el totul — rosti el şi repetă răspicat : Totul ! Iar ce va fi mai tîrziu, după noi... Nu ni-i oare totuna ?

— Poate urma şi potopul — îi aduse aminte Mişa, posomorît.

— Nu. Nu m-ai înţeles bine — zise musafirul, zîmbind. Pentru mine chestiunea are un tîlc aparte. Vezi, trebuie să-ţi spun că aici mi-a pierit fiul. Da, a pierit... şi iată că pentru

mine, într-adevăr, tot ce e legat de Leningrad mi-i acum indiferent... Leningradul exista pentru mine numai fiindcă aici locuia şi învăţa fiul meu... Fiind prea ocupat, îl vedeam rar... Era cam de vîrsta ta... Poate ceva mai mare. Spunînd acestea, Maltev scoase pe-ndelete din buzunar un portvizit, din care apăru o fotografie. Maltev o întinse convorbitorului său: Priveşte...

Fără să bănuiască nimic, Mişa luă fotografia în mînă, privi şi simţi limpede că i se ridică părul măciucă în vîrful capului. Era o fotografie a lui Ţora Brunetul — căpetenia bandei de hoţi. Lui Mişa îi rămăsese întipărită pentru totdeauna în minte expresia obraznică a ochilor, zîmbetul plin de silă şi de dispreţ, atitudinea trufaşă ale Brunetului. Îşi aduse aminte şi de ultimul episod... Un strigăt sălbatic, doi ochi holbaţi de groază... Acolo, în fotografie, tînărul era întrucîtva altfel decît în viaţă: frumos, plăcut, cu un zîmbet prietenos.

— Kolea... L-ai cunoscut pe băiatul acesta?

Mişa îşi ridică ochii şi, întîlnind privirea iscoditoare a musafirului, se tulbură şi mai mult. Maltev îl observa cu înfrigurare. Surprinsese uluirea tînărului şi impresia pe care o produsese portretul asupra sa.

„Ce-i de făcut? Acum nu mă mai pot ascunde — se gîndi Mişa. Iar dacă mint, mă încurc de-a binelea."

— Da — zise el. Ne-am întîlnit de cîteva ori anul trecut. Îl cheamă Ţora Brunetul.

— Ţora. Da, vine de la Gheorghi, dar de ce Brunetul?

— Brunetul? Ei, e un fel de poreclă.

— Şi unde te-ai întîlnit cu el?

— Asta nu vă pot spune...

Rostind ultimele vorbe, Mişa puse fotografia pe masă, se îndreptă spre pianină şi rămase cu spatele la musafir.

— De ce nu poţi să-mi spui? stărui Maltev.

— Nu pot, e un secret.

— Ce secret mai poate fi acum?... A pierit doar!

— Da, dar mai sînt eu în viaţă.

— Da, mai eşti în viaţă... — îngînă Maltev şi căzu pe gînduri, ca să continue încet, după cîteva clipe: Kolea, drăguţule... Te rog mult de tot... Te rog foarte mult, povesteşte-mi tot ceea ce ştii despre băiatul meu! Să zicem, măcar

tot ceea ce se poate spune. N-am nevoie de secretele voastre de copii... Iar dacă ai să te dai de gol...

— O să-i comunicați tatii — încheie Mișa.

— Nu, nu se poate! se indignă Mălțev. Acum înțeleg ce-i la mijloc... Îți dau cuvîntul meu de cinste, îți jur pe ce vrei că n-am să scot o vorbă despre ceea ce am să aflu de la dumneata. Îl stimez prea mult pe Serghei Dmitrievici...

— Mai cu seamă fiindcă îl stimați — bombăni Mișa, îndreptîndu-se spre ieșire.

— Încotro?

— Mă duc să mă uit ce face Alia — îi explică Mișa — și ea îmi face educația.

Mișa se îndreptă spre camera Lenei și bătu încet la ușă, cu nădejdea că nu-i va răspunde. Se înșela, însă, Lena nu dormea.

— Cine-i acolo? E voie, e voie — răsună de după ușă glasul fetiței.

Intrînd, Mișa închise bine ușa după el.

— Aprinde lumina — îl îndemnă încet Lena.

— Nu-i nevoie. Am venit numai așa — zise Mișa, apropiindu-se de pat. Înțelegi, totul s-a brodit cît se poate de complicat. Mă tem c-o să mă încurc. Trebuie să cer un sfat de la cineva și n-am de la cine.

— Și eu? întrebă Lena, jignită.

— Tu nu știi nimic. Ca să-ți povestesc, ar fi o istorie prea lungă... Cea mai neașteptată surpriză! Îmi venea, pur și simplu, să-mi iau cîmpii, cînd am văzut portretul...

— Dar spune-mi, Kolea! Pricep repede.

— Altă dată... Am aflat că este tatăl unui băiat pe care-l cunosc... Știu totul despre el... Despre fiul ăsta al lui. Și el mă roagă să-i povestesc...

— Ce vorbești!... Ce chestiune...

Mișa începu să se simtă mai bine lîngă fetiță. Emoțiile și neliniștea se potoliseră și mintea i se mai înseninâ. „Pînă la urmă, tot va trebui să povestesc, se gîndi el. Și cel mai bun lucru e adevărul. Desigur, nu chiar tot adevărul..."

— Și de ce ai venit, Kolea? întrebă Lena.

— Așa... Trebuia să mai răsuflu. Prea mă zăpăcisem — mărturisi Mișa. Prea mi-a picat așa, chiar din senin... La în-

ceput spunea parcă nişte ghicitori, iar apoi mi ţi l-a scos pe Jora... Tu culcă-te. Eu mă duc la el. Că n-am ce face, nu pot să m-ascund după degete.

Mişa se întoarse la interlocutorul său. Acum era complet stăpîn pe sine. Malţev şedea pe acelaşi scaun şi se uita, cu capul sprijinit în mîini, la portretul fiului său. Cînd apăru Mişa, înălţă capul, privindu-l întrebător.

— Totul e în regulă. Doarme.

Mişa se plimbă de cîteva ori prin cameră, simţind tot timpul, înfiptă în spatele său, privirea stăruitoare, fixă a oaspetelui.

„O să mă întrebe iar, sau nu ?"

Malţev tăcea, însă în tăcerea lui era atîta aşteptare şi stăruinţă, încît Mişa se văzu silit să înceapă el discuţia.

— Grigori Petrovici... Uitaţi-vă, mi-aţi dat cuvîntul de cinste că n-o să-i spuneţi nimic tatii...

— Da, da !

— Ca să nu mai lungim vorba, e o chestiune veche... Cîte nu păţeşte omul în viaţa lui ! Dar cînd se află, e tare amărît. Fără doar şi poate c-am să vă spun tot. N-am să vă tăinuiesc nimic... Mă înţelegeţi... Am pierdut la joc cu fiul dumneavoastră ceasornicul tatii... L-am cunoscut într-o casă unde se întruneau băieţii şi jucau cărţi. Ei, şi eu... Întîi am pierdut toţi banii pe care-i aveam, iar apoi ceasornicul, şi lui tata i-am spus că mi s-a furat.

— Ei, şi Gheorghi ?

— Era cel mai pătimaş dintre jucători...

— Ai fost prieten cu el, Kolea ?

— Nu. De unde prieteni ! De două ori ne-am întîlnit în casa aceea şi atîta tot...

— Şi pe urmă ? Ştii cum a murit ?

— A căzut de pe acoperiş... Îmi spuneau băieţii că s-ar fi bătut cu cineva pe acoperiş... sau ceva în felul acesta... Pe scurt spus, a căzut de pe acoperiş şi a murit.

Toate acestea Mişa le povesti cu capul plecat, cu faţa rumenită de tulburare. Şi se explică lesne de ce era tulburat : se ruşina de fapta sa !

— Ceva cam tot aşa am auzit şi eu... — întări Malţev, după un răstimp de tăcere. Însă nu cred. Nu pot crede într-o moarte atît de stupidă !

— Cine ştie !... Dacă l-aş fi văzut murind chiar eu, cu ochii mei, ar fi fost altceva... Cît despre jocul de cărţi, vă rog să nu-i spuneţi tatii — îl ruga iar Mişa. Acum nu mai joc de loc, de loc...

21. MISIUNEA

La aceeaşi oră tîrzie, în camera unde locuia Steopa Panfilov şedea Trifonov. În faţa băiatului se aflau două fotografii. Una din ele înfăţişa o femeie între două vîrste, iar cealaltă, un bărbat cu ochelari, cu şapcă finlandeză pe cap, îmbrăcat într-un palton, cu cizme în picioare, cu o mască de gaze peste umăr.

— Ai înţeles în ce constă misiunea ta, Stepan ?

— De înţeles, am înţeles — zise tînărul, abia stăpînindu-şi bucuria. Şi cu serviciul meu cum rămîne ?

— Cu serviciul aranjăm noi. Ţi se dă un mic concediu, de-o săptămînă, şi gata socoteala.

Mama lui Steopa se întoarse din bucătărie şi începu să aşeze masa. Steopa vîrî în buzunar, cît ai clipi, cele două fotografii.

— Şi nu e cazul să stai prea mult la gînduri — vorbi Trifonov, schimbîndu-şi glasul. N-are nici un rost să legi cartea de gard. Războiul se va termina în curînd... Ştii doar şi tu ce zor dau ai noştri... Trebuie să înveţi, Steopa. Dumneavoastră, Varvara Vasilievna, ce credeţi ?

— Eu, ce să zic ?... El nu mai e copil. Şi apoi, învăţătura nu strică niciodată.

— Aveţi dreptate. O să facă zece clase rămînînd mereu în producţie, iar după aceea, atîrnă numai de dorinţa şi de capacitatea lui...

— De vrednic, e vrednic, însă nu-mi prea pare că-i ahtiat să înveţe. Îi place să trîndăvească.

— Cînd am trîndăvit eu ?

— Mereu trîndăveşte ! zise mama încruntată şi, întorcîndu-se spre Trifonov, urmă : De cînd se tot pregăteşte să repare ferestrele de-acasă, de la prietenul său, ca să nu intre frigul prin ele, şi nu s-a mai apucat de treabă nici acum...

— N-am avut timp, mamă.

— Nu mai vorbi degeaba — făcu mamă-sa un gest de nerăbdare. N-ai avut timp ! Ce vorbă-i asta ? ! Băiatul stă în spital, nu poate face o mişcare, pe cînd scumpii lui prieteni taie cîinilor frunză, umblă lela pe uliţi.

— Ce te-a apucat ? !... Ajunge ! bombăni Steopa.

— Alţi băieţi, comsomolişti, umblă pe la casele oamenilor : aici aduc lemne, dincolo deretecă prin casă, văd cui şi ce îi lipseşte... Sar într-ajutor oamenilor, pe cînd tu...

Steopa stătea cu bărbia-n piept. Mama avea dreptate şi el îşi dădea seama de vina lui. Într-adevăr, nu îndeplinise pînă atunci rugămintea lui Vaska. Nu ştia nici el cum se brodeau lucrurile că n-avea timp şi amîna această treabă de pe o zi pe alta.

— Varvara Vasilievna, nu vă îngrijiţi de mine — zise Trifonov, dînd la o parte farfuria pe care i-o pusese înainte gazda. Nu mi-e foame. Am luat adineauri masa.

— la nişte cartofi prăjiţi ; din cartofii cultivaţi de noi. Pe tarlalele in-di-vi-du-ale — rosti ea anevoie. Şi de ce-or fi născocind oamenii asemenea vorbe ? Ţi se împleteceşte limba, îţi rupi măselele rostindu-le. Nu se găseşte altă vorbă în ruseşte ?

— Ba da, de pe tarlalele proprii — îi suflă Trifonov.

— Aşa, da. Mai uşor de zis şi mai pe înţeles totodată. Că nu ştiu de ce-or fi născocit acest in-di-vi-du-al... de prea multă minte ce au, pasămite !

— Dimpotrivă ! obiectă ironic Trifonov. Cred că de prea puţină minte. Şi o fac unii dintre tovarăşi ca să arate că-s învăţaţi.

— Tocmai, asta este... de parcă ar zice : luaţi aminte şi vă miraţi, ce vorbuliţe ştiu eu să folosesc !

Mama lui Steopa ieşi din nou din cameră s-aducă cartofi şi discuţia asupra desfăşurării planului de luptă începu iar.

— Iată, uită-te aici ! zise Trifonov, desfăcînd o foaie de hîrtie, pe care era schiţată o hartă. Iată drumul. Aici e podeţul. Aici depozitele. Cărarea asta trece prin tot cimitirul. Ţine-o în lungul ei. Vezi cotitura ? Uite, aici, în regiunea asta, o să puneţi capcanele. Acolo sînt o mulţime de copaci. Aici, veţi aşeza laţul vostru. Înţelegi ? Pe cărare umblă multă lume, fel de fel de oameni şi cum îi vedea că unul o ia încoace, fii cu băgare de seamă ; ţine minte pe unde o ia. Tu

însă... ferească Dumnezeu dacă te bănuieşte că îl urmăreşti ! Atunci, gata ! Îţi rupi gîtul ! Se duce dracului totul ! M-auzi, Steopa ?

— Da' ce, sînt copil, sau credeţi ?... sări Steopa, vădit necăjit. Doar nu fac prima oară aşa ceva.

— Ai un prieten de nădejde ?

— Pentru Saşka nu garantez... Uite, dacă Vaska ar fi sănătos...

— Ce să mai pomenim de Vaska ! Dacă e în spital, e sigur că n-o să-i dea drumul înainte de vreme.

— Şi ce-ar fi, Vasili Alekseevici, dacă nu i-aş spune nimic lui Saşka ? să-i explic că trebuie să prindem păsări, şi atîta tot.

— Se poate şi aşa.

— Că deh, m-am gîndit, dacă într-adevăr... s-apucă şi trăncăneşte şi scapă o vorbă cuiva, pe urmă tot eu ies vinovat — zise Steopa ; simţind însă că e nedrept, adăugă : În felul său, e un băiat bun. Am fost colegi de şcoală.

Mama lui Steopa aduse tigaia cu nişte cartofi care sfîrîiau, subţiri tăiaţi şi o dată cu venirea ei, discuţia alunecă din nou pe altă pantă.

Trifonov nu reuşi să refuze masa oferită, ceea ce, de altfel, încercase fără prea multă convingere. La Leningrad cartofii erau un fel de mîncare destul de rar ; n-aveau cartofi decît acei care avuseseră grijă să-i cultive undeva, pe straturile de flori de altădată, pe maidane sau prin curţi. Restul locuitorilor din Leningrad primeau crupe pe cartelă.

— Să-i mănînci sănătos — îl îmbie Varvara Vasilievna, punîndu-i mîndră în farfurie cartofii prăjiţi, care stîrneau o straşnică poftă de mîncare. Din vîrfurile tăiate ale cartofilor de anul trecut am pus mulţi cartofi anul ăsta. La început nu-mi venea să cred că au să răsară. De aceea am pus şi cartofi întregi, în unele cuiburi, ca să am, la o adică, măcar de sămînţă... Acum îmi pare rău. Şi cartofii de sămînţă trebuia să-i pun tot numai din vîrfuri. Cîţi cartofi am irosit, vai, de pomană ! De-acuma o să fiu mai deşteaptă.

— Experienţa e un lucru mare.

— Stepan mai făcuse şi altceva... Băgase mai la o parte cîţiva bulbi în pămînt şi le pusese cenuşă drept îngrăşămînt... Şi, ce credeţi ? Crescuseră nişte cartofi uimitori, nemaipomenit de mari ! Şi mulţi puzderie !... Ar fi bine să se pregă-

tească să ajungă agronom, e plăcerea lui să scormonească pămîntul.

— Crezi că agronomii scormonesc pămîntul ? o întrebă Steopa, ca să răspundă tot el : Nici gînd !

— Nu mai trăncăni atîta ! îl mustră mamă-sa.

După cină, Steopa ieşi să-l conducă pe Trifonov pînă în curte şi acolo îşi încheiară discuţia asupra desfăşurării planului de luptă.

Misiunea dată de Trifonov era dintre cele mai atrăgătoare, fiindcă avea într-însa oarecare „mister". Se vor duce la cimitirul Nikolskoe ca nişte amatori nevinovaţi, ca să prindă păsări. Dar ce fel de păsări ? Nimeni nu trebuia să ştie că pe Steopka îl interesau „păsările" cu două picioare, nu cele cu aripi. Taina îi umfla pieptul de mîndrie ; ar fi vrut s-o împărtăşească cuiva, să se laude cu misiunea dată... Dar faţă de cine să se fălească ? Vaska era în spital, iar Mişka umbla pe unde-a-nţărcat dracul copiii şi nu dădea pe acasă cu săptămînile. Mai toată vremea n-avea cu cine sta de vorbă. Se înţelesese cu Trifonov să nu-i spună lui Saşka nimic. Totuşi, trebuia să-i explice, într-un anumit fel, propunerea ciudată pe care avea să i-o facă...

Luîndu-şi rămas bun de la Trifonov, Steopa se îndreptă spre curtea din fund, unde locuia prietenul său, prinzător de păsări.

Propunerea îl miră mult pe Saşka.

— Nu înţeleg ce ţi s-a năzărit, aşa, dintr-o dată... — zise acesta cu îndoială în glas, scărpinîndu-se în părul încîlcit şi netuns. Am un piţigoi dolofan. Vrei să ţi-l vînd ? îl îmbie el.

— Ce să fac cu piţigoiul tău ? Am nevoie de multe păsări şi de tot felul.

— Asta-i bună... mai vrei şi de tot felul ! Şi unde ai să le găseşti ? Că cele călătoare au plecat de mult...

— Parcă-i vorba de cele călătoare ? Piţigoi sînt ? Lugaci, sticleţi sînt ?

— Sînt.

— Ei, uite, de ăştia avem nevoie. Nu-ţi fie frică. M-am înţeles asupra tuturor chestiunilor. O să ni le plătească pe toate, oricît de multe am prinde.

— Şi ce-o să le dăm demîncare ?

— Pfui ! Da' nesuferit mai eşti ! De ce să le dăm demîncare ? Cum le prindem, le şi predăm. Că n-o să moară dacă n-or mînca într-o zi !

Saşka se scărpină din nou în coama lui încîlcită şi scoase un sunet nedefinit: semn limpede că propunerea lui Steopka îl ispitea.

— Şi de ce, mă rog, numaidecît la cimitirul Nikolskoe ? întrebă el. Să mergem mai bine pe insula Krestovski sau Kamennii.

— Crezi că te lasă acolo ! Acolo-s unităţi militare. Ţi-e frică de morţi ziua-namiaza mare ? !

— Mie, să-mi fie mie frică de morţi ? Nu-ţi aduci aminte cîţi morţi au fost lîngă noi, în spălătorie, acum doi ani, iarna ? Şi mi-a fost mie frică ? ! Cum ieşeai din casă, hop, vedeai cîte unul întins de-a curmezişul străzii ! Şi ce făceam ? Treceam peste el şi-mi căutam de drum...

Vorba se cam lungea şi Steopa se hotărî să ridice puţin vălul care învelea în taină ciudata lui propunere.

— Ascultă, Saşka... Eşti în stare să-ţi ţii gura ?... îl iscodi el, misterios.

— De ce mă-ntrebi ?

— Dacă îţi spun un secret, poţi tu să-l ţii numai pentru tine, să nu sufli o vorbă nimănui ?...

— Sigur că pot.

— Dă-ţi cuvîntul de cinste.

— Ţi-l dau.

— Nu aşa ! Zi : „Îmi dau cuvîntul de cinste leninist, să nu spun nimănui, nimic, niciodată !"

Întărîtat, Saşka repetă bucuros jurămîntul cerut.

— Bine ! aprobă Steopa. Dar ţine minte... dacă scapi o vorbă, e vai de pielea ta... Acum, ascultă aici. Ştii cine are nevoie de păsări ? Îţi închipui că eu am nevoie de ele ? S-o crezi tu ! „Acolo" au nevoie de ele.

Rostise în şoaptă ultima frază, ridicînd cu înţeles degetul. Ochii lui Saşka se rotunjiră de tot, dar nu exprimau decît nedumerire.

— Înţelegi, „acolo" ! urmă Steopa şi mai tainic. Îţi aduci aminte cum am prins semnalizatori în o mie nouă sute patruzeci şi unu ?

Saşka dădu din cap în tăcere.

— Uite... — continuă Steopa. E tot cam aşa ceva... Ai priceput ?

— Şi de ce le trebuie păsări ? întrebă Saşka, după ce se gîndise cîteva clipe.

— Crezi că eu știu mai mult? Îți închipui c-o să-mi spună tot, cînd e la mijloc un secret militar? Le trebuie și gata socoteala! Poate că vor să le folosească în loc de porumbei-poștași. Poate pentru cine știe ce semnalizare... De unde vrei să știu eu? Mi s-a dat misiunea să prind păsări și am zis: Am înțeles! Ordin de luptă, pricepi? își aduse Steopa aminte de expresia folosită de Trifonov. Cu toate că nici el nu era deplin lămurit asupra înțelesului ei. Saşka însă îi cunoștea tîlcul.

— De priceput, pricep... — tărăgănă el vorba. Dar cum au să ducă ei poșta?... Sînt mici.

— O să ducă o poștă foarte mică.

— Dar unde vor zbura? Porumbeii se întorc înapoi, acasă la ei. Acolo unde li-s puii...

— Ei, nu știu, poate că nu-s pentru poștă — îl întrerupse supărat Steopa. Vrei să scoți sufletul din mine?... Ți-am dat și eu, așa, o pildă.

— Și cîte bucăți le trebuie?

— Cîte-om putea prinde. Cu cît mai multe, cu atît mai bine.

— În cazul acesta, să ne ducem pe Krestovski, în parcul de acolo sînt mulți pițigoi.

— Iar o iei de la început? Ți-am spus doar că avem ordin să prindem în cimitirul Nikolskoe.

Saşka se mai scărpină o dată în părul ciufulit, care semăna cu o perucă prost făcută și se ridică.

— Bine, fie. Dacă așa e ordinul, mergem acolo. Prost e însă că n-am momeală decît un singur pițigoi dolofan.

— Ajunge și ăsta. Îl punem într-o prinzătoare.

— Mai bine în laț... — și cei doi prieteni începură să discute foarte grav asupra operațiunilor care urmau să aibă loc.

22. PRINZĂTORII DE PĂSĂRI

De la o vreme, orașul era învăluit într-o ceață cenușie și rece. Cernea mereu o ploaie mărunță, sîcîitoare. Și iată că într-o singură noapte totul se schimbă. Se așternu pe iarnă. Un gerulet aspru usucă cerul, asfaltul, acoperișurile caselor.

Băltoacele prinseseră o gheață groasă cu grunzuri, iar văzduhul devenise sonor.

Steopa ieși în stradă, trase adînc în plămîni aerul rece și oftă.

— Ce bine e!

Saşka avea totul pregătit. Aruncîndu-și în spinare sacul cu o colivie goală, cu două capcane și un laț — uneltele de prins păsări — luă la subsuoară o colivie mică, în care sălta un piţigoi dolofan, și dădu din cap:

— Să mergem!

— Dă-mi să duc și eu ceva.

— Nu-i nevoie.

De îndată ce ieșiră pe poartă, Steopa își desfăcu larg brațele în lături, se roti în aer... și căzu pe o coastă.

— Ptiu, fir-ar al dracului!... Ce mai lunecuș!

Saşka nu-și putea ține rîsul, uitîndu-se la prietenul care se ridica în picioare.

— Te-ai deșirat și te-ai lungit cît ditai prăjina!... Că nici nu-ți mai poți cumpăni mersul.

— Uită-te și tu. Călcăm parcă pe-un teren de patinaj.

Străbătură tot drumul, pînă la stația de tramvai, cu pași mărunți. Îndeosebi de lunecos era caldarîmul, lustruit și fără polei, de șinele roților.

În tramvai era puțină lume. Deși „păsărarii" se urcară pe platforma din față, intrară totuși în interiorul vagonului și se așezară comod la un geam. Aveau mult de mers ca să străbată întreg orașul.

După ce tramvaiul trecuse de primul pod, cînd se opri lîngă Bursă, toată lumea auzi șuieratul cunoscut al obuzelor, iar mai apoi și răbufnirile lor surde.

— Trag iarăși! zise taxatoarea, privind pe fereastră spre podul Liteinîi, încotro se îndreptau obuzele.

— Dar ce, astăzi s-a mai tras? întrebă Steopa.

— Tu n-ai auzit? se miră Saşka. Trag a treia oară de azi dimineață.

— De cum s-a înseninat, nu ne mai slăbesc de fel, ticăloșii...

— Vai, doamne, doamne! Cînd vom scăpa oare de asta? zise, cu voce tare, o femeie mai în vîrstă, vorbind singură.

— În curînd, mămuco, în curînd! răspunse dintr-un capăt al vagonului un bărbat.

Tramvaiul stătea pe loc. Convingîndu-se că obuzele zburau spre Gara Finlandeză, vatmanul sună şi conectă motorul.

— Saşka, ian te uită ! spuse Steopa, dîndu-i prietenului un ghiont. O navă de război ! Ce frumoasă e !...

De pe podul peste care trecea tramvaiul, nava de război se vedea bine. Aşteptîndu-şi plecarea, stătea lipită de peretele de granit al cheiului.

— Iar dincolo e „Kirov"... Îl vezi ? arătă cu degetul Steopa.

Dincolo de podul „Locotenentul Smidt" se vedeau catargele şi turnurile unui puternic crucişător. Navele de război stăteau aci, în centrul oraşului, din toamna anului 1941 şi aşteptau. Nu puteau nici să se mişte, nici să manevreze pe Neva fără ajutor străin.

Tramvaiul trecu de pod, lăsă în urmă piaţa, ieşi pe bulevardul Nevski şi înainte de a ajunge la Fontanka, nu se ştie de ce, se opri. După ce aşteptară vreo două minute, băieţii ieşiră din vagon. Oricum, tot trebuiau să facă transbordarea pe nr. 4.

— Priveşte ce-i acolo !

Pe tot bulevardul tramvaie, automobile de toate tipurile, cai, se adunaseră buluc. În faţă se întîmplase ceva şi se oprise circulaţia.

— Să mergem mai repede ! se grăbi Steopa.

Cu paşi mărunţi şi deşi, ca să nu lunece, băieţii se îndreptară spre Liteinîi. Întrucît auzul lor prindea huruitul gros al unor motoare puternice, era clar că mijloacele de transport nu se opriseră din pricina unui accident.

— Tancuri ! Pe cuvînt de cinste, tancuri ! exclamă Steopa. Zdravene...

Într-adevăr, o coloană de tancuri cotise spre Nevski şi se întinsese de-a lungul lui Liteinîi. Erau nişte maşini mari, noi şi greoaie ca aspect, cu turnurile lor cu ţevi lungi. Ele stăteau pe Liteinîi, la fel ca şi tramvaiele pe Nevski, unele după altele, şi huruiau surd. Din capacele turelelor deschise ieşeau capetele tanchiştilor purtînd căşti negre de piele. Ca răspuns la zîmbetele oamenilor de pe trotuar, tinerii tanchişti făceau semn cu mîna, strigau ceva, dar din pricina zgomotului motoarelor nu se putea înţelege nimic.

La răspîntii stăteau ofiţeri, un miliţian şi un militar care dirija circulaţia cu fanion roşu. Maşina care era la rînd,

obținînd „cale liberă" să treacă, hîrîi asurzitor și înaintă. Ajungînd pînă la mijlocul bulevardului, tancul coti spre Nevski, dar dintr-o dată începu să se rotească pe loc.

— Privește ce dibăcie ! Dansează vals ! Grozav !

Înainte de a se îndrepta și de a înainta pe Nevski, unele tancuri făceau cîte trei-patru turații complete. Leningrădenii stăteau pe la toate colțurile și, cu o vădită plăcere, urmăreau această desfășurare. Îi impresionau înfricoșător puternicele mașini care apăruseră în oraș, nu se știa de unde. Pe caldarîmul de piatră „valsau", neputincioase, tancurile care pe cîmp, înfigîndu-și șenilele în pămînt, vor porni împotriva inamicului.

Schimbînd între ei păreri, scoțînd exclamații gălăgioase și uitînd încotro porniseră, „prinzătorii de păsări" priviră la tancuri pînă în clipa cînd agentul de circulație ridică fanionul. Milițianul agită bastonul, permițînd circulația mijloacelor de transport care se îngrămădiseră pe Nevski. Băieții își veniră în fire și traversînd strada, chiar pe lîngă roțile unui camion, prinseră din mers tramvaiul nr. 4.

— Mare ajutor ne-a sosit ! se bucură cu voce tare un bărbat mai în vîrstă, privind tancurile care stăteau locului.

— Le-ai numărat cîte erau ? întrebă Steopa pe prietenul său, după ce tramvaiul trecuse de răscruce și coloana dispăruse dintre case.

— Pe cele care se roteau ?

— Din ăstea am numărat șaptesprezece. Iar acolo, pe Liteinii, știi cîte sînt ?... Nici nu le mai poți număra : coloana nu se mai sfîrșește cît vezi cu ochii. Iar tunurile sînt strașnice...

Tragerea nu înceta, dar tramvaiul alerga în viteză pe Staro-Nevski și exploziile deveneau din minut în minut tot mai surde. Nemții trăgeau undeva, spre raionul Gării Finlandeze. Poate că li se comunicase la radio despre tancurile sosite și căutau să le prindă în focul bateriilor lor cu tragere lungă.

Minunate-s priveliștile din preajma Leningradului ! Coborînd din tramvai, băieții trecură pe o punte peste canal și se treziră parcă pe altă lume. Casele de piatră, asfaltul, firmele, mașinile pe care le văzuseră adineauri, pe fereastra vagonului, rămăseseră în urmă și li se părură ceva de foarte departe, ceva de prisos...

— Privește, Saşka, ce frumos e ! se însufleți Steopa. Să tot trăiești aici !...

— Nemaipomenită privelişte ! se învoi Saşa. Ce rotați au crescut copacii ! De mult am observat că le prieşte în cimitire ; cresc repede. Au multe îngrăşăminte.

— Ce fel de îngrăşăminte ?

— Dar morții, ce crezi tu că sînt ?... Se descompun şi azotul, superfosfatul lor, întreţin seva copacilor.

Steopa nu spuse nimic. Nu voia nici să discute, nici să-i treacă prin gînd acest subiect. Îi plăceau crucile, monumentele, cavourile, copacii măreți, tufarii. Toate acestea se legau armonios între ele, îi creau o voie bună, o stare sufletească nouă, însă de ce, pentru ce şi pentru cine... ar fi zadarnică „bătaie de cap" să se gîndească la toate astea !

Scoţînd din buzunar o foaie mică de hîrtie, Steopa aruncă o privire de jur împrejur. Harta desenată de Trifonov era simplă. Iată poteca, cotitura, crucea albă. Colo e tufişul... Totul e în regulă. Pe aci, pe undeva o să punem capcanele, iar dincolo latul.

— Ţie nu ți-e frică, Saşa ? întrebă el, ascunzînd harta.

— De cine să-mi fie frică ?

— De morți. Să nu iasă unul din mormînt şi să te-apuce de picior ! „Ce-mi căutați pe-aici, drăguților ? Veniți încoa', cu mine !"

— Isprăveşte cu flecăreala asta ! Cît despre morți, ți-am mai spus... — începu Saşa, dar dintr-o dată se opri, înălţă un deget şi întinse gîtul.

— Ce este ?

— Stai liniştit... Ascultă !...

Steopa îşi roti capul în toate părțile, îşi curmă răsuflarea, dar nu văzu şi nu auzi nimic, în afară de zgomotul unei maşini care trecea tocmai pe dincolo de depozite.

— Botgroşi... — şopti Saşka. Un cîrd întreg.

— Ce fel de botgroşi ?

— Ei, lugaci... Sînt aproape... Îi auzi ?

— N-aud nimic.

— Vai de capul tău... „Morții, morții !" îl îngînă Saşa pe Steopa. Iar păsările nu le auzi de fel... Oho ! Asta-i un piţigoi. Dă-i zor ! Piţigoiul dolofan îl va ademeni.

— Nu te grăbi. O să ne punem pe treabă ceva mai tîrziu, — spuse Steopa, văzînd că Saşa avea de gînd să dezlege sacul.

— Au să zboare...

— Încotro au să zboare ? Spre Nevski, poate ?... Să mergem, să mergem !

Cotind pe o potecă puţin umblată, prinzătorii de păsări se afundară în desiş şi aci, între două cavouri, găsiră un loc potrivit. Saşka îşi cunoştea meseria la perfecţie şi într-altă vreme Steopa ar fi putut învăţa multe de la el. Dar acum, îi era capul la alte cele, îl interesa prea puţin unde se pune capcana, cum se pregăteşte, cum se curăţă locul pentru laţ. Fără să asculte explicaţiile lui Saşka, îl ajuta în mod mecanic. Cînd era nevoie să ţină ceva, ţinea, bătea ţăruşii, iar ochii îi umblau în cap ca la şarpe : în toate părţile. Cărarea care tăia pe aici cimitirul se găsea mai într-o parte, dar oamenii mergînd pe ea, se vedeau bine. Trecu o femeie, apoi doi bărbaţi, încă o femeie, avînd în urma ei o bătrînă. Nimeni dintr-aceştia nu cotea nici într-o parte.

În sfîrşit, aşezaseră capcanele şi laţul ; în aşteptarea păsărilor, băieţii se cuibăriră între cavouri. Stăteau locului liniştiţi, nemişcaţi, trăgînd cu urechea la sunetele care veneau din toate părţile. Steopa deslușea vocile oamenilor care treceau arareori prin cimitîr, răbufnirile surde ale tragerilor de artilerie, zgomotul claxoanelor de la maşinile alergînd pe şoseaua Schliesselburg, şuierăturile îndepărtate ale locomotivelor. Dar Saşa nu auzea nimic din toate acestea. Pînă la urechile lui nu ajungeau decît glasurile păsărilor. Doi piţigoi, dintr-un capăt şi din celălalt al cimitirului, ciripeau neîncetat, dar piţigoiul dolofan, adus ca momeală, nu se ştie de ce tăcea cu îndîrjire. Un cîrd de botgroşi dispăru pe undeva şi oricît căuta Saşka să pătrundă cu auzul liniştea înconjurătoare, nu putea să desluşească şuieratul lor caracteristic.

— Ce faceţi aici ?

Tresărind de surprindere, băieţii îşi întoarseră privirile. În faţa lor răsări un bărbat înalt şi îndesat, cu ochelari. Purta şapcă finlandeză, palton şi cizme ; pe umăr îi atîrna o mască de gaze.

„Acela de pe fotografie, se gîndi Steopa. De unde o fi apărut ? Ca din pămînt !"

— Hai ! Nu înțelegeți ruseşte ? Pe limba voastră vă întreb doar, ce faceți aici ?

Saşka încercă să-i explice, dar Steopa îl smuci de mînecă.

— Ce te priveşte ? se răsti el.

— Dacă vă întreb, înseamnă că mă priveşte.

— Prindem păsări, ce, nu vezi bine ? răspunse răstit Steopa. Ia te uită, ce te legi 'mneata de noi !...

— Plecați de-aici, repede şi degrabă ! Aci nu e voie să prindeți ! se oțărî bărbatul.

— 'mneata cine eşti ? Ce te legi de noi ? ! începu să-l înfrunte, vorbind tare, Steopa.

— Sînt paznic — răspunse mult mai potolit şi mai încet bărbatul.

— Nu minți ! Pe aici nu sînt nici un fel de paznici.

Pe cărare se iviră trei bărbați. Simțind că necunoscutul voia să evite un scandal, Steopa prinse a vorbi şi mai tare :

— Te supărăm noi cu ceva ? De ce te legi 'mneata de noi ? Cine te-a pus aici stăpîn peste morminte ? Ia te uită ce şef s-a mai găsit ! Am mai văzut noi d-ăştia !

— Nu striga ! îl îndemnă cu glas cît mai înviluitor bărbatul. Doar n-am pus mîna pe tine !

— N-ai pus mîna ! Numai încearcă să pui... Hai, pune mîna... Încearcă !

Nu se ştie cum s-ar fi terminat această ciocnire, dar în clipa aceea se auzi închizîndu-se capcana. Saşka sări în picioare.

— Steopka ! S-a făcut !

— Ce s-a făcut ?

— S-a prins un pițigoi !

— Ei, asta-i !

— Ce, n-ai auzit ?... Să dăm fuga !

Uitînd totul, băieții se repeziră prin tufişuri. Într-adevăr, în capcană, lîngă pițigoiul dolofan, sălta şi altă păsărică.

— Am uitat de colivie ! Ad-o repede ! strigă Saşka, făcîndu-şi loc cu brațele prin desiş.

Steopa se întoarse din drum. Ocolind cavoul mare în spatele căruia se pitulaseră, se gîndi îngrijorat la lucrurile care rămăseseră acolo. „Te pomeneşti că le fură sau le strică !"

Bărbatul nu mai era acolo. Curios ! Adineauri era aici şi dintr-o dată nu mai e ! Parcă a intrat în pămînt... Steopa

urcă pe lespedea mare de mormînt, de unde se vedea foarte bine de jur împrejur şi în depărtare şi-şi roti privirea. Bărbatul dispăruse.

„N-avusese timp să plece, se gîndi Steopa. S-o fi ascuns, poate, după vreun pom, sau după vreo cruce şi ne urmăreşte. De asta e bine să fiu prevăzător. Să fac pe indiferentul."

Luînd această hotărîre, Steopa sări de pe lespede, scoase colivia din sac şi, fluierînd cu nepăsare, se îndreptă spre Saşka.

23. REGLATORUL DE TRAGERE

Un şuierat... o izbitură... o explozie. Un şuierat... o izbitură... o explozie.

Obuzele explodau pe străzi, străpungeau pereţii caselor, căzeau în Neva şi înălţau trîmbe de apă. Artileria sovietică răspundea de la periferiile oraşului şi vuietul canonadei creştea din ce în ce mai tare.

Pe malul stîng al rîului, nu departe de podul Liteinii, lîngă poarta unei case, stăteau două fete tinere, cu banderole roşii la mîneci. Le era frică... Vîjîitul obuzelor, trăsnetele exploziilor, vuietul, huruitul... Se părea că războiul se dezlănţuia în centrul oraşului. Dar ele erau de serviciu la postul de Apărare antiaeriană-locală şi nu părăseau postul. De fiecare dată cînd răsuna în aer şi-ţi sfredelea inima şuieratul scîrbos al unui obuz care se apropia, ele strîngeau bine din pleoape şi înţepeneau locului. Izbitură... explozie!... Fetele se ghemuiau, se lăsau pe vine. Apoi deschideau ochii şi, după teama care le stăpînise, le mistuiau curiozitatea şi bucuria. „Din nou n-au nimerit!"

Iar pe podul Liteinii tancurile înaintau şi umpleau văzduhul cu huruitul puternic al motoarelor. Nimic nu le putea opri: nici tragerile furioase, nici exploziile de pe aproape. Fetele înţelegeau că tancurile se îndreptau spre linia întîia, ca să străpungă cercul de fier al blocadei şi să gonească pe fascişti de pe pămîntul patriei.

Nu departe de fete, în firida unui gard de piatră, un om stătea locului, cu gulerul ridicat, ţinînd subsuoară o geantă

mare şi bine îndesată. Cu mîinile adînc băgate în buzunare, urmărea şi el tancurile care treceau peste pod.

— Maşa, de ce oare s-o fi zgribulit aşa ?

— A îngheţat, pesemne.

— Ce friguros !... Mie nu mi-e frig de loc.

În acea clipă, un obuz nimeri în peretele de granit al malului, exact în locul unde stătea scris „nu ancoraţi". Datorită bubuitului grozav, fetele cele tinere se repeziră sub poartă. Omul îşi trase şi mai mult capul în gulerul paltonului.

— De ce stă oare acolo ? întrebă o fată şi-i făcu semn cu mîna, îndemnîndu-l să vină să se pitească sub poartă.

Dar omul nu vedea sau se făcea că nu vedea semnul...

Restul se petrecu foarte repede. Fetele nu observară că apăru dintr-o dată, nu se ştie de unde, alt bărbat, că acesta, lipindu-se de gard, se apropie de primul bărbat şi că în mînă avea ceva strălucitor.

— Priveşte, priveşte... Vrea să-l omoare ! strigă Maşa, gata-gata să-i sară într-ajutor.

Primul bărbat dădu drumul genţii să-i cadă jos şi ridică încet mîinile în sus.

Din nou un şuierat... o izbitură... o explozie !

Cînd deschiseră iar ochii, fetele văzură aceeaşi priveliştе. Primul bărbat stătea cu mîinile ridicate, iar al doilea, la doi paşi, cu pistolul îndreptat spre el. Tancurile urlau, canonada de artilerie se contopea într-un singur vuiet. Încă două obuze mai căzură, unul după altul, dar cei doi bărbaţi continuau să stea în aceeaşi poziţie. În sfîrşit, primul se întoarse şi, fără să-şi lase mîinile în jos, se îndreptă spre fetele cele tinere ; al doilea, cu geanta într-o mînă şi cu pistolul în cealaltă, îl urma.

— Vin încoace... vai, Maşa !

— Taci... E de-ai noştri !

— Care ?

— Cel cu pistolul... Auzi ?

La urechile fetelor ajunseră aceste vorbe spuse răstit :

— Nu te-ntoarce !... Mergi, mergi... La stînga... Stai ! ordonă al doilea, cînd ajunseră sub bolta porţii. Fetelor, ajutaţi-mă... Uitaţi-vă ce are în buzunare. Să nu vă fie frică, nu muşcă.

Fetele schimbară priviri între ele, şovăind să-i îndeplinească rugămintea. Cel arestat le aruncă o căutătură cu atîta

răutate, încît s-ar fi putut crede de-a binelea că le va muşca de îndată ce s-ar apropia de el.

— Ce-i cu voi, haideţi mai repede ! Sînteţi doar din Apărarea antiaeriană-locală a Leningradului...

Maşa dădu cu hotărîre din cap, se apropie de bărbat, băgă mîna în buzunarul stîng al paltonului şi scoase de acolo o cutioară neagră, ovală, cu două butoane. Din cutie ieşeau nişte fire.

— Vai ! E minat — spuse ea, simţind că firele sînt fixate de ceva.

— Nu-i nimic... Pune-le înapoi. Caută şi în celălalt buzunar !

În buzunarul din dreapta găsi un pistol mare şi plat, a cărui ţeavă cobora într-un fel de teacă, de o tăietură specială.

— Bun, bun... Dă-l încoace ! Fetelor, e vreun telefon prin apropiere ?

— Este, la comandament.

— Du-te, te rog... Dar cît mai repede ! Spune că telefonezi din partea lui Masliukov. Spune că e nevoie urgentă de o maşină ; că Masliukov a arestat pe un reglator de tir. Ai înţeles ?

Convingîndu-se că a doua fată îşi venise în fire după frica trasă şi surpriza încercată, Masliukov repetă tot ceea ce trebuia să se comunice, îi spuse numărul şi o trimise la telefon.

*

* *

Trăgînd cu urechea la tirul de artilerie care se auzea venind de departe, Ivan Vasilievici stătea la birou în cabinetul său şi examina nişte acte. Ghemul se încurcase rău de tot, dar firele principale ale enigmei le şi ţinea în mîini. Locotenent-colonelul îşi dădea seama că nu timpul frumos provocase tragerile înteţite, ci apariţia tancurilor în Leningrad şi că nemţii executau o tragere la ţintă asupra maşinilor în mişcare, deşi era puţin probabil să nimerească la asemenea distanţă. Era clar că în oraş existau observatori inamici care corectează tirul duşmanilor, reglatori de tragere, dar ce legătură or fi avînd aceştia oare cu Malţev-Scorpionul ?

Malţev, la fel ca şi Kazankov, se prezentă la farmacie la Sarkovski. Şarkovski avea legături cu o serie de oameni.

Deocamdată se constatase că doi din aceşti oameni se ascundeau undeva, în cimitir, iar ceilalţi locuiau în cartiere diferite ale oraşului. Ce reprezenta oare Şarkovski ?...

Soneria telefonului îi întrerupse gîndurile.

— Tovarăşe locotenent-colonel — auzi el vocea unuia dintre ajutoarele sale. Raportează Masliukov. Chiar acum l-am prins pe acest... baron de Baltica, în flagrant delict... Regla la radio focul, lîngă podul Liteinîi.

— A opus rezistenţă ?

— Nu... N-a mai avut cînd să scoată pistolul.

— De unde vorbeşti ?

— Din închisoarea interioară. Intocmesc formalităţile.

— Bine. Adu-l la interogatoriu. Sosesc peste zece minute.

Ivan Vasilievici atîrnă receptorul, strînse hîrtiile desfăcute, se ridică şi străbătu de două-trei ori cabinetul. După cîteva minute se va întîlni cu un inamic care avea şi el legătură cu Şarkovski. De ieri, de cum reglatorul de tragere părăsise farmacia, Masliukov îl urmărise de aproape. Cum o să se poarte şi cum să-l ancheteze ? Dacă rezident e Şarkovski, atunci s-ar putea ca cel arestat să fi executat numai dispoziţiile lui şi să nu-l cunoască nici pe Kazankov, nici pe Malţev...

Tragerile încetară, dar geamurile ferestrelor vibrau din cauza tancurilor care treceau pe bulevardul Liteinîi.

Telefonul sună din nou.

— Vă ascult.

— Cine vorbeşte ? se auzi o voce de femeie. Unchiul Vanea ?

— Aha... Nepoţica mea, Alecika ?

— Da. Sînt singură acasă — vorbi pripit fetiţa. Kolea e la şcoală, iar Grigori Petrovici a plecat pe undeva... A spus că poate nu va veni astă-noapte. Avea de gînd să se ducă la nişte rude. Mă asculţi, unchiule Vanea ?

— Da, da.

— I-am făcut curăţenie în cameră şi am găsit acolo două plăci. Două plăci de patefon. Kolea spune că trebuie să vă telefonez dacă se întîmplă ceva.

— Unde sînt aşezate aceste plăci ?

— Pe măsuţă.

— Bine. Îţi mulţumesc că mi-ai telefonat. Nimic altceva ?

— Nimic.

— Încolo, cu sănătatea cum vă lăudaţi ? Cu şcoala ?
— Totul e normal.
— Cu atît mai bine, Alecika. Sînt cam ocupat acum. Peste vreo oră şi jumătate mai stăm de vorbă.

* * *

Serghei Kuzmici Masliukov, la fel ca şi Valea Kalmîkova, intrase în Serviciul de contrainformaţii după ce se întorsese de pe front şi-şi vindecase cîteva răni grave ; într-un răstimp scurt, îşi dovedise calităţile sale. Masliukov era tînăr, prea înflăcărat, dar în schimb stăruitor, curajos şi descurcăreţ. Nu ştia şi nu putea să se prefacă, să mintă, să umble cu şiretlicuri, să aştepte, să întreţină o discuţie subtilă, „diplomatică". Dar dacă era nevoie să urmărească duşmanul cu sîrguinţă, să culeagă informaţii despre acesta, să-l găbjească prin surprindere, toate acestea Masliukov le îndeplinea minunat. Şi Ivan Vasilievici ţinea socoteală de asemenea calităţi cînd încredinţa sarcini periculoase ajutoarelor sale.

Ivan Vasilievici străbătu coridoarele lungi care duceau pînă la capătul clădirii şi coborî în camera anchetatorilor. Aci îl aştepta Masliukov. Aşezase pe masă obiectele capturate : un post de radiotransmisiune portativ ţinut într-o geantă, un microfon, pistolul, actele, tabachera, chibriturile, briceagul, batista, banii, inelul, creionul, agenda şi ultimul număr al ziarului „Leningradskaia Pravda", foarte mototolit.

— Iată toată gospodăria, tovarăşe locotenent-colonel — rosti încîntat Masliukov, salutînd pe şef cu mîna la chipiu.

— Foarte bine. Te felicit, Serghei Kuzmici — şi Ivan Vasilievici îi întinse prietenos mîna. L-ai percheziţionat chiar dumneata ?

— Chiar eu. Am scotocit peste tot, pînă în fund. Am pipăit cusăturile, am descusut căptuşeala. Dar în afară de postul de radiotransmisiune şi de pistol n-am găsit nimic suspect. Şi buletinul este autentic.

— Cum s-a purtat ?

— Pînă să vină maşina, era nervos, privea de jur împrejur. După aceea s-a liniştit.

— Se uita de jur împrejur, spui ? Aştepta ajutor ?

— Nu ştiu.

— Ai discutat ceva cu dînsul ?

— Nu.

— Povesteşte-mi mai în amănunt, cum ai reuşit să-i stabileşti identitatea — stărui Ivan Vasilievici, aşezîndu-se la birou.

Scoţînd un pachet de ţigări, îl tratâ pe locotenent şi-l puse în faţa sa.

— L-am urmărit de la farmacie pînă acasă — începu Masliukov — şi chiar atunci am găsit-o în curte pe portăreasă. De la ea am şi aflat că locuieşte acolo, dar de cînd, unde lucrează, ce familie are, nimic din toate acestea n-a putut să-mi spună, deoarece ocupă locul portarului abia de anul trecut... Dar ce era mai important, aflasem. Îi ştiam adresa. Apoi, umblînd să-mi dibuiesc un loc unde să mă pot ascunde mai bine ca să-l supraveghez, m-am întîlnit cu o muncitoare mai în vîrstă. Am făcut cunoştinţă, am intrat în vorbă... Ne-aţi spus de atîtea ori, tovarăşe locotenent-colonel ca în munca noastră să căutăm să ne sprijinim totdeauna pe popor...

— N-am spus eu acest lucru, ci tovarăşul Dzerjinski — îl corectă Ivan Vasilievici.

— A, da, exact aşa. Într-un cuvînt, de la ea am aflat că în casa aceea locuieşte de mult un bătrînel. Un locatar cinstit. Ferestrele locuinţei lui dau chiar în faţa aceleia în care locuieşte baronul de Baltica. Şi am înfruntat orice primejdie : m-am dus la el. Cine ştie de unde sare iepurele !... S-a dovedit a fi un moşneag de ispravă. Avea amîndoi feciorii pe front, soţia îi murise de foame în prima iarnă, iar el scăpase... Dar ar fi multe de povestit. O înlănţuire lungă-lungă de fapte... La început moşneagul păstră o atitudine bănuitoare, se uita chiorîş, iar apoi, auzind nişte istorioare de pe front, se muie...

— Aşa-a-a... — zise tărăgănat Ivan Vasilievici, dînd a înţelege că restul îl cunoştea din raport. Va să zică, în afară de baron în apartament locuieşte o bătrînă. Ai lămurit cine-i ?

— Mătuşă-sa. O pensionară.

— E curios că s-a întors şi a devenit locatarul unei case în care era cunoscut şi mai înainte...

— Dar asta a fost de mult, tovarăşe locotenent-colonel. Era încă tînăr de tot, iar cei care-l cunoşteau muriseră toţi.

— Totuşi, s-a găsit unul...

— E o excepție... Bafta mea! se lăudă Masliukov, dar întîlnind privirea întrebătoare a șefului, îl lămuri : Așa vorbesc căutătorii de aur. Îs baftos... norocos, tovarășe locotenent-colonel. De trei ori m-au omorît și nimic... tot în viață am rămas!

— Dar Șarkovski? Îl vizita pe baron?

— Asta n-am putut să stabilesc, Ivan Vasilievici — se posomorî la față Masliukov. Am întrebat, dar cu părere de rău... Doar nu se poate să pun o întrebare directă. Am încercat în chip și fel... Și despre medicamente, și despre farmacie am adus vorba, dar totul a fost de prisos. Sînt un prost diplomat...

— De unde are buletinul de identitate? întrebă Ivan Vasilievici, luînd de pe masă și deschizînd actul.

— Presupun că e de la unul care a murit.

— Trebuie să lămurim chestiunea asta chiar astăzi, iar dacă va recunoaște, să se verifice. Hai să începem interogatoriul.

— Am înțeles, începem interogatoriul! Să chem stenodactilografa?

— Nu-i nevoie — spuse zîmbind Ivan Vasilievici, urmărind cu privirea pe locotenentul care pleca.

Cei doi ani petrecuți în armată lăsaseră urme asupra tînărului. Ținuta, felul de a se purta, de a vorbi laconic, erau ale militarului, dar prin toate acestea răzbătea mereu celălalt Masliukov, civilul, îndeosebi cînd se lăsa furat de firea sa.

După ce Masliukov plecă după cel arestat, Ivan Vasilievici examină obiectele și desfăcu ziarul. Pe prima pagină era tipărit ordinul către generalul de armată Rokosovski, cu privire la cucerirea orașului Gomel.

Nu se putea bănui cum se va purta cel arestat la interogatoriu, ce versiune va prezenta spre a-și scuza acțiunea și în genere dacă va răspunde la întrebările anchetatorului.

Cînd intră în cameră, arestatul păru îngrijorat; aruncînd priviri speriate în lături, salută cu oarecare slugărnicie pe Ivan Vasilievici și se așeză pe scaunul pregătit. Masliukov se așeză alături de șef. Un răstimp stătură tăcuți, cercetîndu-se unul pe altul.

— Domnule anchetator, am vrut să rog fac un declarația pentru radio — zise pe neașteptate cel arestat.

— Ce fel de declarație?

— Am vrut adresez la ai mei compatrioţi. Hitler caput. Război pierdut, trebuie terminat odat. De ce vărsam aşa mult sînge ?

— Aha, despre asta e vorba... Despre asta vom discuta mai tîrziu. Numele dumitale este Sutîrin ? întrebă Ivan Vasilievici, deschizînd buletinul de identitate.

— Nu. Asta este document falşe. Fost făcut acolo... la partea cealaltă. Numele meu Müller, iar pronume Hans. Acum sînt prizonier.

— Vezi cît de simplu şi de obişnuit — spuse zîmbind Ivan Vasilievici ajutorului său — şi atît de bine cunoscut ! Notează, Serghei Kuzmici, Hans Müller a fost trecut peste linia frontului cu avionul — dictă el — cu sarcina de a regla tirul artileriei. Aşa e ?

— Ja, ja — confirmă de data aceasta în nemţeşte cel arestat.

— Eşti de mult adus aici ?

— Nu, de doi zile. Fost aruncat paraşut. Fost mult teamă. Fost teamă că paraşut nu se deschid.

— Din ce unitate faci parte ?

Hans spuse cu bunăvoinţă numărul unităţii, indică unde se găseşte unitatea şi cine o comandă. Vorbea tot timpul într-o limbă stîlcită, dar chiar şi un om neexperimentat putea să înţeleagă lesne că accentul lui era prefăcut.

— Unde-ai locuit în cursul acestor două zile ?

— Primul nopte locuit afară oraş, acolo unde căzut... La fînărie, la o catun. Alt nopte, azi, la locuinţă gol. Insula Vasilievski.

— Ai mai fost la Leningrad ?

— Da. Am fost aici trei ori, cînd lucrat pe vas comercial. Domnul anchetator, daţi la mine cuvînt fac declaraţie radio.

— Nici vorbă. Dacă nu-ţi va trece cheful mai tîrziu, după interogatoriu, te vom duce la microfonul studioului radiodifuziunii. Va să zică, nu ai cunoştinţe la Leningrad ?

— Nu.

— Dar pentru ce ai fost aseară la farmacia de pe Nevski ?

Cel arestat se încruntă, se gîndi şi răspunse fără grabă :

— Farmacie ? Da, fost aseră farmacie şi cumpărat...

— Şase prafuri de aspirină — îi suflă Ivan Vasilievici.

— Nu — răspunse cel arestat, netulburat. Cumpărat medicament răceală. Început puțin tuse.

— Ei, după cîte văd, crezi că ai de-a face aici cu niște proști fără leac. De unde ai luat acest buletin de identitate, domnule Lînkis ? îl întrebă cu răceală Ivan Vasilievici și, observînd că acest nume îl impresionase puternic, continuă : Nu face pe prostul. Știm că nu ești Müller, ci Lînkis Adam. Știm f-o-arte multe despre dumneavoastră, domnule baron. Ce însărcinare ai primit aseară de la Șarkovski ?

Lăsînd capul în jos, cel arestat tăcea.

— Nu catadicsești să răspunzi ?

Aceeași întrebare i-o puse Ivan Vasilievici în diferite variante, de mai multe ori, dar nu obținu nici un răspuns. Arestatul nu-și ridică fruntea.

— Te vom considera prizonier de război numai după ce ne vei face cunoscut, în mod cinstit, întregul adevăr. Acum, însă, du-te și gîndește-te ce-ți convine mai bine : să taci, sau să vorbești — spuse, ridicîndu-se, Ivan Vasilievici. Nădăjduiesc că ai renunțat să mai faci declarația la radio ?... Luați-l pe arestat !

24. PLĂCILE DE PATEFON

Lecțiile și le făcuse, masa era pregătită, în apartament totul orînduit. În așteptarea telefonului, nemaiavînd ce trebălui, Lena luă o carte și se așeză în salon să citească. Într-adevăr, peste puțin zbîrnîi soneria, dar nu în salon, ci în antreu.

— Cine-i acolo ?

— Alecika, sînt eu, unchiul Vanea, deschide, te rog ! Tăticul nu s-a întors ?

Lena deschise ușa, aprinse lumina în antreu și privi uimită la bărbații care stăteau pe platforma scării.

— Tăticul nu s-a întors ? întrebă din nou Ivan Vasilievici. Ești singură ?

Numai acum pricepu Lena tîlcul întrebării.

— Singură, singură... nu e nimeni acasă.

Ivan Vasilievici, urmat de Burakov, intră în antreu și închise ușa.

— În primul rînd, bună ziua, Alecika. Cum te mai lauzi ?

— Bine.

— Nu te certi cu fratele ? întrebă, zîmbind, Ivan Vasilievici.

— Nu, se poate ?...

— Tovarăşe Burakov, du-te la bucătărie şi stai de veghe la fereastră. Cînd se va întoarce el, vom trece iute la dumneata.

— A spus că astăzi nu va rămîne aci peste noapte — comunică Lena.

— Dar dacă o fi intervenit vreo modificare în planurile sale, sau o fi uitat vreun obiect oarecare...

Burakov îşi lăsă cîrjele în antreu, trecu în bucătărie şi se aşeză la fereastra din margine, de unde se vedea întreaga curte. Lena şi Ivan Vasilievici se îndreptară spre salon.

— Hai, Alecika, povesteşte ce-ai văzut, ce-ai auzit ? Ce impresie ţi-a produs Grigori Petrovici ?

— E om bun... — răspunse fără să şovăie Lena. E bun şi vesel. Stă acasă numai serile... Şi dimineaţa cîte puţin. Povesteşte felurite istorioare vesele cînd bem ceaiul... Odată m-a ajutat să-mi rezolv problemele. Alaltă-seară, Kolea s-a indispus tare de tot. I-a arătat portretul fiului său.

— Asta o ştiu. Îţi pune ceva întrebări ?

— M-a întrebat despre tata, dar caut să vorbesc cît mai puţin... după cum ne-ai învăţat, unchiule Vanea. Sînt doar şi fete tăcute. E adevărat ? La noi în clasă este una... Grozav de tăcută !

— Da, da... Să vorbeşti cît mai puţin, mai mult să asculţi... Tot timpul mă frămîntă gîndul să nu scapi vreo vorbă, Alecika... Ştii cum se întîmpla asta cîteodată ? Îşi dă omul drumul la gură, îl fură vorba şi uită cine e şi pentru ce se află aci...

— Nu... Eu vă asigur că nu uit niciodată... Totuşi, m-am şi deprins aici. Ca şi cînd aş fi trăit totdeauna aşa.

— Aşa-i, aşa-i... Dar, a ce miroase la dumneata, aici ?

— Pesemne că a tutun. Fumează mult şi ţigările lui scot un fum aparte, parfumat.

— În ultimele zile n-a fost nimeni pe la dînsul ?

— Cît am fost eu acasă, nimeni. Poate c-o fi fost în cursul dimineţii, cînd eram eu la şcoală...

— Dar cu şcoala cum mergi ?

— Bine. Am rămas nițel în urmă, dar acum e bine, i-am ajuns. Colectivul nostru e foarte strîns unit și mă ajută.

— Așa-a... Hai să mergem să vedem ce fel de plăci are...

În camera în care locuia Grigori Petrovici mirosea și mai puternic a tutun. O cutie rotundă de tablă, cu tutun scump „Kapitan", stătea pe o măsuță, iar lîngă ea se afla o pipă foarte îndoită. Valiza era băgată sub pat. Ivan Vasilievici ridică marginea plapumei, apăsă pe butoanele lacătelor, dar nici o mișcare.

— A-ș-a-a... Încuie cu cheia...

Rucsacul, care atîrna pe speteaza scaunului, era gol.

— În sac a avut merinde — explică Lena. Acum sînt la bucătărie.

Pe pat era așezată o carte deschisă, întoarsă cu filele în jos.

— „Cimentul" — citi, aplecîndu-se, Ivan Vasilievici.

Pe măsuță zăceau plăcile de patefon. Amîndouă plăcile erau marfă de proveniență străină, cu un text englezesc pe cerculețul lipit în centru.

— Trebuie să le auzim. Unde ții patefonul, Alecika ?

— La mine în cameră.

— El știe că ai patefon ?

— Nu... Dar poate că atunci cînd nu eram acasă o fi intrat la mine în cameră și l-o fi văzut...

— Cînd era el de față nu l-ai pus niciodată ?

— Nu.

— Ei, atunci bine. Du patefonul la bucătărie și acolo vom asculta.

Burakov îl urmărea cu curiozitate pe șef, cînd acesta intră în bucătărie ; așezîndu-se la fereastră, începu să examineze la lumina zilei plăcile.

— S-ar putea să fie niște plăci microsion — chibzui el, cu voce tare.

— Nu cred, tovarășe locotenent-colonel. Dar dacă-s microsion, ne-ar trebui un patefon special. De unde l-am putea lua ?

— Nu te îngriji de asta. Dacă placa n-o fi simplă, se va găsi și un aparat special. Mai poate fi și cine știe ce năzdrăvănie. Se poate face, de exemplu, o înregistrare și în sens invers. Ai ? Ce crezi ?

— Desigur că se poate.

— Iaca, chiar aşa e. Se poate înregistra şi pe două rînduri — continuă Ivan Vasilievici, examinînd cu atenţie placa. Pare să fie ceva obişnuit. Şi textul este ceva obişnuit. Pe o parte e un vals-boston şi pe cealaltă parte un foxtrot...

Lena aduse patefonul şi şterse cu cîrpa un praf care nu exista.

— Ei, hai să ascultăm muzica asta — spuse Ivan Vasilievici.

Întoarse manivela, aşează placa, lăsă cu grijă acul pe ea şi camera se umplu de sunete languroase şi gingaşe de vals. Cînta o orchestră de jaz bună.

Ascultară în tăcere. Au pus să cînte şi foxtrotul, au pus şi cealaltă placă.

— Ei, ce este? întrebă Ivan Vasilievici cînd placa se termină şi acul, lunecînd spre centru, începu să rîcîie.

— O muzică plăcută, neformalistă — răspunse Burakov.

— Da, da... dar unde o fi secretul? O fi poate ceva cifrat în ritm?

El întoarse din nou coarda patefonului şi puse prima placă. Punct, linie, linie! Punct, linie, linie... Şi astfel pînă la capătul valsului.

„Dar s-ar putea ca dezlegarea enigmei să stea pitită în note? se gîndea Ivan Vasilievici. Pentru asta ar trebui transcrisă muzica şi apoi să studiem cu luare-aminte fiecare notă."

Punea şi iar punea patefonul; rînd pe rînd asculta amîndouă plăcile, dar tot nu putu să priceapă nimic. Şi acest lucru îl supăra îndeosebi. Să ştii cu precizie că plăcile nu-s simple, că ascund ceva foarte important privitor la apărarea oraşului, să le ţii în mîini, să asculţi cu atenţie încordată melodiile lor uşuratice, şi să simţi că eşti prostit.

„Dar poate că muzica n-o fi conţinînd nici un cifru? Poate că dezlegarea acestuia s-o fi găsind pe suprafaţa plăcilor? Pe marginile netede sau pe cerculeţele din mijloc, poate că pe ele o fi scris ceva — se gîndea Ivan Vasilievici. Dar atunci pentru ce trebuie să care peste linia frontului atîta greutate!"

Oricum, Ivan Vasilievici înţelese că problema aceasta nu putea fi rezolvată la repezeală. Plăcile trebuiau cercetate printr-un procedeu de laborator. Şi nu le putea lua cu dînsul

înlocuindu-le cu altele. Malţev ar descoperi de îndată dispariţia lor. Nu se putea decît s-aştepte o ocazie potrivită.

— Ce să facem, tovarăşi, ce e prea mult strică. Am ascultat şi ajunge. Dumneata, Alecika, du la loc patefonul, iar eu voi duce plăcile.

— Ţi le-ai şi întipărit în minte, unchiule Vanea ?

— Melodiile ? D-a-a... Am să le ţin minte cîte zile-oi mai trăi.

„Dar ce-ar fi dacă în chiar întrebarea naivă a fetei s-ar afla şi dezlegarea ? se gîndi el. Dacă melodiile acestea ar constitui un semnal convenţional sau o parolă ?"

— Şi eu mi le-am întipărit în minte.

— Asta e bine, dar să nu-ţi vină cumva cheful să cînţi într-o doară aceste melodii faţă de musafirul dumitale... Îţi place să fredonezi ?

— Cîteodată îmi place.

— În timpul lucrului, sau cînd se gîndesc la ceva, oamenii cîntă, automat... Dacă vei începe să cînţi faţă de el una din melodiile acestea, el îşi va da seama că ai umblat la plăcile lui.

— Ei şi ce ?... Se aflau doar pe masă.

— Nu e bine să te atingi de lucru străin fără să ceri voie.

— Nu, te încredinţez că nu mă voi trezi cîntînd în faţa lui — făgădui fetiţa.

După ce aşezară plăcile la loc şi îşi luară bun rămas de la Lena, bărbaţii plecară.

Presupunerea lui Ivan Vasilievici nu-i ieşea Lenei din minte. Dar dacă, într-adevăr, va uita şi va începe să cînte vreuna din melodii ? Şi parcă într-adins melodia valsului şi cea a foxtrotului îi sunau tot timpul în urechi, una după alta, zorite să ţîşnească afară. Lena se hotărî, în cele din urmă, ca îndată ce Grigori Petrovici se va întoarce, să-i ceară voie să pună plăcile şi să le asculte.

Mişa veni tîrziu. Lena încălzi pentru el macaroanele gătite în unt, rămase de la prînz, turnă ceaiul şi-l chemă în salon. Aci, pe cînd acesta mînca, îi povesti despre vizita lui Ivan Vasilievici.

— Ştii, de trei ori au pus plăcile şi tot ascultau. Stăteau amîndoi tot aşa de posomoriţi, cum eşti tu acuma şi ascultau... Îmi venea chiar să rîd. Zău, aşa este ! O muzică veselă, ei o

ascultau ca pe un raport la o plenară... Kolea, ai ceva neplăceri ?

— Nu, nimic.

— Mi se pare că nu eşti în apele tale. Ce ai ? Spune-mi...

— Înţelegi, sînt îngrijorat, nu ştiu ce-o fi făcînd Vaska. Nemţii au tras astăzi toată ziua înspre Vîborgskaia Storona. Iar el zace acolo, în spital, nu se poate mişca de loc. Înţelegi, mă doare sufletul. Am să mă duc mîine să-l vizitez...

— Şi dacă ai să nimereşti şi tu sub trageri ?

— Ei, asta s-o vedea.

— Dar dacă...

— Aşa cu dacă... Uite, cum stăm noi acuma împreună, dintr-o dată poate să nimerească un obuz în cameră... Bum, şi gata ! Cine poate ghici încotro se va îndrepta ?

— În partea asta nu e pericol. M-am şi uitat. În dosul casei noastre e o casă înaltă — îl contrazise Lena.

— Asta nu înseamnă nimic. Ei trag acum cu asemenea obuze, încît... trec prin trei pereţi. Hai, mai bine, să nu discutăm despre asta — zise Mişa, observînd că fetiţa încruntase din sprîncene. De ce să ne stricăm buna dispoziţie ! Hai, mai bine, să ascultăm plăcile.

— Nu e bine să te atingi de lucru străin fără să ceri voie...

— Dar el nu va şti.

Mişa îşi zicea că dacă Ivan Vasilievici, chiar el, ascultase plăcile, însemna că ele nu erau plăci obişnuite şi că Grigori Petrovici nu le adusese aşa, ca să aibă ce lăsa cumva în dar. Din povestirea Lenei se vădea că în afară de muzică, nu deslușiseră nimic pe plăci, deşi le examinaseră cu toată migala. Lui Mişa nu-i venea să creadă că unchiul Vanea plecase fără a izbuti să dezlege enigma, adică, vorba ceea, cu sacul gol. Nu-i venea să creadă că Ivan Vasilievici, cu înţelepciunea, cu experienţa şi cunoştinţele lui, ar fi putut da greş.

Examinînd plăcile, nici Mişa nu găsi nimic deosebit : dintre cele mai obişnuite plăci englezeşti. Foxtroturile nu-i plăcură, dar valsul îi făcu o nespusă bucurie. Ritmul lin, melodia plăcută, îi mîngîiară sufletul, îl învăluiră într-o suavă melancolie, apropiată de tristeţe. Şi, nu ştia de ce, îşi aminti iarăşi de Vaska. Sărmanul de el — zace acum nemişcat pe patul de spital, adîncit în gînduri... La ce oare s-o fi gîndind el acum ? Dar poate că nu se lasă pradă gîndurilor, ci ascultă transmisiunea de la radio, sau discută cu vreun soldat rănit.

Își reaminti de ochii vioi și ironici ai lui Vaska, așa cum îi văzuse ultima oară strălucind prin rețeaua tifonului. Își aduse aminte de ultima lor discuție, care îl tulburase atît de puternic pe Steopka.

Între timp, în spitalul unde se găsea Vaska se lucra intens. Se mătura tencuiala și se spălau podelele, se băteau placaje în ferestre, se scuturau păturile, se primeneau albiturile, se mutau paturile, se așezau răniții pe locurile vechi. Trei obuze nimeriseră astăzi în spital și-i aduseseră avarii grave. În coridorul de jos, chiar la capătul lui, pe niște paturi de lemn, zăceau două cadavre. Nu mai aveau nevoie de nici o îngrijire, de nici un tratament; nici o bunăvoință nu le mai putea fi de vreun folos. Un soldat deșirat, un lungan tare slăbit, îmbrăcat numai în cămașă și-n izmene, zăcea stînd într-o rînă, cu mîna dreaptă lăsată nefiresc într-o parte. Altul, mai mărunțel, bandajat din cap pînă în picioare, zăcea pe spate. Cei morți ar fi trebuit să fie de mult duși la morgă, dar erau prea puțini îngrijitori și oamenii n-aveau timp de asta. Toți se gîndeau numai la cei vii, căutînd să dreagă cît mai repede stricăciunile, să împlinească lipsurile.

În salon, lumea începuse să-l caute pe băiat.

— Unde o fi oare flăcăiașul nostru? Unde o fi Vasili? Alekseevna, ascultă! strigă, cu voce tare, un rănit pe care chiar atunci îl aduseseră din adăpost și-l culcaseră în pat. Alekseevna!

— De ce urli? Nu vezi că-s zorită? Cădeam de-a-mpicioarele — răspunse în sfîrșit îngrijitoarea.

— Unde-i Vasea, te întreb?... O să răcească, bietul flăcăuaș. E prea frig în adăpost.

— De-acu' nu mai răcește — începu să vorbească bătrîna, dar înainte de-a o podidi plînsul clipi pripit din ochi și bagă mîna în buzunar, să-și scoată batista. S-a sfîrșit... a murit Vasenka al nostru... A pierit. S-a prăpădit, s-a stins ca o luminiță...

— Cum a murit? Ce ne tot minți!...

— Vai, nu mint, vai, nu mint...

Bătrîna se așează pe scăunelul cel mai apropiat și izbucni într-un plîns amar, fără să-și ascundă lacrimile.

Cutremurat de groaznica veste, soldatul rămase mult timp tăcut.

— Cum oare... — rosti el, dus pe gînduri — atît de tînăr !

— Tînăr, ce tînăr... — întări îngrijitoarea, înecînd-o un plîns şi suflîndu-şi nasul. Un copilandru încă... N-a apucat, sărăcuţul de el, să trăiască pînă la victorie... Şi cît o mai dorea !... „Bunicuţă — spunea — Alekseevna... În curînd îi vom goni pe fascişti de la porţile Leningradului... Numaidecît îi vom goni", spunea...

Dar soldatul cel rănit n-o mai asculta pe bătrînă. Fără să clipească, privea în tavan şi se gîndea la ale sale.

— Lasă... — rosti el printre dinţi. Numai să mă fac eu bine cît mai repede...

25. MOARTEA

În cabinetul directorului, în cursul consfătuirii, sună deodată telefonul. Inginerul-şef al uzinei, care şedea în apropiere, ridică receptorul şi, acoperind cu podul palmei microfonul, zise cu glas înăbuşit :

— Alo ! Telefonaţi puţin mai tîrziu, vă rog, acum e ocupat... Dar despre ce-i vorba ?... Ce spuneţi !... Ce veste neaşteptată ! Da, da, am să-i transmit.

Aşezînd receptorul la loc, inginerul-şef se aplecă spre director şi-i transmise în şoaptă conţinutul convorbirii.

Şeful de sector, care vorbea, se opri în aceeaşi clipă din expunerea lui, aşteptînd să fie iar libere atenţia şi auzul directorului. În cameră se făcu linişte. După expresia feţei inginerului-şef, toată lumea simţi că se întîmplase ceva grav. Directorul încruntă din sprîncene.

— Tovarăşi — rosti şi ridică, nu ştia nici el de ce, mîna. Trebuie să vă comunic o veste dureroasă. S-a prăpădit Kojuh...

— Tatăl ? exclamă maistrul, care lucrase înainte de război împreună cu tatăl lui Vasea.

— Nu, fiul, Vasea Kojuh.

— Se spunea doar că starea lui se îmbunătăţise, că mergea spre bine !

— Da. Dar aseară, în cursul tragerilor, a fost omorît...
— L-au dat gata, ticăloşii...

Se făcu din nou linişte. Toţi cei de faţă îl cunoşteau pe Kojuh, care lupta în zilele acelea pe front, o cunoşteau pe soţia sa, îl cunoşteau şi pe Vasea. Purtarea eroică a băiatului, care salvase de la incendiu secţia, arsurile grave căpătate cu acest prilej nu constituiau singurul motiv pentru care Vasea era iubit şi cunoscut ca lucrător în laboratorul uzinei. În tot cursul anului său de muncă, se dovedise foarte destoinic şi un adevărat patriot.

— O clipă — zise directorul, punînd mîna pe telefonul interior. Daţi-mi Comitetul Comsomolului. Cine-i la telefon ? Uite ce, Sîceova... Chiar acum mi s-a comunicat de la spital că Vasea Kojuh s-a prăpădit. Nu, a murit... Desigur că de-a binelea... Stai niţel ! Ascultă ! Trimite de îndată băieţii şi transportaţi corpul la uzină... Bine. Înmormîntare comsomolistă. Ce spui ? Dar vouă unde vi-i mai la îndemînă ? Nu, în laborator nu se poate. Mult mai bine ar fi la voi, la Comitet... Vezi, te rog, de rînduieşte tot cum se cuvine. Terminînd convorbirea, directorul se întoarse spre preşedintele comitetului de uzină : Nikolai Mihailovici, va trebui să iei asupra dumitale... Trebuie să-i comunici mamei. S-o pregăteşti.

— Vai... Nu mă pricep, tovarăşi — se tîngui, cu mîna la piept, cu o voce plîngăreaţă, preşedintele comitetului de întreprindere. Cînd văd lacrimi în ochii femeilor, se-ncrîncenă carnea pe mine...

— Lasă, că nu-i nevoie de cine ştie ce măiestrie pentru asta. Nu te teme, nu te teme... Ai de-a face doar cu o leningrădeancă !

— Tu, Nikolai Mihailovici, te-ai specializat să dai de ştire oamenilor ce prime au de-ncasat — rosti, cu voce surdă, secretarul organizaţiei de partid şi se sculă în picioare : Lasă că-i spun eu mamei lui Vaska.

*
* *

Două zile la şir Steopa şi Saşa se duseră la cimitir şi prinseră cu sîrguinţă păsări. Prinseră doi piţigoi în laţ şi o vrabie ajunsă la cimitir nu-şi explicau cum şi de ce ; dar vînatul de căpetenie, cel mult aşteptat şi pentru care Steopa

dîrdîise acolo de frig, de dimineaţă pînă-n seară — omul cu ochelari şi cu şapcă finlandeză — întîrzia să se ivească.

Întorcîndu-se seara acasă, Steopa o găsi pe maică-sa supărată de ceva.

— Pe unde dracu' îmi umbli teleleu ! se repezi ea la fiul său. Pe unde-mi hoinăreşti toată ziulica ?

— Ce ai, mamă, de ce strigi ?... Îmi văd de treburi.

— Nu mai vreau s-aud nimic... Nu mai minţi ! N-ai nici un fel de treburi. În loc să munceşti, hoinăreşti cine ştie pe unde.

— Am doar o însărcinare din partea uzinei...

— Vai, doamne, doamne ! Tragerile se ţin lanţ, iar lui nici că-i pasă ! O să te nimerească un obuz ca şi pe Vasili...

— Vasili a fost doar rănit la uzină, în timpul lucrului — căută s-o lămurească Steopa. Şi nu-i nimic, în curînd o să se facă bine.

— O să se facă, da, să-mi spui şi mie cînd s-o face bine ! ...Hoinăreşti cine ştie pe unde, tai cîinilor frunze şi nici nu ştii că mîine îl şi înmormîntează.

— Ce tot îndrugi acolo... Pe cine înmormîntează ?

— Pe Vasea.

— Nu-mi vine să cred !...

— Ce mai Toma Necredinciosu-mi eşti ! Doar pe limba ta-ţi grăiesc ! Vasea a fost omorît la spital, în timpul tragerilor. Corpul lui va fi depus astăzi la uzină, la Comitetul de Comsomol, iar mîine va fi înmormîntarea.

Cîteva minute Steopa nu putu rosti nici o vorbă. Varvara Vasilievna continuă să-i spună că fusese de dimineaţă s-o vadă pe Natalia, că o găsise stînd lîngă masă şi că nu-şi desprindea privirile de la fiu-său, de parcă aştepta să deschidă el ochii şi s-o vadă ce liniştită era şi cum tăcea, fără să sloboadă o lacrimă... Dar Steopa nu asculta. I se părea că i se despicase fiinţa în jumătăţi distincte, rupte una de alta. În cap îi răsunau, în cadenţa pulsului, vorbele : „Vaska a murit, Vaska nu mai este", dar de-nţeles, nu putea să le înţeleagă. Undeva, în străfundul aducerii-aminte, se afla Vaska cel plin de viaţă, cel bătăios şi hotărît ; gîndul sinistru al morţii acestuia, oricît ciocnea într-acelaşi punct, nu reuşea să treacă pragul conştiinţei.

„Cum adică vine asta că Vaska nu mai este ? Ce s-o fi făcut oare cu el ? Da, l-am văzut atunci, zăcea bandajat la

spital. Ei şi ? Se va face bine şi se va scula. Picioarele îl sînt întregi... Iar cînd războiul se va sfîrşi, vom începe să învăţăm împreună. Doar aşa ne-am înţeles..."

„Vaska a murit, Vaska nu mai este", ciocănea, neîndurător, gîndul sinistru. „Ei şi ? Acum e mort, dar va trăi din nou", proclama Steopa din toate puterile, şi nicicum nu-şi putea imagina că Vaska părăsise viaţa pe veci.

— Mă duc, mamă... — spuse el din greu.

— Unde te duci ?

— Mă duc... Trebuie să trec pe la Mişka — adăugă el, deşi ştia cu precizie că Alekseev nu dormise acasă.

— Ai face bine să mănînci ceva. Eşti doar flămînd — îl îmbie Varvara Vasilievna, dar văzînd că lui fecioru-său nu-i ardea de aşa ceva, nu stărui să-l mai oprească.

Steopa ieşi în curte, aruncă, fără să vrea, o privire spre ferestrele întunecate ale odăii în care locuia familia Kojuh, şi-şi aminti iarăşi că Vaska îl rugase să întărească placajul din ferestre şi să-l lipească cu ziare, ca să nu intre frigul. Dar el încă nu-i împlinise această rugăminte. Nu îndeplinise prietenului său ultima dorinţă. „Ultima" ! Ce vorbă cutremurătoare !

„Care va să zică, Vaska n-o să-l mai roage nimic, niciodată... Care va să zică, nu mai are de-acum încolo nevoie de nimic. Asta a fost ultima lui rugăminte !"

Şi Steopa îşi dădu dintr-o dată seamă că în viaţa lui se întîmplase pe neaşteptate un fapt nemaipomenit, la care nu se gîndise mai înainte niciodată. În scurta sa viaţă văzuse el mulţi morţi. În iarna anului 1942, moartea secerase la oameni cu nemiluita, din toate părţile. Zăceau pe străzi, erau adunaţi în stive şi cărati cu camioanele. De pe front soseau ştiri despre moartea diferiţilor oameni, dar toate acestea nu-l impresionaseră prea tare.

Şi doar acum, după ce un om atît de cunoscut, atît de apropiat şi atît de necesar pentru el, părăsise viaţa, Steopa simţi şi înţelese ce înseamnă a muri.

Un nod ca de piatră i se urcă în gît, îi tăie respiraţia, şi-n piept începu să i se zbată ceva. Alergă în a doua curte, se piti după lada cu gunoi, de beton, şi izbucni în plîns. Înecîndu-se cu lacrimi amare, plînse îndelung, fără să-i fie ruşine, fără să-şi ascundă lacrimile. Şi printre plînsete, din piept îi ţîşniră vorbele :

— U-u-u, ticăloşii, blestemaţii...

Departe, în port, se auzi ţăcănitul tunurilor antiaeriene. Pe bulevard trecură sfîrîind, pocnind cu zgomot, două maşini.

„Au turnat în rezervor mai mult petrol decît trebuie", îşi dădu cu părerea nitam-nisam Steopa, şi-şi reaminti cum mergeau ei o dată la Parcul Central de cultură şi odihnă pe „cîrnatul" tramvaiului, şi Vaska îl ţinea cu mîna stîngă de guler, ca să nu se rostogolească la cotituri...

A doua zi de dimineaţă, Steopa se sculă devreme.

— Ce-i ? Din nou vreo sarcină ? îl întrebă, bănuitor, maică-sa.

— Nu, am să trec pe la Mişa, iar pe urmă pe la Vasea, la uzină... Ai spus chiar tu că astăzi e înmormîntarea.

— Bagă de seamă... Rabd, înghit, dar şi răbdarea are o margine... Atunci, n-o să-ţi pară bine !

—Bine, lasă... Începi iar de dimineaţă !...

După ce gustă ceva în fugă, Steopa se îmbrăcă, ieşi din casă şi se îndreptă spre Saşka.

Cerul era, la răsărit, de culoare roş-portocalie : semn că avea să fie timp frumos şi ger. „Din nou vor trage, ticăloşii !" se gîndi Steopa. Şi, ca răspuns parcă la gîndul lui, auzi bubuiturile tunurilor şi, în curînd, undeva departe, trosniră exploziile.

Saşka se pregătea să plece la cimitir.

După ce prinsese cîteva păsărele, începuse a simţi plăcerile vînătorii ; cu toate că urma să aibă loc înmormîntarea lui Vaska, el se gîndi să nu-şi amîne drumul de fiecare zi, mai ales că în ajun poposise acolo un cîrduleţ de piţigoi. E datoria lui Stepan să se ducă la uzină, să-şi înmormînteze prietenul, el însă nu prea era în cine ştie ce legături de prietenie cu Vaska şi de aceea îşi va vedea de treabă lui.

—S-ar putea să-l înmormînteze chiar acolo... la Nikolskoe ? făcu el către Steopa.

— Nu, nu-u-u, cimitirul acesta este închis. Acolo îs înmormîntaţi numai oameni de vază şi trebuie aprobare specială — îi răspunse Steopa. Bine ! Du-te la păsări... Dacă va întreba cineva de mine, atunci spune-i că eu... năsoceşte şi tu ceva !

— Cine s-ar putea să întrebe de tine ? îl iscodi, curios, Saşka.

— Ei, cine ştie... Un cunoscut spunea că o să treacă să mă vadă.

— Ce să-i spun ? stărui Saşka. Că te-ai dus să-ţi faci nevoile ?

— Nu. Asta nu merge. Spune-i, mai bine, că m-am îmbolnăvit... Sau nu. Mai bine spune-i adevărul. Ce rost are să minţi de florile-mărului ? I-aş telefona, dar e prea devreme. Încă ceva, Saşa... Dacă ăla te va bate din nou la cap... ştii, paznicul mincinos cu ochelari... Trimite-l undeva... la plimbare. Ai înţeles ? Să nu-ţi fie frică. N-are nici un drept să-ţi dea ordine.

— De unde ştii că n-are ?

— Ştiu precis. Nu te îndoi... Ei bine, noroc şi baftă... Am să caut să mă întorc cît mai repede. După ce îl îngropăm pe Vaska, îndată vin la tine. Uite la ce m-am mai gîndit... Ar trebui să ciordim de acolo un monument, ca să-l punem la mormîntul lui Vaska. Sînt atîtea la Nikolskoe ! Da' unul frumos, de marmură...

— Toate au cruci. I-ar sta oare bine unui comsomolist cu cruce la căpătîi ? ! îi atrase luare-aminte Saşka.

— Nu e nimic. Dăm jos crucea, cu dalta.

— Dar ştii ce grele sînt ?

— Că n-o să-l cărăm doar în circă ! Cu camionul.

— Şi de unde o să luăm camion ?

— Nu-i treaba ta !

După ce se înţeleseră în toate privinţele, prietenii se despărţiră. Steona plecă să-l caute pe Mişa Alekseev, iar Saşa la prins păsări.

26. MIROSUL DE SOTĂ

Ivan Vasilievici îi raporta şefului mersul operaţiilor.

— Acum nu mai am nici o îndoială, tovarăşe general — începu el, băgînd în dosar un teanc de coli de hîrtie ticsite de scris. Scorpionul a venit cu scopul de a intensifica

acțiunea spionajului german. E stab, și un stab cam cu vază. Nemții simt că ne pregătim de ofensivă și iată că s-au pus serios pe lucru. Dacă l-au trimis la Leningrad pe Scorpion, trebuie să ne așteptăm la o înțepătură veninoasă.

— Scorpionii nu-s prea veninoși toamna... Îs primejdioși mai ales primăvara — observă în glumă generalul.

— Cei cu șase picioare, da; cei cu două picioare însă, ăștia îs neplăcuți în orice anotimp.

— Ai dreptate. Mai departe ?

— Șarkovski, el e rezidentul și printr-însul ajung toate ordinele — urmă Ivan Vasilievici. Locțiitorul și mîna lui dreaptă e Lînkis Adam. Locuiește pe insula Vasilievski, într-o casă care a aparținut cîndva părinților lui. Este al doilea om de legătură. Peste cîteva zile vor începe să sosească oamenii. Dacă nu vor putea face legătura cu Șarkovski, se vor duce la Lînkis, pe insula Vasilievski.

— Și ai plănuit să organizezi acolo pînda și să pui mîna pe toți, nu-i așa ?

— Ați ghicit, tovarășe general. Într-adevăr, chiar așa m-am gîndit.

— Dar pentru asta trebuie înlăturat farmacistul.

— Da. Lînkis a recunoscut că el și cu Șarkovski au lucrat bine la Leningrad... Făceau un comerț bănos cu medicamente, cu vitamine, cu săpun, primind în schimb diferite obiecte de valoare. Sub acest pretext trebuie să-l arestăm pe Șarkovski. Îi vom da răgaz să ia legătura cu Scorpionul. pentru ca acesta să nu fie îngrijorat.

— Înțeleg — rosti, adîncit în gînduri, generalul. Dar ce este cu cimitirul ?

— Pentru mine, chestiunea asta nu e încă deplin limpezită. Bănuiesc că ăștia s-or fi aciuat în vreun cavou. Acolo vor fi avînd radioul prin care primesc toate dispozițiile, acolo vor fi instalat depozitul de muniție, ca să zic așa. Postul de transmisiune nu cred să-l aibă tot acolo. Îi urmărim și de mult l-am fi reperat.

— Dar secretul plăcii de patefon ?

— Tot secret rămîne — răspunse, strîngînd din umeri, Ivan Vasilievici — o fi fiind mai degrabă o parolă. Dar asta rămîne să lămurim de-acu-nainte. Cred că la Șarkovski vom găsi și plăci de patefon.

— Bine. Nu mă împotrivesc. Un singur lucru însă aş vrea să-ţi recomand : trebuie să reduceţi termenele... E, desigur, mai bine să smulgi totul din rădăcini, dar pentru asta avem deocamdată prea puţin timp. Grăbeşte-te. Vom începe în curînd ofensiva în sectorul nostru.

— O să mă grăbesc, am înţeles !

— Încă ceva... Bagă bine de seamă să nu te dea cumva copiii de sminteală ! Înţeleg că sînt nişte ajutoare de nădejde, dar, vezi, tinereţea lor e prea îndrăzneaţă, prea înfierbîntată, prea bătăioasă şi s-ar putea să dea greş. Mă îndoiesc că ai vrea să porţi răspunderea vreunui accident... N-am dreptate ?

— Aveţi, tovarăşe general.

— În cazul acesta, am terminat.

Reîntorcîndu-se în cabinetul său, Ivan Vasilievici îl chemă pe Masliukov.

— Ia loc, Serghei Kuzmici, şi ascultă cu luare-aminte. Am primit ordin să reduc termenele operaţiei. În legătură cu aceasta, îţi dau o sarcină importantă. Află de la Valea Kalmîkova care-i cel mai limbut dintre salariaţii farmaciei şi cheamă-l la interogatoriu la secţia de miliţie. Să nu-l sperii. Întreabă-l despre toate vicleşugurile, despre toate combinaţiile speculei cu medicamente. Vei stabili legătura cu cei de la OBHS. Ei sînt meşteri la aşa ceva. Se ştie că Şarkovski vinde medicamente, din acelea care lipsesc în farmacii, în schimbul unor obiecte de valoare. Întreabă-l cine-l vizitează pe acesta şi ce i se aduce. E important pentru noi ca Şarkovski să afle că la miliţie persoana lui stîrneşte foarte mult interes. A doua zi să fie chemat la miliţie chiar Şarkovski şi adu-l încoace. Bătrîna lui îi va duce probabil pachete. Vezi ca la miliţie să fie trecut pe lista celor îndreptăţiţi să primească de acasă de-ale mîncării. Ai înţeles ?

— Da.

— Mai ai ceva de întrebat ?

— Va avea oare timp Şarkovski să-i comunice lui Malţev că a fost chemat la miliţie ?

— Cred că dacă mîine, în cursul zilei, vei sta de vorbă cu salariaţii din farmacie, înspre seară el va şi căuta să se pună în legătură... să comunice cu...

— Încă o întrebare, tovarăşe locotenent-colonel. Şarkovski ştie de arestarea lui Lînkis ?

— După cît mi se pare, nu știe.

— Să luăm cea mai bună dintre ipoteze.

— Ba s-o luăm pe cea mai rea, să zicem că știe. Ce rezultă din asta?

—Arestarea lui Lînkis e pentru ei de mare importanță. Șarkovski îi va da de știre lui Malțev despre asta.

— De ce?

— Li se descoperă doar legătura.

— Să admitem că e așa. Mai departe?

— Înseamnă că amîndouă legăturile au fost descoperite. Ce va face Scorpionul? Își va întrerupe activitatea?

— Asta o vom afla imediat.

— Și apoi? întrebă Masliukov.

— Asta-i tot. Vom pune mîna pe Scorpion și vom considera terminată afacerea.

— Dar astfel nu vom pune mîna pe toți... Numai pe conducere.

— Nu mai e timp, Serghei Kuzmîci. Situația de pe front nu ne îngăduie să mai zăbovim.

— În cazul acesta, nu mai am nici o întrebare.

— Cumpănește bine toate amănuntele. Am încredere în spiritul dumitale de prevedere.

Telefonul răsuna strident. Ivan Vasilievici luă receptorul și auzi o voce de om grăbit și zbuciumat:

— Alo! Chemați-l la telefon pe unchiul Vanea. Urgent!

— Eu sînt la telefon. Tu ești, Mișa?

— Uf! Credeam că n-am să vă găsesc. Am o chestiune urgentă. Trebuie să vă văd imediat.

— La telefon nu se poate?

— Nu... O întîmplare atît de neașteptată...

Îngrijorarea din glasul băiatului se transmise și lui Ivan Vasilievici. Dacă Mișa spune că e ceva urgent, neașteptat, s-o fi întîmplat într-adevăr ceva.

— Nu te grăbi, vorbește liniștit, Mișa. De unde telefonezi?

— De aici, de la sectorul poștal, de la un telefon public. De pe Staro-Nevski.

— Bine. Dacă e nevoie, hai să ne întîlnim. Vin îndată. Ce număr are sectorul de poștă?

— Numărul nu-l cunosc. E aproape de Lavra.

— Aflu eu. Plec îndată ; tu intră în clădirea poştei şi aşteaptă-mă acolo. Cumpără hîrtie şi scrie o scrisoare lui taică-tău. Cunoşti maşina mea ?

— O cunosc.

— Noi ne vom opri la intrare, eu am să intru la poştă, am să întreb de o scrisoare post-restant, iar tu, între timp, să te urci în maşină. Se poate aşa cum ţi-am spus ?

— De ce să nu se poată ?

— Cine ştie de ce !... Atîrnă de ce fel de treabă ai tu. Poate că eşti urmărit.

— Nu. Nici vorbă de aşa ceva.

— Care va să zică, lucrurile se vor desfăşura aşa cum ne-am înţeles. Sosesc peste vreo zece minute.

Ivan Vasilievici puse receptorul la loc, se uită la Masliukov şi, strîngînd din umeri, îi explică :

— A telefonat Alekseev. S-a întîmplat ceva acolo.

— Aveţi nevoie de mine, tovarăşe locotenent-colonel ?

Ivan Vasilievici nu răspunse pe loc. Toţi oamenii din grupul lui erau ocupaţi şi dacă Mişa Alekseev avea ceva important de comunicat, ceva care ar impune o acţiune rapidă şi hotărîtă, desigur c-ar trebui să-l aducă şi pe Masliukov cu el. „Băiatul se găseşte pe Staro-Nevski, lîngă Lavra — se gîndea Ivan Vasilievici. Acolo, în apropiere, se află şi cimitirul Nikolskoe, unde Steopa Panfilov, prietenul lui, umblă să «prindă păsări»".

—Bine — zise el, ridicîndu-se de la birou. Să mergem împreună. În cel mai rău caz, Trifonov se va ocupa de Şarkovski.

Mişa Alekseev părăsi cabina telefonică, trecu într-o cameră mică întretăiată de un coridor nu prea lat. Pragul era arhiplin, venea acolo multă lume şi îndeosebi femei. Cu plicul şi hîrtia cumpărate chiar atunci, Mişa trecu spre capătul camerei, unde, la fereastră, se găsea o masă cu cîteva scaune. În masă erau îngropate două călimări, iar alături de fiecare din ele se aflau cîteva tocuri.

„Bună ziua, tată ! N-am primit de mult scrisoare de la tine. Din ziare aflăm că-i goniţi pe fascişti de pe pămîntul nostru. Zdrobiţi-i fără milă. Liusenka este sănătoasă şi a crescut mult. Au vrut s-o dea la şcoală, dar în acest caz n-ar mai fi putut rămîne să locuiască la cămin, trebuia dată

la casa copilului. Eu însă m-am împotrivit, că doar nu e o biată orfană. Are un tată şi un frate mai mare. De luat acasă, aş lua-o eu, dar n-am timp s-o îngrijesc. Am de învăţat şi nu stau aproape de loc acasă. Azi l-am înmormîntat pe Vasîli Kojuh. A căzut ca un erou adevărat. La începutul războiului a salvat de la incendiu o secţie a uzinei şi a căpătat nişte arsuri atît de grave, încît a fost dus la spital şi bandajat tot din cap pînă-n picioare, iar alaltăieri a nimerit un obuz în salonul lor şi Vasea a fost ucis. Am pe inimă o piatră grea, tată. Era un băiat de treabă şi cel mai bun prieten al meu..."

Oftînd amar, Mişa se întoarse cu faţa spre fereastră şi plînse înăbuşit o vreme ; lacrimile îi zgîriau luminile ochilor şi i se împăienjenise vederea...

Azi dimineaţă, în timpul lecţiei, îl chemară afară. La garderobă îl aştepta Steopa. Din căutătura lui, Mişa înţelese dintr-o dată că se petrecuse o.î.n., sau, cu alte cuvinte, o întîmplare nemaipomenită.

Vaska a murit ! Această veste îngrozitoare îl uimise la început. Se şi gîndise... presimţise... Cum de se întîmplă oare una ca asta ? Să nu ştii că prietenul ţi-e mort şi să fii atît de neliniştit, să fii atît de îngrijorat de starea lui !...

În drumul lor spre uzină, Steopa povesti cu cîtă greutate îl găsise şi, bineînţeles, nu-l răbdă inima : dădu în vileag însărcinarea secretă, sub cuvînt că umblă să prindă păsări, el stă toată ziua în cimitir şi nu-i slăbeşte din ochi pe cei care vin şi care pleacă.

„Caraghiosul ! Ce-ar mai spune dacă ar afla de însărcinarea mea ! se gîndi în clipa aceea Mişa. Se laudă cu asemenea fleacuri !"

Mitingul de doliu s-a desfăşurat la sediul Comitetului de Comsomol, dar băieţilor nu li s-a dat drumul să intre în uzină. Au stăruit şi au cerut mult să li se îngăduie şi lor să participe ; l-au chemat pe şeful pazei, au ameninţat, iar s-au străduit să cîştige bunăvoinţa, dar nu le-a ajutat la nimic. Au fost nevoiţi să aştepte la ghereta de trecere. La ora 11, pe poarta uzinei ieşiră trei autocamioane. În primul se afla sicriul cu trupul lui Vasea, lîngă care stăteau maică-sa şi cîteva femei. În celelalte autocamioane se aşezaseră cei care aveau să-l conducă pînă la mormînt. Deşi maşinile erau tic-

site şi comsomoliştii de la uzină stăteau înghesuiţi unul într-altul, li s-a permis şi băieţilor să se urce în camion.

Clipe grele au trăit prietenii la cimitir. Cînd fu să se coboare sicriul în mormînt, mama lui Kojuh izbucni dintr-o dată în plîns şi începu să strige vorbe de ultimă despărţire. La tipetele ei, cei de faţă simţiră, prin toată fiinţa lor, fiori de groază. Pînă la urmă ea îşi pierdu aproape cunoştinţa. După ce sicriul fu coborît în groapă, toată lumea plecă, iar Mişa, împreună cu Steopa, rămaseră lîngă movilita de pămînt proaspăt aruncat din lopată. La un capăt al mormîntului erau aşezate două coroane modeste. În dreapta se afla mormîntul bunicului lui Vasea, acoperit de un tufiş des şi cu o cruce veche de lemn; ceva mai încolo, pe doi ţăruşi bătuţi în pămînt, o bancă.

— Îţi reaminteşti cum fierbea supa pe Krestovski ? vorbi Steopa, cu un zîmbet trist, după o tăcere prelungită.

— Trebuie să sădim aici un pom — rosti Mişa, fără să-şi asculte prietenul. Un copăcel frumos. O lariţă sau un plop argintiu.

— Să-i aşezăm un monument ! propuse Steopa.

— Ce fel de monument ?

— De marmură. M-am şi gîndit la asta. Acolo, în cimitirul Nikoslkoe, sînt multe monumente lăsate în părăsire. N-au stăpîn, nu le păzeşte nimeni, iar morţii de dedesubt au putrezit de mult. Ce nevoie ar mai avea de ele ? Să alegem unul, cel mai uşor de dus, cel mai frumos, şi să-l transportăm aci.

Propunerea îl interesă pe Mişa, o găsi în totul justă. Într-adevăr, nu i s-ar putea afla cuiva nici o vină dacă ar transporta de la un cimitir la altul un monument ridicat sub vechiul regim. Asta nu e nici pe departe un furt. Amintirea acestor oameni a putrezit de mult, o dată cu trupurile lor, iar amintirea lui Vasea merită să trăiască.

— Maşină de transport se va găsi uşor, la Flota Baltică ; băieţii de la şcoală ne vor ajuta la încărcat şi la descărcat.

După ce se sfătuiră, plecară la cimitirul din Nikolskoe să caute un monument potrivit.

Într-adevăr, în acest cimitir minunat erau multe lucruri interesante : pietre negre, şlefuite, cu inscripţii de aur, cavouri, capele, garduri, cruci ; toate executate cu gust şi ri-

sipă de bani. Altceva decît mormintele muncitorești de la cimitirul celălalt.

Iată un monument de marmură albă, un înger îndurerat. Plecîndu-și un genunchi, stă cu capul lăsat în jos. Băieții au admirat îndelung sculptura. Atît îngerul, cît și atitudinea lui și chiar cutele veșmintelor erau foarte frumoase. Dar aripi mari îi creșcuseră din umeri. Dacă i le-ai da jos și i-ar rămîne spatele neted, ai zice că-i un om ca toți oamenii. Dar atunci nu se va mai înțelege ce reprezintă și ce legătură ar avea cu Vasili Kojuh. Iar să-l lase cu aripi, nu făcea. „Omul zburător"! Un aviator căzut ar putea avea pe mormîntul lui un asemenea simbol, dacă i s-ar pune în mîini măcar o elice. Se văzură nevoiți să renunțe, așadar, la acest monument.

Într-un capăt al cimitirului găsiră o cruce mare cu capul lui Cristos purtînd cununa de spini, în basorelief. În jurul lor văzură multe lespezi în stare bună, șlefuite, dar toate avînd inscripții. Se opriră pe la grilajele frumoase, turnate din metal. Un monument mic, Cristos cu mîinile întinse în față și cu inscripția: „Iertarea mea dau vouă", nu se potrivea nici el. Ce să i se ierte unui tînăr ucis de fasciști și, la urma urmelor, cu ce drept ar ierta acest bărbat cu bărbiță, îmbrăcat într-un veșmînt lung de femeie?

Colindară cei doi prieteni cimitirul în lung și-n lat, respirînd cu poftă aer curat și proaspăt. Și dintr-o dată Mișa se opri.

— Stai puțin... Simți ceva? întrebă el în șoaptă.

Se găseau foarte aproape de Sașka, care stătea în dosul unui tufiș, ținînd sfoara latului în mîini.

— Adulmecă — zise Mișa, văzînd că Steopa își rotea capul. A ce miroase? Miroase a friptură.

— A friptură? Ce te-a apucat...

Era o nălucire, dar Mișa simțea deslușit mirosul specific de carne friptă.

— Stai pe loc!... porunci el, tot pe șoptite, îndreptîndu-se într-o parte, trăgînd încet aer pe nas.

După cîțiva pași, mirozna dispăru. Mișa se întoarse și-o simți din nou. Porni într-altă parte. Mirosul dispăru. Se întoarse din nou și o luă într-altă direcție, cotind pe-ncetul în jurul lui Steopa care stătea locului. După cîțiva pași, simți că mirosul devenise mai puternic. Aruncînd o privire

prietenului, duse degetul la buze şi apoi îi făcu semn să vină la dînsul. Acum nu se mai putea vorbi. Undeva, pe-aproape, erau puse nişte conserve la încălzit ; or, lucrul acesta îl puteau face numai oamenii. Asemenea cîinelui care adulmecă încotro a apucat vînatul, Mişa se furişă mai departe. Acum şi Steopa simţea deslușit mirosul de friptură. „Anapoda treabă : friptură la cimitir !" O bună bucată de vreme, cu băgare de seamă, Mişa se mişcă încolo şi-ncoace, şi, în sfîrşit, se dumeri. Mirosul de carne prăjită emana dintr-un cavou mare, care avea la suprafaţa pămîntului o răsuflătoare.

Nu mai încăpea nici o îndoială : jos, sub pămînt, în cavou, se aflau nişte oameni...

Adîncit în gîndurile sale, Mişa nu observă că sosise maşina decît atunci cînd în uşa poştei apăru Ivan Vasilievici. Întîlnindu-i privirea, băgă în grabă scrisoarea neterminată în buzunar şi o luă spre ieşire. În maşina staţionată peste drum se găsea, în afară de şofer, un ins necunoscut. Prin apropiere nu mai erau alte maşini. S-ar putea să fie ajutorul lui, îşi dădu Mişa cu părerea. Ieşi în stradă, dar imediat se dădu înapoi şi se ascunse sub bolta porţii. Mare surpriză : pe partea cealaltă iată-l pe Grigori Petrovici Malţev ! „M-o fi observat el oare ? se gîndi băiatul şi se mai uită o dată, uluit, fiindcă nu-i venea să-şi creadă ochilor. Se pare că nu. Şi dacă m-o fi văzut, nu m-o fi recunoscut."

Malţev stătea în colţ, cu mîinile în buzunare, şi privea spre Lavra. Mişa se uită şi el tot într-acolo. Pe poarta deschisă ieşeau maşini militare, cu un aspect curios, acoperite cu prelate. Mişa nu mai văzuse asemenea maşini niciodată. Păreau nişte autocamioane basculante cu cutia dată jos. Maşinile se îndreptau, prin piaţă, spre şoseaua Schliesselburg.

Făcînd-şi socoteala că Malţev era foarte absorbit de acest spectacol, Mişa se hotărî să înfrunte orice primejdie ; întîmplă-se ce s-o-ntîmpla ! Lăsînd capul în jos, trăversă repede trotuarul. Portiera maşinii se deschise îmbietoare în faţa lui.

— Să trăieşti, Mişa — spuse un tînăr dinăuntru, ajutîndu-l să închidă portiera. Tu nu mă cunoşti, dar eu te cunosc. Îmi zice Masliukov.

Îi strînse zdravăn mîna lui Mişa, dar citindu-i pe faţă neliniştea, îl scormoni cu privirea :

— S-a întîmplat ceva ?

— Da, tovarăşe Masliukov, vezi pe omul cela din colţ ? Îl vezi ?

— Îl văd.

— Ştii cine-i ?

— Nu-u — răspunse tărăgănat şi şovăielnic Masliukov, privind pe geam spre omul arătat.

— Maltev Grigori Petrovici. Ai auzit de el ?

— Ce spui ! De auzit am auzit de dînsul, dar n-am avut prilejul să-l văd în carne şi oase. Interesantă întîlnire... Ce-nvîrte ăsta pe-aici ?

— Priveşte şi el maşinile... astea care ies din Lavra. Îs tare ciudate.

— Sînt „katiuşe" — explică Masliukov. Trebuie să-i dăm de ştire şefului.

Masliukov vru să coboare din maşină, dar, ca la un semn dat, apăru, în pervazul uşii, Ivan Vasilievici. Ieşind pe trotuar, se opri şi făcînd ochii mici din pricina luminii, aruncă o privire de jur împrejur. Fără să bage de seamă semnele pe care i le făcea Mişa, scoase din buzunar un portţigaret, luă o ţigară, scoase chibriturile şi o aprinse. Apoi se apropie de maşină, deschise portiera şi se sui lîngă şofer.

— La prima stradelă să coteşti la dreapta — ordonă el. Hai, Mişa, dă-i drumul mai repede, zi tot ce ai de zis.

— Unchiule Vanea, în colţ stă Maltev... — începu Mişa, dar Ivan Ivanovici îl întrerupse :

— L-am văzut... Treci la ale tale. Ai fost la cimitir cu Panfilov ?

— Da... — confirmă, mirat, Mişa.

Maşina intră în stradelă şi stopă. Mişa începu să-i povestească pe scurt întîmplările din cursul zilei : cum au dat de cavoul din care ieşea mirosul de friptură. Ivan Vasilievici asculta tăcut, schimbînd din cînd în cînd o privire cu Masliukov.

— Mda ! Întîmplarea e hotărîtoare cîteodată în munca noastră, ea decide deznodămîntul unei operaţii — rosti, dus pe gînduri, locotenent-colonelul. Ţi-ai întipărit bine în minte acest cavou ?

— Sigur că da !... Şi noaptea l-aş putea găsi.

— Bine zici, chiar noaptea. Tocmai la noapte va trebui să-l găsim. Vom proceda astfel : Te vom duce acum pe un

drum ocolit la cimitir. Te vei întîlni cu „prinzătorii de păsări" şi le vei spune să isprăvească cu munca lor. Îi vei ajuta să scoată prinzătoarele şi în acelaşi timp te vei uita cu atenţie pe unde te-ai putea apropia de cavou. Întipăreşte-ţi bine în minte cu ce fel de cruci, de arbori şi grilajuri e înconjurat. Măsoară din ochi cam cît de departe se găseşte de zidul mănăstirii. Ai înţeles, Mişa ?

— Am înţeles, Ivan Vasilievici.

— Tu ne vei conduce acolo. Dar, fii cu băgare de seamă, fii cu băgare de seamă şi încă o dată fii cu băgare de seamă.

Maşina stopă. Înainte de a coborî, Mişa se aplecă înspre locotenent-colonel şi, vădit fîstîcit, şopti :

— Ivan Vasilievici, de mult voiam să vă spun... dar tot nu izbuteam. De data aceea v-am minţit... Alia s-a ascuns în dulap cu totul din altă pricină... Ea, de fapt, după cum spunea şi Konstantin Potapîci... chestia cu jocul de-a v-aţi ascunselea am născocit-o mai tîrziu.

— M-aşteptam eu... Ştiam că în cele din urmă ai să mi te destăinuieşti.

— De unde ştiaţi ?

— Pentru că am încredere în tine... Vezi-ţi de treabă.

Ivan Vasilievici strînse cu putere mîna lui Mişa şi deschise portiera.

27. CHEMAREA LA MILIŢIE

Veni la farmacie inspectorul de sector Kondratiev. Îi făcu un semn prietenos cu mîna farmacistei, ca unei cunoştinţe vechi.

— Respectele mele... Şefa e aici ? întrebă el şi, fără să aştepte răspunsul, intră în cabinetul dirigintei.

— Iar ai poftit pe la noi ! Din nou ceva cu camuflajul ? îl întîmpină, cu un zîmbet acru, Evghenia Vasilievna. O fereastră a noastră, care dă spre Nevski, e deschisă... Nu cumva în curte ?...

— De loc... nu vă luaţi de gînduri. Am venit cu altă chestiune — îi linişti Kondratiev, aşezîndu-se pe un scaun şi

scoţind din porthartă nişte hîrtii. Avem nevoie urgentă de Anna Kareaeva... E pe aici vreo persoană cu acest nume ?

— Este. O lucrătoare sanitară.

— Bine. Apoi mai avem nevoie de Ikonova.

— Pe astă n-o avem.

— Cum aşa ? Olga Mihailovna Ikonova.

— Nikonova, poate ?

— Să am iertare. Într-adevăr, Nikonova — se corijă inspectorul de sector, apropiind de ochi citaţia.

— Ea se ocupă de reţete... Ce nevoie aveţi de ele ?

— Să discutăm un pic. Să precizăm cîte ceva.

— Să le chem aici ?

— Nu, nu-i nevoie. Să se îmbrace. O să facem împreună o plimbare pînă la secţie. Nu vă fie teamă. Doar o jumătate de ceas.

— Eu nu mă sperii. Da' vezi, dumneata nu inviţi la dans !... Nu inviţi la o sindrofie !

— Sindrofie, nesindrofie... — îngînă într-o doară inspectorul. La un anumit fel de dansuri, dar nu-i cu cale să te sperii fără motiv.

— Bine, le spun îndată. Aveţi citaţii ?

— Exact ! Înmînaţi-le ! Voi aştepta.

După o jumătate de ceas, Olga Mihailovna şedea în biroul lucrătorului operativ al secţiei, cu care se mai întîlnise de două ori, şi privea cu nedumerire la cel de-al doilea bărbat. După toate semnele, acesta era aici o persoană importantă. „Ce s-o fi întîmplat la noi ? se gîndea Olga Mihailovna. Să se fi încurcat medicamentele şi să se fi otrăvit cineva ? E puţin probabil. În ultimul timp n-am făcut nici o reţetă cu substanţe puternic active. Nu ştiu de ce au chemat-o şi pe Anuşka..."

— Olga Mihailovna, scuzaţi-ne că v-am deranjat — începu lucrătorul operativ. V-am întrerupt, cum s-ar spune, de la treburi importante. Dar iată că tovarăşul Masliukov are nevoie să lămurească ceva. Lucrează la OBHS. În piaţă. Vom întocmi un proces-verbal, Serghei Kuzmici ? se adresă el lui Masliukov.

— Cred că nu e nevoie. Vom avea o discuţie prealabilă... Dacă va fi nevoie, vom face formalităţile mai tîrziu. Tovarăşă Nikonova, avem informaţii... Spune-mi, ce fel de om este Şarkovski Roman Borisovici ?

Olga Mihailovna înălță cu mirare sprîncenele, se gîndi mai întîi puțin, și răspunse fără grabă :

— Șarkovski ? Un lucrător bătrîn, cu practică lungă, încercat în meserie. Lucrează de mult în farmacie.

— În ceea ce privește calificarea lui, n-avem nici o bănuială — rosti ritos Masliukov. El e responsabilul depozitului ?

— E responsabilul cu materialele. În grija lui se găsește... dacă vreți, tot depozitul. La cererea serviciului de asistență, eliberează medicamentele necesare.

— Asta-i, asta-i ! Spune-mi, te rog, nu v-ați îndoit niciodată de corectitudinea lui ? Asupra lui, nici un fel de bănuieli ? Îndeosebi în iarna anului o mie nouă sute patruzeci și unu-o mie nouă sute patruzeci și doi ?...

Întrebarea o puse oarecum în încurcătură pe Olga Mihailovna. Acum înțelegea de ce fusese chemată ea și lucrătoarea sanitară. Amîndouă erau vechi salariate ale farmaciei și întreaga „activitate" a lui Șarkovski se desfășurase în văzul lor.

— Mă puneți într-o situație foarte grea. Nu pot învinui pe cineva atîta vreme cît nu am fapte precise...

— I s-au făcut controale ? continuă să interogheze Masliukov.

— Desigur că i s-au făcut.

— Cu ce rezultate ?

— N-am citit procesele-verbale, dar le puteți obține de la dirigintă.

— Nu de astea ne trebuie nouă... Actele le-am văzut, dar pe noi ne interesează fața adevărată a situației. Orice comisie poate fi dusă de nas... Mai cu seamă de unul ca Sarkovski. Cred că ar trebui să stăm de vorbă și cu tovarășa Kareaeva — propuse pe neașteptate Masliukov, ridicîndu-se de la masă. Tovarășă Kareaeva, poftește încoace ! strigă el spre coridor, deschizînd larg ușa. Intră, așază-te și nu te sfii. Sîntem aici noi între noi.

Anuska se uită cu neîncredere la Masliukov, salută ceremonios pe cei prezenți și se așeză.

— Începusem să vorbim aci cu Olga Mihailovna despre un colaborator al dumneavoastră — continuă Masliukov — despre Șarkovski Roman Borisovici. Lucrează de mult la dumneavoastră, nu e așa ?

— Lucrează de mult — confirmă Anuşka.

— Şi lucrează bine ?

Anuşka se uită pieziş la Masliukov, îşi îndreptă broboada de pe cap şi strînse din umeri.

— Sînt o femeie simplă. Treaba mea este curăţenia, ordinea, spălatul. Ce pot să pricep eu ?

— Oricum ! Lucrezi de mai mulţi ani cu dînsul. Îl vezi în fiecare zi... Iată, de pildă, am aflat că face trafic cu medicamente din acelea care lipsesc în farmacii, cum s-ar zice, face speculă.

Anuşka îşi trecu privirea spre Olga Mihailovna, care stătea tăcută şi strînse din buze.

— N-ai observat, tovarăşă Kareaeva ? stărui lucrătorul operativ.

— Nu ştiu nimic — răspunse cu încăpăţînare Anuşka. Ce mă interesează pe mine Roman Borisovici ? Dacă face trafic, cu cine face, că doar nu mă-ntreabă mai întîi pe mine ?

— Nu te-am chemat să-ţi iau un interogatoriu, ci ca să stăm la o vorbă — zise cu voce blîndă Masliukov. Ne adresăm unor femei conştiente, apărătoare ale Leningradului. Gîndiţi-vă singure... Statul i-a încredinţat valori, iar el face speculă cu ele, în propriile sale interese şi se îmbogăţeşte. Pe cine înşală oare ? În primul rînd pe dumneavoastră. Asupra colectivului vostru, bun şi fruntaş, se aruncă o umbră. Aşa e, tovarăşă Kareaeva ?

— Aşa ceva eu nu ştiu. Întrebaţi-o pe Olga Mihailovna. Ea e farmacistă, iar eu ce sînt... o lucrătoare sanitară !

— Olga Mihailovna ! se întoarse Masliukov spre Nikonova.

— V-am mai declarat că nu pot învinui pe cineva, atîta vreme cît n-am fapte precise. Ce să vă spun ? Cine-l vizitează ? Da, îl vizitează nişte cunoscuţi. Ei şi ? Toată lumea are cunoştinţe şi rude. Ce ştiu oare dovedeşte asta ? Le dă oare medicamente ? Da, le dă. De aceea şi avem farmacie, ca să eliberăm medicamente. Fără reţete ? De ce nu... Sînt multe medicamente cunoscute de toată lumea. La noi se vinde şi cu plata la vînzător. Vinde medicamente de care farmaciile duc lipsă ? Noi în prezent ducem lipsă de mai toate medicamentele. Ce capătă în schimb ? Nu ştiu şi n-am văzut niciodată...

Tot timpul cît vorbea Olga Mihailovna, Anuşka tăcea făcînd semne de aprobare din cap.

— Prin urmare, trebuie să considerăm că bănuielile noastre n-ar fi întemeiate ?

— Nici asta nu pot spune — răspunse rece Olga Mihailovna. Dacă sînt îndreptățite, dacă aveți dovezi, procedați cum credeți de cuviință.

— După lege ?

— Da. După lege — repetă farmacista.

— OBHS a fost creat pentru ca să lupte împotriva jafului — rosti Masliukov și se uită cu îndîrjire la lucrătoarea sanitară, care stătea strîngînd din buze.

„Ce-i de făcut ? se frămînta Masliukov. Dacă vom termina acum discuția și, scuzîndu-ne, vom lăsa femeile să plece, s-ar putea întîmpla ca ele să se înțeleagă să nu spună nimic. Toată lumea din farmacie știe și este îngrijorată că au fost citate. Ele, întorcîndu-se la treburile lor în farmacie, vor născoci că au fost chemate la secția de miliție pentru o pricină oarecare, fără importanță ; vor ascunde adevăratul motiv. Și atunci această inițiativă nu-și va atinge țelul : Șarkovski nu va afla că afacerile lui cu medicamente sînt cunoscute de OBHS. Trebuie să procedăm într-așa fel, încît femeile să se înfurie pe Șarkovski, se gîndi în cele din urmă Masliukov și începu să bată cu degetele darabana pe masă. Trebuie să le facem și pe ele părtașe."

— Așa... Care va să zică, nu vreți să spuneți nimic — rosti el cu severitate în glas.

— Nu. Nu vrem să ponegrim pe nimeni — îl corectă Olga Mihailovna.

— Înțeleg. N-aveți nici un interes să-l dați de gol.

— Ce vreți să spuneți cu asta ?

— Vreau să spun că din desfășurarea anchetei se prea poate să reiasă că Șarkovski nu se ostenea numai pentru dînsul...

— E-e-e, te rog, fără vicleșuguri de-astea — îl întrerupse Anuška. Văd eu unde vrei să ajungi.

— Unde ?

— Iaca unde... să ne bagi cu nasul în noroi... Nu-ți merge cu noi. Uite ce mai isteț !... „Cică, nu se ostenea numai pentru dînsul" !... repetă ea, întărîtîndu-se din ce în ce mai mult. Dar pentru mai cine ? Nu cumva și pentru mine ? Pentru Olga Mihailovna ?

— N-am spus încă nici o vorbă despre dumneavoastră.

— Nici să nu spui. Voi v-aţi obişnuit să aveţi de-a face cu tot felul de escroci şi speculanţi. „Nu se ostenea numai pentru dînsul" — repetă ea din nou fraza care îi stîrnise atîta indignare. Uite-l-a el unde vrea să ajungă!

— Anuşka, potoleşte-te, potoleşte-te! încercă s-o liniştească Olga Mihailovna, dar fără să izbutească.

— Uite ce mai vulpoi e! continua să se înfurie lucrătoarea sanitară. Spune-mi de-a dreptul, ce-am furat? Iarna trecută am luat cam un litru de ulei de ricin, ca să prăjesc nişte lipii. Şi am cerut aprobare în regulă. De vreo două ori am luat untură de peşte pentru o nepoţică. Iată, astea sînt toate păcatele mele faţă de puterea sovietică.

— Atunci de ce îl acoperi pe Şarkovski? întrebă, în mijlocul acuzării, Masliukov.

— Cine-l acoperă? Eu? Ce interes am eu să-l acopăr? Să-l ia dracu'! Împuşcaţi-l, vă rog, şi n-o să-l bocesc eu... Dar Olga Mihailovna zice bine: nu aveţi nici o dovadă. Dacă nu l-aţi prins cu mîţa-n sac, nu e hoţ. El nu mă lasă să mă apropii de rafturile lui. Nu-mi dă voie nici măcar să fac curăţenie în depozit cînd nu e dînsul acolo.

— Bine, bine, toate acestea desigur că le vom limpezi.

— N-aveţi decît să le limpeziţi cît îţi vrea. Dar să nu învinuiţi oamenii pe degeaba.

Acum se putea spune că scopul fusese atins. Lucrătoarea sanitară, atinsă în amorul ei propriu, întorcîndu-se la lucru, nu va tăcea.

— Tovarăşă Kareaeva, noi, deocamdată, nu vă aducem nici o acuzare — încheie Masliukov. Degeaba te sperii. O să te mai chemăm o dată. Iar dumneata, în timpul acesta, caută şi reaminteşte-ţi mai bine... Sînt convins că se vor găsi dovezi dacă vei scormoni cu tot dinadinsul prin mintea dumitale. Trebuie să stabilim adevărul.

În drum spre farmacie, întocmai după cum îşi închipuise Masliukov, între femei începu o discuţie:

— Neplăcute mai sînt toate astea!... Ştii ceva, Anuşka — propuse pe şoptite Olga Mihailovna — să nu spunem nimic oamenilor noştri... În special despre Roman Borisovici. Să tăcem mîlc: să nu ne-amestecăm.

— Să-l acoperim ? răbufni supărată lucrătoarea sanitară.

— Ce va să zică să-l acoperim ? Să lămurească dumnealor, miliția !

— Ce zici, Olga Mihailovna ! D-ta n-ai auzit ce-a spus ăsta ? „Noi, deocamdată, a zis, nu vă aducem nici o acuzație"... Deocamdată ! Șarkovski va ieși basma curată ! Ține minte vorba mea, iar noi vom fi tăvăliți în noroi ! Hrăpărețul ! E viclean al dracului ! Îmi spunea mie inima că toate acestea vor ieși o dată la iveală, că mai devreme sau mai tîrziu se vor descoperi.

— Nici nu-ncape vorbă. Urciorul nu merge de multe ori la apă, și nu-ntinde ața că se rupe. Totuși, trebuie să tăcem. Cel mai bun lucru e să tăcem. Sîntem în timp de război...

— Nicidecum ! izbucni tărăgănat și amenințător Anuška. I-o spun de la obraz chiar acum. Să-mi răcoresc și eu inima... De cîte ori m-a repezit ! „Nu-i treaba ta !" „Nu te băga !" „Nu te privește !" îl îngîna ea pe Șarkovski. Ia te uită că mă privește ! Pe mine m-a întrebat printre cei dintîi despre matrapazlîcurile lui. Va să zică, e și treaba mea ! Ce, eu eram oarbă ? Nu vedeam oare ce matrapazlîcuri învîrtea ăsta sub nasul nostru... De trei ori i-au adus tablouri. Se spune că ar valora multe mii în aur... Am văzut. Am văzut totul...

Ajungînd la farmacie, Anuška se duse întins la depozit.

— Ei, ce zici... ai nimerit-o cu oiștea-n gard, Roman Borisovici ! i-o zise de la obraz responsabilului depozitului, care elibera niște medicamente unei laborante.

— Ce este ? Ce-ai spus ?

— Asta am spus... c-ai nimerit-o cu oiștea-n gard, da, asta am spus !... Am fost chemate la miliție și ne-a întrebat despre matrapazlîcurile dumitale.

— Cine v-a întrebat ?

— De la OBHS...

Spre mirarea Anuškăi, această veste nu-i făcu o impresie deosebită. Șarkovski se uită țintă la lucrătoarea sanitară și strînse din umeri.

— Fiecare organizație își vede de treburile ei — zise el, făcîndu-se că nu-i pasa. Dacă cei de la OBHS n-au ce face, să-ntrebe. Iar dumneata, tovarășă Kareaeva, vezi de supraveghează cazanul mai bine, că în depozit n-ai ce căuta.

— Să nu-mi dai mie dumneata dispoziții ! Îmi cunosc eu obligațiile mai bine decît mi le cunoști dumneata. Stai... cînd

o începe ancheta, o să ţi se mai moaie glasul — mîrîi ea printre dinţi, dar destul de tare ca s-audă şi Şarkovski.

Spre sfîrşitul zilei de lucru, Şarkovski se apropie de Olga Mihailovna :

— Olga Mihailovna, e adevărat că cei de la miliţie s-au interesat de mine ? o ispiti el cu jumătate de gură.

— Da. Mi-au pus nişte întrebări care, era limpede ca ziua, te priveau pe dumneata... N-a fost greu să-mi dau seama.

— Curios... N-o fi trăncănit cumva vreunul din lucrătorii noştri ?

— Vezi mai bine să nu fi trăncănit careva dintre cunoştinţele dumitale, Roman Borisovici.

— Cunoştinţele mele nu fac denunţuri. Bănuiesc pe noua noastră casieriţă. .

— Pe Valia ? Nu vorbi prostii ! E o fată minunată, plină de abnegaţie. Ai supărat-o cu ceva ?

— Cîteodată relaţiile personale n-au nici o importanţă. Ea ne-a fost trimisă cu un scop precis.

— Şi chiar dacă e aşa... te supără oare ?

— De loc.

— Nici pe mine.

Şarkovski tăcu un scurt răstimp, aşteptînd ca Olga Mihailovna să scrie o reţetă.

— Crezi oare că cei de la OBHS au de gînd să înceapă o anchetă ! stărui el.

— Cred că da.

— Of-of-of !... oftă zgomotos Şarkovski. Din nou trebuie să scot arhiva. Bine că-s om prevăzător şi că am pentru fiecare gram justificare scrisă. Dar de ce nu caută ei acolo unde trebuie cauzele nenorocirii noastre... Cine-i vinovat de toate astea, de faptul că peste tot sînt lipsuri şi iar lipsuri ?...

— Roman Borisovici, degeaba îmi spui mie toate acestea — i-o tăie Olga Mhailovna. Dezvinovăţeşte-te acolo. Eu am refuzat să fac declaraţii. N-am fapte precise.

— Fiindcă nici nu sînt, n-are nimeni, Olga Mihailovna.

— Cu atît mai bine pentru dumneata.

Nedorind să mai discute cu Şarkovski, Olga Mihailovna se duse în laborator, după medicamente.

Către seară, veni la Şarkovski inspectorul de sector.

— Roman Borisovici, îmi dai voie să intru ? zise el, oarecum stingherit, oprindu-se în pragul depozitului.

Inspectorul fusese în această cameră de mai multe ori şi nu numai în chestiuni de serviciu. Depozitul avea bunătăţi foarte atrăgătoare, ca, de pildă, alcool pur.

— Intră, intră, tovarăşe Kondratiev ! De mult nu ne-am mai văzut ! Cum te lauzi cu sănătatea ?

— Cu sănătatea o duc bine. Obosesc uşor, de la o vreme încoace. Am mult de lucru.

— Ia loc — îl pofti Şarkovski.

— Nu... am o treabă cu dumneata. Numai o clipă. Să vezi... Uite, înţelegi, e un caz aşa de... Nici nu ştiu cu ce să-ncep... — şovăia inspectorul.

— Ştiu de ce ai venit — i-o luă înainte Şarkovski, zîmbind strîmb. După mine ? Să mă inviţi să vă fac o vizită ? Nu-i aşa ?

— Asta, astă-i... — se bucură Kondratiev — eşti invitat pe mîine la o simplă discuţie. Camera nr. 202. Te rog, uite citaţia, semnează de primire...

Inspectorul îi înmînă o hîrtiuţă groasă, de culoare roz, şi-l bătu uşor peste umăr, în semn de îmbărbătare.

— Nu-ţi face sînge rău, nu te amărî... Nimic deosebit... Sînt sigur că la dumneata nu-i nici o porcărie...

— Da, desigur... Chiar dacă i-am furnizat cuiva puţin alcool, dar în orice caz, nu ca să încurajez specula.

— Nu ca să încurajezi specula, ştiu. Pentru uz intern imediat — rîse cu-nţeles inspectorul. Aşa este... Aşa-i ! Dar despre alcool, nici să nu pomeneşti. Am discutat cu împuternicitul operativ — începu el în şoaptă — l-am întrebat ce-i cu chestiunea asta a dumitale. Moft ! Nu s-a deschis încă acţiune. Ţine minte, că nu e niciodată prea tîrziu să mărturiseşti. Că de, nici dumneata nu eşti un copil. Nu e cazul să te-nvăţ eu pe dumneata...

Şarkovski se uită ţintă în ochii inspectorului de sector şi Kondratiev citi în această privire răutate, enervare şi dispreţ, ba şi ceva care îl tulbură adînc.

Înaintarea vijelioasă a Armatei Sovietice subminase puternic spiritul de luptă fascist, nu numai pe front. Trădătorii de toate categoriile, recrutaţi sau paraşutaţi în dosul frontului, spioni, diversionişti, informatori, se gîndeau cu amărăciune la soarta care-i aştepta şi la ce-ar putea născoci spre a-şi salva pielea. Chemarea la miliţie însemna neîndoios pentru Şarkovski un mijloc de scăpare aproape fericit. Dacă l-ar da în judecată pentru nişte fleacuri, ca de pildă vînzare nelegală de medicamente, ar căpăta de la doi pînă la şapte ani şi ar dispare în închisoare pînă la sfîrşitul războiului. Afacerea s-ar revizui apoi, s-ar mai putea să fie şi vreo amnistie şi astfel ar ajunge iar liber.

Tocmai pe acest calcul se bizuise şi Ivan Vasilievici. Şarkovski era un inamic foarte experimentat şi precaut. Nu din întîmplare „le scăpase printre degete", cum se exprima colonelul de securitate. Mult timp rezidentul spionajului militar fascist, Şarkovski, locuise şi acţionase chiar în centrul Leningradului şi nimeni, nici chiar lucrătorii farmaciei cu care venea zilnic în contact nu bănuiau nimic. Se stabilise că Şarkovski nu se ducea la Lînkis, pe insula Vasilievski, ci se întîlnea cu acesta în alte locuri.

Primind citaţia, Şarkovski avu destulă vreme ca să-i comunice Scorpionului despre invitaţia lui la miliţie. Dar cum se ajunsese aici, nu putuse stabili.

A doua zi, la ora patru şi un sfert, Şarkovski se îndreptă spre piaţă. Mergea pe jos, pe Nevski, agale, oprindu-se din cînd în cînd şi examinînd clădirile cunoscute : teatrul Aleksandrinski, Gostinîi-Dvor, Duma, catedrala Kazan. În piaţă stătu mult timp în faţa Palatului de Iarnă. Presimţea poate că se despărţea pe îndelungă vreme de libertate şi-şi lua rămas bun de la Leningrad, de la acele locuri de care-l legau atîtea amintiri.

Se urcă liniştit pînă la primul etaj al Direcţiei Miliţiei ; văzînd o santinelă, se opri pe coridor. După ce va prezenta citaţia, santinela îl va lăsa să se urce, dar de întors poate că nu se va mai întoarce ; nu poţi pleca de aici decît doar cu permis.

La ora cinci, în cabinetul lui Ivan Vasilievici de pe Liteinîi sună telefonul.

— Tovarăşe locotenent-colonel, raportează Masliukov. Şarkovski a venit. E pe coridor.

— Bine. Lasă-l să aştepte cam o jumătate de oră, iar apoi procedează la interogatoriu. Mă interesează o chestiune : i-o fi comunicat oare lui Malţev ?

— Cred că da — rosti cu hotărîre Masliukov.

— Nu importă ce crezi dumneata. Eu, de pildă, cred altceva : dacă o fi nădăjduit că se întoarce acasă, nu i-a comunicat.

— Ce e de făcut atunci ?

— Începe interogatoriul. Dacă va nega totul, înseamnă că se aşteaptă la un sfîrşit fericit. Dacă va recunoaşte, atunci e altceva...

Pe coridorul lung al Direcţiei, luminat slab de becuri electrice, Şarkovski stătea şi aştepta pe un scaun vechi, care scîrţîia. Timpul se scurgea anevoie. Uşa camerei nr. 202 se deschidea şi se închidea adeseori. Colaboratori în uniformă, unii îmbrăcaţi în haine civile, intrau şi ieşeau cu hîrtii, cu mape, cu dosare în mîini, dar dintre aceştia nimeni nu acorda vreo atenţie celor de pe coridor. Nu departe de Şarkovski stătea, pe o masă îngustă, un om încă tînăr de tot, care părea lipsit de griji, bălăbănindu-şi într-una picioarele. Ceva mai departe, pe o bancă, se aşezase o femeie grasă, iar alături de ea, un bărbat masiv, în vîrstă. Cîteodată, din fundul coridorului, oameni arestaţi mai înainte treceau la interogatoriu, însoţiţi de cîte un miliţian. După vreo patruzeci de minute, un anchetator tînăr ieşi din cameră cu o citaţie de culoare roz în mînă.

— Dumneata eşti Şarkovski ? se adresă el magazinerului.

— Eu sînt Şarkovski — spuse acesta, ridicîndu-se de pe scaun.

— Intră, te rog...

Camera era atît de mare încît, cu toate că erau instalate în ea cinci birouri, părea goală. Cele trei ferestre dădeau în curte, dar lumină era prea îndeajuns. Şarkovski îl urmă pe anchetator şi se aşeză pe scaunul pregătit. Observase că la apariţia lui toţi colaboratorii din cameră îşi ridicaseră capetele şi-l petrecuseră cu priviri curioase pînă ce se aşezase jos.

— Ei, ce facem, cetăţene Şarkovski ? Mărturisim tot, imediat ? întrebă anchetatorul, mutînd dosarul gros pe marginea biroului.

— Depinde ce trebuie să mărturisesc.

— Tocmai asta e! surîse cu ironie anchetatorul. Să trecem de-a dreptul la suma totală... După calculele modeste, cît a pierdut statul la valorile pe care ţi le-ai procurat dumneata în timpul războiului? Ai? La cît evaluezi?

— N-am făcut un asemenea calcul.

— Înseamnă că nu tăgăduieşti... E un bun început. O mărturisire sinceră e luată întotdeauna în consideraţie de tribunal.

— Ce are a face aici tribunalul? Dacă eu cumpăr, să zicem, un tablou, fie chiar prea ieftin, cu banii mei, cîştigaţi de mine, trebuie oare să fiu dat în judecată? întrebă liniştit Şarkovski.

— Cu banii dumitale, cîştigaţi de dumneata?

— Da. Numai cu banii mei.

— Dumneata presupui probabil că nu cunoaştem afacerile dumitale şi că te-am chemat aici aşa... ca să ne aflăm în treabă. Poate că, totuşi, ai să mărturiseşti dumneata.

— Cetăţene anchetator... uită-te la părul meu cărunt... şi hai să discutăm pe alt ton. Aş putea să-ţi fiu tată.

— Ai dreptate. Dar atunci încetează şi dumneata să mai faci pe nevinovatul... De la cine-ai cumpărat tabloul lui Perov?

— Nu e un tablou, ci un crochiu.

— Nu importă. De la cine?

— Nu ştiu.

— Cum aşa, nu ştii?

— L-am cumpărat printr-a treia persoană.

— Dumneata ştiai că acest tablou fusese furat din Muzeul Rus?

— Nu, nu ştiam.

— Da, fără îndoială... De unde-aveai să ştii! Te interesezi de tablouri, dar de priceput nu te pricepi la ele — zise Masliukov, din nou cu glas batjocoritor. Cît te costă, totuşi, tabloul?

— Nu ţin minte. L-am cumpărat acum doi ani. M-a costat ieftin.

— O nimica toată?

— În comparaţie cu preţurile din timp de pace, s-ar putea spune chiar că o nimica toată.

— Dar totuşi... Ai plătit bani peşin?

— Da, în cele din urmă tot bani. Am cumpărat de la farmacie bacteriofag şi puţină glucoză. În schimbul acestora am căpătat alimente, iar în locul alimentelor mi s-a adus tabloul.

— Complicată combinaţie... Va să zică, dumneata cumpărai de la farmacie medicamentele care se aflau în mici cantităţi şi făceai afaceri. Aşa-i ? De ce îţi elibera farmacia aceste medicamente ?

— Cetăţene anchetator, să luăm drept pildă următorul caz. Dacă dumneata ai încălca regulile circulaţiei... Ai plăti oare amendă miliţianului din post ? întrebă Şarkovski.

— Ar trebui să plătesc.

— Da. După lege ai fi obligat să plăteşti, dar în practică va fi altfel. Dumneata vei prezenta ordinul de serviciu şi miliţianul te va saluta cu mîna la cozoroc. Cu asta se va termina afacerea.

— Şi concluzia ?

— Concluzia e că lucrînd de mulţi ani la farmacie, aveam oarecare privilegii.

— Bine. Să lăsăm să hotărască tribunalul la ce privilegii anume ai dreptul. Să analizăm faptele.

Cu aceste cuvinte, Masliukov scoase din mapă un teanc de hîrtie curată şi punînd întrebări începu să noteze declaraţiile. Socotelile lui Ivan Vasilievici se confirmau. Şarkovski nu tăgăduia, nu încurca, nu nega, ceea ce, după părerea lui, anchetatorul ştia de mai înainte. Era potolit în mişcări, grav, răspundea la întrebări scurt, cu chibzuială, dar refuza să destăinuiască numele oamenilor care îi furnizaseră alimente.

— Dacă-s vinovat, trimiteţi-mă în judecată — încheie el hotărît. Nu vreau să bag şi pe alţii în această afacere. Cu atît mai mult cu cît aceştia erau constrînşi de împrejurări. Nu uita ce iarnă grozavă am avut. Ei se agăţau de viaţă aidoma celui care, ca să nu se înece, se apucă şi de un fir de pai şi nu se gîndeau că săvîrşeau nişte fapte nelegale din punctul dumitale de vedere.

— Iar dumneata ai folosit această stare de lucruri.

— Toată lumea a folosit-o. Cine n-a folosit-o, a ajuns pe cealaltă lume.

În cameră intră Ivan Vasilievici. Văzîndu-l, Masliukov se ridică. Ceilalţi anchetatori, recunoscîndu-l pe locotenent-co-

lonel, continuau să stea jos, urmărind, plini de curiozitate, cele ce se petreceau la biroul din colțul sălii.

— Cum merg treburile ? făcu Ivan Vasilievici, apropiindu-se de ajutorul său.

— Iată procesul-verbal. Șarkovski nu neagă...

— Cu atît mai bine.

Ivan Vasilievici apropie de birou scaunul de la perete, se așeză lîngă el, luă procesul-verbal scris de Masliukov și începu să citească.

Șarkovski înțelese că venise un șef mare și începu să-l examineze cu luare-aminte. Masliukov stătea la spate și-i arăta cu degetul, peste umăr, șefului, rîndurile mai de seamă din procesul-verbal.

— Da, așa... — rosti cu glas grav Ivan Vasilievici, terminînd de citit. Va fi nevoie să te arestăm, cetățene Șarkovski. Ai ceva de întrebat, vreo rugăminte ?

În loc de răspuns, Șarkovski strînse din umeri a nepăsare.

— Poate că vrei să chemi pe cineva la telefon sau să scrii vreo scrisoare ? Cred că nu te vei întoarce curînd acasă.

— Unde aveți de gînd să mă închideți ?

— Aici. În arestul preventiv. Intrarea din strada Moika.

— Pot să-i scriu gazdei mele să-mi trimită pachete ?

— Da, da ! Tocmai despre asta spuneam. Uite hîrtie, condei. Scrie.

Șarkovski scoase batista din buzunar, apoi ochelarii de pe nas, îi șterse pe-ndelete și punîndu-i înapoi pe nas, începu să scrie.

— Cum s-o trimit ? întrebă el, întinzînd hîrtia.

— Am s-o transmit eu — spuse Masliukov, împăturind scrisoarea. În timpul percheziției.

— Veți face percheziție ? întrebă Șarkovski, vorbind parcă în silă.

— Desigur.

Nepăsarea trădătorului îl enervă pe Ivan Vasilievici. Într-adevăr n-o fi bănuind nimic ? Sau se preface numai ?

— Mașina e aici ? întrebă el încet și pe cînd Masliukov dădea din cap, adăugă : Percheziționează-l mai întîi.

— Hai, cetățene Șarkovski ! strigă Masliukov. Să mergem la noua locuință. S-avem iertare... O clipă... nu vă bate cumva gîndul s-o tuliți ?

— Unde s-o tulesc ?...

— Ridică mîinile... Nu e voie să iei lucrurile cu dumneata în cameră... Nimic de prisos... Batista ? Se poate. Banii ? Nu e voie. Aici sînt actele ? Bun ! zise Masliukov, golind conţinutul buzunarelor. O cheie ! De la apartament ?

— Da.

— S-o lăsăm aici. Nu mai ai nevoie de ea. De unde-s cheile astea ?

— De la dulapurile din farmacie.

— O să le trimitem... Un briceag ? Ce interesant ! O garnitură întreagă de scule... Se pare că e tot.

— Tot. După cîte văd, ai o experienţă vastă — zise Şarkovski, zîmbind acru, încheindu-şi haina.

— Îmi permiteţi să-l duc ? se adresă Masliukov lui Ivan Vasilievici, care urmărea în tăcere percheziţia corporală. Acesta însă îl opri cu un gest al mîinii.

Peste puţin, Şarkovski va înţelege că această chemare cu citaţie la miliţie fusese o simplă formalitate şi că toată activitatea lui de spion era cunoscută de Serviciul de contrainformaţii sovietic. Dacă interogatoriul viitor i s-ar fi luat pe Liteinîi, între timp spionul s-ar fi putut pregăti ce anume să răspundă ; era deci mai nimerit să se folosească surpriza : să fie pe loc strîns cu uşa.

— Cetăţene Şarkovski, am să-ţi mai pun o întrebare — rosti pe îndelete Ivan Vasilievici, privindu-l drept în ochi pe duşman. Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit şi te-a rugat să-i dai şase prafuri de aspirină. Ei, după aceea... s-a făcut bine ?

Pupilele lui Şarkovski se dilatară, faţa îi păli de parcă era a unui mort şi din această pricină zbîrciturile se schimbară în cute adînci. Se putea crede că într-o clipă avea să-şi piardă cunoştinţa şi să se prăbuşească la pămînt.

Masliukov se uită la şef, neînţelegînd de ce îi pusese această întrebare.

— Stai jos, Şarkovski. Trebuie să înţelegi că ai pierdut partida — rosti cu răceală Ivan Vasilievici.

— De unde ştii dumneata... cine e acest Grigori Petrovici ? întrebă Şarkovski, abia răsuflînd şi se prăvăli pe scaun.

— O iei de la început ? Eşti doar un om deştept... Cunoşti proverbul : „Cine seamănă vînt culege furtună". Acuma a venit timpul să culegi roadele. În curînd te vei întîlni cu Maltev-Scorpionul. Vă vom confrunta. Şi Lînkis Adam este în mîna noastră.

Ultimele fraze avură asupra lui Şarkovski un efect dintre cele mai neaşteptate. Se înroşi la faţă, luminile ochilor îi ardeau viu şi se părea că lentilele ochelarilor reflectau şi măreau lucirea lor.

— Scorpionul ? întrebă el. Crezi dumneata că Grigori Petrovici este chiar Scorpionul ?

— Nu cred, ştiu precis.

— Doamne, Doamne ! Nu, asta e imposibil... Doamne, Doamne... — începu dintr-o dată să bolborosească Şarkovski. Oare e aşa ?... E adevărat că presupuneam... vag... credeam că el e... Doamne, Doamne ! Acum nu mai e nimic de făcut... Dacă aş fi ştiut !...

Apoi trecu de la o extremitate la alta. Îl cuprinse o nepăsare şi o slăbiciune. Se vădea din toate. Sclipirile din ochi i se stinseseră, colţurile buzelor se lăsaseră în jos, iar cutele se îndreptaseră şi se transformaseră în nişte linii subţiri.

— Răspunde la întrebare ! îi porunci cu severitate şi răspicat Ivan Vasilievici. Sîntem informaţi că parola pentru cea de-a doua legătură, aceea cu Lînkis pe insula Vasilievski, este o casetă. Ştim povestea cu Sofia Apollonovna care trimite un comision. Apoi medalionul cu fotografie. Pentru a deschide caseta trebuie să cunoşti un număr. Care-i numărul ? Mă auzi, Şarkovski ? Care e numărul ? stărui Ivan Vasilievici.

Şarkovski ridică spre Ivan Vasilievici ochii plini de lacrimi şi dînd din cap, înăbuşindu-se, rosti cu greu :

— Nu pot acum.

Stătu mult timp pe scaun cu capul lăsat în piept. Umerii i se cutremurau.

— Răspunde la întrebare ! Aştept ! ordonă şi mai hotărît locotenent-colonelul, cînd Şarkovski băgă mîna în buzunar să scoată batista. Care-i numărul ?

— Numărul ?... Nu ţin minte... am uitat.

— Numărul e notat la dumneata ? Poate că aici ? întrebă Ivan Vasilievici, trăgînd spre el actele de pe birou.

— Nu... Am ştiut. Un număr cu patru cifre... Dar l-am uitat... Mi-l voi reaminti mai tîrziu...

— Bine. Vom sta de vorbă deseară. Caută să ţi-l aduci aminte — îi atrase atenţia Ivan Vasilievici, ridicîndu-se.

Arestatul ajunsese într-o asemenea stare, încît n-avea rost să se mai continue interogatoriul. Trebuia să se liniştească şi să-şi vină în fire. Ceea ce era mai de seamă, se făcuse.

Ivan Vasilievici se aşteptase din partea lui Şarkovski să opună o rezistenţă mai mare şi se pregătise să dea, cu mijloace psihologice felurite, o luptă intensă, dar nu se ştie de ce, toate acestea n-au mai avut loc. El a înţeles că în raporturile dintre Şarkovski şi Scorpionul-Malţev exista o taină şi ea juca acum rolul hotărîtor. Orice s-ar spune, dar Şarkovski „şi-a dezlegat limba" şi le-a uşurat mult munca. Făcîndu-i lui Masliukov semn să-l ducă pe arestat, Ivan Vasilievici băgă în servietă procesul-verbal şi obiectele oprite la percheziţie.

— La revedere, tovarăşi ! se adresă el anchetatorilor care lucrau la birourile lor. Vă mulţumesc mult pentru ajutorul dat !

29. FIOLELE

Întorcîndu-se de la Direcţia Miliţiei, Ivan Vasilievici coborî în sufragerie şi numai aci simţi cît îi era de foame. Majoritatea meselor erau libere. Luau prînzul cei întîrziaţi.

— Ivan ! Vino încoace !

Întorcîndu-se, văzu un ofiţer, masiv la trup, în uniformă de marinar.

— Aha ! Kostea ! Cînd te-ai întors ?

— De vreo oră şi jumătate. Ia loc.

Luînd loc la masa lui Karatîghin, Ivan Vasilievici comandă prînzul ; lăsîndu-şi apoi capul pe speteaza scaunului, îşi întinse cu plăcere picioarele.

— Hai, povesteşte-mi cum ai călătorit !

— I-o poveste lungă... Să vorbim mai bine despre tine. Cu copiii, Alia şi Kolea, merge totul bine ?

— Deocamdată totul merge bine. Ceea ce e mai de seamă am şi descurcat. Adineauri am pus mîna pe unul, iar zilele acestea vom lichida întreaga bandă. Conducerea ne zoreşte.

— Just. Trebuie să ne grăbim, Ivan. În curînd vom începe ofensiva.

Ospătara aduse tacîmul, pîinea, dar Ivan Vasilievici nu izbuti să ia masa decît după o jumătate de oră. În uşă apăru Masliukov, tulburat şi gîfîind după fuga pe care o trăsese.

— Să ştii că s-o fi întîmplat ceva la noi — bănui Ivan Vasilievici, observînd că ajutorul său se apropia ; în clipa cînd acesta se opri, la o distanţă de doi paşi, îl întrebă : Zi-i ! Nu cumva o fi evadat ?

— A evadat, tovarăşe locotenent-colonel ! A evadat de-a binelea... Pe cealaltă lume.

— Ce înseamnă asta ?

— E mort...

— Altă istorie... Ce s-a petrecut ? Linişteşte-te, Serghei Kuzmici. Ia loc — îl îmbie Ivan Vasilievici şi, observînd că Masliukov se uită pieziş spre Karatîghin, adăugă : Se poate, se poate. E la curent cu mersul treburilor. Povesteşte !

— De fapt, nu prea am ce povesti, tovarăşe locotenent-colonel. Mergeam tăcuţi în maşină. El se cuibărise într-un colţ şi nu mişca de fel, clipea doar din ochi. Părea în toată firea. Apoi, însă... după ce intrarăm aici, în curte, deodată, pleosc... şi a dat ortul popii. S-a zbătut un pic şi asta fu tot. Nu pricep nimic... o fi făcut un infarct sau ce...

— Totu-i posibil. Avea vîrsta la care vine infarctul... Ai chemat medicul ?

— L-am chemat. A constatat decesul, dar de ce şi pentru ce, n-a spus. Trebuie să se facă autopsia.

— Neplăcut... — zise, dus pe gînduri, Ivan Vasilievici. Kostea, tu mai rămîi aici ?

— De ce ?

— Dă de ştire, te rog, să mă aştepte cu masa. Mă duc să văd. Nu-mi place mie moartea asta.

Prin nişte coridoare lungi, Ivan Vasilievici ajunse în interiorul închisorii. Trupul lui Şarkovski zăcea în sala de aşteptare pe o bancă lată de lemn. Pe locotenent-colonel îl izbi deodată faţa învineţită a mortului. Cămaşa fiind descheiată, pe pielea pieptului se vedea o puzderie de pete de un albastru-închis.

„Ce-o fi la mijloc ? se gîndi în sine Ivan Vasilievici. O moarte naturală, provocată de infarct, sau sinucidere ? Poate că discuţia despre Scorpion l-o fi adus într-o asemenea stare încît n-a putut rezista şi s-a otrăvit. Cînd însă ? De unde şi-o fi procurat otravă ? Poate că ştiind ce-l aşteaptă, o fi înghiţit otrava înainte de-a intra la miliţie ?"

— Serghei Kuzmici, i-ai examinat, în timpul percheziţiei, buzunarul din interiorul hainei?

— Mi se pare că l-am examinat...

— De ce „ți se pare" ?

— Nu-s sigur, tovarășe locotenent-colonel. În orice caz, l-am pipăit cu mîna pe dinafară. Țin bine minte.

— Nu i-o fi rămas cumva acolo vreun praf ?

— N-aș zice... Credeți c-o fi înghițit vreun praf ? Nu-u-u ! Asta e imposibil ! În tot cursul drumului nu l-am slăbit o clipă din ochi. Aș fi văzut îndată — zise cu încredere în sine Masliukov.

— Eu nu cred c-a fost infarct.

— De ce ?

— Oamenii bolnavi de inimă nu se dedau la spionaj. Aici e altceva la mijloc. Ai băgat de seamă ce impresie i-a făcut vestea despre Scorpion ?

— Desigur. El nu știa că Malțev și Scorpionul sînt una și aceeași persoană.

— Tocmai. E o taină la mijloc. Vezi ? Va duce taina cu el în mormînt.

— Malțev ne va spune.

— Se poate ca nici el să nu știe... Dar ce ne facem dacă și Malțev... — începu într-o doară Ivan Vasilievici și înainte de-a termina se lăsă pradă gîndurilor.

— Ce e de făcut, tovarășe locotenent-colonel ? întrebă Masliukov după ce Ivan Vasilievici se aplecase deasupra cadavrului, îi ridicase o pleoapă și privise ochiul.

— Ce e de făcut ? repetă întrebarea automatic Ivan Vasilievici, gîndindu-se la altceva. E limpede că s-a otrăvit. Nu știu de ce medicul n-a putut să constate dintr-o dată...

— E prea savant. Măsoară de o sută de ori și numai după asta taie — observă, ironic, Masliukov.

— Da, da ! Ce-i de făcut ? repetă din nou locotenent-colonelul, fără să asculte ce spunea ajutorul său. Ce-i de făcut ? Lasă-l să zacă aici, undeva, pînă mîine...

Ivan Vasilievici se întorcea la cantină cu simțămîntul apăsător de a fi săvîrșit o greșeală de nereparat. Ceva nu fusese prevăzut, cumpănit, și iată rezultatul. Chestiunea se complica. Multe presupuneri pe care trebuia să le confirme și să le precizeze Șarkovski vor rămîne nelămurite. Secretul plăcii de patefon tot secret va rămîne. Și, în sfîrșit, ultima taină, razia din cimitir, va trebui executată la noroc. N-aveau

decît o singură consolare : izbutiseră să stabilească destinaţia casetei ferecate găsită în cursul percheziţiei la Lînkis.

Stînd la masă cu Karatîghin, unul dintre ajutoarele sale îi povestea ceva cu însufleţire. La vederea locotenent-colonelului acesta se ridică şi trecu la masa vecină.

— Ei, ce crezi, Vanea ? Într-adevăr o fi fost infarct ?

— Ei, infarct, pe dracu' !... S-a otrăvit cu cianură de potasiu. Că-i învineţit complet.

— Cum de n-ai prevăzut aşa ceva ? Socoteam că prevezi totdeauna lucrurile cu două zile înainte...

— Nu-ţi bate joc de mine, că şi fără asta mă rîcîie la inimă.

— Nu-i nimic, Vanea... Atîtea se întîmplă în viaţă !... Sînt într-o stare sufletească minunată ! Soarta războiului e hotărîtă...

Locotenent-colonelul nu-şi asculta prietenul. Moartea subită a lui Şarkovski îi încurcase toate planurile. Şi cu cît se gîndea mai mult, cu atît creştea grija care-i cuprinsese sufletul.

„Dacă n-o fi comunicat nimănui despre chemarea lui la miliţie ? se gîndea Ivan Vasilievici. Dacă şi-o fi dat seama că Malţev se găseşte într-o capcană şi l-o fi prevenit ? Cum capcana n-a fost închisă încă şi Scorpionul e liber, înseamnă că ar putea să dispară. Şi e prea puţin probabil ca un alde Malţev să plece atît de simplu... Drept răzbunare o să ne lase o amintire..."

În imaginaţia lui Ivan Vasilievici se contură un tablou înfricoşător. Cum nu răspunsese nimeni la telefon, se vedea plecînd la locuinţa lui Zavialov ; deschizînd uşa cu cheia lui, va găsi două trupuri fără viaţă... al lui Mişa şi al Lenei. Pe pielea lor, ca şi pe a lui Şarkovski, o puzderie de pete de culoare vînăt-închis... Ca nişte muşcături de scorpion veninos ! Doar nu degeaba îşi luase porecla — „Scorpionul" !

— Ce te-ai posomorît aşa la faţă, Vanea ? îl întreabă Karatîghin, ca să alunge, în felul acesta, gîndurile mohorîte ale lui Ivan Vasilievici.

— Uite-aşa... Mă chinuiesc îndoielile. Aş vrea să termin cît mai repede cu această operaţie. Să pun mîna pe Scorpion şi pe toţi cei pe care îi şi cunoaştem... Iar dacă va rămîne vreunul în libertate... dracu' să-l ia !... O să punem noi mîna pe el altă dată. Oricum, nu poţi să-i prinzi pe toţi deodată !

— Eşti cam nervos — zise Karatîghin zîmbind. N-are nici un rost să-ţi pierzi cumpătul. Vederea mortului te-a impresionat într-aşa hal ? Nu trebuia să te uiţi la el înainte de masă. Ţi-a stricat pofta de mîncare...

După masă, Ivan Vasilievici urcă în cabinetul său, îl chemă pe Masliukov, îi ordonă să plece imediat la locuinţa lui Şarkovski şi, împreună cu colaboratorii OBHS-ului să facă o percheziţie cît mai amănunţită. El însuşi hotărî să se ducă la farmacie.

*
* *

Evghenia Vasilievna sperase pînă seara tîrziu că Şarkovski se va întoarce la serviciu.

— Ar fi trebuit să se întoarcă să ne spună ce i s-a întîmplat acolo ! discuta ea, revoltată, cu asistenta. Cum de nu-şi dă seama că lumea de aici e înspăimîntată ?

— Eu cred că de la Miliţie s-a dus întins acasă şi s-a culcat. Nu-i pasă de noi — spuse o laborantă.

— Nu, nu... Roman Borisovici e un om de cuvînt. Mi-a spus că se va întoarce deîndată ce i se va da drumul.

— Asta ar însemna că nu i-au dat drumul.

— Şi nici nu-i vor da ! întări sigură pe vorbele ei, Anuşka. Ţineţi minte ce vă spun eu !

— Nu da vestea cea rea înainte de vreme — o opri, necăjită, Evghenia Vasilievna. Ştiu că nu-l înghiţi... Dar nu e bine să te bucuri de nenorocirea altuia.

Colaboratorii farmaciei înţelegeau bine spaima Evgheniei Vasilievna. Dacă Şarkovski „cade mesa" şi va fi dat în judecată pentru delapidare, atunci nici diriginta nu va scăpa cu obraz curat ; îi vine şi ei rîndul. E adevărat că nu de mult luase farmacia în primire şi nu putea cunoaşte matrapazlîcurile de acum doi ani, dar pe Şarkovski continuau să-l viziteze nişte cunoştinţe suspecte, cărora el le furniza ba prafuri, ba picături, ba medicamente patentate.

— Evghenia Vasilievna, vă caută cineva ! strigă laboranta, deschizînd pe sfert uşa cu geamuri dinspre laborator.

Ivan Vasilievici stătea lîngă casă şi, după cum i se păru dirigintei, o întreba ceva pe Valia. Al doilea bărbat examina obiectele necesare îngrijirii unui nou născut, expuse în vitrină şi inutile în acele zile. Aruncînd o privire spre noii veniţi,

Evghenia Vasilievna înțelese de îndată că aceștia sosiseră în legătură cu Șarkovski.

— M-ați chemat ? întrebă ea, adresîndu-se vizitatorului mai în vîrstă.

— Da, da... Să ne iertați că v-am tulburat de la lucru, dar avem o treabă importantă — începu Ivan Vasilievici.

— Să trecem la mine — îi pofti diriginta și o luă înainte, arătîndu-le drumul spre cabinetul său. Anușka, vezi de curăță în sala de vînzări. S-a adus acolo atîta noroi...

Îndepărtînd-o pe lucrătoarea sanitară, Evghenia Vasilievna, păstrîndu-și cu greu cumpătul, se adresă din nou celui mai în vîrstă :

— Cu cine am cinstea să stau de vorbă ?

În loc de răspuns, Ivan Vasilievici îi întinse un carnet roșu. Citind delegația de serviciu, Evghenia Vasilievna păli. Mai înainte crezuse că organele de miliție se interesau de Șarkovski și nu era de mirare că aceștia veniseră la farmacie să ceară lămuriri despre magazinerul arestat. Dar ce căutau acolo organele Securității de Stat ?

— Nu vă speriați — zise blînd Ivan Vasilievici — și ascultați-mă cu luare-aminte. Avem toată încrederea în dumneata și de aceea voi vorbi cu dumneata sincer, deși, vă previn... discuția noastră este un secret de stat. Bineînțeles, pînă la un anumit timp. La întrebările salariaților farmaciei puteți să răspundeți că a fost un anchetator de la OBHS în afacerea Șarkovski.

— L-ați arestat ?

— Da.

— Pentru care motiv ?

— Deocamdată se face ancheta și nu am dreptul să vă spun nimic, nici de rău și nici de bine. Nu va mai lucra la farmacie. De acest lucru sînt sigur. Puteți să vă căutați alt magaziner. Iată cheile... Și Ivan Vasilievici înmînă dirigintei cheile luate de la Șarkovski în cursul percheziției.

— Mă surprinde strașnic... E adevărat că sînt nou venită aici... Dar n-are a face... N-aș fi crezut niciodată că Roman Borisovici ar putea fi atît de vinovat — bolborosi Evghenia Vasilievna.

— Da, da — se învoi locotenent-colonelul și pe buze îi flutură o părere de zîmbet. Se întîmplă... Vigilență în vorbe,

suspiciune acolo unde nu e nevoie, iar în fond, o totală lipsă de grijă. Suferim de păcatul ăsta.

La aceste cuvinte, o roşeaţă deasă apăru pe obrajii dirigintei, dar ea nu îndrăzni să se dezvinovăţească şi să-l contrazică, înghiţind hapul fără să scoată o vorbă.

— Să am iertare. Dumneavoastră mi-aţi spus să caut alt magaziner... Dar nu am o îndreptăţire scrisă pentru asta. Presupun că mi se va comunica acest lucru şi oficial.

— O să vă comunicăm în timp util.

— Deocamdată va fi nevoie să-l înlocuim. Mai aveţi de pus ceva întrebări ?

— Întrebări nu mai pun, dar vreau să mă conving dacă nu ţinea pe aici ceva... străin de farmacie !

— O percheziţie ?

— Nu... Nu ! Nu trebuie să se stîrnească atîta zgomot. Am vrea numai să examinăm, în prezenţa dumneavoastră, dulapurile...

— Bine. Să mergem în depozit.

În mijlocul camerei mari se afla o masă lungă, acoperită cu linoleu, iar de-a lungul pereţilor, nişte dulapuri înalte.

— Ce sînt aceste litere ? întrebă Ivan Vasilievici, aruncînd o privire de jur împrejur.

Pe uşiţa unui dulap era desenat un pătrat mare, alb şi o literă roşie „B". Pe casa de fier, aşezată la intrare, se vedea un pătrat de un negru înfiorător, iar pe acest fond, litera albă „A".

— În casa de fier se găsesc venena [1] — explică Evghenia Vasilievna, închizînd bine uşa magaziei. La litera „B", cu acţiune puternică, iar în rafturile acestea, de toate celelalte.

Ivan Vasilievici şi Trifonov începură să examineze vraburile de hîrtie, săculeţele, sticluţele, cutioarele care se găseau pe masă şi pe prichiciurile ferestrelor. Apoi trecură la examinarea dulapurilor în care dădură peste borcane, sticle, pachete, unele nedesfăcute, şi altele pe jumătate goale. Mutînd şi tot mutînd medicamentele dintr-un loc într-altul, întorcîndu-le, răsturnîndu-le, ei se uitară peste tot unde ar fi putut fi ascuns ceva, dar nu descoperiră nimic interesant.

— Tovarăşă dirigintă, vă rog să sprijiniţi cu mai multă luare-aminte munca noastră — o îndemnă Ivan Vasilievici,

[1] Medicamente otrăvitoare. (n.t.)

băgînd de seamă că Evghenia Vasilievna se tot îndepărta spre fereastră. Dumneavoastră puteţi observa mai lesne decît noi dacă se află vreun obiect străin.

— N-aş putea să ştiu ce vă interesează !

— Tot ceea ce nu are legătură cu farmacia. N-aţi observat, plăcile de patefon exercitau vreo atracţie deosebită asupra lui Şarkovski ? Nu s-a lăudat el niciodată că ar fi găsit vreo placă rară ?

— Nu. După părerea mea muzica nu-l atrăgea. Ştiu că îi plăcea pictura. Se vorbeşte că aci, în magazie, a stat timp îndelungat un tablou bun. Un portret.

— Ce-o fi în acest săculeţ ? întrebă Trifonov.

— Bicarbonat de sodiu.

Un ceas şi mai bine examinară rafturile cu de-amănuntul, dar nu dădură peste nimic suspect. Veni rîndul casei de fier.

— Cine poate s-o deschidă ? întrebă Ivan Vasilievici, în timp ce diriginta cerceta broasca din ochi.

— Numai trei oameni pot descuia casa de fier „A". Şi nu se poate umbla în ea decît cu permis special. Priviţi, vă rog ! Iată morfina. Aici e stricnină ; arsenul. Colo e tot morfină, în fiole ; sublimat corosiv... — citea Evghenia Vasilievna, mutînd borcanele.

— Dar acolo ce e ? vru să ştie Ivan Vasilievici, observînd într-un colţ un pachetel mic, alb.

— Imediat, să văd.

Evghenia Vasilievna scoase pachetul, desfăcu hîrtia şi toată lumea văzu trei fiole cilindrice, a căror formă semăna cu siguranţele pentru aparatele de radio, dar de dimensiuni mult mai mici.

— Şi asta e vreo otravă ? se interesă Ivan Vasilievici, luînd o fiolă şi examinînd în lumină lichidul transparent.

— Nu ştiu... văd prima dată asemenea fiole.

— Nu mai spune ! exclamă Trifonov.

— Şi mai ştiţi ceva, tovarăşi — ele nu-s de-ale noastre — spuse tulburată diriginta. Fiolele noastre se lipesc complet altfel...

— Aşa-a-a ! zise tărăgănat, cu satisfacţie, Ivan Vasilievici. E ceva neaşteptat, dar a venit cît se poate de la timp. Îngăduiţi-mi...

Luă fiolele din mîinile dirigintei, le împachetă cu răbdare în hîrtie, apoi în batistă şi le băgă în buzunar.

După o oră, în sala de aşteptare din interiorul închisorii, Ivan Vasilievici examina cîteva cioburi dintr-o fiolă identică, extrasă cu puţin înainte, cu mare precauţie, din gura lui Şarkovski.

30. SECRETUL PLĂCII DE PATEFON

Masliukov se întoarse de la percheziţie tîrziu noaptea. Pe cînd Ivan Vasilievici se pregătea tocmai să se culce, sună telefonul.

— Vă ascult.

— Tovarăşe locotenent-colonel, raportează Masliukov.

— De unde vorbeşti ?

— M-am şi întors. Am terminat percheziţia.

— Ai găsit ceva interesant ?

— Am găsit.

— Adu încoace.

— Am înţeles.

În momentul cînd Masliukov pătrunse în cabinet, Ivan Vasilievici văzu întîi şi întîi o cutie specială, pătrată, de carton, pe care noul venit o ţinea subsuoară.

— Plăci de patefon ?

— Întocmai. Am şterpelit plăcile.

— De ce zici „şterpelit" ?

— Fiindcă le-am luat fără să observe bătrîna. Vai, ce hoaşcă scîrboasă ! Şi-a dat imediat seama că poate fi vorba de o confiscare. De cum am început să facem inventarul bunurilor, a ţinut-o tot timpul într-un scandal. Ăsta-i al meu... Asta-i a mea ! De cîte ori dădeam peste ceva mai bun, gata : era al ei ! Şarkovski are multe obiecte de valoare, tovarăşe locotenent-colonel. Un adevărat muzeu în mic. Mă mir de asemenea oameni ! Un bătrîn lacom. Ce l-a găsit să tot strîngă atîtea lucruri ? Că doar n-o să le ia cu dînsul în mormînt...

Spunînd acestea, Masliukov puse cutia cu plăci pe masă şi o deschise.

— Avea multe plăci, dar am ales pe cele străine. Dumneavoastră vorbeaţi despre cele cu text englezesc.

— Da, da. Cred că toate sînt la fel... Poartă emblema casei de imprimare — zise Ivan Vasilievici, scoţînd plăcile şi examinîndu-le etichetele. Iată una care se potriveşte, dar are altă muzică, şi alt număr... Încă una... Aha! Se pare că asta e!...

Au adus şi au pus patefonul. Muzica de pe o placă era cea de pe plăcile lui Malţev: un vals şi un foxtrot. Ascultînd aceste melodii cunoscute, Ivan Vasilievici îşi frămîntă din nou mintea, dar nici acum nu-şi putu da seama cu ce scop le adusese Scorpionul.

— La dracu'! Nu le-o fi adus doar la Leningrad, ca să aibă cu ce se desfăta!

— Poate că, într-adevăr, o fi vorba de o parolă — îşi dădu iar cu gîndul Masliukov. „Cele şase prafuri de aspirină" n-or fi fiind prea de nădejde.

— De ce? Din contra. Formulă bună şi simplă. Nu, aici e altceva la mijloc. Să le punem deoparte pînă mîine şi apoi să le dăm pe mîna inginerilor. Să-şi bată ei capul. Se pare că am apucat-o pe un drum greşit şi ne-am înfundat. Acum, la culcare...

Masliukov plecă, iar Ivan Vasilievici mai zăbovi îndelungă vreme la masă, examinînd plăcile cu o lupă puternică. Era neplăcut să iasă la raport la general şi să-şi recunoască propria neputinţă. Presimţea că dezlegarea enigmei trebuia să fi fost foarte simplă, la îndemîna minţii lui, dar cum se întîmplă totdeauna, presupunerile cele mai fantastice şi cele mai nemaipomenite îi copleşeau gîndurile. Adormi spre dimineaţă, dar pînă şi în somn muzica de pe placă nu-l lăsă în pace. În acordurile foxtrotului de care îi era lehamite, dansa undeva, într-un subsol igrasios, la început cu o bătrînă sinistră, piazărea, care mai apoi se transformă în Şarkovski.

Ivan Vasilievici se trezi în zgomotul unei izbituri puternice şi nu-şi dădu seama dintr-o dată ce se întîmplase. Ridică storul de camuflaj. Lumina năvăli brusc în cameră. Pe stradă trecu, gonind din cale-afară, un tramvai, urmat de două camioane. Într-un trap greoi, sforţîndu-se, un bidiviu trăgea o căruţă încărcată cu saci şi lăzi şi în toată mişcarea aceasta se simţea oarecare spaimă şi groază. Nu se vedea nici un pieton.

Înţelese că începuseră tragerile asupra cartierului şi că-l trezise răbufneala obuzului care explodase undeva, pe

aproape. După un minut, izbitura se repetă, urmă apoi a treia şi a patra... Obuzele cădeau pe aproape, clădirea masivă se cutremura, dar Ivan Vasilievici era deplin liniştit în sufletul său. Se convinsese de mult că viaţa persoanei lui, în desfăşurarea luptei gigantice a milioane de oameni, era atît de neînsemnată încît nu merita să-i poarte de grijă.

Cît dură focul artileriei, avu timp să se îmbrace, să-şi facă exerciţiile de gimnastică şi să-şi strîngă patul. Înainte de-a se duce la spălat, scoase din cutia biroului săpuniera şi dînd cu ochii de placă, îşi aţinti privirea asupra emblemei de fabricaţie. Pe eticheta rotundă şi neagră era desenat, în linii de aur, un cîine care şedea sub o pîlnie lungă de gramofon. „Aici o fi clenciul ?" se gîndi el.

Eticheta era băgată înăuntru, pe margini se găsea o verigă bombată şi se părea că tipărise textul direct pe masa plastică. Dar nu era aşa. Eticheta era de hîrtie, lăcuită şi lipită. Ivan Vasilievici avea la degetul mare o unghie lungă şi ascuţită. Vîrînd-o între verigă şi marginea etichetei, observă că într-un loc hîrtia se desprinsese. Trăgînd cu grijă de capătul care se căscase, zări sub etichetă nişte linii subţiri. „Va să zică aici e clenciul ! Ceva imprimat ! O imprimare suplimentară."

Această descoperire îl bucură atît de tare pe Ivan Vasilievici, încît o zbughi ca ars cu placa în mînă pe coridor şi se îndreptă, aproape în fugă, spre ajutoarele sale.

Masliukov nu auzise tragerea şi dormea dus.

— Serghei Kuzmici ! Serghei... Trezeşte-te, deşteptule...

— Ce vrei ? Sînt treaz... Totul e în regulă, tovarăşe locotenent-colonel. Putem pleca.

— Unde să plecăm ? Trezeşte-te, Serghei Kuzmici...

— M-am trezit — rosti anevoie Masliukov, aşezîndu-se pe pat.

— Ca să vezi ce mai drăcovenie !... Care va să zică, am găsit clenciul : era sub cîine !

— Clenciul, sub cîine ! Înţeleg — bolborosi Masliukov, crezînd, probabil, că toate acestea se întîmplau în vis.

— Serghei Kuzmici, priveşte — spuse Ivan Vasilievici, băgîndu-i chiar sub nas placa şi ridicînd puţin marginea etichetei. Vezi ? Acolo mai e înregistrat ceva...

Abia acum înțelese Masliukov că în fața lui se găsea șeful adevărat, în carne și oase, tulburat peste măsură de neașteptata descoperire.

— Va să zică, asta e ?... Grozav, tovarășe locotenent-colonel !... Și ce spuneați despre cîine ?

— Uită-te aici. Marca fabricii : un cîine în fața unui gramofon. Vezi ? Cîinele de-acolo mi-a dat de bănuit.

* * *

În laborator, scoseseră eticheta și spălară placa. Se constată că înregistrarea se făcuse pe treizeci de turații. Noutatea tehnică — microrila — nu mai era un secret.

O dată cu placa, aduseră în cabinet și un aparat special, un picup cu amplificator.

— Ei, ce muzică-i asta ? întrebă Ivan Vasilievici pe inginer, de îndată ce rămaseră între patru ochi.

— Un discurs al lui Himmler.

— Oho ! Chiar al lui Himmler ! se miră Ivan Vasilievici. A fost tradus ?

— Nu. Ascultă, tovarășe locotenent-colonel, îi atrase luarea-aminte inginerul, coborînd acul pe placă.

În difuzor se produse o sîsîitură ușoară și dintr-o dată răsună o voce bărbătească guturală. La început Himmler vorbi liniștit, cu un glas aproape prietenesc. Apelul lui către toți rezidenții spionajului german semăna cu o conversație părintească între un tată și fiii săi. Încetul cu încetul, îi apărură în glas note croncănitoare, de comandă, iar spre sfîrșit scotea numai strigăte.

Ivan Vasilievici nu cunoștea decît puțin limba germană, dar înțelese ideile principale. Himmler spunea că retragerea armatei germane îmbrăca un caracter strategic. Retragerea urmărea numai vlăguirea și hărțuirea Armatei Sovietice. Susținea că armata germană se retrăgea într-o ordine perfectă, după un plan dinainte stabilit, cruțîndu-și mijloacele tehnice și oamenii, în timp ce Armata Sovietică suferea pierderi și jertfe enorme.

— Toate acestea le cunoaștem de pe timpul lui Pazvante-Chiorul — zise cu ironie Ivan Vasilievici. O fugă în panică e prezentată ca o manevră strategică reușită.

Inginerul izbucni în rîs, dar de îndată ridică un deget. Ciuli urechile şi locotenent-colonelul.

Himmler anunţa că cel de-al doilea front nu va lua fiinţă ; că la Geneva se duceau tratative între America şi Anglia cu privire la încheierea păcii şi că se apropia o clipă cînd aceste ţări vor ieşi din război.

— Va să zică, aşa ! Ce-i asta... O provocare sau, într-adevăr, e aşa ? întrebă cu jumătate de gură Ivan Vasilievici, urmărind expresia feţei inginerului, care înţelegea limba germană mai bine decît dînsul.

— Totul e posibil — se învoi acesta, desfăcînd larg braţele. Cel de-al doilea front nu s-a format pînă în prezent.

În continuare, Himmler spunea că în acele zile hotărîtoare, patrioţii nemţi trebuie să-şi însutească sforţările spre a grăbi victoria asupra comunismului ; că Rusia sîngera din plin, că ar fi ajuns la ultimele ei posibilităţi de rezistenţă. În încheiere, ordona răspîndirea acestor ştiri şi acţiune, acţiune... Cerea să se arunce în aer poduri, să se distrugă uzine, să se otrăvească alimentele, izvoarele de apă.

Cuvîntarea şi-o încheia cu obişnuitele lozinci lăudăroase ale celui de-al treilea Reich şi desigur cu „Heil Hitler !".

— Asta-i tot ! spuse inginerul.

— Un loz necîştigător ! Aţi scos şi a doua etichetă ?

Ivan Vasilievici spera să audă ceva despre o împărţire de sarcini precise, cu denumirea localităţilor, cu nume de oameni, dar nu se pomenise de aşa ceva. Se făcea un apel cu caracter general.

— A doua etichetă am scos-o cu mare greutate — răspunse inginerul, arătîndu-i cealaltă parte a plăcii. Ce mai clei... Ce-i al lor, e al lor, tovarăşe locotenent-colonel, sînt nişte chimişti formidabili.

— Nu numai chimişti... Şi cum de s-a putut întîmpla — rosti îngîndurat Ivan Vasilievici — ca un popor muncitor... să cadă în robia fascismului !

— Şcolile lor, tovarăşe locotenent-colonel, sînt de un anumit gen. Nu-i învaţă să gîndească de copii cu capul lor. Halal de-aşa pedagogie ! Şi acest lucru se răsfrînge asupra întregului popor.

— Desigur că şcoala joacă un rol colosal. Dumneata, însă, de unde ştii că pe nemţi nu-i învaţă să gîndească ?

— Am studiat pe timpuri istoria pedagogiei. Aveam de gînd să mă fac învăţător.

Ivan Vasilievici privi la statura lungă şi deşirată a inginerului şi spuse :

— Probabil că pe dumneata copiii te-ar fi poreclit „Lungilă-Păsărilă".

— Întocmai cum zici. Chiar şi acum băieţii care mă cunosc mă strigă aşa, iar unii dintre ei îmi zic şi : „Nenişorule, ia scoate vrabia de sub streaşină !"

De la laborator se comunică prin telefon că fiolele găsite în casa de fier a farmaciei conţineau cianură de potasiu, otravă foarte puternică şi cu efect rapid.

Bănuielile lui Ivan Vasilievici se confirmară. Şarkovski se otrăvise în maşină, după ce se convinsese definitiv că fusese demascat ca spion german.

Acum se putea duce, cu conştiinţa împăcată, să raporteze totul generalului şi să procedeze la lichidarea întregii bande.

31. O VIZITĂ NEAŞTEPTATĂ

Mişa şi Lena nu ştiau nimic despre evenimentele care se produceau şi desigur nu înţelegeau de ce era atît de îngrijorat musafirul lor şi de ce din zi în zi devenea mai îngîndurat şi mai abătut. Nici nu auziseră măcar de numele lui Kazankov, care le adusese scrisoarea.

— Tata era la uzină, iar scrisoarea ne-a adus-o un bărbat. Kolea i-a deschis uşa.

— N-a spus că va trece după răspuns ? întrebă Grigori Petrovici.

Lena se întoarse spre Malţev şi în privirea ei curată de copil se putea citi o mirare sinceră.

— După răspuns ? repetă ea. Nu-u-u... Cred că n-a spus nimic. A rugat doar să transmitem scrisoarea tatii. Altceva nimic. Dar ce, trebuia să răspundem ?

— Nu despre asta e vorba. Am trimis scrisoarea printr-un cunoscut al meu, care a plecat în delegaţie la Leningrad — explică Malţev. Dar nu pot da de el cu nici un preţ.

— Poate că s-o fi întors de unde venise ?

— Nu. Trebuia să ne întîlnim aici.

— Ştia că vă veţi opri la noi ?

— Da. Îi spusesem.

— Atunci te va găsi, Grigori Petrovici — îl linişti cu convingere Lena.

— Sînt îngrijorat... Să nu i se fi întîmplat ceva !?

În ochii Lenei pîlpîi o licărire care însemna că-i înţelegea neliniştea şi apăru o expresie de frică, de milă şi compătimire.

— Vai ! Nu cumva o fi fost rănit, Grigori Petrovici ! zise ea. Vezi ce mai de-a bombardamente peste tot !

— Şi eu mă gîndesc la asta...

— În cazul acesta, caută-l prin spitale. Vrei să te ajut ? Ar trebui să mergem la spitalul „Erisman" ; apoi şi pe la celelalte : la „Vera Sluţkaia", pe insula Vasilievski, la spitalul „Kuibîşev", apoi... la nu mai ştiu care. Multe din spitale sînt pe la şcoli.

— Se prea poate... Se prea poate — îngăimă îngîndurat Malţev — nu pricep pur şi simplu ce-o fi cu el. Dar nu face să-l căutăm, Alecika. Dacă e în viaţă, mă va găsi el singur, iar dacă a pierit... Ce să-i faci ?... Tot nu-l mai putem ajuta cu nimic.

În timpul prînzului veni Mişa. După înmormîntarea prietenului său se schimbase mult. Tot timpul era neobişnuit de grav şi vorbea puţin. Grigori Petrovici observă acest lucru, dar, nu ştiu de ce, nu-i punea nici o întrebare. Şi se purta cum nu se putea mai bine. Mişa simţea că Malţev era indirect vinovat de moartea lui Vasea, de aceea îl ura cu înverşunare şi îi era frică să nu se dea de gol, din imprudenţă. Lena se grăbi să-i deschidă uşa.

— E acasă ? întrebă încet Mişa, dar răspunse în locul ei Malţev, care apăru în antreu :

— Acasă, acasă... După cîte văd, prieteni, prezenţa mea a început să vă cam supere.

— Nu... e vorba de altceva. De ce să ne supere ? Că ne întîlnim doar numai serile — zise Mişa, dezbrăcîndu-se. În curînd va veni tata.

— Poate că va veni în curînd, dar, după cîte mi se pare, ar fi timpul să-mi strîng calabalîcul. Mă tem că n-o să ne întîlnim...

Mişa înţelese că Malţev spunea toate acestea într-o doară şi că n-avea de gînd să plece nicăieri, dar Lena îl luă în serios.

— Cum oare, nu vreţi să-l aşteptaţi pe tata ? Va fi foarte amărît. Nu plecaţi, Grigori Petrovici... — stăruia ea, cu glas aproape rugător.

— Îmi pare că prea mi-am lungit şederea la voi. Treburile mi le-am terminat, am stat destul în Leningradul asediat. Îmi voi aminti cu drag de zilele petrecute aci şi poate că le voi consemna cîndva pentru generaţiile viitoare... Da, era să uit — spuse grăbit Malţev şi scoase din buzunar portofelul. Am primit o cartelă de la instituţia noastră şi aveam de gînd să vă fac o trataţie. Iată, o să v-o fac deseară. Trag o fugă pînă la magazin să cumpăr cîte ceva... plăcut stomacului, ca să cinăm pe cinste. Se spune că se poate face rost chiar şi de un vin din acelea de sărbători. Kolea, o să ciocneşti cu mine un păhărel ?

— Depinde pentru ce o să închinăm. Pentru grabnica victorie ?

— Fie şi-aşa. Pentru victorie.

După aceste cuvinte Malţev se îmbrăcă şi părăsi casa. Lena închise în urma lui a doua uşă şi privi întrebătoare la „fratele" ei.

— Ce stai ?

— Păi, ce să fac ?

— Trebuie să-i telefonăm unchiului Vanea.

— De ce ?

— Cum de ce ? Dar dacă ăsta pleacă...

— Nu pleacă nicăieri. Trăncăneşte degeaba...

— Dar cartela ?

— La asta nu m-am gîndit — se învoi Mişa, după ce se gîndi puţin. Trebuie să-i telefonăm în privinţa cartelei. Probabil că o fi cumpărat-o de undeva...

Masa din salon era întinsă ca pentru cină. Tare se mai minuna Mişa, de fiecare dată cînd vedea, aranjate cu grijă, farfuriile şi farfurioarele, tacîmurile cu suporturile lor de sticlă, faţa de masă curată şi şerveţelele, solniţa, lingura de supă ! De ce şi-o fi făcînd Lena atîta de lucru, şi cum de nu se plictiseşte să spele, de fiecare dată, toată vesela, s-o aşeze la loc în bufet şi să înşire toate aceste obiecte, de nici un folos după părerea lui ? N-ar fi mai simplu să aştearnă pe

masă un ziar, să le dea demîncare în cîte o gamelă soldățească, sau în niște străchini smălțuite, iar pîinea s-o frîngă cu mîinile ? Oare așa-i ea de gospodină întotdeauna, sau numai acum, în acest răstimp cînd joacă amîndoi rolul unor copii de profesor ?

— Mănînci acum ? întrebă Lena.

— Să-l așteptăm și pe dînsul.

— Dar școala ?

— Am timp. Astăzi avem lucrări practice.

Ivan Vasilievici nefiind la birou, funcționarul de serviciu răspunsese că „unchiul Vanea" urma să se întoarcă după vreo douăzeci de minute.

Cum Malțev trebuia să se întoarcă dintr-o clipă într-alta, îl așteptau. De altfel, nu era nici o grabă. Mișa nu-i spusese nimic funcționarului de serviciu, gîndindu-se că va telefona din drumul său spre școală.

Lena se dusese la bucătărie. Mișa se așeză la pian și, neavînd ce face, începu să cînte cu un deget „Pe întinsul mării"...

Pe neașteptate, zbîrnîi soneria din antreu.

„Repede s-a mai întors !" se gîndi Mișa, închise capacul pianului și se îndreptă spre antreu.

Pe platforma scării stătea un bătrînel slăbuț și nu prea înalt, cu o bărbiță căruntă, potrivită cu grijă. Purta ochelari.

— Pe cine căutați ? îl întîmpină Mișa, examinîndu-l cu de-amănuntul pe vizitator.

— Îl caut pe Serghei Dmitrievici.

— Nu e acasă.

— Nu este ? Păcat... Dar unde e ? stărui bătrînelul, ștergîndu-și ochelarii.

Ivan Vasilievici îi atrăsese luarea-aminte că Malțev urma să fie vizitat de diverși oameni și că trebuia să-și întipărească bine în minte înfățișarea lor și toate discuțiile, răspunsurile și întrebările acestora. Bătrînul se interesa de Zavialov, dar pe Mișa îl bătea gîndul, nu știa de ce, că acesta venise la Malțev și de aceea îi răspunse liniștit :

— Tata a plecat în delegație.

Cuvintele acestea făcură asupra bătrînului o impresie ciudată.

— Ce-ai zis ? întrebă el uimit, punîndu-şi ochelarii şi examinîndu-l cu de-amănuntul pe tînăr.

— Am zis că a plecat la Moscova, în delegaţie — repetă Mişa. De ce vă miraţi ?

— De ce mă mir ? Mă mir fiindcă ai binevoit să spui „tata", tinere.

— Ei şi ? stărui Mişa, fără să bănuiască ceva.

— Cum adică, ei şi ? Cine eşti dumneata ?

O neliniştе vagă îl cuprinse pe Mişa, care se simţi foarte stingherit. „Ce tot holbează ăsta ochii la mine ?"

— Eu ? Cine sînt eu ? În ce sens ?

— În înţelesul adevărat al cuvîntului. Ce faci aici ? stărui bătrînul.

— Aici locuiesc.

— Foarte bine ! Dar de ce locuieşti aici ? Te-aî mutat din alt cartier, sau ţi-a bombardat casa ?

— Nici una, nici alta. Locuiesc de mult aici.

— Cum te cheamă, tinere ?

Mişa îşi pierdu cumpătul.

— Nikolai — răspunse el, văzînd că nu mai putea să dea înapoi.

— Aşa, va să zică !... Nu cumva îi fi vrînd să spui, stimabile, că eşti Kolea Zavialov, fiul lui Serghei Dmitrievici ?

— Da, chiar el.

— Nu mai spune, va să zică aşa !... După cît îmi pare, dumneata mă iei drept un tontălău oarecare... Faci glume nelalocul lor, tinere. Pe Nikolaşa îl cunosc din leagăn şi n-am orbul găinilor ca să nu văd cu cine vorbesc.

În acea clipă, în antreu apăru Lena. Văzîndu-l pe fereastra bucătăriei pe Malţev intrînd în curte cu un pachet în mînă, venise să-i dea de ştire „fratelui" său.

— Kolea, dumnealui a venit la noi ? întrebă ea.

— Oho-ho-ho ! Nu eşti singur ! zîmbi, cu vădită ironie, bătrînelul. Dacă nu greşesc, dumneata eşti Alia, fiica lui Serghei Dmitrievici ?

— Da, sînt Alia — rosti cu sinceritate Lena.

— Foarte drăguţ ! Spuneţi-mi, vă rog, să ştiu şi eu tinerilor, de ce mă duceţi pe mine cu muia ? Hai ? Cine v-a dat acest drept şi de ce, va să zică, toate acestea ?

— Ce vreţi să spuneţi ? îl priveşte cu privirea Lena.

— Nici nu înţelegeţi măcar ? Şi asta îmi dă de bănuit.

Mincinoşii nu se lasă cu una cu două, nu vreau să-şi recunoască minciuna...

„Ce e de făcut ? Am păţit-o rău de tot !" se gîndea Mişa. De pe-o clipă pe alta s-ar putea să se întoarcă Grigori Petrovici şi dacă l-ar găsi acolo pe bătrîn, totul s-ar duce de rîpă, ar fi demascaţi.

În acest timp, Scorpionul trecea printre grămezile de moloz, peste ele, apropiindu-se de uşa de intrare.

— Ascultă, cetăţene, ce vrei ? Noi nu te-am invitat — rosti Mişa, gîndindu-se încordat cum să iasă din încurcătură.

Lena, încă nu-şi dădea seama cît de primejdioasă era situaţia şi privea uimită la bătrîn.

— Care-s mincinoşii ? întrebă ea.

— Asta-mi place ! La urma urmelor, ce dracu-mi sînteţi ?

— Vai ? O cunoşti pe Alia ! exclamă Lena, plesnindu-şi palmele. Da ? Eram sigură... Pe Kolea... Vine şi el... Stai, mă întorc îndată...

Se repezi în salon.

Iată că putea să-şi aibă rostul său semnalul secret ! Chiar în cursul dimineţii examinase ciucurele acela de la perdea şi se gîndea că trecuse atîta timp şi nu folosise semnalul decît o singură dată şi că, probabil, nu va mai avea nevoie de el.

Să mai aibă oare timp să-l folosească ? O fi oare acasă vecinul ? Nu s-o fi stricat semnalul ?

Cu mîinile tremurînde, Lena băgă ciucurele în priză, fără a nădăjdui că semnalul mai funcţiona, că vecinul îl va auzi şi chiar dacă va auzi, că va mai putea interveni la timp, înainte ca Malţev să fi urcat scara.

Bătrînul începuse să se înfurie de-a binelea, cînd uşa din faţa locuinţei lor se deschise larg şi în prag răsări Burakov.

Abia acum îşi dădu Mişa seama unde alergase Lena şi o lăuda gîndindu-se ce idee straşnică avusese. Se şi hotărîse de altfel şi fusese cît pe ce să-l apuce pe bătrîn de gît, să-l lege, să-i înfunde gura cu o cîrpă şi să-l ascundă în camera lui.

— N-ai de gînd să-mi răspunzi, tinere ? stărui bătrînul. Că de nu, mă duc îndată la miliţie...

— El o să-ţi răspundă... — şi Mişa îşi îndreptă degetul arătător spre Burakov.

Burakov îşi dădu imediat seama de situaţie şi se înfipse între ei.

— Poftim la mine ! ordonă el, îndreptîndu-se amenințător spre bătrîn.

— Ce va să zică asta ? Dumneata cine ești ? Nu mă îmbrînci, te rog... Ce te-amesteci... — bolborosi speriat bătrînul. Lasă-mă-n pace... Unde mă cari ?...

Dar Burakov nici nu-l asculta ce spunea.

— Hai, hai... numai o clipă... Am să-ți dau toate explicațiile — și apucîndu-l de braț pe bătrîn îl trăgea cu forța în apartamentul său.

În aceeași clipă ușa se închise. Se auzi apoi de dincolo de ușă împotrivirile, mormăiturile bătrînului care începuse să facă scandal, dar peste puțin totul se liniști. Probabil că Burakov îl băgase în camera sa. Acum, în urechile lui Mișa răsuna mersul cumpănit al unui om care urca scara.

Lena dădu fuga în vestiar. Văzînd că bătrînul nu mai era acolo, îl trase pe Mișa în vestiar și-i trînti ușa în nas.

— E aproape... — șopti ea.

Peste cîteva secunde zbîrnîi soneria. Mișa își privi presupusa soră și duse un deget la buze. Nu se mai putea discuta, Malțev era la ușă. Vorbindu-și mutește, prin semne, ei o porniră fiecare într-altă parte. Lena se îndreptă în vîrful degetelor spre salon iar el se apropie de ușă. Trebuia să descuie. În urma emoțiilor prin care trecuse, genunchii îi tremurau și respira greu de tot, de parcă ar fi venit fuga de cine știe unde.

— Ei, ce zici ? Am zăbovit cam mult — se dezvinovăția parcă Malțev, întinzîndu-i lui Mișa o sticlă de vin și un pachet mic. Probabil că bucătăreasa noastră ne bombăne.

Spunînd acestea, Malțev își scoase liniștit paltonul, îl atîrnă în cuier și se duse să se spele pe mîini.

„Bine că s-a terminat așa ! gîndi Mișa, cu un oftat de ușurare. N-a observat și n-a auzit nimic !"

După masă plecă la școală. Coborînd scara, auzi scîrțîitul unei uși care se deschidea jos și cînd ieși în curte, văzu pe musafirul de mai adineauri. Din nou inima începu să-i bată de neliniște. „Acuși mă vede, mă recunoaște și iar începe", gîndi Mișa, șovăind să treacă înaintea bătrînului.

Făcînd cîțiva pași, bătrînul întoarse capul și-l recunoscu... Dar tot ce urmă se petrecu altfel decît presupusese Mișa.

— Aha-ha-ha ! Nikolașa ! exclamă din cale-afară de bucuros bătrînul, întinzîndu-i mîinile. Kolea Zavialov ! Ce întîl-

nire neașteptată! Să trăiești, drăguțule! Mă bucur mult că te văd!

Mirat, Mișa holbă ochii la el și, căutînd să scape de-o îmbrățișare, îi întinse nehotărît mîna, pe care bătrînul începu s-o scuture puternic.

— Nu te-am recunoscut de la început. Tare ai mai crescut! Ești un bărbat în toată puterea cuvîntului. Taicătău e la Moscova, știu, știu! E foarte bine. Să-și mai dezmorțească pe acolo o țîră ciolanele bătrîne, îi grăia el din inimă, luîndu-l pe Mișa la braț. Pe mine mă cheamă Gleb Kondratievici — adăugă el, cu un glas schimbat și foarte încet, urmînd apoi peste măsură de însuflețit: Cum se simte Aleicika? Bravo, bravo... să știi că locuiesc acum într-o suburbie. Mă ocup, cum s-ar zice, cu agricultura. Am o muncă mare, de seamă. Încerc niște îngrășăminte chimice. Și nu fac experiențe de laborator. Întreaga mea activitate actuală este legată de practica pe teren. Fac experiențele pe loc... Da, da... Semăn chiar sub ferestre. Dimineața cum mă scol, privesc pe geam și văd totul ca în palmă — spuse el, și izbucni în rîs...

Sprijinit de brațul lui Mișa, bătrînul trecu cu bine peste grămezile de moloz. Ieșind în stradă, se îndreptară liniștiți spre stația de tramvai. Cîțiva pietoni pe care îi întîlniră priveau zîmbind la această scenă plăcută la vedere. Două generații pășeau alături, braț la braț. Bătrînul vorbea, iar tînărul asculta cu luare-aminte vorbele lui înțelepte.

32. CAPCANA

În cursul zilei de vineri, Valia Kalmîkova, stînd la casă și privind pe fereastră, văzu pe un tînăr sergent cu armă automată plimbîndu-se încolo și încoace de cîteva ori. Avînd experiența celor trei ani de război, își zise în sine, numaidecît, că sergentul sosise de pe front, în concediu, să-și vadă rudele și prietenii; sau că, poate, era unul dintre cei care, găsind o scrisoare în ciorapii călduroși primiți în dar din Lemingrad, legase corespondență și acum venise să vadă pe necunoscuta și totodată bine cunoscuta fată din partea locului.

„Aşteaptă. Se vede că pe undeva, pe-aici, a fost fixată întîlnirea", gîndi Valia.

Un timp, sergentul nu mai apăru şi dintr-o dată fu văzut intrînd în farmacie. Privi în jurul lui, făcu apoi un semn cu ochiul tinerei casierițe şi se îndreptă spre ghişeul de reţete.

— Spuneţi-mi, vă rog, la dumneavoastră în farmacie lucrează un bătrînel cu numele Şarkovski ?

— Da, lucrează la noi — întări Olga Mihailovna, fără să ridice capul plecat asupra biroului.

— N-aş putea să-l văd ?

— Nu. E bolnav acum.

— Nu mai spuneţi !... Ce are ?

— Nu ştiu. Se pare că o congestie pulmonară.

— Vai, vai, vai, ce rău îmi pare ! Ce e de făcut acum ? Înţelegeţi, am venit de pe front şi m-a rugat un prieten să trec pe-aici... Va să zică, asta am să-i transmit : are o congestie pulmonară... A răcit bătrînelul... În cazul acesta, vă rog să mă iertaţi.

Sergentul trecu de-a lungul vitrinelor, examinînd obiectele şi medicamentele expuse, apoi se apropie de casieriţă.

— Ce faci, nu ţi s-a urît aici, fetiţo ? întrebă el, slobod la gură.

— De ce să mi se urască ?

— Fără dînsul...

— N-avem timp să ni se urască — i-o tăie scurt Valia. După cîte văd, nu prea ai cine ştie ce treabă... Ce te-aduce pe la noi ? După medicamente ? Ce ai de plată ?

— Oho ! Ce îmbufnată eşti ! N-am nevoie de medicamente, îs om sănătos. Uite, dacă mi-ai da vreo jumătate de litru de alcool... ce zici ? Nu se poate ? Plătesc... Ce zici... pe şest... cumva...

— Nu-mi îndruga de astea, tovarăşe sergent !

— Mda... Va să zică, nu se poate ! N-am ce face ! Mă duc în piaţă. Aici la voi nu află nici o bunăvoinţă un ostaş de pe front.

Ieşind pe Nevski, sergentul se îndreptă agale spre staţia de tramvai. Acolo întrebă cum se poate ajunge la insula Vasilievski, şi găsi chiar o tovarăşă de drum.

După vreo patruzeci de minute, stătea în faţa uşii apartamentului pe care îl căuta. Înainte de a apăsa pe butonul so-

neriei, mută cureaua armei automate pe umărul drept, verifică discul, scoase siguranța și strînse arma subsuoară.

Fu nevoit să sune de două ori, dar, în sfîrșit, se auzi un tîrșîit de picioare și zăngănitul mai multor lacăte.

— Pe cine cauți ? răsună o voce de femeie și ușa prinsă de un lănțișor se deschise puțin.

— Să vedeți despre ce e vorba — începu sergentul, aruncînd o privire de jur împrejur. Am o însărcinare de la o cunoștință : o cheamă Sofia Apollonovna... Aci a lăsat ea spre păstrare o casetă și m-a rugat să scot, cum s-ar spune, din casetă, un medalion cu fotografia nepoticăi sale și să i-l duc ei... Atît că nu știu dacă asta e adresa, dacă am nimerit unde trebuie ?

— Așteaptă, că-ți deschid îndată.

Femeia închise ușa, scoase lanțul și o deschise din nou.

— Poftim !

Sergentul intră în apartament. Cît timp femeia își văzu de treabă cu o serie întreagă de lacăte și broaște, ochii lui se obișnuiră cu întunericul și avu timp să examineze un coridor larg, unde erau îngrămădite fel de fel de lucruri, cîteva uși de o parte și de alta și pe acea femeie, căruntă și înaltă, îmbrăcată într-un halat de casă.

— Urmează-mă — și ea porni înainte, fără să privească în urmă.

Camera spațioasă era ticsită de o mobilă bună, de stil vechi, dar acoperită cu un strat de praf și de funingine. În mijlocul camerei se afla o sobă de tuci. Burlanele ei, suspendate de o sîrmă, ieșeau direct prin oberlicht.

Femeia scoase din dulap o casetă neagră, o puse pe masă și arătînd-o cu degetul, fără să spună vreun cuvînt, se așeză în fotoliul cel mai apropiat.

— E chiar asta ? întrebă sergentul. Are un lăcățel... un lăcățel cu șmecherie. Ei, hai, să încercăm să-l deschidem !

Cu aceste cuvinte, puse siguranța la arma automată, o scoase de pe umăr și așezînd-o pe masă, se ocupă de lacăt. Patru piulițe cu șase fațete se roteau liber sub o șipcă peste care intra arcul lacătului. Pe fiecare muchie era săpată o cifră. Pentru a elibera arcul, piulițele trebuiau așezate într-o anumită poziție, ca să formeze un număr de patru cifre. Sergentul așeză cu mîna-i sigură piulițele și ca și cînd ar fi făcut o scamatorie de probă, desfăcu șipca de arc.

— Alei, hap ! Binevoiţi a vă bucura...

Femeia urmărea cu băgare de seamă toate mişcările sergentului şi cînd acesta deschise lăcăţelul, se ridică.

— Bine... Deocamdată vei locui în camera asta. Iar acum... Vino după mine. El este acasă. Arma las-o aici — îi făcu semn ea, observînd că sergentul întinsese mîna după armă.

Sergentul şovăi o clipă, dar văzînd că femeia nu-şi întorcea privirea spre el şi se îndrepta spre uşă, o urmă cu pas grăbit.

În cealaltă cameră în care intrară, după ce mai întîi ciocănise la uşă, era întuneric-beznă. Geamurile erau acoperite cu storuri de camuflaj. De îndată ce sergentul trecu pragul, din două părţi fu prins de braţe. Se aprinse o lumină puternică şi sergentul văzu trei bărbaţi.. Unul dintre dînşii, cel care stătea în mijlocul camerei cu un pistol îndreptat spre el, era îmbrăcat în haine civile, iar ceilalţi doi, care îl ţineau de braţe, purtau uniformă de locotenent de securitate.

— Ia-o mai încet... fără larmă — îi ordonă Masliukov. N-o să ne purtăm prea cu mănuşi cu tine, dacă începi să-ţi faci de cap...

— Da' cine sînteţi voi ? îi înfruntă sergentul, alb ca varul.

Nu-i venea încă să creadă că nimerise într-o capcană şi nădăjduia să scape cu bine.

— Gata, gata... Ai isprăvit cu războiul, ajunge ! îi strigă Masliukov, apropiindu-se de sergent.

Băgînd pistolul în buzunar, începu să-l percheziţioneze. Întorcîndu-i, fără a se sinchisi, buzunarele, examină obiectele care urmau a fi confiscate şi le puse într-un sac.

— Ce, nu-ţi place ? întrebă unul din locotenenţi. Nu te aşteptai ? Asta nu v-au învăţat acolo... la cursurile voastre din Germania ?

— Ce aveţi de gînd să faceţi cu mine ?

— Te demobilizăm — răspunse Masliukov. Aseară a sosit ordinul cu privire la demobilizarea voastră.

— Mă veţi împuşca ?... Hai, trage acum ! Totuna mi-e ! Ăsta-i sfîrşitul ! oftă el, încercînd să se smucească.

— Potoleşte-te, potoleşte-te... Nu e greu să te împuşcăm. Mîna nu-mi va tremura, n-avea grijă. Dar întîi să vedem cine şi de unde eşti.

Între timp, femeia se dusese în prima cameră, privise la numărul format de sergent, îl notase într-un carneţel şi închisese din nou caseta, amestecînd cifrele în broască. Apoi, luînd cu ea arma automată, se întorsese în cea de-a doua cameră.

*

* *

După trei ceasuri, în faţa casei de pe insula Vasilievski, în care intrase sergentul, se opri Malţev. Dacă Ivan Vasilievici l-ar fi văzut în acea clipă, ar fi tras următoarea concluzie : pe Scorpion îl apucaseră toate năbădăile.

Cu cîtva timp mai înainte, Malţev fusese la cimitir, coborîse în cavou, citise ultimele comunicate nemţeşti de pe front, verificase stadiul de pregătire a oamenilor săi şi cu toate acestea era în draci. Kazankov dispăruse fără să lase vreo urmă, Şarkovski fusese băgat la închisoare pentru un delict penal. Întăririle nu soseau.

Scorpionul simţea vag că o forţă străină intervenea şi-i strica toate planurile. Dar care o fi acea forţă ? Nu se împăca nicidecum cu gîndul că s-ar putea să fi intrat în acţiune Serviciul de contrainformaţii sovietic. Nu, nu găsea că o asemenea concluzie ar putea avea vreun temei. Înfrîngerile militare, retragerea de pe fronturi, iată cauza. Agenţii nu mai credeau în victorie... Kazankov desigur că o ştersese. Şarkovski, vulpoiul ăsta bătrîn, o fi intrat dintr-adins în puşcărie, anume ca să nu ia parte la desfăşurarea evenimentelor...

Astăzi, vineri, trebuia să sosească, sub înfăţişarea unui ostaş al armatei sovietice, unul dintre agenţii-executanţi. O fi venit el oare ? Dacă n-o fi venit, trebuie lămurit de ce întîrzie.

Lînkis Adam — urmaşul baronilor de Baltica — de mult paraşutat în Leningrad, lucrează tot timpul foarte bine. Are un post de radio-emisiune şi acum lui trebuie să i se prezinte oamenii din partea cealaltă.

Pe Lînkis, Scorpionul îl văzuse a treia zi după sosire, îi dăduse indicaţii, îi comunicase numărul de telefon al lui Zavialov şi se înţelesese asupra unei noi întîlniri, după sosirea sergentului.

În faţa porţii casei şedea o femeie cu o banderolă roşie pe mînecă. Dacă Malţev nu ar fi şovăit mai înainte şi s-ar fi

prefăcut că umbla să găsească numărul casei de care avea nevoie, el ar fi intrat pe poartă şi ar fi urcat la Lînkis. Dar întîlnind acum privirea femeii, înţelese că pierduse clipa prielnică. Femeia îl văzuse stînd locului fără nici un rost, pe stradă, şi putea să-l bănuiască. Să-l bănuiască de ce? Năbădăile care-l apucaseră îi înteţiseră bănuielile şi frica, iar mintea speriată e un prost sfătuitor. În fiecare om sovietic el vedea un duşman.

Ivan Vasilievici prevăzuse venirea lui Malţev la locuinţa lui Lînkis, iar Masliukov, împreună cu grupul său, ştiau ce aveau de făcut dacă Scorpionul s-ar prezenta şi el acolo.

Dar Scorpionul nu intră. Din motive în afara voinţei lui, agentul putea să zăbovească şi el se gîndi că era mai bine să aştepte să-l cheme el la telefon, aşa cum se înţeleseseră. În cazul cel mai rău, ca să nu înfrunte chiar el primejdia, va trimite la Lînkis pe altcineva.

Pe la scăpătatul soarelui, Malţev se trezi pe chei. Nu departe de podul „Locotenentul Smidt", zări pe mal un grup de tineri în bluze marinăreşti. Lîngă peretele de granit se găsea o dragă, iar pe ea se întîmpla ceva care stîrnise o mare însufleţire printre elevi. Apropiindu-se de ei, Malţev văzu că de pe dragă, din cabina fochistului şi din sala maşinilor, ieşeau nişte băieţi grozav de mînjiţi şi de unsuroşi.

— Măi, Kolka! Eşti de nerecunoscut... Ce, ai luat tot uleiul pe pantalonii tăi?

— Uitaţi-vă la ochii lui... Vai, cît îs de înnegriţi! strigau cei de pe mal, însoţind cu hohote de rîs fiecare frază.

— Petea! Fă o ciorbă grasă din haina ta!...

— Iar tu, mă, nu ţi-ai răzuit vaselina de pe burtă de mult!

— Saşka! strigă de pe dragă un flăcău vînjos. Vino încoace! Să-ţi vopsesc moţul ăla roşcovan! Să te fac ţigan!

— Mă, voi de-acolo... Nu e voie să mînjiţi puntea!

Malţev stătu locului un timp, supraveghind. Ştia că pe acolo, prin apropiere, se găsea şcoala Flotei Baltice, unde învăţa Kolea Zavialov.

— De ce s-o fi mînjit aşa? întrebă el, atingîndu-se cu cotul de mîneca unui elev.

— În cabina fochiştilor... Pregătesc draga pentru depozitare — răspunse acesta, privindu-l peste umăr pe bărbatul masiv.

— Dumneata eşti de la Flota Baltică ?

— Da.

— Aci învaţă şi un prieten al meu, Kolea Zavialov. Îl cunoşti ?

— Desigur că-l cunosc.

— Nu cumva el e, ăla de colo, mînjit de ulei ?

— Nu. Probabil c-a întins-o de mult acasă.

— Aha, aşa... Eu credeam însă că e şi el printre cei mînjiţi.

— Nu. Se poate să credeţi una ca asta ? El e timonier şi ei au o muncă ceva mai curată. Toţi ăştia sînt mecanici — şi elevul strigă deodată, cu glas tare, rîzînd : Goşa, mă balenă, mai bine ţi-ai scutura puţin funinginea de pe urechi... Vai, ce mutră !

— Ce, au terminat lucrul ? întrebă Malţev, cînd flăcăul se linişti.

— Nu, nici vorbă de aşa ceva. Au ieşit pe afară să se încălzească — explică flăcăul şi observînd că un tînăr, foarte înalt şi îngrijit, se apropia de grup, adăugă : Iată perechea lui Kolka. Hei, Kroşka ! Vino încoace ! Cetăţeanul se interesează de perechea ta !

— Despre ce-i vorba ?

— Nimic deosebit — îngăimă Malţev. Am întrebat dacă printre băieţii ăştia mînjiţi nu e şi Kolea Zavialov.

— A plecat la uzină.

— De ce la uzină ?

— Acolo locuieşte, cu tatăl şi cu surioara lui.

— După cîte ştiu însă, Serghei Dmitrievici a plecat într-o delegaţie — îl ispiti Malţev, încordîndu-şi privirile.

— Da. Este la Moscova.

— În acest caz, de ce stă Kolea la uzină ?

— V-am spus doară că acolo locuiesc ei provizoriu, ca într-o cazarmă, întrucît apartamentul lor a fost atins de o bombă.

— Ştii precis asta ?

— Precis — apăsă tînărul pe această vorbă, oarecum mirat, dar sigur de ce spunea. Aseară am fost pe la dînşii.

— Şi Alia locuieşte acolo ?

— Desigur că da, tot acolo.

— Curios... — scăpă vorba din gură Malţev.

— Ce-ţi pare curios în asta ?

— Nimic... Aşa... Pur şi simplu. Mi s-a spus că Serghei Dmitrievici locuieşte în vechiul său apartament.

— În mod obişnuit, acolo stă, dar acum s-a mutat la uzină.

Malţev rămase încă printre elevi cîteva minute, dar glumele şi rîsetele lor parcă nu le mai auzea. Apoi se întoarse şi se îndreptă hotărît spre casă.

33. RAZIA

Trecuseră aproape trei ani de cînd, o dată cu căderea serii, nu mai ardeau felinarele strălucitoare pe străzile Leningradului, nu se iluminau vitrinele magazinelor, nu se aprindeau reclamele luminoase şi nici lustrele în case. Privind lucrurile dintr-acest punct de vedere, puteai crede că viaţa în acest oraş se oprise.

Cu tot întunericul, nemţii trăgeau şi noaptea, dar de mult timp acest lucru nu mai îngrozea pe nimeni. Leningradul trăia, muncea, îşi aduna puterile şi se pregătea să dea contralovitura hotărîtoare. Undeva, la Statul Major, se elabora planul ofensivei şi toată lumea simţea că ora eliberării se apropia, că cineva întocmea de pe acum ordinele secrete şi că începea regruparea trupelor. Leningrădenii vedeau pe străzi tancuri, „katiuşe", tunuri noi. Ei se deprinseseră să stabilească fără greş ce fel de muniţie se transporta în camioane, de ce tipuri erau bombele care se aruncau din avioane pe aerodroame.

Toate acestea le simţeau şi fasciştii. Din informaţiile căpătate de la spionii paraşutaţi la Leningrad ei cunoşteau tehnica de luptă, aflau cum creşteau şi se regrupau forţele sovietice. Dar numai atît ! Ce n-ar fi dat să ştie ziua şi ora cînd avea să înceapă ofensiva ? Unde urma să se dea lovitura decisivă ?...

Pe un întuneric beznă o poartă se deschise şi pe bulevard ieşiră trei maşini închise. În cea de-a doua maşină stătea Mişa Alekseev, alături de Trifonov.

— Să nu te folosești prea mult de lanternă — îl prevenea acesta din urmă pe tînăr. Desigur, aprinde-o ca să recunoști drumul, dar numai cîte o clipă. Înțelegi? Aprinde-o și stinge-o imediat. Lanterna e foarte puternică... Cînd vei descoperi cavoul, îndreaptă lumina direct spre el pînă ce îl vom împresura. Cred că nu vom întîmpina o rezistență prea mare, atacînd prin surprindere.

— Să fie ei oare acolo? întrebă Mișa.

— Acolo-s! răspunse Trifonov, cu încredere în glas. Fedea a telefonat de la post. Spunea că sînt trei, au venit din oraș și au dispărut. Astăzi, în cursul zilei, a fost pe acolo Malțev al tău. A stat în cavou vreo oră și jumătate.

— Va să zică și dumneavoastră ați dat peste acest cavou?

— Dacă am fi dat peste el, nu te-am fi luat cu noi. Tocmai aici e buba: știm mai mult sau mai puțin pe unde vine, dar nu precis. Doar supraveghem de departe.

— La intrarea în acest cavou sînt trei copaci groși și o tufă deasă de boz — explică Mișa.

— Așa, așa. Păi atunci să luminezi chiar tufa.

— Dar dacă au și altă ieșire?

— Nu prea cred... Și chiar dacă-i așa, tot nu vor fugi. Vom înconjura întreg cimitirul. Îți amintești bine semnalele?

— Mi le-amintesc.

Mașinile intrară pe Staro-Nevski și aci șoferii măriră viteza. Soldații, simțind că se apropie de locul operației și știind că în curînd nu vor mai putea fuma, începură să-și aprindă țigările ca la comandă. Două rînduri de luminițe roșii luminau fețele tinere, încordate. Toți acești oameni cunoșteau cu precizie planul de bătaie, locurile lor, semnalele. Acțiunile de noapte în jurul orașului sînt legate de anumite greutăți: pe întuneric e ușor să greșești, luîndu-i pe ai tăi drept dușmani. E nevoie de sînge rece, de stăpînire de sine, de curaj, pentru ca să nu-ți pierzi cumpătul și în momentul critic să nu te prindă panica și să nu tragi într-ai tăi. S-au întîmplat și cazuri de acestea. După ce-și alese soldații cu care avea să pornească în razie, Trifonov le explică misiunea, îi întrebă de cîteva ori pe fiecare dacă printre ei nu se află oameni cu sistemul nervos slăbit, oameni fricoși. Desigur că nimeni nu-și recunoscu asemenea meteahnă, dar sfătuindu-se între ei, comsomoliștii declarară că la această operație nu trebuiau să fie luați trei dintre ei. Și nu fiindcă

ar fi fost fricoşi sau n-ar fi fost bine pregătiţi. Nu, ci numai fiindcă erau noi veniţi şi tovarăşii lor n-avuseseră timp să-i cunoască.

Virînd în piaţă, maşinile ieşiră pe şosea şi aci ultima maşină se opri. Ceva mai încolo se opri şi cea de la mijloc şi la capătul cimitirului, prima.

Coborînd din maşină, Mişa văzu un bărbat îmbrăcat în haine civile care apăru nu se putea şti de unde.

— Fedea ? întrebă Trifonov.

— Eu, Vasili Alekseevici.

Peste vreo douăzeci de minute, o luminiţă licări la un capăt al cimitirului şi peste puţin se văzură semnale şi în altă direcţie. Cimitirul fusese înconjurat.

— Hai, Mişa, să mergem — îi şopti Trifonov, potrivind „licuriciul" rotund, prins de spatele tînărului din capul coloanei. Toţi cei care luau parte la această operaţie aveau astfel de „licurici".

— De ce „Mişa" ? Acum sînt Kolea.

— Tocmai că nu eşti Kolea. Te-am rebotezat, dîndu-ţi iar numele vechi — răspunse în glumă Trifonov şi glasul lui exprima încredere, siguranţă.

„Va să zică, nu din întîmplare mi-a spus aşa — se gîndi Mişa. Şi nici din greşeală."

Nu era însă timp de discuţii şi Mişa o porni prin întuneric. Cotind după un hambar de zid, nimeri dintr-o dată cărarea.

— Nu atît de repede — se auzi de la spate o voce.

Mişa o luă mai încet. Înaintau cu uşurinţă pe cărarea bătătorită ; şi era destul să facă un singur pas într-o parte, că de sub picioare se şi auzea foşnetul ierbii.

Stînd în maşină, Mişa se gîndea că noaptea o să-l cam apuce tremuriciul în cimitir, dar nu simţea nici o teamă. Conştiinţa că aveau nevoie de el, că el conducea un detaşament mare de oameni înarmaţi, în frunte cu Trifonov, îi dădea o vioiciune uimitoare şi chiar îi umplea inima de mîndrie.

Nu-şi dădea seama cu cît anume era luminată marmura şlefuită, dar Mişa zări de departe crucea albă care servea drept prim punct de recunoaştere a drumului.

„La douăzeci de paşi de cruce, faci o cotitură. Cată să faci paşi potriviţi, bineînţeles", se gîndi el, aducîndu-şi

aminte cum numărase Steopka, din îndemnul său, aceşti douăzeci de paşi.

Apropiindu-se de cotitură, Mişa se opri. Cărarea se ramifica şi trebuia să facă semn celor care îl urmau. Mişa îndreptă ochiul lanternei spre locul unde presupunea că era cotitura şi apăsă pe buton. Într-adevăr, lanterna era atît de puternică, încît sclipirea luminii, deşi scurtă, nu numai că îi luă ochii dar, după cîte i se păru lui Mişa, îl şi asurzi chiar.

Cotitura era de fapt cu un pas mai înapoi. Un timp oarecare, în faţa lui, pe fondul întunecat al nopţii, jucau ochiuri de lumină şi Mişa se mişca dibuind mai întîi grijuliu cu piciorul cărarea. Încetul cu încetul ochii se deprinseră cu întunericul şi băiatul începu să păşească mai sigur, hotărît să nu mai aprindă lanterna. Crucea neagră, pe lîngă care trebuia din nou să cotească, se mistuise în beznă.

„Cam pe aici, se gîndi Mişa. Uite, cam pe aici trebuie să fie. Am s-o ating cu mîna, şi întinse mîna, dar nu dădu peste nimic. Ia te uită..."

De la spate se auzi un trosnet uşor de crengi şi zgomotul unui corp în cădere. Cineva se împiedicase şi căzuse.

Mişcînd cu grijă mîna întinsă dintr-o parte într-alta, Mişa începu să înainteze încet. Nu întîlnea decît gol. Cînd tocmai îşi pierduse nădejdea şi se pregătea să aprindă lanterna, simţi că atinse cu degetele suprafaţa rece şi netedă a unei cruci.

— Ce-i cu tine ? se auzi o şoaptă de la spate.

— E crucea aceea aici... Îndată vom coti din nou — răspunse încet Mişa. Vom păşi de-a dreptul peste iarbă.

— Mai avem mult de mers ?

— Nu... E aproape.

— Poate vreţi să aprind lanterna ?

— Nu... ne ia vederile.

Şi din nou Mişa o porni înaintea celor care îl însoţeau şi „licuriciul" lui părea un mic far. Mergea tot cu braţele întinse înainte, căutînd să-şi amintească în amănunt cum arătau, ziua, aceste locuri. Uite aci băieţii puseseră capcana. În dreapta ei era un grilaj turnat din fontă. „Iată, e chiar aici", îşi zise el bucuros, pipăind cu mîna dreaptă metalul rece şi umed. În stînga e o capelă, năpădită de tufari. Alături se află trei morminte acoperite, de-o construcţie cu geamlîc, aducînd a pridvor.

Din nou de la spate se auzi zgomotul unei căderi şi o bîjbîială.

„Aici se ascundeau băieţii", îşi aduse aminte Mişa, înaintînd fără conţinire.

Apropiindu-se de cavoul din care ieşise mirosul de carne friptă, Mişa începu să se frămînte. Inima îi bătea din ce în ce mai tare şi nu ştia de ce respira tot mai greu... or fi acolo duşmanii ? Ce-or fi făcînd oare acum ? Or fi dormind, sau ascultă radioul ?

— Iată... am ajuns — şopti Mişa, cu un suspin adînc, socotind că-l va auzi şi Trifonov, care mergea la spatele lui.

După socoteala sa, pînă la cavou mai erau vreo douăzeci de paşi şi de acolo se vedea bine intrarea. Aşteptă pînă ce se apropiară oamenii care mergeau în şir, apoi aprinse lanterna. O rază strălucitoare se avîntă peste cruci, peste arbori, licări pe cutiile de sticlă ale coroanelor, lunecă şi se opri dintr-o dată pe suprafaţa neagră şi masivă a unei pietre care acoperea cavoul. Apoi, raza se depărtă spre stînga, spre un loc unde creşteau tufari deşi, indicîndu-le intrarea.

De îndată ce raza se opri, în stînga şi în dreapta Mişa observă nişte umbre în mişcare. Soldaţii înconjuraseră cavoul din toate părţile, fără să-şi mai ia măsuri de prevedere, fără să le mai pese că zgomotul picioarelor lor, trosniturile crengilor rupte ar putea fi auzite.

— Bravo, Mişa ! îl lăudă Trifonov, trecînd pe lîngă dînsul şi îl bătu uşor pe umăr. Aşteaptă aici.

Luminile strălucitoare ale lanternelor se aprinseseră în jurul cavoului. Se încrucişau, săreau dintr-un loc într-altul, se tîrau încet pe jos, pipăind pămîntul.

Mişa îşi stinse lanterna şi dîndu-se înapoi, urcă pe un mormînt înalt, zidit din piatră. Acolo se rezemă de un plop înalt care creştea la capul mormîntului. Peste puţin auzi nişte bătăi surde şi vocea lui Trifonov :

— Hei, voi de acolo !... Deschideţi !

După un timp oarecare, bătăile fură repetate.

— N-auziţi, mă ? Ieşiţi afară, vă zic ! Oricum, tot nu mai scăpaţi de-aici ! Sînteţi înconjuraţi...

Mai trecură vreo două minute şi Trifonov ordonă :

— Spărgeţi-l, băieţi !

Doi soldaţi voinici se aşezară în dreapta şi în stînga intrării, îşi avîntară braţele şi, cu nişte răngi grele, începură

a împlînta în uşa de fier izbituri stridente, sonore. cutremurînd liniştea cimitirului. Izbeau uniform, ca şi cînd ar fi bătut snopi cu îmblăciul, dar se pare că uşa nu ceda.

Şi, dintr-o dată, totul amuţi.

Mişa se înălţă în vîrfurile picioarelor, căutînd să deslueşească de ce încetaseră să izbească în uşă. Încordarea fu atît de puternică, încît o răbufnire scurtă de automat îl asurzi, şi Mişa nu-şi mai dădu seama, la un moment dat, ce se întîmplase.

Strigăte... licăriră lumini... gemete. O umbră se repezi într-o parte, se desprinse de cavou şi dispăru în întuneric...

— Stînga ! strigă unul dintre soldaţi. Nikitin ! Luminează spre stînga, încoa' !

Luminile lanternelor scormoniră în toate părţile, dar nu dădeau decît peste copaci, peste cruci, grilaje şi morminte. Omul dispăruse.

Şi dintr-o dată o rafală scurtă izbi din nou auzul. Lanternele se stinseră. Soldaţii se ascunseră în dosul celor mai apropiaţi tufari.

— Nikitin, nu-ţi pierde cumpătul ! se auzi vocea hotărîtă a lui Trifonov, şi Mişa oftă uşurat. N-are pe unde fugi. Nu vă mai vînzoliţi. Eu am să cobor, iar voi să-l prindeţi. Fedea, urmează-mă...

Acum Mişa înţelese ce se petrecuse. Unul dintre spioni deschisese larg uşa, îşi croise drum cu o rafală de automat şi ţîşnise din cavou în întuneric. Cunoştea bine cimitirul şi îi fusese uşor să se ascundă în tufarii dintre morminte. Nu se puteau aprinde lanternele. Ar vedea la lumina lor şi ar trage.

„Ce-i de făcut acum ? se gîndea tulburat Mişa. Ăsta a alergat înspre mine şi s-o fi ascuns pe aici, prin apropiere."

În clipa aceea unul dintre soldaţi aprinse lanterna lîngă cavou. Cam în aceeaşi clipă, în apropierea lui Mişa licăriră focurile roşii ale rafalei de automat. Luat prin surprindere, Mişa se lăsă pe vine, dar avu destul timp ca să observe în ce loc se ascunsese spionul.

„Nu e vreme de pierdut. Trebuie să acţionez rapid şi hotărît. Trebuie să arunc lumina asupra lui." Ascunzîndu-se după un trunchi gros de copac, Mişa ridică lanterna, o îndreptă spre locul unde era spionul şi o aprinse. Aproape în aceeaşi clipă bufniră împuşcăturile. Cîteva gloanţe şuierară

țăcănind răsunător, se înfipseră în plop, celelalte se loviră de cruce și zburară mai departe.

Aplecîndu-se și mai mult, Mișa aruncă o privire de după copac și plimbă lanterna...

Se auziră alte pîrîituri asurzitoare. Gloanțele șuierară, țăcăniră din nou...

Mișa își ascunse instinctiv capul, dar mîna cu lanterna n-o coborî. Izbuti să vadă un bărbat cu șapcă finlandeză și ochelari, ascuns după un monument. Lumina lanternei lui îl descoperi pe spion și îi luă vederile.

„De-acu' n-o mai las în jos... Tragă dacă poate... că nu mă vede", căuta să se convingă Mișa, încordîndu-și toți mușchii pentru ca să-și oprească tremuratul involuntar al mîinii.

Aruncînd din nou o privire de după copac, văzu că lanterna lumina un fel de stîncă retezată, cu o cruce bombată.

„Unde o fi ? Să fi fugit ?" se gîndi speriat Mișa, dar mișcînd ușor lanterna, îl găsi numaidecît.

Bărbatul, care o zbughise din cavou, stătea lipit de un grilaj înalt : ochelarii îi scînteiară, întinse automatul și în aceeași clipă un glonț izbi marginea lanternei și i-o smulse lui Mișa din mînă.

Întunericul care se făcuse nu ținu mult timp. Deodată se aprinseră, din două părți, cîte o lanternă și îl luminară pe spion. Trăgînd cu deznădejde, căuta să-și schimbe locul, dar lanternele continuau să ardă și ochiurile de lumină îl urmăreau cu stăruință.

„Luminează ! exclamă bucuros Mișa, ieșind puțin de după copac. Și ei s-au ascuns de gloanțe."

Dintr-o dată, un soldat țîșni din întuneric.

— Nu ne scapi tu, ticălosule !

Amîndoi, strigînd și înjurînd, căzură pe mormînt, apoi se rostogoliră în jos. Restul se petrecu foarte repede.

În fîșia de lumină apărură încă doi oameni în mantale și tăbărîră asupra inamicului, care se zbătea din răsputeri. Din toate părțile se aprindeau lanterne ; luminile lor fugeau, săreau, dar toate căutau să se îndrepte spre locul încăierării.

— Încet, Gorelov, încet ! strigă din fugă Nikitin. Să nu-l strîngi de gît de-a binelea. Legați-i mîinile... La cine-s frînghiile ? Dați-le încoace !

Focul luptei se potoli numaidecît.

— Duceţi-l în maşină — zise, după un minut, liniştit de data aceasta, Nikitin. Gorelov, condu-l tu.

Luminînd drumul, Gorelov plecă înainte, iar alţi doi, susţinîndu-l de braţe, îl conduceau pe spionul legat.

— Cine a aruncat asupra lui prima lumină ? întrebă Nikitin.

— Băieţandrul nostru... acela care ne-a condus.

— Unde e el ? Trăieşte ?... Cum îl cheamă ?

— Se pare că Mihail...

— Hai, Mişa ! Răspunde !

— Sînt aici ! răspunse Mişa.

— Eşti teafăr, sănătos ? Unde eşti ? Nu te-a zgîriat ? Nu te-a atins ? îşi repezi Nikitin vorbele în întuneric.

— Nu, mi-a făcut praf numai lanterna.

— Asta nu-i nici o pagubă !

Lîngă cavou licăriră nişte lumini şi ochii soldaţilor se îndreptară într-acolo.

Peste vreo douăzeci de minute, maşina porni, ducînd sub pază trei spioni prinşi şi un soldat ucis.

În cea de-a doua maşină luară loc răniţii. Trifonov, după ce îşi bandajase strîns mîna în care nimerise un glonţ, conduse razia pînă la sfîrşit.

34. SCORPIONUL

Soarta îl ocrotea pe Scorpion. I se mai întîmplase să nimerească în reţeaua Serviciului sovietic de contrainformaţii, dar întotdeauna reuşea în cele din urmă să scape, ca printr-o minune.

Aşa se întîmplase şi de data aceasta : o împrejurare fericită îl adusese pe chei, unde aflase că din nou i se întinsese o cursă.

Încă din toamna anului 1941 Scorpionul trimitea cu tot zelul la Leningrad grup după grup şi se gîndea că împreună cu armata germană, avea să intre şi el în oraş.

Dar în toamna anului 1942, în timp ce fasciştii pregăteau asaltul lor hotărîtor, trebuise să pătrundă numaidecît în

Leningrad. Asaltul n-a mai avut loc; Scorpionul pierduse mulți oameni, dar izbutise, cu chiu cu vai, să se facă nevăzut.

În toamna anului 1943, iată-l din nou în Leningrad: și din nou împrejurările se dezlănțuiesc în defavoarea lui.

...Era întuneric de-a binelea cînd Malțev coborî din tramvai; fără a se mai uita înapoi, porni încet spre casă. Acum, de vreme ce știa că e urmărit, cu atît mai mult nu trebuia să arate că aflase ce-l păștea. Bineînțeles că mîine dimineață el va dispare și Serviciul sovietic de contrainformații va rămîne cu buzele umflate.

„Dar ce-ar fi s-o ia din loc astă-noapte?..." Acest gînd îi dădu ghes și se opri locului. Scorpionul nu aștepta niciodată ultimul moment. Așa îi povățuia și pe alții să procedeze. La cea mai mică bănuială lua neîntîrziat măsuri. Fără pic de panică, chibzuia, cumpănea cu sînge rece, cu ochii în patru, pe loc... Îi rămăseseră însă în locuința lui Zavialov lucrurile și încă ceva ce nu putea să lase acolo... Ce să facă oare?

În cursul zilei fusese pe la cimitir. Acolo nu se-ntîmplase nimic. Kazankov, care-l trădase — de asta nu se mai îndoia acum de loc — nu știuse nimic despre Lînkis; deci, a doua legătură era în afară de orice primejdie. Nu știa ce spusese Kazankov despre Șarkovski și dacă nu cumva arestarea farmacistului fusese provocată de declarațiile primului.

Chiar dacă lucrurile ar sta astfel, Șarkovski nu va mărturisi niciodată nimic. Scorpionul avea această convingere.

În bolta porții ardea un bec albastru. Malțev văzu ieșind de acolo un om care se îndrepta grăbit spre el.

„O fi bărbat sau femeie? Dacă e femeie, nu plec la noapte, fie ce-o fi", își puse el în gînd.

Omul se apropia repede; în clipa cînd ajunse în dreptul lui, Malțev văzu că purta manta soldățească.

— Ai întîrziat, prietene? îl întrebă el.

— Da, am întîrziat pe unde am fost — îi răspunse acesta din mers.

Soldatul își văzu de drum și Malțev rămase tot așa de nehotărît. Să plece, să nu plece, să înfrunte primejdia, să n-o înfrunte?

Malțev își tot cumpănea sorții de izbîndă, rechemînd în minte ultimele zile petrecute la Leningrad, străduindu-se să dibuiască planul Serviciului sovietic de contrainformații. Nu

vedea nici un fel de semn prevestitor că în acea noapte avea să fie arestat. Deci, trebuia să-şi încerce norocul, să nu plece!

Trecînd printre grămezile de moloz din curte, Malţev tot mai încerca un sentiment de nehotărîre, dar după ce urcase scara şi ajunsese în faţa uşii apartamentului, era deplin liniştit. De fapt, de ce i se năzărise lui că în acea noapte avea să fie arestat?

Lena, care-i deschise uşa, îl întîmpină neobişnuit de binevoitoare, aproape bucuroasă; dar nici această gentileţe nu-i păru de fel suspectă.

— Aţi venit cam tîrziu astăzi, Grigori Petrovici.

— Nici Kolea nu s-a întors încă? întrebă Malţev, aruncînd o privire spre cuier.

— Nu. A telefonat că vine foarte tîrziu. Au acolo nişte lucrări urgente. Pregătesc vasul pentru iernat... Vreţi să vă încălzesc ceaiul?

— Te rog...

Malţev îşi scoase paltonul, intră în camera lui şi aprinse lumina. Lucrurile lui nu mai erau în odaie. Scorpionului nu-i venea să-şi creadă ochilor. Dădu deoparte pătura, privi sub pat. Nimic. Schimonosit la faţă de furie şi desperare, se năpusti în vestiar. Acolo se afla un bărbat înalt şi bine legat, cu tîmple cărunte, îmbrăcat în haine civile. Ţinea mîna dreaptă în buzunarul hainei.

— Să am iertare, vă rog. Alecika nu v-a prevenit...

— Da, da — zise fata, apărînd în vestiar. Avem un musafir, Grigori Petrovici. Dînsul tot la tata a venit. Faceţi cunoştinţă.

Malţev îşi recăpătă repede stăpînirea de sine şi pe faţă i se putea lesne citi acea curiozitate cu care întîmpini de obicei un nou venit.

— Îmi pare foarte bine — zise el. Sînteţi şi dumneavoastră om de ştiinţă?

— Da. Sînt chimist.

— Sîntem colegi, va să zică. Numele meu este Malţev — zise Grigori Petrovici, şi-i întinse mîna.

— Nu, nu... Numele dumitale nu este Malţev şi mîna nu pot să ţi-o dau — zise amabil musafirul, ridicînd ameninţător mîna stîngă. Stai pe loc! Vom avea o discuţie lungă şi interesantă, trebuie să recunosc că le-ai cumpănit toate destul de bine...

— Da, le-am cumpănit grozav — răspunse în batjocură Malţev. Dumneata ţi-ai ascuns foarte bine oamenii.

— Cum m-am priceput şi eu. E plăcut, n-am ce zice, să ai de-a face cu un om inteligent. Alecika, ia uită-te ce are domnul în buzunare... Pe dumneata te rog să ridici mîinile o clipă.

— Mă rog, nu mă împotrivesc.

Malţev ridică amîndouă mîinile, însă Lena continua să stea în uşa salonului, neîndrăznind să îndeplinească rugămintea lui Ivan Vasilievici.

— Alia, nu te sfii. Vezi, n-are arme în buzunar ?

— Nu te teme, Alia. Caută — o îndemnă Malţev. Sîntem doar prieteni...

Convorbirea decurgea cu atîta amabilitate, încît Lena rămăsese uluită şi se uita la cei doi bărbaţi cu ochii larg deschişi. Îşi dădu seama că pistolul din buzunarul drept al lui Ivan Vasilievici era îndreptat spre Malţev, care, bineînţeles, de asta îşi ridicase mîinile atît de ascultător.

— Ei, ce stai, Alia ? îi atrase luarea-aminte sever Ivan Vasilievici, şi Lena intră în acţiune.

Examină pe rînd toate buzunarele, dar nu găsi nici o armă.

— Pot să las mîinile în jos ? întrebă Malţev, după ce Lena terminase percheziţia.

— Imediat, Alia, în buzunarul lateral ai să găseşti un stilou, dă-l încoace !

Lena scoase un stilou masiv, neobişnuit de greu şi i-l întinse lui Ivan Vasilievici.

— A-a, dumneata cunoşti această armă ? ! întrebă Malţev.

— Da. Am avut ocazia să văd. E un pistol cu care se trage o singură dată — răspunse locotenent-colonelul, punînd stiloul în buzunar. Acum poţi lăsa mîinile în jos. Să mergem dincolo...

Trecură în salon şi aici Malţev se tolăni într-un fotoliu ca la el acasă. Lena rămase în dreptul uşii.

— Va să zică, nu e nevoie de ceai ? întrebă ea.

— Bine zici, avem destul timp, vrei să bem un ceai şi să stăm de vorbă ? propuse Ivan Vasilievici.

— Nu mă împotrivesc.

Lena plecă şi un timp oarecare stătură în cameră în tăcere. Cei doi se măsurau din ochi cu mult interes. Un spectator străin ar fi crezut că în acest salon se aflau doi oameni de ştiinţă care erau pe cale să facă un schimb de păreri într-o problemă ştiinţifică.

— Iartă-mi, te rog, curiozitatea — începu Malţev. Pe dumneata te cheamă Ivan Vasilievici ?

— Întocmai.

— Mda... Şi cînd te gîndeşti că te cunosc de mult, domnule maior de securitate !

— Acum sînt locotenent-colonel.

— Aşa !... Felicitările mele ! În profesiunea dumneavoastră se înaintează foarte repede, ameţitor de repede.

— După capacitate — observă Ivan Vasilievici, însă Malţev se făcu că n-aude.

— D-a-a... te cunosc de mult, însă te văd prima dată.

— Cum, cînd te îndreptai spre Leningrad, dumneata nu-ţi închipuiai că o să te întîlneşti cu mine ?

— Nu-mi închipuiam, mărturisesc. Kazankov e la dumneavoastră ?

— La noi.

— De cîte ori m-am legat cu jurămînt să nu mă mai încurc cu tîmpiţi de teapa lui ! Un prost fricos, ce poate fi mai rău ?

— E drept — încuviinţă Ivan Vasilievici. Prefer să am a face cu oameni care au o convingere.

— De soiul acestor doi copii. Cum te cheamă ? întrebă Malţev pe Lena, care intrase tocmai atunci în odaie.

Lena puse pe masă coşuleţul de pîine, plin cu biscuiţi, şi îl privi întrebător pe Ivan Vasilievici.

— Pune la îndoială că te cheamă Alia şi că eşti fata lui Serghei Dmitrievici — îi explică acesta.

— Nu pun la îndoială — obiectă Malţev. Ştiu precis că adevăraţii copii ai lui Zavialov locuiesc pe lîngă uzină.

— Şi ai aflat de mult asta ? întrebă Ivan Vasilievici.

— Acum vreo două ceasuri.

— De ce ai mai venit atunci aici ?

— Să-mi iau lucrurile. M-am hotărît să-mi încerc norocul. Totuşi cum te cheamă, fetiţo ?

— Spune-i adevărul — o îndemnă Ivan Vasilievici pe Lena.

— Mă cheamă Elena.

Tonul paşnic al discuţiei dintre cei doi bărbaţi o linişti pe Lena.

— Tu, Lena, ştiai ce te aşteaptă ? întrebă Malţev. Ştiai cine sînt eu ?

— Ştiam că eşti duşmanul nostru.

— De ce la plural ? De ce „al nostru" ?

— Eşti duşmanul Patriei mele.

— Ah, asta e... Şi fratele tău ?

— Nu mi-e frate, însă e şi el patriot.

— Lenocika, nu cumva o fi gata ceaiul ? îi aduse aminte Ivan Vasilievici, iar după ce ieşi fata, se adresă lui Malţev : Te-ai convins ?

— Da... Le împuiaţi copiilor capul de mici cu tot soiul de cunoştinţe înalte, iar ei repetă ca nişte papagali.

— E o concluzie ciudată. Ei nu numai că repetă aceste idei, dar şi luptă pentru ele ; ai simţit-o pe propria-ţi piele. E greşeala voastră obişnuită. Aţi început războiul cu noi, pentru că aţi subapreciat puterea ideilor noastre.

— Timpul va arăta.

— Aveţi dreptate.

— Ce aştepţi dumneata ? întrebă Malţev, după un minut de tăcere.

— Maşina.

— Pentru ce ? Crezi, pesemne, că l-ai prins pe Malţev ? L-ai arestat...

— Pe Scorpion — îi suflă Ivan Vasilievici.

— Fie şi aşa. Însă dumneata, locotenent-colonele, uiţi un lucru : pe mine nimeni nu mă poate aresta. Nu există o asemenea forţă pe lume ! În orice clipă pot să dispar... Mă pot evapora. Da, da ! Tocmai de aceea sînt atît de calm şi-mi pierd vremea cu vorbe goale, cu fleacuri.

— Nu s-ar putea spune că eşti prea calm.

— Treaba dumitale, crede ce vrei... Dumneata ai pomenit că am subapreciat ceva. Ai făcut o justă observaţie... Şi e tocmai în legătură directă cu atitudinea dumitale. Dumneata mă subapreciezi... Ştiu că în camera de alături ţi-ai ascuns oamenii. Mai ai şi în curte, şi pe scară, şi la intrarea de serviciu. Sînt încercuit... Dar, la drept vorbind, toate acestea sînt nişte fleacuri. Cînd voi socoti de cuviinţă, voi pleca calm de la voi.

— Începi să aluneci în misticism — zise zîmbind Ivan Vasilievici.

— Nu accept ideile voastre tocmai pentru că ele sînt înguste. Materialismul ucide orice fantezie, orice imaginaţie... E o învăţătură plicticoasă.

— Şi dumitale îţi place să te înşeli în mod conştient?

Lena aduse pe o tavă două ceainice, scoase din bufet nişte pahare, le aşeză pe masă şi începu să toarne ceai. Toate acestea se petreceau sub ochii lui Malţev.

— Grigori Petrovici, vrei mai tare? întrebă ea.

— Ca de obicei.

Ivan Vasilievici urmărea cu atenţie stările sufleteşti ale inamicului. Îşi dădea seama de tîlcul adînc care se ascundea în dosul frazelor şi care nu urmăreau decît efectul aparent. De aceea era foarte precaut. Observa şi fetiţa; se temea să nu se trădeze? Nu. Totul mergea foarte bine şi Lena, în modul cel mai firesc, servi paharele cu ceai.

— Poate că vreţi mai degrabă să gustaţi ceva? propuse ea naiv. Mi-a rămas de la prînz un soté de legume.

— Mulţumesc. Am mîncat — răspunse rece Malţev.

— Poftim biscuiţii, îmi plac foarte mult, sînt sfărîmicioşi.

Malţev se uită la fetiţă şi se încruntă. Lena vorbea într-un mod de parcă nu înţelegea nimic. Nu înţelegea de ce primejdie scăpase, cu totul întîmplător. Nu-şi dădea seama de ceea ce se petrecea acum, în acea cameră, sub ochii ei. Ce-o fi fost la mijloc? Naivitate, prostie sau o mare stăpînire de sine, aproape de necrezut?

Ivan Vasilievici se uită la ceas.

— Ce se întîmplă? întrebă Malţev, tot numai nădejde şi încordare.

— Nimic... Mai avem timp. În chestiunea voastră multe lucruri nu-mi par încă limpezi — începu Ivan Vasilievici, luînd în mîini paharul. Să-ţi dau o pildă... Dumneata eşti neamţ... von Starkmann. Dar dumneata te-ai născut şi ai crescut în Rusia. Ai mîncat pîine rusească, în mijlocul naturii ruseşti. Rusia a devenit patria dumitale...

— Nu poţi înţelege de ce sînt naţionalist? întrebă, rîzînd, Malţev. Dumneata crezi în asimilare? Uită-te la oamenii de alte naţionalităţi. De cîte veacuri trăiesc ei printre voi?

Spunînd acestea, Malţev începu să-şi plimbe palmele pe paharul cu ceai fierbinte, sorbind înghiţituri mari.

— Nu vorbesc despre naţionalism, ci despre nazism. Între aceste noţiuni e o diferenţă esenţială...

Pe Lena nu o interesa discuţia pe această temă. Ca să nu-şi trădeze emoţia, fetiţa se depărtă spre bufet, unde se apucă să mute vasele dintr-un loc într-altul, prefăcîndu-se că nu-şi vedea capul de treburi. Are să se întîmple acuşi-acuşi ceva. Ce anume, nu-şi prea dădea ea seama.

Şi se întîmplă !

Malţev începu să vorbească încîlcit, de neînţeles ; puse paharul, pe trei sferturi plin, pe masă şi-şi trecu mîna peste frunte.

— Nu mă simt bine. Nu ştiu de ce... Capul... — spuse cu greu Malţev şi se lăsă pe speteaza fotoliului.

Ivan Vasilievici se ridică. Malţev mai mormăi cîteva cuvinte nedesluşite şi amuţi.

— Bun ! Bravo, Lenocika ! Nu m-am înşelat în ce te priveşte — o lăudă Ivan Vasilievici pe fetiţa înspăimîntată şi se apropie de Scorpion. Vino încoace. Cînd am să-i deschid gura, dumneata să cauţi cu băgare de seamă acolo o fiolă. Numai să n-o striveşti... Trebuie să fie undeva, sub limbă...

Spunînd acestea, Ivan Vasilievici prinse cu o mînă bărbia Scorpionului, iar cu cealaltă încercă să-i deschidă gura. Nu izbuti să-i descleşteze fălcile. Scorpionul îşi strînsese dinţii în spasmuri, îşi pierduse cunoştinţa. După cîteva încercări, Ivan Vasilievici schimbă mîna. Cu degetul mare şi cel arătător apăsă muşchii de sub pometi şi trase falca în jos. Gura se deschise şi se auzi cum îi hîrîia răsuflarea în coşul pieptului.

— Hai, Lenocika, nu te teme, nu te muşcă, îl ţin eu strîns !

Fără să şovăie, Lena îşi băgă degetul în gura lui Malţev.

— Umblă cu băgare de seamă, să nu striveşti fiola — o preveni Ivan Vasilievici.

— Acolo nu e nimic...

— Uită-te în partea cealaltă a obrazului, ceva mai în adînc.

— Este, este — şopti Lena, găsind cu degetele fiola şi tîrînd-o de-a lungul fălcilor. Iat-o...

Ivan Vasilievici dădu drumul fălcii, luă fiola şi zîmbi ironic.

— Uite, cu ajutorul acestei drăcii a vrut să dispară, să se evapore. Acum dă semnalul şi deschide uşa.

Lena puse ciucurele în priză şi se duse să deschidă uşa. După cîteva minute intră în cameră Burakov, urmat de alţi trei subalterni. Unul din ei purta în mînă o legătură mare cu haine.

— Ei, cum stăm, tovarăşe locotenent-colonel ?

— Totul este în regulă. Individul m-a prevenit că are o şapcă care-l face nevăzut, ca în poveste... Lenocika, du-te, te rog, în camera dumitale, că o să-i schimbăm îmbrăcămintea.

— Pentru ce ? puse Lena o întrebare nelalocul ei, însă Ivan Vasilievici găsi de cuviinţă să-i răspundă :

— Pentru ce ? Se poate să fi ascuns ceva în haine, în vreo cusătură, sau să fi scris cu cerneală simpatică. Trebuie să controlăm totul. Ai înţeles ?

— Am înţeles.

— Ei, de asta am şi luat haine noi pentru el.

Peste vreo douăzeci de minute Malţev îşi veni în fire. Aruncă o căutătură tulbure bărbaţilor care stăteau în jurul lui, apoi, simţind ceva incomod în îmbrăcămintea sa, ridică mîna şi se uită la mîneca hainei. Întîlnind privirea ironică a lui Ivan Vasilievici se îndreptă în fotoliul său şi oftă adînc.

— Ce-i cu mine ?...

— Nimic grav — răspunse locotenent-colonelul. Un mic leşin.

— E o ispravă a dumitale ?

— Da. Cînd ai a face cu un chimist învăţat, eşti nevoit să faci şi tu chimie.

Abia acum Scorpionul îşi dădu seama că nu mai avea fiola în gură. Se vedea că o căuta cu limba.

— Cum ai putut dumneata ?... zise el. Cum de-ai ghicit ?... De unde ?

— Nu-ţi bate capul de pomană — îi tăie vorba Ivan Vasilievici. M-a prevenit Şarkovski despre asta. Pregătiţi-vă, e timpul să plecăm. Sper că de-acum nu te vei mai evapora.

Drept răspuns la aceste cuvinte, Malţev îşi lăsă capul în jos, deznădăjduit. Lupta, care durase ani de zile, se sfîrşise cu o înfrîngere deplină şi Malţev nu putea nici măcar să moară, împlinindu-şi ultima-i dorinţă.

Ivan Vasilievici se înapoie în biroul său, avînd o strașnică durere de cap. În decurs de două zile și două nopți îl chemase pe von Starkmann de patru ori la interogatoriu, confruntîndu-l cu subalternii lui; îi interogase de nenumărate ori pe Lînkis, pe cei arestați la cimitir și pe insula Vasilievski, dar fără să ajungă la vreun rezultat. Toți parcă se înțeleseseră între ei să afirme că lucraseră la Serviciul militar de spionaj și culeseseră date cu caracter pur militar.

— Aveam o misiune: să ne informăm cît mai repede cîte unități și care anume unități se află la Leningrad și dacă nu cumva în acest sector se pregătește o ofensivă — zise Lînkis la primul interogatoriu.

— Și dacă se pregătește? întrebă Ivan Vasilievici.

— Trebuia să comunicăm în mod regulat comandamentului.

— Și altceva?

— Atîta tot.

— Deci, dumneata erai un observator pasiv?

— Dacă vreți, da.

Cam aceleași declarații făcuseră și ceilalți. La interogatoriu, von Starkmann vorbise de bunăvoie despre toate: despre literatură și știință, despre politică și religie, dar de cîte ori Ivan Vasilievici îi punea întrebări în legătură cu scopul venirii sale la Leningrad, ca și ceilalți, o ținea una și bună că sosise cu intenția de a preciza în ce stadiu de pregătire pentru ofensivă se afla Armata Sovietică și de-a stabili, dacă va fi posibil, ziua și ceasul declanșării ofensivei.

La întrebarea: de ce Sarkovski a fost atît de uimit aflînd că Scorpionul și Malțev era una și aceeași persoană, von Starkmann răspunse cu un zîmbet strîmb:

— Sînt chestiuni de-ale noastre, persoanle... ca să zic așa, de familie. Nu fiți indiscret, locotenent-colonele!

Repetîndu-i aceleași întrebări, refuză în general să mai răspundă.

Ivan Vasilievici puse pe masă dosarul cu procese-verbale, turnă încet apă într-un pahar, scoase din dulap un antinevralgic și-l înghiți dintr-o sorbitură, apoi se așeză la masă și-și întinse picioarele.

— Mda... ne-am cam grăbit — vorbi el cu glas tare.

Operaţia se terminase. Toată banda fusese prinsă şi nu mai putea face nici un rău, însă Ivan Vasilievici nu se mulţumea cu atît. Nu stătuse la îndoială nici o clipă că von Starkmann sosise la Leningrad cu o misiune precisă. Dar cu ce misiune anume ? Nu putuse descoperi şi nu găsise nici un indiciu pe care să-şi sprijine vreo bănuială.

— Intră ! zise Ivan Vasilievici, auzind o bătaie la uşă.

Burakov se apropie repede de masă, cu o înfăţişare semeaţă, îşi duse mîna la cozoroc şi, abia stăpînindu-şi zîmbetul, spuse cu glas tare :

— Îmi daţi voie să vă raportez, tovarăşe locotenent-colonel ?

— Raportează.

— Am lămurit chestiunea. Saveliev minte. Lucrează la hidrocentrala oraşului. S-a strecurat acolo de curînd.

— Saveliev ? Acela cu şapcă finlandeză, cu mască de gaze ? Care trăgea de zor în voi, la cimitir ?

— E o pramatie, tovarăşe locotenent-colonel... Înfricoşător individ ! O fiară !

— Bun. Şi ce concluzii ai tras ?

— Foarte fireşti. Avea legături cu farmacistul. Îşi ascundea nu ştiu de ce locul de muncă. De ce oare ? Mă întreb dacă nu cumva or fi avînd de gînd să arunce în aer hidrocentrala şi să lase oraşul fără apă.

— Avem un foişor de apă, din care să ne alimentăm la nevoie — obiectă Ivan Vasilievici, dar adăugă îndată : E bine că ai stabilit locul lui de muncă. E un indiciu preţios. Şi ce fac copiii ?

— Mîine dimineaţă se întorc la locurile lor vechi. Ne-am înţeles să trec cu maşina să-i duc pe fiecare unde trebuie.

— Să predai cheile familiei Zavialov.

— Am înţeles, am să le predau familiei Zavialov.

După ce-l lăsă pe Burakov să plece, Ivan Vasilievici căzu pe gînduri. Bănuiala ajutorului său era puţin probabilă. Hidrocentrala oraşului era o construcţie mare, bine apărată şi un singur om nu putea s-o arunce în aer... Numai cît material explosiv ar fi trebuit pentru o asemenea clădire !

*

* *

Lena Gavrilova umbla prin locuinţă cu cîrpa şi cu peria în mînă. Muta mobila din loc, arunca cîte o privire pe eta-

jere, pe după tablourile de pe pereți și cînd găsea o pînză de paianjen, apărută, greu de știut cum, un fir de praf sau o pată de vopsea, rămase de la zugrăvirea locuinței, se punea pe treabă, cu un fel de satisfacție vecină cu încîntarea. Voia să lase la plecare locuința în deplină rînduială.

Ceasul bătu de zece ori, numără Lena. Peste puțin trebuia să se ducă la culcare, iar Kolea nu sosise încă.

— Pfui! Iar i-am zis în gînd Kolea! rosti cu glas tare Lena, rîzînd. M-am deprins așa și nu mă pot de loc dezobișnui.

Înainte, Mișa se supăra ori de cîte ori, din greșeală, îi zicea Mișa; de acum încolo, poate că se va simți jignit cînd, din obișnuință, îi va zice Kolea.

Aducîndu-și aminte cît o certase odată Mișa pentru asta, Lena aruncă, fără să vrea, o privire spre lustrul din tavan. Chiar atunci avusese de gînd să-l șteargă de praf și de vopsea, dar o împiedicase sosirea lui Karatîghin.

Sigur că da! Lustrul rămăsese pînă în acea zi mînjit de vopsea. Fără să stea prea mult la gînduri, Lena trase spre ea masa, puse deasupra un scaun și, cu cîrpa în mînă, urcîndu-se cu dibăcie pe el, începu treaba. Globul lustrului era mare și pentru a-l șterge pe dinăuntru, trebuia să-l scoată. Oare va izbuti să-l scoată? Ce-ar fi să se înalțe în vîrful degetelor? Zis și făcut. Lena dădu deoparte globul și privi înăuntru... Ce-o fi asta? Ceva mai sus de becul din mijloc, era atîrnată o cutiuță, legată cu un fir de ață de fasung. Cum de-o fi ajuns aici? E drept, data trecută Lena nu se uitase în interior și poate că această cutiuță se aflase și mai înainte în același loc, pusă de stăpînul locuinței, drept greutate sau pentru cine mai știe ce?

„Da, dar de ce e curată? se întrebă în sine Lena. Dacă pînă și globul becului e plin de var, de ce cutiuța nu poartă nici o urmă de zugrăveală, nici un firișor de praf? Cutiuța, fără îndoială, o fi fost pusă de Malțev", bănui Lena și, fără să mai stea la gînduri, se dădu jos.

I-au fost de ajuns doar cîteva clipe ca să formeze numărul de telefon atît de bine cunoscut.

— Alo! Cine e la telefon? Unchiul Vanea?... Adică, să am iertare, Ivan Vasilievici. Acuma nu mai sînteți unchiul Vanea... Da, la telefon fosta Alia... Da, întocmai. Unchiule Vanea, am vrut adineauri să șterg lustrul, știți, candelabrul

din salon, cu globul acela mare ?... Cum, de ce ? Dacă era murdar, trebuia să-l şteargă cineva ! Şi cînd m-am uitat înăuntru... Ei, m-am urcat întîi pe masă, pe urmă pe scaun... Nu, Kolea... adică Mişa, n-a venit încă. Singură. În acest lustru, adică nu chiar într-însul, ci deasupra lui, am găsit o cutiuţă. Da, da... O cutiuţă dreptunghiulară. Mi se pare că-i de fier... Nu, nu am pus mîna pe ea. E legată cu un fir de aţă neagră de bec, de ăsta, cum îi zice, de fasung. A fost pesemne ascunsă, ca să n-o găsească cineva. Cutiuţa a ascuns-o Grigori Petrovici... De ce cred aşa ? Pentru că e curată. N-are pe ea nici un strop de vopsea...

După o jumătate de ceas, Ivan Vasilievici, însoţit de Burakov, suna la uşa locuinţei lui Zavialov, scuturîndu-se de zăpadă. Afară ningea şi în timp ce străbătuseră drumul prin curte, de la poartă pînă în pragul casei, umerii li se acoperiseră de un strat gros de fulgi albi şi pufoşi.

Lena deschise larg uşa, îi privi pe cei sosiţi şi pe faţa ei citeai îngrijorarea. Nu cumva tulburase degeaba pe cei doi oameni atît de ocupaţi ? Poate că această cutiuţă n-avea nici o valoare şi fusese pusă acolo ca o greutate !

— Lenocika, bună seara. Cum îţi merge ? întrebă Ivan Vasilievici întinzîndu-i prietenos mîna.

— Bine.

— Ei, ce să spun... Nici nouă nu ne merge prost. Ai auzit comunicatul ?

— Da.

— Cred că în curînd la Leningrad se vor trage salve... Ei, ce-i cu descoperirea aceea fericită a dumitale ?

— E o cutiuţă... Poftiţi, vă rog.

În salon continua să stea sub lustru aceeaşi masă care avea pe ea un scaun.

— Mă urc eu — zise Ivan Vasilievici, văzînd că Burakov se pregătea să se urce el. Cum, dumneata, Lenocika, nu l-ai văzut pe Malţev ascunzînd această cutiuţă ? întrebă locotenent-colonelul mutînd scaunul.

— Nu.

— Şi dumneata, de la bucătărie sau din camera dumitale, n-ai auzit din salon nici un fel de zgomote suspecte cînd el se afla aici ?

— Nu.

— Cu alte cuvinte, ai numai o bănuială...

Ivan Vasilievici se căţără pe masă, dădu deoparte globul şi zări cutiuţa. O zări şi o cercetă cu băgare de seamă, fără s-o atingă.

— E de fier zincat — observă Burakov.

— Da — confirmă locotenent-colonelul, şi desfăcu cutiuţa. E sudată.

Lena urmărea din ochi, neliniştită, toate mişcările lui Ivan Vasilievici. Iată-l cîntărînd-o într-o mînă. O răsuci apoi de cîteva ori, cu capul lăsat pe umăr, ascultînd cu luare-aminte dacă nu cumva s-ar auzi rostogolindu-se ceva înăuntru.

— Mda ! Dumneata, Lenocika, ai într-adevăr foarte mult spirit de observaţie. Sînt de părerea dumitale, această cutiuţă Malţev a lăsat-o aici. A ascuns-o, pentru orice eventualitate.

— Ce-o fi înăuntru ? Ce-o fi conţinînd cutiuţa ? şi Lenei îi ardeau ochii de curiozitate.

— Uite, asta n-aş putea să-ţi spun deocamdată — răspunse Ivan Vasilievici, coborîndu-se de pe masă. Nu, n-aş putea să-ţi spun. Pentru că nu ştiu nici eu. Dar cutiuţa e interesantă. Am să-ţi telefonez. Deşi va fi cam tîrziu. Să facem altfel : tovarăşul Burakov va veni mîine pe la voi să vă spună ce s-a găsit în cutiuţă. Ţine însă minte, Lenocika, aici e o taină. Un secret de stat. Pînă nu se va sfîrşi ancheta... mai bine zis, cît timp va dura războiul, să nu spui la nimeni nimic.

— Nici lui Kolea ?... Adică, nici lui Mişa să nu-i spun ?

— Nici lui Mişa să nu-i spui. Deşi lui Mişa ai putea să-i spui... El ştie să ţină un secret.

*

* *

Cutiuţa fu deschisă cu toate măsurile de precauţie. Înăuntru se aflau nişte eprubete mici, bine împachetate, pline de un lichid tulbure.

— Iar ceva nou — bombăni locotenent-colonelul, examinînd la lumină eprubetele. Iar chimie ! Va trebui să le ducem la laborator.

După o jumătate de ceas, lui Ivan Vasilievici i se comunicase, la un telefon interior, că eprubetele conţineau bacterii.

Luat prin surprindere, locotenent-colonelul se ridică chiar de pe scaun. Se ridicară, o dată cu el, Burakov, Trifonov şi Masliukov care, în momentul acela, se aflau în biroul şefului.

Şi în timp ce Ivan Vasilievici asculta posomorît raportul laboratorului, în cameră se făcuse o linişte încordată.

— Iată, va să zică, ce voiau ei să făptuiască!... Asta la desperare! zise el, punînd receptorul la loc. Ştiţi voi ce am prevenit, tovarăşi? O epidemie! Eprubetele conţineau germenii vreunei boli... Bacili. E limpede ca ziua că au vrut să provoace o epidemie în oraş, zădărnicind prin aceasta ofensiva. Acum se înţelege de ce Saveliev intrase la hidrocentrală, se înţelege de ce von Starkmann se hotărîse să se întoarcă în apartamentul lui Zavialov, cu toate că fusese prevenit că acolo era o capcană. Avea nevoie de cutiuţă. Mda! Acum totul s-a lămurit.

Un timp, continuă să bată cu degetele darabana pe masă.

— Şi ce să-i spun Lenei Gavrilova? întrebă deodată Burakov.

— Cum? întrebă Ivan Vasilievici, neînţelegînd întrebarea lui Burakov.

— Dumneavoastră i-aţi făgăduit Lenei Gavrilova că o să-i transmiteţi prin mine ce anume conţinea cutiuţa.

— Da, da... Spune-i că în cutiuţă au fost... Ce putea să fi fost acolo?

— Un medicament — suflă Trifonov — penicilină, de pildă.

— Nu, e prea puţin interesant... — se împotrivi Ivan Vasilievici. Spune-i că acolo au fost nişte capsule de grenade. Nu. Chiar nişte grenade, din acelea cu totul deosebite, care explodează singure, să zicem...

36. ÎNCHEIERE

Trecuse o lună. Serghei Dmitrievici se întorsese de la Moscova, însă nu se mutase în apartamentul lui nou zugrăvit, continuînd să locuiască şi să lucreze la uzină.

Lena se întorsese la atelier şi reuşea să îmbine învăţătura cu munca.

Mişa se mutase pe vas, rămînînd însă uneori peste noapte la căminul complexului şcolar.

În dimineaţa zilei de 15 ianuarie 1944 elevii Flotei Baltice îşi făcură zgomotoşi apariţia în sala de mese. Printre ei se afla şi Mişa Alekseev.

În toiul gustării de dimineaţă răsună un vuiet puternic. Geamurile zburară, zăngănind, din toate ferestrele încăperii. Băieţii, fîstîciţi şi speriaţi, săriră de la locurile lor. Unii dintre ei, de frică, se băgară pe sub mese, pe sub scaune; cineva se repezi spre uşă ca să fugă, alţii încremeniră pe loc...

O nouă explozie cutremură tot văzduhul.

— Ai noştri-s! strigă din răsputeri Mişa şi fugi spre ieşire. Trag ai noştri!

În urma lui Mişa se repeziră şi ceilalţi.

În mijlocul Nevei se afla crucişătorul „Kirov". Ţevile tunurilor lui erau îndreptate înspre Pulkovo. Salvă după salvă trimiteau împotriva fasciştilor obuzele purtătoare de moarte, ca să răzbune cele petrecute la Leningrad!

Dar nu numai de pe „Kirov" se trăgea. Toate bateriile frontului din Leningrad trăgeau în duşman. Văzduhul vuia, se cutremura de salvele nesfîrşite.

Acest vuiet nu semăna de loc cu vuietul bombelor şi al obuzelor fasciste care explodaseră cu trei ani înainte! Acest vuiet trezea bucurie, mîndria biruinţii în sufletul fiecărui leningrădean.

Băteţi-i, fii ai Leningradului! Băteţi-i fără cruţare! Goniţi-i, să se care de pe pămîntul vostru natal!

Ofensiva mult aşteptată începuse.

Şi peste cîteva zile se dădu publicităţii ordinul de zi anunţînd nimicirea totală a duşmanilor pe frontul Leningradului şi ridicarea blocadei care durase trei ani încheiaţi.

G. I. MATVEEV

Matveev Gherman Ivanovici s-a născut în anul 1904 în orașul Kizel (Ural). Între anii 1923—1925 a învățat la Moscova, în Institutul de stat de artă dramatică. În 1926 s-a stabilit la Leningrad.

Din anul 1932 G. I. Matveev devine cunoscut ca dramaturg, scriind piese pentru adulți, iar apoi și pentru copii. Ani de-a rîndul s-au jucat la teatrul de păpuși al lui S. V. Obrazțov piese de-ale lui: „Galoșul fermecat", „Cei doi Potapîci", „Burtosul". (Culegeri de piese ale lui G. I. Matveev au apărut în Editura „Iskustvo".)

Ca prozator pentru copii, G. I. Matveev a început să publice în anul 1939, cînd a apărut povestirea „O singură noapte", zugrăvind întîmplări din viața grănicerilor. A mai scris și nuvelele „Lanțuri verzi" (1945), care continuă cu nuvela „Încleștarea" (1948), mai scrie apoi o nuvelă din viața tinerilor grădinari-miciurinișți, „Soiuri noi", apărută în 1948, o povestire despre tinerii naturaliști-miciurinișți colhoznici, intitulată „Cea dintîi primăvară" (1952) și, în sfîrșit, povestirea pentru școlari: „Cei de șaptesprezece ani" (1954).

Ultima povestire a lui G. I. Matveev, „Scorpionul", este a treia carte care încheie povestirile „Lanțuri verzi" și „Încleștarea"; are ca temă peripețiile vieții unor adolescenți care participă la apărarea eroică a Leningradului, în cursul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

CUPRINS

Lanțuri verzi 7

Încleștarea 135

Scorpionul 325

Redactor responsabil : E. SIȘMANIAN
Tehnoredactor : C. VULCĂNESCU

Dat la cules 30.10.1962. Bun de tipar 08.11.1962. Apărut 1962. Comanda nr. 6144. Tiraj 38100 broșate + 2060 legate. Hîrtie tipar de 50 g/m². Coli editoriale 33,5. Coli de tipar 35. A. T. 1354. C. Z. pentru bibliotecile mici (8A.R.)

Tiparul executat sub comanda nr. 21118 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

Lei 12

EDITURA TINERETULUI